Ч. 1 (499). Porto zapłacone ryczałtem Львів, 7 січня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря, Львів ул. Сташіца ч. 8. І. п. - Тел. 105 72.

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. Заграницею 1/4- 1 амер. доляр. — Ціна числа 25 сот. — Конто П. Щ.: Краків 105.867.

Вул. Вир. о. Петро Підвалє 9. Львів ДЗЕДЗИК.

Христос раждається

„Нова Зоря" в 1932 році

Наш орган вступає в семий рік свого істнування з тими самими провідними думками, які пропагував досі: „Нова Зоря" стоїть на строго католицькім становищі й виступає в обороні релігії, Церкви, Апостольської Столиці й духовенства. З католицького модерно-консервативного становища освітлює всі справи, між ними національну і соціяльну. Містить статті на теми церковні, політичні, економічні, культурні та фільософічні. Подає інформації про релігійне й церковне життя Українців в краю і за морем, в Канаді, Злучених Державах Півн. Америки та Бразилії, як також інформації з життя чужих народів. Передає постійно вістки про найновіші винаходи з области медицини і малий практичний порадник. Звертає увагу на нові закони й розпорядки. Має постійний і старанно ведений діл літератури, науки й мистецтва. Приносить описи подорожий. В 1932 р. зачнемо давати виїмки зі старих і дуже цікавих творів українських і чужих мемуаристів про справи звязані з нашою землею. Під оглядом загально-інформаційним займеться „Н. Зоря" всіми важнішими подіями як у нас так і на всім світі. Має своїх кореспондентів в Римі й инших місцевостях.

Передплата виносить 24 зл. річно, 12 піврічно, 6 квартально. Хто присилає цілорічну передплату, той причиняється до устійнення накладу й дає можливість видавництву, запрошувати до співробітництва в органі найлучші сили. А собі заощаджує клопоту й вічних упімнень від Адміністрації. Від точно вплачуваної повної передплати і від приєднування нових передплатників залежить збільшення обему „Н. Зорі" та переміна її на щоденник. Велика пора, мати хоч один катол. щоденник.

Новина в церковній области

50.000 свічок освітило стару катедру св. Стефана у Відні.

Віденська преса доносить: Примінення нового способу електричного освітлювання до старої святині, якого довершено в катедрі св. Стефана, се новина в Европі. Річ в тім, що нове, небувало міцне освітлення в силі 50.000 електричних свічок, уряджено в той спосіб, що зібраний в тій церкві нарід бачить вперве відколи збудувано ту церкву, всю її красу, всі різьби й чудові прикраси. Головний вівтар освітлений спеціяльними світлометами. Рівночасно біля нього пристроєно мікрофон так, що кожде слово відправи і проповіди чути в найдальшім закутку величезної святині. Перший промовляв біля нього кардинал Пфль в часі Різдвяних торжеств.

——o——

Небувалі свята у Львові

Перший раз від непамятних часів римо-катол. свята минули у Львові спокійно. Ратункове поготівля за три дні ні разу не мало нагоди приходити з поміччю горожанам, що у святочні дні люблять ножами спускати собі кров. Головна причина святочного спокою — брак гроша на алькоголь. Нема зла, що не вийшлоб на добре.

——o——

Большевицькі приготування до Різдвяних Свят

З Москви доносять: Приготування Союза безбожників до Різдвяних Свят в повнім розгарі. В самій Москві відбудуться в часі свят у 15 місцях ріжні протирелігійні маскаради і дарові представлення, щоб відтягнути народ від тих церков, котрі ще не замкнені. — В Харкові вже замкнені майже всі церкви. В часі сих свят у столиці радянської України не задзвонить ні один дзвін.

В Німеччині все дешевіє

ТК доносить з Берліна: Перші наслідки примусових заряджень д-ра Герделера, державного комісаря для пильнування цін, вже даються відчувати. Від 28. грудня ціни хліба зменшено о 10%, від 31. грудня зменшено ціну за газ, від 1. січня зменшено ціни почтових пересилок. Подібно є з ціною електрики й инших ужиткових предметів.

——o——

В Англії ситуація поправилася

Число безробітних зменшилося о чверть міліона.

З Лондону доносять: Від жовтня до половини грудня число безробітних зменшилося о чверть міліона. Причини того: оживлення замовлень і торговлі їзза упадку курсу англ. валюти й острішший надзір над видаванням допомог тим, котрі можуть знайти заняття.

Місяць Січень се місяць призначений на поширення католицької преси!

Хто вчас не відновляє передплати і хто не передплачує своєї преси, той причиняється до руїни.

З КІНЦЕМ РОКУ НАСТУПАЄ ЗМІНА ЛЕҐІТИМАЦІЇ.
Заосмотрися отже в фотографії, виконані скоро і дешево в ателіє фотографічнім
„Venus"
Львів, Академічна 24. — Тел.: 38-08.
1010 17—25

ПІД РІЗДВО І НОВИЙ РІК 1932

„Wir glauben an die göttliche Sendung und die weltgeschichtliche Mission des Papsttums. Wer von Papst und Papsttum spricht, spricht von Autorität und Ordnung, sogar von Weltautorität und Weltordnung. (Kardinal Faulhaber: „Rufende Stimmen in der Wüste der Gegenwart". S. 15).

Ще ніколи не переживало людство такого тяжкого часу як тепер. Сей час робить найтяжшим загальна непевність, яка запанувала над світом. Сегодня непевні свого завтрішного дня всі люди, всі стани, всі народи і всі держави на землі. Небувале в історії людства безробіття потрясає й найбогатшими краями світа, а нужда і руїна йде слідами його. Збентежена думка людини, котра хоче збагнути, що з того може вийти, не знаходить точки опору для оцінки подій, — хіба в натхненнім слові найбільшого фільософа між пророками, Ісаії, Амосового сина, котрий мав таке видиво і наперед возвістив його:

Се Владика, Господь Саваот, отимет от Іерусалима і от Юдеї кріпкаго і кріпкую, кріпость хліба і кріпость води, ісполина кріпкаго і человіка ратника і судію і пророка... і совітника і премудраго архітектона... І поставит юноші князи іх і ругателі господствувати будут... Яко оставлен бисть Іерусалим і Юдея паде і язик іх... І смирит Господь начальния дщери Сіона і откриет срамоту іх і отимет славу риз іх і вплетенія златая і трезни ризния і луници гривенния... і обручі і перстні і мониста і сапастія і художния усерязи і багряници і утвар храмную... І син твой добрійший, егоже любиши, мечем падет... і кріпциї ваші мечем падут... І восплачутся хранилища утварей ваших і останешися едина і о землю ударена будеш...

І якже можна в такі струни бити, під Різдво Христове, під свято радости, — подумає може дехто. Відповідаємо: З думкою про Різдво Христове лучиться не тільки почуття радости, але й почуття правди. А правдою є, що настав дивний час, коли навіть найлучший фаховий робітник і працьовник сумнівається в життєздатности фаху свого, бо хто може знати, чи незабаром буде кому потрібна робота його. На очах завмирають ріжні види і форми сільського й міського господарства. Вже не десятки, а сотки тисяч безробітних інжинірів, агрономів, книговодців, будівничих, урядників, учителів і мистців усякого рода блукають без хліба у всіх частях світа. А число безробітних некваліфікованих робітників сягає вже не в міліони, тільки в десятки міліонів... І безрадно вовтузяться державні мужі, публичні діячі, економісти, політики й адміністратори всіх націй і держав. Вже ніде і в нічім нема ні певности, ні забезпечення. Падуть тисячі найстарших і найсолідніших банків світа, ні земля, ні доми не приносять доходів. В сім дивнім часі настало щось таке, чого досі не записав ні один літопис ні одного народа: що урожай на полі стає проклоном хлібороба... А на тім дивнім тлі виднюють, мов образи на екрані такі факти й події: З половини Европи доходить до нас лоскіт і гриміт валених і динамітом висаджуваних церков. А в другій половині Европи не тільки не видно опамятання, але рівночасно або роблять ту саму руїну, тільки в иншій формі, або ще гіршу, бо називаючи себе християнами тай навіть католиками, підривають родину,

найглибшу основу суспільности... А різні півбожевільні націоналістичні ереси так розточують суспільности, що захоплюють навіть таких людей, які покликані до боротьби з тим божевіллям... І появляється найстрашніший зі всіх тих симптомів: на публичну арену виступають вже з отвертими іменами типові недоуки і пайдократи, виступають з безстидними претенсіями — пустим криком і підюжуванням до ненависти — „вести народи“, нападаючи в нечуваний спосіб на найповажніших людий, — виступають і не то належного відпору в суспільностях, але навіть здивування вже не зустрічають... Такий привдивий образ сего часу...

Та ми христіяни-католики маємо обовязок і підставу, не попадати в песимізм. Бо ми віримо, що коли серед руїн затьмиться розум наймудріших, то є ще ласка Божа і є ще Боже післанництво святої скелі Петра. А ми, Українці католики, якраз в сім році, котрий зачинається серед небувалої руїни, маємо ще спеціяльний доказ того, що свята скеля Петрова се дійсно символ і жерело авторитету і порядку. В сім році припадає 50-літня річниця великої реформи, котру Апостольська Столиця серед небувалого крику обурення „всеї України“ для добра нашої церкви і народу з успіхом перевела в найстаршім Чині нашім. Річниця тої доброї реформи, якої по сей день навіть згадувати не люблять всі, що серцем полюбили хаос і руїну, бо руїна з природи річи не терпить жадного ладу і порядку. Отже на порозі нового року, серед тяжких і понурих обставин згадаймо з вдячністю і любовю добре і велике діло Апостольської Столиці, згадаймо в тій вірі, що її місія, котрої зерно зійшло і плоди видало серед нас, видасть таксамо добрі і великі плоди у великім, у світовім масштабі. І тому геть зневіра! Зачинаймо працю в новім році з твердою вірою, що де біда найтяжша, там поміч Божа найближша.

—o—

Загальна Рада СС. Василіянок

По ґенеральній Капітулі ОО. Василіян в Добромилі в червні відбулася в днях 25, 26 і 27 грудня в Яворові Загальна Рада СС. Василіянок, котра є доказом розвою церковного життя. На ту раду зїхалися монахині з краю, з заграниці й ізза океану. З більших монастирів були ігумені і по дві делеґатки, з менших самі ігумені, представниці монастирів. Зі Львова прибули поважні ігумені М. Володимира з ул. Зиблікевича і М. Віра з Потоцького з делеґатками, відтак зі Словіти, Підлютого, Підмихайля, Вишнівчика та Жиравки, львівської діецезії. З перемиської були ігумені з Перемишля, Яворова, Дрогобича і Висоцька. Зі станиславівської: зі Станиславова і Кудринець. З Чехословаччини приїхали з Ужгороду і Пряшева, з Югославії з Шіду і Крижевців, зі Злуч. Держав Півн. Америки: з Філядельфії та представниця монастиря Карпаторуської діецезії Преосв. Такача. На Раді були Преосв. Йосафат, епископ перемиський як предсідник і Впр. о. Модест Пелех, ігумен з Лаврова, візитатор СС. Василіянок на перемиську діецезію. На Раді повзято ряд далекосяглих ухвал, котрі причиняться до внутрішнього скріплення Чина й поширення діяльности СС. Василіянок, які окрім учительських семинарій і ґімназій ведуть також фахові школи так потрібні для нашого народу. Важніші ухвали будуть подані до відома по їх затвердженні компетентними властями. Рада вислала привітні телеґрами до Св. Отця і до всіх наших епископів тут і заграницею. Перша відповідь прийшла з Америки від Преосв. Богачевського. Належить сподіватися, що Чин СС. Василіянок як досі так і далі віддасть велику прислугу нашій Церкві в вихованні католицької жіночої молоді. М. К.

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика реформа Чина СВВ 1882 р.

В 50-ТУ РІЧНИЦЮ РЕФОРМИ.

І. Стан василіянських монастирів по принятю унії. — Яка була сила нашого Чина і як ту силу нищено*).

В 1772 р. було василіянських монастирів в Польщі, то є на цілій Правобережній Україні, на Поділлі, Волині, Підлясю, Холмщині й на Литві, Білій Руси та в Курляндії разом 144. Кромі того в самій Галичині було 58 монастирів. Разом отже було 202 василіянських католицьких або уніятських монастирів. Крім того були ще 3 василіянські монастирі у Східній Прусії (в Брунсоерзі, Якобштадті й Іллукшті), при котрих були і василіянські школи. Були ще Василіяни уніяти на Угорщині; вони приймили унію незабаром по берестейській унії. Ще на Соборі в Берестю приступили деякі василіянські монастирі до унії, інші в XVII ст. Та при приступленні до унії не було ще так богато монастирів. Велику частину їх основано зараз в перших літах XVII ст., як пр. на Волині в Шумську**), на Литві, в Жировицях, де був великий центр життя релиґійного, в Загайцях, Новогрудку і и. Російський історик Батюшков пише у своїм їдкім творі: „Въ XVII вѣкѣ базиліяне[1]) распространили свой орденъ почти во всѣхъ западно-русскихъ епархіяхъ (исключая Львовской и Перемишльской) и повсюду выступили ожесточенными борцами за унію проти православной церкви“[2]). Слушно каже Геленіюш у своїх великих, двотомових спомиках: Zakon OO. Bazyljanów za schizmy milczący, a w Unji nauczający, wymowny, pilny pracowity, szerzący chwałę Bożę, równie świetną jak w Kościele rzymskim.[3])

З розвитком унії повставали нові монастирі також і в XVIII ст., як в Маліївцях коло Каменця Под. 1708, далі монастир Бучацький 1712, фундований Стефаном Потоцьким, 1765 в Кристинополі і 1765 фундований, а 1768 затверджений легат на монастир в Умані на Україні і богато інших. Від Пруського Брунсберґу та Якобштату на півночі аж до Лядави на Дністром в Могилівськім повіті на півдні та до Канева і Ржищева на сході майже всі монастирі василіянські приступили до св. єдности з Римською Столицею. Неправдивий є погляд православних істориків, що св. Йосафат і другі уніятські епископи як Методій Терлецький „православнихъ оскорблялъ и раздражалъ православное населеніе своими насиліями“[4]), бо уніяти Українці не мали ні державної власти, ні війська. Було якраз навпаки: православні підюджувані Москвою убили св. Йосафата, кинулися на митр. Потія в Вильні 1609 й на вулиці відрізали йому 2 пальці. Схизматики так ненавиділи уніятів, що їм миліші були лютерани і кальвіни. Як лиш унія зачала поширюватися на Україні, зачали православні висилати зза Дніпра до Польщі козаків з Запорожа й ті нападали на уніятів й убивали їх. В 1626 р. прийшли такі козаки аж до Шаргороду на Поділлі і ту під Молчанами убили уніятського священика. Проти уніятів схизматики часто уживали насильства і розбоїв. Нпр. в Полоцьку 1705 р., отже в чужім краю, в Польщі сам цар Петро І. убив кількох Василіян таки в церкві. Гайдамаки, також піддержувані православними, зза Дніпра часто нападали на сусідну Київщину й убивали уніятських наших священиків.

В XVIII ст. насувалися на катол. Церкву грізні хмари так від сходу як і від заходу. Саме перед розбором Польщі зачав розвиватися в Австрії фебронінізм[5]). Марія Тереса пише в листі до папи Климента XIV, що обняла в Галичині не лише світську власть, але й духовну і ще домагалася, щоб Апостольська Столиця признала сю ідею без застережень. На донесення нунція Ґарампі, що на Україні, в Польщі, російське військо переслідує уніятів, арештує священиків, навіть епископа Рилла, писала Марія Тереса до цариці Катерини II. інтервеніюючи в справі їх увільнення, але у себе позволяла поширювати протицерковні ідеї. Марія Тереса ставала на просьбу нунція в обороні кат. Церкви в Польщі, де ізза анархії правила більше Катерина II. як Станислав Понятовский, але в Австрії за неї зачали зносити монастирі насамперід в Льомбардії, відтак у других краях і в Галичині. У Відні накладали щораз нові тягарі на духовну власть і зміряли до цілковитого знесення власти папи. 1776 р. видано декрет, яким заборонено оголошувати якийнебудь розпорядок „чужого епископа“, себто папи. Епископам заборонено писати безпосередно до Риму, хіба через міністерство. Кожде бреве з Риму мусіло мати „екзекватур“ канцлера Кавніца чи иншого урядника. Апеляції не можна було вносити до Риму, але до цісаревої. Монахам заборонено під острими карами підносити якінебудь заміти проти цісарських розпорядків. Відтак заборонено це і всім священикам. На довгий час перестали епископи і настоятелі Чинів вести переписку з Римом. Школи відібрано духовенству, а в світських школах заводжено глупі системи. Церковного права вчили самі єретики, а то і просто атеісти. Епископи стратили право нагляду над теольоґічними виділами. Заведено катехізм, в котрім не було нічого о приматі папи, о Преч. Діві і її почитанню, о евангельських радах, о целібаті духовних, о блудах протестантизму. Заведено підручники навіть для богословів цілком в дусі протестантськім та фебронінськім. Епископам цілого цісарства приказано поручити вище згаданий катехізм, лише в дечім перероблений, для всего духовенства і вірних.

З християнської науки зникала щораз більше віра в божество Ісуса Христа. На університетах по усуненню Єзуїтів викладано канонічне право в тім змислі, що цісар має право назначати вік, коли можна складати монаші обіти, що Цер-

---

*) В сім ювилейнім році нашого Чина св. Василія Великого зачинаємо печатати цикль статтий Впр. о. М. Карівця ЧСВВ. Звертаємо увагу на сей цикль статтий, бо в них вложено дуже богато праці й до написання їх совісно ужито богато жерел. М. і. вперве буде подана оцінка становища української преси в часі переводження реформи, до чого ВП. Автор подає богато цікавих цитатів. — Ред. „Н. Зорі“.

**) Wołyń pod względem statystycznym, historycznym i archeologicznym przez Tadeusza Jerzego Steckiego. Lwów, 1871. Том II, ст. 428.

[1]) Православні Москалі завсіди з ненавистю і погордою пишуть „базиліяне“, хоч у них є імя Василій.

[2]) Холмская Русь, историческія судьбы русскаго Забужья, съ высочайшаго соизволенія издано при министерствѣ внутреннихъ дѣлъ П. Н. Батюшковымъ. С. Петербургъ. 1887. ст. 76.

[3]) Wspomnienie Polskich czasów dawnych i późniejszych przez Eu-go Heleniusza. Том I, ст. 240: Львів, 1894. Геленіюш — се псевдонім Евстахія Антона Івановського. Вчився в Кремінецькім ліцею опісля господарив на Україні коло Бердичева. Писав богато. Цінні його записки. Wiadomość historyczna o zgrom. XX. Bazyljanów w Humaniu. Poznań, 1800.

[4]) Батюшков о. с. ст. 87.

[5]) Фебронінізм, єретичний рух, котрий взяв свій початок від тріерського епископа-суфраґана, Йогана Гонтгайма (*1701 †1790), котрий у своїх писаннях уживав псевдоніму „Фебронюс“. Він ставив державу вище церкви, подібно як роблять націоналісти ріжних народів і в сих часах. Сей рух мав великий вплив на Йосифа II. і навіть на побожну Марію Тересу, котра з віком що раз більше переймалася фебронінізмом, улягаючи впливам свого сина.

ква як установа має служити до найвисших цілий держави, отже чисто в дусі візантійськім, як домагався ціс. Никифор. На інтервенцію епископів казала Марія Тереса видати новий підручник церк. права, але Рігера, масона! Той підручник заведено і для монастирів та заборонено висказувати інакші думки, як були в тім підручнику. Протестантська засада: що пануючий є головою релігії в своїй державі — переводилася і в Австрії за Марії Тереси. В підручниках церковної історії, як прим. Штеґера, хвалиться галліканських істориків та лютеранів і кальвінів. Того підручника уживано в рр. 1780—1788. Очевидно, з таких підручників і під такими професорами теольогії та церковного права й історії„ не могли набрати католицького духа ні світські священики, ні монахи. Дух йосифінський протицерковний запанував в одних і других. Цісар Йосиф II. зніс усяку переписку монахів з ґенералами з Римі та з василіянським протоархімандритом в Польщі, в Почаєві, так, що галицькі монастирі становили окрему незалежну провінцію в Австрії. Монастирі підчинив місцевим епископам і зносив монастирі. Та в Галичині таки лишилося 14 монастирів.

Ще тяжші хмари збиралися над нашою Церквою і Чином на сході. По першім розборі Польщі 1772 припала Росії часть Білої Руси з епископством Полоцьким і з деякими монастирами ЧСВ В. Коли Катерина II. висилала ще до Польщі своє військо, яке вязнило уніятських священиків на Україні, то чогож доброго можна було сподіватися по ній і її уряді для нашої Церкви й монастирів в Росії? По другім розборі Польщі 1793 р. припали Росії воєвідства Київське, Брацлавське і Поділля. Вже 1794 р. забрала Росія більшість наших церков на православя, притягнувши парохів погрозами, тут і там навіть військом, а з ними і нарід на схизму. В 1795 р. забрано вже богато наших монастирів на православіє. Наперед забрано монастирі в Київщині: Гранів і Білилівку; на Поділлі Камянець, Шаргород, Коршівці, Головчинці коло Бару, а далі Городище коло Рівного і Городок на Волині. Відтак Росія помалу зносила і забирала або на православіє або перемінювала монастирі на тюрми, як у Володимирі В., цілком на спосіб большевицький, вже в літах 1831—1832 (якраз 100 літ тому), а наконець 1839 забрали всі інші монастирі на Волині, Литві і Білій Руси. Лишилося всего 4 монастирі на Холмщині та й ті знесено 1864 р. Так остало нам всего 14 монастирів і то в Австрії. — З великого і славного в історії нашої Церкви і культури Василіянського Чина, що через 2 і чверть століття ніс світло католицької віри по Великій Україні аж до Дніпра, що видав тілько святих людей як св. Йосафат, відтак мучеників в Полоцьку 1705, в Умані 1768, що видав такі світила в історії Церкви як Потій, Рутський, Методій Терлецький, Лев Кишка, Яків Суша, Кульчинський, перший історик нашої Церкви, а другий Стебельський та богато інших. Ще на початку XIX ст. мали Василіяни славні школи по Єзуітах в Барі до 500 учнів, в Умані до 700 учнів, Овручи 400 також по Єзуітах, в Каневі, в Володимирі В., в Острозі, де Василіяни обняли також школи по Єзуітах і т. д. Школи ті удержували Василіяни коштом своїх монастирів, а інтелектуальний і моральний рівень василіянських шкіл не тільки дорівнував школам Єзуітів і Піярів, але в дечім і перевисшав їх. Се признають самі Поляки. Можна собі представити, якого великого числа учителів треба було до такої скількости таких великих шкіл! Ще за Росії до 1831 р. процвитали ті школи.

Однак Росія з візантійським двоглавим орлом унаслідила по Візантії і страшну ненависть до католицизму, а зокрема до унії. І від початку унії завзялася на неї. Росія перетягала уніятів на православя силою і терором. В однім 1774 році в дієцезії Полоцькій забрано уніятам 433 церков, а 1200 церков на Київщині і Поділлі, хоч Україна належала ще до Польщі, котра вже була зовсім дряхла. Помалу на території давної Польщі забрала Росія всі ще оставші 144 монастирі на православє. В 1864 р. не було вже ані одного уніятського монастиря в Росії. До нищення всего, що уніятське й українське причинялося крім війська православне духовенство, передовсім Віктор Садковський, архиепископ Мінський за Катерини II. і Йосиф Сімашко, епископ литовський за Николая I.

(Далі буде).

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

Навіть вірнючи в соціяльну пролетарську революцію, можна допустити, що вона не вдасться (В. Липинський).

ЧОМУ МИ НЕ ГОСПОДАРІ НА СВОЇЙ ЗЕМЛІ

Якже часто можна в нас почути питання: „Чому ми не господарі на нашій землі?" Відповідь на се питання дає нам історія.

Вже про наших найдавніших предків Антів візантійський письменник VI ст. Маврикій говорить: „Вони не признають влади і живуть у ворожнечі між собою" — „ἀναρχα δε καὶ ἀστασιαστα ὄντα"... І далі пояснює: „У них богато ватажків, які не живуть у згоді, так що добре притягати декотрих з них на свій бік намовами або дарунками, особливо ближчих до наших границь, і тоді на инших нападати"...[1]) Характеристику Маврикія в головнім повторюють й інші чужі жерела.

„Солідарна акція більшої ґрупи племен була не легка і не трівка — каже проф. М. Грушевський. Прокопій, а ще більше т. зв. Маврикій підносять велике розріжнення начальників, нездатність мас до субординації. Маврикій толкує сим браком карности навіть спосіб війни у Словян — що вони не знають битися в тісних, правильно уставлених лавах, ані люблять виступати на місцях голих і рівних, а воліють засідку, напади нечайні. Їх рішення змінні й не стійні, бо одні одним перечать з зависти й амбіції та роблять на перекір, тому не можна спускатися, каже він, на їх умови й слова"[2]). „Усім — каже далі проф. М. Грушевський — в очи кидався тяжкий брак солідарности. Ібн-Якуб зауважує, що Словяне нарід відважний та войовничий і ніхто не дорівнавби йому в силі, якби не розріжнення їх численних, відокремлених племен. Тут давала себе знати причина і заразом результат слабости їх політичної організації..."[3])

Сими дорогоцінними звістками — каже проф. М. Грушевський — характеризується політичний устрій наших племен в часах розселення, найстарших часах, куди ми в розсліді політичного життя їх можемо сягнути.

---

[1]) М. Грушевський: Історія України-Руси. Київ, 1913. Т. I., ст. 366, (3 вид.).

[2]) Тамже. Т. I, ст. 371.

[3]) Тамже, Т. I, ст. 312.

О. Т. ГАЛУЩИНСЬКИЙ

РІЗДВЯНА ЛЕҐЕНДА

Про початок церкви „Ара челі" в Римі.

Октавіян Авґуст рядив римською державою як мало хто перед ним і по нім. Всі краї довкола Середземного Моря від Еспанії аж по Лібію та Індію злучив в одну державу, упорядковану, цвитучу й сильну. Сотки ріжних народів та племен підлягали його престолови. На знак повного мира святиня Януса стояла замкнена, — другий раз від часів Нуми Помпілія. Незмірими богацтва з усіх усюдів плили до столиці світа — до Риму а з тим росла й жажда уживання. Жиди розсіяні по тій великанській імперії, головно по містах, понесли зі собою очікування і тугу за Месією та передали се широким кругам поганського населення, серед якого жили. Всі тоді очікували чогось таїнственного, великого; неначе ждали на того великого царя, що мав прийти зі сходу й ущасливити людство.

Та підхлібники царського двору, бачучи той блеск земської величі, що так сіяв над Авґустом, почали ширити думку, що се він той спаситель, на котрого чекає людство. Бо ніколи Рим не заживав такого мира і добробуту; ніколи не був сильний такий і непобідимий, як за того цісаря. Та думка поширялася щораз більше й більше, й видно подобалася самому Авґустови, бо римський сенат повзяв замір, проголосити Авґуста богом, ставити йому престоли і приносити жертви.

Було се якраз тої благословенної ночи, коли у Вифлеємській печері мав народитися з дівственної Божої Матери Спаситель світа, Христос. Авґуст в Римі не міг уснути. Якісь дивні почування будилися в його серці та не давали йому спокою. Завтра сенат має проголосити його „дівус'ом"; гіркий сміх і тревога переняли його. Він бот... „Незабаром прийдеться вмирати, подумав гірко, а хто по мені перейме керму римської імперії?" Щораз більший неспокій огортав його та зганяв сон з очей. Чує, зміняють варту. Північ, подумав Авґуст. Завізвав слугу, казав взяти голуба й вибрався на капітоль, де стояла святиня Юнони перестерігательки „Юно Монета".*) Та сталося, що коли жрець взяв в руки голуба, щоб жертвувати Юноні, голуб вирвався йому з рук і полетів. Авґуст задрожав, бо се був для нього недобрий знак. Казав отже завізвати до себе Сибіллю, щоб пояснила йому, хто буде наслідником його царства. Сибілля показала рукою на схід і сказала: Гляди на ту луну, що лагідним світлом зазоріла на небосклоні. Се приходить Боже дитя з дівственної матери й воно понищить всі жертівники богів й обійме панування над цілим світом. Тоді Авґуст казав на тім місци поставити жертівник і назвав: „Екце ара прімоґеніті Деї". В триста літ пізніше християне поставили на руїнах святині поганської богині Юнони церкву в честь дівственної Божої Матери й на спомин поданої тут леґенди назвали її „Ара челі" — жертівник неба.

І дійсно, чи можна уявити собі більше противенство, як могутного імператора Авґуста в повнім блеску його земської слави, та убогим, немічним дитятем, що спочило на руках дівственної матери у Вифлеємській печері. А однак в кілька сот літ пізніше як усе змінилося! Де мешкали римські імператори, там лиш руїни, мов той кістяк викенений з могили, а весь світ обняло нове царство — царство Христа. Убогому дитяти в Вифлеємі поклонилися царі землі та в імя Ісуса клониться всяке коліно, на небі, на землі і під землею. Поганські святині гордого Риму або розсипалися в порох, як їх божки, або перемінені на християнські святині в честь і славу великого нетлінного Бога й Господа нашого Ісуса Христа. І ось в церкві „Ара челі" мов на глум колишньої слави, поганського Риму, трета колюмна від входу має надпис: „А кубікульо Авґустоорум". А гордий поганський Рим, котрий поневолював колись численні краї та народи, став вічним містом і столицею Христового Намісника. Намісника того небесного Царя, котрий дав свободу Божим дітям. Рим, 17. XII. 1931.

*) Від 269 р. перед Хр. близько тої святині була менянця, де витискано гроші. Звідси й назва гроша „монета".

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ
ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА
Спілка з обмеженою порукою.
3 1-12

ВСЯКОГО РОДА
ПОРУЧАЄ ФАБРИКА
ЛЬВІВ 15, ВУЛ. ОКРУЖНА (бічна Кульпарківська) ч. 108 а. Тел. 57-48.

„Земля наша велика і богата, але порядку в ній нема. Ходіть і пануйте над нами!“ — отсе друге аж надто вимовне свідоцтво, записане у т. зв. Літописи Нестора, у відомім оповіданню про покликання Варягів на Русь. Правда чи леґенда се оповідання — та важне воно для історика передовсім як опінія, яка панувала на Руси про Русь вже в часі писання Початкової Літописи, себто в XI ст. І роля Варягів в українській історії, яку признають навіть т. зв. антинорманісти, вповні потверджує наведену опінію.

Та найяркіше свідоцтво, що потверджує сказані вище слова про українську анархію, се події, що мали місце на Україні в XII—XIII вв., відомі під назвою княжих міжусобиць.

„Переповідати докладно всі змагання (князів) за Київ — каже д-р Ст. Томашівський — значилоб уводити читача в непроглядний ліс імен і походів, сідань і прогнань. Для характеристики часу нехай послужить факт, що протягом 100 літ, від смерти Всеволода II. до повного політичного упадку Київа (1146—1246), було тут: 47 князювань 24 князів із 7 ліній і 3 династій; з тих князів один засідав 7 разів, пять князів засідало по 3 рази, вісім по 2 рази. Що до довжини панування взагалі було: 13-літнє одно князювання, 6-літнє — одно, 5-літні — два, 4-літнє — одно, 3-літні — троє, 2-літніх — семеро, а 1-літніх і менших трийцятьпять!“[4]).

Все те виїмок з історії одного тільки Київа тільки за одно останнє століття його державної самостійности. І чи можна після того дуже дивуватися, що згадане століття й було останнім століттям старої Руської Держави над Дніпром?...

Не менше й не менш ярких фактів української анархії знаходимо і в пізніших століттях історії України. Вже сам той факт, що українська козаччина за весь час свойого довгого істнування (3 століття!) не зуміла відбудувати трівало зруйнованої у XIII ст. Української Держави ні своїми силами, ні при помочи чужих, не зважаючи на кілька сприятливих для сього нагод, мусить у високій мірі застановити кождого історика-державника України — і примусити шукати за причинами сього факту. Шукаючи за тими причинами, зустрінемося знова з цілим рядом свідоцтв та фактів, які живцем нагадують характеристичні слова візантійського письменника про наших прапредків: ἀναρχοι καὶ μὴ ἀλλήλοις... — „не признають влади та сварливі між собою!“

„Один із приятелів української козаччини, а заразом глибокий знавець її внутрішнього життя, князь семигородський Бетлен Ґабор — пише В. Липинський у своїй „Україні на переломі“[5]) — бажаючи використати козацьку силу для своїх намірів заняти польський престол та роздумуючи над слабими сторонами своїх майбутніх козацьких союзників, прийшов іще в р. 1628 до таких висновків:

„Що до народу козацького — пояснював він тоді шведському послови Страсбуґерови — то знаний погляд Замойского, який предсказував, що ся зграя затопить колись Польщу, якщо тільки знайде вона для своїх змагань розумного та шляхотного вожда й ініціятора... Богато розважних і визначних людий обмірковували питання, чи не може запорозький народ, доведений до крайнього одчаю постійними утисками, що по останніх козацьких заворушеннях запанували, відділитися від Польщі, визнати протекторат сусідних володарів, збудувати окрему Річпосполиту, підпорядкувати себе точно означеним законам й управлятися новою владою. Дехто думав, що з тим розпущеним і не визнаючим ніякого права народом нічого певного вирішити і постановити не можна; що всі спроби переговорів до нічого-трівкого не доводять: що треба берегтись і уникати сеї юрби і сеї многоголової, бурхливої та безладної гидри, яка часто кидається в ріжні боки. Вона ненавидить рабство, але не вміє користуватись волею. Вона заплямила себе несчислимими злодіяннями, звикла жити грабіжем і злочином; вона не здатна до вірности і сталости і все кермується в один і тойже час то страхом то ненавистю. Знов інші, навпаки, думають, що нарід Запорожців — се нарід знаменитий по свойому походженню і по своїм предкам; що навіть у теперішнім столітті він дав докази великих чеснот; в найтяжчі для Річпосполитої години він завжди вірно помагав їй проти Московитян, Турків, Татарів і скрізь перший видержував найлютіші наскоки воронів. Тому не тільки треба використати сучасну нагоду але й у будуччині притягнути до спільного діла так видатних і хоробрих лицарів... Алеж більшість козаків низького походження, призвичаєна до своєвільства, позбавлена військової дисципліни, сильна тілом, але тупа розумом. Тому перш за все треба занятись улучшенням їхнього безладного побуту, треба сей їхній побут і форму правління перемінити так, щоб сі неуки научилися слухати кращих людей та признавати на війні і в мирі тверді закони і засади. Тількиж прихилити всі сі грубі й уперті душі до послуху і під провід більше розумних людей — се діло непомірно важке...“[6])

Чи треба наводити ще більше таких свідоцтв, як наведені вище? Чи треба звертати аж особливу увагу українського читача на такі моменти нашого минулого, як Велика Руїна 2-ої пол. XVII ст., Гайдамаччина згл. Коліївщина XVIII ст.?

Та всеж таки не можна не навести тут іще одного документу, що аж кричить про українську анархію. Се відомий вірш приписуваний гетьманови Ів. Мазепі. Його текст такий:

„Всі покою щире прагнуть,
А не в єден гуж тягнуть;
Той на право, той на ліво,
А все, браття: тото диво!
Не маш любви, не маш згоди
Од Жовтої взявши Води.
През незгоду всі пропали
Самі себе звоювали...
Жалься, Боже, України,
Що не вкупі має сини.
Єден живет із поґани,
Кличет: „Сюди атамани!
Ідім матку ратувати,
Не даймо їй погибати!“
Другий Ляхам за гріш служить,
По Вкраїні і той тужить:
„Мати моя старенькая!
Чом ти вельми слабенькая?
(Г)розно тебе розшарпали,
Кди аж по Дніпр Туркам дали.
Третий Москві уж голдует
І їй вірно услугует.
Той на матку нарікає
І недолю проклинає:
Ліпше було не родити,
Ніжли в таких бідах жити!
От всіх сторон ворогують,
Огнем, мечем руйнують,
От всіх не маш зичливости,
Ані слушной учтивости...[7])

Вкінці — українська анархія наших часів:

„Перед вступом німецьких військ на Україну там панував повний хаос — так починає характеристику положення на Україні на поч. 1918 р. німецький обсерватор, прихильник України, Колін Росс, у своїм „Звідомленню начальникови операційного відділу німецького східнього фронту (Обер-Ост)“. — Підчас наступу на Київ большевиків значна частина українських військ заявила свій невтралітет. І коли війська, що залишилися вірними (українському) урядови, були розбиті, (Центральна) Рада і міністри втікли до Житоміра. Одначе в Житомірі відмовилися прийняти Раду й її члени розїхалися в ріжні сторони. В поодиноких місцевостях деякі українські частини ще держалися, але вони не вдержували звязків одні з другими, і можна сказати, що Рада у хвилі підписання мирового договору (в Берестю) фактично не мала ні влади, ні сторонників у краю. Внутрішнє положення України більш усього нагадує стан Мексика після упадку Гуерти — отсе дальші слова згаданого „Звідомлення“. В краю нема ніякої центральної влади, що обіймалаби більшменш значну територію. Весь край поділений на цілий ряд окремих областей, що обмежаються границями повіту, міста, деколи навіть окремими селами й присілками. Влада в таких областях належить до ріжних партій, а також й окремих політичних авантюристів, розбишак і диктаторів. Можна зустрінути села, опоясані окопами, що ведуть одні з другими війну ізза поміщицької землі. Окремі отамани панують в областях, які підчиняють собі при помочи своїх близьких і наємників. В їх розпорядженню находяться скорострільи, гармати й панцирні автомобілі. Взагалі населення розтащило богато зброї. Не можна сказати, що большевики опираються на Україні тільки на російські війська та на захожі з Великоросії банди. Вони мають також богато сторонників на Україні. Всі робітники настроєні по большевицьки, як і значна частина демобілізованих салдатів. Тяжко устійнити, яке відношення селян до большевиків. В тих селах, в яких побули большевицькі банди, де вони ограбили і реквірували, селяни настроєні противольшевицьки. Одначе в инших місцевостях большевицька пропаґанда мала очевидний успіх і серед селян. Головний інтерес селян зосереджений на питанню про наділ землею. Українська самостійність, на яку опирається Рада, має в краю незвичайно слабкі коріні. В народі часто можна зустрінути повний брак інтересу до національної самобутности. З другої сторони й Українці не є сконсолідованою політичною ґрупою, але діляться на ріжні соціялістичні течії. Рада, влада якої зміцнюється від часу приходу Німців з кождим днем, всеж таки опирається тепер, як, по всій правдоподібности, ще довго і в майбутньому, на німецькі баґнети. Ще довгий час буде продовжатися дуже завзята внутрішня боротьба — кінчить свою характеристику положення на Україні в 1918 р. згадане „Звідомлення“. І головні трудноші містяться в тім, що народ здеморалізований революцією і большевицькою пропаґандою і в корінї захитані поняття влади і дисципліни“[8]).

Таку історію має анархія на Україні від давних давен аж до наших днів включно.

Чиж дивно, що український нарід — одинокий великий (40.000.000!) нарід в Европі, не є господарем на своїй власній землі?...

І. Кревецький.

---

[4]) Ст. Томашівський. Українська Історія. І. Львів, 1919. Ст. 77.

[5]) В. Липинський: Україна на переломі 1657—1659. Київ—Відень, 1920. Ст. 149—150.

[6]) Н. Молчановскій. Акты Шведскаго Государственнаго Архива в т. 6 ч. III „Архиву Юго-Зап. Россіи“, ст. 28—29.

[7]) М. Драгоманов: Політичні пісні українського народу XVIII—XIX ст. Женева, 1855. Ч. І. Р. 2. Ст. 47—48.

[8]) Архивъ Русской Революціи. Т. І. Берлін, 1922 (3-тє вид.). Ст. 288—289.

ОСИП НАЗАРУК

Зимова ніч на прерії Саскачевану

З моїх подорожних записок.

Дня 1. лютого 1923 р. вечером по вічу в місточку Шіго у Саскачевані[1]) сказав я до наших людей:

— А тепер треба мені їхати далі, до Модел Фарм. Чи коні є?

— Та коні ждуть. Але до Модел Фарм далеко! Мусите по дорозі заночувати на буковинських фармах коло Фовн-Лейку.[2])

Вечір був зразу чудовий, ясний. Лиш трохи підхмарений місяць світив на небі.

Була точно година 9, коли я сідав на малі ковані санки буковинського фармера Дмитра Шкреди, родом зпід Черновець. Він сам повозив кіньми. А коні були добрі і рушили як вітер (батогів тут не вживають). Не минули й дві хвилини, як ми були вже за місточком.

Перед нами як око сягало простягалася пуста, замерзла, снігами покрита прерія Саскачевану. Над нею звисало понуре небо, покрите сніговими хмарами, що стояли так неповорушно, якби й вони замерзли там вгорі... І не було видно ні одної зірки на небі. Тільки місяць стояв на нім вповні. Але виглядав якийсь невеликий і майже не світив, хоч блестів. Прерія виглядала під ним як одна велика мертва, і безмежна, буробліда кість з чорними смугами: то темніли на ній тут і там корчі та невеличкі, рідкі і нужденні „ліски“ тонкої осичини. Навіть сосни в сих околицях нема, бо земля тут за плоха для неї. Коли ми переїздили попри осикові „ліски“, чути було як у них шумів вітер. Але так якось тихо і несміло, що здавалося, немовби навіть йому було лячно заганятися в глибину сеї прерії, або „прерви“, як її називають наші люде. На кілька кроків від осики вже так тихо, мов у могилі. Тілько всего гомону, що від наших санок. Але й він губиться у глухій глуші прерії, під її сибірським небом. Ніде ні звука, ні сліду якоїнебудь живої тваринки. Сніг і сніг — так твердо замерзлий, що коні з саньми й нами двома в санках їдуть нераз довго поверха й не западаються. А сніг тут синкий і мілкий як пісочок. Як коні бухнуть час до часу ногами в більші заспи того снігу та метнуть ним в очі, тоді найліпше пізнати його мілкість. Треба доброго морозу, щоб той сніговий пісок замерз аж так, аби їхати по нім поверха. Не всюди можна так їхати. Тут і там коні глибоко бродять у снігу. Тоді санки звертаються на один бік і треба їхати вже помалу. Година минула скоро й цікаво. Ще чверть — і я побачив першу буковинську фарму серед прерії: велика хата, коло неї господарські будинки. Тут живе знакомий п. Шкреди, також Буковинець. Ми випрягли коний і зайшли в хату. Дві просторі й високі кімнати, тапетовані. Підлога деревляна, вікна досить великі, з 4 шибами. На стінах висять образи святих. Мало їх, але всі нашого стилю. Кухня чудова, велика, зелізна, з зеркалом на горі. Коштувала, як каже господар, 95 долярів. Дім будував він сам. Тут наші скрізь самі будують доми і всі будинки, без майстрів. У старім краю шкодували матеріялу й тому брали майстрів. А тут осики досить! Зіпсує одну, бере другу. В другій кімнаті знов зелізна піч, менша, в ній також горить огонь.

В хаті кількоро дітий. Найстарший син, гарний хлопець, має 17 літ. Всі делікатні. Брат господині, що приїхав у гості, захорував і я застав у хаті лікаря з місточка Шіго, молодий ще Жид з Волині (дав нам 25 долярів на українську позичку і деклярував ще 75). Хорий лежав у кімнаті на поверсі.

Господиня заставила гарну вечеру. При вечері розмовляли фармері (крім господаря і п. Шкреди, котрий мене віз, був ще один фармер п. Кешко). Про що? Про старий край, про Ольгу Кобилянську, про покійного Павлика і Франка, про нужду української інтеліґенції в старім краю і про те, що треба їй помогти. Нема кому зорґанізувати тут помочи, жалувалися. Такої розмови не сподівався я почути на сім далекім степу, між буковинськими селянами.[3])

Доходила північ, як ми виїхали дальше. З початку гарно було їхати, хоч ніч не була ясна. Місяць дальше блистів на небі вповні, але не світив. І не видко було ніодної зірки. Тяжкі, студені хмари дальше непорушно бовваніли на небі. Кругом — то полоси корчів і рідких дерев, то чиста прерія.

Мороз кріпшав, що чути було по обличчу. Мав я на собі теплий світер і такий міцний та теплий канадійський кожух, що ніколи не бувби й подумав, аби крізь нього міг дібратися холод. Так твердо вірив я в міць свого футра, як вірив недосвідчений новобранець у те, що перемиських укріплень ніхто не годен здобути. А під ногами мали ми зелізну, плоску піч з розжареним вуглем, з якою там їздять в зимі.

І я зразу сміявся з канадійського нічного морозу. Та помалу почав він добиратися до мене, наперед до ніг. Хоч ноги мали ми обвинені ліжниками й ковдрами, хоч держали їх на горячій печі, яка так розпалилася, що аж крізь малі отвори в ній затлілася одна з ковдер і хоч мої стопи були не тільки теплі, але горячі, — та студінь переняла лидки. А потому смугами зачала переходити по тілі. За лидками переняла крижі, вкінці обличча. Я скинув цвікер і весь сховався у великий, пухкий ковнір. Але се мало помагає. Бо віддих осідає на ковнірі і замерзає на нім (у середині) довгими, тонкими соплями леду. Притулитися до ковніра — студено від леду, а відхилитися, — то вітер завіває і як огнем пече. В очах виступають слези, які зараз таки замерзають і то так хутко, що повік відчинити не годен. Треба витягати руки з кишень і зпід ковдер, здіймати шкіряну рукавицю і виймати лід зміж повік, бо інакше очі замерзнуть. А по руці мороз шарить зовсім так як полумінь. Без ніякого переборщення. Носа вже не чую від морозу, а що маю ще його, пізнаю по ріжниці температури тої части обличча, яка з обох боків закрита клапанями кожухової шапки, від тої части, яка не

[1]) Саскачеван, одна з провінцій Канади, більша від усеї давної Австро-Угорщини, полудньова й середня часть Саскачевану — прерія, пів'ячна дикі ліси і скелі. Зима в Саскечевані триває 8 місяців. Морози доходять до 50 степенів.

[2]) Фовн Лейк = оленяче озеро, називається так тому, що на нім богато оленів, бо воно ізза вітрів дуже неспокійне. Таких неспокійних озер є в Канаді богато. Вони не замерзають так гладко як озера і стави в старім краю, бо напрасні вітри бурять їх і вони замерзають збурені, схоплені лютим морозом в русі.

[3]) У нас навіть не припускають, як далеко і глибоко сягнув у народні маси вплив радикальних аґітаторів — очевидно тому, що не було ніякого систематичного протидіяння.

Пума американська

(Гумореска, з котрої читач довідається дещо про психольоґію пуми і не тільки пуми).

Я мав шатро з білого полотна. Часто розпинав я його в глухім лісі або над обривистим берегом річки, а то й на лузі, в гарних місцях. Воно добре надавалося до життя на лоні природи...

Часто виїзджав я у віддалені місця на селі. З собою брав я покривала, фарби, зброю й вудочки. В тих поїздках моїм слугою і другом був один замітний чоловік, Василь Княжов, рибак, поет і волоцюга. Зимою він жив на Хитрівці, в бідности і лінивстві. Весною він будився, оживав і йшов блукати пішки лісами.

До мене приїздили також мої приятелі — мистці В. Н. Серов, барон Кльод й архітект Вася. У сільській свободі подобалася їм самота, полюбили моє шатро. Сим разом розіпняв я його над річкою Нерлі. Яке чудове місце! З кручі видно дно річки як на долоні. Здовж берега вільхи, стрімкі насипи піску, осока і сині водні важки, що літали над зеркалом води.

Була літня горяч. Ранним-ранком малював я коло намета образ з природи. Вода легесенько хлюпотіла тутже коло моїх ніг. Дивлюся,— вилізло, наче маленьке водне щуреня, ніби цвітиста брошка, вилізло з осоки і стало недалеко мене. Приглядаюся, яке воно дивне і якої краски тай тихенько хочу його схопити ззаду в воді... Але дарма: вмить щезло — не знати куди.

Бачиш — сказав Василь, що стояв побіч мене, не піймаєш, бистре. А виросте і буде з нього живоглод. Пострах для всіх риб. У людий так само буває. Малесенький, росте, радість! А потім, дивишся, і також виходить живоглод!...

Чомуж ти не купаєшся, Василю? — спитав я. — Вода тепла, так гарно.

— Що там купатися. Все одно горячо. По купанню ще гірше. Кінчіть роботу. Юшка і чай готові. А на спекоту чай з румом. Сам архиєрей з Вологди — памятаєте, ми були там — так це він велів пити. Коли спека, то нема нічого ліпшого, — казав він — над чай з р у м о м.

Я зрозумів, що Василь бачив як я клав до коша бутлю, — одначе я не відразу погодився з ним:

— Та я вина не взяв.

— Жартуєте, — засміявся він. — А от вона! Ще може тріснути від спеки... Збереться в ній пара, ну і трісне... Говорівський квас недавно втік увесь.

— Добре кажеш, йди відкорковуй!

І як той щурик, Василь мигком щез в шатрі.

Юшка з оконів і чай з румом після купання настроюють до роскошування. Більше нічого не потрібно, лінивство і пересит розливаються по всіх жилах... А в лісі дрозд співає, ковалики сверкочуть у траві, і хмари купами білої вати надуваються по синім небі.

Василь в новій перкалевій сорочці-рубашці у смуги. Сидить напроти, підібгавши ноги по турецьки. Пе чай з румом. Його чорні очі дивляться на бік.

— Василю, — питаю, — чому твій ніс наче перебитий.

— Пума американська, — преспокійно відповідає Василь. — От хитрий звір! Наче жінка. Ось чому мій ніс перебитий.

— Що за пума? Я думав, що в тебе з роду так.

— Ні-і, про це вже богато людий мене питало: чому в тебе такий ніс? А от я служив у Москві. В тих часах був на Трубній Площі звіринець, власність Карла Івановича Гаснера. Він мав жінку Емму Августовну. Я служив у нього за старшого доглядача. Доглядав, як кормлять звірів. Коли звірів кормили, приходило богато публики. Звірі дуже цікаво жеруть. Особливо королівський лев. Той жер! А здоровезний був!... Його називали також „Карлом Івановичем“, як властителя цирку. Публика дуже його любила. Алеж бо ревів! Це прямо гроза,

закрита (ніс, очі й уста). Шукаю для тої частинки обличча щораз то нового місця у великім кожуховім ковнірі, але все повторяється те саме: як тільки трохи надихаю, замерзає ледом вовна і годі видержати. Беруся віддихом розморожувати її: стає мокра і дуже непрнємна. Пробую цілком відкритися, може так буде ліпше. Але де там! Вже по кількох секундах треба знов ховатися — в іней і лід, які покривають ковнір знутра, бо на дворі пече як огнем і боюся, що відморожу обличча.

По якімсь часі чую крізь ковнір і клапані на вухах, що мій товариш щось говорить.

— Говоріть голосніше, кажу.

— Вже мете, — каже він. Гадаю, що за яких 15 хвиль будемо мати порядну заметіль, таку, як має бути.

— Як немож буде дальше їхати, то підемо пішки, відповідаю.

— О, тут далеко не зайшлиб ви серед цих заспів. Але й не треба. Коні вже знають дорогу й чують, що до дому їдуть, то якось доїдемо. Зрештою фарми по боках не дуже далеко, лиш не світиться ніде, бо вже пізно.

З цікавости визираю зі свого ковніра, щоб подивитися, як виглядає сніговійниця на преріях Саскачевину: Дуже невинно і делікатно, зовсім як тутейший мороз — на початку подорожі. Здається, що це нічо. Понад саму землю летять біленькі филі мілкого снігового пісочку, може на стопу високо, може на півтора, місцями на дві. Вітрець так ніжно шумить, якби лагідна жінка шептала. О, якаж вона хитра, — ся дика пустиня! І як чаїться вона!

Час до часу білі филі сніжного пісочку то ростуть то маліють. Але годі тут думати европейськими формами про сніг, як думав наш галицький поет, співаючи

„Сипле, сипле, сипле сніг
З моря сірої безодні —
Міріядами летять
Тут метелики холодні“...

Бо се не метелики, тільки пісок, як на пустині. Лиш білий. І не сипле з моря тої безодні, що над нами, тільки крутиться понад землею, на пів стопи високо, на стопу високо, на дві стопи високо. То крутиться, то сиплеться филями без кінця, без краю, зовсім як на морі. Або як у нас сипляться — інтриги, хитрощі, інсинуації, калюмнії (а боронитися не вільно, бо зроблять „авантурником“)... Кругом ні одного світла, тільки темнаво-білий простір, порізаний тут і там чорними смугами корчів і рідкої осичини. А над тим усім блестить місяць у спокійних, снігових хмарах.

А коні рвуть, де тільки можуть. Та не всюди можуть. Місцями завалюють дорогу снігові заспи високі на кілька стіп. Коні вилазять на них і западаються в них разом з санками, шарпають ними і далі то йдуть, то летять, без батога летять, якби знали, що тут часом смерть зустріне навіть того, що до сусіда виїде в гості в таку пору. Бо як закурить заметіль, тоді можна кругом фарми блудити до загину.

— Заметіль ще невелика, успокоює мене мій товариш.

Признаюся йому, що я цікавий, як виглядає велика.

— Ліпше булоб, якби ми ще за сеї доїхали, каже.

І правду каже. Бо студінь щораз то більше переймає крижі і лидки (в стопи дальше горячо від печі). А з носом вже не знаю, що робити, кручу ним на всі боки в кожусі. Вітер дує зправа, а на лівім боці осідає іней — і на нас і на конях. Часом заметіль стане — немов відпочати. Тоді так тихо на прерії, як в усі. І так „по свому“ гарно та цікаво, що хоч мороз як дошкулює, — прошу стати, аби вдивитися і вслухатися в сю дику і тверду красу канадійських степів.

Тихо. І спокійно.
Ні шевельне, ні блисне.
Ніякого руху, ніякого сліду.

Кругом бліда півтемрява — як у підземеллю. Північна прерія така тверда, що аж душа тут твердне. Вже не звертаю уваги на студінь. Вона вже рівнодушна для мене. І рівнодушно відношуся в думці до того, чи буде заметіль більшати, чи ні, чи доїдемо, чи ні. Не б а й д у ж н о, тільки р і в н о д у ш н о. Тут вперве стала мені ясна велика ріжниця між цими поняттями. Байдужність це прояв слабости, рівнодушність це прояв енергії та твердости. Я готов іти пішки дальше. Навіть не скривлюся і зовсім не буде мені жалко себе. Маю тут враження, що відкривається передімною таємниця душі твердих народів півночі, які від непамятних часів постійно завойовували полудневі країни. В таких околицях твердла їх душа, сталилася їх енергія, витревалість, робучість і рухливість.

Це ясне як сонце. І хочеться відси крикнути до молоді українського народу, так крикнути, щоб уся почула: Вибирайтеся в подорожі до твердих країн півночі, аби затвердла вам душа і нерви сталлю стали. Аби не могла вас зломати в нутрі ніяка втрата, ніяке нещастя. А все ламятайте про те, щоб хотіти щось зробити для Рідного Краю. Бо се достойне дійсної людини у весь ріст і дасть вам сатисфакцію з життя. Все інше стане вам порохном у душі ще заки вмрете.*)

Тихо.

Так тихо, що й коні заслухалися в ту тишу. І ні ворухнеться. Питаю свого товариша фармера:

Ви більше їздили нічю по прерії ніж я; чим вона цікава?

— Отсею природною тишиною, якої в старім краю нема і мабудь ніде нема.

— А як ніч зоряна?

— Тоді вже промениста і світить як мармор. А в літі вечером тягне по прерії такий смердячий сопух, якби з баняка бухала смердяча бульба. Якби так довше потримало, то чоловік удусився. А то щезає заки до 5 дорахуєш.

— І з чого се може бути?

— Се дикий край. Може який уче-

*) Коли я в 2 тижні по написанню сього опису переглядав його, приготовляючи до друку, пригадалися мені різьблені в леді і в ляві слова Тараса, котрий також бачив подібно тверду пустиню над Аралом:

„Мені однаково чи буду Та не однаково мені
Я жить в Україні, чи ні, Як Україну злії люде
Чи хто згадає, чи забуде Присплять лукаві і в огні
Мене в снігу на чужині Її окраденую збудять!..
Однаковісінько мені!.. Ох, не однаково мені!“

Забуде, Тарасе, всіх забуде те дивне людське кодло! І всі серед нього так пропадемо, як пропадають оті дрібненькі пісчинки снігу на прерії — і ті, що люблять і будують і ті, що ненавидять і руйнують. Всім один буде кінець у людській памяти. І навіть імена найбільших остануть пустим звуком, коли взагалі остануть. І задля того людського кодла всяке рипання і ротом і пером, руками і ногами булоб надзвичайно дурне, якби не віра в те, що є над нами хтось, котрий памятає навіть ро кожду пісчинку снігу з тих міліярдів їх, що сунуть по прерії на пів стопи високо, на стопу високо, на дві стопи високо. Він порахує все, що було добре і зле, навіть найтайніші думки і заміри наші супроти тих, котрих духови дав образ і подобу свою. І працею тих, що вірять у його наказ, держиться все, що держиться у безконечнім поході століть. Держиться ще і те, що ти, зробив, Тарасе, для України своєї...

коли він жер. Бувало, візники стояли напроти реставрації Ермітажа — а коні в них прекрасні — отож коли Карло Іванович зачне ревіти, всі коні зачинають біситися і з переляку кидатися на всі сторони. Ну, а візники держать що сила. Внесли вони скаргу на Гаснера. Поліцмайстер Огарев приїздив й оглядав льва. В його присутности кормили його. „Ну, каже, нічого з ним не вдієш. Карло Іванич не може жерти тихо, благородно, бо в нього таке вже нутро. У мене — каже — також був брандмайор (комендант пожарної сторожі), то коли він пив горівку, також ревів, таке вже мав нутро“. Поліцмайстер Огарев був чоловік на місці. Вусища чорні, сам як звір. Покликав він візників і заявив їм: „Балагули — каже — зі львом нічого я не можу зробити. Він вже такий з природи“. Візники пішли з нічим. Як лиш Карло Іванич зареве, вони зараз за уздечки, коней тримають. Коні ніяк не могли привикнути. Лев! Очевидно страшно їм, думають — зжере. Не розуміють того, що він у клітці.

— Чи великий був лев? — питаю.

— О, величезний. І зауважте, коли Емма Августовна одягнеться бувало в синій фрак з золотими вишивками, в малинові пантальони також з вишивками, — а до того червона шапочка з червоним пером, ясне волосся та ще рукавиці й тростинка — чисто херувим. Отож вона Карлу Іваничу, не мужови свому, а львови, що лиш звелить, то він і робить. Кланяється і служить, наче собака. Всі дивувалися. Та в часі кормлення, треба зрозуміти, що коли Карло Іванич не буде ревіти, — то й дохід буде менший.

— По кормленню — продовжав Василь — я очевидно, надіваю на голову фезку і беру змію-давунку (боу). Держу її коло голови й омотую собі її на шию. І так виходжу до публики.

Тут Василь прибрав позу і заговорив робленим голосом, з увагою і серіозно: „Карло Іванович Гаснер дякує вельмишановній публиці і просить не забувати його!“

— Публика виходить, значить кормлення скінчене. Але, памятаю як нині, в страстний тиждень не було нікого. Ходжу я по звіринці, курю по тихо папіроску, а в клітці пума американська наче велика кітка, гарненька собі. Сидить на самім краю, виставила носик і дивиться на мене. Думаю: „Почекай, красавице, любиш їсти голубчиків“... Набрав я в рот диму з папіроса, підійшов та пустив їй в ніс... Коли я прийшов до себе, дивлюся, а я лежу на долівці весь мокрий. Стоять Гаснер, доктор, Емма Августовна і комісар поліції. Ціла моя голова обандажована. Ну і пролежав я в лічниці два місяці. Та шрам на носі й остався. І зауважте, опісля як лиш прийду до звіринця, то вона, американка, побачивши мене, сідає сейчас на краю і трошки виставляє мордочку. Думає, що я знов їй дамся. Ні-і, досить! Ось скільки хитрости у тої пуми. Звірючка гарненька, щось так як жінки, ні дати, ні взяти. Вони також неначе пуми американські.

Я завважав, що Василь недовірчиво відноситься до жінок.

— Чому ти, — спитав я його, — говориш змія „давунка“? Не давунка, а давун.

— Ні, „давунка“, перечиться Василь, — Тому, що вона була жінка...

І він побіг до ріки.

Сильна риба кидалася на всі сторони, коли Василь тащив на беріг, але вона втікла, обірвавши волосіння.

— Ох! — крикнув Василь, — коли тільки згадаю ту пуму, то зараз невдача.

— Ти брате, шось як бачу, зле відносишся до жінок. Вони певно досолили тобі?

— А так. Я мав також маленьке писклятко від одної. А в неї, як я пізніше довідався, крім мене був ще другий гультіпака. І от коли я працював і коли були гроші, то вона була для мене добра, а як не стало грошей — як ножем утяв:

ний сказавби, я не знаю[1]). Денебудь завіє і здибає вас, не лише коло трясавиць і мочарів. Ще ніч цікава тут тим, що страхів тут нема: їдеш чи йдеш, куди хочеш і нічого не боїшся.

Про се вже говорили мені тут в Канаді наші жінки. Дивлюся кругом. Сей краєвид дійсно такий, що нема тут чого боятися. Рівнина. Десь не десь корчі. І рідкі смуги осичини. Наскрізь їх видно оком. Нема таких чорних лісів і ярут як у старім краю і в кождім краю, де тепліще і рістня буйніша. Благословенна твердість північних земель і кліматів дозволяє розвиватися людській душі без боязни перед страхами.

— Чи не студено вам? питає п. Ш.

— Ідьмо, кажу, а ліва рука, якою виймаю замерзлі сльози з очей, вже костеніє. Коні рушили. Рушила й заметіль. Доходила друга година по півночі, як ми добилися до фарми п. Шкреди.

На високім і білім горбі стояв одинцем поверховий дім. Досить далеко від нього господарські будинки. Коний до стайні. І ми в хаті.

Господар засвітив лямпу. І зараз докинув дров до зелізної печі. Тут у печах горить 8 місяців без перестанку, як день так ніч...

Я сів біля печі у вигідне крісло до гойдання. За хвилину піч розгорілася до червені. І приємне, дуже приємне тепло розійшлося по кімнаті та по всіх членах мого тіла. Я ще кілька разів хитнувся в кріслі і роскішно заснув у тім кріслі. А так приємно було засипляти, що я не памятаю подібної роскоші при засиплованню.

Господар пішов до коний і вернувши, збудив мене. — Розберіться, каже.

Завів мене до спальні на поверсі і я положився в широке ліжко та накрився періною і ще своїм тяжким кожухом. Шум вітру перейшов у постійний свист. Заметіль на прерії кріпшала. Та я вже солодко засипляв у теплій кімнаті нашого фармера з Зеленої Буковини — на далекій, пустій і дикій, снігом заметаній прерії Саскачевану.

І як сегодня бачу нутро самітного дому Шкреди й червоний огонь з печі його... Правду казали наші люди в Шігу, що до Модел Фарм далеко. І треба було по дорозі таки заночувати на буковинських фармах, навіть їдучи такими кіньми, які мав порядний фармер Шкреда, котрий волів, аби ми доїхали до дому „ще за сеї“ заметілі...

[1]) „В ямах, де стоїть вода з салітрою, твориться такий сморід. По горячих днях се бе, до схід сонця найгірше.“

УКРАЇНЦІ В БРАЗИЛІЇ

Їх відносини господарські, організаційні, церковні і культурні.

Впр. о. Евстахій Турковид, настоятель василіянської місії в Бразилії, при нагоді свого побуту в Галичині був ласкав вступити до ред. „Н. Зорі“ і дати нам слідуюче інтервю:

В Бразилії є наших людий поверх 50.000 душ. Ми, Василіяни, переводили обчислення ще тому 15 літ через звіти агентів, а в близших околицях самі. Наші люди займаються там головно рільництвом. Управляють старокраєві продукти і „герву матте“ (образ. чай, зеленої краски), декуди вже риж і каву. В оселях давніших земля дорога. Шакер має 10 алькерів, 1 алькер = 4 морґи. Алькер в лісах (ліс, праліс) коштує 50, 100, 200 і 250 мільрейсів. Тепер мільрейс дуже впав від часу революції: 1 ам. доляр = 16 до 17 мільрейсів. Алькер поля в оселях доходить часом до 1.000 мільрейсів в ціні, звичайно ш а к е р коштує 3 до 5.000 мільрейсів. Управа поля тільки місцями така як у нас. В більшости не орять, тільки „фойсують“. Фойса то сталеве знаряддя до тонкої „капери“ (корчі і т. п.), котрим рубається (до рубання ліса треба сокири). Зрубане дерево чи ріща оставляють аби висхли. Потому палять — і на тім попелі садять або сіють. Потому поле відпочиває. По лісі садять фасолю або кукурудзу, а по зборі сіють лшеницю й инше збіжжа. Колос збіжжа доходить на свіжім полю по лісі до 25 цитм. Я сам мірив на кольонії Санта Барбара, 68 км. від Порто Уніон. Поле відпочиває до 5 літ, поки не поросте нове хабаззя — і знов палиться його і т. д. Де хочуть рік-річно збирати збіжжа, там орять і гноять.

Ціни продуктів дуже вагаються. Вони ріжні в ріжних околицях. Дороги кепські. Отже ті, що близше міст, легко продають продукти. Близші все спродають. Податки для хліборобів невеликі, а для промисловців великі: нпр. за „отворення дверий“ венда (склепу) треба дати до 2.000 мільрейсів. Від продавання пива, горівки і т. д. платить „вендяр“ окремі податки.

Наш звичайний господар має там коло 2 шакри (80 моргів) поля. Тепер наші люди розходяться по лісах і беруть більше землі, де вона дешевша. Деякі беруть 100 до 500 алькерів.

Наших селянських одягів уже не видно, але простирала, міхи і т. п. ще подекуди роблять наші ткачі, та й се вже виходить з моди.

Наші люди лучше працюють ніж Бразилійці, тому витискають їх. Найбільша наша парохія Прудентополіс (к. 12.000 душ), але розсіяна, з одного боку церкви 20 миль (миля = 6 км.), з другого 9 миль, далі 7 миль. Слідуюча з черги наша парохія Маршаль Малєт, третя Іваї Кальмон, 4-а Антоніо Олінто, далі Куритиба й Ірасема (Санта Катаріна). По кольоніях живуть життям галицьким і нема страху за асиміляцію там, де є парохія, бо церква держить. По містах говорять уже й по португальськи, але вдома по українськи, з малими виїмками.

Наших священників є там: 7. Василіян і 4 світські. В Прудентополі о. Евстахій Турковид ЧСВВ, о. Климентій Бжуховський ЧСВВ, о. Маркіян Шкірпан ЧСВВ, о. Рафаіл Криницький ЧСВВ і двох братчиків, бр. Полієвкт Мельник і бр. Лаврентій Струк. Там є монастир, що має кілька шакрів землі. Садимо тільки кукурудзу толокою („пішироном“). Плодів не продаємо, тільки вживаємо для себе і для господарки. Церква ім. св. Йосафата велика, мурована, 7 бань, збудована в 1923 р. Доси коштує та будова до 150.000 мільрейсів, хоч ще не скінчена. Майстер був Німець, Роберт Йонат, приїхав недавно з Австрії. Церква ще буде мальована. Має електрику, гарний іконостас, образи з Монахії в Баварії, деревляні різьби робив брат Гавриіл Будний, котрий уже тепер в Лаврові. До церкви нарід горнеться. Приходить богато людий. Чим за весь час будови не заплатив ні цента за воження цегли і піску. Люди самі з побожности і привязання до церкви робили великі прислуги і возили по 5 миль всякі річи потрібні до будови.

В м. Маршаль Малє будують тепер нову церкву ім. Христа Царя. Займається тим о. Омелян Ананєвич. Церква буде велика, мурована. Поруч є кольонія Дорізон. Там працює о. Петро Процьків. Церква там є, деревляна, ім. св. Йосифа. В м. Іваї Кармон є церква Серця Христового, стара, деревляна. Там працює о. Петро Осінчук. В Антоніо Олінто є дуже гарна церква, мальована, деревляна, ім. Непорочного Зачаття Божої Матери. Священик о. Іван Михальчук. В Куритибі церква мурована, невелика, але гарна, ім. Матери Божої Жировицької. Священик о. Йосафат Хома ЧСВВ. В Ірасемі церква ім. Св. Родини, деревляна, але гарна, мальована. Свящ. о. Бартоломей Сенюта й о. Мартирій Котович, оба ЧСВВ. Церков без священиків, до котрих тільки доїзджається, є більше.

В Бразилії є наших Сестер Служебниць до 50. Головна їх оселя Прудентополіс, де є також їх новіціят. Головна настоятелька сестра Анатолія, родом з Жужеля коло Белза. В Прудентополі мають Сестри Сл. два доми, другий при Лінії Есперанса („Лінія Надії“). Далі є доми СС. в м. Іваї Кальмон, в Маршаль Малє, в Дорізоні, в Ірасемі, в Марцелині й Гважувірі та мають оснувати дім в Куритибі. Сестри займаються школами та обслугуванням хорих. З Галичини є тільки 6. сестер (Анатолія, Володимира з Жовкви, Ізидора з Михайлівки коло Пустого Івання, Сальомея з Пісків коло Щирця, Евмелія і Елена). Всі инші вже там уродилися.

Школи, якими СС. завідують, се школи народні. Вчать там після програми, яку приписує держава, в мові бразилійській (португальській); кромі того вчать української мови й історії, співу і робіт. В Прудентополі їх школа стоїть найвисше: там учать іще й по французьки, по німецьки й музики (на

пума! Ну, й терпів я, а по весні пішов прямо до Єрусалиму, без копійки, всього сім рублів мав.

— Якто до Єрусалиму? Цеж далеко, треба їхати морем.

— Нічого, пішов. Далеко, це правда. Отже йду я і йду. Думаю, довідаюся в Єрусалимі, що мені робити. Тут накормлять, там до столу попросять. І стрінув я на дорозі під Одесою чоловіка бідного, такого як я. Розговорилися ми дорогою, я оповів йому своє горе. А він сміється, тай каже: „У мене те саме. Я був богатим торговцем тютюну. Гроший в мене було богато. І подумайте, жінка втікла від мене тому, що були гроші і пішла до бідного“... Добрий чоловік також бідує, сказав він мені. Він був Жид. „Я, каже, йду до рабіна, порадитися, що маю ти“. Отже прийшли ми до Одеси, зайшли до рабіна. Вислухав він його й мене. Рабін був строгий. Слухає, а сам дивиться вгору, на муху, — по стелі муха лазить. „Ну, що тут, каже. — То від бідного до богатого йде, то до бідного; ой довго вона буде ходити. Ось так як муха — сюди, куди. Алеж на що вони вам здалися? От що вам скажу: коли мало в голові, то це на довго...“

Вийшли ми від нього і стали на розі вулиці. Та й дивимося один на другого.

— Ну і щож, до Єрусалиму не поїхали? — спитав я.

— Ні, не довелося. Він, мій знакомий, розпочав інтерес з тютюном. Я став у нього слугою, до посилок. Давав він мені 25 рублів. Раз пішов я на пароплав, щоб розвідати, познакомився я з моряком. Випили разом у шинку. „А якже, поїдеш, каже з нами. Будеш мити помелом підлогу. Прокормимо“. Але як лиш я увійшов на пароплав — ревізія, поліція, жадають пашпортів. „А це що — питають — треба мати заграничний пашпорт!“ А я не маю. Відіслали мене на поліцію. Питають, хто я і що, не вірять. „Чому втікаєш з Росії“? А комендант поліції здоровенний, з хахлів. Очи білі, злющий. „Ваше благородіє, кажу я йому, я хочу поїхати до Єрусалиму, на Йордан“... — „А за чим, чого тобі там забаглося?“ — питає. Я йому розповів усе до чиста. „Ну, каже, ти з такими поганими ділами їдеш Богу наприкрятися? Геть, каже, звідси собачий сину!“ От тобі і всьо — і Єрусалим.

Василь махнув рукою з досадою, кинув горня на мисочку, делікатно положив на верху кусочок цукру і пішов у шатро.

Константин Коровкін.

—o—

фортепяні й мандоліні), малювання і ріжних гафтів, — всі учительські сили наші і всі з тамошними іспитами.

Майже всі школи наших Сестер дістають невеличку субвенцію від уряду, родичі доплачують небогато, в ріжних кольоніях ріжно. Система в тих школах коедукаційна. З тих шкіл виходять і наші світські учительські сили. Всюди, де є Сестри Служебниці, є і школи.

СС. мають там також шпиталі: в Дорізоні, в Прудентополі й тепер кінчать будувати гарний шпиталь в м. Іваї Кальмолі. При инших домах також помагають хорим.

В Бразилії наддніпрянських Українців дуже мало, але роблять великий шум, особливо від часу, коли переняли по Карманському організацію „Укр. Союз“ і вид-во „Укр. Хлібороб“. Головний їх провідник Павло Смола, котрий переміняв собі імя і назвиско на „Валентіно Куц“; був учителем, провадив кооперативи, ловив гадюки (що там належить до добрих інтересів), був начальником зелізничої стації й т. д. Страшенно не любить Галичан і щоб висказувати їм погорду назвав свого песика „Русин“. Куц провадить автокефальну агітацію, котру розпочав Карманський, при помочи „Укр. Союза“. Другий наддніпрянець того самого покрою це Сергій Савіцький, б. військовий, відтак учитель і редактор, заїлий автокефаліст. Притягнули вони й кількох Галичан. Успіху більшого не мають в автокеф. агітації крім околиць Дорізони й Порту Уніону. Сидять ті агітатори в Порті Уніоні. Живуть з агітації й кооперації. Здається, що той рух довго не видержить. Треба ще підчеркнути, що „Укр. Союз“ організували ми Василіяни разом з п. Карманським, а потому ту організацію обернено проти нашої Церкви. Велике се нещастя, що наші укр. інтеліґенти скоро міняють фронт і виступають проти Церкви, бо се нищить наш нарід і його відпорність.

Загал нашого народу в Бразилії держиться свого доволі добре, особливо ті кольонії, що держаться при нашій катол. Церкві. Інтеліґенції нашої дуже там мало, а польська фахова інтеліґенція їде туди на сезони й вивозить гроші. Нпр. приїхав туди як ординуючий лікар д-р Шиманський, б. маршалок сенату ,котрий приїджає що кілька літ. Придавсяб там наш лікар, котрому з початку не булоб дуже солодко, але потому мігби доробитися і відограти добру ролю, якби пильнував свого фаху і не брався до „реформи“ Церкви. Португальської мови мусівби дещо знати, бо мусівби нострифікувати дипльом.

Списав О. Н.

—o—

Ленін як морська ліхтарня

Радянський уряд рішив приступити до будови памятника Ленінови в петроградській пристані. Це має бути найбільший памятник у світі і має представляти постать Леніна високу на 110 метрів. В голові Леніна має бути уміщена сильна морська ліхтарня, котра буде вказувати шлях кораблям. Після ухвали Совітів робітники мусять складати жертви на будову памятника, бо світячий Ленін має бути одночасно засобом агітації між заграничними моряками.

Якби не козаччина, що пішла на службу протиуніятській течії, кермованій з Москви, то до половини 17 століття ціла Україна без виїмку малаб одну, національну, з Римом обеднану Церкву, а в ній ще й Білорусів. Справа національно-культурної окремішности Українців вже тоді булаб дефінітивно вирішена, а сьогодні вони булиб між першими народностями в Европі (С. Томашівський).

*

Вирівнювання кляс по типу найнищому веде неминуче до упадку і звироднення (Сорель).

Проф. С. Томашівський і молодь

Зміст: Як проф. Т-й аналізував причини ідейного й організаційного розвалу між молодю. — Його анкета в університетській справі. — Уваги Т-го з приводу думок Шпенґлера про завдання молоді. — „Ніхто нам ще не закинув особливого бажання вчитися...“ — Авантюрникам і неукам мусить бути заборонений вступ у політичний храм нації. — Дещо про „диктатуру студентства“... — Що в історії народів маловажне та що важне. — Вина старших. — Томашівський про Драгоманова і його відношення до молоді. — Про три основні ідеї Драгоманова і про те, що з них принялася в нас тільки одна його ідея, а саме зла. — Пайдократія довела нац.-політичну думку до цілковитої прострації. — Як уже Драгоманов перестерігав молодь перед політиканством і як аргументував ту пересторогу. — Думка проф. І. Крипякевича з коментарем проф. Томашівського. — Погляди проф. Т-го на сучасний націоналізм, як на звироднення національної ідеї й поворот до поганства та варварства. — Читачам Т-й не підлещувався.

Процес ідейного й організаційного розвалу серед галицько-українського студенства, що раніше захопив старше політичне громадянство після 14 березня 1923 р., спонукав пок. проф. д-ра С. Томашівського виступити з острою, одначе справедливою критикою нашого громадянства. Про цей хаотичний розвал серед галицького як старшого так молодшого громадянства пише він в 8-ім числі редаґованого ним берлінського „Літопису“ з д. 23. II. 1924. ось що:

„Розвал між батьками і розвал між молодю виріс на тій самій основі — політичній і психольоґічній. Батьки „вели“ цілі чотири роки одну політику, не заходячи навіть у голову, що буде, коли вона не доведе до мети; і тому вони не подбали, говорячи военними термінами, ні про бічні охорони, ні про етапи, ні про шляхи і мости для необхідного відступу, перегрупування, зміни тактики і т. ін., хоч як легко можна було уявити собі страшний хаос і розтіч в разі невдачі; — одним словом, показалися безталанними політичними стратеґами. Подібно вчинили й сини. Вони не тільки присвоїли собі виключне право рішати про високо-політичні питання (в даних обставинах, при нездарности батьків, годі й дуже винувати їх за се); вони рішили їх так, що невдача була згори запевнена, а вороття неможливе. Знов як по програній битві, веденій так собі „всею громадою“: хаос, розтіч, деморалізація і братожерство. В таких обставинах, хто може по совісти говорити про ягнят і козлів, про праведників і грішників, про чистих і паршивих? Над причинами плакати-б, не над неминучими наслідками“...

Прямуючи до оздоровлення болючих ран галицько-української студентської молоді, проф. Томашівський прихиляється до прохання одної її частини й розписує анкету в західно-українській університетській справі. Не зважаючи на неприхильне становище деяких краєвих галицько-українських орґанів, подає на сторінках „Літопису“ думки наших визначних громадян і тим причинюється не мало до всестороннього вияснення цеї пекучої національної справи, — яка зовсім у нас заглохла.

Задля припинення на 21/26 числі видавання „Літопису“ не міг проф. Томашівський подати заповідженого резюме анкети та висловити свого власного погляду „в сій многоважній справі“.

В останнім числі (21/26) берлінського „Літопису“ подав проф. Томашівський зміст і уривок промови визначного німецького політичного письменника Освальда Шпенґлєра, виголошеної 26. II. 1924 р. на зборах „Hochschulring-у deutscher Art“ у Вюрцбургу, що появилася опісля й друком п. з. „Політичні завдання німецької молоді“.[1]) А зробив це проф. Томашівський не тому, щоб показати, що і як говорить німецький письменник до німецької молоді, а на те, щоб читачі-Українці „не обмежалися до формальних рамок сього твору та щоб вони знайшли стежки від німецького автора до українських авторів, від німецької авдиторії до українських слухачів та до взаємин між сими й тими“. Притім не щадить проф. Т. острих але справедливих слів докору на адресу нашого громадянства:

„Бо правду сказати — пише він — ми племя, що збирало і збирає чимало похвал і докорів, від своїх і чужих, одначе мабуть ніхто не закинув нам особливого бажання вчитися, ще менше вміння здобувати науку, а вже найменше успішного користування нею. Ми споконвічні неуки, що до розпуки доводили виїмково зрячих батьків, і нема найменшого сумніву, що в неуцтві головна причина сучасного становища нашого народу“. — „Коли і хто у нас починав прилюдний виступ, устний чи письменний, з того що поклав натиск на велику серіозність, трудність і відповідальність політичної діяльности, або вимагав, щоб кандидати в провідники народу основно вивчили своє завдання? Не тільки жадне покоління української молоді не почуло й не вичитало подібного зазиву, а й старші покоління не зясовували собі потреби до такого зазиву. Ще колись Драгоманів і Франко підкреслювали необхідність основних студій молоді, та й вони менше думали про політику, а більше про культурне поле; після них, навіть таких голосів не стало. Навпаки, хто у нас посмів би прилюдно сказати, що неукам, дилетантам й авантюрникам вступ у політичний храм нації мусить бути заборонений, сей певно зарізався-б в очах всього „патріотичного“ громадянства; а молодь — висміяла-б його і пішла-б за іншими... Бо є що у нас легчого і всім охочим доступнішого, як політично спасати націю?“ — „Тимчасом, і в нашій Богом і людьми забутій нації, коли вона має, не кажім навіть: здобути політичну самостійність, а просто зберегти свою племінно-культурну індивідуальність, мусять знайтися люде, що не побояться бути непопулярними, ні в очах „суверенного народу“, ні в очах „диктатури студентства“, і крикнуть: Геть із дороги неуцтва, пустомельства і шарлатанства, що неминуче заведуть до національної смерти! І від сього, чи сей крик буде голосом вопіющого в пустині, чи знайде живий відгомін в умах нового покоління, залежатиме все — життя і смерть“.

Яка користь із цього познайомлення української молоді з думками Шпенґлєра? Вистарчить навести кілька цитат з цього автора, який у відповідній підготовці нового покоління сподівається можливости для Німців відограти належну їм історичну ролю, а переконаємося, що можемо примінити їх і до наших обставин.

„Коли ся місія, — говорив Шпенґлєр — до котрої, по мойому глибокому переконанню, молодь покликана, має одного дня сповнитися, то ся молодь мусить зясувати собі, як безконечно твердий, довгий і повний самовідречення той шлях, як дуже не легко слід виконувати се завдання і скільки всього треба знати й могти, щоби знайти убогій й обезоруженій країні підем до кращої будуччини. Моє панове, се святий обовязок — не тільки захоплюватися сим завданням, але й виховуватися для нього. Саме тільки хотіння не вела [illegible]-чого. Політика — се тяжка і трудна до вивчення штука“.

Політичний обовязок підростаючої молоді бачить Шпенґлєр у самовихованні для пізніших завдань, бо „новочасна політика вимагає згори незвичайно великої кількости вправи і знання“.

„Наша молодь — говорить німецький політик — мусить постійно роздумувати, і не тільки роздумувати, а поважно й основно переробити великі взаємини сучасного світового господарства і світової політики, і то з датами і фактами в руці. Наш підем залежний від то-

[1]) O. Spengler: Politische Pflichten der deutschen Jugend, 1924.

го, чи ми дорівняємо чужим в політичних методах, — а не від того, що будемо се ігнорувати... По чиїм боці правда, а по чиїм неправда, се в історії маловажне. Про успіх рішає тільки те, чи хто має над противником практичну перевагу чи ні. І в останнє: Рух молоді в теперішній формі зрікається успіху, щоб запаморочувати себе. Се чесно, та позатим ніщо — і сього за мало для нашої будуччини“.

„Супроти того всього, — нарікає німецький автор на німецьку молодь — що підростаюче покоління від пяти років хоче, говорить, думає і робить, насувається мені разураз на уста старий вислів з темних років німецького минулого: „Горе країні, де панує дитина!“... Розпука бере, коли бачиш і чуеш, чого у нас в найширшій прилюдности не робиться і не говориться, те що в кожній іншій країні продуманоб з найбільшою обережністю та захованоб у таїні“.

„А в нас? — питає проф. Томашівський — хто стане дивуватися молоді, коли старі, часами дуже старі, всю політичну мудрість бачуть у словній буфонаді: кожне число української газети, кожна резолюція політичних зборів, кожна заява політичної організації — се ніщо інше, як крикливе вимахування деревляною стрільбою в повітрі перед очима противника. Тут не розпука може брати; тут можна збожеволіти від такої політики!“

Крім Шпенглера вказує проф. Томашівський українській молоді й свого, М. Драгоманова, якого „національно-політичні і культурні думки приймалися майже тільки серед молоді, і тільки в її рядах знаходив він прихильників і почитателів“. — У статті п. з. „Драгоманов і молодь“[2]) писав Томашівський про Драгоманова: „Ні перед ним, ні по нім не було у нас людини і письменника, що стільки запалу, енергії, знання і — що головне — повної безінтересовности вніс у свої взаємини з молодими, як саме він. Се непорушний історичний аксіом“.

Взаємини між Драгомановом і молодю та його вплив на неї — писав далі Томашівський — „зводяться до трьох основних ідей, яких речником був Драгоманов: релігійного лібералізму, здобування позитивного широкого знання на европейських зразках і — абстиненції від практичної політики, при інтензивній політичній освіті. З сих трьох ідей, тільки перша — на жаль — пережила Драгоманова. Для вщіплювання в молоді, навіть дуже молодечі уми, релігійного вільнодумства, одначе без високої особистої моралі Драгоманова, знайшлося і по нім чимало апостолів, і вони довели релігійно-етичний уровень нашого громадянства понизше нулі. Натомість для двох останніх ідей — переємників не стало, чи радше був один тільки, що на лихо за рано зломився, себто Франко. Не лише не стало продовжників Драгоманова; появилися особи і течії, які очевидно вели до просто протилежних цілей: до пониження знання й освіти молоді та до втягнення її у коловорот практичної політики, національної, партійної або й таки особистої. Молодь пішла за тими людьми і поплила з тими течіями, цілком зірвавши з заповітом Драгоманова. Вона пішла по вигідній і принадній дорозі, кинулася у вир політичної практики, партійної боротьби, соціяльного перевороту, а навіть — quidnimis — узурпувала собі виключне право заступати національну ідею й національні потреби, право рішати про найголовніші й найскладніші питання політичного і культурного життя, право ласки для тих, що немилосердно використовуючи молодь, підлещувалися їй, й анатеми на тих, що сьому божевіллю коритися не могли, — поки ся пайдократія не довела до повного банкроцтва і цілковитої пространії або виродження національно-політичної думки“.

Подаючи таку остру характеристику стану сучасної української студентської молоді, проф. Томашівський не винує за це її саму. По його думці „в 99 відсотках відповідальність паде на старше громадянство, чи там старшу інтеліґенцію, яка у своїм політичнім нерозумі, несовісности і безхарактерности завела свою демагогію на найлегшім грунті, на недосвідних, щирих, вразливих й ідеалістичних душах дітей, і той грунт цілком опустошила“.

І в цім моменті глибокої кризи національної думки, коли найновіша верства української молоді шукала своїм думкам і змаганням нового шляху, підняв проф. Томашівський клич: „Назад до Драгоманова“. Він пригадував молоді, що Драгоманов у своїй політичній програмі „Вільної Спілки“ (1883) рішучо заборонив членам цієї організації „спонукувати молодь до передчасної для неї політичної боротьби і до зусиль, які можуть перешкодити молодим людям стати у слушний час, при помочі загальної і фахової освіти, свідомими і впливовими діячами“. Бо по думці Драгоманова:

„Переважне заповнення рядів діяльних революціонерів людьми дуже молодими, що не закінчили своєї освіти, неминуче надає політичному рухови характер непостійности в його теоретичнім і практичнім боках та відбирає сьому політико-революційному рухови належну силу і вплив на громадянство, а за сим якінебудь міцні успіхи. Одночасно, внутрі самого руху перевага молоді деморалізує провідників сього руху, привчаючи їх мати діло з надмірно податним елементом, коли вони обертаються до його почування, та надмірно нетерпимим, коли вони противорічать його ідеям і надіям, подиктованим сим почуванням. Критична думка все більше і більше вигоняється з середовища, де її як найбільше требаб було вижидати; її місце зачинають займати признаки сектанства... З другого боку, передчасний загин молодих політичних борців продовж більшого часу доводить край до виснаження моральних сил, необхідних для його виступу політичного, соціяльного і культурного, а в результаті витворює досить болючу реакцію і в самій молоді. Задля названих висше недостач, зокрема задля безплодности загинутої частини молоді, яку темперамент увів за рано в політичну боротьбу, друга частина молоді також передчасно охолоджується, заражується повним скептицизмом і віддається грубо-егоїстичним змаганням“.

„Всі ті і ще багато інших проявів доводять до правдивої катастрофи для країни взагалі і для самого політичного руху зокрема, коли вони йдуть у парі з проповідю про зайвість вищої шкільної науки для „революційної діяльности“.

Як бачимо, проф. Томашівський не тільки дає богато своїх власних думок — вказівок для молоді, — але й уміє підібрати відповідні для неї думки інших мислителів. Самаж його стаття „Драгоманов і молодь“ появилася в „Політиці“ як слідуюча після статті проф. І. Крипякевича про сучасне завдання галицько-української студентської молоді.[3]) І власне до статті проф. Крипякевича (котрий висловлює бажання, щоб наша молодь, — при зорганізованій моральній і матеріяльній опіці з боку старшого громадянства, — „почала щасливо нову трудну добу своєї історії — добу єдности, згоди, праці, образування й обертання всіх своїх сил на реальний пожиток народу“ —) навязує проф. Томашівський і пише так:

„Проф. Крипякевич говорить тільки про сучасний момент і про будуще; минулого майже не торкається. Та сама основна думка його відзиву не полишає жадного сумніву, що се минуле не веселе, що воно навіть болюче. — Так. Останне 30-ліття історії української академічної молоді почалося було під дуже рожевими авспіціями. Хто не тямить кінцевих років минулого та початкових сучасного? Сього буйного інтелектуального і плідного ідейного руху нашого студентства! А як представляється кінець сього періоду? Висліди вимовніші від богато грубих томів. Хто відповідальний за сі сумні висліди? Заплатила за них гірко у першій мірі сама молодь і вся національна справа, та головна вина тяжить на кім іншім — на самім старшім громадянстві, чи краще: на українській інтеліґенції того часу. Вина в тому, що молодь останніх десятиліть збилася з правильного шляху й опинилася на безпуттю“.

Бажаючи вказати українській молоді шлях, яким повинна вона прямувати, щоб могла дійсно й хосенно працювати для добра свого народу, проф. Томашівський був приготований на це, що його думки не стріне прихильно українське післявоєнне покоління. Як добрий знавець суспільної психики приймає існування старої суперечности „між дітьми й батьками“.[4]) Одначе він не зражувався тим, що „молодші покоління не люблять дивитися поза себе“, бож „се не увільняє недобрих батьків від обовязку, покушавши гіркого плоду власної практики, вряди-годи ставити перед своїми синами зеркало минулого часу, дальшого і близшого“.[5])

Від молодих літ до своєї смерти у питаннях громадянського життя проф. Томашівський „почував і думав завсіди тільки національними категоріями“, одначе те, що сьогодні, в повоєнних часах, називається у нас „націоналізмом“, було для нього чуже; його уважав він „дегенерацією національної ідеї, поворотом до ідейного поганства й культурного варварства“. Проф. С. Т. зовсім слушно стверджував факт, що „тепер, у наших молодших, націоналізм став синонімом гучного горлання при повній бездільности; приймаючи сектанські форми, повні ненависти і нетолеранції до хоч трохи відмінних думок, переміняє він наше убоге національне життя в обору розюшених биків і собак, що замість консолідації і розвитку народних сил витворює тільки розтіч і ширить безнадійність“[6]).

Наведені тут думки пок. проф. д-ра С. Томашівського, як і добрий підбір ним думок інших мислителів, вказують нам на нього, як на великого вчителя українського громадянства взагалі, а української студентської молоді зокрема. Його думки та поради для молоді опираються на знанню її психики. Одначе як справедливий суддя, далекий від того, щоб підлещуватися своїм читачам, проф. Томашівський не здобув досі належного признання серед широких кругів української молоді. Можливо тому, що молодь, упереджена до нього „засадничими речами“ наших демагогів-політиканів, не завдала собі труду, познайомитися з його думками.

М. А.

Примітка: Читаючи уваги пок. Томашівського про Драгоманова як учителя нашої молоді, не треба ніколи забувати, що Драгоманів був найшкідливішим чоловіком зі всіх, що колинебудь переїхали з Наддніпрянщини на Галицьку Землю: він ширив тут атеізм й опісля анархізм тай то анархізм найбільш неможливої марки (Кожда громада-спілка суверенна! Держава не малаби права ні зелізниці, ні жадної дороги попровадити через територію такої драгоманівської спілки, якби та „спілка“ не згодилася на те і т. п. крайні нонсенси). Та тим сильніше ділають аргументи навіть такого анархіста, звернені проти розполітиковування молоді. З тих аргументів бачимо, що ті наші політики, котрі втягають молодь в політичну агітацію, хоч називають себе нераз „правими“, не доросли навіть до того, до чого вже давно додумався анархіст. — Ред.

---

[2]) Політика, Львів 1925, ч. 3 (з 10. XI.), ст. 44—46.

[3]) І. Крипякевич: Університетські справи, Політика, 10. XI. 1925, ч. 3. ст. 43—44.

[4]) С. Томашівський: Десять літ українського питання в Польщі, Львів 1929, розділ: „Pro patria“, ст. 41.

[5]) С. Томашівський: Трагедія Драгоманова. Кілька чудацьких думок з приводу 30-ліття його смерти (20. VI. 1925), Політика з д. 10. X. 1925, ч. 1, ст. 6.

[6]) С. Томашівський: „Pro patria“ в книжці: „Десять літ укр. питання в Польщі“, ст. 42—43.

ОСИП ЛЕПУК

На Кальварійській Святій Горі

Враження й рефлєксії з паломництва на Пацлавській Кальварії.*)

На вступі мушу зазначити, що сам наголовок цего фейлєтону взяв я з пісні, яка починається словами: „Всі йдем до Тебе, Божая Мати, чи молодії, чи то старі: в Тебе ратунку для душ благати — на Кальварійській святій Горі". Вперше почув я цю пісню в середу 12. VIII. 1931 р., на Кальварії, в часі посіщення, в церкві. Зробила вона на мені могутнє враження. На мою думку, це найкраща з пісень о. М. Дороцького, богата в зміст, молитвенна і життева; в ній кожня стрічка являється наболілим криком небесного ратунку. Добре відчув її слова композитор проф. Вахнянин й окрилив її місцями спижевим гомоном „З димем пожаруф". Маю переконання, що вже в короткому часі стане вона улюбленою піснею нашого народу.

Кальварії, це щось більше, як відпустові місця, а зродилися вони серед католицьких народів Заходу. Це символ Христової трагедії, що розігралася на єрусалимських горах Оливній, Голгофті й на вулицях святого міста Єрусалиму. Кальварії це культ Хрестної Дороги, який обявляється не лиш у формах, зітханнях і сльозах, але це радше чотирнадцятьлекційна школа, яким способом спасати свою душу. Хрестна Дорога вчить не лишень св. Тайни Покаяння, але вчить також нести в житю хрест Христа.

Пацлав це мабуть одинока Кальварія на українських землях. Ще до недавна одиноким і виключним її господарем був Чин ОО. Францішканів, що жертвами паломництва, в подавляючій більшости українського, вибудував на добрах гр. кат. перем. Капітули монастир з величавим костелом і сорок мурованих капличок, розкинених на полях. Для духовної обслуги наших вірних запрошували ОО. Францішкани по кількох наших священиків і тим способом ще більше стягали наших людей навіть із Закарпаття. Вилім в тому зробив бувший парох о. Гумецький, запросивши одного року доволі отців з духовною помічю, і тим способом започаткував українську Кальварію. Діло це продовжує неструджений, теперішний парох Війська, о. Осип Маринович. Маємо тепер свою Кальварію, що правда меншу від польської (нашу церкву кальварійську Поляки називають 41-ою „капличкою"), але своєрідню, з українськими паломниками аж з Бітлі, Борині, Збаража, Сянока і т. д., з нашими відправами і нашою Хрестною Дорогою. Атракцією нашої Кальварії є щорічна гостина Преосвященого Йосафата.

І в той сам час на Кальварії відбувається подвійний відпуст, польський й український. Чи в тім щось злого? Можуть Поляки в одній місцевости під Львовом мати свій відпуст на Спаса, можемо ми мати також свої „Ягодни" (2) VII. Д. Посіщ. П. Д. М.) в Белзі та свою Кальварію.

На Кальварії був я перший раз, хоч чув про це місце богато-богато ще як гімназист і мав охоту, давно там бути. Оповідали мені про сто тисяч паломників, про цілоденні відправи й облоги сповідальниць, про рабунки дітей дідами-жебраками, про карузелі і крамики, про „димброву" ріку (Вігор), про чудові краєвиди. Та ніхто ні словечком не згадав про... тамошне болото в часі дощу. І я вибрався на відпуст в новій реверенді, щойно з голки. У ваґоні їхалося ще сяко-тако, але вже в Перемишлі було гірше; докучали „чудові водопадики" на закрутах вулиць і вуличня грязь і розуміється дощ. На Кальварії я подивляв змисл о. Д., що приїхав в реверенді ще небіщика о. Копка й не потрібував її ані підносити, ані бідькатися над чищенням. Навчився я тут ще одної річи, щоби з кальошами обовязково привозити також кілька метрів шпаґату. В разі дощу кальоші привязується до черевиків, а відтак ще черевики до кальошів і в резерві держиться в кишені ще кусень шпаґату. Я оглядав одні кальоші після дощу. Були на сантіметер надірвані в чотирьох місцях; до того власник цілісіньку нічку тер ногу якимсь плином і лементів. Я кальошів, правда, не привязував, ніг не натирав, але зате — без кальошів вернув до дому.

В Ніжанковичах, висівши з потягу, зустрівся я з кількома отцями і ми зараз присілися на фіру. Коні женуть, як сполошені (о. Головач пробує голосу), а о. Козак оповідає про всякі справи. Перед нашими очима промайнула старенька, на біло побілена, ніжанковецька церква, з банею трохи неформеною, маленька собі, мізерненька; а з улиці о. парох, задивившися на баню, махнув до нас рукою. Їдемо через Новосілки. Переїздимо „димброву" ріку, й коні простуючи свої хребти, тягнуть нас до гори Показалися перші каплички, замиготіли золоті хрести костела.

— Вже недалеко... — говорю, вичікуючи потакнення. Та мої знакомі лишень усміхнулися. Їдемо кроком дальше, все вгору та вгору, лісами. Віз скрипить, коні сапають, аж гомін іде.

— Як тут чудово,... — навязую розмову. — Ось на схід і північ отвертий вид. Там села, села, церковці, вже почорнілі поля, лишень десь-не-десь сіраві латки.

— В-вйо! вйо... — кричить чоловік і вимахує батогом.

—Я злізу... піду пішки. — говорю й зіскакую з воза. Коло каплиці з степенями зустрічаюся з о. Онишком, й оба разом ідемо майже на саме місце. Що хвилини пристаємо, втираємо з чола піт і йдемо дальше. Дорога, доріжки і стежки заповнені паломниками. Здоровлять нас, ми їх, перекидуємося кількома словами. Вже недалечко монастиря присідаємося на підводу. Базарний рух оживляється. Біля хат господині розставляють у кошиках овочі з мірками, господарі випрятують обори, комірки на нічліги для прочан. Мої співтовариші подорожи інформують мене, що така комірка дає господареві гарний дохід 50, 100, навіть 200 золотих. Вїздимо в сам центр базару біля самого костела. Дві чи три карузелі, кіно, театр „Варіете", фотограф, пиварні, реставрації (під шатрами), а далі столи та столики з усякою всячиною — від квашених огірків і цукорків, почавши, на сонниках скінчивши. Те все творило якусь незугарну діявольську панораму, якою володів клич: Гріш і гріх! Поміж товаром на столиках видніли реклямові таблички дискретного товару, помисл новочасного завойовника, Ізраіля, а в кутиках під плотами, сиділи з малими столичками „фаховці" від карт і кругленьких колісцят і захвалювали гостям пробувати „певного" щастя. Через цей базар проїздили ми з відразою й обридженням. Хотілося встати з воза, впасти поміж ці столики, та поміж крамарів і арґументом „ад гомінем" пригадати їм святість місця і людських почувань. Я в душі почав жалувати, що їхав такий далекий світ. Оглядаюся, коли це кінець тому базареві, й бачу, по противній стороні ряди дзвонів і столики з девоціоналіями. Тоді я трохи відітхнув.

Вїздимо в наш „терен". При карузелі кіно й одна пиварня з надписю „Свій до свого", але так далеко віддалені від церкви, що радше можіх їх причислити до тамтих, ніж до наших. Біля церкви столики з девоціоналіями, і самоварами.

— Щастя, що хоч коло нашої церкви того всего нема, що там... — сказав я, кидаючи поглядом назад себе, цей базар то так як надгнила часть доброго яблока. І не можнаб цему перешкодити?

— Видно, що не можна, відповів один.

Весь час не сходило мені з голови, якби усунути бодай це найбільш згіршаюче лихо. Прийшла мені на думку газетна новинка, напечатана свого часу в „Н. Зорі", як один священик у Франції вибивав палицею виставові вікна, у яких була розложена порнографічна макулятура. Могліб ОО. Францішкани спровадити собі кількандцятьох студентів, а ті прочистиліб атмосферу.

Була пята година, коли ми станули на місці. Впроваджено нас до деревляного будинку, сходами, на перший поверх і попридільовано кождому місце. Мушу піднести, що приміщення, як на Кальварію, навіть за вигідне. Ліжка на одного й двох з постіллю, вода до миття все свіжа в бочках, чотири чи шість умивалень, чистенькі рушники, паста, щітки, навіть щіточки до зубів з „дентозанами" і „кальодонтами". Справді, достойний Господар про нїщо не забув, що потрібне булоб священикові для сякої-такої вигоди. Осібна кімнатка є тут для епископа.

Застав я там вже кількох священиків, котрі ще від вчера сповідали, деякі мені знані, деякі добре відомі ще з Кромержижа, а один з львівської архиепархії о. проф. Зофійовський з Бродів, також знакомий зі зїзду Мар. Дружин 1927 р. Поплила сердечна гутірка про Кромериж, павільон, став, про незабутньої памяти пізнішого архиепископа Стояна, Яшека, Кубічека, і инших. Перед очима виринув „posvatny Hostyn" „Velehrad" „divadlo", в котрім була приміщена наша духовна семінарія під управою теперішнього Високопреосв. Кир Йосафата, тоді нашого дорогого Ректора. Розмову перебиваємо, сходимо на діл, на майдан, де нас вичікували біля сповідальниць сотки прочан.

— О девятій вечеря, повідомляє о. Степан М.

— Я годинника не маю, озивається якийсь ерей, кальварійський новик.

— Ми задзвонимо дзвіночком.

(Далі буде).

——o——

„Реорґанізація" КП(б)У.

Політбюро комуністичної партії під проводом „самого" Сталіна почало „реорґанізувати" Комуністичну Партію большевиків України (КП(б)У). У звязку з тим усунено з відповідальних становищ цеї партії майже всіх Українців. Генеральний секретаріят партії, який мав ще деяку автономію, р о з в я з а н о. На його місце повстав „орґанізаційний секретаріят". Його головне завдання — боротьба з націоналістичними тенденціями між членами української компартії. Про цей зворот в большевицькій меншинній політиці свідчить характеристичний факт, що на 6 членів цего секретаріяту один Поляк (Стан. Косьор), 4 Росіяне (Строганов, Терехов, Алексєєв і Чернявський). Для прикраси додано одного „малороса" як „парадеґоя" (Любченка). Впрочім він вповні заслужив на це „відзначення" в характері обвинителя у процесі проти 45 українських учених і діячів в Харкові...

——o——

*) Містимо ці враження не тільки ізза їх змісту, але також ізза форми їх оброблення, з котрої пробивається очевидний письменничий дар Автора: Живість, пластичність і кольоритність оповідання. — Ред.

Монголія, країна завойовників

Відомий мистець Н. К. Реріх, котрий недавно був у Тибеті, оповідає про старинну легенду, поширену серед усіх народів середньої Азії від індусів з Гімаляйських передгір до монгольських лямів в Урзі. Це легенда „про Шамбаля", яка говорить про скорий прихід нової ери в житію середньо-азійських народів. Віра у наближення „нової доби" особливо сильна у лямаїтів в Монголії.

Тяжко припустити, щоб це пророцтво могло здійснитися. Одначе цілком можливо, що вслід за Китаєм і Манджурією ареною надзвичайних політичних подій стане також Монголія.[1]) Згідно з японським пляном, вона як і Манджурія, має увійти в склад самостійної буферної держави.

Хоч Монголи, як і більшість народів внутрішньої Азії, це лиш півкультурні кочовики, то вони можуть гордитися дуже славною і довгою історією. З обширних піскових і пустинних областей Монголії вже в дуже давних часах хлинули вони в степи Західної Азії та на широкі іранські рівнини, а продовж історичного життя Европи не раз проникали в само серце нашого материка. Під кінець середніх віків могольська імперія досягла свого найбільшого розвитку. Вона була значно ширша від того круга, який колись зачеркнув був римський меч. Великі монгольські вожди — Джінгісхан і Тімур або Тамерлян, — закріпили своє панування над більшою частиною Азії й Европи. Потомки Джінгісхана довго ще правили в західній Азії, і 1519 р. за султана Бабера заснували царство Великого Могола в Індостані.

Обстановка, в якій протікає життя Монгола, бідна і незавидна, як бідний і його внутрішній світ. Хоч Монгол ріжниться від сусідних кочовиків умовим розвитком, тим що має вже власне письменство, то всеж таки він, як і тисяч літ тому, передовсім син пустині, кочовик і пастух-скотар. Дика природа Монголії ворожа цивілізації. Та кочовикам пустиня не страшна. Вона для кочовика живителька й оборонниця від найдавніших часів. Як тоді так і тепер повстяна юрта це його житло. Змінялися народи Центральної Азії, витісняючи один другого, змінялися їх релігії від фетишизму і шаманізму до буддизму; одначе сам побут кочовика лишився незмінний.

Як відомо, до найбільш характеристичного розвитку дійшов буддизм в останніх 400 роках в Тибеті, де країною править „воплочення Будди", Даляй-Лама в характері верховного жреця. Монголи взяли з Тибету чисто зовнішній богослужебний ритуал з молитовними млинками і колесами, відомий під назвою лямаїзму. Намісник Будди на землі в Монголії, голова монгольських лямаїтів Богдогеген, живе в Урзі. Його повний титул — Богдо-Джебтунг-Дамба-Хутухту-Хан, звідки европейці взяли свого „Хутухту"[2]) Богдо-геген приймає священня від Даляй-Лями. Він має до розпорядимости цілу армію лям ріжних степенів. Лями живуть в „дацанах", монгольських монастирях, де студіюють 20—30 літ буддійську фільософію в мовах тибетській, монгольській і китайській. Тут вони вивчуються на память — 108 томів „ганджур'у" і 228 томів „данджур'у".

Лямаїзм[3]) скоро усмирив дикі воєнні нахили кочовиків. Він виховав у них дух примирення і покірности долі, бо „людське життя від уродження до смерти — це лиш короткий, малий і жалюгідний епізод, який появляється з вічности і губиться у вічности... Нема буття без терпіння, нема терпіння без буття... Бути і терпіти одно й те саме. І терпіння і буття безконечне"...

Урга — це не лиш адміністраційний центр Монголії. Це монгольська Ляєса. Кождий Монгол, хочби як далеко було його кочовище, старається хоч раз в житію бути в Урзі, щоб поклонитися її хмарам і богдо-гегену. Ні сіл ні міст у нашім розумінню в Монголії нема. Це або осередки культу, або торговельні склади на караванних шляхах.

Монголія лежить в самім серці Азії, займаючи великі простори від покритих первісними лісами сибірських окраїнних хребтів до Великого Китайського Муру. На заході межує вона з Джунгарією і Східним Туркестаном, на сході відділяє її від Манджурії Хінганський хребет.

Монголія се велика країна, овіяна легендами, країна великих завойовників, старинних міст, засипаних пісками; піскових насипів. Монголія зачинається зараз за Кяхтою, спочатку степова, дальше гориста. За Ургою гірський релєф вигладжується, рістня стає бідніша, населення рідніє. Дальше на полудне зачинається вже правдива пустиня Гобі, котра простягається то у виді гладкого піскова-камінистого покривала, то у виді фалдів гірських ланцюхів. Ще на полудне — море сипких пісків, насипів, високих нераз на сто футів (стіп). Мертва, дика пустиня, на якій не стрінеш ні звіра, ні птиці, всюди абсолютно тихо і мертво, лиш вітер свобідно гуляє по просторі. Тільки деколи у висохлих руслах можна стрінути воду, саксаули, тамариск, півкущі і гверду траву. Тут 1908 р. полковник Козлов відкрив у пісках розвалини Хара-Хото, — столицю давно вигинувшого народу.

В третичній добі, коли довершувалися великі зміни у зверхніх формах континенту, був тут обширний водний басейн, величини Середземного Моря. Ця маса води постепенно перемінювалася у великі безвідпливові басейни і малі озера. Останки цего моря розсіяні по всім просторі центральної Азії, а в озері Кукунор до наших часів живе листоноге (?) звіря, подібне до тюленя.

До 1911 р. Монголія була політично залежна від Китаю. В тім році Монголи проголосили свою незалежність під верховним правлінням Богдо-гегена. Росія признала самостійність Монголів 21. X. 1912 р. Рік пізніше китайське правительство мусіло ратифікувати відділення зовнішної Монголії. Одначе, коли Росія в часі світової зійни відкликала свої війська з Сибірі, Китай почав привертати свої втрачені права до Монголії. По большевицькім перевороті Китайці ввели до Монголії свої війська, жадаючи від населення заплати податків за час від 1912 р.

Монголи відповіли загальним повстанням. Почалися жорстокі репресії. Коли ж Китайці проголосили Богдо-гегена останнім „живим Буддою" і заслали його до монастиря, Монголи звернулися за поміччю до буріятського князя Джам-Белона і барона Р. Н. Унгерн-Штернберга, котрий в тім часі боровся з большевиками в Забайкаллі. Останній, підпомаганий монгольською кавалерією, 3. лютого 1921 р. заволоділ Ургою, після чого Китайці евакуювали Зовнішню Монголію. В кінці 1921 р. большевики захопили і розстріляли барона Унгерн-Штернберга.

В міру того як у Москві росло розчарування до „усвідомлених" пролетарів Европи, большевики почали щораз більше звертати увагу на Схід. На монгольській границі утворено дві автономні республики — Бурято-Монгольську, споріднену з Монголами, і Тана-Тувинську, утворену з Уренхайської области, яка довший час була нейтральною полосою між СССР і Китаєм.

Особливу увагу звернено на Монголію, котра на своє нещастя дальше бачила в большевиках своїх російських другів. З Монголії утворено Монгольську „народну республику" на взір совітської. Коли 1924 р. помер Богдо-геген, утворено вищий орган — Великий Гурулдан („Курултай"), т. зв. національні збори, який виділив із себе Малий Гурулдан — монгольський ЦК. Цей останній є виконним органом і назначує комісарів. Утворено також партійні організації й червону армію. На чолі політичної управи штабу монгольських військ станув Бородін, який мав великий вплив на все політичне життя Монголії. Віпжеж — головний керівник молодомонгольської партії, зорганізованої Москвою, по суті комуністичної партії Монголії. Замість попередних удільних князів, аймаками (областями) управляли виборні (очевидно лише номінально) представники.

Японський наступ на Манджурію оживив совітську „роботу" в Монголії. Зараз скликано тут зїзд національно-революційної партії. Всіх, у кого замічено „правий ухил", усунено з передових державних і партійних становищ, а недавно візвано до Москви председателя монгольського совнаркому, щоб дати йому тайні інструкції. Тут підписано новий договір між СССР і Монголією, який передбачує спільну оборонну акцію проти „третої держави". Рівночасно відкомандовано з Москви офіцирів червоного генер. штабу як інструкторів для монгольської кавалерії.

На основі цих відірваних вісток, які приходять з Монголії, видно, що чаша терпіння Монголії вже довершилася. Большевизм у краю кочовиків, де є сильні патріярхальні заборола і де нема міського пролетаріяту — явище будь-щобудь куріозне. До недавного часу в Монголії діялися „дивні" речі. Ревсомол (революційний союз молоді) почав запрошувати лямів на свої збори в ролі почесних гостий. Монгольські комісарі у важних питаннях звертаються до тих же лямів, повторюючи разом з ними містичні закликання лямаїтів, — „ом-мани-пад-ме-ген". А в дацанах число худоби постійно росте. В третім році колективізації Монголії, в монастирях Богдо-хань-ульського аймака замість попередних 114.000 штук худоби показалося 211.000...

А тепер, коли Малий Гурулдан почав переводити „в ударнім порядку" колективізацію годівельних господарств, при чому малі господарські одиниці нищено зовсім, а великі лучено в колхози на ще, щоб докладніше можна було переводити контролю й експльоатацію народа, між Монголами почалося сильне негодування. По останнім відомостям монгольські сепаратисти, покладаючи всі надії на Японію явилися в японськім окупаційнім штабі армії в Мукдені, щоб переговорювати.

Нема сумніву, що підтримка Японців для монгольських сепаратистів викличе небезпечну загрозу для політики совітів на Далекім Сході. Тоді прийдеться большевикам заплатити за зведення простодушних дітий пустині і за оскверження стародавних храмів таємної Монголії.

---

[1]) Ізза окупації Манджурії Японією стає тепер в центрі світового політичного інтересу також Монголія, котра з черги може підпасти японським впливам. З того приводу подаємо тут цікаву статтю рос. знавця тої справи, В. Абданк-Коссовського.

[2]) Достойність „Хутухту" відповідає у Монголів приблизно достойності протоігумена. — В цілій Монголії (котра коло 70 разів більша від Сх. Галичини але пуста) є 10 „хутухту". Їм підлягають численні монастирі. (Пор. „Handbuch der Geographie". Даніеля-Волькенгавера, I, 24).

[3]) Лямаїзм це релігійна мішанина, котра повстала зі звироднілого, пізнього буддизму і старотибетанського шаманізму. Лямаїзм наскрізь перенятий зовнішньою обрядовістю. Кермують лямаїзмом лями (монахи). На чолі їх стоїть Даляй-Ляма (Великий Ляма), що резидує в Ляссі. В Тибеті має він цезаропапізм, себто світську і духовну владу рівночасно.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

НОВІ НАПРЯМИ В МИСТЕЦТВІ

АТОНІЗМ В МУЗИЦІ.

В салях львівської „Бесіди“ виголосив Д-р Іван Копач третю з ряду лекцію про атонізм в музиці (Дві перші його лекції передали ми в „Н. Зорі“, чч. 493 і 498):

Знов підчеркую, що говорю як ляік. Головну вагу кладу на дискусію. Тішуся, що бачу богато представників нашої музики. Буду старатися говорити популярно, бо тут є й люди, що не мають високої музичної освіти. А тих панів, що мають ту високу освіту, прошу ласкаво вибачити за те, що приміняюся до всіх. — Сегодня говоритиму про атонізм (атональність) в музиці. Пень слова „атональність“ становлять три букви „тон“, по грецьки „тонос“. У грецькій мові має це слово два значіння. Одно вяжеться зі словом „тейно“, а властиво „тен-йо“. „Тейно“ значить „натягаю“, напружую. Відси й походить слово тон. Щойно посередно, похідно „тонос“ значить звук. Атонія кишок, котрої так бояться лікарі, має етимольогічно те саме походження. Я беру поняття „тонос“ у значінні звуку, напруження голосу. Се ефект дрожання воздуха чи етеру, що доходить до нас. Як се дрожання воздуха перескакує в зовсім иншу сферу, це річ дуже дивна. Фізика розріжняє тони властиві і такі, які ми називаємо гуркіт, стукіт, лоскіт і т. д. Коли дрожаче тіло витворює правильні филі, тоді маємо тон. Музика займається передовсім тонами, то є правильними звуками. З давен давна вже старинні Греки замітили, що між тонами в свідомости людини є блисші тони, які годяться з собою і є такі, що не симпатизують з собою. Та згідність або незгідність проявляється і тоді, коли ті тони наступають по собі, в мельодії, і тоді, коли ті тони звучать рівночасно. (Тут на прохання прелеґента проф. музики Б. Кудрик викликає на фортепяні тони симпатичні, акорди, й несимпатичні). Характер тонів називається тональність (Tonalität). Музика, котра рахується з тональністю, називається тонічна. І навпаки. Музика, яка не рахується з тональністю, називається атональна. Ті, що творять т. зв. музику атональну, кажуть: Еее, люди привикли до того, що було, а ми рахуємося тільки з фізикою — і „Zrobimy przeszkolenie“... В Інституті Лисенка п. Галя Левицька оповістила навіть виклад, як дітий приучувати, щоби привикали до атональної музики.

Дотеперішна музика добре знала, що є також гуки, стуки й усякі инші дисонанси. Знала — й у потребі уживала, та не переводила того в систему. — Яким чином індиферентний фізикальний рух перейшовши в зовсім иншу сферу, викликає вражіння миле або немиле, — се загадка і велике диво. Кажемо, що з тоном має до діла наше вухо, не око, хоч звукові филі можна вже фотоґрафувати. Яким чином глухий Бетовен міг написати найбільший музичний твір „Міса Солємніс“, — се також велике диво. — Я сими днями співав у хорі з молодим студентом, що дуже добре читає ноти. Я питав його, чи прийде на сей виклад: „Еее, відповів, іти між тих старих? Надумаюся“. Я його тут не бачу... Для Баха Йоан Золотоустий зперед 1300 літ чимсь був. А такий майстер як Бетовен (то не студент, з котрого не знати, чи щось буде!) клонив голову перед Бахом, приблизно на сто літ перед ним, і казав: „Bach sollte Meer heissen“. А наш студент так говорить про „старих“... Се також диво... Пригадується мені також таке диво, як одна пані по концерті питала: Чи та артистка „била жечивіста, чи — мальована?“ (Веселість). Та пані мала слух, бо глухі на концерти не ходять, але не мала аперцепції.

Недавно мав тут виклад п. Рудницький, що приїхав з Радянщини. Він говорив, що там живе „найбільший музик“ Лятошинський, що всего має 30 і пару літ, а найбільший твір створив до пару тижнів... Та тутейший професор музики, котрий також щось розуміє, каже, що Лятошинський продукує звичайну какофонію, хоч каже, що се „нове мистецтво“...

(Тут проф. Кудрик виконував на фортепяні уривки з музичного твору Скота „Звіринець“, а публика по кождім уривку вгадувала, що автор хотів віддати. Ті „відгадування були дуже успішні з точки погляду веселости, але поза тим мало успішні. І так коли проф. Кудрик відіграв кусник про слонів, публика „рішила“, що се „верблюди“, про вивірки, що се „малпи“, про гадюку, що се „лев“ (инші кричали: „Дикий осел!“), про жирафу, що „когут“ (на салі велика веселість), про черепаху що се „крокодиль“, про носорога що се „лев“ і т. п. Тільки одного медведя відгадав д-р Дзерович, але йому закидали, що він сидів за близько фортепяну й міг підглянути надпис на нотах... Зрештою инші по відіграні кусника про медведя „рішили“ серед великої веселости, що це „соловій“... (Оклик: Хіба хорий на грипу! Другий оклик: Се або старий воробець, або молодий медвідь, бо щось подібне! — На салі велика веселість). Треба признати, що фортепян, на котрім виконано ті уривки, був неможливий).

Д-р Іван Копач: Отсе були взірці наймодерніщої музики атональної.

Тут професор музики Кудрик виконав на фортепяні уривки зі строго тональних творів Прокофєва, Роберта Фукса, котрий недавно помер і и. Скінчивши грати, говорив проф. Кудрик про погляди віденського теоретика музики Шенкера, відчитуючи в ориґіналі уривки з його твору. Той теоретик казав м. і., що теперішне покоління не має навіть здібности переняти досі вироблену музичну техніку. Автор формує музично-льоґічні закони, подібно, як закони мови, бо тони мають свої акустичні закони. Всякий дисонанс мусить розвязатися. Зі старинних народів один грецький створив щось таке, що остало підставою культури досі. Такою Гелядою в музиці є західно-европейський клясицизм, головно з 18 і 19 ст.

Почалася дискусія: Проф. музики Барвінський: Скота „Звіринець“ зовсім не належить до атональної музики, й автор його не належить до нових музиків. Не можна оперувати категоріями, що се милозвучне, а те немилозвучне, бо се залежить від ріжних річий. Як відомо, цукор се річ солодка, але й він може переїстися основно і стати немилим. Твір „Звіринець“ укладаний для дітий, а діти мають живу фантазію. Як відомо їх рисунки зближені до футуристичних. Якби „Звіринець“ виконати на відповіднім інструменті, то хто знає, яке вражіння се викликалоб. Та підчеркую ще раз, що се не була музика атональна. Взагали оцінювати нове мистецтво старими категоріями — річ небезпечна. Як відомо, навіть Німці, котрі вміють цінити своїх творців, так похоронили свого Баха, що тепер не знати, де він. „Крайцерівську сонату“ Бетовена називали божевільною, таксамо його увертуру до опери „Фіделія“. А сегодня дивляться на се зовсім інакше. Вже протягом останніх 20 літ, відколи я студіюю музику, погляди зовсім змінилися. Також ми Українці зачинаємо вже критично дивитися на Лисенка. Часи зміняються, вимоги ростуть. Я перестерігаю перед осудом атональної музики. Не можна сказати, щоб ся музика пропаґувала анархію й не мала ніяких правил творення.

Професор музики Людкевич: Уважаю сю тему такою важною, що я просто з зелізниці прийшов сюди. Признаюся, що я завівся. З нашого молодого покоління, котре пропаґує атональність, нема тут ні одного чоловіка! Тай самої справи атональности не пояснив ні п. д-р Копач, ні п. проф. Кудрик. Передовсім „Зоо“ має звязь власне тональну. „Тональність“ се тільки розширення поняття „тонація“. Гармонійна звязь виводиться з самих фізикальних законів. Я особисто доволі консервативний, але не можна так легко збувати життя. Палєстріни я вже не в силі відчувати, але Баха ще відчуваю. Отже від Баха до Ріхарда Вагнера треває світлий розвиток музики. Ріжні народи виказують в тім часі богато музичних талантів. Після того розвій музики так якби став, а бодай не йшов з таким розмахом. Від появи Дебіссі видно змагання до змін. Появився цілий комплекс змагань, щоб висвободитися від дотеперішних гармонічних основ. Від яких 30 літ скрізь видно, що приходить розбіжність думок в области музики і шукання нових шляхів, яких одначе ще не знайдено. Це шукання відбувається головно на полі музики інструментальної, бо вокальна музика більше консервативна. На такім бездоріжжі прикро стояти особливо такій музикальній нації як українська. Хто знає, чи людська природа стоїть все на тих самих законах?

Адвокат Д-р М. Волошин: Тут говорили в дискусії три наші перші фахові сили. Та я думаю, що в інтенції прелеґента було, щоб і нефаховці забрали голос. Я виніс з реферату вражіння, що прелеґент уважає цінішим те, що досі було в музиці, ніж те, що несе футуризм. Людство все прямує до підвисшення культури. Та в тім поступі більше відповідає людству еволюція ніж революція. Великим промахом булоб, якби в школах напихано молодь атональну музику і не давано пізнавати красу дотеперішної музики. Се бувби такий сам блуд, як те, що на Радянщині відривають молодь від родичів. Що здобувається революціями, те звичайно дуже скоро тратиться. І часто людство вертає до того, що було добре, як ренесанс вернув до клясичної краси. Завелике значіння не можна прикладати до того, що приносить та ультрамодерна музика.

Проф. музики Барвінський: Погоджуюся з тим, що еволюція лучша і коли хто насаджує нову музику, то повинен се робити дуже обережно. Та робити се можна і треба. Атже в народі є пр. чвертьтони, а ми маємо інструменти, які віддають лиш півтони.

Проф. музики Людкевич: Вся та справа ще занадто свіжа й тема атональности занадто сміла. Ті самі автори пишуть у тій справі раз так, другий раз інакше. Науково тої свіжої проблеми ще не можна дискутувати. Та прелеґентови належиться признання за порушення сеї справи.

Проф. музики Барвінський: Ми музики, на жаль, незорганізовані і тому ту цікаву тему видвигнено з круга ляіків, за що ми повинні бути вдячні.

Проф. музики Кудрик: В „Зоо“ є уступи тональні, але є й інакші, межистепенні плями.

Д-р Ів. Копач: Як референт маю кінцеве слово. Я не мав жадної претенсії когонебудь поучати, але сам хотів повчитися. З п. Кудриком я зовсім не порозумівався в справі теми, хоч просив його заграти „Зоо“. Самі пп. музики признали, що атоналісти не знають чого хочуть і самі раз-у-раз інакше пишуть. Чувство, те, що подобається й не подобається, не лежить у математичних пропорціях. Я думаю, що можна оперувати категоріями, що се милозвучне, а те немилозвучне. Атже ми відчували відограні тут акорди й дисонанси тай ніхто не може в нас вмовити, що ми того не відчували. Кождий з нас живий організм. Раз чуємося зле, другий раз добре. Раз є настрій сумний, раз веселий. Люди стріляються, бються, горшками на себе кидають. Та се не правило. Подібно є і в музиці. Будувати її тільки на дисонансах — неможливо. Хто хоче, нехай так собі робить, але нехай не вмовляє в мене, що се поступ! І нехай

не каже, що вже маленьких дітий треба витягати з колиски і вбивати їм в уха т. зв. „нову музику", бо се буцімто „поступове мистецтво"... Неправда, що все старше мусить бути гірше, а все нове се поступ. На кождий випадок — малих дітий годувати дисонансами невказано, бо музика повстала в піднесенні духа, а не у взаїмній докучливости, коли люди в себе горшками кидали. Запитайте свого серця, в якім напрямі воно стремить: чи хто бажає собі сварні, розпуки, дисонансів? Ні, ми бажаємо згоди і радости. Коли хто каже, що з помиленням всяких законів буде творити „музичні твори", то не треба ні цента платити за таку „музику". Як нема жадного закона ні норми, то нема чого вчити. Се велике щастя людства, що має одну сферу, де такі річи виступають дуже ясно. Це сфера математики $2 \times 2 = 4$. Так є нині, так було тому 1000 літ, так буде й на завше. Се норма! Кождому відомо, що мала дитина не все знає, що $2 \times 2 = 4$. Та кождого можна навчити, що $2 \times 2 = 4$, бо се норма. Одначе коли станете на становищі, що нема норми, тоді нема чого вчити. Ніхто добросовісний і здоров на голову не може сего заперечити. Правда, родяться великі артисти, котрі мають дар Божий, тонше і чуткіше відчувати ріжні річи ніж звичайні люди. Ті ґенії творять нові річи. А ми, звичайні люди, тішимося, що можемо хоч трошки відчути їх духа. Атональність належить до футуризму. В політиці він має якусь свою рацію, бо хто хоче створити ліпше, мусить звалити гірше. Може й 50 літ не треба буде ждати, щоби зникли з книгарень ті нові твори. Я шаную духову працю нових людий, але не можу їм признати виключности (Тут Д-р Копач заповів, що дати дальших лекцій на „Бесіді" будуть оповіщені в часописах). А. Ч.

—o—

НОВІ ВИДАННЯ

ДОБРИЙ ПАСТИР. Ч. 4. 1931. На днях появилося 4. ч. „Доброго Пастиря" (ст. 249—328), а з ним і зміст 1. річника. Зміст сего числа дуже цікавий так у статтях — як і в огляді церковного й релігійного життя та в вістях з католицького світу. На кінці бібліографія. Статті є такі: о. Т. Галущинський ЧСВВ. Апостольське покликання в євангеліях. о. О. Орський: Суспільне апостольство душпастиря. о. С. Лукач: Посіщення хорих. о. Др. В. Василик: Правдивість католицької Церкви. В бібліографії подано рецензії на дві українські книжки, три польські, одну німецьку, одну грецьку (полемічну) православного архієпископа атенського з епископом грецьким уніятським. Православний візантієць Попадопульос розуміється виступає проти правди історичної й догматичної, перекручує, оминає правду а поширює ріжні баламутства. Крім того подано ще огляд чотирох французьких книжок та виказ нових книжок і журналів надісланих до редакції. М. К.

ХЛІБОРОБСЬКИЙ ШЛЯХ, січень 1932. Львів, Галицько-Волинська Земля. Сторін 24 вел. 8°. Перше число нового журнальчика гетьманців доволі ріжноманітне змістом. У вступній, редакційній статті є деякі неясности. Та се дасться вияснити молодим віком його редакторів. Журнальчик той звертає на себе увагу передовсім тим, що тягар його видавання несе на собі невеличка групка галицьких гетьманців. Сей факт свідчить добре про організаційний хист Галичан, котрі в сих тяжких часах спромоглися на те, щоб розпочати видавництво, хоч їх в порівнанні з наддніпрянськими гетьманцями значно менше. Журнальчик редагує Галичанин, Д-р К. Іван Гладилович. В „Хліб. Шляху" зазначено, що він „християнський і стоїть на становищі sentire cum ecclesia..." Мусимо запитати: З котрою екклезією? Сегодня треба виразно говорити, з котрою Церквою йдеться, бо є ріжні „церкви". І на Галицько-Волинській Землі напр. церква варшавського православія безоглядно поборює нашу гр. католицьку Церкву, на Волині є також приклонники укр. автокефальної церкви і т. д. Тому ходити поміж дощ неможливо. В сій справі треба або мовчати або коли говориться про солідарність з Церквою, то треба казати, з котрою. (ач.)

Віталій Юрченко: ЗІ СОЛОВЕЦЬКОГО ПЕКЛА НА ВОЛЮ. Видавнича Кооператива „Червона Калина". Ст. 288. — Щире золото правдивого таланту обсерватора й оповідача сіяє з сеї книжки. Правда, той талант неошліфований. Видно навіть браки в його освіті. Та се очевидно дрібниці (хоч і важні) в порівнанні з тою Божою іскрою, яку посідає автор. Ся книжка Юрченка становить цілість для себе а з двома попередними творить трильогію. Це перший і дуже визначний описовий твір Українця про царство антихриста. Твір сей повинен знайтися в руках кождого Українця і в кождій українській бібліотеці передовсім як антидот на большевицьку отрую. В другім виданню сего твору треба доконче дати переклад тих місць, де автор наводить в оригіналі московські діялекти. (ач).

Fleckes Hubert. MARIENKÄFERCHENS REISE INS MENSCHENLAND. Mit farbigen Bildern von Else Wenz-Vietor. 8° (VI + 88 ст.) Freiburg im Breisgau und Wien I, Wollzeile 33. 1931. Herder. 4.80 M. опр. в полотно.

Є в сучасній діточій літературі, особливо чужій, чимало творів, які вчать дітей розуміти життя природи, як воно проявляється в лісі і полі, в ставі та в ріці. Принялася при тім мода представляти тварини а то й ростини як людей рівних нам думками і почуваннями. От хочби Мовґлі Кіплінґа, що є і в українськім перекладі. Та цей спосіб оправданий тільки тоді, коли автор сам мистець слова і коли кладеться натиск на мистецькі вальори твору. Колиж іде в першу чергу про зрозуміння життя природи, тоді письменник мусить рахуватися з реальним звіринним чи ростинним світом. Тій останній вимозі книжка Флекеса вповні відповідає. Поручаємо її як зразок для наших діточих письменників та видавців.

—o—

Комунікат

„УКРАЇНСЬКОГО КОМІТЕТУ ДОПОМОГИ БЕЗРОБІТНИМ І УБОГИМ"

(Централя: Львів, ул. Кіліньского 3, I.).

Центральне Бюро „Українського Комітету Допомоги безробітним і убогим" подає до відома, що 18. XI. 1931 були підписані відпоручники Ординаріятів у п. львівського воєводи д-ра Йосифа Рожнецкого. П. Воєвода приняв до відома оснування „Українського Комітету Допомоги безробітним і убогим" і висловив надію, що його праця буде доповненням акції Воєвідських Комітетів, отже причиниться до злагодження нужди серед населення, яка прибирає чимраз більші розміри. При тому п. Воєвода висказав деякі практичні поради і вказівки; рівночасно зголосили ми письменно оснування „Українського Комітету Допомоги безробітним і убогим" пп. Воєводам у Станиславові і Тернополі.

В слід за тим зволять Епархіяльні Комітети і підчинені їм органи придержуватися при переведенню акції допомоги для безробітних і убогих ось таких засад:

1. ОРГАНІЗАЦІЯ.

1. Парохіяльні Комітети Допомоги.

Після відчитання в неділю або свято Пастирського Листу і після виголошення відповідної проповіди на тему христ. милосердя і любови ближнього скличе кожний о. парох негайно ширші сходини для оснування Парохіяльного Комітету допомоги. В сходинах повинні взяти участь члени церковних брацтв, відпоручники місцевих товариств і инші діяльні особи. Сходини вибирають членів Парох. Ком. допомоги і намічують плян праці. Зокрема: а) Першим обовязком Парох. Комітету Допомоги є виготовлення списку українських безробітних і убогих в громаді; в такому виказі треба помістити тільки таких безробітних і убогих, які не мають ніякого майна і ніяких засобів до життя. — б) Парохіяльні Комітети приймають жертви в грошах і натурі, та переводять у громаді збірку жертв у натурі і готівкою. — в) Рішають про висоту допомоги місцевим безробітним і потребуючим доконче помочи. — г) Надвижку відставляють до повітового У. К. Д. — Комітети обовязані перевести по селах збірку жертв і розділ жертв найдальше до кінця січня як також відставити надвижку до повітового У. К. Д. д) Ведуть точний виказ зібраних жертв і уділених підмог, який підписаний через усіх членів Комітету має бути переховуваний у парохіяльних актах, а відпис переданий до Епархіяльного Комітету.

Примітка для парох. Комітетів по містах.

а) Парохіяльні Комітети обовязані перевести негайно збірку жертв і в міру впливів доконувати розділу підмог; з кінцем кождого місяця повинні вони передати надвижку до повітового Комітету, а виказ до Епархіяльного Комітету. — б) Український Комітет Допомоги для міста Львова обовязують окремі постанови.

2. Повітові Комітети Допомоги.

Іменовані Преосвящ. Ординаріятами голови Повітових Комітетів Допомоги запросять негайно відповідне число осіб для уконституювання Повітового Комітету і про свій склад повідомлять дотичне Староство як також центральне бюро У. К. Д. Дальше будуть: а) стежити, щоби в повіті повстали парохіяльні Комітети; б) інтервеніювати в Старостві в разі потреби; в) здавати звіт Епарх. Комітетові про стан акції в повіті; г) мати місце на склад жертв у натурі.

3. Епархіяльні Комітети Допомоги.

Їх круг ділання був поданий в 96 ч. „Нової Зорі" і в ч. 40. тижневика „Мета".

II. КОГО ОБІЙМАЄ ДОПОМОГОВА АКЦІЯ?

„Комітети Допомоги безробітним і убогим" мають на меті нести в міру засобів матеріяльну і моральну поміч: а) безробітним по містах і селах і то не лише тим, що втратили працю, але й тим, що не можуть найти праці, однак тільки тоді, коли безробітний не має можливости прожитку; — б) голодуючим убогим, потребуючим помочи, дітям, молоді, вдовам, старцям і калікам.

III. ФОРМА ДОПОМОГИ.

Парохіяльні Комітети повинні достосовувати форму допомоги до місцевих умов при тому треба перестерігати ось таких загальних засад: 1. Нікому не помагати гріщми, лиш відповідно до потреби і можливости рільними продуктами, харчами, топливом, біллям, одягом, обувою і т. п. (виїмково можна дати підмогу готівкою напр. на оплату ліків). — 2. Допомогу давати тільки по попередному совісному провіренню на місці кожного індивідуального випадку. — 3. В першу чергу слід помагати тим родинам безробітних і вбогих, які мають дрібних дітий. — 4. В міру потреби зорганізувати при школах акцію доживлювання убогої й недостаточно відживлюваної шкільної молоді. — 5. В міру потреби і можливости зорганізувати по містах безплатні кухні, в яких безробітні і вбогі могліб одержати бодай раз денно теплу і поживну страву.

IV. ОБОВЯЗКИ ВСІХ ГРОМАДЯН.

Всі громадяни мають моральний обовязок по своїм силам помагати безробітним і вбогим. Жертви на ту ціль обіймають: готівку і дорогоцінні предмети, рільні продукти (збіжжа, бараболі, ярина, і прочі), харчі (мука, крупи, молоко, товщ, мясо і т. д.), топливо, одяг і обуву. Хто має можність жертвувати такі предмети, повинен передати їх чимскорше до парохіяльного Комітету. Для готівкових жертв обовязують такі норми: а) від постійних приходів стала жертва у висоті пів проц. місячно; б) від господарських, торговельних і фінансових установ жертва від обороту 1 проц., а від инших доходів (відсотки) 2 проц.; в) як найдальше йдучі обмеження у всім, що не є конечне, а зокрема треба обмежити чи навіть цілком залишити видатки на забави, пиття алькоголю, курення і всякий инший люксус та заощаджений в той спосіб гріш передати на ціли Комітету. г) Колиб відбувалися які імпрези, то треба бодай частину чистого доходу передавати в користь Комітетів Допомоги. д) По змозі піст першої пятниці кождого місяця, а кошти удержання того дня передавати на ціли Комітетів.

За „Український Комітет Допомоги безробітним і убогим"

Центральне Бюро:

Володимир Децикевич, делегат Митр. Ординаріяту у Львові, о. Василь Лициняк, делегат Епископ. Ординаріяту в Станиславові, о. Йосиф Лучинський ЧСВВ., делегат Епископ. Ординаріяту в Перемишлі.

Вже надійшли останні новости на сукні — жіночі плащі в великім виборі, до фірми 1025 17—20

АНТІН УВІЄРА

Львів, ул. Галицька ч. 10, — до філій В ТЕРНОПОЛІ, СТРИЮ, ДРОГОБИЧІ І ТАРНОВІ.

Чесноти не набувається в спокою (св. Франц Салез.).

Як ширити католицьку пресу

Є одна галузь продукції, яка не піддається ніякій кризі. Це продукція сензаційної лубочної „літератури" найгіршого сорта, а передівсім сензаційно-брукової преси. Вистарчить перейтися по котрім небудь більшім місті, щоб пересвідчитися наглядно, що цей інтерес іде нині навіть краще, ніж „за давних добрих часів".

Одним з найлучших способів поширення преси є нині кольпортажа. У Львові виглядає вона так. Негайно після виходу свіжого числа „Вечорн-ої" чи „Експрес-у" цілі юрби хлопців-розносників вибігають з будинку адміністрації з пачками газет під пахою. Вже небавом чуєте їх оклики скрізь і то не тільки на многолюдних, гомінких улицях і площах середмістя, але й ген дальше на тихих уличках і в заулках передмість. „Дзісь велька сензація! Мордерство ве Львове!" — раз у раз несуться настирливі оклики. І не даром. То тут, то там хтось спиниться і візьме газету. „Давай-давай то мордерство!" кличе з противного хідника спізнений обиватель, ідучи вечером до дому. Він може й не купив би сьогодні взагалі ніякої газети, колиб не услужливий кольпортер.

Оттак робить собі дорогу до читача брукова сензаційна преса в більшім місті (у нас у Львові покищо польська, хоч з поступом — „поступу" можемо дочекатися того і зі щоденною пресою українською). Але й на провінції вміє така преса знайти дорогу. Побіч бруково-сензаційної преси, так сказатиб безідейної, йде туди ще в великій масі пропаґандова преса ріжних лівих таборів та ідеольогій. Тайна її поширення не так у кольпортажі, як радше в демагогічних кличах, а дальше в тім, що розсилається її забездурно.

Лячно стане за долю народа, коли уявимо собі наслідки тої каламутної филі, що тепер бурхливо котиться по нашій землі. Бо виключена річ, щоб та филя плила по нас так собі, без ніяких поганих наслідків. Не одна вирва лишиться по ній і немало пустого осаду, на якому зможе рости лише большевизм або анархізм...

Тій великій, мутній филі злої преси має протиставитися католицька преса. На перший погляд здається, що це річ не тільки дуже трудна, але прямо неможлива. Неможлива тому, що вже своїм змістом католицька преса серед мас не може видержати суперництва з пресою сензаційною. Неможлива й тому, що католицька преса не може послуговатися всякими штучками, обманом, липкою сензацією та демагогією при поширенню за всяку ціну, щоб тільки „інтерес ішов".

Та так воно лише виглядає, але на ділі аж так зле воно не є. При постійній орґанізації, якою є католицька Церква, можливе й поширення католицької преси в такій мірі, про яку й не сниться теперішним найбільше почитним орґанам навіть сензаційної чи взагалі ліберальної преси в нашім краю. Бо чи є в нас яка, хочби й найпопулярніша орґанізація, яка моглаб рівночасно, кождої неділі і свята, в кождім селі, в кождім місті та в його дільницях зібрати разом стільки членів, старих і молодих, чоловіків та жінок, як це робить кат. Церква? Ні, нема такої орґанізації в цілім краю.

А дальше. Завдання католицької преси це освідомлювання мас в дусі католицької Церкви і підношення їх під релігійно-моральним оглядом. Це світський апостолят в дусі Католицької Акції. А коли так, то поширення католицької преси звязане передівсім з Церквою. І як природним місцем поширення брукової, вуличної преси є вулиця, так природним місцем поширення католицької преси є — не скажемо церква, бо Дім Божий має інше призначення — але найблизше місце коло неї, притвор, захристія, тощо.

Так уже заведено в інших католицьких народів (про що пишемо далі). Так є вже денеде і в нашім краю. Є в нас парохії, котрі з дуже гарним успіхом ведуть при церквах продажу релігійних книжочок, католицьких журналів та часописів. Деякі Вєч. оо. парохи виписують для народа по 30—50 примірників популярної „Правди", а ще перед роком почали від 5 примірників. У Львові найбільше „Правди" продають при церкві св. Онуфрія. Трафіканти Жовківської та сусідних улиць жалуються, що в неділю мало продають газет, бо нарід, що вертає з церкви, має вже в руках часопис, куплений у церковнім кіоску.

Справу поширення католицької релігійної літератури порушив недавно о. А. Кулешо на сторінках львівської „Ґазети Косцельної". Одним з найкращих способів уважає автор т. зв. церковні полички. Продажа відбувається в той спосіб, що купуючий сам бере собі з полички в костелі відповідну книжку, на котрій виписана ціна. Гроші за книжку вкидає купуючий до побіч уміщеної пушки.

Цей спосіб кольпортажі релігійних книжок запровадив перший раз в Англії кардинал Vaughan в 1884 році. Через оснування спеціяльного товариства „Catholic Truth Society" він стремів до того, щоб найбільша скількість англійських церков мала полички з книжками релігійного змісту. Сьогодні нема там уже не то святині, але й шпиталю та рекольекційного дому без книгарської полички. Стверджено, що від 1884 р. розійшлися з тих церковних поличок сотки мілионів примірників книжок релігійного змісту. Той спосіб кольпортажі принявся відтак у Голяндії та в Зл. Державах Півн. Америки на кілька літ перед війною також у Німеччині, де, як подає Копенрят, півтора тисячі церков має полички з книжками.

В Польщі той спосіб кольпортажі найбільше поширений у виленській архидієцезії. Там 70 проц. усіх парохіяльних костелів веде кольпортажу релігійних видань. При деяких костелах ведеться навіть докладна статистика, кілько і яких книжок продано. Статистика одного з костелів у Вильні, який має 5078 парохіян, виказує, що через три роки то є від 10 VI. 1928 р. до 10. VII. 1931 р. продано з поличок 6.208 книжок на загальну суму 1.607 зол. 42 гр., що є богато, коли взяти під увагу, що се сталося тільки при однім костелі. Трилітня практика кольпортажі книжок релігійного змісту при помочі поличок у виленській архидієцезії дала привід до постанови виленського синоду з липня 1931 р., котрою признано горожанське право тому способови кольпортажі в усіх костелах. До цеї статті редакція „Г. К." замічує, що полички з книжками частинно введені також в лат. дієцезії львівській, лодзькій та перемиській.

У нас, як сказано, при деяких церквах уже від довшого часу ведеться кольпортажа католицьких видань. Роблять се звичайно в такий спосіб. Замовляється в Адміністрації означене число примірників часопису і книжок та вишукується охочого до продажі, чесного чоловіка, найкраще якогось убогого хлопця, інваліда і т. п. За це дається йому відповідну провізію, напр від проданої книжки 25 проц., а від кожного проданого числа „Правди" чи „Нової Зорі" по 5 с. Непродані числа треба звернути до Адміністрації тоді, коли посилається гроші за продані примірники. Щоб висилка зворотів не коштувала дорого, висилається назад лиш витяті заголовки з датами кождого непроданого примірника. Оскільки почта є в місци пожадане булоб відіслати гроші і звороти що тижня або що 2 неділі. Та можна це робити і раз на місяць. В кождім разі недопустима річ передержувати гроші довший час, бо з часом назбирається більша сума і тяжко її вислати. Під тим оглядом мають адміністрації наших обох часописів уже досить сумний досвід.

Цей спосіб треба з новим 1932 роком завести по всіх наших парохіях. Вир. ОО. Душпастирі, котрі вже мають у своїх парохіях кольпортажу катол. преси та книжки, зволять теж ласкаво поділитися своїми заввагами з іншими на сторінках „Нової Зорі". Може це мати кращий успіх ніж наші заклики, бо всетаки verba lisse docent, ale exempla trahunt.

Р. Г-к.

—o—

Полеміка націоналістів

Правдоподібно якийсь б. ендек, що тепер грає ролю „підпори ладу в державі", напав на „Нову Зорю" в „Слові Польськім" з 1. І. 1932 ч. 358 м. і. такими словами: „Чи польські станчиківські амальгії з минулого століття можуть стати зразком для оригінальної політичної української творчости в Польщі в цілковито змінених обставинах?"... Полякови зі „Слова Польського" ми не дивуємося, бо такі люди, як знаємо се з практики, беруться писати про нас навіть наших букв не знаючи. В „Н. Зорі" з 27. XII. 1931. на ст. 4. ми виразно написали, що наш анальогічний рух не значить ні такий сам ні навіть подібний... Цікаве те, що „провідник" 40-мілионової нації в „Новім Часі" з 2. І. 1932 уважав за вказане оповістити нашій нації, що кращої науки не можна дати, як дав польський націоналіст... А ми дамо вождови 40-мілионової нації скромні, але — гадаємо — кращі науки: Коли він уже не міг скінчити студій, бо дуже спішився до проводу 40-міл-ої нації, то нехай буде ласкав бодай читати статті, з якими береться полемізувати. Без того рішучо провідником не стане ніколи а буде в політиці чутися приблизно так як голий в кропиві, бо зі всіх сторін зустрінуть (слушні й конечні) попарення... Таксамо ніколи не стане провідником той хто так без потреби компромітує голову партії, до котрої сам не належить, як се робить кандидат на провідника в тім самім числі „Нового Часу" на ст. 1 супроти п. Д. Левицького.

ОЩАДНІСТЬ — дорога до добробуту одиниці й народу, тому складайте хочби найдрібнішу готівку в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР", у Львові вул. Руська ч. 20. 4=4—х

Ювилейні свята „Рідної Школи"

З приводу 50-ліття істнування „Рідної Школи" відбулися в другій половині жовтня, в листопаді і грудні 1931 р. ювилейні свята в отсих місцевостях: 1) На Левандівці к. Львова, 2) в Добрянах к. Щирця, 3) в Печеніжині, 4) Рогатині і в селах Рогатинщини, 5) в Бабухові, 6) в Вербівцях, 7) Путятинцях, 8) Підгороддю, крім того в 9) Залукві к. Галича, 10) Устриках Дол., 11) Ходорові. Богослуження з приводу свята відправлено лише в Печеніжині, Рогатині, Устриках Дол. і Ходорові. В рефераті на святі в Ходорові п. д-р К. Троян підчеркнув м. і., що провід рідного шкільництва в Ходорові лежить в руках п. рад. О. Саляка, голови Орґанізац. Комітету Української Католицької Народної Партії (УКНП.). Тут саля загреміла бурливими і довготриваючими оплесками й окликами „Славно!!" на потвердження слів референта.

Враз зі святочними чи новорічними бажаннями вручіть своїм найдорожчим життєву полісу Товариства взаємних обезпечень на життя й ренти „КАРПАТІЯ", Львів, вул. Руська 18, І. п., а це буде найкращий доказ Вашої добавливости за будучність найближчих Вам осіб.

Жадайте і купуйте вироби з української фабрики „ЦЕНТРОСОЮЗ“

МИЛО до прання в кістках 1/4, 1/2, 1/1 кг. до прання і миття з запахом паковане вибагливе тоалетове з ріжними запахами.

НИТКИ ріжної сорти.

11-1

При закупнах звертайте увагу на наш охоронний знак „ЦЕНТРОСОЮЗ“

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Св. Отець, як що року, приняв святочні желання Колегії Кардиналів. На промову декана Колегії відповів св. Отець довшою промовою. В ній висказав жаль із-за катастрофи в Ватикані, в котрій утратило життя 5 людий. Відтак перейшов до справ церковних і політичних, представляючи головно релігійні переслідування в СССР, Мехіку й Еспанії.

Нова енцикліка. З приводу 1500-ної річниці Ефезького собору св. Отець видав енцикліку „Люкс верітатіс“, з датою 25. грудня 1931, оповіщену 26. XII. вечером. В ній взиває віруючих людий, відлучених від катол. Церкви, именно диссидентів східної Церкви, вернути до єдности з катол. Церквою (ПАТ).

Богослуження в ватиканській базиліці будуть незабаром передавані через радіо. Потрібна інсталяція вже запроваджується.

В Св. Конгрегації Обрядів ведеться тепер 57 канонізаційних і 494 беатифікаційних процесів.

У варшавській церкві ОО. Василіян відбулося в перший день свят по новому календарі торжественне Богослуження, на котрім були апост. нунцій Мармаджі і Преосв. Чарнецький. Перед Богослуженням зложив на руки нунція визнання катол. віри б. правосл. протоерей о. Петро Табінський. По Сл. Б. нунцій промовив до зібраних по італійськи й уділив благословення ім. св. Вітця. Італійську промову переложено на українське.

Делегатом Апост. Столиці для Литви іменований мсгр. А. Арата

Помер Аепископ Фрайбурга в Брайсґаві, Д-р Карло Фрітц, в 67 році життя.

Катол. Інститут Мистецтва й Промислу, оснований Єзуїтами в Мадриті, перенесено до Літтіху в Бельгії.

Еспанські Єзуїти, які покидають край, винаймили колишний бенедиктинський монастир у Шеветані та замок Марнеф у Бельгії, де задумують поселитися.

Реколекції через радіо урядив капелян шпиталю в Денвері в Америці. По реколекціях 26 хорих, некатоликів, виявило охоту запізнатися з справами катол. віри.

В цілі соціяльного образування австрійських католиків Віденська Епископська Конференція зарядила в цілім краю курси введення в круг думок Енцикліки „Квадрагезімо Анно“.

З Перемишля пишуть нам: На будову церкви в Перемишлі по оголошенні відозви в пресі в справі жертв зложили: Ярослав Цапінський (Борщів) 5 зол., Демчишин (Жихлін) 10 зол., о. І. Титар (Ганчова) 10 зол., д-р Й. Пеленський (Ярослав) 5 зол., К. Біреський 5 зол., Марійське Товариство Пань у Львові 35 зол. і кличе до зложення подібних датків в довільній квоті всі Марійські Дружини в краю та всі Товариства жіночі по наших містах та селах.

Надармо будувати-мете церкви, уладжувати місії, основувати школи. Всі ваші діла будуть знищені, всякі змагання даремні, коли ви рівночасно не вжиєте до оборони й наступу християнської преси (Папа Пій X.).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЗЇЗД ЦК (ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ) УНДА відбувся у Львові в часі латинських свят. На зїзді, котрого перебіг був бурливий, оцінювано політику УНДА за останній рік й обговорювано напрям політики на будуче. Та видно, що до порозуміння не дійшло мимо дводневної дискусії, бо вислідом її був тільки вибір комісії, котра має підготовити політичні резолюції, які малиб бути ухвалені доперва на слідуючім засіданні. Склад тої комісії дуже цікавий, бо до неї належать отсі особи: Паліїв, Мудрий, Целевич, Кузьмович й Остап Луцький, — значить, поруч „непримиримого“ п. Палієва (в котрого органі був на днях брутальний напад на Преосв. Григорія) засідають п. Луцький і редактор „Мети“ п. Кузьмович. Тепер заходить цікаве питання: Які спільні резолюції можуть ухвалити ті панове? Поживемо, побачимо... На всякий випадок треба ствердити, що се цікаво дібрана комісія, якої ще не було в історії нашої політики: бо досі п. Д. Паліїв пробував уже укладати резолюції з людьми дуже ріжних поглядів, але не пробував ще укладати їх з референтами Курсу Катол. Акції, нападаючи рівночасно на катол. Єрарха. Словом, для всякої суспільности, не тільки нашої але й чужої — зачинається політичне і світоглядове видовище першої кляси...

СТОПЯТЬДЕСЯТЬ ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ відшкодування признав польський уряд німецькій фірмі Гарімана за страти, понесені підчас старання о концесію для електрифікації в Польщі.

ПРОВІДНИК ОРҐАНІЗАЦІЇ СІОНІСТІВ-РЕВІЗІОНІСТІВ Жаботинський виступив остро в рефераті проти політики Англії в Палестині. Він передбачує упадок британської держави і висуває потребу згоди Жидів з Арабами (ПАТ).

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ ухвалив буджет на 1932. рік у висоті 21 міліярдів рублів, т. зн. матиме о. 4.900 міліонів більше видатків ніж мин. року. На совхози і колхози призначено 4.300 мілонів.

ПРУСЬКИЙ УРЯД розвязав Рільничу Палату в Кеніґсберґу за те, що ухвалила резолюцію з домаганням уступлення през. Гінденбурґа.

НІМЕЧЧИНА Й СССР заключили торговельний договір.

ДЕФІЦИТ італійського міністерства скарбу виносив в дні 30 листопада 1931 р. 1.467 міліонів лірів.

АНҐЛІЯ ЗНОВ ПІДВИСШИЛА ЦЛО о 50 проц. на підставі протидемпінґового розпорядку.

ПРЕЗИДЕНТ ГУВЕР підписав закон про ратифікацію мораторії военних довгів і відшкодовань.

НА ОСТРОВІ КИПРІ, де революція понищила урядові будинки, наложили англійські власти на православне населення контрибуцію в висоті 34.000 фунтів стерлінґів.

В ДАМАШКУ знов прийшло до кривавих боїв між комуністами й поліцією. Досі є 600 ранених і 32 убитих.

В ІНДІЇ знов вибухли розрухи. В Пешаварі богато убитих і ранених.

В ЧІЛЕ відбуваються по містах криваві бої комуністів з військом.

НОВИНКИ

Веселих Свят желаємо всім нашим ВП. Читачам, прихильникам і противникам. — Слідуюче ч. „Н. Зорі“ вийде зараз по святах.

У воєвідстві вібулися 30. XII. цікаві наради з 29 запрошеними воєводою Українцями в справі українських суспільних організацій (т-в фізичного виховання, гуманітарних і т. п.). Докладний звіт з тих нарад подамо в слідуючім ч. „Н. Зорі“.

Підчас латинських різдвяних свят злодії вломилися до каси міської різні у Львові й забрали 3.652 зол. Судді радн. Н. Рудавському у Львові вломники забрали білля, мужеську ґардеробу, біжутерію і срібне накриття. Крім того було ще у Львові кілька святочних „подвигів“ злодіїв.

Скількість безробітних в Польщі виносить тепер 280.623. За оден тиждень збільшилося безробітних о 6.405 осіб.

Найменше свят в Европі обходить Голяндія. В ній переривають працю крім неділь лиш підчас 5-ти днів в році.

У ватиканській державі зарядив Св. Отець нову емісію монет в сумі 1 міл. лір.

Фабрика фотографічних плит і хемікалій потрібних для фотографа повстала у Львові при вул. Травґута і називається „Нега“. Її вироби мають дорівнувати заграничним і мають бути дешевші від них.

Німеччина хоче обмежити привіз масла з Польщі о 25% через відповідну реґляментацію девіз.

В Німеччині наступили сильні морози. В Мінхені і околиці було 21 степ. зимна.

Упадок цін сільських продуктів дійшов уже до тої міри, що барана можна купити за 2 зл. 50 с., порося за 60 сотиків, велику товсту курку також за 60 сотиків. А по містах дорожнеча поживи, яка була така є! Річ ясна, що посередники мусять тепер робити великі маєтки на нужді населення.

Згорів історичний замок в Штутґарті, що стояв 1000 літ. Під румовищами погибло підчас ратування 5 огневих сторожів.

Довги рільників у Схід. Прусії доходять до 70% загальної вартости господарств. В останніх трьох роках продано там на ліцитації 2.000 земських маєтностий, величини 500.000 магдебурських моргів.

Американський учений Гріслінґ оповіщує на підставі статистики в 21 краях, що один порід близнят припадає пересічно на 85 породів, один порід трояків на 7.628 породів, один порід чвораків на 670.734 породів.

Особисто, приймаю, як дазніше в моїм заведенню при вул. Сикстуській ч. 17, від год. 9—1 і від 3—6. Я к і в Н а с с.

Засаду, що кожда католицька родина повинна читати католицькі письма, треба впоювати в переконання людий в часі катихізації, в проповідях та особними конференціями на сходинах церковних брацтв чи релігійних товариств (З відозви Преосв. Григорія Хомишина, Епископа Станиславівського, з 6. VIII. 1931).

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА.

АПОЛЛО: „Облава в Парижі“, звук. фільма.
КАСИНО: „Коза Гур“, звук. пересія.
КОПЕРНИК: „Вбрство банкира Шнідера“.
МРАЖ: „Пат і Патахон“ і Гарольд Льойд“.
СТИЛЕВЕ: „Атлянтик в англійській вересі“.
ОАЗА: „Співак гір“.
УТІХА: „Катерина I.“ (Ліл. Даговер).
НАЛЯС: „Під курателею“ (Вляста Бурбяно).
ЛЕВ: „Мараду“ (екзотична фільма).

ЗАПРОСИНИ ДО ПЕРЕДПЛАТИ.

Кооператива „Рідна Шкода“ у Львові, Ринок 10, видає з новим роком 1932 ілюстрований півмісячник

„РІДНА ШКОЛА“

для цілого українського громадянства. **„Рідна Школа“ містить:** статті і матеріяли про українське шкільництво в Польщі і поза її кордонами *та ведуть його оборону; інформації про шкільництво в чужих народів; боронить прав українського вчительства; дає батькам вказівки у справах дошільного виховання дітей та поучує про шкільні права і обовязки; белетристику з царини шкільництва й виховання; дописи, огляди преси, бібліографію, графікони, діяграми, статистику, фотографічні знимки, ілюстрації і т. п.* Найвизначніші українські *письменники, педагоги* і суспільні діячі дали свою згоду на співпрацю і надіслали та надсилають обширні й актуальні матеріяли. Передплата виносить: місячно 1 зол., квартально 3 зол., піврічно 5 зл. 50 сот., річно 10 зол. Для заграниці 2 доляри на рік. 1 доляр на пів року *або відповідність в іншій валюті.* В дрібній продажі в краю 1 число „Рідної Школи коштує 60 сот. „Рідна Школа“ повинна найтися в руках *кожного свідомого Українця, в кожній* українській установі, в кожній шкільній, читальняній, кооперативній бібліотеці. Жадайте оказових чисел! Управа Кооперативи і Редакції „Рідної Школи“, Львів, Ринок 10.

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш меблі всілякого рода у ГЕШЕЛЄСА у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вровновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі таніцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 912 6 1—50

З сим числом розсилаємо стінний календар. Просимо о вкладки на УКО.

Біржа. Гроші: Амер. доляр 8.90—8.92 зол., Канадійський доляр 7.00, авст. шіляг 1.02—1.03, Збіжжа: Ціни збіжжа майже вдержані на висоті попередних нотувань, тільки румунська кукурудза впала на 3 зол. (вечер 17—17.50 і дуже також сильно подешевіла (15—16).

КОНКУРС.

Отсим оголошуємо конкурс на плани і кошториси з речинцем до 2. II. 1932 на: 1) Трапезу з Киотом і Піднебесним в церкві свв. Николая у Львові; 2) зокрема на іконостас. Все в стилі византійськім. Примічається притім, що всі плани і проекти і прийняття їх залежать від потвердження Митрополичого Ординаріяту у Львові, як також Комісій Консерваційних Львівського Воєвідства і Магістрату міста Львова. Всі плани і проекти проситься предложити в пятьох примірниках до канцеляр і зарох. при церкві св. О. Николая у Львові. Свящ. Василій Лончина настоятель прихода.

Спеціяліст акушер, гінекольог-оператор
Д-р ЯН КІЛЯР
ОРДИНУЄ ЧЕРЕЗ ЦІЛИЙ ДЕНЬ
ЛЬВІВ, УЛ. ЛЬВА САПІГИ 89
1050 Тел. 51-62. 8—10
Напроти кіна „Grażyna“.

В АДМІНІСТРАЦІЇ „НОВОЇ ЗОРІ“
можна дістати отсі видання
Бібліотеки Укр. Кат. Організації:

Ч. 1.	Основи соціольогії	3·— зл.
Ч. 3.	Спіритизм	2·— „
Ч. 4.	Життя св. Кирила і Методія	0·80 „
Ч. 5.	Я. Л. Секти й сектанти	0·60 „
Ч. 6.	С. Томашівський: Петро, перший унятський митрополит Украіни-Руси	1·50 „
Ч. 7	Грекс-кат. Церква. (історія)	0·95 „
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: Преса	3·00 „
Ч. 9.	Борці за Церкву Ч. І. св Павло	2·— „
Ч. 11.	Др. О. Назарук: Вчасна весна в північній Альберті.	0·50 „
	12. о. Т. Галушинський: Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві	0·60 „
Ч. 13.	Зброя до оборони і наступу Начерк проповіди про пресу (добр. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галушинський: Царство сатани наступає на нас	0·80 „
Ч. 15.	Борці за Церкву Ч. II.	2·— „
Ч. 16.	Християнське виховання молоді (пров. думки Енцикліки).	0·40 „

НА СВЯТА
найкраще приладите всяку їду, якщо всі потрібні припаси купуватимете в найстаршій українській
1060 кооперативі 2-2
„НАРОДНА ТОРГОВЛЯ“

КОЛИ БАНДАЖ черевний або пропукливий, то лиш в найдешевшій фірмі: Заклад М. ФРАЙЛІХА, Львів, вул. Городецька 35, Тел.: 71-11. 997 15—19

ЦЕ НЕ РЕКЛЯМА
Але дійсність! Майже даром!

Ручники	50 с.	З порохівки	1·— зл
Хустинки пріма	50 „	Зефіри	1·10 „
Серветки	70 „	Купедеві руч.	1·20 „
Полотна	70 „	Димка на підштанні	2·20 „
Окефорди	75 „	Бархани шовков.	2·10 „
Флянеля на білля	75 „	Наталіна	2·50 „
Бархани	9· „	Обрусові матер.	3·50 „
Флянеля з метра	90 „	По остирада	4·— „
Флянеля гладка	1· зл.	Капи й обруси	4·— „
Стирки	1·— „		

Замовлення з провінції виконуємо відзорітною почтою
ГАЛИЦЬКИЙ МАҐАЗИН НОВОСТЕЙ ЛЬВІВ,
1061 вул. Галицька 15. 2—2

МЕБЛІ люксусові і поодинчі в наймодніших фасонах поручає ФАБРИКА МЕБЛІВ
КАЗИМИРА ХОЛЄВИ
Львів, Жовківська 127. — Тел. 94—63.
Спеціяльність спальні французькі ясні і теплі.
1043 12—25

НА РАТИ: ліжко залізне кухонне 14 зл., сітковe 40 зл., умивалка 5 зл., ліжко мосяжне 200 зл., матераци: З подушки 30 зл., волосінні 75 зл. Отоманки гобелінові 55 зл., Канапки гобелінові 55 зл., як також приймає перерібки ФАБРИКА ЗАКС, ЛЬВІВ, ЛІНДОГО 6, ТЕЛ. 79-99.
1005 21—29

РІК ОСНОВАННЯ 1878.
На осінний і зимовий сезон.
КАПЕЛОХИ І ШАПКИ
Фірма АНТІН КАФКА
Львів, вул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! Вибір великий!
2 1-2

Чи знаєте
що у Львові виходить щомісяця новий журнальчик ДЛЯ ДІТЕЙ
„ДЗВІНОЧОК“
Гарно редагований з багатьома малюнками на 16 сторін друку а ціна поодинокого примірника 20 сот. (Зразкове 30 сот. значками в листі)
Передплата на рік тільки 2 зол. „Дзвіночок“ Львів, Боїмів 4/1. (Ловий Час)
Не зволікайте а передплатіть негайно, бо хіба варто видати 2 зол. на прегарну лектуру для дитини на весь рік
Про велику вартість „Дзвіночка“ висказалися всі укр. жіночі нац. 1029 а часописи. 5—8
За один місяць прибуло понад
10.000 передплатників!
ПРИ ЗАКУПНАХ ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЯ НА ОГОЛОШЕННЯ В „НОВІЙ ЗОРІ“

Одинока найліпша і своєрідна паста до взуття
= „ЕЛЄҐАНТ“ =
консервує шкіру
1 Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, ул. Кордецького ч. 51. — Телефон ч. 60-03. 1—х

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ
Телефон ч.: 2-82, 52-92 і 75-22 Акційна Спілка Адреса телеграфічна: Землебанк — Львів.
Контов П. К. О. ч.: 149.000. ЛЬВІВ, УЛ. СЛОВАЦЬКОГО Ч. 14. Жировий рахунок в Банку Польськім у Львові.
АКЦІЙНИЙ КАПІТАЛ ЗОЛ. 5,000.000. — ВЛАСНА КАМЕНІЦЯ.
ВИКОНУЄ всякі банкові чинности, ПОЛАГОДЖУЄ перекази заграницю до всіх місцевостей світа, ПЕРЕПРОВАДЖУЄ інкасо у всіх місцевостях в краю і заграницею. — ПРИЙМАЄ і ВИПЛАЧУЄ вклади в золотих і долярах, КУПУЄ і ПРОДАЄ цінні папери, девізи валюти по курсі дня — на найкорисніших умовинах.
8 1—1
У ВСІХ КРАЯХ ЕВРОПИ І АМЕРИКИ ВЛАСНІ КОРЕСПОНДЕНТИ.

Видає й редагує Комітет У. К. О. Відповідальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 2 (500). Porto zapłacone ryczałtem Львів, четвер 14 січня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. і в неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Сташица ч. 8. І. п. - Тел. 105 72

Передплата в краю 1/4-річно 2 зол. місячно 2 зол. Заграницею 1/4-1 долар. — Ціна числа 25 сот. —
Конто П. Щ.: Краків 405.867.

Українська справа в соймі

Заява міністра в українській справі.

В буджетовій комісії сойму промовляв м. і. віцеміністр Бек. Він заявив, що редукції в буджеті на репрезентаційні цілі осягнули 40 проц. та що зредуковано 122 етатів. Польська преса доносить, що незабаром мін. Перацкий має зложити заяву в українсько-польській справі, котра означатиме засадничий зворот в урядовій політиці супроти національних меншостий.

Що сказав посол Олесницький.

В буджетовій комісії сойму заявив пос. Олесницький, що Українці голосуватимуть проти буджету. Мін. Залеский, говорив пос. Ол-й, представляє в Женеві політику польського правительства супроти Українців в світлі незгіднім з правдою. Навіть убийство бл. п. Голуфка покладено на рахунок української суспільности, хоч вона не має з тим убийством нічого спільного. Польський уряд в часі такої кризи видає великі суми на пропаганду, котра виказує, як „добре" Українцям в Польщі. Тимчасом польським горожанам української народности утруднюється побут за кордоном, нпр. у Франції, ба навіть приїзд до дому. Українців не приймається до консулярної й дипльоматичної служби і т. д.

Рада міністрів знесла 20 повітів

З Варшави доносять: Рада міністрів ухвалила знести 20 повітів, з того у львівськім воєвідстві два повіти: стрижівський і старосамбірський, у станиславівськім воєвідстві також два: скільський і богородчанський. Стрижівський повіт приділено до повітів ряшівського і кросненського; старосамбірський до самбірського і турчанського; скільський до стрийського; богородчанський до надвірнянського і до станиславівського. Ті зміни викликані двома причинами: 1) знесені повіти були фінансово за слабі, щоб видержувати тягар коштів самоуряду вання; 2) знесення 20 повітів дає значні ощадности державному буджетови.

Приблизний вислід конскрипції

Польща має коло 34 міліони людий. — Варшава 1.170.000, Львів 315.000.

З цілого краю надходять відомости про вислід спису населення. Лодзь має тепер 605.287 мешканців, Бидгощ 118.834. В порівнанню з 1921 р. людність Бидгощі зросла о 33%. Її приріст найбільший з усіх міст в Польщі. Варшава має вже коло 1.170.000, Львів разом з передмістями коло 315.000. Як польську мову мало подати 207.000 мешканців, до інших мов мало признатися 108.000. При попереднім списі до польської народности призналося 51%, при теперішнім 65%. Тимчасові обчислення виказують, що Польща має тепер коло 34 міліони населення. Натуральний приріст за 10 літ виносить 4 міліони.

Німці не хочуть платити відшкодовань

ПАТ доносить: Канцлер Німеччини Брінінг повідомив амбасадорів Франції й Анґлії в Берліні, що Німеччина не згодиться на жаден компроміс у справі репараційної мораторії, але буде домагатися знесення воєнних відшкодовань. В Анґлії панує погляд, що ся заява взагалі унеможливить відбуття репараційної конференції. В тій справі відбуваються наради визначних політиків антанти.

Перша українська кооперативна гарбарня

Ту гарбарню основано в Яворові на Наконечнім. Вона купує сирі шкіри і виправляє їх на взуття і з волосом на футра. В справі достави і збуту сирівця в гарбарні, перероблювання і продажі готових шкір гарбарня розішле окремі обіжники. Радо витаємо початки нашого гарбарського промислу; ходить про ще, щоб управа гарбарні як слід вивязувалася зі свого завдання.

Висилка до „раю" рівнозначна зі смертю

В однім з лондонських судів розглядали справу совітського горожанина, якого обвинувачували в бігамії. Прокуратор зажадав, щоб його вислати до СССР. Одначе предсідник суду заявив, що не може бути мови про висилку до краю, де панують відомі методи правління. „Не маю наміру — сказав предсідник суду — засуджувати цего чоловіка на кару смерти".

Розуміють вагу зміни календаря

В справі зміни календаря принесло „Діло" в 7 ч. дискусійну статтю Сіміліс'а з інтересними і на загал правдивими аргументами за зміною календаря. В ч. 8. „Діла" появилася друга дискусійна стаття з підписом пос. Д-ра Яр. Олесницького, писана в тім самім дусі. — Тою важною справою займемося незабаром. Тут пригадуємо тільки те, що свого часу Преосв. Григорій Хомишин хотів перевести на практиці знесення шкідливого анахронізму, та націоналістична преса виступила проти того. Богу дякувати, що хоч тепер зачинає розуміти вагу тої справи.

—o—

Весь 1932 рік буде холодний

Секретар метеорольоґічного інституту в Стокгольмі Занстром оповіщує: Весь 1932 рік буде холодний, а решта вими буде сильно студена. Се можна заповісти, каже, на тій основі, бо вже стверджено, що така є температура кожного року, перед котрим Гольфштром показує тенденцію поширитися на північ аж до Землі Франца Йосифа. А минувшого року Гольфштром якраз показав таку тенденцію.

—o—

Лише економічно сильні нації є сильні політично, — тому кожний Українець повинен щадити, щоб скріпити економічно себе і свою націю. Свої ощадности повинен вкладати до

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ „ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20. 2—?

У ЛЬВІВСЬКІМ ВОЄВІДСТВІ

Що там говорило 30 Українців.

Як ми вже коротко згадували в „Новій Зорі", львівський воєвода д-р Ружнецкий, запросив кількадесять Українців на нараду „в справах суспільних". Прибуло майже 30 осіб. Воєвода отворив нараду подякою, що присутні прибули на його запрошення і сказав, що сю першу того рода нараду скликав не як представник правительства, тільки як шеф адміністрації та що обмежує її до справ 3. родів українських організацій: фізичного виховання, філянтропійних і инших (як товариств слуг і т. п.). Уважає сей край мішаним, але міліони Українців уважає за його співгосподарів. Просить не уважати сеї наради ніяким політичним тріком ані спробою, закрити велику проблему дрібними справами, бо при полагоджуванні дрібних справ можна якраз підійти до великої проблеми. Всі промови будуть стеноґрафовані, але хто того собі не бажає, то його промова не буде стеноґрафована. Далі говорив воєвода так:

Уважаю панів за співгосподарів. Ви горожани польської держави української народности. Інституції ваші вимагають розвитку особливо в такім часі кризи. Життя складається з дрібних справ, котрі рішають про настрій у справах фундаментальних. Як шеф адміністрації хочу влекшити ситуацію. Не шукаймо вини а доріг до поліпшення. Не буде поліпшення, коли змагання падатимуть в порожнечу. Не беріть сеї наради за маневр політичний. До преси подам лиш коротку згадку. По сій конференції відбудуться інші. Воєвода уважає, що відкрита і щира виміна думок може причинитися до зміни настроїв і просить забирати голос, наперед у загальній дискусії.

З Українців перший промовляв п. Децикевич: Сьогоднішний почин п. воєводи уважаю дуже щасливим і вітаю його щиро, покищо від себе. Щира виміна думок може бути тільки корисна. Я далекий від того, щоб виводити рекримінації. Зазначу лише, що співпраця опирається на рівних правах і рівних обовязках. Та ми маємо почування, що ми горожани не 2-гої, а третої категорії. Я не приписую трактування нас шовінізмови, хоч і такі факти бувають. В богатьох випадках рішає несвідомість. Маю досвід з адміністрації, як б. віцепрезидент галицького намісництва. (Наводить випадки). Нехай польська влада і польська суспільність трактує нас без упереджень. Гадаю, що се говорю в імени всіх. Говорив я по українськи, хоч знаю, що п. воєводі тяжко слідити за перебігом наради в українській мові. Отже инші дискутанти можуть говорити й по українськи й по польськи.

Д-р Копач: Я також служив у шкільній адміністрації. Уважаю се зібрання за дуже щасливе і я вдячний за

його скликання. Розуміється, ми повинні виступати як рівні горожани.

Д-р Говикович: Требаб устійнити наперед засади. Отже рівне трактування наших установ, що займаються суспільними справами. Доси було не так. Отже оскільки ходить о державні фонди, треба також рівного трактування. Люди заскочені, бо не знали передтим докладного порядку нарад.

Воєвода: Літ тому 20 сидів я на шкільній лаві з Українцями, але відтоді я призабув українську мову. Отже я просивби по можности говорити по польськи, щоб мені було не так тяжко слідити перебіг дискусії.

Д-р Назарук: Я говоритиму по українськи, а резіме важніших місць передам по польськи. Перейду загально всі три групи справ намічені для дискусії. Передовсім зазначу, що погоджуюся з думкою п. воєводи, що тільки щира вимінa думок може довести при добрій волі до зміни настроїв та що без того булиб безцільні всякі наради. Отже буду отверто говорити. В цілім нашім краю порозвязувано масово українські орґанізації фізичного виховання. Якіж мусять бути наслідки того? Коли молодіжи цілого народу унеможливлено в леґальний спосіб виявляти свою молодечу енергію так, як її на очах тої молоді виявляє молодь инших народів, то річ природна, що енергія молодіжи з одної сторони йде в підпілля, а з другої сторони виладовується в пиятиці й бійках. Тут треба шукати жерела того, що особливо по селах зростає злочинність, що весілля, хрестини і всякі инші торжества кінчаться так часто ломанням черепів і смертельними бійками або каліцтвом. Все те кінець кінців паде тягарем збільшених коштів на державу, перетяжує суди, переповнює вязниці. А що злочинці плодять злочинців, отже раз викликана деморалізація ширшає й більшає. Вина в тім забагненні відносин і викликуванню деморалізації паде на тих, що се викликають. Я не хочу сеї вини приписувати прямо ні центральному правительству, ні високим урядникам, але трудно уневинняти всю адміністрацію. В краю діються нечувані надужиття також в сій области. За ношення українських шапок замикають і бють нашу молодь і т. п. І нема тому ніякого кінця. Переходжу до другої ґрупи справ, філянтропійних. В цілім краю нужда, якої ще не було. Є вже й голод. Державний апарат не в силі дати собі раду з заспокоєнням потреб знужденілих людий. Отже на арену виступила Церква. Всі три наші ординарія-ти взялися до ратункової акції. Та є вже достаточна підстава, щоб говорити, що адміністрація на місцях замість помагати — перешкоджує в ратунковій акції. Звертаю увагу на те, що в середних віках, коли комунікація не знала ні пари, ні електрики, ні літаків і тому перевоження поживи було далеко тяжше ніж тепер, — людство таки не знало аж такої масової та безвиглядної нужди, як знає тепер. Чому? Бо державна влада не перешкоджувала тоді Церкві ратувати голодних, а Церква все могла і тепер може більше зробити для убогих і голодних в імя Боже, ніж держава своїм холодним апаратом. Переходжу до третої ґрупи справ. Для прикладу возьму справу слуг, котрі нпр. у Львові належать переважно до української народности. Не для підношення жалів, бо тоді і цілої ночи булоб замало, але для запобіження безправствам, зверну увагу на те, як понижують людське достоїнство тих слуг. Нпр. підчас останньої конскрипції. Слуг української народности переважно записувано як поляків. Коли навіть інтеліґентні українські доми мали трудности, то можна собі уявити, що робили з усею українською службою в польських домах. Пригадую, що в сих часах значіння простої людини і значіння пана або воєводи не ріжниться так як колись. Не входжу в те, чи се зле, чи добре, тільки стверджую факт. А з того факту слідує, що викликати почуття пониження у звичайних людий річ дуже невказана. Поминувши все инше, вже тому, що се звертає симпатії маси на схід, то є до страшної руїни. Я не кажу, що так поступати наказують верхи польської суспільности, тільки стверджую, що так поступається з нашим народом. Знаю, що львину пайку вини мають в тім польські шовіністичні партії й настрої. Та уряд бувби тоді без вини, якби видно було його протиділання тій дурійці у відношенню до української нації. Одначе досі того протиділання не видно. Нема сумніву, що польський шовінізм змагає до асиміляції нашого народу. Та він своєї цілі очевидно не осягне, зате осягне такі річи, які не принесуть хісна ні нам, ні Полякам: а саме: при безпардоннім поборюванні нас спиниться вправді наш природний розвиток, одначе не забезпечиться сеї землі для себе. Пригадую, що Мадяри за тисячу літ гнету на далеко слабшім українськім населенню за Карпатами не осягнули своєї цілі, хоч майже зовсім винищили там свідому інтеліґенцію. Кінець кінців довели своїм гнетом до того, що на завше стратили Підкарпатську Русь. Хоч якась частина нашого народу може й тут бути засимільована, то сей прибуток не скріпить польського національного орґанізму, тільки навпаки, затроїть його, бо йому прибуде елемент иншого расового покрою й инакшої психіки. Ми вели з вами недавно війну і програли її. Ще більше завзяту війну вели за нашої памяти Бури з Англійцями. Та сегодня якби в обох Англією занятих бурських державах заряджено свобідний плебісцит, то, здається, Бури одноголосно заявилиб, що не хочуть виходити з орбіти Великої Британії. Чому? З тої простої причини, що Бури одержали від Англії не тільки все те, що передтим посідали, хоч у трохи иншій формі, але ще в додатку дві важні річи: 1) фінансове опертя о велику державу й 2) таке заступництво за кордоном, якого ті дві колишні убогі бурські держави до кінця світа не моглиб самі створити. І тому Бури сегодня позитивно льояльні супроти Англії. А преціньж Англія провадила з ними таку жорстоку війну, що в концентраційних таборах масово вимирали навіть бурські жінки і діти. І мимо того Бури тепер позитивно льояльні. А я думаю — коли ходить о щирість, — що не тільки в сім воєвідстві, але й на просторі цілої Польщі нема ні одного Українця, котрий бувби позитивно льояльний. Є Українці льояльні, але з неґативних причин, то значить зі страху перед приходом большевиків. І се річ зрозуміла та природна, бо позитивну льояльність треба серед населення виробити позитивними ділами. Нема на світі такого народу, котрий бувби позитивно льояльний, коли не має причини ні можливости, бути позитивно льояльним. Думаю, що кожда держава потребує від населення позитивної льояльности і думаю, що позитивну льояльність може собі позискати, коли буде відповідно поступати. Польська держава мала щастя в часі великої війни, має щасливу ситуацію й тепер. Коли тої ситуації в час не використає, то буде запізно. Думаю, що я говорив отверто. (Голоси: так, певно).

Пан Децикевич: До того, що говорив п. д-р Назарук додам як ілюстрацію, що поліція забирає річи у гр. катол. парохів пр. у Рогатині. Чи важивсяб поліціянт зробити се лат. парохови?

Воєвода: Не думаю, щоб десь перешкоджували комітетам парохіяльним. Коли приходите з власної ініціятиви помагати голодним, то тим ліпше. Просимо лиш повідомляти нас, кому даєте, щоб не брали з обох сторін. Рогатин належить до Станисл. воєвідства. Там певно зареаґують на поданий факт.

Д-р Дашкевич: Я представляю велику орґанізацію „Луг“, котра є майже що в другім селі. Статутів нам по реорґанізації досі не затвердили. Як казав д-р Назарук, молодь мусить десь працювати, бо інакше піде в пиятику. Бесідник наводить випадки карання за ношення одностроїв, хоч верхи адміністрації дозволяють носити. „Луги“ ніде не мішалися до політ. справ. За одиниці не може істнувати збірна відповідальність. Тимчасом староство в Городку Яг. розвязує всі „Луги“ за порядком. Ба, навіть Воєвідство затверджує розвязування „Лугів“ лиш на підставі доносів постерунків, без жадного слідства. Кажуть нам давати стемплі до статутів, хоч закон виразно увільняє такі орґанізації від плачення стемплів. Отже просимо о рівне трактування з тим, що українська молодь мусить остати українська. Д-р Дашкевич наводив у своїй промові ріжні факти, з котрих було видно, що він знаменито знає стан своєї орґанізації.

Радник Каратницький: Представляє історію українського „Пласта“ та його розвязання в цілім краю. До 1926 р. було сяк-так. Щойно в тім році не затверджено нам нового статута. Ми одержали відповідь, що на се треба дозволу військових властий, бо „Пласт“ веде роботу, яка підготовляє до військових цілий. Притім зачали в польській пресі появлятися напади на „Пласт“ з закидами, що між його членами є саботажисти. Дня 26. IX. 1926 розвязано укр. „Пласт“ в цілім краю, хоч ні один судовий процес не скінчився засудом за участь в саботажах. Запитую п. воєводу, що і в який спосіб малоб Т-во зробити, щоб рекурс проти розвязання, якого досі не залагоджено, був прихильно полагоджений. — Також з промови сего бесідника було видно, що дуже добре опановує матеріял, про котрий говорив.

Дир. Заячківський: Говоритиму про нашу стару орґ. „Сокіл“. Ніколи не було проти неї закиду, що займається політикою. Мимо того адміністрація в долі трактує наш „Сокіл“ (а маємо ще коло 600 гнізд) таксамо як „Луг“. Поліція арештує навіть за ношення шапки-мазепинки, нераз і бе за те. Як се впливає на настрої, легко додуматися. Деж та молодь має виладувати свою енергію? Ми внесли 103 рекурси, з того кількадесять до львівського в-ва. Не залагоджують рекурсів ні сяк ні так. Від 2 літ залягає тут подання о дозвіл на одностроі. Таксамо залягає від літ справа дозволу носити наш прапор. Його нам колись сконфіскували, потому звернули, але носити не дозволяють.

Пані Бачинська: Я від Марійського Т-ва Пань“, але говоритиму й про Т-во вакаційних осель, котре істнує від 27 літ. Се Т-во чисто гуманітарне, що займається найбільше замізерованими дітьми. В часі війни наше Т-во знищено. З тяжким трудом ми його відбудували. 34 польських і жидівських подібних Т-в одержує підмоги, а одинокому укр. Т-ву всюди відмовляють допомоги, з виїмком львівського Магістрату, розуміється і тут дістає се Т-во дістає дуже маленьку підмогу.

Воєвода: Прошу о контакт в усіх тих справах. Приступаємо до II-ої части дискусії, подрібної.

(Кінець буде).

Денаціоналізація — обмосковлення і спольщення — всіх наших конструктивних державно-творчих елементів, це був наслідок козацької республіки. Такий-же самий наслідок, тільки в глибших, бо захоплюючих народні маси і через те смертельних для нашої нації розмірах, дасть нам нова республіка народня (В. Липинський).

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика реформа Чина СВВ 1882 р.

В 50-ТУ РІЧНИЦЮ РЕФОРМИ.

II.

1. Стан василіянських монастирів по приняттю унії. — Яка була сила нашого Чина і як ту силу нищено.

Збирання людей до різні уніятів і відбирання церков на православіє (Гл. про се у споминах Геленія). Просто — укладали плян місцевостий, де ще живуть уніяти й робили їх поіменні списки та насилали на них різунів, гайдамаків. Таку форму приняв тоді вицвіт візантійства з його ненавистю до кат. Церкви й зах. культури. В Літинськім повіті зловлено 3 православних священиків як намовляли до різні[6]). Православіє з правдиво візантійським духом скрізь нищило брутально унію — і се є доказом його низького уровеня інтелектуального і морального. Безпощадне нищення лежить в віз. дусі[7]).

Зі всіх 202 монастирів Чина св. Василія В. в 1772 р. остало в 1882 р. всього 14 — в Австрії. На сім прикладі відразу бачиться дух сходу, дух Візантії — та дух Заходу, Риму. Рим один стає в обороні унії через своїх нунціїв в Варшаві, гр. Дуріні, гр. Гарампі, Архетті; в Відні через нунція кард. Віскопті (котрий передтим був у Варшаві), а потім Гарампі; сам папа Климентій XIII ще 1768 р. звертається до Марії Терези і благає її, щоб ратувала загрожену релігію в Польщі, відтак робить те саме папа Климентій XIV, по нім і Пій VI. Кардинал Віскопті, віденський нунцій, відносився до ціс. Йосифа II. в справі уніятів на Україні, а сей цісар справді дещо помагав; навіть перекуплено пруського посла, щоб він не шкодив сій справі в Варшаві. Росія не терпіла у себе унії і се обявляли в брутальний спосіб цар Петро I. і Катерина II. Цар Павло говорив до лат. архиепископа Сестшенцевича: Я не люблю уніятів, я не зношу їх[8]).

[6]) Wspomnienia polskich czasów dawnych i późniejszych przez E. Heleniusza. Том I. ст. 371.

[7]) Фотій, віз. патріярх, позамикав усі латинські монастирі в Візантії.

[8]) „Je ne les aime pas. Je ne soufre pas les Uniates, Vous me entendez bien“. Dzieje Kościoła Unickiego — napisał Ks. Edward Likowski. Warszawa, 1906. Wyd. II, część II.

Унія у них була чимсь гіршим як магометанізм, як поганство.

Ревний єпископ Білянський у Львові, до котрого належала часть дієцезії Каменця Под., пише 1795 р. до ген.-губернатора Шереметєва, щоби в імя людськости зробив конець переслідуванню уніятів і не позволив на будуче нікого варварськими способами змушувати до відступства від своєї віри, котрої ненарушеність забезпечена торжественними договорами. Рівночасно повідомив Апостольську Столицю і цісаря Леопольда II. про небезпеку, яка грозить унії під правлінням цариці Катерини II. Так папу як і цісаря просив о протекцію для переслідуваних. І папа і цісар вставлялися до цариці за нашою переслідуваною Церквою, але надармо. Унії видала Росія засуд смерти, тим самим і Василіянському Чинови. Незабаром василіянські монастирі забрано на православіє, наших монахів розігнано, то на Сибір то в глибину Росії. І так затріюмфувало православіє. На Капітулі в Торокані 1802 р. вибрано в останне протоархімандрита Юста Гусаковського, але вже 1804 р. російський уряд скинув його. Як скоро йшла цілковита касата василіянських монастирів в Росії, бачимо з того, що зі 144 монастирів в 1826 р. було вже лише 80, а то: в провінції білоруській 15, литовській 42. В руській або польській, до котрої належали провінції на Волині і на Україні було в 1826 р. ще 23, в 1839 остали тільки 4 монастирі, в Холмщині в Замостю, Холмі, Білій і Люблині (та 1 в Варшаві), а 1864 р. знесено всі. Жіночих монастирів СС. Василіянок було до 1839 р. всього 5 і ті також знесено.

*

Можна собі уявити, яке моральне спустошення мусіло викликати між народом і переслідування і забирання монастирів на православіє в Росії та редукування їх в Австрії. Через ті відносини неприхильні для духовного життя, через заборону зноситися зі своїм протоархімандритом, через систему і духа йосифінського в Австрії — мусів упасти законний дух у тодішних монахів.

Щоби скорше забрати всі монастирі — монахів арештовано як в Почаєві з архімандритом Сківським і вивезено під охороною жовнірів до кріпости в Київі 1831 р. Не всі видержали в католицькій вірі в часі переслідування; знайшлися й такі, що приймили і православіє, як пр. Жарський. Річ інтересна, що свій перехід на схизму зачав він від „чищення“ нашого обряду. Так робили всі схизматики — так ті, що переходили на схизму, як і ті, що переслідували нашу св. Церкву во імя мнимої „нечистоти“ Її обряду.

Російські власти забороняли приймати до новіціяту без дозволу власти духовної і світської, а се рівналося засудови на вимертя Чина. І помалу справді вимирали наші монахи. В Австрії вже на початку XIX ст. було всього 14 монастирів. Мусілося молодих монахів посилати на теольогію на університет, де не можна було мати належної опіки над ними. Монахи клирики мешкали разом зі світськими клириками в т. зв. генеральній семинарії, де духовного проводу не мали майже ніякого. А без духовного проводу не могли набрати монашого духа. До того на викладах від професорів не чули правдиво католицьких наук, лише в дусі йосифінськім та фебронієнськім. (Продовженя буде).

СПЕЦІЯЛІСТ-ДЕНТИСТ
Д-р МЕД. БОГДАН БАРАНЕЦЬКИЙ
б. елєв дентист. клініки і лікар держ. шпиталя
ординує в хоробах зубів, устної ями і в хірургічних хоробах щок.
У ЛЬВОВІ, ВУЛ. ВАЛОВА 14. II. ПОВ.
щодня від год 3—6 попол.
Найновіша дентист. техніка. 1-10

Священик адвокатом

У французькім місті Ліль зайшов небуденний випадок: священник Аббе Сталь боронив перед судом дві сироти дівчинки. О. Сталь по 18-літній адвокатській практиці вступив до духовного семинара і став священиком. Як священик став головою добродійного „Товариства опущених дітий“. Будучи правним опікуном 2700 дітей; за дозволом церковної власти на ново розпочав адвокатську працю. Адвокатська Палата розглянувши справу, приняла о. Сталя в свої члени без огляду на його священичий характер. („Оссерваторе Романо“).

ОСИП ЛЕЩУК

На Кальварійській Святій Горі

Враження й рефлєксії з паломництва на Пацлавській Кальварії.

II.

І треба признати, що дзвіночок дуже совісно виконував свою чинність. Ми вставали о 1/2 5 рано, одні сповідали, другі відправляли св. Служби Божі (по означеному пляну), снідапок, 1/2 11 друге снідання, о 1-ій обід, посіщення і сповідь до 5-ої, відтак підвечірок, і дальша сповідь до 9-ої вечером. Відтак вечеря, а після того реферетики о. проф. Мягкого. Праця мозольна й занялаб пятдесятьох священиків. Нас було стало через 3 1/2 дня 36 священиків. В останньому дні прибуло ще чотирьох. В сповідальниці сиділося денно одинацять до дванацять годин. Множіть години через 30 (6 священиків були заняті відправами додаткових богослужень, тацами, тощо), а те все через 15 (кількість пенітентів на годину), і вийде вам цифра 5.400. Це сума сповіданих денно на Кальварії. За весь час відпусту висповідалося около двацять тисяч людей. Бачите, яка армія непорочних душ молиться і співає на Кальварії? Двацять тисяч святих Причастий, сотки тисяч „Отченашів“ і „Богородице Діво“, набожних зітхань, святих постанов. І те все з чистих душ, розкаяних, у стіп чудотворної Матінки Божої Кальварійської, за спасіння своїх душ, своїх родин, знакомих, ворогів і за весь наш нарід. Не погодитеся на цей останній висказ? Говорю, як під присягою. Компанії, котрі відходили з Кальварії (правда, не всі) обійшовши церкву, клякали перед фронтовими дверми і співали: „Боже великий, единий... Мене це зворушувало до сліз. Брат за брата несе молитву.

У второк вечером стало напливати щораз більше прочан. Я сповідав під церковцею св. Симеона Стовпника. Може сотня товпиться пенітентів. Терпеливо вичікують черги і шепчуть тихцем молитви. Самі пильнують порядку й бережуть, щоб був продув, щоб не забивати „вікна“. Дивлюся, приходить нова компанія, душ біля сорока. Впали на коліна й заспівали разом „Пречистая Діво“... Руки зложені, голови похилені... голос дріжучий, сердечний. Переспівали одну стрічку, вмовкли і хрестом приляглі до землі. Клуночки, що вилися їм на плечах, зсувалися на голови, закривали їх від світа, від людей, від гамору. Що вони робили? Я мав враження, що під моїми ногами дріжала земля від їх молитви. Впродовж десяти хвилин ніхто з них не ворухнувся, не заговорив до другого. Лежали в набожнім говінню як колись, за часів Христа, ті каліки, хорі, немічні, сліпі і глухі в присінках Витезди, що вичікували порушення води.

Таких піднеслих, будуючих картин було богато.

Після вечері пішли ми на спочинок. Ніч погідна, гарна. Крізь відчинене вікно гляджу на церковний майдан, освітлений чотирьома газовими лямпами, на людий, що гуртками й поодиноко розкинені по цілій площі, співають, моляться, бють поклони. Біля стацій Хрестної Дороги цілу ніч бовваніли постаті й неслося голосне: „Претерпівий“..., „Кресту Твоєму“...

Другого дня, ранком, о 5-ій годині, почали ми другий день нашої благословенної праці. Нові паломники, дальша облога сповідальниць. Відпочинком уважалося тут відправу Служби Божої. Від години 5-ої до 12-ої священики відправляють Служби Божі, читані, співані, як кому приділять, відповідно до сили голосу. Стало співали оба голосові потентати, отці професори, Майба й Головач. Соіблистий голос їх співу стелився ген, аж на польську Кальварію, на дальші гори, під хмари. Говорю без пересади. Головно вечерами, після акафисту і проповіди, коли оба співали на ґалерії церкви суплікацію. Тоді їх голос громів рокотами грому й лунав, лунав, пориваючи за собою голоси тисячий розспіваних прочан.

Того дня довелося мені правити Службу Божу в мурованій церкві. Будову її розпочав тодішний парох о. Яків Лукашевич (початок XIX ст.) а докінчив о. Ер. Копистянський. Як на

Д-р ОСИП НАЗАРУК.

Добромиль

Перший наш монастир відданий ОО. Єзуїтам в ціли переведення реформи Чина Св. Василія Великого.

В часі коли ігуменом львівського монастиря ЧСВВ був Впр. о. др. Тит Галущинський, мав я дуже влекшену можливість, відвідати цілий ряд монастирів, ЧСВВ в Галичині, щоб міг опісля описати свої враження і думки на підставі автопсії.

З особлившим інтересом виїздив я зі Львова до монастиря оо. Василіян в Добромилі, а було се дня 27 серпня 1930 р. о год. 10.40 перед пол. Кілька хвилин по 12 був я вже в Перемишлі, де відвідав Преосвященого Йосафата, котрий був ласкав підвезти мене своїм автом до Добромиля. Там на залізничім двірци вже ждали коні з монастиря, бо з двірця до монастиря ще добрий шмат дороги.

Добромильський монастир видніє вже здалека на прекраснім тлі лісом покритих гір нашого Підгірря. Положенням пригадує дещо крехівський монастир. Тільки добромильський монастир ще краще положений, бо обрій тут ширший і далекий, а сугорби вищі й далеко більше зелені. Словом — краса!

Переїхали ми повітове місточко Добромиль, одно з гарніших малих місточок нашої Галичини. Річка Вирва ледви видніє між шутровиском, яке сама нанесла. Все під гору — і бачимо великий монастирський сад. Колись довкруги був солідний мур. Тепер той мур в богатьох місцях зруйнований. Сам монастир робить „київське враження": дзвініця його стоїть окремо й вона могутніша від церкви. В дзвініці є аж дві каплички, в кождій по одному вівтареви. Колись була се вїздова брама. Сам монастир се могутна будівля. Біля нього церква в формі хреста. Скрізь видно сліди порядного знищення. Історія того знищення — на підставі оповідання наших монахів — така: Вже в р. 1904 добровільно опустили його оо. Василіяне, бо в нім появилася вогкість. В такім опущенні стояв сей монастир до 1920 р. В часі війни таборували в його мурах ріжні війська та страшно його знищили. А наші „добрі люде" рознесли з нього, що могли, аж до дверей, вікон і одвірків включно. Річ ясна, що стелі в богатьох кімнатах замокли і поупадали. Коштом поверх 15.000 долярів відновлено сей монастир настільки, що тепер міститься тут фільософія оо. Василіян з около 30 питомцями. Всіх монахів було в хвилі мого побуту там (разом з питомцями) коло 50 осіб. Сад хоч також запущений, але ще прекрасний. Він у такім захистнім місці, що коли останної, дуже острої зими вимерзли майже всі монастирські сади в Галичині — цей сад не вимерз і навіть гарно зародив. Оглядаю його докладно в товаристві двох молодих питомців. Якийже він великий! А які смачні овочі в нім. І буда є. Словом, стилево галицький сад в найкращім того слова значінні. Недалеко ставок, який питомці зачали копати. Вже й вода в нім є. А водопроводні рури до монастиря йдуть з недалеких гір. Словом — культура. А цвітів-цвітів! Так богато-богато... І так очи манять... Кліматична місцевість, і тільки.

Ну, а що сталося з тою вогкістю, через котру покинено сей прегарний монастир? Що? Просто зробили потрібний рів і відводнили — тай усе добре.

Розгостившися в призначеній мені келії (всі кімнати мають тут вікна на схід), пішов я оглядати церкву. Ясна, мальована. Між її образами звертає на себе увагу один — старий і великий. На нім у 24 картинах представлене все життя св. Онуфрія, озорене леґендами, аж до картини, на котрій представлено, як два льви копають йому могилу... Якаж маса цікавих і дуже змістовних творів мистецтва збереглася ще по наших монастирях і церквах мимо всіх знищень і грабунків! На жаль, нема в нас ні одної праці, котра систематично представляла б овочі трудів богатьох наших поколінь. Коли вона буде? Мабуть якийсь Поляк напише, бо вже написав не злу монографію про церкву св. Юра у Львові, одну з найкраще на кулі земній положених святинь і збудовану в прегарнім стилю, бароку. Найцікавіша річ в цілій монастирській церкві в Добромилі скромна, чорна таблиця з золотим надписом, котрий тут в цілости передаю:

†

І Х С

Найдорожшому Отцю своєму, Гаспару Щепковському Д. І. первому Настоятелю і Магістру, упокоївшомуся 7 січня 1899, вдячні сини Чина Св. Василія В. реформи Добромильської.

*Вічная Єму Память.**)

Кількож думок і рефлексій викликає ся маленька таблиця, особливо в сих часах національної ненависти! Чи не вперве се відколи боремося з Поляками виставили наші люде з доброї волі таку таблицю Полякови за те, що Поляки вперве свідомо і совісно зачали тут, в сім монастири, сповняти благородну місію допомоги... Зачали робити те, що являється властивим завданням одного народу супроти другого. Розуміється, се могло статися тільки на ґрунті релігії й тільки з доручення Апостольської Столиці. У иших народів вже й адміністраційні урядники додумалися до того, що до завдань пануючих націй належить — позискувати підбиті народи твореннем для них таких умов життя и розвитку, щоб їм влекшити життя накинене війною. Гляди інтересну історію позискання Бурів англійським адм. урядником Кортіс'ем, описану в 338 ч. „Н. Зорі". В сих сторонах такі річи можливі тільки на тлі релігійнім і то католицькім. Але можливі. Доказ — вище згадана таблиця, виставлена добровільно Українцями — Полякови, польському Єзуітови. Та хто знає, як працював для нашого добра той благородний чоловік, той скаже: „Було за що подякувати!". Який же світлий ряд високо образованих умів вийшов зпід його духового проводу — з пок. о. Філясом на чолі! Такого виспіду праці ніякими скарбами заплатити не можна.

А який страшний крик підняла свого часу наша суспільність в Галичині! Не було віча, на котрім не кричалиби проти реформи, не було газети, в котрій не лаялиб, не було способу, котрого не ужилиби проти тої великої й відважної реформи, яку переводив Рим при помочи Єзуїтів над нашим Чином св. Василія Великого. Цікаво, що досі ні один з тих, що кричали на весь світ, не здобувся на цивільну відвагу, заявити прилюдно в пресі: „Я помилився! Реформа була дуже потрібним ділом і переведено її з добрим успіхом!" Один за другим сходять у могилу ті крикуни, що розбурхували весь наш народ проти Риму, що їздили аж до цісаря, що без уговку представляли велике діло Апост. Столиці як „projekt na zniszczenie Rusi", — і нема нікого, хто сказавби: „Весь той наш крик був дурний, дуже дурний..."

Нема нікого.

Кальварію трохи вона за мала, але, як слушно зауважив котрийсь з священиків, тут і найбільша церква буде ще за мала. Артистично розмальована пок. о. Ісаївим, головно ікони мають в собі богато своєріднього українського духа. От хочби Мати Божа на бічному престолі. Її лице так дуже схоже до нашої матери, двоє чи троє діточок з квітками біля її стіп. Вище — пластичний, кольористий образ мученичої смерти семи макавейських братів. Над головним престолом чудотворний образ М. Божої, по всякій правдоподібности походить з початків XV-го століття (1409 р.). На галерії є вівтар з образом мурованої кальварійської церкви, також кисти о. Ісаїва, й тут в часі відпусту правляться щодня співані Служби Божі, акафисти й суплікації. Крім цеї мурованої церкви є тут старинна церковця основно перебудована 1921 р., ошклена довкруги каплиця, бараж для сповідей, і священичий одноповерховий дім, відбудовані після пожару 1915 р. теперішним парохом о. Мариновичем. Слід підчеркнути неоцінені заслуги й працю о. Мариновича для піднесення нашої Кальварії; щойно від него починається плянове й послідовне звеличування сего нашого відпустового місця. Священики мають гарівку, зате прочани справдішний духовний пир. О. парох уряджується добре, бо запрошує собі тих священиків, яких вкаже йому о. крил. Гриник, недосяжний духовний робітник, що перший перед всіми сідає до сповідальниці, а останній встає. А „маркірувати" священик тут не може. Бо як лишень піднесеться зі сповідальниці, зараз окружають його перстенем пенітенти й просять о сповідь. Нічо дивного, що священик-новик попавши раз на Кальварію нерадо дасться запросити на другий рік.

Вертаючи після Служби Божої з церкви, спинився я на часочок біля ошкленої каплички, де саме о. Онишко кінчив віправу. Оперся я о баріерки : жду. Виходить о. Онишко і платком отирає сльози.

— Ви плачете? — питаю.

— Так, трошки...

— Чогож?

Стає біля мене й кладе руку на баріери.

— Спомин, спомин... Нагадалося мені, як малим хлопцем був я тут перший раз зі своєю мамою, сказа по хвилі... Я тоді здав був вступний іспит до гімназії й мама взяли мене на відпуст. Ми стояли при таких, як оці баріерках, нас тиснули з усіх боків, а ми слухали Служби Божої з каплички. Мама мої тоді молилися, щоби я став священиком. І я нині вдруге на Кальварії вже як священик, мене не тиснуть, як тоді, але я вже без мами. Померли одинацять літ тому. — При останніх словах покотилися по його обличчі дві грубі сльози.

— Такими сльозами плаче той, що спомяне свою добру, набожну маму, прийшло мені до голови. Я потягнув його за руку й ми подалися на сніданок. При сніданку оповів мені, що своє священство завдячує опіці Кальварійської Божої Матери. Мама відумерли його, лишаючи для него одним-одніську корову.

— А я мав тоді всего шість гімназійних. — Похитав головою й на хвилинку вмовк. Відтак додав: — І чи повірите, я в тих важких життевих умовинах здав матуру, приняли мене на теольогію й сьогодні я священик. Я свято переконаний, що тут ділала чудесно Матінка Божа Кальварійська, на просьбу й молитву моєї дорогої мами. — Зітхнув, окидаючи мене ясніючим поглядом, в якому прискали промінчики святого упоєння.

Тут прийшло мені на думку, як день передтим, зустрінувшися в Перемишлі зі своїм шкільним і сердечним товаришем Др. Б., в розмові зійшли ми на Кальварію.

— Пані, в котрої я харчуюся, також пішла на Кальварію, — говорить він.

— Пішки?

— Так. Виповняє свій досмертний обіт за чудесне уздоровлення ще в дитинстві.

(Кінець буде).

Правда, неоден з тих крикунів тепер признавби се, — якби його хто запитав. Може навіть дозволивби, оповістити це. Та сам не здобудеться на те, щоб дати свідоцтво правді, хоч з огнем і запалом здобувався на те, щоб давати свідоцтво неправді. І се власне таке свідоцтво, що гіршого нема. Бо та неправда, поширювана в народі, робила своє і до сегодня робить: витворює настрій ворожости до заходу, до Столиці християнства, що при кождій нагоді використовують агітатори ріжних сект. А українські політики й діячі, котрі цілими поколіннями кричать проти діла, яке ратує і скріплює їх Церкву й суспільність, не здобуваються на спростування власних блудів! І потім ще дивуються, що „маси невиховані“. Та коби лише маси! А то Ви, братчики, Ви „провідники“ тих мас невиховані. Я сказавби вам отверто порядну „дефініцію“ вашого поведення, та — сей опис мабуть і без того виведе вас з рівноваги.

А вечером у церкві оо. Василіян величава відправа, хоч ніякої публики в Церкві нема, бо до місточка далеко а до сіл ще дальше і люде приходять тільки в неділі і свята. Тим більше вражіння робить та величава відправа — в церкві без публики. Темно. Тільки воскові свічі роздирають темряву біля головного престола. Перед ним стоять у золотистих ризах священики, що відправляють Богослуженя. А в церкві, закриті чорними каптурами, ряди молодих монахів, голосно беруть участь у Богослуженню. І вся церква така оживлена, така весела й радісна! Немов чути в ній Божу присутність. Найсильніше вражіння викликає те Богослуженя власне при повнім браку публики. Так горять не тільки свічі, але й очі присутних, бо в кождім звуку співу відчуєш, що учасники сеї молитви чують Бога в сій самоті. А музика в тій глуші ділає так добре-добре.

По Богослуженні сиджу при вечері в приємнім монастирськім рефектарі. Біля мене місцевий ігумен о. Лабай, львівський ігумен о. Галущинський, котрий тут давав реколєкції, та мій „краян“ о. Березовський, котрий довгі літа був у Римі. Говорю з ним весь час про Чин. Росте, кріпшає, більшає Чин, правда? Питаю.

— „Так, так,“ відповідає о. Березовський, „тільки булоб іще лучше, якби Єзуїти були довше посиділи тут і довше виховували наших учителів“.

Славаж тобі, Господи, подумав я собі, що вже такі думки панують бодай у Чині! Бо ще недавно сам Чин просив, щоб уже забрати від нього Єзуїтів: видно таки впливала на Чин „опінія“ суспільности, хоч бачив і добре оцінював діяльність оо. Єзуїтів.

Може кого з українських молодих читачів здивує те, що я тут пишу про Єзуїтів. Отже такому скажу: Не вір тим клеветам, що поширюють по всім світі проти того великого духом Чина. Якраз ті бездонні клевети се докази великої й корисної праці членів того Чина. Не суди його на підставі односторонних криків, але придивися ділам його — у ріжних частях світа. Тоді, я певний того, перестанеш бути московським або протестантським попугаєм, який повторяє за другими те, чого сам не знає і пізнавши справу, скажеш собі в дусі своїм: Якже добре булоб, якби й на нашім ґрунті поруч існуючих вже Чинів выросла також наша, українська вітка єзуїтського Чина!

Вражіння, якого я зазнав у церкві, довго в ніч наповняло мене милим спокоєм, що є хтось і серед нашої розваленої суспільности, хто молиться до Бога безнастанно. Я відчував при тім звязку якесь безпеченство і радість.

На другий день рано вибралися ми попри Чернечу Гору на Гору Гербуртів, де ще стоять руїни величавого колись замку того могутного роду. Вид прекрасний, пригадує своєю шириною вид з Олеського замку біля Золочева. Правдиво магнатська домівка! Молодий питомець оповідає мені, що між нашим народом є переданя, що Гербурти вигинули в сім замку, бо в часі його облоги Татарами сторож зрадив ворогам таємний вхід до замку. Татари увійшли ним і вимордували всю залогу тай увесь рід Гербуртів... Мабуть легенда, хоч бували й такі річи, причім зрадник все придумає собі якусь „ідею“, розуміється, буцімто „для добра народа“.

Психольогія таких магнатських родів на високих замках мусіла бути очевидно зовсім своєрідна. Почуття сили. Бута. Часті пири. Все те причинялося до вироджения таких родів, оскільки не ратувала їх перед звиродненням релігія та її пости і взагалі здержливість. Гербурти належали до найбільших добродіїв нашого монастиря в Добромилі (фундованого коло р. 1600 Василем Устрицьким, ловчим Сховським). Іоан Фелікс Гербурт, староста Мостенський і Мошенський, в 1613 р. надав землю монастиреви й дозволив збудувати другу церкву св. Николая (перша була св. Ілиї) на горі, де вона стояла до 1705 р. Теперішну св. Онуфрія збудував вперве під горою ігумен Кузьмич в 1710 р. Спомини, спомини, спомини.

О год. 2.30 по пол. виїхали ми кіньми до гарного монастиря в Буковій, серед лісів, куди прибули о год. 5.

*) Надпис передаю фонетикою. Букви „Д. І.“ значать „Дружини Ісусової“, бо покійний Щепковский належав до Чина Єзуїтів.

—o—

Програма фашистів на 1932 р.

Як вони задумують протиділати економічній кризі.

Недавно Муссоліні впроваджував в урядування нововибраних членів Директорії фаш. партії. При тій нагоді подав програму праці на рік 1932. — На полі політичнім та моральнім акція має ограничитися лиш до більшого оживлення фашистівських впливів; зате всю увагу звернути на поборювання економічної кризи. Головно мають занятися тими, що найшлися в біді та безробіттю. Тому льокалі фашистівських і від них залежних організацій мають урядувати кождого дня від год. 11. перед пол. аж до 23 год. в ночи т. є повних 12 год., щоб потребуючі помочи й праці могли кождої хвилі одержати вказівки й поради. На кожнім місци належить поборювати фальшиві алярми, підступ і малодушність, що вмисне викликують противники фашистівського уряду, щоб тим чином ширити недовіря й невдоволення між населенням. Дуже енергічно поборювати тих, котрі в якійбудь одежі та з якихбудь мотивів хотять робити спекуляції на теперішній економічній скруті. Такі вороги повинні підпасти під закон держави, їх треба виелімінувати з суспільности. — Форма допомогової акції не має йти дорогою жебранини й милостині, а розпочаттям надзвичайних публичних робіт, предвиджених в буджеті на 1932 р. В тій цілі назначено день нарад провінціональних Секретаріятів фашистівських Організацій на 1. II. 1932. — При кінці Муссоліні завів деякі зміни в урядовцях Дирекції. І так Секретарем партії заіменував Ахіля Старачі, котрий остає надальше також комісарем просвітної Організації „Опера дополяворо“ (щось в роді нашої „Просвіти“) та командантом фашистівських відділів молоді (авангардистів) на місци К. Скорца. — Т. Г.

Коли наступає катастрофа й обект цькування і зненависти — стара аристократія — падає, демократія зараз-же починає розкладатися (В. Липинський).

СЕНЗАЦІЯ ЧИ НЕ СЕНЗАЦІЯ?

„Діло“ і „Час“ про інтервю Преосв. Григорія.

„Діло“ принесло в 7 ч. статтю-реферат п. з. „Різдвяні сензації“ з підзаголовками, м. і. „Політичне інтервю станиславівського владики в польській пресі“. До того реферату долучило зміст статті „Газети Поранної“ з 11. с. м. на тему „актуальної програми національної політики“ та зміст замітки „Курєра Льв.“ з 10. с. м. п. з. „Без польського громадянства“. Всі три реферати закінчило „Діло“ такою заміткою від себе: „З усього видно, що Женева не за горами“. — „Час“, інформативний щоденник п. Голубця, приніс також у 7-ім ч. замітку під іронічним заголовком „Зерно еп. Хомишина поволи (Повинно бути: „помалу“ Пане Тов. Г.!) кільчиться“. В ній передає зміст інтервю Владики і пише: „Зміст розмови далекий від сензаційности політичної енунціяції, всеж таки заслугує на увагу; вслід за „діловою“ конференцією у львівського воєводи, на передодні січневої сесії Союзу Народів, набирає він особливого посмаку.“ —

З того видно, що „Діло“ й „Час“ мають діяметрально противні погляди на питання, чи інтервю Преосв. Григорія сензаційне чи несензаційне. З тої причини вся наша нація не матиме під тим оглядом одностайного погляду, — а шкода! Зате оба ті органи згідно дають до пізнання, що се інтервю стоїть у якімсь близше неозначеним звязку з Женевою. Хто має більшу фантазію і меншу обережність під тих провідників і творців публичної опінії, що се написали, той може помалу дійти до „переконання“, що Женева по пару літах відкладання резолюції в нашій справі ануж таки ухвалилаби для нас щось таке як, не проти ночі кажучи, у справі Манджурії, якби не... одно різдвяне інтервю! Такому „переконанню“ не булоб чого й дивуватися, бо бувби се тільки хвостик овочу поверх столітної кріпкої віри в цісаря, котрий нарешті „справедливо“ „вирішить“ кожду справу, почавши від тої, яку представляла цісареви до вирішення відома народня пісня, котра вкладала в уста нашого жовніра таке бажання:

Ой цісаре, цісарику,
Цісаре Францішку!
Пусти мене до домоньку
Хоч на одну нічку!...

Предкладала самому цісареви, хоч таку справу вирішував канцелярійний фельдфебель. Та проти твердої віри в „самого“ цісаря не можна було нічого вдіяти до самого кінця старої Австрії, а тепер видно, що й поза той кінець.

Становищем кандидата на „властивого“ провідника 40-міліонової нації покищо не цікавимося, бо він у „Новім Часі“ після всякої правдоподібности аж перед самими виборами перестане „займати становище“ супроти Преосвященого Григорія. Така вже, вибачте, „засада“ його політики, веденої, розуміється для добра і гаразду всеї України — від Кавказу по Сян. Від тої засади може він на який тиждень зробити виїмок, а іменно тоді, коли сего зажадавби один зі співласників того найголоснішого органу тромтадратії. Та від того виїмку може бути також виїмок, а саме тоді, коли п. Дмитро Паліїв не задумує кандидувати в Станиславівщині. Тоді його не вгамує навіть найвимовніший зі всіх каноніків. Се, розуміється, не можна уважати критикою вимови жадного бесідника під сонцем, бо, як відомо, навіть Демостен не все міг переконати атенську тромтадратію, що зле робить, — не міг сарака, хоч як хотів... Може не так було? А. Ч.

—o—

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

З ювилейних торжеств у 50-ліття василіянської реформи в лаврівськім монастирі. В цілій низці великих торжеств, якими вже від кількох місяців василіянські монастирі галицької провінції святкують 50-літний ювилей обнови свого Чина на українських землях, сьогорічне свято Пресв. Христ. Серця 10. VII., получене в монастирі лаврівським з ювилейними обходами, заслугує з черги на особлившу увагу. Бо коли згадані святкування розгортаються звичайно по всіх монастирях у величаві торжества загально-церковного і національного значіння, то в першій мірі слід се віднести до лаврівського свята. Хто лиш усвідомив собі колинебудь, — хочби тільки у днях щорічних, лаврівських відпустів, — чим є для цілого бойківського Підгіря його одинокий, ще княжий, Святоонуфрейський монастир ізза свого положення немов на його сторожі, своєї славної многовікової буваљщини та теперішної великої діяльности, словом того всего, що робить дану місцевість осередком, — той лиш радітиме, що се ювилейне, многими ласками наділене торжество получено з неменш особливим характером сьогорічного свята Божого Серця, яке з волі Св. Отця та перемиського Преосв. Владики мало бути днем всенародних богослужень і надзвичайних умолень Божого милосердя для нинішного, світового морального й матеріяльного лиха. І нашій Бойківщині сього дуже треба. З Турчанщини від місяців чутно стогін голодного населення, в Самбірщині виринає то тут то там грізне марево большевизму, а в Ліську останні дні були свідками кривавих подій. Тому й не диво, що майже все наше духовенство на просторі від Турки до Самбора взяло діяльну участь в розробленню загального пляну сього торжества і численною участю зі своїми процесіями та премногими вірними, безогляду на завелике деколи віддалення й тяжку гірську дорогу, гідно причинилося до вдалого виконання подвійного завдання лаврівських свят. Заповіджені заздалегідь осібними оголошеннями по Бойківщині започаткувались вони вже в день великого тут відпусту св. Івана Хрест. тридневними набоженствами з відповідними проповідями о. Ір. Назарка ЧСВВ та перейшли під знаком реліґійної обнови Підгіря в дусі Божого Серця. І хоч як злобні були затії довколичних злих людей, щоб відстрашити від участи в тих торжествах часом дуже далеких богомільних прочан, то всетаки старинний лаврівський храм був на протязі тих трьох днів, а головно останної ночі перед самим святом, свідком всенародної перепросьби й поклону Божому Серцю Спасителя від дуже многочисленного, побожного люду. Сейчас після торжественної Литії, що її відспівав могучий монаший хор 60 василіянських клириків, зачалася немов в часах першого християнства цілонічна адорація пред виставленими Найсв. Тайнами, започаткована й переривана в промежутках нічної тиші відповідними церковними богослуженнями й побожними співами. А тимчасом отці-монахи в численних сповідальницях сповняли цілу ніч свій св. уряд, так що вже від 4 год. рано при кождій Службі Божій громади вірних, передовсім численної молоді, стали приступати до винагороджаючого св. Причастя (до півтора тисячі). І гарний недільний ранок протягом неменше торжественної відправи Утрені на дворі став приводити до монастиря многі богомільні процесії та громади зі своїми душпастирями на чолі, що співом уложених Василіянами пісень здалека вже немов зазначували своє розуміння великого свята. Се протягнулося далеко поза початок співаної Служби Божої, яку під голим небом відправив з діяконами в 10 год. колишній учень тутешної славної монастирської школи, о. крилошанин Ґмитрик зі Самбора при захоплюючім співі великого монашого хору. Незатерте враження зробила на весь многотисячний народ прекрасна проповідь самого Впр. о. Протоїгумена Ст. Решетила про велике значіння лаврівських ювилейних свят на тлі невідрадного теперішного реліґійного положення та торжественний обхід з Найсв. Тайнами, що відбувся при кінці Служби Божої після уділення апостольського благословення і благодарственного „Тебе Бога хвалим“ з участю 30 священиків у церковних ризах, ріжнобарвних процесій та приявних кружків Апостольства Молитви й иншихреліґійних товариств зі своїми брацькими прапорами. Справді величаве се торжество доповнилось вдатно безпосередно опісля святочною академією, влаштованою для многочисленних гостей і зібраного народу під голим небом на умаєнім зеленню монастирськім подвірю. На тлі гарно уложеної та короткої програми з ріжними виступами вишколених місцевих і позамісцевих хорів й орхестри дуже велике враження викликала достроєна до величі хвилі святочна промова о. Ір. Назарка про долю і 50-літні праці обновленого василіянського монашества та з окрема лаврівського монастиря. І коли ціле се торжество слід було вважати наглядним потвердженням його слів, то зокрема деяким підсумком монастирської праці в области самого лиш Апостольства Молитви був для присутних зроблений після короткого дощу перегляд всіх приявних кружків сего торжества зі спільними їх чи поосібними світлинами. Був се й останній немаловажний й потішаючий уривок з величного сього торжества, що його слід уважати першорядною маніфестацією католицького духа на Підгірю, доказом превеликого минулого й теперішного значіння та запорукою не менше світлої дальшої діяльности і ролі лаврівської обителі в розбудові тутешнього реліґійного життя. — Літописець.

„Письмо має в собі щось страшно дивного, бо коли його запитаєш про щонебудь, воно мовчить“, сказав Сократ до Файдроса. А Файдрос відповів: „Ти думаєш про живу, повну духа мову чоловіка, котрий посідає знання. Писана мова се тільки мара живого слова“. (Платон).

Маленький фейлетон

СПАННЯ

Предовсім треба знати і памятати, що люди, працюючі умово, повинні довше спати ніж люди працюючі фізично, бо умова праця більше зуживає нерви. Особливож важно памятати се що до молоді, котра вчиться, бо її нервова система ще дуже делікатна і можна її зруйнувати на все життя, коли молоду людину перетяжиться наукою і не дається досить часу, щоб висиплялася. Діти і взагалі молоді люди, що вчаться, потребують бодай 8 годин сну. Більше не зашкодить, менше може зашкодити і то дуже. Друга річ, яку треба памятати, се те, що три години вечірної науки не варті тілько, що одна година науки рано. До ліжка не йти зараз по обильній вечері, але найпізніше о год. 10. веч., бо сон перед північю двічи здоровіший ніж по півночи. То значить, що одна година спання перед північю скріпляє орґанізм більше ніж 2 години спання по півночі. Ранне вставання, особливо в літі, має велику вартість для здоровля. Се відчуває кождий вже по тій приємности, яку приносить ранне вставання в літній порі. В зимі треба вставати бодай так рано, щоб можна спокійно зїсти снідання перед виходом до праці. (З німецького).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ДЕВЕЙ, б. фінансовий дорадник Польщі, прибув знов до Варшави.

ПРОВІДНИК КАТОЛ. ПАРТІЇ ЦЕНТРА пралат Каас уступив ізза слабого здоровля. На чолі партії став б. канцлєр Брінінґ.

В ЦІЛІЙ НІМЕЧЧИНІ гуляють дальше безкарно ґітлєрівські боївки та зводять криваві виборчі порахунки зі своїми противниками. В Мальборку (Прусія) ґітлєрівська боївка дала сальву до вікон інспектора поліції Рідля, потім кинула фляшку зі смердячими ґазами. Кинули також фляшку з ґазами до помешкання центровця Молленґавера та вибили йому всі шиби. В Ортельсбурґу (Прусія) ґітлєрівці здемолювали кілька жидівських склепів. На Шлеську в Кройцберґу ґітлєрівці кинули ґранати до реставрації Жида Епштайна та спричинили великі шкоди. В Ліґниці кинули бомбу на Народній Дім. В Ґольдберґу обстрілювали в ночи дім соціяліста Ґавґліца. В Мангаймі стріляли до редакції комуністичного дневника „Арбайтер Цайтунґ“. В Мемнінґені в Баварії ґітлєрівці побили до втрати притомности комуністичного провідника, що викликало велику бійку між комуністами та ґітлєрівцями і т. д.

З БЕРЛІНА доносять: Ґітлєр має на думці, ставши президентом Німеччини, передати владу б. цісареви Вільгельмови або його синови.

НІМЕЦЬКИЙ КАБІНЕТ міністрів ухвалив декрет, котрий уводить заострені репресії супроти всякого роду актів політичного террору, аж до кари смерти включно.

ҐІТЛЄР ЖАДАЄ в новім райхстаґу теки канцлєра, тек внутрішних справ, праці і господарки. Крім того жадає негайного розвязання комуністичної партії.

В ТУРИНҐІЇ побідили Ґітлєрівці у виборах до ляндтаґу. Вони здобули 26 мандатів, о 20 більше, як мали у попередному ляндтаґу. Комуністи зросли з 6 на 10 мандатів. Втрати мали соціялісти, ляндбунд і нар. партія.

МАНЮ, один з провідників ромунського селянства, приняв головство національно-селянської партії (цараністів). Він заявив, що цараністи гуртуються коло особи короля, котрий йде за голосом свого народу.

В АНҐЛІЇ повстала „незалежна партія праці“ під проводом адвоката Мекстона. Вона закидає уміркованій партії праці „зраду ідеалів“, має 15.000 членів і носить червоні сорочки. Се партія близька комуністам.

ІРЛЯНДСЬКИЙ СЕНАТ візвав Де Валеру до нових переговорів з Анґлією.

ҐРАНДІ, б. італійський міністр закордонних справ, іменований амбасадором в Лондоні.

ІТАЛІЯ уряджує морські маневри, котрі мають на цілі вправи в забезпеченні Італії з її кольоніями в Африці.

МУССОЛІНІ написав сензаційну статтю проти демократії й пацифізму. Лише війна може на його думку піднести людську енергію на найвисшу височінь.

В ГОЛЯНДСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ внесено інтерпеляцію в справі депеші, котру б. цісар Вільгельм вислав до одного німецького полку кінноти з підписом „Вільгельм Імператор Рекс“.

ЕҐИПЕТ усунув торговельне підприємство совітів, бо воно займалося не торговлею, тільки підготовкою революції.

В БОМБАЮ прийшло знов до кривавих уличних бійок між Ґіндусами і Магометанами. Бійки мали траґічний перебіг.

ДАЛЯЙ-ЛЯМА предложив Китаеви мирне полагодження тибетансько-китайського конфлікту.

В ПЕРУ розстріляли 44 комуністів за участь у заворушеннях в Трухільо.

Й пестячи, жемчуг великий
Сипали мені на груди
З пустих тулів половецьких
І вже сволока не стало
У теремі злотоверхім.
І всю ніч вороння грало!
Всю ніч з вечера до рана,
Билось бісове вороння,
Грали, кракали без впину
Під Пліснеськом на болоні і
І взяли Кисаню-дебру
Й понесли над сине море...“

*

Осьмомисле Ярославе,
Княже з галицькім околі!
Гордо сів ти на престолі —
Злотокованім престолі.
Ти підпер угорські гори
Сюрізь залізними полками,
Королеви путь заставив,
Дунаєви замкнув брами.
Мечеш бремена над хмари,
До Дунаю судиш суди.
Твої грози йдуть світами
По землям текуть усюди.
Ти і Київу ворота
Відчиняєш в кождій хвили
І з вітцівського престола
У султанів мечеш стріли.
Стріляй Кончака поганця
За наругу Половчина
І за рани Ігореві —
Святославового сина!

Всесторонний ум Щурата не міг обмежитися лиш до сюжетів з нашої історії та побуту. Він забажав на наш ґрунт спрямувати і промінчики світла західньоєвропейської літератури. І подібно як Франко „вирубував вікно до західної Европи“. І тут автор показав себе першорядним перекладчиком й інтерпретатором західно-европейських старих і нових поетів. Вже на шкільній лавці брався до цего діла. Перекладав з мов: латинської, німецької, французької, італійської, угорської і навіть ромунської. Як овочі його праці на тім полі появилися переклади, розкинені по ріжних журналах й окрема збірка перекладів поезій передових французьких, італійських і ромунських поетів п. з. „Поезія XIX. віку“, Львів, 1903. В 1918 р. вийшов його знаменитий переклад старо-французького епосу „Пісні про Ролянда“. В передмові до нього перевів аналогію між „Словом о полку“ і „Піснею про Ролянда“, підчеркуючи деякі спільні риси обох лицарських епосів.

Цей короткий огляд письменницької творчости Шан. Ювилята будби наче будинок без даху, колиб бодай не згадати про його наукову діяльність. Зпід його пера появилася ціла низка цінних наукових розвідок і студій з области нашого письменства, нашої фільософії й початків нашого національного відродження. Вони всі живі й цікаві. Нема змоги обговорювати тут усіх його праць, на це требаб посвятити окрему студію. Лиш побіжно згадаємо, що він як учений писав про початки нашого відродження в Галичині (ряд начерків п. з.: „На досвітку нової доби“, Львів, 1914, „Чернеча республика на Афоні“, Львів, 1895, „Українські жерела до історії фільософії“ , Львів, 1918). Писав також про Шевченка, пр. студія „Шевченко і Поляки“, про П. Куліша „Фільософічні основи творчости Куліша“ і богато інших. За наукову діяльність вибрало його Наук. Т-во ім. Шевченка у Львові своїм дійсним членом в р. 1914., а Всеукраїнська Академія Наук у Київі надала йому почесний титул „академика“. Та можна сумніватися, чи титул червоної академії, такий самий, який носять тоже-„академіки“, а по правді агітатори большевиків — Скрипник, Затонський і богато инших комуністів, чи цей титул направду приносить велику честь дійсному письменникові і вченому...

Кинувши оком на письменницьку творчість В. Щурата, приходимо до заключення, що він хоч зачав від лірики, то його талант розвивався в напрямі епіки й тут дав нам найсильніші твори. За ті твори належиться йому назва найбільшого з живучих тепер поетів Галицької України. Головна риса його поетичної творчости, а також наукової діяльности це постійне стремління дати щось нове, оригінальне, досі небувале. І тут мимоволі насувається здогад, що це стремління було імовірно висловом літературного і наукового суперництва з І. Франком. Навіть сильно зазначений релігійний тон в його поезіях можнаб до певної міри пояснити як противенство Франковому атеїзмови. І знов у звязку з цими спостереженнями насувається інший здогад: що колиб Щурат у свій час усвідомив собі був відношення між своїм і Франковим талантом та відповідно до того обмежив свою діяльність до ділянки, в якій почував себе найсильніше, міг би був дати твори навіть сильніші ніж дав Франко.

Чи можна уважати Щурата католицьким письменником? Це факт, що зпоміж новочасних українських поетів у Щурата найсильніше бреніла релігійна струна. Річ ясна, що Василь Щурат був релігійним поетом. Одначе, чи можна подумати собі в західній Европі католицького письменника, який приймавби почесне відзначення від большевицької мнимо-наукової інституції, тої інституції, котру большевики здеґрадували до ролі пропаґаторки „ленінської науки“ й безбожництва?... Д-р Василь Щурат приняв титул від безбожної большевицької установи й не оповістив, що зрікається його. Ствердження сего факту є рівночасно відповіддю на поставлене вгорі питання. М. Пасіка.

—o—

НОВІ ВИДАННЯ

УКРАЇНСЬКА ЗАГАЛЬНА ЕНЦИКЛЬОПЕДІЯ. (Зшиток 15-й). Мимо незвичайно тяжкої грошевої кризи видавництво УЗЕ поступає правильно вперед. Сими днями появився вже 15. випуск а 5-й II. тому, то значить якраз половина Енцикльопедії. Протягом року се велике діло. Цей зшиток обнимає гасла: Лоетеча — до Маркса включно. Всіх гасел в цім випуску є 1543. Справді належить подивляти енергію видавців, що в часі, коли припиняються навіть богаті на гроші польські видавництва або виходять з великим опізненням, УЗЕ не перестає виходити. Тимбільше годиться, щоб наша суспільність прийшла в поміч такому користному видавництву, присилаючи передплату бодай ратами. Важніші і довші гасла в сім випуску отсі: Лозинський, Лопатинський, Лотоцький, Лукомський, Луцьк, Люблин (оба з гарними світлинами), Людина, Людвік, Людські раси, Лотоцький, Львів — 8 знимок, Льоґіка, Льодовик, Магомет, Магометанське мистецтво (думаю, що тут не зовсім відповідний прикметник М—ий тому, що сей прикметник означує більше віру, — а ліпше може булоб арабське), Магнат, Мадаґаскар, Мадярська література, Маєр, Мазепа (2 портрети), Максимович, Малпи, Марковичі. Ілюстрацій є 178, між ними замітніші Люрд, Люблин замок, Лопатинська, Луцьк, Лювр, Ляґо ді Комо, Лятеранська базиліка, Льондон і парлямент, Мазепа, Мальчевський, Маорський вождь татуований, Мара, на його обличчі відбивається страшна злоба ката, майже діявольський вигляд, Марія Тереса, Марко Польо. Гасел звязаних з релігією є тут 64, з того загальних 24, православних 27, укр. католицьких 10, між ними кілька визначних, пр.: Йосиф Лозинський і Михаїл Малиновський. З живучих поміщено Преосв. Лятишевського, о. кан. Лужницького, о. кан. Лопатинського. З Василіян поміщено в сім випуску двох: о. Лопушанського, проф. паст. богословії в Перемишлі й о. Єроніма Малицького, пок. ігумена в Ужгороді. На мою думку чи не забогато узглядюється рос. писателів, як прим. аж 4 Майкових, та російських й укр. революціонерів, як Лопатіна або Мазуренка, членів РУП (КПбУ). А зате пропущено деяких укр. письменників (-ць), пр. Малицьку (Дарію Віконську). Чи не лучше було, коли нема місця, опустити пр. одного з чотирьох Майкових, а зате згадати українську письменницю чи письменника? Бо деж свої і чужі мають шукати за іменами українських письменників, як не в українській енцикльопедії? Тому треба на се звернути особлившу увагу. М. Каровець ЧСВВ.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Згоріла церква 23. III. 1931. в селі Дальова Риманівського дек. на Лемківщині. Не далося нічо уратувати так, що парохія остала і без церкви і без інвентара. Богослуження відправляються в кімнаті приходського дому. Та нема ні фелона, ні стихара, ні богослужебних книг і т. д. Дальова село маленьке, всього коло 750 душ убогих верховинців. При тім коло нас шириться схизма. І Дальова несвобідна від ворожих агітацій. Серед таких тяжких обставин конкуренція немислима. Ізза тих причин підписаний звертається до всеї української суспільности, до українських інституцій, спеціяльно до священиків і парохіяльних комітетів, щоби спішили з ласкавою допомогою. За всякі жертви чи то в грошах чи в інвентарі (тут звертаюсь спеціяльно до Всеч. оо. парохів, щоб по можности жертвували чи то фелон, чи стихар, чи дароносицю, Євангеліє або инші богослужебні книги), підписаний з гори складає всім жертводавцям щиру подяку від себе і від своїх нещасних парохіян. — о. Тимотей Марко, завід. парохії. Дальова, почта Jasliska. (Виказ дотеперішних жертв помістимо в однім зі слідуючих чисел „Н. Зорі“).

В Богородчанах відбувся третого дня наших свят попис дітий захоронки в домі Сестер Служебниць з такою програмою: 1. Коляда Вселенная веселися. 2. Деклям. Різдво (зі Світика). 3. Декл. на честь Преосв. Григорія, фундатора захоронки. 4. Пісня „Молитва в терпінню“ (ул. О. В. Стех). 5. Деклям. „Рожа“. 6. Пісня „Сипле, сипле сніг“ Колесси. 7. Деклям. Пильний хлопчик („Дзвіночок“). 8. Вправа хлопців при співі „Чому мені не гуляти?“. 9. Деклям. „Гуцул“ (зі „Світика“). 10. Фотограф (вірш ілюстрований живими образами зі „Світика“). 11. Вправа дівчат при співі „Ось Котяточка“. 12. Деклям. „Наш п. Брисько“ (зі „Світика“). 13. Пісня „Був раз малий хлопчина“. 14. Декл. Ранішна молитва (з „Дзвіночка“). 15. Коляда „Не плач Рахиле“. 16. Деклям. „Вечірна молитва“ (з „Дзвіночка“). 17. Коляда „В Вефлеємі новина“. 18. Деклям. „Правда“ (Уложена). 19. Пісня „Зеленіли верболози“. 20. Декл. „Побожна дитина“. 21. Коляда „Нова радість“. — Хоч кусників було аж 21, весь попис тревав недовго, бо кусники були коротенькі. Між декляматорками замітні були дві з дуже доброю вимовою і дикцією. Присутні родичі мали чим тішитися. Опікун захоронки Преосв. Григорій серед великої радости діточок особисто розділював їм солодощі. Між гістьми були присутні Преосв. Йоан Лятишевський, Впр. о. ректор Бойчук, о. Коновалець і пару світських осіб. Такі діточі пописи дуже скріпляють притягаючу силу захоронок. — Гість.

Місяць Січень се місяць призначений на поширення католицької преси!

*

Хто вчас не відновляє передплати і хто не передплачує своєї преси, той причиняється до руїни.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ІНТЕРВЮ ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ. „Газета Поранна" принесла в ч. 9812 інтервю Преосв. Григорія, Епископа станиславівського, в котрім Владика заявляє, що в часі свого побуту в Варшаві відвідав мін. Перацкого в справах чисто господарських, що політичних конференцій не мав і що всякі проєкти писаних польсько-українських „угод" уважає недорічностями, хоч найвисший час розвязати проблєму польсько-українського співжиття. бо так як тепер дальше не може бути. Мимо такого, потрібного і слушного пригадування нашої справи українська націоналістична преса уважає вказаним нападати на Владику.

НАЧАЛЬНА РАДА ПАРТІЇ ХРИСТІЯНСЬКИХ ДЕМОКРАТІВ (хадеків) затвердила виключення з партії сенаторів Туліє і Макаревича за те. що прогрішилися проти партійної дисципліни.

13-ГО С. М. О ГОД. 13 проголошено у Варшаві вирок у справі 5. вязнів берестейських. Зміст його подамо у слідуючім числі.

ҐДАНСЬКИЙ СЕНАТ вніс скаргу проти Польщі на руки Високого Комісаря Союза Народів тому, що польський уряд не повідомив Ґданська про зміну митної тарифи, до чого був зобовязаний на підставі польсько-ґданської конвенції.

ЛОТИШСЬКИЙ СУД затвердив розвязання організації „Союз Поляків в Лотві".

В НІМЕЧЧИНІ мали відбутися сего року вибори президента республики. Ті вибори сталиби в добу теперішної кризи потрясенням основ держави. Тому канц. Бріпінг переговоривши з представниками всіх партій, осягнув їх згоду на продовження каденції теперішного през. Гінденбурґа на 7 літ. Се продовження залежало головно від Гітлерівців так, що Гінденбург виконує свій уряд з ласки Гітлєра. Се матиме очевидно далекосяглі політичні наслідки не лиш для Німеччини.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР ЗАГРАНИЧНИХ СПРАВ Бріян зголосив писемно свою димісію. За причину подав лихий стан здоровля.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ більшістю 3/4 голосів приняв плян фортифікацій здовж німецької границі. Таким чином безперервний ланцюх кріпостий потягнеться від моря аж до Швайцарії (в злуці з фортами Франції).

НАЙВИСШУ РАДУ СОВІТСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА в Москві знесено. На її місце створено три нові комісаріяти: 1) тяжкого промислу, 2) мануфактурного промислу і 3) лісового промислу.

„ІНТЕРНАЦІОНАЛЄ ПРЕССЕ-КОРРЕСПОНДЕНЦ", довірочний орган III. Інтернаціоналу ствердже, що мимо економічної кризи і масового безробіття, впливи комуністів серед безробітних і робітництва взагалі дуже малі і постійно меншають.

ЯПОНСЬКЕ ПОСОЛЬСТВО В БЕРЛІНІ комуністи обкидали камінням, котре було обвинене в папери з комуністичними кличами. В посольстві повибивано вікна. Напасників не зловлено.

МАҐАТМА ҐАНДІ ЗНОВ УВЯЗНЕНИЙ. По виголошенню промови перед многотисячною товпою в Бомбаю Ґандія знов увязнено. Разом з ним увязнено предсідника індійського конґресу Вальлябай Пателя. Увязнення зробило в Індії величезне враження. Жінка Ґандія просила, щоб також її забрати до тюрми з мужем. Увязнення Ґандія викликало в Лондоні пригнітаюче враження. Панїндійський конґрес проголосив національну жалобу. Біржа в Бомбаю на знак жалоби була замкнена. Ґандія відвезено до вязниці в Пума, де попередно був вязнений через ряд місяців.

НОВИНКИ

Подяка. Всім, що були ласкаві прислати Редакції святочні й новорічні бажання, складаємо за те щиру подяку. — Редакція „Нової Зорі".

Шкільний рік в однорічній господарсько-садівничій школі Т-ва „Просвіта" в Милованню починається 20. січня 1932 р. і треватиме до 20. грудня 1932 р. Головний Виділ Т-ва „Просвіта" у Львові оголосив вписи на приняття до школи 40 учеників з приміщенням у захисті, мущин в віці 16—24 літ, що скінчили найменше народню школу. Оплата за приміщення в шкільнім захисті, топливо та світло 5 зол. місячно, одноразове вписове 15 зол. на початку шкільного року. Наука в школі безплатна. Прохарчування дістають ученики в шкільній кооперативній харчівні, веденій учениками під доглядом учителя за оплатою 30 зол. місячно.

З сим числом „Н. Зорі" розсилаємо як безплатний додаток календар „Рідної Школи" всім нашим ВП. Читачам враз з чеками „Рідної Школи", якими вона просить надсилати добровільні датки (одначе неменші як 50 сотиків) за одержанний календар.

Великі редукції сил у львівськім магістраті зачнуться незабаром; від 1. січня не продовжено м. і. контрактових умов з 60 працьовниками (як се роблено кождого року). Крім того переносять в стан спочинку цілий ряд технічних сил, а на їх місце не прийдуть нові сили.

Втопилися в Дністрі Іван і Мих. Калинюки з Медухи, коли хотіли перейти по леді через Дністер до Зеленого Устя до нареченої Івана.

Окружний суд в Тернополі засудив на рік тюрми возьного суду М. Болея за спроневірення 2.000 зол., екзекутора Юхневича на 2 роки тюрми за спроневірення 4.000 зол.

Мін. торговлі і промислу Зажицкий рішучо заперечив поголоски про намір уряду ввести монополі в ріжних областях торговлі, як оселедців і т. п.

Повстав у Варшаві Польський Інститут для дослідів над справами заселення.

Число безробітних в Польщі досягло вже цифри 289.057 осіб.

Начальний директор державних лісів в Польщі, Адам Лереб, робить заходи о позичку 30 міліонів зл. Показується, що зрубані маси дерева гниють, нема їх кому продати й нема за що вести цілого того підприємства.

Ромунська академія наук дістала приватний запис 150 міліонів лей під умовою, що напечатає твори жертводавця. З тим записом академія має клопіт. бо твори жертводавця позбавлені всякої літературної вартости і ще до того порнографічні. Тому академія правдоподібно не прийме цего запису.

Брат Мусолінія Арнольдо, редактор „Пополь д' Італія", вмер нагло на удар серця.

В Еспанії великі морози. В декотрих місцевостях доходять вони до 25 степенів.

Цікаве для пасічників. Міністерство в цьому році дозволило видавати пасічникам цукор для годівлі пчіл по 40 гр. 1 кґ. Сей цукор для наших пасічників видає наша пасічн. кооп. „Рій" у Львові, Бляхарська 20 по 2 кґ. за пень і то за готівку. Щоб одержати сей цукор, треба до „Роя" надіслати посвідку від громадського уряду про скількість пнів пасіки та вступити в члени „Роя" (уділ 5 зол., вписове 1 зол.). Докладні інформації про все те дає пасічн. часопис „Український Пасічник", Львів, Зіморовича ч. 20.

Особисто приймаю як давніше в моїм заведенню при вул. Сикстуській ч. 17, від год. 9—1 і від 3—6. Яків Нагс.

Анкета в справі релігійних переконань американських студентів дали такий вислід. На загальне число студентів в Америці 253.811, 87 проц. зачислило себе до одного з численних віроісповідань. До католицької релігії призналося 8.1 проц. студентів, до жидівської 3.7 проц., прочі належать до ріжних протестантських віроісповідань.

Сенатори-анальфабети. Відповідна комісія справджувала в Египті рівень образування послів і сенаторів. Показалося, що 5 сенаторів не вміє читати і писати. Назначено їм 3 місяці до науки читання і писання. Одначе вони не могли на старість опанувати цеї штуки. Тому мусіли зречися мандатів.

—o—

Посмертна згадка

Проф. Олексій Петров помер у Празі дня 5. січня 1932 р. в 73 р. життя. Покійний, Великорос родом, був професором петербурського університету. Його спеціяльність історія Словянщини. Написав також кілька розвідок з історії Балто-Словян XII ст., Сербів XI ст. і т. п. Для нас дорогий Він тим, що зацікавившись Закарпатською Україною, печатав рік за роком надзвичайно цінні й цікаві розвідки з історії Закарпаття п. з.: „Матеріялы для исторіи угорской Руси", видавані Російською Академією Наук. Большевики позбавили його професури і він виїхав за кордон. де продовжував свою наукову працю по бібліотеках й архівах Закарпаття, Ромунії й Галичини. Про наукову діяльність Покійника і Його заслуги для дослідів над історією Закарпаття була в „Новій Зорі" у своєму часі більша стаття.

—o—

Жертви

Впр. о. Іван Лосяк гр.-кат. емерит. парох в Дидьовій. п. Любовиська 5 зл. на Укр. інвалід. Гр.-кат. Уряд парох. Карликів п. Буковсько зі збірки 16.14 зл. на укр. інвалідів.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Вєч. о. Василієви й Вп. П. Меланії Ковч з Капустинець — в день Їх Імянин — найщирійші побажання — всяких ласк й заразом Щасливого Нового Року — пересилає

12 1—1 **о. Пастушенко з Городенки.**

КІНА.

КАСІНО: „Бен Гур".
ЛЕВ: „Діксіяна" (Бед Даніельс).
КОПЕРНИК: „Американська трагедія".
МАРУСЕНЬКА: „Американська трагедія".
МІРАЖ: „Пат і Патахон" і „Гарольд Льойд".
ОАЗА: „Відродження" і „Мовчаливий ворог".
ПАЛЯС: „Конґрес танцює".
УТІХА: „Жінка, яка ніколи не забудеться" і „Фальшивий крок".

КОНКУРС.

Отсим оголошуємо конкурс на пляни і кошториси з реченцем до 2. II. 1932 на: 1) Трапезу з Кивотом і Піднебесним в церкві свм. Николая у Львові; 2) зокрема на Іконостас. Все в стилі византійськім. Примічається притім, що всі пляни і проекти і приняття їх залежать від потвердження Митрополичого Ординаріяту у Львові, як також Комісій Консерваційних Львівського Воєвідства і Магістрату міста Львова. Всі пляни і проекти проситься предложити в пятьох примірниках до канцелярії парох. при церкві св. О. Николая у Львові. — Свящ. Василій Лончина настоятель прихода.

КОЛИ БАНДАЖ черевний або пропукливий, то лиш в найдешевшій фірмі: Заклад **М. ФРАЙЛІХА, Львів, вул. Городецька 35, Тел.: 71-11.** 997 17—19

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном **меблів** вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також **меблі** тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує **меблі** власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 912 6 2—50

Видає й редагує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 3 (501). Ротo здвасове гуєзапем Львів, неділя 17 січня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. пів неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря. Львів ул. Сташіца ч. 8. І. п. - Тел 105 72

Передплата в краю: 1/4-річно 5 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/4-1 долар. — Ціна числа 25 сот. —
Конто П. Щ.: Краків 405.867.

Новий законопроєкт про самоуправу

Відноситься до сіл, міст і повітів, не до воєвідств.

З Варшави доносять: Рада міністрів ухвалила новий законопроєкт, котрий відноситься до сільських і міських громад та до повітів, а не до воєвідств. Каденції самоврядних органів мають тревати 5 літ. Вибирають ті, що мають 25 літ життя, можуть бути вибрані ті, що мають 30 літ. Війтом може бути вибраний тільки той, хто в слові і письмі володіє польською мовою. (Ся постанова унеможливлює майже всім нашим селянам в Галичині осягнути війтівський уряд). Ріжні справи, які досі полагоджували громадські ради, мають полагоджувати громадські зверхности. Се буде один з найважніших законів останніх літ.

Вирок у великім берестейськім процесі

Саля розправ Окружного Суду при вул. Мйодовій у Варшаві була переповнена вже на годину перед проголошенням вироку. Таксамо льожа журналістів. Натовп не до описання. Кільканацять фотографічних апаратів що хвилини виконують фотографічні знимки з лави обжалованих. О год. 12 увійшов на салю трибунал і предсідатель Германовский серед великого напруження виголосив вирок. Засуджені на три роки тюрми: Мастек, Праґер, Дібуа, Цьолкош і Путек. На 2 і пів: Ліберман, Барліцкий, Кернік. На 2 роки Баґіньский. На півтора року Вітос. Увільнений пос. Савіцкий. Всі засуджені за те, що брали участь у заговорі т. зв. Центролівиці, котра мала на ціли повалити правительство. Вирок підписали всі судді з тим, що суддя Лещиньский дописав „вотум сепаратум", зазначивши, що голосував за увільненням всіх обжалованих.

Де найдороще життя в Европі

Порядок столиць що до дорожнечі такий: 1) Варшава, 2) Прага, 3) Берлін, 4) Відень, 5) Рим і 6) Париж.

Головний статистичний уряд оповіщує: В осени 1931 р. за 100 кґ. бульби платилося: в Польщі 2.40, в Чехії 6.08, в Німеччині 6.57, у Франції 24.80, в Англії 26.79 (все в перечисленнях на злоті). З того виходить, що бульба у Франції й Анґлії 10 разів дорожша ніж в Польщі. Далі: За 1 кґ. шкіри на підошви платилося в Польщі 5.20, в Італії 5.99, в Англії 7.36, в Чехії 7.54 (а черевики Батя такі дешеві!), у Франції 10.38; за тону вугля: в Німеччині 32.60, в Польщі 36.86, в Анґлії 41.86, у Франції 42.20; за 1 кґ. житного хліба в Варшаві 0.50, у Празі 0.53, у Відні 0.79, в Берліні 0.80; за 1 кґ. пшеничної муки у Варшаві 0.57, 1 кґ. пшен. хліба 0.72, в Празі дивним дивом 1 кґ. пш. муки 0.69, а 1 кґ. пш. хліба лиш 0.58... В Римі 1 кґ. пш. муки 0.75 і 1 кґ. пш. хліба таксамо 0.75. Одна літра молока коштувала в вересні 1931 р. у Варшаві 0.38, у Празі 0.53, в Парижі 0.56, в Берліні 0.59, в Римі 0.61, у Відні 0.64; 1 кґ. масла в Варшаві 4.41, в Празі 5.82, в Берліні 6.65, в Римі 6.77, у Відні 7.04, в Парижі аж 8.44; волове мясо в Варшаві 2.35, в Берліні 3.90, в Празі 4.23, у Відні 4.27, в Парижі 5.63, в Римі 5.95; солонина в Варшаві 2.48, у Відні й Римі 3.02, в Берліні 4.18, в Парижі 6.33. На загал одержуємо таку драбину дорожнечі в столицях, яка подана в субтитулі з тим, що місце Лондону трудно устійнити, бо ціни в Анґлії від часу заломання фунта дуже вагаються.

Японці займають вже й Монґолію

ТАСС доносить: Японці заняли Суйчун. Їх бомбомети бомбардують Шангайгуань. Передний відділ дивізії Тамона почав наступ в напрямі на Шангайгуан і провінцію Жеге (внутрішня Монґолія). Японські війська розміщені в Кайлу і Часяне дістали наказ маширувати у внутрішну Монґолію. Японський часопис „Ніці-Ніці" доносить з Харбіну, що „заняттям м. Цінджов і Суйджуна японські завдання не вичерпуються, бо Чанґ-Суе-Лян користуючись помічю третьої сторони (натяк на Анґлію) знов може виступити. Тому японські війська повинні продовжати діло укріплення Манджурії й Монґолії".

Небувала нужда в Америці

Наочні свідки, котрі вертають з Америки, оповідають, що той край, до недавна такий богатий, представляє тепер без пересади образ нужди і розпуки. Французький письменник Павло Моран, котрий тепер вернув з Америки, пише в тижневику „Кандід": В промислових околицях вигасли комини, замовкли варштати. Де колись працювали сотки тисяч робітників, стоять опустошілі робітні й маґазини, в котрих як тіни снуються останки працьовників.

Стан озимини

В деяких околицях була довга слота. Холодна температура тривала до кінця листопада. Пізніші приморозки озимині не пошкодили мимо браку снігу. Найгірше представляється стан засівів у воєвідствах поліським, люблинським і виленським, найліпше в тернопільськім, познанськім і шлеським.

—o—

ТАБЛЬО ДЛЯ АБІТУРІЄНТІВ
І ШКІЛЬНІ ҐРУПИ
по спеціяльно знижених цінах
виконує
АТЕЛІЄ ФОТОҐРАФІЧНЕ
„Venus"
Львів, Академічна 24. — Тел.: 38-08.
1010 18—25

НІХТО ВАМ НЕ ПОМОЖЕ, коли самі собі не поможете, тому складайте свої ощадности в Коопер. Банку — „ДНІСТЕР" — у Львові, вул. Руська ч. 20. 4=6—х.

ПРЕСА і ПУБЛИКА

Хто властиво винен у недорозвитку української преси?*)

Маємо сего року на українській території під Польщею перший раз від часу війни три українські щоденники: „Діло", „Час" і „Новий Час". Не розбиратиму сим разом того факту, що два останні се ніщо инше тільки слабші видання, суроґати „Діла", хоч рацію істнування малиб лише нові щоденники зовсім інакшого типу. За незрозуміння своєї ролі будуть нові щоденники покарані хирлявістю й упадком, коли в час не перестануть малпувати „Діла". Та навіть коли змінившися основно вспіють удержатися, треба памятати, що трьох щоденних органів для 5 до 7 міліонів Українців під Польщею рішучо за мало. Чому? Та вже тому, що в цілій Европі нема такого випадку, щоб таке численне населення мало тільки три щоденники. Хтож винен у тім недорозвитку української преси? І то не тільки щоденної, але преси взагалі, бо й усяких инших пресових органів маємо пропорціонально менше ніж найубожші й найменші племена в Европі.

В нашій пресі не відтепер часто можна зустріти нарікання на нашу публику, на її байдужність у підпиранні своїх органів та на її крайну неточність у присиланні посліплати, бо передплати в повнім того слова значінні наші люди майже не знають, з малими виїмками. Ті нарікання, що повторяються від 1848 р., мають підставу. Та не ділають вони головно тому, бо ті, що нарікають, не звертають уваги на те, що вина за недорозвиток української преси паде на нашу суспільність доперва в другій мірі, а в першій і більшій мірі паде вина — на тих, що нарікають. А нарікають, як відомо, редакції й адміністрації українських пресових органів.

На чімже полягає їх вина?

Про вину редакцій требаб богато писати, що ми помалу й будемо робити. На разі цю справу обійдемо, власне тому, що її треба докладніше розібрати, щоби стала виразно перед очима. Вкажемо тільки загально на згаданий вже, актуальний і яркий приклад двох нових щоденників, котрі мали стати щоденниками для народа, а почавши від свого формату, скінчивши на своїм змісті являються всім иншим, тільки не тим, чим повинні бути, щоб могли видержати конкуренцію з чужою анальоґічною пресою й не підкопували свого предтечі, але здобували собі нових читачів. Тут ніяка казуістика не поможе, бо вони обидва („Час" у меншій, „Новий Час" у більшій мірі) се клясичні взірці того, як не повинен виглядати щоденник для широких мас.

Та коли вина редакцій обидвох нових щоденників має до певної міри облекшення в факті, що на нашім ґрунті не було під тим оглядом достаточної практики, — то ніякого оправдання не мають адміністрації нашої преси, котрим муситься приписати льви-

*) Гл. „Н. Зорю", чч. 107, 317, 426 і 465.

ну пайку вини в справі недорозвитку української преси взагалі. Тут головне жерело хирлявости української преси. Тут виростає той гриб, що нищить будівлю української преси. Чому?

Вже 80 літ минуло від часу, коли появилася перша українська газета та з нею й перша українська адміністрація. Від 1848 р. по нинішний день були на нашій землі не десятки, а сотки адміністрацій наших газет. І всі вони мали і мають ті самі блуди, хоч хіба сліпий не бачить, як ті блуди не дають нашій пресі стати на твердий грунт. Щож се за блуди?

Передовсім підчеркую, що се не брак робучости. Навпаки, під тим оглядом загал наших адміністраторів стояв і стоїть доволі високо. Та ніяка робучість не поможе там, де з грунту фальшиві заложення й тому кепські підвалини. На чімже полягають ті з грунту фальшиві заложення? Головно на двох річах: 1) На очевидно за низькій передплаті, яку адміністрації майже всіх наших пресових органів визначують в самих початках органів. 2) На висиланні пресових органів без передплати. Виразніше: на невриванні висилки газет, коли скінчиться передплата. Се ті два постійні жерела сухіт української преси, сухіт, від яких та преса не може бути вилічена, поки не щезнуть ті головні каверни сухіт.

Як повстає перше жерело сухіт? Се жерело має дві нори: одну добросовісну, другу темну, прямо нечесну. Перша нора, добросовісна, бє з мозків наших людий на підставі такої льогіки: запитаний, яка повинна бути передплата, наш чоловік обчисляє її на підставі передплати инших, переважно чужих і вже вкорінених пресових органів, котрі мають богато анонсів (платних оголошень) і широкий круг читачів. Річ ясна, що вже се одно вистарчить, щоб замордувати кождий новоповстаючий орган і то замордувати а) напевно, б) по довгих тортурах, котрі тяжким колесом мук торочать нерви адміністраторів, редакторів і читачів. Та се ще найневинніший спосіб убивання наших пресових органів.

Другий „випробуваний" спосіб далеко поганіший. Він виринає на тлі несовісної конкуренції: тут вина адміністрації виразно й тісно вяжеться з виною редакцій і видавництв. Як відомо, у нас доволі часто повстають нові органи „на злість" иншим, вже істнуючим (а повстають з ріжних, преріжних причин, котрі требаб окремо представити). Тут „калькуляція" в справі передплати ще простіша і ще дурніша ніж в першім випадку: тому, що орган, котрому хочеться зробити конкуренцію, має таку передплату, отже ми оповістимо меншу на 15, 30 або й 50 проц. Не беруть під увагу навіть того, що вже тамтой орган оповістив за низьку передплату. Щоб тільки його знищити, оповістимо ще низшу передплату... Наслідки легко предвидіти: суспільність деморалізується й обидва так конкуруючі органи руйнується.

Та навіть оба висше представлені „кунстштіки" наших адміністрацій, зглядно видавництв в цілости, хоч які вони руїнницькі — ще не такі страшні, як третій „кунстштік": постійне висилання пресових органів без передплати. Се той верх деморалізації, яка мусить зруйнувати навіть вже загосподарований пресовий орган і ніколи не допустить до скріплення нашої преси та поставлення її на европейський рівень.

І тут уже нема ніякої вини нашої суспільности. Навпаки, під тим оглядом наша суспільність може слушно жалуватися, що її деморалізують — і то такою деморалізацією, яка на тій суспільности відбивається потому в ріжних-преріжних напрямках, доводячи поодиноких людий навіть до дуже поганих учинків. Як се наступає і як воно відбивається і на пресі і на публиці, се представимо в слідуючій статті на цю тему.

А. Ч.

У ЛЬВІВСЬКІМ ВОЄВІДСТВІ

Що там говорило 30 Українців.

II.

Дир. Заячківський: Я тут від Сокола-Батька й від Т-ва Опіки над укр. еміґрантами. В першій справі мав я тільки скарги, в другій признаю, що є прихильне відношення влади.

Радник Каратницький: В часі розвязання „Пласту" в цілім краю поконфісковано нам уряджения, столи, оборка, словом ріжні річи, навіть виношичені — і досі не можна від літ видобути тих річий... Вони лежать запечатані, або на дощі нищаться. Все те пропадає в тих складах, а наші Т-ва мають прецінь зобовязання, брали на кредит ріжні річи, котрі моглиб бути ужиті де.

Пан Децикевич: Я голова Т-ва прихильників освіти. Велика нужда панує між укр. студентами, богато їх живе чаєм і хлібом. Громада м. Львова має в буджеті 15.000 зл. для помочи студентам, а нам удалося з великим трудом видобути 600 зл. річно тай то стоїть уже під знаком запиту. Ще гірше стоїть та справа в інших самоурядних установах. Лиш одно волинське воєвідство щось дало. З інших установ, особливо з повітових, майже нічого не дають. Нерівне трактування скрізь, з виїмком кількох випадків. Один-одинокий віцевоєвода Дрояновский ішов нам на руку, що треба піднести з признанням.

Д-р Говикович: При вписах на університетах вплачує вся молодь здається по 20 зл. на такі цілі. З тих гроший в значній мірі збудований пр. Дім Акад. Жидівської Молоді в Ворохті. Булоб добре, якби з тих гроший діставало щось і українське студентство, бож там є й українські гроші.

Пан Децикевич: При унів. у Львові нема укр. організації студентської, бо унів. влада не дозволяє, з виїмком „Медичної Громади". Просимо о дозвіл на оснування легальних укр. студ. товариств.

Пані Говиковичева: Я запрошена від Виділу Захоронок. Мали ми їх 10, недобір великий, бо потреби великі. Помочи ні звідки.

Пані Бачинська: Ті убогі захоронки позичають що можуть в инших рівно убогих Т-ах наших.

о. Лопатинський: „Рідна Школа" взяла на себе видатки на учительок в тих убогих захоронках, а справу доживлювання мусять самі залагоджувати. У Львові є 9 наших захоронок для найбідніших дітий і вони дуже заслугують на підпертя. Міські польські захоронки по панськи уряджені, а наші в крайній біді.

Учитель п. Ющишин: Я маю можність стикатися з тою організацією. Там вдаряє нужда й геройство учительок, котрі за 60—70 зл. місячно тратять там з посвятою свій час і здоровля. Там вегетують і ті наші діти і ті наші учительки. З причин чисто людських належалоб їм посвятити увагу.

Д-р Бурачинський: „Народна Лічниця" удержується зі складок. Поверх 20.000 хорих шукає там помочи, з того 40 проц. Поляків і Жидів. Мимо того львівський магістрат робив нам трудности при будові шпиталю поки воєвідський виділ не вдався в справу. На той шпиталь збирається в цілій дієцезії, бо се має бути памятник для Митрополита. Та збірки в церкві роблені конфісковано і карано за те. Тепер уже менше трудностий. Я проскеби застановити переслідування. С. р. принято лише двох Українців на медицину у Львові, хоч є місце навіть для Москалів з далеких губерній. Університет заслонюється автономією.

Д-р Філяс, лікар: Я в справі опіки над дітьми. В цілім світі та справа ведеться сильним темпом. І в Польщі тою справою опікуються. Та тут є разяча ріжниця. Наша порадня працює без ніякої допомоги, а польські і жидівські порадні мають поміч, хоч ми опікуємося потребуючими без ріжниці народности. Ми покриваємо не тільки кошти лічення, але й ліки купуємо, — все зі складок укр. суспільности. Сего року відмовив нам магістрат навіть угля...

о. Лопатинський: Ні в одним заведенню для сиріт, старців і невличимих нема ні одного гр. кат. священика, ба навіть під Великдень нема можности прийти й висповідати наших людий. Всі наші люди мусять там приймати инший обряд.

Д-р Бурачинський: Я представляю ще „Кружок батьків" при гімназії. Власним коштом організуємо помич убогим дітям і ще кураторія не рішила справи дозволу на те, хоч там вже абсолютно ніякої політики не робиться.

Воєвода: Що до університетів, то в сенатах в великій мірі панує дух ендецький. І пайдократія є також в університетах. Треба попрацювати над змінов. Що до філянтропійних Т-в, то всюди ходить о субвенції. Панує кріза. На велику поміч рахувати трудно, але розглянемо всі ті справи. Приступаємо до третої групи справ.

Д-р Софія Парфанович: Я від Т-ва „Відродження". Протиалькогольна ідеольогія підносить суспільність, але не скріпляє доходів держави, хоч алькоголіки коштують державу богато. Польська держава має значні доходи з алькоголю. Тому влада ставиться неохочо до протиалькогольного руху взагалі, проти нашого спеціяльно. Два польські протиалькогольні т-ва працюють свобідно. З наших сел. де усунено корчми, зникає злочинність. Маємо вже 11 філій і 77 кружків. Уневажнюють нам плебісцити протиалькогольні, власти неприхильно настроєні до нашого руху. Супроти того, що уневажнюють нам протиалькогольні плебісцити, усвідомляємо громади, щоб і без плебісцитів обходилися без алькоголю. Але польська шовіністична преса виступає проти нас, а на Волині від двох літ надармо стараємося о допущення туди нашої організації. Відмовлено нам і тут права на публичну збірку, хоч нам треба гроший на охорону нашого народу перед пияйством. Наше Т-во трактується інакше ніж подібні польські Т-ва. Забороняють нам вистави і всякі імпрези. Просимо, щоб наше високогорожанське Т-во було трактоване на рівні з польськими.

Представник купецтва п. Гануляк: Я говорю в імени українських купців. Ми користаємо з оборони польського й жидівського купецького стану. Та маємо й свої спеціяльні справи. Від часу війни процент христіянських купців сильно збільшився, підскочив і процент укр. купців. Все купецтво платить величезні податки. Союз Укр. Купців має 9 філій. Є тисячі укр. кооператив, котрі займаються торговлею, отже податків має від нас держава богато. Та при всяких допомогах наші організації постійно поминають, хоч маємо свою торговельну школу, зголошується богато людий на курси, та нема за що їх урядити. Не маємо ніколи ніякого доступу до публичних достав, хоч вносимо відповідні оферти. В податкових комісіях нема представників укр. купців, хоч мають своїх і Поляки і Жиди. Скарбові палати відкидають укр. купців, хоч загальні купецькі організації предкладають наших. Далі, є такий звичай, що купці в останнім тижні перед святами мають отворені склепи до пізна. Се дуже добрий розпорядок й укр. купецтво просилоби, щоб і перед нашими святами дано подібний дозвіл. Ми діставали передтим такі дозволи, але в останній хвилі так, що було запізно.

Учит. п. Ющишин: „Взаїмна Поміч Укр. Учительства" основана вже за Австрії. В часі польсько-української війни все, що благородне, дало податок крови свому народови, так у Поляків,

як і в нас. Та якаж ріжна доля зустріла тих людий! Досі дивляться на українських учителів, як на таких, що доперва в сій хвилі кинули карабін. І такий настрій панує досі, хоч укр. учителі ні індивідуально ні колективно не винні. Всіх уважають „нельояльними“ й масово висилають поза межі Рідного Краю. Супроти того наша орґанізація схне і чахне. Почуваємося все ще як воєнні полонені на нашій рідній землі. Не вільно нам працювати в освітних орґанізаціях, хоч всі висші власти кажуть, що вільно. Та більшу силу має слово постерункових і старостів на провінції. Всі перенесення залежать від політичних орґанів. Далі причіпають нам етикету нельояльности і викидають по 20 літах праці з рідного краю — за освітну працю між народом, за котру учителі повинні діставати признання.

Пані Тишинська: Говорю іменем робітниць зорґанізованих в Т-ві „Будучність“. Там гуртуються одиниці найбільше забуті. Трудности маємо величезні, особливо в сих часах кризи. Маса безробітних пухне з голоду. Та вже двічи не дозволено нам на публичну збірку.

Д-р Говикович: Булоб важно, видати розпорядок, що урядники можуть свобідно обходити гр. кат. свята.

Пан Голіян, кравецький майстер: Ми зорґанізовані в Міщанському Брацтві. Польська суспільність уникає нас. Правительство й самоурядні уряди також нас уникають при всяких замовленнях і доставах. Жиди наробили крику, отже відобрано 30 проц. робіт у Поляків і дано їм. А про нас ніхто й не згадає. Робітник стоїть за робітником, а з нас лише стягають. Укр. кравець платить більший податок від иншого, хоч мешкає „кутом“, а инші сидять в великих склепах. Отже платячи такі податки, просимо бодай о частинку робіт і достав. Не знаю, чи я повинен був говорити тут, але я сказав правду.

Дир. Кривуцький: Т-во охорони воєнних могил істнує 4 роки. Ясно, що консеквенції програної війни треба нести. Та треба й неприятеля пошанувати, котрий чесно боровся і життя віддав. Просимо вплинути на висші адм. власти, щоб не робили нам трудностий. Не маємо дозволу навіть виставити нашим поляглим загальні памятники на кладовищах у Львові. Ми не просимо жадних субвенцій, тільки дозволу на пошану наших поляглих...

Воєвода д-р Ружнецкий відповідаючи прирікав розглянути всі піднесені справи і зазначив, що все стеноґрафоване. Виношу настрій позитивний. Річ певна, що деякі справи дадуться полагодити. Не всі, бо не все лежить в крузі ділання воєводи. Не є наша ціль, дрібними справами заслонити великі проблеми, тільки навпаки, підійти до тих великих проблемів через зміну настроїв. Будуть ще такі конференції в справах господарських і в справах освітних. — На тім замкнено засідання, котре тревало від год. 6 до год. 9.15 вечером. (ач)

„PRO RUSSIA“

Під заголовком „Польща мусить заінтересуватися великою ватиканською акцією „Про Руссія“ приніс „Ілюстровани Курєр Цодзєнни“ в ч. 6 з 6. січня с. р. цікаву кореспонденцію з Парижа пера польського письменника Едварда Ліґоцкого. Наводимо сю кореспонденцію з публіцистичного обовязку, не висказуючи покищо жадних своїх завваг. З огляду на вагу порушених в ній проблемів подаємо її цілу в дослівнім перекладі:

„Остання Енцикліка Св. Отця знов порушує дуже важну тему, яка від довгих століть постійно лежить на серці Наслідників св. Петра: справу злуки Східної Церкви з Римською. Це питання не перестало бути актуальне для Польщі від часів Жигмонта III, коли зважити, що розходиться тут не лиш про Росію, але і про міліони горожан наших східних кресів. Зацікавився я нею дещо блище, особливо тоді, коли лучилася мені нагода блище приглянутися сій акції на терені еміґраційних російських середовищ, розсіяних по цілій Франції.

Недавно зголосився до мене молодий священик Француз і просив мене о інформації про польську кольонію в Тульоні і про її взаємини з громадами російськими, чеськими і т. п. В часі розмови довідавсь я, що цей священик належить до ватиканської комісії „Про Руссія“, що подорожує по Франції з рамени Ватикану, що він доктор папського Орієнтального Інституту, говорить незле по російськи, трохи по сербськи, по польськи, по чеськи, що знає літуґічну староболгарську мову, якої досі вживають в православній Церкві і т. п.

Слідуючої неділі пішов я до невеличкого монастирського костела, в котрім новий знакомий правив Службу Божу. Якраз кінчилася звичайна латинська Служба Божа. За хвилину винесено служебник й інші літуґічні прилади до захристії — й увійшов священик Н. в довгій капі східного крою, несучи, як православні духовні дві чаші — одну з вином, другу з хлібом, а не з оплатками Найсв. Евхаристії. Ніхто не служив йому до Служби Божої. Він відправляв богослуження в старословянській мові, а на „Прийміте, ядіте...“ зложив руки навхрест, як це постійно роблять православні священики і підніс рівночасно обі чаші. Цілий час не клякнув ні разу.

Це не було богослуження уніятське, але католицьке, словянського ритуалу. Воно анальоґічне до католицьких обрядів східного типу, які можна бачити в Греції, египетській Александрії, в Єрусалимі.

Я знав, що священик Н. належить до католицької Церкви, — одначе здивував мене в тім обряді визначно православний його характер, безперечно лише чисто зовнішний, одначе такий, що кидається в очі. Його відправляли при нашім звичайнім вівтарі — одначе колиб був в тім костелі малий низький переносний вівтарик і колиб о. Н. мав бороду — то ніодин православний напевно не відріжнивби цеї Служби Божої від обряду в церкві.

Пізніше кілька разів говорив я з тим Французом-священиком словянського обряду і просив його про блищі подробиці щодо його церковної місії.

В концепціях ватиканської комісії „Про Руссія“ вдарило мене одно — відгомін панславізму. Маю враження, що поняття т. зв. „словянської єдности“, взите з творів славянофілів ріжних відтінків, грає занадто велику ролю в тих концепціях. Це наче пушкінський висказ: „Словянські ріки зіллються в російськім морю“ („словянскіе ручаи соллються въ русскомъ морѣ“).

Передовсім видно це з методи пр. у відношенню до Франції. Римська комісія жадає виказу всіх Словян без виїмку: польських, російських, чеських, українських (яких вперто називається „галицькими“), сербських, болгарських.

Сучасний неослявізм ділить словянські народи на дві виразні ґрупи — західно-латинську і східно-візантійську. Як щось окреме трактується лиш уніятський відлом. Цей поділ опертий на рішаючій культурній окремішности, а в більшости випадків також і на тім політичнім й одночасно расовім чинніку, якому на імя — европейськість — у противенстві до російської уральщини, а частинно й болгарської — видається мені рішаючою річю.

На що Ватиканови потрібні Поляки у клясифікації „словянської“ кольонії чужих у Франції? Чейже тепер є між нашою еміґрацією у Франції 80 польських священиків і наша еміґрація творить на французькім терені суцільну національну масу, щиро і безсумнівно католицьку. Та маса находиться поза скобками акції „Про Руссія“. Навертати її не треба — і з другої сторони правдоподібність ролі наших еміґрантів у навертанню Росіян рівна майже нулі — бо нема майже ніяких взаемин між обома еміґраціями, крім особистих і то найчастіше поверховних.

Впрочім у тих взаєминах можна зауважити деяке недовіря, яке аж надто легко зрозуміти. Бо Росіяне навіть в теперішнім нещастю „про ніщо не забули й нічого не навчилися“ — і неприхильним оком дивляться на це „вперте („кномбрне“) Привісляніе“, котре „скористало з большевицького хаосу, викроїло собі незалежність і сягнуло по „російську“ Волинь, „російський“ (!) Львів і „російське“ Вильно.

Думаю, що в статистиках, булиб більше потрібні дані про православні кольонії ромунські і грецькі ніж польські. Там будь-що-будь є збірники душ, котрі можна навернути. Нас навертати не треба — а питання етнічної чи мовної словянскости видається тут другорядне. Не можна ґенералізувати і трактувати мнимy „словянську єдність“ пер анальоґіям на тій самій стопі, що „латинську єдність“.

Як представляється тепер можність порозуміння обидвох Церков, Римської і Східної? — спитав я мого нового знакомого, священика „словянсько-католицького обряду“. Справи догматичні?

— Догматичні справи це найменша трудність, відповів він. Думаєте певно, що питання походження св. Духа від Бога Отця і Бога Сина в нас, а від Бога Отця виключно в східній Церкві це суттєва перешкода? Ні. Під цим оглядом наступило вже засадниче порозуміння і вже обговорено формулу, на котру погоджуються теольоги обох Церков. Таксамо мається справа з иншими ріжницями догматичної натури. Перешкоди є, але вони иншої натури. Треба тут сягнути в далеку минувшину.

Отож, Церквою в перших віках по Христі правило пять Патріярхів: Римський, Єрусалимський, Антіохійський, Константинопільський і Александрійський, а першим в Єрархії був очевидно наслідник св. Петра. Отже чотири східні Патріярхи жадають для себе єрархічних гідностий, які йшлиб у тім самім порядку, безпосередно по Папі, зазначуючь, що на нижчих степенях булиби щойно кардинали, котрі зсі є титулярними парохами 80 парохіяльних костелів в Римі. Натомість Кардинальська Колеґія є иншої думки. Вона твердить, що патріярші гідности треба вважати нищими від римської пурпури. Колиб ці Патріярхи стали кардиналами, то зрівналисяб з прочими і підчас конкляве і в инших функціях. Це одна спірна точка.

Друга точка: У східних місцевостях, де мішане населення, є побіч себе єпископи обох обрядів — латинського і східного. Отже Схід жадає, щоб було инакше, — щоб був один епископ, який репрезентуваби більшість обряду й епископ-помічник, пастир меншости. Жадає також, щоб не іменовано епископів „ін партібус інфіделіюм“ там, де є східні епископські кадри.

Третя точка: справа целібату. Колиб наступила злука Церков з залишенням супружжа священиків східного обряду — то це моглоб викликати рух проти целібату в католицькій Церкві, до чого Рим не хоче допустити. Ця точка дуже дразлива й обосічна.

На мій аргумент, що є уніятські священики, мароніти, грецькі і т. д., які признають Апостольську Столицю, одначе нема в них ригору целібату — і що цей факт сьогодня не викликує труднощів, — не одержав я виразної відповіди. Міг я лише догадуватися, що такі труднощі є. Це вяжеться з моїм другим вражінням, а іменно, що істнування тих уніятських Церков це сьогодня радше тягар для Ватикану. Уніяти є, треба з ними числитися, — одначе Ватикан певно волівби, щоб вони дальше остали в тіни, і, — що з цілою певністю можу ствердити — перестав уже рахувати на уніятів, як евентуальний лучник між Церквами. В теперішних обставинах уніяти це радше перешкода в тім зближенню — і Ватиканови зовсім („бинаймней“) не залежить на дальшім розості Унії. Це важний пункт. Ще 1922 р. були щодо цего деякі омани („злудзеня“) в Римі. Навіть маю враження, — у відношенню до „галицьких“ (руських) кольоній у Франції й Америці — що охотно переіменованоб їх на католицькі парохії словянського обряду. В тім булаб може навіть небезпека з польської точки погляду, бо це кинулоб тих Українців у рамена російських священиків, яких вже є досить — і котрими сьогодня Ватикан журиться — бо їх вже за богато у відношенню до числа католиків-Росіян тай не знати, де їх приділити.

У відношенню до сих священиків, котрі колись були православними попами, занотую один факт: Один з них, принятий на лоно Риму, змучений безділлям, опинився в більшій російській кольонії і знов почав сповняти обовязки православного душпастиря. Про це знав і католицький і православний єпископат. Опісля був знов в Римі і відправляв католицьке богослуження словянського обряду, потім знов належав до православної епархії, так кілька разів. Є православні, що тим гіршаться — є й инші, котрі кажуть на це, що Христова Церква одна. Ту саму точку погляду — засадничої єдности Церкви — зачинає вже висувати також Ватикан, — доказує це доля сего попа-священика в одній особі.

Бути може, що незабаром появиться енцикліка, яка голоситиме, що нема властивої схизми, є лише ріжниці інтерпретації. Римські теольоґи напевно вмітимуть узасаднити ці тонкости, коли така буде воля св. Отця.

Словом, ідея находиться в стадії кристалізації. Є огляди, що промовляють за нею, але є також і застереження. З російської сторони — наскільки єпіси я ствердити — висувається аргумент, що Церкви повинні порозумітися на верхах і що праця здолу, між паствою, зле бачена Росіянами. Пр. словянського священика, про котрого я говорив, приймали з деяким недовірям. Росіяни взагалі підзорливі — їх разить навіть річ позірно симпатична для них — зовнішна православна форма словянсько-католицького богослуження.

Не треба думати, що не буде терть. Великий відлом православного духовенства думає, що радше булаб вказана англіканско-православна унія. Є також й инші ферменти. Я особисто підчас стрічі з тим, впрочім симпатичним й образованим, священиком, відніс враження, що він знає літературу й історію, але не доцінює значіння психіки поодиноких народів, в чамбул зачислюваних до Словянства — а як Француз, цеї психіки навіть і не знає належно. Знов отсе фатальне поняття „ам сляв“ — словянської душі, — під котрою на заході розуміють духа Толстого і Достоевського, і пакують до цеї шуфлядки Міцкевича і „Кво вадіс“. — Взявши все це під увагу, думаю, що зацікавлення ватиканською комісією „Про Руссія“, яка займається також Поляками, булоб на часі“.

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика реформа Чина СВВ 1882 р.

В 50-ТУ РІЧНИЦЮ РЕФОРМИ.

III.

2. Реформа Чинів в Австрії.

Упадок монашого духа був в Австрії загальний, бо тут пересякло все духом Йосифінським, ворожим для монастирів. Перенятi масонським духом канцлер князь Вячеслав Кавніц, гр. Перген, пізніший губернатор Галичини, відтак гр. Гадік і інші впливові державні мужі тодішної Австрії, говорили, що доки монахи будуть існувати, доти не можна буде завести порядку по парохіях. Уряд був ніби за світським духовенством, проти монахів, але і світському духовенству не ліпше діялося, бо австрійський уряд мішався до всього в церкві, навіть до святих річий. За Йосифа II. ограблено церкви зі срібла і золота. Замість срібних і золотих чаш, монстранцій, дароносиць (пушок), де переховувано Найсв. Тайни, запровадив Йосиф II. пушки скляні, а чаші оловяні. Досі по музеях є чорні оловяні чаші, в котрих за Йосифа II. мусіли відправляти Служби Божі. Ті чорні оловяні чаші й скляні пушки лишаться вічною памяткою безбожного духа масонів і захланности та лакімства уряду, який поважився зневажати св. церковні посуди. М. і. є ще тепер в архіві нашого монастиря в Підгірцях скляна чаша й оловяна дарохранильниця з Йосифінських часів.

Большевики забирали 1922 р. церковні дорогоцінности, срібло і золото, але полишили в кождій церкві одну позолочену чашу, а в католицьких церквах ще й позолочену пушку та не приписували для Літургії оловяних чаш або скляних пушок.

Аж за цісаря Франца Йосифа I. (1848—1916) настали в Австрії для Церкви ліпші часи. Папа IIий IX. 1852 р. видав бреве, яким зарядив апостольську канонічну візитацію всіх католицьких монастирів в Австрії. Кардинал архієпископ з Праги, князь Шварценберг, дістав поручення звізитувати всі монастирі. До того мав прибрати собі до помочі других єпископів. Візитацію василіянських монастирів поручив пряшівському епископові Йосифові Гаганцеви, котрий скликав галицького протоігумена й ігуменів на собор до монастиря в Добромилі 1858 р. На тім соборі уложено правила і розпорядження для відновиmонашої дисципліни і законного життя. Та видно упадок Церкви і василіянського Чина мусів тоді бути глибокий, хороба мусіла перейти наскрізь церковний і монаший організм, і тому ухвали деяких постанов для реформи Чина мусіли бути поверховні. Упав дух св. Василія В. в Чині, не було ревности св. Йоасафата, Рутського, Потія, Кишки. Не було тоді між Василіянами ревних і дбалих про католицьку віру мужів, як за часів протоархимандрита Іпатія Білинського, вибраного 1759 р. на соборі в Бересті, або Порфірія Важинського, Ераклія Лисянського, що був опісля архиепископом Смоленським[9]), за котрих василіянські місіонарі об'їздили цілу Україну, відбуваючи по дві неділі місії, як в Умані, Каневі за протоігумена і архимандрита Атаназія Шептицького, що в місіях не тільки дорівнували Капуцинам і Єзуїтам, а в дечім і перевисшали їх[9]).

Коли унія на Холмщині вже конала і на католицьку церкву напирала схизма, опирався схизмі достойний епископ холмський Калиський, маючи проти себе таких противників, як ректор Криницький, князь Черкавський і інші. На поміч православним пішли гр.-кат. священики з Галичини, апостати Іван Лаврівський, Маркил Попель, Ливчак, Дячан, Цибик і інші. Отже галицькі запроданці-священики причинилися до зліквідування унії. Епископ холмський (уніятський) Галичанин Михайло Куземський немав навіть тільки духа ревности й любови до Церкви, що йшов на руку рос. урядові й „очищував“ обряд. Відтак виїхав з дієцезії з ордером, полишивши безчесно епархію зраднику Попелеви. Епископ Мих. Куземський, котрий став епископом зі святоюрського каноніка, був особистістю тим незвичайною, що хоч тяжко шкодив унії, та сам на схизму не перейшов. Коли побачив, до чого довів на Холмщині, втік до Галичини, де в нужді марно згинув 5.XII. 1879 в Ляшках.

На хибний шлях пхнули його москвофільські симпатії та властиве всім схизмофілам „чищення обряду“. Тому приписують висказ, що унія буде сильною, коли опреться на православію, а се записано у такого совісного автора, яким є еп. Ліковський[10]). До каноніка канцлера Еміля Баньковського сказав: Длячого ви так цураєтеся тою схизмою?[11]).

Упадок католицького духа був у світських священиків такий, як і в тодішних монахів, бо и між василіянами були тоді відступники від віри, як Юліян Свірнюк, катихит школи в Бучачи і Софроній Прачук та Ясоя Коритко, заст. ігумена в Золочеві. Монастирі були майже вилюднені, бо як в монастирі нема побожности, карности, любови, порядку й ревности в духовній праці, то ніхто не хоче вступати до такого Чина. Коли 1777 р. в 58 галицьких монастирях, між котрими були і дуже малі, що мусіли їх опісля стягати з другими або цілком зносити, було 392 монахи, то в р. 1867 було вже всього 80 монахів з новиками[12]). В такім монастирі як Крехів, де тепер є понад 70 монахів, було 1867 р. всього 3, в Жовкві 2, в Кристинополі 3. Священиків в р. 1867 було 52.

В р. 1882 се число впало ще низше. Василіянський Чин, одинокий в наши Церкві, хилився цілком до упадку. Що Церква наша і Чин василіянський потребували віднови, доказом цього є, що коли Росія нищила унію в Холмщині, в василіянськім Чині не було тоді священиків-місіонарів, які йшлиб у загрожені села і відвертали своїми науками нарід від схизми. Сего й не могло бути, бо між самим духовенством ширився дух схизми. Він загрожував цілій Церкві, навіть монахам. На стони катованих і за віру католицьку убиваних уніятів в Холмщині були якби глухі також тодішні Василіяни і майже все уніятське духовенство, бо, ще знайшлися між ними одиниці, що приставали до апостатів. Ревніші священики, хотячи ратувати загрожену віру, шукали до праці місіонарів в польськім чині Єзуїтів.

В 1863 р. відбулася в Барищи коло Бучача духовна місія, яку давали ОО. Єзуїти[13]), між ними о. Генрик граф Яцков-

---

[9]) Портрет Ераклія Лисянського є в римокат. церкві в Шаргороді на Поділлі.

[9]) Геленюш — в цит. творі пише, що проповідь одного Єзуїта була більше варта, як 10 францішканів. (Василіяни, як свідчить Геленюш, проповідували по українськи).

[10]) Dzieje Kościoła Unickiego napisał ks. Edward Likowski w Poznaniu 1880 ст. 403.

[11]) Ruś Chełmska — napisał ks. Emil Bańkowski Львів 1883 р. ст. 82.

[12]) Шематизмъ Провінціи св. Спасителя Чина св. Василія В. въ Галиціи во Львовѣ, 1867.

[13]) Bazylianie i reforma Dobromilska przez ks. Henr. Jackowskiego, Kraków 1884. ст. 7.

ОСИП ЛЕЩУК

На Кальварійській Святій Горі

Враження й рефлєксії з паломництва на Пацлавській Кальварії.

III.

— Щож то була за хороба? — питаю з зацікавленням.

— Хороба? Не знаю, чи це властиве очеркнення. Вона, маючи сім літ, дістала на голові погану висипку. Болячки тріскали, розливалися по цілій голові та справляли їй невиносимі болі. Лікарі не помагали. Ціла голова представлялася, як одна гниюча рана. Перед Кальварійським відпустом зайшла до їх хати одна жінка-прочанка й порадила дитині йти на відпуст і там помолившися до М. Божої умитися тричі водою. Дівчинка не спала цілу ніч і, як почало на дворі на світ благословитись, пустилася в дорогу. І, знай, вернула з Кальварії цілком здорова!

— Справді? — питаю з відтінню недовіря.

— Вповняла, що так. Впрочім, можеш спитати її самої. Вона називається Антоніна Тарнавська, вдова, втратила мужа на війні. І від того часу вже близько сорок літ рік-річно пішки ходить на Кальварію.

Того дня, на посіщенню, я вперше почув пісню: „Всі йдем до Тебе“... Відтак пішов з о. проф. Зофійовським поглянути на польську Кальварію. Були ми в костелі; сповідальниці як і в нас облягані людьми, мужчини й жінки осібно (здалосяб це й у нас), бачили ми здалека, як дівчата чували біля високо урядженого катафальку подоби М. Божої й отирали закуплені паломниками девоціоналії о статую, а зараз через доріжку, біля костела господарили крикливі крамарі зі своїми пестрими крамами. Ті крамарі це та діявольська погоня, що наступає на пяту Матери Божої.

По полудні зірвалася буря з дощем. Слота, з малими перервами, тягнулася й через слідуючий день. Жалко було глядіти, як цілісіньку ніч часть паломників мокла на дощі. Під липою, настеливши дрібних галузок, відпочивала одна з компаній. Дощ січе, а вони співають. І так цілу ніч! Коли я це оповів в дома одному знакомому, він з насмішкою сказав:

— Це глупота наражати своє здоровля, мочитися на дощі.

— А як ви назвете, пане професоре, сидження в клясі по пять і шість годин денно серед 40, 50 і навіть 60 дітей і то впродовж десяти місяців. Чи це дуже здорово?

— Розуміється, це для хліба... виправдується він.

— А не для вічного спасення. Я сам їх дуже жалував, та йдучи поуз них, сказав: „Простудитеся, захорієте“...

— Ні, ні! Це нам не зашкодить. — відповіло кілька голосів. А були поміж ними й старці понад 60 літ.

До сповіди приклякали в болото, місцями в рів вибитий на 10 цм. в глиб і зовсім не журилися тим, чи це здорово і чи знищать собі одіж. Були поміж ними не лишень селяни, але й інтеліґенти. Яка це булаби примірна лекція для деяких міщухів, що бояться приклякнути на вулиці перед найсв. Тайнами! Варт булоб і деяким нашим панам з титулами (навіть зі священичих родин!), з маркою католиків, симпатиків духовного стану (для своїх цілей), придивитися, як ті люди слухали Служб Божих і проповідей, — то можеб і самі навчилися бодай часом заглянути до церкви на Службу Божу.

ський, пізніший провінціял,[14]) хоч під боком був монастир ОО. Василіян в Бучачи. Місії по наших парохіях давали і пізніше ОО. Єзуїти, Казимір Рідль, о. Бачиньский і інші. Духовних книжок не було в нас тоді, з винятком хіба молитвослова „Хлѣбъ души“... Ніхто не здобувся в нас на написання українською мовою духовної книжки. Псалтир довго був одинокою духовною книжкою. Світські книжки читав нарід охоче як Гр. Квітки „Марусю“ і „Перекотиполе“. Потім видало польське людове товариство українську книжку: „Рускй уніяты“; її дуже любив читати наш нарід по селах. Єзуїт о. Рідль перевів на нашу мову книжечку: Розваж то добре. Була ще одна книжечка: „Подражаніе Іисуса Христа, Томи з Кемпіс“, о. Вол. Терлецького, писана язичієм. І то була мабуть вся духовна література. Нарід не мав звідки черпати науку віри і побожности. Про той сумний стан нашої Церкви знала св. Столиця. І тому 1881 р. поручила митр. Йосифови Сембратовичеви перевести візитацію всіх галицьких монастирів. Вислід візитації був сумний. Показалася конечна потреба реформи.

Тодішний протоігумен о. Климент Сарницький доніс ще докладніше про стан Чина Св. Отцю Льву XIII.

По нараді з кардиналами на початку 1882 р. порішив Св. Отець віддати реформу Чина ОО. Єзуїтам, котрі вже раз переводили реформу василіянського Чина (за Веняміна Рутського). Справу реформи Чина приспішила загроза переходу села Гнилички на православіє та процес проти о. Івана Наумовича, який виказав протирелігійні і схизматицькі стремління на Галицькій Руси. (Д. буде).

[14]) О. Генрик Яцковський, який в реформі Василіянського Чина занимає дуже важне місце, ур. 8. серпня 1834 в Яблові, в Прусах. Батьком його був Яцко, мати Констанція з Гомбшевських, Ностиц Яцковські. До гімназії ходив в Брунеберґу і Ґданську, студії правничі кінчив на університеті в Берліні. На 4 році переходить на теольогію, на ґрегоріянськім ун-ті в Римі. Як священик працює в Битові на Поморю, де відновляє від 300 літ занедбану процесію Божого Тіла. Візваний на професуру теольогії й іменований почесним каноніком через Архіепископа Варшавського Фіялковського, вступає до новіціяту Єзуїтів 1861 р. Був ректором і магістром новиків. 1876 перебраний як купець несе духовну поміч уніятам на Підляшу. Зраджений сидить у вязниці в Сідлцях, де дальше веде працю місійну. По освободженні з вязниці стає ректором Колеґії в Кракові, а від 16. червня 1881. провінціялом. На просьбу о. Сарницького переводить реформу Василіянського Чина на основі буллі: Singulare praesidium. Podręczna Encyklopedja Kościelna. Warszawa, 1909.

Д О П И С И

СТАНИСЛАВІВ. Ректорат Духовної Семинарії в Станиславові складає подяку Українському Туристичному Товариству „Чорногора“, яке виделегувало свого відпоручника, референта для справ протигазової оборони, п. Ярослава Андроховича, на курс протигазової оборони уладжений для питомців Духовної Семинарії. — Прелеґент, п. Андрохович, що має укінчений фаховий курс протигазової оборони і вже знаний ширшим кругам нашого громадянства з цілої низки своїх рефератів на тему протигазової оборони, представив в ядерній і плястичній формі історію, вагу і значіння боєвих ґазів у воєнній штуці. Головну вагу та якнайдокладніше обговорення поклав прелеґент, що й було головною задачею курсу, на протигазову оборону і то на індівідуальну і збірну. Для наглядніщого представлення слухачам деяких способів та середників протигазової оборони, прелеґент переплітав свої реферати часто ілюстраціями з области протигазової оборони. Було би вказаним, щоб „Чорногора“ уладжувала такі курси також для нашого селянства і міщанства.

ДО МУЗЕАЛЬНОЇ ЗБІРКИ в Дух. Семинарі в Станиславові вплинули в р. 1931 предмети втягнені до книги прибутків від ч. 1123 до ч. 1324, не числячи світлин, часописів та иншого рода друків. На се зложилися дари Вп. Жертводавців: о. ректор. Бойчука, о. Л. Бурнадза, о. віцеректор. Василика, дир. Джерджа, М. Карпишина, о. Коновалця, о. Н. Куницького, проф. Куція, інж. Поповича, о. Із. Скорохода, Ант. Шуля, І. Шевчука, Л. Чачковського всіх в Станиславові, Р. Назаревича, Я. Петруся, інж. Хомишина в Богородчанах, М. Дяченка в Боднарові, о. Ст. Никифорова, о. Золотого в Делятині, В. Хмілевського в Крилосі, о. І. Кливака в Мшанці, о. М. Рубля в Пасічній, Дм. Дзюбака, Н. Лагодовича, дир. Лещишака, інж. Радловського, п. Яцкова, проф. Чайківського в Теребовлі, о. сов. Коцюби в Тисменици, о. Н. Салі в Черніеві та о. Галабурди в Ст. Ягольници. Управа Муз. Збірки висказує Вп. Жертводавцям щиру подяку.

Вже надійшли останні новости на сукні — жіночі плащі в великім виборі, до фірми
1025 18—20
АНТІН УВІЄРА
Львів, ул. Галицька ч. 10, — до філій в ТЕРНОПОЛІ, СТРИЮ, ДРОГОБИЧІ І ТАРНОВІ.

Приєднуйте нових Передплатників!

Політики ріжних таборів

про українську справу в Польщі.

Вшехпольський „Курєр Львовскі“ оповістив у 13. ч. з 13. с. м. ряд інтервю на ту тему. Сенатор д-р Стан. Ґломбіньский заявив, що, на його думку, кружляючі вістки свідчилиби, що польське правительство „адаптує політику національного сепаратизму“. На думку п. Ґ-го льояльність українців не може бути вислідом хвилевої (?) небезпеки зі сторони большевиків, але може зродитися тільки на ґрунті чуттевім і розумовім доперва „в дальшій будуччині“. (З тої заяви видно, що п. Ґломбіньский вже добре не здає собі справи з того, що говорить). — Б. воевода гр. Дунін-Борковский, що уважає можливою тільки таку нац. політику на сім терені, яку апробує вся (!) польська суспільність. (З сеї заяви виходить ясно, що Польща, якби пішла за радою п. Борковского, ніколи не малаб ніякої націон. політики, бо вся польська суспільність ніколи не згодиться на одну політику). — Голова УНДО д-р Дм. Левицький підчеркнув, що Преосв. Григорій виразно заперечив, немовби вів якісь розмови на політичні теми. Далі заявив д-р Д. Л., що представники ріжних українських установ мали обовязок піти до воевідства і там висказати свою думку про надужиття. Річ ясна, що се річ польського уряду злагіднити той стан, одначе півсредствами української справи залагодити не можна. Дотеперішна практика не дозволяє повірити, щоб польське правительство мало до того охоту й витревалість. — Проф. д-р Стан. Грабський думає, що колиб віцевоєводою став Українець, то в тім раз на завше містилосяб признання, що польський нарід не є господарем Сх. Галичини й має тільки кондомінію з „українським народом“. (Хоч які нельогічні відповіди вшехполяків, то вони таки симпатичніші, бо більше отверті, від крутійства п. гр. Борковского, котрий довго грав ролю „приятеля“ українського народу. Розуміється, коли приняти, що вшехпольський орґан правдиво передав заяву гр. Борковского).

—o—

Товариші випробовують на людях

силу ділання хемічних бомб.

Анґлійська преса доносить: Приготовляючись до будучої війни большевики випробовували зразу силу ділання хемічних бомб на худобі. В тій ціли, не уважаючи на голодуюче населення, винищували цілі стада худоби. А тепер до таких досвідів уживають людий, а саме політичних вязнів, поодиноко й цілими ґрупами. Також повстання селян нищать хемічними бомбами з літаків. Описи тих вівісекцій, що стинають кров у жилах, дійшли до відома загалу в той спосіб, що два совітські летуни, котрих уживано до таких „вправ“, відобрали собі життя, а передтим в листах, розісланих на всі сторони, описали, що бачили. (Можна собі уявити, кілько там погибає українських політичних вязнів у найстрашніших муках від затроєння. „Райська“ влада, нема що казати!).

Тяжкі економічні відносини не звільняють Вас від обовязку забезпечення будучности Вашої рідні. Тому негайно обезпечіть своє життя в користь Ваших близьких в одинокому українському Товаристві обезпечень на життя й ренти „КАРПАТІЯ“, Львів, вул. Руська ч. 18/І. 1058 5 ?

Льогічною неминучою консеквенцією нормального розвитку кожної дійсно народньої, дійсно демократичної республики есть анархія (В. Липинський).

Атракція відпусту це гостина Преосв. Йосафата. Четвер, год. 4 по полудні. Паде дрібний, але густий дощ. У тріюмфальній брамі прикрашеній папськими і національними прапорами стоять делеґація громади, господар о. Маринович і духовенство з о. крилошанином В. Гриником на чолі. Шпалір творять самі люди. Не думайте, що може чолові держаться за руки і стримують і розпихають і кричать. Ні! Стоять, як найспокійніше,, без натиску, без крику, якби в церкві. Справді, два береги широкого, але спокійного моря людських голов. Чогось в той час станула мені перед очима біблійна картина переходу через Червоне Море.

Владика маєстатично ступає шпалієром серед своїх вірних і благословить. Наче господар, іде стежкою поміж збіжжам і батьківською рукою благословить филююче колосся. Я бачив в усіх усміхнені лиця, а в очах жевріючі самоцвіти.

Другого дня (пятниця) була архиєрейська Служба Божа, а в полудне Преосвящений виголосив проповідь о молитві. Многотисячна маса, заслухана в слова Владики, не счулася, як минали хвилі за хвилями, квадранси, година. Відтак слідувало освячення води, довершене Преосвященим. Незабутня хвиля, як нарід підносив до благословення й освячення річи тут закуплені.

Не можу поминути проповідей. Про стаційні проповіди не згадую; їх здебільша „реферував“ о крил. Гриник. Гарно представлялися проповіди о. Козака, виголошував їх з життям, способом дуже популярним. Одної проповіди тут бракувало, а це, при водосвяттю, з нагоди хрещення України, тимбільше, що саме був це день присвячений нашій історичній памятці. Думаю, що в слідуючому році цю люку заповниться.

Вповні вдоволений і збудований вертав я з відпусту до дому. З приємністю згадувати буду навіть той тягар праці, що доводилося нести чотири дні, а незабутні картини глибокої віри нашого народу будуть для мене опорою в часі духовної посухи.

На кінци слово до о. професора Мягкого. Ваші рефератики були для нас чарівним забуттям за труди і сон. Їх слухаючи, ми не чули, що нас ізза довгого сидження при слуханню сповідий болять крижі, що нам в часі дня деревіли ноги та з холоду поза шкіру „мурашки ходили“. Спасибі Вам!

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Гумористика в українськім письменстві

„Онацький тумана пускає"...

Попередусього скажу моїому критикові, хай собі вибе з голови ідею фікс, будьтоби мої повісти були призначені виключно для молоді, бо вони призначені для молодих і старих Українців. Я зовсім не числив на експорт для чужинців, для того немає найменчого сенсу міряти моїх тих повістей якими чужими ліктями".

(А. Чайковський. „Укр. Голос", ч. 41. 1931*).

Світова скрута заглянула і до редакцій японських газет. Тому як сміховину подавали тутешні газети слідуючу рекляму часопису „Сумляй": Всім, всім, всім! Прочитайте но нашу газетку!... Таж у ній залюбки розчитуються сонце, місяць і звізди... Її передплачують всі соловії, кучеряві хризантеми, журавлі, що в задумі стоять над нею і мули обючені тягарами...

Ось витвір типової орієнтальної уяви і стилю.

А до якої категорії належать читачі істор. повістий п. Андрія Чайковського? Він сам їх ділить на молодих і старих Українців, з виключенням чужинців. Дивна дистинкція в сім випадку! Атже читання повістей — це духова функція, з якою фізика „возрасту" вже приблизно по 12 році життя не має нічого спільного. За иншу лектуру хапає кухарка, иншою захоплюється студент, иншою дармуюча дама, иншою технік і т. д. Ходить о духову поємність і нахил читача, а книжка вже сама знаходить собі читача. Рішають тут передовсім такі моменти, як ідея, освітний вантаж, психіка, симетрія й композиція, артизм у стилі і слові. Тож поділ на „молодих і старих" читачів не має в тім випадку ніякого сенсу. Бо чи нема „старих" Українців з молодечими поривами і забаганками, або дурноватих як хлопята? Повно їх, як у кождого иншого народу.

Чомуж автор побивається за „старими" Українцями? — Має він на приміті зроблений йому закид, що менче як середноосвічені читачі „Корнієнка" і „До слави" не дадуть собі ради з його дивоглядними помислами у відношенні до політики й патріотизму гетьмана Богдана та його штабу; що вони не витягнуть з його повістий ніякого патріотичного змислу; що врешті невміле і тенденційне насвітлювання автором складних релігійних проблєм, прикро подражнює читача, для якого віра ще має якесь значіння. А „старий" Українець нібито зрозуміє о що ходить, вже тому, що він „старий"...

Отже модифікуємо нашу „ідею фікс", — як гарно висловився автор — і твердимо, що повісти п. Андрія Чайковського призначені для всіх, а властиво не знати для кого. Є в них і такі замотані проблєми, що й політик скорше дістане коловатиці, ніж розвяже їх, а є й такі дивачні байочки, що вбавитися ними може й мала дитина.

Та говорім конкретними примірами.

Пан Чайковський написав також історичне оповідання „На уходах" (1925 р.**). Героєм цего оповідання є хлопчина, недоліток Тарас. Доказує він прямо чудес і див. Ось раз блукаючи по степу, знайшов він в ріці Інгулець брід і втоптаний у траві шлях. Як деус екс махіна виринув перед ним старий перевізник зі звідомленням, що туди стало йдуть і вертають Татари, що удаються на грабунок України. І зараз в голові Тараснка мелькнула думка — „встругати" зі своїми ровесниками геройство, себто побити Татар. Але що хлопці, навіть українські таки, не можуть в отвертім степу змірятися з татарською ордою, отже автор придумав для них сховок — на березі Інгульця. Перевізник Максим показав обширні печери. Отже одної днини приїзджає Тарас без відома батьків приблизно з трома сотнями своїх товаришів забави (такої когорти до „забав" не мав мабуть навіть синок жадного хана, ні султана, а наш звичайний Тарас мав...) над Інгулець і приготовляє там — ви вже певно додумуєтесь — напад на Татар. Хлопчики впроваджують триста (!) коний до печер!... Та біда в тім, що не знати коли надійде ворог, аби на нім довершити геройства, а коний треба годувати. Тому малі герої „накосили богато копиць трави" (що за провіденція!) і також умістили в печерах (бо деж би инде?); вкінці самі ховаються у печерах і затарасовують щільно вхід камінням. Ну і ждуть... А ось під вечір надїхала передна татарська сторожа — десять люда. Максим (з яким Татари були добрі) їх впихає разом з кіньми в сусідську печеру (Той Максим мусів бути не який будь проноза, коли над Інгульцем вишукав тілько печер, що нічого для нього не значило дати одним порядну кватиру в печерах на 300 людий — 300 коний, а потому кождому хто надїте пригожу печеру на скільки завгодно коний і людий; певно мусів мати в тих печерах також квартири на фірцг Маин, б Пферде, чи меклємбургів, чи звичайних коний се для нього „фуч"!!). І нічю тишком закрався до Татар Тарасик з кількома ровесниками та позарізував як баранів. Наука очевидна: хто змалку заправляється до ножа, на старість як знайде: стане „горлорізом" і вирізуватиме Українців-уніятів до ноги. Але це лиш початок геройства. Бо незабаром надтягає цілий загін, а радше татарська армія, коло десять тисяч мужви з добичею і ясиром! Розтаборилися, повечеряли, поснули... Вискочив Тарасик з товаришами — напав, побив, порізав — і з ясиром вернув домів...

В порівнанні з тим Тарасиком п. Чайковського такий Кміціц або Подбіпента чи Володийовский Сенкевича просто дурні та крайні нездари, хоч і вони порядно стинали голови ворогам. Та з Тарасиком навіть Ролянд (хоч був, як відомо з легенд, один з більших воєводів Карла Великого) конкуренції не видержавби: бо то не штука зі старими лицарами так тлумити ворогів, що їм аж бульки носом лізли; а нехайби був попробував се зробити з такими невеличкими хлопцями, як се зробив Тарасик п. Чайковського!...

Та не дивуймося, шан. читачі, такому геройству наших хлопчиків: бо їх пречінь родила козацька мати. А що потрафлять жінки у п. Чайковського, зараз побачимо, тільки троха терпеливости.

Другим разом побачив наш Тарасик у степу велику каменюку, яку хтось там колись полишив... (каменюку, розумієте?). Приводить до неї товаришів і разом розбивають камінь сокирами і дручками на дрібніше каміння. Відтак зносять каміння до оселі та розкладають між хатами. По що? — питають старі уходники та й „молоді й старі" читачі повісти п. Ч-го. — Здасться — відповідає таємничо розумний Тарасик. І здалося! Бо ось суне новий напад Татар. По горячій борбі кинулися Татари в розтіч. Та це був лише воєнний підступ. Бо наглим рухом татарва завернула і напала на оселю, в якій були вже тільки самі жінки. Однак перерахувалися поганці! І добре їм так! Мусіли відступити, бо наші завзяті баби геть пороторошували монгольські лоби — тим власне камінням, яке в тій власне цілі згромадив передбачуючий Тарасик... І що йому Татари годні зробити, коли він „дразум мав"...

І така скажім деликатно наївна робінзонада се типовий зразок „помисловости" пригод і епізодів, якими густо переткані „історичні повісти" п. Андрія Чайковського. Читач, який має трохи досвіду та елєментарні поняття з фізики, географії й топографії, матиме деякі застереження, які можна звести до відомої приповідки: Пиши, та міру май! В наведених примірах вправді нема пропорції між горсткою войовничих дітей та десятьма тисячами Татар; таксамо нема й порівнання між жіночими й татарськими силами.

Та годі! Ми не такі злюі зли на п. Андрія Чайковського, щоби приписувати йому як письменникови, скільки він має вбити ворогів у своїй історичній повісти. Бож міг грецький історик (!) Діодор бріхнути, що в одній борбі Лякедемонці вбили десять тисяч Арпадійців і при тім ні один Лякедемонець не пострадав свого дорогоцінного життя ні здоровля, то могли й українські хлопці на прах розбити 10 тисяч Татар. Бо чому ні? Після свідоцтва Аппіяна в р. 112 римський вождь Фабіян Максим вбив 120 тисяч Галійців, 80 тисяч загорнув у полон, а сам стратив ледви 15 люда. Чомуж би не могли завзяті укр. жінки побити порядно Татар камінням, приготованим заздалегідь нашим розумним Тарасиком? Гадаємо, що тут кождий бачить наше добре серце для п. А. Чайковського, коли ми самі піддаємо йому аргументи для евентуальної полєміки з нами, тай ще не якібудь аргументи, а клясичні, з грецьких і латинських книг, направду порядно написаних. І стиль в них якийсь є і „консекуційо темпорум". Може трохи гірше мається справа у п. Чайковського з тими печерами тай з тою каменюкою, що її „хтось у степу лишив". Бо основою кождої повісти є т. зв. доктринальність; себто оповідання мусить „спіратися" на законах фільософічних, фізичних, топографічних, і т. д. З біографій Гетого і Шіллєра знаємо, що вони заки пустили у світ свої твори, докладно передтим студіювали фільософію. Та студіювали, бо мали свої університети. А нам, як відомо, Поляки ні одного університету не дають. Отже так дуже кричати на п. А. Чайковського не вільно, бо хто знає, що він бувби вистудіював, якби так у свій час ми були дохрапалися свого університету!... Гей, гей, Тугайбей! Та жарт жартом, але хоч „ліценція поетіка" дає широкі привілеї письменникови, льогіка і закони природи все кладуть певні границі розмахови його пера. Жіль Верне злітав на крилах уяви у всесвіти, а при тім напрямною для його фантазії були менче або більше правдоподібні наукові гіпотези. Тому він уже перед десятками літ, сидячи за столиком, будував хмародери в Америці, відбував подорожі до бігуна шляхами Цепеліна, плавав під водою, випереджуючи смілого Вилкінса, линув понад океани як Ліндберг, уряджував прогульки у стратосферу як Піккард. Без почуття правдоподібности кожда белетристика стає гумористикою. Та не тою свідомою гумористикою, яка належить до найбільш відсвіжуючих творів людського ума, а гумористикою несвідомою, котрою вправді можна також розвеселитися, та котра кінець кінців замість відсвіження лишає по собі тільки почуття жалости над таким автором, що плодить

*) В перемиському „Українськім Голосі" (чч. 41, 42 і 43 з 1931 р.) помістив п. А. Чайковський широку мов козацькі шаравари репліку на критику його історичної повісти „Корнієнко" й недокінченої ще „До слави", котру то критику напечатала „Нова Зоря" в чч. 471, 473, 475 і 477. Ні на нервозні обиди, які є в тій репліці, ні на цілу ту репліку відповідати не буду. Зате займуся пару „вибраними питаннями" з писань п. Чайковського. — К. П.

**) „На уходах" — від „уходити", означає оселі мешканців на відлюдних степах, закладані втікачами від панського гнету.

несвідому гумористику тай над такою „літературою“ або „пресою“, котра писання такого автора ще серіозно трактує.

Як не можна садити капусти на північнім бігуні, таксамо не вільно джолобати у степовій плиті безмірних розмірів печер тай пакувати в них сотки коний, людей, копиці сіна і все те герметично замикати. Такі помисли затирають правильне понимання річий. А вже потрібував автор доконче каміння до побіди, то міг у степу знайти камінь ератичного походження, а не виписувати, що хтось там камінь „полишив“. Говорить приповідка, що один Українець возився зі ступою, але хто возиться зі скелею по степу? Тай ще до того з такою, що коли її розтовчи, то вистарчить на цілу битву! Здається, що навіть дуже молода молодь подібних „творів“ серіозно брати не буде, бож і діти думають, нераз бистріше як ті, що беруться їх „виховувати“...

В українських повістях п. Ч-ого не тільки яркий брак льогіки, але годі в них дошукатись також фольклорних, побутових елементів. Так прм. годі з них довідатись, яка нонша панувала на Україні в часах, котрі автор описує. „Гарлорізи“ — півнагі; козаки по побіді перебираються в одіння ворогів; сам Сагайдачний надівае на голову шпічасту шапку вбитого Татарина... Гей, гей, ВП. Пане Чайковський! Чи Ви вже дійсно і не розумієте і не відчуваєте, як Ви тим осмішуєте українського гетьмана і то не якого будь, а чоловіка на свій час культурного, котрий на Велику Україну спровадив першу друкарню, котрий вписувався в члени ріжних культурних організацій, котрий підпирав їх і фундував. І якже можна подумати, що такий чоловік схопить „шпічасту шапку“ з брудної лепети вбитого Татарина тай на людських очах насадать її собі на голову! І що думати про видавців, котрі такі „твори“ пускають в „літературу“... Мешканці запілля ходять у „творах“ п. Ч-го, у якихсь близше неозначених „халатах“. Корнієнка презентує нам автор перший раз в „довгополім халаті“; Острожські учні ходять „у бурсацьких халатах“; ремісник Серпанка вдягається „в білий (!) халат замащений мазею“; пани також одягаються в халати: кн. Острожський, вельможа Аксак і його жінка, польський магнат Хлодніцкі — всі в „халатах“...

Богато всяких веселих річий у нашого письменника, але на кінець ще щось з „Корнієнка“.

У тій обємистій повісти знаходиться розділ на осьмох сторінках друку, затитулований: „Онацький тумана пускає“... Для пояснення, в чому лежить коміка сего „тумана“, пригадаємо читачам, що автор вже передтим звів до двобою двох найтяжших ворогів: Хмельницького і Чаплинського. Довго і завзято натискали вони на себе шаблями, доки не перевано двобою. За справою Чаплинського дістається Богдан до польської тюрми. Вязничний сторож Онацький — своя людина, — влекшує Хмельницькому втечу, уживаючи звичайного фортелю — підпоєння медом других вязничних сторожів. Ніхто не помітив утечі важного вязня. Сю власне обставину використовує Онацький, щоб пожпити з Ляхів, тому „пускає тумана, який треває цілий тиждень. Ось так як виглядає цей „туман“: Онацький випихає соломою лишену Богданом одіж, себто робить „куклу“ а ля Хмельницький, приковує її ланцом до стіни і далі звичайним вязничним способом обслугує прикованого „Богдана“. Морить „вязня“ голодом або остентаційно на очах сторожів сипле до страви пригорщами сіль, яку очевидно, все зїдає „харциз“. Але не дає йому ні кропельки води! „Сторожі — пише п. Ч-ий — не могли з дива вийти“, іза сего тай думали, що „ангол або чорт йому воду носить“. І не пішли подивитися... Вже й по місті пішла легенда, що Хмельницький — характерник. Онацький все лаяв куклу і кулаками штовхав її під ребра. „Інколи чули гайдуки й бачили, як Хмельницький сидів на ослінчику звернений до стіни, і захриплим голосом відгризався, в свою чергу лаяв та проклинав панів, заприсягав їм помсту!.. Коли так йшла забава в соломяну куклу, а живий Хмельницький доїжджав вдоров до Січи, забажав Чаплинський відвідати Богдана в тюрмі. Онацький отворив двері темної келії й увійшов до середини, а Чаплинський з двома гайдуками станув на порозі. І тут власне зачинається кульмінаційна точка „тумана“, пущеного п. Чайковським. Наводимо дослівно оригінальний текст повісти.

— Прошу, пане старосто, — сказав голосно (Онацький удаючи Богдана).

Але Чаплинський так налякався того голосу, що його проняло дріжаками, і боявся переступити порога камери. При тьмавім світлі свічки бачив, як Хмельницький сидів в ланцюгах, звернений до стіни лицем...

— А ну-те, х а м е, — кричав дріжучим голосом Онацький — повернись та подивись, які гості до тебе прийшли...

— Знаю — промовив глухий хрипливий голос — то той розбійник Чаплинський прийшов глумитись надімною...

— Повернись, та звітайся, — кричав Онацький і став куклу штовхать попід ребра.

Забрязчали ланцюги, та кукла не оберталась, і почувся ще страшніший голос:

— Чорт його матері! Хай лиш зблизиться до мене, а я йому отцим ланцюгом голову розторощу.

Чаплинський скипів, але поступився до сіней.

— Приношу поздоровлення від моєї жінки...

— Йди до чорта, собачий сину, вона така сама ш е л ь м а як і ти. Я з вас обоїх прикажу колись, як звідсіля видобудусь, міхом шкуру стягти.

— Поки ти це зробиш, — сміявся Чаплинський — то тебе чорт злизне і не вийдеш звідсіля живий...

— Вийду, шкіру зніму, а потім на кіл посадити прикажу... Прокляття на твою голову. І ти і твій староста м е н і д е с ь...

Голос був такий страшний і ланцюг так страшно забрязчав, що Чаплинський не видержав і крикнув до Онацького:

— Ходи! — а сам поспішав, що мога“.

Не будемо тут розводитися над такими будьщобудь „гарними“ зворотами „гетьманського стилю“, як його собі уявляє український письменник п. А. Чайковський, як пр. „мені десь“..., — тільки запитаємо: Коли якась „няня Горпина“ переловість повисшу сцену нинішному маленькому Українцеві, що бавиться на її колінах, то чи дитина не скаже: Оце були колись дулні люди! Я соломяної кукли не боюся!...

А як сей „будуючий“ діяльог вичитає „старий“ Українець, то мабуть довго буде сміятися (розуміється, коли він песиміст, то готов плакати), а як прийде до себе, тоді скаже делікатно: Богу дякувати, що Андрій Чайковський „не пустив того тумана“ на експорт для чужинців, а зарезервував для домородних закованих туманів... Здається нам, що в тім погодяться оптимісти з песимістами...

К. П.

Найвищий час закинути вповній московською ідеольогією погляд, буцімто православіе, як його сьогодні розуміється, то первісна історична релігія Руси-України, та що буцімто ідея церковного звязку з Римом пізна, чужа й суперечна з нашою національно-церковною традицією (С. Томашівський).

*

Не припадок теж і те, що як татарська неволя, так турецькі завоювання, а вкінці й большевицька революція правильно не перейшли тої лінії, по яку сягнув вплив католицької Церкви і її виховання народів (С. Томашівський).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

В перший день наших Різдвяних свят передало радіо співану Службу Божу в гр. кат. катедрі у Станиславові з одногодинною проповіддю Преосв. Григорія Хомишина. Авдиція випала прекрасно й чути її було виразно в цілім краю і за границями, що має для нас і велике пропагандистичне значіння.

З Риму пишуть нам: В Церкві св. Петра відбулося богослуження в день св. о. Николая в каплиці того святого. Заповіджено було, що це буде богослуження всіх Східних Колегій, спільне. Прибула і наша Колегія Українська. Наші питомці співали на тім богослуженні. Та на жаль показалося тут якесь неясне діло. Замість усіх восточних Колегій, виступило лише дві: російська і наша. Тому, що в „Колегіюм Руссікум“ нема Москалів, лиш одиниці, бо всі інші це Французи, Німці й Італійці, що не розуміють духа нашої Церкви, наші питомці були лиш як представники Східних Колегій — але опісля було оголошене, що се був виступ „Схоле Канторум“ Р о с і й с ь к о ї К о л е г і ї“. Ми цим немало здивовані і відчуваємо немалий жаль ізза такого уладження програми богослуження, а наш жаль тим оправданий, що наших українських сил ужито для реклями р о с і й с ь к о ї Колегії, з котрою нічо спільного нас не вяже, лиш одна католицька віра, але та сама віра вяже нас і з західними Колегіями як німецькою, англійською й американською — і ця звязь остільки щиріша, що нації тих Колегій стоять на більше прихильнім нам становищи і не вводять замішань в нашу Церкву і в наш обряд та не загрожують роздвоєнням нашій Церкві. Сподіємося, що на будуче управа нашої Колегії не згодиться на ніяку неясну спілку з ворожими нам елементами. Нехай російська Колегія зі своїми питомцями Французами, Німцями й Італійцями робить свої виступи. Ми не повинні давати себе надуживати до реклями, яку нашими силами хотілаби робити Російська Колегія, навіть не згадуючи нас, бо інакше се вийде нам лише на шкоду, як ще вже зачалося. — Vigilans.

Виказ жертв на будову погорілої церкви в Дальовій, дек. Риманів. на Лемківщині в зол.: В с е ч. оо. Давидович — Биків 3.—, Зубрицький — Перемишль 5.—, Корвацкий — Блюдники 3.—, Исаїв — Крехівці 3.—, Дурдело — Хоцімір 2.—, Ковч — Капустинці 2.—, Левицький — Виноград 18.—, Серединський — Биків 2.—, Охнич — Полянчик 5.—, Величко — Воля нижн. 5.—, Жарський — Устрики 5.—, Лещук — Рава руська 3.—, Корнова — Лабова 12.—, Кліш — Комарно 25.—, Венгринович — Мишин 11.20, Осадца — Ходачків 5.—, Король — Криниця 50.—, Добрянський — Волосянка 3.—, Тустановський — Комарники 5.—, Венгринович — Ваневичі 5.—, Сонєвицький — Тудоровичі 5.—, Демянчик — Скопів 3.—, Романецький — Сопів 5.—, Зятик — Міротин 5.—, Подляшецький — Дорожів 5.—, Дуркот — Лишня 5.—, Кушпіт — Яворів 13.—, Лакуста — Красна 5.—. У р я д и п а р о х.: Перемишль 3.—, Ганчова 10.—, Жабє 5.—, Чорнокінці 3.—, Лотач 3.—, Ріпник 7.—, Смільник 4.—, Глубічок 8.50, Туринськ-Скала 1.50, Братківці 5.—, Жепави 6.86, Мохначка нижн. 17.21, Злоцьке 22.42, Шляхтова 10.—, Хревт 3.—, Пулави 10.—, Ладанці 10.—, Ясель 10.—, Шкло 4.—. Устє руське 20.—, Яблоница п. 18.78, Обертин 10.—, Заточевє 5.—. Г р о м а д и: Поляни суров. 30.—, Завадка рим. 60.50, Воля вижна 19.65, Воля нижна 59.49, Шкляри 73.—, Королик вол. 62.—, Королик пол. 21.04, Дошно 29.08, Зиндранова 64.—, Черемха 17.—, Суровиця 7.—, Мощанець 6.50, Рудавка 1.70, Дарів 6.50, Вислочок 18.95, Манява 3.50, Завої 5.—, П. Дутковська 3.—, Жертва з Бучача 5.—, Школярі з Дальової 5.30.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В 451 ч. „РОБОТНИКА" появилася цікава стаття К. Чапіньского, відомого діяча П. У. Н. з. „Моє знакомство з Леніном". До дуже цікавих місць тої статті належить таке місце: Ленін уважав агента царської охрани Малиновського, котрий підшився під болшевика й був навіть вибраний больш. послом до думи, „одиницею дуже визначною, доскональним провідником".

ТАЄМНИЙ ІТАЛІЙСЬКО - АМЕРИКАНСЬКИЙ СОЮЗ? Велику сензацію викликала стаття, поміщена в „Нае Ціріхер Цтг", у справі таємного договору між Америкою й Італією. Цей договір мав бути заключений підчас побуту Грандія у Вашингтоні. Америка мала зобовязатися дати Італії фінансову поміч, коли зайшлаби потреба ратувати італійську валюту чи промисл. Італійський уряд мав згодитися на становище Америки в справі першенства приватних довгів перед репараційними сплатами. В міжнароднім політиці Італія мала прихилитися до тези необхідности ревізії обовязуючих договорів. З цього виходилоб на думку „Н. Ц. Цтг.", що відвідини Лявалєя, прем. Франції, у Вашингтоні цілі не осягнули і що признання Лявалєвя вільної руки в справах політичних на континенті малоб дуже сумнівну вартість. Американський уряд думає незабаром отворити зовсім нову сторінку в історії розвитку політичних подій Европи.

АМЕРИКА НЕ ЗГОДИТЬСЯ НА СКАСУВАННЯ ДОВГІВ. Комісія палати представників приняла проект закона про ратифікацію мораторії Гувера з поправкою, що довги затягнені иншими державами в Злуч. Державах не можуть бути ні скасовані ні зменшені. Сенс ратифікаційного закона в жадній мірі не може бути інакше вияснюваний і навіть допускати гадку, що колинебудь може наступити зміна теперішної політики конгресу. Ця поправка викликала в Лондоні пригноблююче враження, бо вона замикає Гуверови дорогу до дальшої акції допомоги Европі.

ЛІБЕРАЛЬНИЙ КАПІТАЛІЗМ І НАСЕЛЕННЯ АФРИКИ. „Оссерваторе Романо" з 6. І. 1932 ч. 4. доносить: Старець мурин з полудневої Африки написав лист до редакції одного англійського денника такого змісту: Я люблю мій край і бажавби видіти його розквіт, та не вільно мені ні моїй дружині голосувати при парляментарних виборах, бо ми чорні. Зате білі дівчата з вулиці, тому що покінчили 21 літ, мають право вибору. — В часі праці на „фатторії" бачу, як діти білих осадників вертають зі шкіл в особно до того призначених омнібусах; бачу, що в кожній більшій „фатторії" є школи для дітей урядників европейців, та не для моїх дітей та внуків, бо вони чорні. Ні один власник-европеєць в нашім окрузі не допустить, щоб отворити бодай одну школу для муринських дітей. — Працюю у „фатторії" з одним білим і оба виконуємо ту саму працю. Білий одержує за се на тиждень 3 фунти штерл., а я лиш 15 шілінгів, бо я чорний". — „Оссерваторе Романо" кінчить словами: „Наведені факти говорять самі за себе". — А ми додамо: Нічого дивного, що більшовики використовують такі надужиття до своєї пропаганди між чорними племенами. Крім того з діявольською хитрістю обвинюють в тім катол. Церкву й католицьких місіонарів. Головно в фільмах показують нужду й знущання над чорними, коли рівночасно в люксусових готелях буржуї враз з катол. місіонарами забавляються серед шампанів, музики й танців. Зрештою подібно разячі нерівности є не тільки в Африці.

——o——

Позичок низькопроцентових і довгореченцевих

уділяє

СПІЛКА КРЕДИТОВА з огр. пор. в Кракові

ВУЛ. ЛЮБІЧ Ч. 9/II.

13 Ближші інформації і проспекти по надісланні почтових значків на відповідь 1-?

НОВИНКИ

Подяка. Всім жертводавцям за їх поміч нещасним братям Велике Спасибіг складає о. Марко Тимотей, завідатель в Дальовій.

Характеристичне. У Варшаві відбулася ліцитація, уряджена Польським Т-вом Бібліографів. На ліцитації продано м. ін. автограф короля Станислава Августа за... 20 зл., а перше видання „Пана Тадея" за... 25 зл. Се вже доказує не тільки те, що є криза...

На приказ вищих властей усунено хрести зі шкіл в окрузі Сумберк у Моравії. В тій справі інтервеніовано у міністра освіти.

В кількох дільницях Берліна безробітні напали на склепи з поживою. Перед приходом поліції втекли.

Інститут для дослідів над рівнем інтелігенції в Ню-Йорку перевів в останніх літах досліди над 400.000 осіб. Висліди такі: 25 осіб дуже талановитих, 143 талановитих, 2.433 здібних, 63.563 середно здібних, 15.699 дурних, 19 кретинів.

У Франції працює 1,893.018 чужинців робітників. Між ними 500.000 Італійців, 400.000 Поляків, 250.000 Еспанців і 70.000 Росіян.

Дрібна монета у Франції щезає з обігу, бо населення ховає її „на всякий випадок". (Треба знати, що дійсна вартість дрібної монети у Франції перевишає її вартість номінальну).

З Болгарії доносять, що накладом мін-ва освіти вийшло 4.076 болгарських народних пісень, зібраних Василем Стоіном з одної тільки околиці між Вітою й Тімольном. Дальші збірки приготовляються. Буде се один з найбільших фольклорних збірників світа.

Кара за богохульство. Суд в Веддінгу (Німеччина) засудив Адольфа Поґеде на девять місяців тюрми за богохульство, котрого той допустився, як відвічальний директор комуністичної пресової вистави.

СПЕЦІЯЛІСТ ДЕНТИСТ

Д-р МЕД. **БОГДАН БАРАНЕЦЬКИЙ**

б. еалв дентист. клініки і лікар держ. шпиталя ординує в хоробах зубів, устної ями і в хірургічних хоробах щок.

У ЛЬВОВІ, ВУЛ. ВАЛОВА 14, II. ПОВ.

щодня від год 3—6 попол.

11 Найновіша дентист. техніка. 2-10

Найсильнішу отрую відкрив хемік Ґрін. Це сік ростини „Аденія", котра росте в Трансвалю. Вона діяє 5.000 разів сильніше ніж стрихніна. Одна сотна частинка міліграма вистарчає, щоб убити людину. Найстрашніше те, що слідів та отруї не лишає.

Єрусалим має тепер 80.526 мешканців, в тім 51.000 Жидів (ок. 64 проц.), 19.850 магометан і 18.000 християн. Скількість Жидів постійно росте. Хоч Жидів найбільше, то бурмістром назначений магометанин (ЖАТ).

Покриття золотом швайцарських банкнотів дійшло, як подає останній білянс, до 153%.

З Тунісу (в Африці) доносять про небувалі там сніги і морози. Непривичні до того тамошні люди вмирають з простуди.

† о. Стефан Антимович, парох Ферескулі, пов. Косів, помер 4. с. м. в 60-ім році життя, наслідком трох ударів топором по голові, завданих йому бандитами. Вони зрабували йому 20.000 зл.

Особисто приймаю як давніше в моїм заведенню при вул. Сикстуській ч. 17, від год. 9—1 і від 3—6. Яків Нассе.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає

КІНА.

КАСІНО: „Бен Гур".
ЛЕВ: „Дівча знад Волги".
КОПЕРНИК: „Американська трагедія".
МАРУСЕНЬКА: „Американська трагедія".
МІРАЖ: „Княжна Одаля" (Марлена Дітріх), „Маскота" (Ір. Грін).
НАЛЯС: „Конгрес танцює".
УТІХА: „Бастер Бітон як боксер", „Лихий чар" (Джон Гільберт).

КОЛИ БАНДАЖ черевний або пропукливий, то лиш в найдешевшій фірмі: Заклад **М. ФРАЙЛІХА, Львів, вул. Городецька 35, Тел.: 71-11.** 997 18—19

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном **меблів** вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Броновської). Фірма та знана зі своєї **солідности** поручає меблі всілякого рода, як також **меблі** таліцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує **меблі** власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 912 6 3—50

Спеціяліст акушер. гінекольог - оператор

Д-р ЯН КІЛЯР

ОРДИНУЄ ЧЕРЕЗ ЦІЛИЙ ДЕНЬ

ЛЬВІВ, УЛ. ЛЬВА САПІГИ 89

1050 Тел. 51-62. 9—10

Напроти кіна „Grażyna".

МЕБЛІ люксусові і поодинчі в найновіших фасонах поручає ФАБРИКА МЕБЛІВ

КАЗИМИРА ХОЛЕЗИ

Львів, Жовківська 127. — Тел. 94—63.

Спеціяльність спальні французькі ясні і теплі. 1043 13—25

НА РАТИ: ліжко залізне кухонне **14** зл., сіткове **40** зл., умивалка **5** зл., **ліжко** мосяжне **200** зл., **матераци:** з подушки **30** зл., волосінні **75** зл. **Отоманки** гобелінові **55** зл., **Канапки** гобелінові **55** зл., як також приймає перерібки **ФАБРИКА ЗАКС,** ЛЬВІВ, ЛИНДОГО 6, ТЕЛ. 79-99. 1005 22—25

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття

„ЕЛЄГАНТ" КОНСЕРВУЄ ШКІРУ

Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, Кордецького 51.

1 Телефон ч. 60-04. 2-?

Видає й редагує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 4 (502). Рясо заявлене гуслями Львів, четвер 21 січня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази гижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Сташіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. Закордоном 1/4- 1 амер. доляр. — Ціна числа 25 сот. — Конто П. Щ.: Краків 405-867.

Йорданське свято у Львові

Сего року малося враження, що величезний львівський ринок вже за малий на відбування нашого йорданського торжества: така маса народу злягла на се свято. Як що року прибули процесії зі всіх наших церков у Львові. два хори (хор питомців і з жовківського передмістя), орхестра „Зорі". Водосвяття довершив Пресов. Іван Бучко при участи капітули й богатьох духовних. Весь ринок лунав від наших щедрівок. Свято зробило якнайкраще враження. — Рівночасно на Марійській Площі відправилося водосвяття для гр.-кат. жовнірів. В нім взяли участь со. Нагорянський. Яворський і Ярошевич та два лат. військові священики. Тут були й представники ріжних москвофільських організацій. Урядові особи зявилися під проводом воєводи. — Для православних жовнірів відправлено торжество при вул. Францішканській.

Зїзд католицьких письменників

У Варшаві відбувся 17. с. м. перший зїзд польських католицьких письменників при участи 500 осіб. Зїзд вшанували своєю присутністю кард. Каковский та епископи Тимянецкий. Шляховский, Пшездзецкий і Лукомский, цілий ряд осіб з політичного світу на чолі з послом Четвертиньским і б. прем. Поніковским. письменники зза кордону з Чехії й Югославії, з Франції прибув Поль Козен. Зїзд відкрив кард. Каковский, котрий говорив про небезпеку, яка грозить з боку протикатолицьких чинників і взивав до організації в союзи для оборони віри. В імени неприсутного кард. Гльонда промовляв о. пралат Клос. На передполудневім пленарнім засіданні виголошено реферат про організацію католицьких письменників і про польських письменників, що борються в обороні католицьких засад. По полудні радили дві комісії: Статутово-організаційна під проводом посла Бітнера (Х.Д.) і комісія оборони віри під проводом п. Татаркевича. О год. 6. вечером відбулося пленарне засідання. На нім рішено покликати до життя постійну організацію під назвою Союз Польських Католицьких Письменників і в тій цілі утворено організаційний комітет в склад якого війшли м. ін. сен. М. Сейда, п. Родзевичівна, проф. Губриновіч, о. Сопух, о. Качиньский, К. Г. Розтворовский, ред. М. Козловский, пос. Шталь і ред. Ольхорович. В ухвалених резолюціях напятновано проект нового супружого закону і зложено слідуючу заяву: В сьогоднішних часах, коли множаться обяви духового здичіння і ломлять основи латинсько-західної цивілізації, якої підстава полягає на пошані людської гідности, зїзд бажає працювати в такім дусі, щоби в особистім і збірнім життю запанувала Христова наука любови, справедливости й опертого на ній мира.

——o——

Священикам не вільно жирувати векслів

КАП оповіщує: „Месенчніх Косьцельни арх. дієц. Гнезьненьскей і Познаньскей" ч. 12. оголосив пригадку кардинала-примаса Гльонда, що каноном 137 священикам заборонене всяке фінансове ручительство без дозволу ординаріяту. Той сам канон забороняє підписувати векслі в характері ручителя (по думці уст. 29—31 польського векслевого закона). Та заборона має особливо важне значіння тепер, коли богато осіб звертається до священиків, щоб ручили за їх довги й потому ще гніваються за відмову. Отже священики повинні відповідати, що на таке ручительство потребують дозволу ординаріяту. Звертаємо увагу, що тепер ручити особливо небезпечно, бо ломляться навіть найлучше ситуовані передтим люди.

——o——

Нема нового українського курсу

В буджетовій комісії заявив віцеміністр Стаміровский: Наведено тут сплетні про буцімто новий український курс, навязувані очевидно („залевне") до конференції, яку відбув львівський воєвода з представниками ряду українських інституцій. Та се тільки приватне змагання кождого представника влади до уложення собі умов праці на території, котра йому підлягає. І представники адміністрації і правительства роблять усякі зусилля, щоби створити „modus вівенді" шляхом щоденного співжиття. Робити з того сензацію се річ неповажна. (Річ ясна, що ця заява представника правительства правдива і що й бесіди нема про якусь засадничу зміну курсу. Нема на те навіть виглядів, а напади з того приводу на „угодовців" мають цілі виключно демагогічні. „Співгосподарі сеї землі" (як час назвав львівський воєвода) будуть дальше трактовані так само як досі, — зміна в далекій перспективі).

Що діється на Далекому Сході

З Шангаю доносять: Японська армія йде дальше вперед. Бої ведуться рівночасно в кільканацять місцях. Японська офензива відбувається головно при помочи літаків, котрі летять низько над землею і з дуже близької віддалі кидають бомби на Китайців та пражать їх з машинових крісів. Мимо протесту Англії Японці обняли контролю над зелізничою лінією Пекін-Мукден аж до китайського муру. Китайський персонал замінили японським.

Населення Східної Галичини

Скількість населення у трьох східно-галицьких воєвідствах на підставі тимчасових обчислень останнього заг. спису така: Львівське воєв-во 3.127.138 мешканців (2.788.672). В скобках вислід з поперед. спису 1921 р. Процентовий приріст 12.1%. Місто Львів 316.177 (245.152), приріст 29%, Станиславівське воєвідство 1,475.954 (1,262.546), приріст 16.9%. Місто Станиславів 59.390 мешканців. Коломия 33.259. Стрий 30.390. Тернопільське воєв. 1,599.574 (1,434.507) мешк. Приріст 11.5%.

——o——

СТАРІСТЬ МУСИТЬ ПРИЙТИ —
а з нею Ваша неспосібність до праці, тож складайте на чорну годину свої ощадности в Кооперативному Банку
4 „ДНІСТЕР" 4-?
у Львові, вул. Руська ч. 20.

„УКРАЇНСЬКА ПОЛІТИКА"...

Чому Польща одержала Сх. Галичину без ніяких зобовязань?

Ревеляції Ст. Лося.

Українське громадянство в Галичині в своїй політичній примітивности й наївности свято переконане, що чим більше непримирима наша політика супроти Польщі, тим така політика для нас корисніша, тим вона більш українська. Тому наше громадянство так легко дається гіпнотизувати всяким „непримиримим" громадратам, слухає їх, іде за ними. Тому — навпаки — як горох о стіну відбиваються від нього слова тверезих, котрі перестерігали й перестерігають його перед безоглядною непримиримістю, котрі звертали і звертають йому увагу на те, що наша безоглядна непримиримість се в даних умовах тільки вода на млин противника, що користь з такої нашої політики має тільки наш противник. Не мали ніякого впливу на наше громадянство навіть очевидні наслідки нашої непримирної політики: повний її неуспіх й величезні для нас шкоди. Вкінці дійшло до того, що ми нашою непримиримою політикою не тільки що не осягнули бажаних цілей, але втратили все, що мали досі.

Що наша непримирима політика супроти Польщі вийшла на користь т і л ь к и Польщі, се бачимо аж надто наглядно на справі Сх. Галичини. Був час — було се на початку 1919 р. — коли держави Антанти предкладали нам повну д е р ж а в н у н е з а л е ж н і с т ь Сх. Г а л и ч и н и и за певні тимчасові уступки Польщі. Та наші політики предложення те відкинули. Був відтак знов час — вже по нашім воєннім погромі в Сх. Галичині і по переході за Збруч — коли держави Антанти предкладали нам окремий „Статут" для Сх. Галичини, котрим надавано Сх. Галичині п і в - с у в е р е н н і с т ь і звязок з Польщею на протяг 25 літ. Та й те предложення Антанти наші максималісти відкинули. Вкінці втрете був час, — було се вже перед остаточним вирішенням справи Сх. Галичини в 1923 р. — коли наша політика якби була твереза могла ще врятувати бодай а в т о н о м і ю Сх. Галичини під Польщею. Та й тоді взяла у нас верх над тверезою політикою політика непримирима.

В отсій останній хвилі до тверезої політики кликав наших непримиримих політиків пок. др. Ст. Томашівський. Він був тоді на службі при Галицькім Уряді. І хоч саме Томашівський був тим що передтим горячо обстоював ідею Галицької Держави, то коли побачив, що в даних умовах ідея та не має ніяких виглядів на здійснення, настоював, щоб вимагати від держав Антанти забезпечення Сх. Галичині бодай автонсмії. І коли в Галицькім Уряді взяла верх непримиримість, тоді Томашівський уступив з державної служби. Про се сам Т.

в листі до редакції „Діла“ (1923 ч. 64) писав між ін. так:

„Вже з жовтня 1920 (себто від преліминарного мира в Ризі) уважав (я) ідею як галицької так і галицько-володимирської державности, хочби й у нейтральній формі, для практичної політики неактуальною й утопійною, та настоював, поки ще був час, на справі повної автономії всіх українських земель по сім боці, рижської границі на міжнароднъо-правних основах, не здобув однане послуху в сьому напрямі, ні в уряді, ні поза ним. В таких обставинах, бачучи повну безвиглядність нашої справи при дотогочасним веденню її, і не хотячи брати на себе ніякої відповідальности за вислід нашої політики, я уступив в літі 1921 з урядової служби“.

Після уступлення д-ра Ст. Томашівського з державної служби при Галицькім Уряді наші „непримиримі“ тріюмфували. Бож уступився їм з дороги політик, котрий хотів автономії, отже „угоди“ з Польщею. А вони були против „угоди“ і за „абсолютною“ непримиримістю супроти Польщі. Тодішні наші „непримиримі“ і в думці не припускали, що їх безоглядно непримирима політика супроти Польщі се ніщо інше, як вода на польський млин, політика — в користь Польщі. Навіть більше! Що се політика — доцільно інспірована з Варшави... Що воно так, про се тепер подає просто сензаційні ревеляції Ст. Лось (високий урядник у Варшаві) у своїй виданій саме дуже цікавій книжці п. з. „O konstruktywną politykę na Rusi Czerwonej“ (Варшава, 1932).

Гр. Ст. Лось пише дослівно (на ст. 34—35):

„W roku 1923-im zagraniczna polityka polska, sterowana wprawną dłonią ś. p. Aleksandra hr. Skrzyńskiego, przeprowadziła u głównych mocarstw sprzymierzonych i stowarzyszonych przekazanie na rzecz Polski suwerenności nad t. zw. Wschodnią Galicją, którą Austrja traktatem w St. Germain en Laye odstąpiła mocarstwom. Tym sposobem sprawa Ukraińców na Rusi Czerwonej przestała być sprawą międzynarodową, a stała się wewnętrzną sprawą Polski. Był to poważny sukces przygotowany przez mniej więcej półtoraroczną pracę Ministerstwa Spraw Zagranicznych. W tym okresie polityka polska odnośnie do Rusi Czerwonej była konstruktywna, umiała stworzyć sytuację, z której przyznanie Polsce suwerenności nad sporną dzielnicą musiało koniecznie wyniknąć; stworzyła ją zaś dlatego, że nie cofała się przed inicjatywą i kierowała sama nie tylko pociągnięciami własnemi lecz także i pociągnięciami ukraińskich separatystów reprezentowanych przez t. zw. Rząd Zachodnio-Ukraińskiej Republiki z Dr. Petruszewiczem na czele. **Ten ostatni — oczywiście bezwiednie — wykonywał z precyzją pruskiego grenadjera wszelkie rozkazy Warszawy.** Wydaje się to nieprawdopodobne, a jednak jest **najprawdziwsze w świecie.** Polityka polska w stosunku do ukraińskich separatystów opierała się podówczas na doskonałej znajomości ich psychologji — **prowadziła ich jak na pasku,** rezultatem czego było, że **Polska otrzymała od mocarstw Galicję Wschodnią, bez żadnych zobowiązeń odnośnie do samorządu tej dzielnicy.** To ostatnie pragnąłbym **jaknajsilniej podkreślić!**“

Такі ревеляції п. Ст. Лося про нашу „непримириму“ політику в справі Сх. Галичини перед остаточним беззастережним відданням Галичини Польщі.*)

*) В спомнах п. з. „Галицька Делегація в Ризі“, написаних два роки перед появою брошури Ст. Лося, пише д-р Назарук на ст. 14 таке: „Звертаю увагу, що през. Петрушевич в рішаючих хвилах майже все . . . при всім своїм антагонізмі до Польщі фактично хоч несвідомо робив те, чого вона хотіла“... Річ ясна, що автор того помічення не знав тоді причини такого дивного поведення диктатора. Тепер ту причину відслонив Ст. Лось: було нею весь час зручне грання польської політики на непримиримости Петрушевича.

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика реформа Чина СВВ 1882 р.

В 50-ТУ РІЧНИЦЮ РЕФОРМИ.

3. Причина занепаду Чина.

В історії кождого церковного згромадження, то є Чинів є світліші доби, а бувають і темні. І латинські монаші Чини, Францішкани, Бернардини, Реформати, Капуцини чи які інші, мали в своїй історії ясні і світлі доби, але мали і темніші часи упадку, особливо Темплярії, Йоанніти, Цистерси і др. Так було і з Василіянським Чином. В XVII. і XVIII. ст. піднісся він був до найбільшої висоти апостольської праці, навіть до геройства і святости і то зараз таки по прийняттю унії від кінця XVI. ст., а особливо від початку XVII. ст.[15]) Такий стан Чина тривав і через цілий час XVIII. ст. тай навіть до половини XIX. ст., розуміється не у всіх провінціях однаково. Чин зачав хилитися до упадку по першій половині XIX. ст., хоч і тоді мав ще правдивих героїв. Нічо дивного: монашии Чин зложений прецінь не зі святих, а з людей, обтяжених ріжними немічностями.

Причини упадку василіянського Чина в половині XIX. ст., виложив дуже добре св. Отець Лев XIII. в буллі, „Singulare praesidium“ подаючи першу: pristina monasteriorum coniunctione dirempta, зірвання через політичний розбір Польщі, давної злуки, котра перед тим розбором лучила ріжні монастирі на цілій Литві і Руси.[16]) Другу причину подає св. Отець ту: Ordinem jampridem florentissimum variis debilitatum casibus; ріжні нещастя — як степенево переводжена касата уніятських монастирів розпочата за Катерини II., довершена за Николая I. в Росії, нещасне празодавство йосифінське в Галичині, котре звязавши всякий рух і релігійне життя, підтяло смертельно не лише Василіян, але взагалі всі Чини більше або менше. Третою причиною упадку Чина були: humanae fragilitatis incommoda, тягарі людської немочи. В кінці четвертою причиною занепаду Чина по думці св. Отця Льва XIII. був брак покликань до монашого життя. Покликання стають остільки рідші і менше щирі, чим менший релігійний дух в народі. А дух релігійний, дух католицький, дуже був приупав в тім часі і в нашім народі і в духовенстві. Не було тоді у нас ні місій для народу, ні реколекцій для інтелігенції, ні для духовенства; не було майже ніяких католицьких книжок, ані часописий, що викладали-б засади католицької віри, крім одної котрою був „Галицкій Сіонъ. часопис дієцезальний, видаваний о. д-ром Йосифом Мільницьким, який зачав виходити щойно в листопаді 1880. Та се був часопис виключно для священиків. Наш одинокий тоді український часопис „Дѣло“, коротко перед реформою Чина, бо 10. мая (28. квітня) 1882. в статті: „Початки православной акціи на Холмщинѣ“ стає отверто по стороні найбільшого ворога унії, князя Черкаського[17]), а проти нашого епископа холмського Калинського. Про Черкаського пише „Дѣло“, що він: „покликує зъ Галичины въ роцѣ 1865 бувшого префекта вѣденьскои семинаріи священика Иполита Криницкого на ректора духовнои семинаріи (покликує, — каже „Дѣло“, немовби Черкаський був царем і покликував свого підданого!). а кромѣ того еще кількохъ катехетовъ для нововодкритыхъ середныхъ школъ въ Холмѣ, Бѣлой, Замостю и Грубешовѣ. Але Калиньскій въ своимъ упорѣ влазить ему зновъ въ дорогу: офиціяльнымъ актомъ не только не пріймае онъ чужихъ священиковъ въ свою епархію, але заборонює имъ навѣть священодѣйствія въ церквахъ холмскои епархіи.“

Отже „Дѣло“, часопис галицьких Українців, греко-католиків. виступає проти правного католицького епископа, котрого преконізував ще 1863 папа Пій IX. і затвердив цар та за те, що той епископ виконує свої епископські права і не дозволяє зайдам і зрадникам віри з Галичини відправляти в церквах богослуженя, бо тих священиків він не просив до своєї дієцезії, а спровадив їх в ворог унії і Церкви, Черкаський. „Дѣло“ каже, що епископ „у своїм упорі“ влазить Черкаському в дорогу. Видно отже, що „Дѣло“ воліло. щоб церквою управляв не епископ, але царський сатрап! Так писало тоді „Дѣло“, отже так думало й наше духовенство й українська суспільність в Галичині. (Д. б.)

Чи треба до тих ревеляцій ще яких коментарів?

Ні! Вони такі ясні, такі отверті, що всякі коментарі до них не тільки зайві, але вони затемнилиби й ослабилиби ті ревеляції.

Та ревеляції п. Ст. Лося се не тільки історичний документ, що відноситься до нашої недавньої минувшини. Ревеляції ті се дуже поважна перестороґа для українського громадянства в сучасности і на будуче. Пересторога — не давати гіпнотизувати себе ріжним нашим „непримиримим“ тромтадратам, котрі своєю „непримиримістю“ і тромтадратією гонять воду на млин противника. Бо де гарантія, що й вони у своїй політичній примітивности і наївности не виконують „з прецизією пруського гренадира“ приказів... противника?... Колись інший п. Лось напише про українських „непримиримих“ наших часів таксамо, як п. Ст. Лось написав тепер про п. д-ра Е. Петрушевича...

[15]) Св. Йосафат дбав за побожність не лиш монахів, але і світського клеру. Обнявши „свою майже одиначілу дієцезію, приказав богато більше грубому клерови як тепер відмовляти щоденно скорочене правило. Остала по тім згадка в його так званих правилах, котрі Контієрі при своїм описі життя св. Йосафата видрукував, а Гепен передрукував при кінці I. тому (Правило 3-е). Церковне правило, хоч без псалтиря, повинен відмовляти кождий священик щодня.“ Переві листу о. Калінки до о. Яцковського Т. І. в 12. X. 1884. в архіві монастиря ОО. Василіян у Львові.

[16]) Монастирі василіянські в провінції литовській трималися ще найліпше. Тому коли Стефан Потоцький фундував 1712 монастир в Бучачи, то сей монастир прилучено адміністративно до провінції литовської, а не до руської.

[17]) Князь Вол. Черкаський, головний директор комісії для справ внутрішних і духовних, помічник Н. Мілютина, рос. міністра, секретара стану, покинув свою жінку кн. Вяземську, а жив з циганкою в Москві. Від 1863 до 1866. переводив він реформи в Варшавськім Краю і на Холмщині. Головною його справою, по словам Батюшкова було: „упраздненіе базиліянскихъ монастырей, этихъ розсадниковъ католицизма среди уніятскаго населенія, преобразованіе греко-уніятскихъ учебнихъ заведеній (перетвореня їх на православні), возстановленіе правильнаго (!) восточного богослуженія, искаженнаго (!) въ уніятскихъ церквахъ, закрытіе римско-католическихъ монастырей оказавшимися излишними.“ Гляди: Холмская Русь, историческія судьбы русскаго Забужья съ высочайшаго соизволенія издано при министерствѣ внутренныхъ дѣлъ П. Н. Батюшковымъ. С.-Петербургъ 1887. Приложеніе, ст. 31. За довгі які цей князь з жінкою княжною Вяземською (обоє хоч князі, були дуже бідні) наробив в Варшаві, варшавські купці судово заарештували його жінку і меблі на двірці, вигнали його з Варшави 1866 скоро по вивезенні епископа Калинського, який помер у Вятці 1866. Черкаський † 1878. Rus Chełmska napisał X. Emil Bańkowski, Львів 1887 ст. 65. При Черкаськім був також Панько Кулїш, його однак менше уживали до справ холмських, більше занимався він ними добровільно (там-же, ст. 68).

Заява польського правительства

про його будучу політику супроти Українців у Східній Галичині.

На засіданні буджетової комісії варшавського сойму, присвяченім буджетови Мін.ва внутр. справ, виголосив міністр Броніслав П е р а ц к и й півторагодинне експозе. В нім обговорив програму політики міністерства і м. і. сказав про будучу політику супроти Українців у Сх. Галичині що слідує (зміст): Спеціяльним предметом внутрішної політики являються національні проблеми. Виявлене деякими меншостевими групами змагання, з факту їх етнічної відрубности витягати внески про права на привілеї — рівно фальшиве як нахил деяких відломів польської суспільности, з факту тої відрубности витягати суггестії в напрямі ділення горожан держави на дві кляси. Рація стану новочасної держави не може толерувати подібних теорій і тим більше не може їх здійснювати. Се та причина, чізза котрої помаєве правління уважало (?) за доцільне й конечне, в міру об'єктивної слушности й можливости заспокоювати (?) економічні (?) й культурні (?) потреби меншостевих суспільностий під одною скромною умовою: перестерігання тими суспільностями дійсної горожанської льояльности супроти держави. Тому що випадки у Сх. Галичині в 1930 р. і їх психольогічні наслідки в значнім степені скаламутили образ політичної дійсности на тім терені, з у п о в а ж н е н н я Р а д и м і н і с т р і в в обсязі цілости заінтересування правительства кину сніп світла річевої оцінки на реальні заміри правительства в будучности: Головним завданням держави являється дбайливість за безпеченство горожан з полишенням їм права ділання під умовою, що те ділання не робить шкоди иншим горожанам. Се ключ державного розумованя й ділання. У Сх. Галичині певні відломи української групи ставляють собі за ціль систематично шкодити польській групі. Се рівнозначне з замахом на саму ідею держави, котра такої роботи толерувати не може. Коли персвазія не матиме наслідків, правительство стане супроти примусової ситуації. Можу також рішучо запевнити, що правительство ні на хвилю не дозволить позволити собі довіря в успішність політики заспокоювання слушних потреб українського населення (Колиж те заспокоювання зачнеться?) в переконанні, що розум і почуття дійсности запанують в тій суспільности над нерозумними відрухами. Очевидно, атмосфера боротьби пожирає („похланя“) на довший час психольогічні і навіть моральні можливости продовжування (?) політики давання (значить: „Наперед успокоєння, потому реформи“...). Рішучо заперечую слушність закидів шикануванння або унеможливлювання розвитку українському населенню (А пр. факт, що на медицину у Львові принято всего двох Українців, не є шиканування?). Міністр вказує на стихійний розвиток українських кооператив. Що до давання їм кредиту, то держава мусить мати можливість контролі над уживанням позичених сум. Міністр звертає увагу на с в о б о д у р е л і г і й н о г о ж и т т я (а чи вільно нашій Церкві поширюватися за Сокальським кордоном?) і широкий розвиток української освіти. Та не вільно робити закидів з причини, що супроти українського населення не можемо примінювати привілеїв (гарні ми маємо „привілеї“, коли на нашій землі приймають на університетський факультет 2 процент наших дітей, хоч ми становимо тут поверх дві третини населення!). Вкінці заповідає міністр поворот до нормальної самоуправи в громадах і повітах і каже, що „правительство не зражується перешкодами та продовжує (?) без перерви (?) політику заспокоювання дозріваючих потреб Сх. Галичини в спосіб, котрий узглядняє рівно (?) інтереси населення польського й українського“, „бо всяка нерівність виключає порозуміння“.

До сеї першої того рода заяви, зробленої іменем всеї Ради міністрів, справедливість і почуття дійсности вимагають додати бодай короткий коментар: І ми тої думки, що „всяка нерівність виключає порозуміння“. На жаль, істнує разяча нерівність: хоч українське населення платить податки і дає рекрута, то навіть наші найневинніші суспільні й наукові інституції не одержують ніякої допомоги з державних, спільно складаних, фондів, нашої молоді не приймається на студії в університеті, положенім на нашій території (під претекстом, що нема місця, хоч є місця для Поляків, Жидів і навіть Москалів з далеких губерній), наших людий не приймається ні до судів, ні до адміністрації, ні до дипльоматичної служби, — словом, про яку не будь рівність не може бути й мови.

——o——

Голоси преси

про вирок у берестейській справі.

Головний орган санації „Газета Польська“ пише: Тон і спосіб оборони тільки поглибив акт обжалуваня та потвердив його слушність сильніше, ніж усі правничі докази. Обжаловані й оборонці виручили прокураторів. Вирок має велике значіння моральне й виховуюче. — „Експрес Поранни“ пише: Не одному здавалося, що небезпека в 1930 р. була пересаджена. Та сей погляд хибний. Так само думав колись Керенський і тому він сегодня кельнером в Лондоні чи книговодцем в Парижі, а його край скотився в омут найбільш кривавої революції. — „Роботнік“, орган ППС, пише: Вирок становить бесподіванку для богатьох. Хоч він не змінить укладу сил в Польщі, то зазажить на дальшім ході справ, бо розвіє деякі ілюзії. Шлях нашої праці буде ясніший. — „Газета Варшавска“, орган н. д., пише: Берестейська справа діждеться в дальших її стадіях повного вияснення і побіди справедливости. Тут ходить не о долю 10 послів, але о достоїнство нації й побіду права, рівного для всіх. Берестейська справа лягла тяжким каменем на соністи всего народу, котрий вірить, що прийде хвиля, коли той камінь буде звержений. — Краківський „Час“ пише: Се нещастя, коли лад, порядок й одностайність держави мусять бути окуплені карами на відсунених від правління політ. групах. Одначе кожда держава в Европі переходила се. Німеччина за Бісмарка. Франція ІІІ. республики за Клемансa: тоді вироками засуджувано на банїцію б. премієрів і міністрів. Публична опінія Франції не раз бачила в тих вироках особисту пімсту. В демократичній Франції правительство, маючи більшість в сенаті, конституує сенат як трибунал і потягає перед ним до відповідальности людий, обжалованих о змагання до перевороту. Се обовязок уряду не допустити до того, щоб небезпечні тези викликали кипіння в масах. Репресія, в свій час зроблена, ратує перед розливом крови. Се не вина влади, коли вона мусить ужити сили там, де проблему свободи розуміють занадто всіляко. Розуміється, на правителях в переходових стадіях тяжить величезна відповідальність за те, чи все, що тоді діється, конечне і за те, як довго потрібне тревання такого (переходового) стану. —

Маленький фейлєтон

Купіль в зимі

Купіль це не тільки спосіб для вдержання чистоти, але й спосіб розумного уживання життя. Коли відповідно уживати купілі, то вона відсвіжує, дає силу і приємність. Почуття освіження осягаємо через купіль тому, бо вона очищує все тіло і причиняється до своєрідної гімнастики такого важного органу як шкіра. Купіль впливає добре також на інші органи. Вона оживляє обіг крови й віддих та переміну матерії, а передовсім секрецію нирок і легких, через що відтяжує взагалі всі органи. Люди взагалі купаються за мало, особливо в зимі.

(З німецького).

„Я просивби панів, не віддаватися занадто почуттю потреби критики“. (Бісмарк до німецьких студентів).

Польсько-українська проблема

Голос Українця в польській пресі.

Непоінформозаність або радше тенденційна і хибна поінформованість польського громадянства про українські справи, це річ загально в нас відома. І хоч вона спричинила вже нам неоцінимі шкоди й ударемнила вже нераз щирі обосторонні спроби порозуміння, то мимо того *мало хто в нас думав про те, щоб п о с т і й н о* інформувати широкі круги Поляків і то передовсім східно-галицьких, про те, які наші досягнення чого ми хочемо і до чого змірямо. Нашої преси Поляки не читають, а в польській, коли хто з Українців забере голос, то це вважається в нас мало що не „національною зрадою“. А коли вже найдеться між нашими очайдух і напише дещо про нас в польськім часописі чи журналі, то сарака не має навіть відваги повним іменем підписатися, хочби його стаття була навіть знаменита й пожиточна для української справи. Боїться, щоб „патріоти“ не кинули на нього анатеми. Оттакий „очайдух“ помістив у „Віку Новім“ чч. 9176, 9177 і 9178 з д. 15., 16. і 17. січня 1932 р. дуже добру й обширну статтю, яка знаменито інформує про нас й освітлює суть українсько-польського конфлікту в теперішній його стадії. Стаття підписана псевдонімом Богдан Словянський і має заголовок: „Польсько-українська проблема“. Вона настільки цікава й оригінальна, що подаємо її в цілости в дослівному перекладі:

„В останнім році польсько-українське питання було часто обговорюване в польській пресі і в окремих публікаціях. На жаль — пресові статті не тільки, що не стреміли до зрозуміння цієї проблеми, але ще більше її замотували. Таксамо безвартісна публікація М. Фелінського „Українці у відродженій Польщі“, яка оперує категоріями струсиної політики, стверджуючи, що „все в порядку“, що Українцям поводиться в Польщі дуже добре.

До виїмків належать глибоко передумані статті пп. Бохенського, гр. Борковського і публікація гр. Лося п. з. „Конструктивна політика на Червоній Руси“, які стараються спрямувати дискусію над польсько-українським питанням на тори розумної політики. Але тут: друге „на жаль“! Над тими голосами визначних політиків, котрі на польсько-українську проблему дивляться з ширшого горизонту, польська суспільність переходить до денного порядку.

*Перед тижнем знов обговорювано польсько-*українське питання з приводу „Неполітичної“ конференції у п. львівського воєводи і з приводу енунціяції Преосв. гр.-кат. Епископа Григорія Хомишина, напечатаної в одним з львівських часописів 8. січня б. р.

Особливо енунціяція Преосв. Владики була свого рода політичною сенсацією і польська преса з вдоволенням її коментувала. І знов — на жаль — хибно. В декотрих органах була навіть тенденція коментувати заяву Владики як політичну екстратуру. Тому уважаю доцільним, коли польська публична опінія буде поінформована, як в українських кругах розуміють голос Преосв. Епископа.

Преосв. Епископ Хомишин як князь гр.-кат. Церкви дивиться на польсько-українську проблему не зі становища політичного в нашім щоденнім значінню — але зі становища, що так скажу, Божої політики, т. зн. з і с т а н о в и щ а х р и с т і я н с ь к о ї е т и к и. Його формула розвязання польсько-української проблеми міститься в словах св. Письма: „Люби ближнього твого як самого себе“. „Не роби другому того, що тобі немиле“.

Коли ті засади св. Письма будуть здійснювані в житті, тоді в міру їх здійснювання буде зліквідований польсько-український спір. А що в публікації гр. Лося деякі думки наближаються до інтенції Преосв. Владики, тому Він спеціяльно підкреслює публікацію гр. Лося у своїй енунціяції та з радістю повитає кождий голос, що йде в напрямі здійснювання християнських ідеалів, як засади співжиття людий з людьми — народів з народами.

Тому Преосв. Владика далекий від думки якоїсь диверзії чи політичної екстратури, якоїсь кодифікованої умови. „Жийте по християнськи, а буде польсько-українська угода“, — отсе провідна думка Преосв. Еп. Хомишина. Впрочім станиславівський Владика на українську політику майже не має впливу.*)

Щодо конференції львівського воєводи з Українцями, то треба дивуватися, чому так уперто підкреслюється її аполітичність, коли кождий Українець знає добре, що нема української інституції, на котру з польської сторони не дивилибся з політичного становища. Тому ніхто з Українців не вірить в аполітичність конференції, хоч може й не хотівби квестіонувати доброї волі воєводи, який на нашім терені ще „гомо новус“.

Один з позальвівських щоденників, який може найбільше заогнює польсько-український спір твердить з демагогічним патосом, що в Поляків є добра воля до розвязання українського

*) Коли під „українською політикою“ розуміти безцільний хаос. В будучині, покажеться, чи виступи Преосв. Григорія, які автор зрештою вірно схарактеризував, як виступи зі становища христ. етики, матимуть переломове значіння. — Ред. „Н. З.“

питання (у звязку зі згаданою вище конференцією), але в Українців цієї доброї волі нема. Отже мимоволі підкреслює політикум, звязане з цією конференцією.

Хотівби я супроти того ствердити, які струї бурлюють в українській суспільности. Бо без знайомости цих струй і без зрозуміння духа нових часів — *польсько-українська проблема* все буде для Поляків проблемою квадратури кола.

Українською суспільністю заволоділи тепер такі настрої, якими була опанована польська суспільність по 1831 і по 1863 рр. (по катастрофах повстань). Ідея української самостійности поглибилася так, що стала власністю мас і сьогодня стала вже основою політичного думання кождого Українця, до якого політичного напряму він не належавби. Нема сегодня української родини з котрої хтось не скропивби цієї ідеї кровю або слізми, або бодай не зложив данини в формі якогось іншого терпіння за ідею.

Це факт, з яким кождий польський політик мусить числитися, коли приступає до розвязки тяжкої польсько-української проблеми. Нехай називає це нездійсненою мрією, нехай промовляє до розуму, — нікого з Українців не переконає, бо це ірраціональне хотіння, бо це віра, се національна релігія Українців.

Така сама мрія, така сама ідея тих Поляків у XIX. ст., котрі співали:

Niemiec, Moskal nie oziądzie
Gdy jąwszy pałasza
Hasłem naszem wolność będzie
I ojczyzna nasza!

Ой данеж, моя пана — доспівували хори мас... І ніхто не міг переконати Поляків, що се дитячі мрії, думати про незалежність супроти десятків мілионів російських штиків і супроти десяток тисяч пруських гавбіц, — бо се було ірраціональне хотіння, се була польська релігія.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЛЬВІВСЬКИЙ ВОЄВОДА Рожнецкий відбув довшу конференцію в Варшаві з мін. внутр. справ Перацким.

В СТАНИСЛАВОВІ відбувся під проводом воєводи Ягодзіньского зїзд повітових старостів, який радив м. і. над економічно-фінансовими справами.

ПОСОЛЬСЬКІ КЛЮБИ ендеків, хлопської партії, хадеків, НПР і ПІС зголосили в соймі заяву недовіря для уряду з домаганням, щоб він уступив. Заява стоїть у звязку зі справою Берестя.

ПОСЛІВ ЛІБЕРМАНА І ДЮБУА привитали посли лівиці в хвилі їх приходу на соймову салю окликами: „Хай живуть берестейські вязні“.

В ПРОЄКТІ ЗАКОНА ПРО ЗМІНУ ТЕРИТОРІЯЛЬНОГО САМОВРЯДУВАННЯ є одна важна для нас точка: урухомлення повітового самоврядування у східно-галицьких воєвідствах, де як відомо від приходу польської влади повітове самоврядування перестало фактично істнувати.

ПОСОЛ МАЦКЕВИЧ (ББ), відомий з монархістичних переконань, заявив підчас дискусії в конституційній комісії варш. сойму, що Польща повинна стати монархією тому, бо між монархами більше буває сильних індивідуальностий ніж між президентами республики.

ПРИ РОЗГЛЯДАННІ БУДЖЕТУ МІН-ВА ПОЧТ І ТЕЛЄГРАФІВ ствердив референт пос. Гліньский (ББ), що підвищення почтових оплат спричинило зменшення доходів з почти і викликало пачкарство в почтових пересилках. Фальшування почтових марок спричинило страту 1½ міл. зл. Буджет передбачує редукцію 1.000 почтових урядників і 1.000 підурядників.

ФРАНЦУЗЬКИЙ УРЯД з Лявалем на чолі подався до димісії. Офіціяльний комунікат в тій справі каже, що уряд подався до димісії тому, щоби на передодні важних міжнародних конференцій притягнути всі правительственні партії до співпраці.

НОВИЙ ФРАНЦУЗЬКИЙ УРЯД має такий склад: Премієром і міністром загран. справ став дотеперішний премієр Лявaль, міністром війни Тардіє, мін. внутр. справ став Каталя, рільництва Фульд. Інші теки задержали дотеперішні міністри. Бріян уступив.

Позичок низькопроцентових і довгореченцевих
уділяє
СПІЛКА КРЕДИТОВА з огр. пор. в Кракові
ВУЛ. ЛЮБІЧ Ч. 9/II.
13 Ближші інформації і проспекти по надісланні почтових значків на відповідь. 2-?

НОВИНКИ

В селі Саджавці, пов. Богородчани в часі йорданського торжества хтось стрілив у зібраний нарід з карабіну. Ранені три особи. На місце прибув сильний відділ поліції й робить доходження.

Львівська Шкільна Кураторія розіслала анкетні листки між учениками середн. шкіл від 4 кляси в гору. Анкету уладило „Осолінеум“. Ученики мають відповісти на такі питання: 1) Які думки, настрої й почування будяться у тебе з приводу твойого убожества і 2) з приводу чужого убожества. Крім того ученик має відповісти на питання: Вік, заняття родичів, віроісповідання і яким себе вважає учеником (дуже добрим, середнім, слабим і т. д.). Анкета безіменна.

В міській електрівні у Львові спроневірив касієр понад 10.000 зол. Інший касієр, Стефанович, також систематично присвоював собі гроші електрівні і забрав суму понад 10.000 зол.

Велику паніку викликав у Львові на вул. Легіонів вибух „прімуса“ в кімнаті „Гранд Готелю“. Вибух був такий сильний, що вилетіли на вулицю вікна з футринами а урядження кухні цілком знищене. Жертв в людях не було, бо в кімнаті не було нікого.

У Вільшаниці, пов. Золочів, згоріли 3 господарства, зі збіжжам і рільничими приладами. Вогонь спричинив 7-літний хлопець, що бавився в хліві сірниками.

Підчас гашення вапна так необережно поступали Чеслав і Сильвестер Клюшковскі в Роеві під Іновроцлавом, що при експльозії вапна в бочці, стратили зір.

Увязнено начальника почтової агенції в Скопах св. Тройці під закидом, що спроневірив 1870 зол., витягаючи чеки й доляри з американських листів.

Тайну горальню викрила поліція у Гринька Пація в Липівцях, пов. Перемишляни. Підчас ревізії забрано 6 літрів самогонки і прилади до її фабрикації.

В Білостоку замкнено 10 фабрик, наслідком чого стратило працю коло 400 робітників. В Кракові замкнено фабрику чоколяди Пясецкого. В залізничих дирекціях у Варшаві, Вильні і Радомі звільнено з варстатів коло 1.000 робітників.

Безробіття в Польщі дальше зростає. В дні 9. с. м. було 300.069 безробітних, т. зн. 11.932 більше ніж попереднього тижня.

13 людий скінчило в Варшаві самогубством за одну добу з причини безробіття.

В господарських кругах сподіються підвишки цін на картоплю тому, що тогорічний збір був на 20—30% менший ніж попереднього, і тому, що передбачують більше ніж звичайне гниття бульби.

Міліон мішків кави рішив спалити заряд міста Сантос у Бразилії.

Статистика масонів. В Злучених Державах Амер. є 3 і пів міліона масонів, в Анґлії 470 тисяч, в Канаді 198 і пів тисяч, в Австрії 192 тис., в Німеччині 76 тис., у Франції з кольоніями 50 тис., в Швайцарії 5 тис. Статистика та неповна. Не подає м. и. числа масонів у Польщі.

Пастор — комуністом. Протестантського пастора Ервіна Екерта з Мангайму позбавив дисциплінарний суд гідности духовного за пропаґанду комунізму. Пастор по подорожі до СССР став мандрівним проповідником і ширив комунізм.

Боротьба одної людини з тигром в літаку. Паризька преса доносить: На великім пасажирськім літаку перевозили тигра з Остенди в Лондон. Коли літак був уже над морем, тигр переляканий незвичайною для нього ситуацією та шумом мотора, зачав рвати деревляну клітку. Чоловік з цирку, Матіес, котрий його супровожав, увійшов у клітку, щоб успокоїти тигра. Тоді тигр збив його з ніг і скочив там, де містилися пасажири. Повстала паніка, бо ситуація була страшна. Тимчасом повалений Матіяс встав, побіг за тигром й обняв його ззаду за шию. Почалася боротьба. Тигр зломав йому ліву руку і тіло на ній пошарпав аж до кости а одяг на нім подер на шматки. Та дивно твердий чоловік ударами здорової руки в морду таки загнав його до клітки. А що вона була поломана, отже зелізним прутом поти держав тигра у клітці, поки літак не прибув на аеродром.

Велика епідемія грипи вибухла в Англії. В однім тижні вмерло в Лондоні понад 500 осіб. Богато шкіл замкнено. В деяких передмістях Лондону майже в кождім домі є хорі на грипу.

Переписка Ред.: Впр. о. Садовський. Оповістка в справі Йорданських свят прислана запізно.

—o—

Посмертна згадка

† о. Теодор Величковський, радник Митр. Конс., б. декан, парох, в Долині, 8. с. м. в 86 р. життя і 61 священства. Передтим був покійний парохом у Вишневі й Букачівцях. В. Й. П.

† о. Михайло Яцковський, крилошанин Митр. Капітули, тайний шамбелян Його Святости Папи Римського, радник і референт Митр. Конс., просинодальний екзамінатор, суддя Апеляц. Церк. Трибуналу, помер 16 с. м., в 68 р. життя. Тлінні останки покійного перевезено до родинної гробниці в Хмільній, Радехівського повіта. В. Й. П.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА.

КАСІНО: „Бен Гур“.
ЛЕВ: „Дівча знад Волги“.
КОПЕРНИК: „Американська траґедія“.
МАРУСЕНЬКА: „Американська траґедія“.
МІРАЖ: „Роман Наварро, король парижських заулків“.
ПАЛЯС: „Конґрес танцює“.
УТІХА: „Бастер Кітон як боксер“, „Лихий чар“ (Джон Гільберт).

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. *Перед закупном меблів* вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї **солідности** поручає меблі всілякого рода, як **також меблі** тапіцеровані на довготермінові рати. **Кождому** купуючому по упливі року відсвіжує **меблі** власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської танлити. 912 б 4—50

СПЕЦІЯЛІСТ-ДЕНТИСТ
Д-р МЕД. БОГДАН БАРАНЕЦЬКИЙ
б. елев дентист. клініки і лікар держ. шпиталя
ординує в хоробах зубів, устної ями і в хірурґічних хоробах щок.
У ЛЬВОВІ, ВУЛ. ВАЛОВА 14, II. ПОВ.
щодня від год 3—6 попол.
11 Найновіша дентист. техніка. 3-10

Видає й редагує Комітет У. К. О. Відповідальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 5 (502). Рік заграничної державності Львів, неділя 24 січня 1932 Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. і в неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря. Львів, ул. Сташіца ч. 9. І. п. - Тел. 105 72

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. Заграницею 1/4-річно 1 амер. доляр. — Ціна числа 25 сот. —
Конто П. Щ.: Краків 405-867.

Остра дискусія в соймі

Опозиція поставила внесок на ухвалення вотум недовіря правительству. — Що на те відповів представник ББ?

В дискусії над внеском опозиції перший промовляв пос. Жулавский (П. П.С.): Більшість сего сойму не покликана до контролі, бо вона вложена з мужів довіря правительства. Обжаловувати перед вами уряд не малоб значіння. Нам ходить о опінію всего світа, а саме в справі берестейського процесу. Сила держави полягае тільки на привязанні горожан до держави, коли в ній знаходять безпеченство, а не насильство. На 2 дні перед вироком оден з послів сповідав, як той вирок виглядае (Марш. Сьвітальський: Дозволяю вам назвати того посла!). Не можу, але я готов се зробити в дорозі урядовій. (Голеси з ББ: „Трус! Відбреши або подай назвиско!"). Заждіть до завтра! Вирок порушив опінію заграници. Знайшовся лиш одна судця, котрий мав відвагу сказати, що засуджені були невинні. За те належиться йому найбільше признання. (Відповідь пос. Медзінського з ББ тл. в рубриці „Політичні вісти").

Основна реорганізація шкільництва

Директор Учительських Курсів Артур Копач виголосив у Львові відчит п. з. „Засади й ідеї законопроекту про шкільний устрій". Підставою нового устрою має стати 7-літна вселюдна школа, 8-літні гімназії будуть знесені. Заступить їх 6-літна середна школа, 4-літна гімназія й 2-літний ліцей. Велика увага буде присвячена фаховому шкільництву. Учительські семинарії будуть заступлені 3-літними ліцеями і 2-літними доповняючими школами. Висше шкільництво буде академічне й неакадемічне. Його управильнить окремий закон.

Перед війною Японії з СССР.

Большевики мобілізують. — Війни очікують вже з кінцем квітня або в травні.

Віденська преса принесла таку депешу з Лондону: Американський обсерватор доносить з Харбіна: Тут панує загальне переконання, що похід Японців проти СССР неминучий вже в найближчих 3 місяцях. СССР також приготований на це. Большевики вже мобілізують річник офіцирів з 1896 р. Инші річники повідомлені, щоб були готові на всякі можливости. Оживлена мілітарна діяльність очевидна по обох сторонах й обі сторони вже навіть не криються з тим, що приготовляються до неприязних кроків. Військових операцій на більшу міру очікують з кінцем квітня або з початком травня сего року.

Мусоліні їде до Льозанни?

Льондонська преса доносить, що Мусоліні заявив охоту приїхати до Льозанни, коли приїдуть туди премієри Англії та Франції. „Дейли Гералд" підчеркує, що коли Мусоліні виїде до Льозанни, то булоби вказаним, щоб і Мек Доналд поїхав на конференцію та щоб вони оба спільно виступили з зазивом до світа, счеркнути всі воєнні відшкодування й довги.

Еспанія знов в огні розрухів

Церкви горять. — Робітники страйкують. — Кров ллється.

З Мадриту доносять: В м. Більбао група безбожних комсомольців напала на монархіста. Той ужив револьвера і схоронився до церкви. Зробилося збіговище. Товпа облягла церкву і жадала видання втікача. При тій „нагоді" невідомі злочинці підпалили церкву. Поліція інтервеніювала. Є богато ранених і 4 убиті. На вістку про події в Більбао підпалено церкви в Монкані й Мазарі. — В Саляманці безробітні здобули ратуш, викинули бурмістра, а міську раду вигнали з міста. В Сагунті й Барцельоні страйки й розрухи.

Що діється на Далекому Сході

Кипить найстрашніша війна.

Мимо всіх резолюцій Союза Народів кипить в Манджурії одна з найстрашніших воєн, які взагалі були. Преса приносить вісти, які проймають жахом. Японці мають без милосердя розстрілювати всіх китайців, котрих ловлять зі зброєю, закопують їх живцем в землю, палять живих, бомбордують оселі і п.

Наступ на Харбін.

З Мукдену доносять: Японський генер. штаб в Манджурії приготовляється до наступу на Харбін. Японські літаки бомбардують уже місточка в околиці Харбіна. Сподіються, що Японці займуть Харбін в найближчих днях. Вони вже ступають місто. В самім Харбіні безвластя. Китайці відступили без боротьби. Власть в околицях міста находиться в руках партизантських відділів, які постійними нападами непокоять японські війська. (АТЕ).

В Англії — весняне тепло

Англія переживає тепер в січні весняну погоду. Температура доходить до + 11 степ. Реоміра. Січень мав пересічну температуру рівну квітневій. Такого тепла не було в Англії від 90-ти літ.

Місяць Січень се місяць призначений на поширення католицької преси!

*

Хто вчас не відновляє передплати і хто не передплачує своєї преси, той причиняється до руїни.

— ГРОШІ Є КРУГЛІ —
котяться, але не розкотяться, коли їх вложите на вкладкову книжку
В КООПЕРАТИВНІМ БАНКУ „ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20. 5 ?

ЧЕРВОНА РУСЬ

В ЇЇ ІСТОРІЇ І ТРАДИЦІЇ.

(З приводу „Відкритого Листа" редактора „Нашей Пшишлосьці", п. Я. Бобжиньского).

„Се початя, що князь Лев збудував 600 літ тому якийсь малий городок в тім місці, де сьогодня стоїть Львів. Правда, що 600 чи 700 літ тому панували ще в Галичі руські князі Але правда також те, що зараз потім галицька держава підупала, що заняв її Казимир Великий, що вибудував великий замок і місто на місці давного львиного городка і що Червона Русь скоро почала залюднюватися й підноситися польською, по містах також німецькою й вірменською, культурою."

„Нинішня Червона Русь — бо так треба її називати! — се направду не є нїякий український край, се дільниця польської держави, якої характер визначно двомовний... Крім того найвища культура сеї дільниці, історія і традиція, також польські..."

(Ян Бобжиньский: Відкритий лист до українського консерватиста. — Гл. „Н. Зоря", 1931. Ч. 95).

Червона Русь, себто нинішня Галичина, має с в о ю окрему, около 1000-літню історію і традицію. Яка та історія й яка та традиція, про се обізвачать наглядно історичні факти, котрі пригадати — бодай найзажніші з них і бодай найзагальніше — й є ціло отсеї статті.

Всю історію Червоної Руси можна поділити на 5 періодів: 1) період державної незалежности від X. до пол. XIV. ст.; 2) період приналежности до Польщі від пол. XIV. до пол. XVIII ст.; 3) період приналежности до Австрії від пол. XVIII. до поч. XX. ст; 4) другий період державної незалежности в 1918/19 рр.; 5) другий період приналежности до Польщі від 1919 р. — по нині. Отже Червона Русь була 4½ століття державно незалежною; 4½ століття належала до Польщі і 1½ століття належала до Австрії.

Пригляньмося тим періодам ближче.

Найстарший період історії Червоної Руси се період її державної незалежности. Зразу Червона Русь входила у склад старої Руської Держави, що під проводом Києва обединувала в своїх границях всі руські землі і племена. Та вже в XII. ст. Червона Русь виходить зі складу Київської загальноруської Держави і п е р ш а зі всіх українських земель творить чисто українську державну організацію. Се Г а л и ц ь к а Д е р ж а в а XIII—XIV. ст.

Вага Галицької Держави XIII—XIV. ст. в історії українського народу величезна. Була се п е р ш а ч и с т о у к р а ї н с ь к а д е р ж а в а, яка у хвилі найбільшої могутности обіймала 9/10 залюднених просторів України з Києвом включно. Вона, відірвавшися від загально-руської держави, з одного боку — спинила творення загально-руської індивідуальности, а з другого — дала змогу українським племенам творити

ТАБЛЬО ДЛЯ АБІТУРІЄНТІВ
І ШКІЛЬНІ ҐРУПИ
по спеціяльно знижених цінах
виконує
АТЕЛІЄ ФОТОГРАФІЧНЕ
„Venus"
Львів, Академічна 24. — Тел.: 38-08.
1010 19—25

свою власну індивідуальність. А творилася українська національна індивідуальність в першій мірі на Червоній Русі — як синтеза культурних елементів загально-руських і західних. Бо Червона Русь найближча до Заходу і тим самим найбільш виставлена на ділання західної культури. Тому справедливо стверджує проф. С. Томашівський у своїй „Українській Історії“, що без української державности XIII—XIV. ст. (отже старої Галицької Держави) годі й подумати собі сучасну нам національно-політичну й культурну, а вчасти й язикову самостійність України серед Словян.

В половині XIV. ст. Галицька Держава перестала існувати. Червона Русь перейшла під Польщу. Перейшла — з довголітними боями. Та свою визначну ролю в історії України вона задержала на далі. Так напр. українське національно-культурне відродження XVI. ст. відбулося передовсім на Червоній Руси. Тут, на Червоній Руси зароджується і розвивається бурлива організація братств, що відіграли визначну, хоч не все позитивну, ролю в українській історії. На Червоній Руси зароджується вище українське шкільництво. Тут має свій початок українське друкарство (перша на Україні друкарня повстає у Львові, де 1574 р. виходить перша на Україні книжка). Червона Русь дає Україні в XVI ст. найвизначніших українських письменників. Також у XVII. ст. маємо ряд фактів, що свідчать про велику ролю Червоної Руси в житті України. Так напр. на самім початку XVII. ст. уроженець Червоної Руси Е. Плетенецкий заснував першу друкарню в Київі, яку привіз відси, з Червоної Руси. З Червоної Руси походили перший ректор школи Богоявленського Брацтва в Київі і пізніший митрополит Й. Борецький, К. Сакович, І. Копинський й ін. визначні культурні діячі України XVII. ст. Вихованком Львова був також і митроп. П. Могила — один із визначніших князів української Церкви взагалі. Він, скристалізувавши свого духа на галицькій землі, весь час змагався наблизити й розвиток Великої України до західних, латинських взірців.

Не меншу ролю відіграла Червона Русь також в інших ділянках історії України, напр. військово-політичній. Досить згадати, що властивим організатором української козаччини був уроженець Червоної Руси, гетьман Петро Конашевич - Сагайдачний. Вихованком, правдоподібно й уродженцем, Червоної Руси був також найбільший гетьман України, Богдан Хмельницький та його найвизначніші полковники.

Тут слід згадати також про становище Червоної Руси в часі Хмельниччини. Хмельниччина знайшла тут живий відгомін (Гл. видання С. Томашівського).

В 1772 р. Червона Русь перейшла до Австрії. Взяла її Австрія титулом прав Угорщини до давної Галицько-Володимирської Держави. Тому й назвала ново-прилучені землі: Королівством Галичини і Володимирії. Правда: в Галицько-Володимирськім Королівстві XVIII—XX ст. політичним господарем був хто інший, а не галицькі Українці. Тим не менш одначе Королівство те було навязанням до давної державности галицької, української.

Під Австрією Червона Русь заживає новим національним життям культурним і політичним. В 2-ій пол. XIX. ст. вона знов стає огнищем для всеї України, стає — Українським Піємонтом. Ролю ту задержує аж до перевороту в Росії 1917 р.

Розпад Австрії в 1918 р. стає одночасно державним відродженням Червоної Руси. Замість дотеперішного „Королівства Галичини і Володимирії“ в складі Австрії повстає на Червоній Руси незалежна суверенна „Західно-Українська Народня Республіка“, котра незабаром обєднується з Українською Державою над Дніпром в одну державну цілість.

Правда, відроджена галицька державність не трває довго. Вона в пол. 1919 р. перестає існувати. Червона Русь вдруге переходить під Польщу, знов у супроводі воєн. І знов тепер, як у XIX. ст., супроти нового поневолення вел. України Москвою, Червона Русь стає захистом для української національної думки і діла.

Огляд сей буйби неповний, колиб не згадати ще про одну рису Чорвоної Руси. Се високоісторичний характер червоно-руської землі, як української. Ніяка інша українська земля не має скупчених на своїм території стільки високоісторичних місцевостей, як Червона Русь. Галич і Перемишль, Звенигород і Белз, Бужськ і Перемовля, Ярослав і наймолодший серед них Львів — се далеко не всі найважніші істнуючі нині червоноруські місцевости, яких історія вяжеться ще зі старими нашими державами, Київською і Галицькою. Та не тільки старі історичні місцевости надають Червоній Руси високоісторичний, український характер. Характер той проявляється дуже замітно і в богатьох інших областях: в народній мові, в народнім побуті, в народній словесности, в народніх традиціях, взагалі — в усій народній культурі українського населення сего краю. Загляньте напр. до записів народньої мови, зроблених на території Червоної Руси, загляньте до галицьких етнографічних й етнольогічних матеріялів — і на вас відразу повіє з них далекою старовиною. Старовиною — українською.

Така в найголовнішім історія і традиція Червоної Руси від найдавніших часів аж до найновіших. Одначе обєктивність вимагає признати, що крім історії і традиції самої Червоної Руси як такої, є також інша історія і традиція на Червоній Руси. Історія та і традиція — польська. Але вона далеко не рівноважить історії і традиції української. Тому Червона Русь така важна для Українців. Вона богато важніша, ніж думає автор „Відкритого листа“.

Ми розуміємо становище п. Яна Бобжиньского, як Поляка: він бачучи, що Червона Русь знайшлася знов в посіданню Польщі, сим разом навіть признана їй договорами заключеними з найбільшими державами світа, — бажавби собі задержання такого стану на завше. Та се одна проблема, про котру рішив недавний уклад сил на міжнародній арені. З сим фактом кождий розумний політик числиться і мусить числитися. Та зовсім інакша річ шукати в історії оправдання для такого стану й уснованої аргументації.

По сім вступі — черга на культурні й актуально-політичні справи, порушені в „Відкритім листі“ п. Яна Бобжиньского.

——o——

Ще про книжку Бернацького

„Глос Народу“ пише п. з. „Вибілювання п. Костка-Бернацкого в... „Часі“...: „Припустім, що при зміні долі хтось примінивби теорії п. Бернацкого до п. Гупки і його приклонників! Може тоді зрозумівби п. Гупка, що люди не худоба, а батіг це не інструмент до правління людьми.“

„Оссерваторе Романо“ пише про книжку Бернацкого: „Та книжка повна ненависти до катол. Церкви й до релігії взагалі. Автор протиставляє Богу пекольні сили, котрі побіджають. Топчеться моральні права. Герої тої книжки то лотри, проститутки й деґенерати. Не бракує й образливих алюзій під адресою Апост. Столиці. Появляються острі протести проти тої безстидної книжки, котра в високій мірі компромітує уряд, який виконує автор“.

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТСЬКІ ОРҐАНІЗАЦІЇ У ЛЬВОВІ.

Научні. — Научно-самодопомогові. — Ідеольоґічні*).

Нашій молоді взагалі, а її найбільше освіченій і активній частині, студенству, зокрема, присвячує наша преса час до часу дещо місця. Про студенство пишеться у нас при ріжних нагодах і з ріжним підходом. Та ні один часопис не подав ще дотепер синтетичного, менше більше повного, образу орґанізованого студенства взагалі (у краю і закордоном), а у Львові зокрема. Про студенство хоть часом і пишеться, то лиш доривочно, з приводу такого чи иншого виступу даного студ. товариства. З того не можна собі виробити загального образу студ. життя, образу, що освітлювавби не поодинокі студ. товариства, але охоплювавби цілість.

Ця стаття має на меті інформаційний перегляд укр. студ. товариств у Львові, залишаючи на боці критику цих товариств і їх діяльности. Досить даних про це знайде цікавий читач у професійному студ. журналі „Студенський Шлях“ (за 1931 р.), що входить у другий рік свого істнування. Хочемо у сій статті охопити цілість орґанізаційного життя укр. студ. у Львові і сим заповнити брак такого огляду дотепер.

Всі укр. студ. орґанізації у Львові можна поділити на три головні ґрупи: а) научні, б) научно-самодопомогові, в) ідеольоґічні. Самостійними студ. товариствами є лише три з них: 1) „Основа“ при львівській політехніці, 2) „Медична Громада“ й „Обнова“ при університеті Яна Казимира. Всі инші це переважно секції „Т-ва Прихильників Освіти“ у Львові або инших.

Переходимо до першої ґрупи, до товариств научних. Як секція Т-ва Прих. Освіти (ТПО) існує научний „Ґурток Ґеоґрафів“. Ґурток відбуває сходини з рефератами. Головою його є Петро Ґресько, а опікуном проф. Ю. Полянський.

Другою научною секцією ТПО є „Ґурток Студ. Україністів“. Ґурток сей уряджує сходини, на яких його члени виголошують реферати. Крім рефератів улаштовує ґурток живу „Літературну Ґазету“, яку виповнюють спомини, поезії, рецензії членів Ґуртка, куток мови, бібліоґрафічні та літературні новинки. Т-во старалося навязати контакт з науковими працьовниками зпоміж старшого громадянства. Деякі обіцяли свої доповіді на сходинах Ґуртка.

Дальше є „Ґурток Студентів Природників“ при Науковій Секції ТПО. Ґурток істнує щойно від 10. V. 1931 р. За сей час його стараннем відбулися три реферати старших громадян на природничі й орґанізаційні теми. Крім сего Ґурток урядив курс виховання та консервування тварин і курс математики для природників. Відбув також дві прогульки в околиці Львова та в Карпати. Ґурток відбуває сходини що тижня.

Недавно відбулися Загальні Збори Секції клясичної фільольоґії. Має се бути научний ґурток. Праці ще наразі не проявив нічим.

Від чотирох літ Ініціятивний Комітет старався залеґалізувати статут „Правничої Громади“ на університеті. Це не вдалося і тому створено „Правничу Громаду“ як секцію ТПО. Дня 21. XI. 1931 р. відбулися Загальні Збори „Пр. Гр.“. Головою вибрано мр. Юрія Старосольського. Виділ має придбати домівку,

*) Статті про нашу молодь і її справи гл. в „Н. Зорі“ чч.: 442, 444—6, 450, 459, 462, 498—9.

Щасливий початок в справі річевих звітів про орґанізаційне життя українського студенства зробив п. Володимир Децик своєю кореспонденцією про життя наших студентів у Вильні, напечатаною ще в передсвяточнім числі „Н. Зорі“. Тут подаємо рівно річеву статейку про орґанізації українського студенства у Львові. — Ред.

скомплєтувати й доповнити існуючу вже фахову бібліотеку, започаткувати реферати. 13. XII. 1931 відбувся перший виклад д-ра Вол. Старосольського п. з. „Право а держава“. Завданням „Пр. Гр.“ є ще наладнати товариське співжиття між членами Т-ва. Вже нині обеднує „Пр. Гр.“ понад 220 членів.

До другої групи тов-тв (научно-самодопомогових) треба в першу чергу зачислити Т-во укр. студ. львівської політехніки „Основа“. Головою його є І. Сенів. Домівка Т-ва міститься в Акад. Домі. При „Основі“ є отсі кружки згл. секції: 1) Кружок студентів інжинєрії, голова П. Галібей, 2) Кружок студ. лісової інжинєрії, 3) Кр. механіків, 4) Кр. хемік̀ів, 5) Кружок рільників і 6) Мистецька Секція. Діяльність головного Виділу як і поодиноких Кружків була досить велика. Праця розділена поміж фахові Кружки. Поодинокі Кружки мають свої бібліотеки й каси, улаштовують реферати й курси. Головне Т-во дає матеріяльну поміч бідним студентам. Сальдо на р. 1931-32 виносить 2.415.97 зл. Загальний оборот в 1930-31 р. виносив 9.253.45 зл. Т-во обеднує близько 300 наших студентів. Куратором Т-ва є проф. інж. Вл. Садловский (Поляк).

Другим научно-самодопомоговим Т-вом є „Медична Громада“. В 1931-32 р. Т-во має 69 членів (найбільше було у 1928-29 р., бо 113) + 2 фармацевтів, разом 71 чл. Поза „Мед. Гр.“ є на мед. факультеті 9 Українців (?). Бібліотека Т-ва має 590 чисел. Протягом 1930-31 р. уділило Т-во 61 позичок членам на суму 1.580 зл. При „Мед. Гр.“ є „Культурно-освітна Комісія“ (КОК). Її заходом дано 41 відчитів по селах з ділянки гигієни. Головою „М. Г.“ на 1931-32 вибрали В. Семкова. Рішено створити при Т-ві для поширення праці отсі комісії: спортово-лікарську, розривок і імпрез, прогульок і осель, посередництва праці та секцію фармацевтів.

Самодопомоговим і научним Т-вом є кооператива Студентів Високих Торговельних Шкіл „Торговельник“. Ще в 1926 р. заснували студенти Експортівки при Союзі Укр. Кооп. Студ. Секцію, до якої приступили учасники держ. курсів при вул. Скарбківській і при „Просвіті“. В 1930 р. адміністраційна влада розвязала Ст. Секцію. На її місце засновано кооп. „Торговельник“ (член ЦЕСУСА і РСУК). Кооп. удержує фахову бібліотеку, уряджує для своїх членів курси: французької мови, торг. аритметики, книговодства і товарознавства. Дійсних членів має 75 і 35 з частинним уділом. Робляться заходи для відновлення „Економічного Семинара“. Заходом „Торговельника“ відбуваються виклади і відчити при співпраці визначних укр. економістів на торг.-екон. теми, зі спеціяльним узглядненням укр. земель.

Студенти ветеринарної медицини мають свою кооперативу „Ватра“. Домівка Т-ва міститься в Академічному Домі. Головою „Ватри“ на 1931-32 р. вибрано Ю. Чайківського. Члени Т-ва беруть участь у громадянській праці. Загальні Збори „Ватри“ ухвалили позичку для сануванння „Просвіти“.

Самодопомоговою кооперативою (кредитовою) є ще „Студенський Лихвар“, заснована 16. III. 1930. Його завдання: нести поміч убогим студентам у формі позичок. Фонди на це збирає кооп. між самими студентами, передовсім у формі дрібних, систематичних, масових сотикових ощадностей, відтак уділів (5 зол.). Кооператива в короткому часі зуміла зібрати з тих дрібних ощадностей доволі значну квоту й уділити позичок на 292 зол. Дрібні ощадности (у висоті 1—100 грошів щоденно) нотується дуже точно. Виплачується їх кожному щадникови щойно з покінченням студій, або з виїздом на стало зі Львова.

При споживчій кооперативі „Студ. Самопоміч“ істнує „Студенська Харчівня“. Вона удержує в Акад. Домі харчівню, де кождий студент може дістати дешеве снідання, обід (65—95 гр.) і вечеру. При місячних абонаментах дістається 5 проц. опусту. Убогим студентам платить абонаменти ТПО за підписанням довжного скрипту. Сего року в листопаді на абонаменти виасигнувало ТПО 1457.10 зол. Кооп. „Студ. Самопоміч“ міститься в Акад. Домі.

Крім цего при ТПО є „Секція для справ студенток“, що істнує від травня 1930 р. Праця Секції йшла головно в напрямі згуртування загалу укр. студенток високих шкіл у Львові, навязання тісніших взаємин з „Просвітою“, „Союзом Українок“, Т-вом укр. робітниць „Будучність“, Т-вом „Сокіл“ — для праці в цих товариствах. Секція відбула (до грудня 1931) 14 ширших сходин, на яких виголошено 15 рефератів. Крім цего урядила 4 концерти й свято в память Наталії Кобринської. Взагалі діяльність сеї Секції досить оживлена і ріжноманітна.

При ТПО є також Кружок „Рідної Школи“ ім. П. Могили. Кружок має 260 членів. Приходи Кружка за 1930-31 рік виносили 555.66 зол. Це дуже рухливий Кружок, що виголошує реферати на рідношкільні теми у Львові і в краю, переводить збірки на „Р. Ш.“, кольпортує пропагандивну рідношкільну літературу і взагалі бере живу участь у праці „Рідн. Школи“. Головою Кружка є Дм. Грицай.

Є ще при научній секції ТПО „Гурток Прихильників Книжки“, одиноке студ. бібліофільське Т-во у Львові. Бібліотека Кружка (в Акад. Домі) має 300 чисел в 360 томах. Книжки позичають студ. за невеликими оплатами. Гурток видав кілька „Стінних Вістей“ та в листопаді 1931 р. улаштував виставку книжки в Акад. Домі. Виставка мала великий успіх. Крім цего ТПО удержує студенську читальню в Акад. Домі, в якій є українські, німецькі та польські часописи й журнали. Користати з читальні можуть студ. безплатно.

Дня 11. XI. 1931 створено Міжорганізаційну Раду всіх львів. студ. орг. з мр. Ю. Старосольським як головою.

Є ще Т-во Акад. Хор. „Бандурист“, головою якого є К. Тучапський. Воно виступає при ріжних нагодах і справах орґанізованих студентами. Часом число його членів доходило до 90, часом упадало до 30.

Остає ще третя ґрупа орґанізацій, ідеольоґічна. До цеї ґрупи треба зачислити т-во „Обнову“ і „Філію Наукових укр. викл. ім. Петра Могили“. Бо хоч „Обнова“ є ще й допомоговим Т-вом, то в першу чергу се Т-во ідеольоґічне. Воно обеднує українських студентів католиків. Основане в лютім 1930 р. на статуті затвердженім Митроп. Ординаріятом. Від 15. березня 1931 р. се Т-во зареєстроване у львівському університеті. Завдання Т-ва: запізнавати своїх членів в першу чергу з католицькою ідеольоґією, виховувати їх в дусі сеї ідеольоґії та її постуляти переводити в українське суспільне життя. В тій цілі Т-во має відбувати кожної неділі ширші сходини членів у своїй домівці при ул. Коперника 36 („Під вежою“). Голова Т-ва Лев Сковронський. Членів має Т-во 114, зпоміж студентів усіх Високих Шкіл у Львові. Т-во дає матеріяльну підмогу убогим студентам, щоб уможливити їм продовжування і покінчення студій.

Врешті вже виключно ідеольоґічно-виховуючим є Т-во „Філія наукових укр. викладів ім. П. Могили“. Головою його є Вол. Янів. Діяльність цего Т-ва дуже жива. Що тижня відбуваються ширші сходини членів, на яких виголошують реферати або т. зв. живі часописи. 31. X. 1931 р. Т-во відсвяткувало память Першого Листопада. Членів має Т-во понад 160. По ідеольоґії своїй воно є спадкоємцем Союзу Укр. Націоналістичної Молоді (СУНМ). При Т-ві є доволі велика бібліотека (міститься в Акад. Домі), в якій є богато цінних творів з ділянки економії, соціольоґії і т. д.

Так у загальному виглядає образ орґанізованого укр. студенства у Львові. В одній статті неможливо докладніше описати всі товариства. Всеж таки, думаємо, ся стаття прояснить хоч трохи життя того студенства, котре одні вихваляють, другі ганять. А всі узалежнюють від його якости наше завтра*).

Андрі.

*) Розуміється, чисельну й усяку иншу силу українських студ. товариств у Львові можна належито оцінити щойно тоді, коли сі Т-ва порівнається з польськими й жидівськими студенськими Т-вами у Львові. — Ред. „Н. Зорі“.

—o—

Цікаве з української політики

Як виглядатиме нова програма наших радикалів.

„Вядомосці Українське“ принесли вістку такого змісту: Кермуючі чинники УСРП (Укр. Соц. Радик. Партії) випрацювали нову програму. Вона ділиться на 4 части. На вступі заявляє, що та партія змагає до перебудови теперішного устрою на соціялістичний на підставі міжнародної солідарности пролєтаріяту і клясової боротьби. Влада в будучій самостійній українській республиці має належати до рад (совітів) вибраних 5-прикметниковим голосуванням. Судді мають бути вибирані. Кара смерти і доживотної вязниці має бути знесена. Земельна власність, яка послугується стало наємною силою, має бути скомфіскована (значить, має бути забрана земля „забездурно“ також тим радикалам, що мають хочби одну слугу на господарстві). Далі домагаються радикали „націоналізації“ (себто усуспільнення) природних богацтв і висувають засаду колєктивізації рільничої продукції та контролі держави над заграничною торговлею, подібно як у большевії. Далі домагається нова програма радикалів 7, а „в особливо тяжких умовах“ 6-годинного дня праці, або, як писав Липинський, безконечного зменшування часу праці і безконечного збільшування зарібків, що робиться тільки для демаґоґії. Вкінці, розуміється, хочуть розділу Церкви від держави. — По перечитанні тої нової програми мимохіть приходить до голови питання: І на щож окремої радикальної партії? Чому не зробити ще один крок і явно перейти на большевизм. Здається, що аж ся нова програма (котрою радикали хочуть очевидно ратуватися, перед напором зліва) по якімсь часі доїде кінця їх партії, бо ся програма мусить підготувати членів рад. партії до масового переходу в большевизм. Не треба забувати, що їх посли, котрі головно укладали сю нову програму, стали послами головно завдяки аґітації того нашого духовенства, котре голосувало на ундівсько-радикальний блок...

Вже надійшли останні новости на сукні — жіночі плащі в великім виборі, до фірми
1025 19—20
АНТІН УВІЄРА
Львів, ул. Галицька ч. 10, — до філій в ТЕРНОПОЛІ, СТРИЮ, ДРОГОБИЧІ І ТАРНОВІ.

Маленький фейлєтон

Найчастіша недуга

Нема частішої недуги ніж катар. Се недуга найлекша зі всіх, та мимо того легковажити її не треба, бо з неї може вивязатися тяжша і гірша. А позбутися катару в початках дуже легко. Найлучше положитися на 2 дні до ліжка і пріти. В тій цілі вистарчить напитися пару склянок горячого липового чаю. Не зле смарувати собі ніс боровою василіною. Богато людий тратить катар, коли в самих його початках випє склянку води з з двома каплинами йодової тінктури — але більше як двох каплин тої тінктури не вживати! (З німецького).

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика реформа Чина СВВ 1882 р.

В 50-ТУ РІЧНИЦЮ РЕФОРМИ.

3. Причини занепаду Чина.

В р. 1882. епископ Калинський вже не жив, бо скоро по вивезенні до Вятки — помер там удушений чи строєний як правдивий мученик і вірний пастир своєї церкви, яку старався боронити від вовків так у духовній рясі — як і в царських мундурах, якими були сатрапи Черкаський, Берг і Сідорський, поміч-ники Черкаського. І мимо того „Дѣло“ признає слушність Черкаському а нашого мученика Калинського називає „упертим“. Такі тоді панували поняття про католицизм і про власть епископа. Не дивно, що св. Отець Лев XIII. болів над релігійним станом Українців і в своїй буллі писав так: „Perplacuit nobis communis Episcoporum et Monachorum voluntas: et lenisi coeptus est animi nostri dolor Ruthenorum causa susceptus, de quibus quoties cogitamus, toties angimur, non enim possumus velillatas fidei catholicae jacturas non deplorare vel praesentia pericula non extimescere“. (Дуже миле нам згідне бажання епископів і монахів і зменшився сердечний біль, якого дізнаємо з причини Українців, про котрих кілько разів думаємо, тілько разів стискається нам серце з болю, бо не можемо не оплакувати страт, які понесла катол. віра, або не боятися небезпеки, яка їй знов загрожує).

Небезпека була дійсно велика, а одинокий наш Чин, який повинен був тоді стати в обороні загроженої віри і Церкви, мовчав; ні словом ні письмом не станув до оборони віри. До схизми клонилася наша суспільність; занепад віри і великий хаос панував тоді в Галичині, а „Дѣло“ осуджувало католицького епископа та підносило похвали ворога Церкви...

Одинокий тоді в Галичині католицький часопис „Галицкій Сіонъ“ не виступив проти такого замішання понять про віру і не відповів „Дѣлови“ ні на одну сю статтю, щоб хоч духовенство освідомити й остерегти перед небезпекою, яка загрожувала. Чи не було тоді у нас нікого, хто думав по католицьки й осудив такі виступи ніби українського часопису? Не говорю вже про москвофільське „Слово“, воно писало ще „ліпше“ як „Дѣло“ проти Риму і католицизму, а більша часть, бо певно яких 75 проц. священиків, підтримувала одну і другу часопись. Були й тоді добрі одиниці між священиками, був митрополит Йосиф Сембратович праведник, епископ Йоан Ступницький, каноник Юліян Пелеш (котрий богато напрацювався над історією нашої церкви в німецькій мові) і ще деякі. Та вони не мали відваги виступити перед своїми в обороні католицької ідеї і піти проти загалу свого більше „національного“ ніж католицького духовенства. Не було тоді й між Василіянами нікого, хто розумівби небезпеку для віри. Майже всі перейняті були виключно ідеєю „національною“. Ніхто й не дивувався, що „Дѣло“ і „Слово“ писали такі статті, як вище згадана.

Така атмосфера була причиною занепаду Чина. В католицькій Церкві Чини — се гвардія. Церква упадає, коли вороги, безбожники чи схизматики, або еретики атакують її, а гвардія, призначена для її оборони, або заявляє свій „невтралітет“ і мовчить, або навіть зраджує й лучиться з ворогами Церкви, як се лучилося навіть між Василіянами, про що далі. Се був образ страшного упадку нашої Церкви, коли духовенство світське і навіть монаше ганебно опускало поле бою і переходило до ворога. Так на превеликий жаль було, а наші засліплені „патріоти“ не бачили сего. Якби не реформа чина 1882 р., був-би наш нарід в Галичині темною масою, — з котрою кождий воріг може зробити що хоче.

4. Приготування реформи. — Вступні кроки. — Один документ.

По великій французькій революції, по знесенні Чина Єзуітів папою Климентом XIV. в 1773 р., по касаті монастирів в Австрії, спеціяльно в Галичині, дізнала Катол. Церква великих потрясень. Ті потрясення відчулися і в монастирях наших і латинських, не тільки в сих краях. Революція по всіх майже державах в Европі внесла і до монастирських келій замішання. Тому як лиш успокоїлося по революції, видав в р. 1852 св. Отець Папа Пій IX бреве, котрим зарядив канонічну візитацію всіх Чинів.

Візитацію монастирів Чина св. Василія В. поручив кард. Шварценберг, як ми вже згадували, Пряшівському еп., Йосифови Гаганцеви. А той скликав протоігумена й ігуменів 14 галицьких монастирів до Добромиля на день 14. серпня 1858. На соборі в Добромилі переглянено правила Чина і відіслано до Риму. До реформи тоді не прийшло, бо епископ Гаганець бачив, що Василіяни завідували парохіями й удержували школи в Дрогобичі і Лаврові, а в Бучачи гімназію. Тому й не добачував наглої потреби реформи. Задля того і з Риму не вийшло тоді ніяке рішення що до реорганізації Чина. В р. 1867 з нагоди канонізації св. Свмуч. Йосафата Василіянський Чин ще й одержав признання і похвалу від Апостольської Столиці. Тоді Чин стояв вже дуже слабо, та ще не заповідався аж такий упадок, як наступив по 14 літах.

По знесенні в брутальний спосіб унії в Холмській епархії, в чім погану ролю, як відомо, відіграли галицькі священики, що пішли на зазив рос. князя Черкаського в Холмщину, показалася потреба таємної місії між вірними знищеної дієцезії, особливо між підляськими уніятами, що мимо переслідування, сильно трималися унії. Для такого душпастирювання треба було щирих місіонарів, які в перебранню пішлиби в Холмщину, між народ, і живим словом та письмом, літературою, піддержувалиб діло унії. Робили се пізніше польські монахи. І через те *позискали собі* нарід Холмщини і Підлясся, котрий бачив, що ті місіонарі почали по лісах збирати вірних, правили Службу Божу, уділяли св. Тайн і потішали народ в часах переслідування. На се могли відважитися лише правдиві місіонарі, перейняті католицьким духом і дбалі за добро душ. Таких місіонарів не могли вже тоді дати Василіяни, ні тим більше наші світські священики з Галичини, бо тут москвофільство і схизмофільство зачало вже глибоко вкорінюватися між нашим духовенством. Наші висші круги церковні відчули тоді доскульний брак наших монахів, перейнятих католицьким духом. Треба було скорої помочі монахів, а тодішні Василіяне дати її не могли. Життя духовного, аскетичного, між ними не було вже. До Чина вступали тоді тільки слабші сили. І ті не встоювалися в покликанні. Бачили наші старі монахи, що Чин у крайнім розстрою. І самі відраджували молоді вступати до такого Чина. На новіціяті в Добромилі було 1867 р. лиш 10 новиків. І з тих 9 виступило, а остав лиш оден о. Яким Березовський, що 19-літним вступив до Чина в 1866 р., а помер 1918 р.

Від 1867 р. вступило ще кількох чи й більше новиків, але лиш кілька з молодших осталося до 1882 р. Так що в р. 1882 було на новіціяті в Добромилі лиш 3 клериків, тай тих без скінчення новіціяту післано до Лаврова вчити дітей у школі. Зі згаданих трох клериків жие ще в Америці о. В. Стех.

До Риму доходили вісти про лихий стан Чина і св. Отець Лев XIII. через св. Конгрегацію пропаганди поручив митрополитови Йосифови Сембратовичеви, перевести візитацію всіх василіянських монастирів. Св. Отець хотів мати передовсім вірний звіт про монаше життя в Чині. При тім належить зазначити, що св. Отець Лев XIII. ще заки став папою, займався історією Східної Церкви і знав її добре, як також східні обряди. Як добре Лев XIII. знав нашу історію, видимо з буллі Singulare Praesidium.

На лихий стан Василіянського Чина звернув увагу також австрійський уряд. Він мав докладні вісти особливо про русофільську агітацію в Галичині і про схизматицькі настрої духовенства. В кождім разі віденський уряд розумів, що коли Василіянський Чин зреформується в католицькім дусі, то удержиться й нарід при унії й тимсамим відвернеться його від Росії. Тому йшов на руку церковним кругам в справі реформи Чина, як се побачимо далі з письма міністра віроісповідань і просвіти, Конрада фон Ерцберфельда.

В реформі Чина св. Василія В. 1882 р. відчувається правдиву єдність великої Христової, Католицької Церкви. Занемогла одна частина Христового Тіла, Василіянський Чин, то так як в тілі людськім, коли зробиться де якась рана, тоді з серця виходять артеріями білі тільця в крови (левкоцити) і червоні та окружають зболіле місце або рану, щоб біль і рана не розходилися по цілім тілі та щоб рану чимскорше загоїти. Так і в житті Католицької Церкви: як захоріє якась її частина, то другі, сусідні, дбають за її уздоровлення і доносять про се до серця католицького світу, до Риму. І Голова Церкви приписує спосіб вилічення схорілої части. А коли се неможливе, то поручає католицькому світови молитися за ту хору частину Церкви, як се ми бачили що до Церкви Католицької в Мексику, в Еспанії і в большевії.

Св. Отець Лев XIII. боліючи над упадком Василіянського Чина, запоряджує в 1881 р. другу, надзвичайну візитацію Чина і поручає перевести її львівському Митрополитови Сембратовичеви. Митрополит висилає до Чина отсе письмо:

Ч. 7237.

Обѣжное письмо[18]).

По припорученію св. Конгрегаціи de Propaganda fide pro negotiis ritus orientalis отъ дня 19. юлія с. р. ч. 10 постановили ми розпочати дня 9. септемврія с. р. осмотръ всѣхъ Монастырей Чина св. Василія Вел. Галицкой Провінціи въ слѣдующомъ порядку: 1) въ Жолквѣ, 2) Креховѣ, 3) Кристинополю, 4) Подгорцяхъ, 5) Золочевѣ, 6) Краснопущѣ, 7) Бучачу, 8) Улашковцяхъ, 9) Погонѣ, 10) Гошовѣ, 11) Дрогобычи, 12) Лавровѣ, 13) Добромили, 14) Львовѣ.

Що подає ся Всечестнымъ Настоятелямъ помянутыхъ монастырей до вѣдомости съ тѣмъ абы на сей осмотръ о состоянію монастырей потребни вѣдомости въ всѣхъ направленіяхъ приготовили.

Львовъ, 6. септемврія 1881.

Іосифъ, Митрополитъ.

[18]) З Лаврівської хроніки, писаної ігуменом о. М. Лободичом в 1881 р.

(Далі буде).

Позичок низькопроцентових і довгореченцевих

уділяє

СПІЛКА КРЕДИТОВА з огр. пор. в Кракові

ВУЛ. ЛЮБІЧ Ч. 9/II.

13 Ближші інформації і проспекти по надісланні почтових значків на відповідь. 3-2

ЗАГРАНИЧНІ СПРАВИ

Перед конференцією в Льозанні

Міркування італійської преси.

Наш кореспондент пише нам: Недавно Брінінґ приняв анґлійського амбасадора в Берліні й при тій нагоді зложив заяву далекосяглого значіння, що представники Німеччини на конференції в Льозанні жадати-муть дефінітивного счеркнення всіх репараційних довгів. Німеччина — говорив він — тепер в такім стані, що вона не в силі платити більше *політичних данин; а всякий натиск* на дальшу платню грозить руїною не лиш самої Німеччини, але й цілого світа. Так Брінінґ.

По тій заяві німецького канцлєра італійська фашистівська преса заняла вповні прихильне для Німеччини становище. „Іль Пополо ді Рома“, найповажніший фашистівський дневник, дає в ч. 10. с. р. такі завваги: Годі предвидіти, які наслідки принесе траґічна полеміка відносно воєнних репарацій і довгів. Всі німецькі партії під тим оглядом згідні й усі заявили свого часу те, що тепер сказав Брінінґ. І ми дивувалисяб, якби він поступив інакше. Італія вже заняла виразно своє становище в тій справі, а саме: в заяві начальника правительства і провідника фашистів Муссолінія, висказаній на великім політичнім зїзді в Неаполі: „Чи справді має ще минути 60 довгих літ, заки зазвенить слово „кінець“ траґічного положення“... (про се була свого часу докладна кореспонденція в „Новій Зорі“, гл. „Н. З.“ з 26. XI. 1931 ч. 90).

І дійсно. Нинішна світова кріза має назву: воєнні відшкодування. Се корінь теперішнього економічного положення, се причина того лиха, яке двигає на собі нинішний світ. Вже довершені сплати спричинили ненормальне накопичення золота в деяких краях; тимсамим катастрофально обнижили вартість золота в себе, а довжників поставили в положенню повної неплатности. Се основно виказав Сір Енрі Стракош, член фінансової Ради Союза Народів. У своїй розвідці ясно виказав дві фази: перша від січня 1925 р. до кінця грудня 1928 р. — се доба нормального розвою; друга від січня 1929 до кінця грудня 1931 р. — се доба економічного заломання, що спричинило нинішню світову кризу. Ось його зіставлення:

	Воєнні відшкодування і довги (в міліонах долярів)	Звишка резерви золота (в міліонах долярів)	Різниця між звижкою резерв золота і звижкою оплат за воєнні довги й відшкодовання (в міліонах долярів
Від 1. I 1925 до 31. XII. 1928			
Франція	557	+ 544	— 13
Злучені Держави Півн. Амер.	807	— 344	— 1151
	1364	200	— 1164
Від 1. I. 1929 до 31. XII. 1931. Франція	343	+ 958	+ 615
Зл. Д. Північної Америки	555	+ 847	+ 292
	898	+ 1805	+ 907

Наведені тут дати виказують, що в першій фазі Франція й Америка приймали сплати титулом воєнних відшкодовань у продуктах, а не в золоті (з виїмком яких 200 міліонів), у другій фазі, навпаки, лише в золоті, на суму 898 міліонів дол. Надто збогатилися о других 907 міл. дол. титулом продуктів, проданих довжникам і стягнення своїх капіталів. Крім того високі митні оплати перешкоджують, щоби зрівноважився буджет вивозу і ввозу. Наслідки тої ситуації стали тепер жахливі. Довжні краї, примушені платити лише золотом, остали без золота; навпаки, віритслі мають тілько накопиченого золота, що дусять-ся в нім. І се викликує у них дефляцію т. з. ненормальне заломання цін, зменшення консумпції та продукції.

Тепер Франція й Америка стоять перед цікавою ділемою: жадати дальших сплат або в продуктах або в золоті. В першім випадку мусілиб у себе зменшити промисл і тимсамим збільшити безробіття; в другім випадку згорнулиб у себе ще більше золота і спричинилиб цілковите заломання всіх цін. Тут ясно, що коли побідники не знають іншої засади, як лиш: „Горе побідженим“, то по якімсь часі чується відгомін: „Горе побідникам“. Нині показується, яке розумне і спасенне було предложення Папи Венедикта XV: мир без анексій і відшкодовань. Та міжнародна масонерія під проводом Вільзона й Клемансо відкинула і злегковажила голос Христового Намісника. Вона поставила мир (!) диктований пімстою і ненавистю. Яке становище займе міжнародна конференція в Льозанні й чи знайде вихід з нинішнього фатального положення, покажуть найблизші дні.

„Іль Пополо ді Рома“ кінчить так: А однак є ще в Европі державні мужі, є краї, котрі настають на сплату фатальних довгів. „Квос вульт пердере“*). Та біда в тім, що за одним або другим півголовком готові піти й прочі... (Н). — Міляно 13. I. 1932.

*) Ця латинська приповідка відповідає нашій: „Кого Бог хоче покарати, тому відбирає розум“.

Тяжкі економічні відносини не звільняють Вас від обовязку забезпечення будучности Вашої рідні. Тому негайно обезпечіть своє життя в користь Ваших близьких в одинокому українському Товаристві обезпечень на життя й ренти „КАРПАТІЯ“, Львів, вул. Руська ч. 18/I. 1058 6 ?

Дуже цікава статистика

Галичане процесуються три рази менше ніж Познанці.

Польська преса оповістила дуже цікаву статистику процесів. Ось деякі цифри: В р. 1928 розважували гродзкі суди при 1.410 суддях 3,797.067 справ, в тім цивільних 1,965.043, карних 1,965.013. На одного суддю припадало 2.693 справ річно, що доказує велике перетяження тих судів. Окружні суди розважували в сім році тільки 326.820 справ, на одного суддю припадало 280 справ (в р. 1927 — 266 справ, в р. 1926 — 287 справ). Коли взяти під увагу, що окружні суди мають певну скількість справ в 2-ій інстанції, що становить коло 20% справ 1-ої інст., то й сі суди перетяжені тим більше, що їх справи очевидно значно трудніші ніж справи судів гродзких. Процесовичівство населення найлучше оцінюється після справ цивільних, бо ще вношення справ карних у значній мірі залежить від прокураторів. Отже показується таке: В р. 1928 суди гродзкі й окружні розважували разом 2,162.971 таких справ, або 71.1 на 1.000 населення (в р. 1927 — 62.1, в р. 1926 — 75). А що цивільних справ в 1928 р. вплинуло до судів окр. 109.987 й апел. 22.714, отже на 1.000 мешканців маємо ще додатково 4.4%. Ще цікавіша судова статистика по дільницям Польщі. В тій статистиці воєвідства центральні і східні становлять одну групу, західні з Гор. Шлеськом другу, полудневі (Галичина) з Тешинським Шлеськом третю. Отже в першій групі на 1.000 м. припадало 58.1 справ, в другій 225.6, в третій 74.7. Пересічно в цілій державі на 1.000 душ — 76.5. З того виходить, що мешканці західних країв Польщі, котрих уважають найкультурнішими, судяться три рази більше ніж Галичани та майже 4 рази більше ніж Волиняки. Від тепер трудно буде говорити, що наш нарід „розпроцесований“...

До Кураторії Львівського Шкільн. Округа

(Допис з Надвірнянщини).

Чи годиться так поступати, щоби в новоосновані в біжучім шкільнім році державній вселюдній одноклясовій школі на Білозорилі, присілку громади Пнів, повіту Надвірнянського, відбувалося і надальше — так як дотепер відбувається — шкільне навчання в мові виключно польській і то для шкільної дітвори обряду гр.-католицького, української народности. Підчеркується, що до тої школи не ходить ні одна польська, ні одна жидівська дитина.

В державних вселюдних школах у громадах Пнів, Стримба і Фитків повіту Надвірнянського відбувається і дальше наука релігії обряду латинського при відсутности в тих школах вимагаючого числа тоїж дітвори шкільним законом та при рівночаснім нараженню державного скарбу на безпідставний видаток ремунераційного гроша за науку релігії лат. обр., як рівнож і громадських урядів тих-же сіл на несправедливе давання підвод, згляднo відповідного еквіваленту в грошах, на доїзд на науку релігії латинському душпастиреви з Надвірної, кс. Юзефови Смачнякови. Підчеркується, що згадані села (се зрештою й урядово знане) так як чисто українські, бо одна чи дві родини латинників в селі — се переходовий-наплывовий чужий елемент робітничий, котрий нині є а завтра вже його нема, залежний від отримання роботи в тутейших фабриках. Дотепер відколи старі люди памятають латинський душпастир ніколи не уділював в тих школах науки релігії. Допєрва новий адміністратор латинської парохії в Надвірній, кс. Юзеф Смачняк, в сім році шкільним доїзджає на науку латинської релігії до згаданих шкіл, що другий тиждень і вчить при фреквенції від 2 до 5 дітий. А пречінь Раді Шкільній Повітовій в Надвірній хіба знаний обіжник МВР. і ОП. з дня 5/I. 1927. № I. — 148/27. (Д. Ур. МВР. і ОП. № 2 поз. 32), котрий так звучить:

„W każdej publicznej szkole powszechnej, w której liczba dzieci szkolnych pewnego wyznania wynosi conajmniej 12, ma być dla tych dzieci zapewniona nauka religji w 2 godzinach tygodniowo, bądź w szkole miejscowej, bądź też przy sprzyjających warunkach w najbliższej szkole sąsiedniej. Minister, Kierownik MWR. i OP. (—) K. Bartel.“

А в жадній з тих вичислених шкіл нема 12 шкільних дітий латинського обряду не то що фреквентуючих, але навіть записаних і не учащаючих!

На терені Надвірнянщини, яка і так тішиться незбиякою „опікою“, ширилася експанзія латинського клеру при помочи школи і державного етату. Маємо на думці три роки тому створений у Волосові, селі повіту Надвірнянського, етат латинського катехита для душпастира в тім-же селі, котре з прочими сусідними присілками винято зпід юрисдикції латинського пароха в Надвірній. Кождий катехит обовязаний в школі до 24 годин науки релігії тижнево. А волосівська латинська катехитура в такім щасливім положенню, що її богато бракує на письмі до 24 годин на тиждень — а щож говорити в практиці! Чи задля ощадности і фактичного відбування приписаних годин релігії не мавби обслуговувати катехит з Волосова ті школи, до котрих доїзджає кс. Смачняк, а котрі є бодай у рівній віддалі як одному так і другому душпастиреви?

Латинська катехитура є і на селі і то при неповнім вимірі годин; зате державні школи, де греко-католицька молодіж аж дуситься від великої своєї чисельности так по містах як і місточках, не говорячи вже про села, не мають греко-католицької етатової катехитури. Возьмім хочби на терені Надвірнянщини: Делятин і Ланчин.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Хрестоносні походи й Українці

„О сихъ бо Господь Богъ нашъ знаменіе прояви: аще кто отъ нихъ въ брани отъ иноплеменьникъ убьенъ быша, и по трехъ днехъ тѣлеса ихъ невидимо изъ гробъ ихъ ангеломъ Господнимъ взяты бываху и прочіи видяще се тосняхуться пострадати за Христа.“

Київ. Літ. під роком 1196. про хрестоносців.

Чи брали Українці участь у хрестоносних походах? — Се питання таке цікаве, що, не зважаючи на недостаток історичних джерел, що до якоїсь міри знеохочує дослідника, всетаки воно тиснеться до голови й домагається відповіді. Польща брала участь у хрестоносних походах (князь Генрих брав участь у поході). Отже могла брати участь і Україна.

Правда, можнаб піднести закид, що Українці, як православні, не могли брати участи в поході разом з католиками. Та це закид нестійний, бо на Україні XI—XII. ст. ще не було такої здекларованої ворожнечі до католицького Заходу як пізніше — почасти під впливом Греків з їх проповіддю ворожнечі до латинян, почасти під впливом національних змагань, що прибирали прапор православія проти латинсько-польського напору. Ні одного ні другого тоді ще не було. Знаємо, що багато наших князів були прихильними чи, бодай, не ворожими католицизмові, як от „просвітитель Землі Руської світлом віри“ Володимир, його син Ярослав (наскільки можемо зміркувати по таких фактах, як поставлення Іляріона незалежним від Патріярха митрополитом, приїзд папських послів 1054, звязки з західними королями й т. п.), далі Ізяслав Ярославович (що прийняв католицьку віру), з пізніших хочби Роман Мстиславович (його протикатолицьке наставлення, знане з літопису, лише леґенда) й ін. Врешті маємо безпосередну вістку-леґенду про хрестоносців, записану в київському літописі. У ній говориться таке (під роком 1190. зам. 1189):

„В той самий рік ходив німецький цісар з усією своєю землею, битися за гріб Господній, бо обявив йому це Господь через ангела, приказуючи йому йти. Вони пішли й билися сильно з тими богоненависними агарянами. Бо Бог так прогнівався на весь світ, тому що злочинів наших повна стала вся земля, і навів їх на нас за гріхи наші; по-правді зробив суд, а правдиві суди Його, і віддав місто святощів своїх чужоплемінникам. А німці так як святі мученики пролили свою кров за Христа з царями своїми. З ними Господь Бог учинив чудо: коли хтось із них був убитий чужоплемінниками в битві, то по трьох днях тіла їх невидимо забирав із гробів ангел Господній, а інші, видячи це, горячо бажали вмерти за Христа. Над ними хай спочивається Божа воля й зачислить їх до хору мучеників.“

Коли такий відгомін викликали хрестоносні походи, роблені католиками, то видко, що Українці не вважали їх за фальшивих християн, тим самим могли брати участь у хрестоносних походах. Це ж була війна в обороні тої Святої Землі, до котрої ходило стільки наших паломників. Ідея-ж оборони християнства перед невірними не була чужа для Українців і так вони розуміли війну з половцями. Під 1170-им роком оповідає той самий Київ. Літопис, що на заклик Мстислава Ізяславовича йти на Половців „сказала йому вся братія: „Хай Бог поможе тобі, брате, в тому, що вложив таку думку у твоє серце. А нам дай, Боже, з а християн і за Руську Землю голови свої покласти й бути зачисленими до мучеників“. Тому цілком правдоподібно, що Українці брали участь у хрестоносних походах. І це напевно робили одиниці.

Та чи лише одиниці? В „Слові о полку Ігоревім“ сказано в апострофі до Ярослава Галицького, що він „стріляє з батьківського золотого престола султанів за (далекими) землями“. Це може відноситися й до хрестоносних походів, у яких були частини Ярослава й так це розуміє багато вчених (прим. Дубенський, Гербель, Огоновський, Перетц). Се тимбільше ймовірне, що зараз за тим кажеться, ніби продовжаючи попередну думку: „Стріляй (отже) Кончака, поганого кощія“. Се було в ті часи, коли Галичина стояла у звязку з Німеччиною. „Історія Фридриха (Барбароссі)“ оповідає, що до Фридриха прибув 1165. р. чеський король „якогось князика руського“, що піддався під його власть. (Mon. Germ. Historica, Scriptores, XX. с. 492). Се цілком певно не є Ярослав Галицький, як дехто догадувався, бо про нього говореноб з більшою пошаною. Але се був або якийсь служебний князь, що мав своє військо (інакше він не піддававсяб), або висланий князем Ярославом. Знаємо, що на дворі Ярослава був якийсь (ближче незнаний) служебний князь Святополк. Його або такого другого міг вислати Ярослав в похід — під проводом Фридриха (1189. р.).

Ті галицькі вояки, очевидно, й занесли леґенду про Німців-хрестоносців, перенявши її з кругів німецького лицарства. Інакше її появи в нас вияснити не можна. Мабуть не припадково поміщено її в літописі під тим самим роком, що й утечу Ярославового сина Володимира до того самого Фридриха. Шлях туди наші люди, видко, знали добре.

В. Княжинський.

—o—

З новин чужих літератур

ЦІКАВА КНИЖКА ПРО КАВКАЗ. Німецько-швайцарське видавництво видало цікаву книжку Есаха Бейса п. з. „Дванацять таємниць Кавказу“. В тій книжці особливо інтересний уступ п. з. „Село поетів“. Там описане вірменське село Худзорек, де всі мешканці — поети. Вони від дитинства вчаться укладати куштовні вірші в перській мові, котру на близькому Сході уважають мовою поетів. Весною вимандровують вони з дому і з музичними інструментами йдуть по Дагестані, Азербейджані, Ґеорґії. Тих поетів називають „ашук“, що означає поета і залюбленого, бо по тамошному поняттю правдивим поетом може бути тільки той, хто б е з н а д і й н о любиться. „Ашук“ може бути правдивий (натхнений пророком Ілією) і неправдивий, т. є тільки вихований. Правдивого дуже поважають і від нього обовязані вислухати всяких уваг навіть можні світа сего.

DIE NERVOESE SEELE. Так називається нова книжка Д-ра Павла Коґн'а. Ось дещо з її змісту: Нервозність се вислід суперечности між тим, чого хочемо і тим, що мусимо робити. Нервозна людина повинна сама старатися, опанувати себе. В тій ціли треба собі сказати, що повного і трівкого щастя на світі нема, отже почуття невдоволення мусить час до часу вертати. Так є у кождої людини. Нервозність се не хороба, тільки симптом, зовнішний прояв чогось, напр. уродженого або набутого вичерпання. При зміні обставин нервозність може уступити. Важна річ вибрати собі звання, до якого мається нахил і любов. Розуміється, модерний автор не підчеркує того, що найздоровішою робить людську душу праздива релігійність, хоч сам оперує місцями її науксю („правдивого щастя на світі нема“).

ЦІКАВІ НОВИНИ АНҐЛІЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ. В самім Лондоні появляється річно коло 2.000 нових повістий. Богато в тім пустих річий, та є й правдиві твори мистецтва, що глибоко зворушують душу. До найбільш почитних тепер повістий належить твір пані Елеонори Сміт „Фляменко“. Та повість лучить в собі два великі традиційні мотиви англійської повістевої творчости: перший мотив волоцюжництво (списуванням котрого займалися вже Дефое та Смеллет) й оповідання з циганського життя („Біблія в Еспанії“, звіт з мандрівок кольпортера біблії); другий мотив —релігіоналізм особливо гарної околиці Англії, коривалійського багна („Дартмоор“). Фасцинуюча фабула згаданої повісти основана на гордости й декаденції аристократичного роду, що живе коло того багна, яке втискається не тільки в оселі, а й у душі живучих там людий. Англійське письменство в значній мірі космополітичне. Воно інтересується цілим світом. Тому богато в нім описів подорожий й основаних на тім тлі повістий. В сій групі звертає тепер увагу особливо повість „Тге Гоод Еарт“ (Добра Земля). Написала її також жінка, пані Реаг S. Buck. — Ся повість пригадує „Благословенство землі“ Гамсуна, перенесене на китайський терен. І ще одна авторка звертає тепер загальну увагу: Стелля Бенсон. Вона гарно лучить екзотизм з біблійними мотивами. Так повстав її останний великий твір „Tobit Transplanted“ („Пересаджений Товія“). В сій повісти описана доля „білих“ російських еміґрантів, котрі поселилися в Манджурії. Ролю архангела відграє англійський офіцер, що відзначається добротою серця і на все знаходить раду. Ся постать це немов кадило для Англійців, котрі вірять у вищість свого народу. Власне через те та повість дуже почитна в Англії. На кінці книжки передрукована ціла книга про Товію з англійської версії з 1611 р. — свого рода культ біблії. — До найцікавіщих творів належить також твір пані Наомі Mitchison „The Corn King and the Spring Queen“ (Король зерна і королева весни). Це велика повість, поверх 700 ст. друку. В ній богата панорама Скитії та Греції з III ст. перед Христом. Особливо цікаво пробує авторка викреслити релігійні практики забутої скитської цивілізації. — З авторів особливо вибилися два: др. Кронін, шкотський лікар, котрий покинув практику й зачав писати повісти, та Ліонель Бріттон. З творів першого найзамітніший „Hatters Castle“ — (Замок капелюшника), сильний емоціями твір. Та найбільше враження викликає тепер в Англії повість Л. Бріттона „Голод і любов“. Це життєпис лондонського хлопця до посилок, котрий змагає до пізнання сенсу життя — всего світа. Через свою жадобу знання доходить він до непорозумінь з капіталістичним світом. Цікаві в тій повісти соціольоґічні розважання. Стиль Бріттона телеґрафічний, коротенький і притім образовий. Англійська критика називає цей твір геніяльним.

За д-ром М. Арендом подав А. Ч.

Тільки національний принціп, проведений ЗГОРИ, покриє собою всю розпорошену нашу націю, а не розсадить її на смерть, як це робить республикансько-гайдамацький спосіб переведення національного принципу знизу (В. Липинський).

Сучасний песимізм

Між нами Українцями намножилося богато маловірів. З ким не стрінешся, в якім товаристві не обертаєшся, всюди помітно зневіру, апатію до життя і до людей. Психіка хоч не хоч відбивається на лиці, в рухах, у праці, словом, в цілім життю, а посередно й на окруженню близчім і дальшім. А що нині такий песимізм має податний ґрунт, отже шириться застрашаючо так між простолюддям, як і між інтеліґенцією. Трудно стрінути людину з веселою усміщкою, з радістю в серці не лиш між світськими, але й духовними.

Правда, журба давить, а до того кигляди на краще завтра закриті перед нами. Та з другої сторони, не треба самим собі закривати надію хмарами смутку свойого лиця. Атмосфера, яка витворилася між нами, надто душна і внаслідок нашої маловірности відємно відбивається і на простолюддю. Прості люди всюди глядять на верхи і від верхів надіються помочи, а бодай потіхи. Правда, матеріяльно помочи нашим братам трудно (з порожного не наллеш), та за те моральну підмогу, яка в нинішних часах особливо конечна, можемо їм дати. Не лише священики, але й укр. католики взагалі повинні і мусять мати се на увазі, щоби при всякій стрічі з народом, при всякій нагоді не проявляти песимізму, а сильною вірою бодрити духа народу.

Підчеркую, що коли будем долибати оливи до вогню, до їх нарікань додавати свої нарікання і сумніви, то ніякого добра тим не зробимо, тільки скріпляємо лихий настрій. На сторінках кат. часопису говорім отверто, без обиняків. І особливо тепер поглиблюймо надприродну віру самі в собі і в народі.

Досить є тих, що віру підривають, а то й виривають з серця. Стараймося тому запобічи і словом і приміром кат. життя з віри. „Дивіться на птиці небесні, не орють, не сіють...“ Що за моральний підйом для маловіра!

Попри нашу працю як священиків, сю задачу прекрасно сповняють між народом наші кат. часописи. Стараймося проте доложити всіх зусиль, щоб ті органи читав наш нарід.

Нічо сталого під сонцем. Були щегірші нещастя на світі і минулися, мине і те, що переживаємо тепер, можливо так скоро як скоро прийшло.

У всіх хвилинах людського життя релігійний світогляд потрібний не лише духовним і простолюддю, але й інтеліґенції. Щораз більше відчуваємо, що треба з „Н. Зорі“ зробити катол. щоденник, котрийби той світогляд між нашою елітою піддержував і поглиблював і для висших цілей і для уможливлення земського життя в формах достойних людини.

о. Гащак М.

—o—

Рабін про відбудову польської держави

На зборах Жидів в Ню-Йорку з приводу протижидівських ексцесів на польських університетах рабін др. Ст. Візе заявив: „Я особисто чуюся відповідальний за створення польської держави. Коли Падеревський прийшов до Вільсона зі своєю політичною місією, цей не мав поняття про польську справу. І я, як приятель Вільсона, спільно з Падеревським вплинув на нього, щоби приняв відбудову польської держави як одну зі своїх славних 14 точок“. Другий промовець Батль сказав: „Поляки зброяться проти сусідів, боячися ворожого нападу. Одначе найбільший їх ворог находиться в їх нутрі: се ті, що польське імя знеславляють у світі, виставляючи його на критику й обурення цивілізованого людства. Ми Американці, без ріжниці релігії, мусимо протестувати проти того, що тепер діється в Польщі, бо ми почуваємося до відповідальности за створення Польщі“ („Наш Пшеґльонд“).

АНКЕТА

в справі „України в піснях“.

Мимо високої музичної культури українського народу та відомої його співолюбности нема в нас досі збору по можности всеї музичної творчости українського народу та його композиторів. Принагідні видання не задоволяють. І не диво, що ця недостача некорисно відбивається в житті наших музичних товариств і гуртків. Розкидані по їх шафах, лихо відбиті або кепсько писані ноти (ріжного формату та здебільша на один голос) утруднюють перегляд нотного майна. Вони взагалі непрактичні. Щоб зарадити цьому й одночасно через обхоплення по можности всього нашого музичного скарбу поглибити культ укр. пісні, намічує музичне видавництво „Ліра“ в Станиславові друкі л ь к а т о м о в о г о, старанно виготовленого партитурного з б і р н и к а „Україна в піснях“. Тому звертається цим до всіх співацьких і музичних товариств, гуртків, прочих установ та орґанізацій, до шкіл, читалень, тощо, й одиниць-любителів укр. пісні з проханням: 1) висказати свою думку, який музичний матеріял повинно обхопити намічене видання і як його розложити (чи всуміш гармонізації нар. пісень з композиціями, як поділити їх в кожному томі після змісту, як виділювати гармонізації та композиції на мішані, чоловічі й жіночі хори та сольоспіви, тощо); 2) подати, скільки примірників замовляє товариство, гурток або установа для свого хору (необхідно, щоби припадала одна книжка-співанник бодай на кожного другого члена хору); від замовленого накладу залежатиме ціна одного примірника (на підставі нашого обрахунку повинен коштувати один справлений том — величини 8" по 160 сторін — в передплаті зл. 6.—, в роздрібній продажі зл. 8.—). Побажання й замовлення просимо слати як найскорше*) на адресу: Музичне видавництво „Ліра“ Станиславів, ул. Сапіжинська 27. Заграничні часописи просимо передрукувати цей зазив. — Станиславів, в листопаді 1931.

За Музичне видавництво „Ліра“ в Станиславові:

О. З а л е с ь к и й, К. К у п ч а к,
І. Н е д і л ь с ь к и й.

*) В оригіналі було: „найдалі до кінця ц. р. (1931)“. Думаємо, що коли відозва видана в листопаді, то заки вона вспіє попасти в друк і заки її по бажанню ВП. Ініціяторів перепечатають заграничні органи, то мине сторо часу. Атже маємо доволі органів української преси за океаном, в Канаді (аж в Едмонтоні!), в Зл. Державах і в Бразилії, куди почта йде в один бік около 5—6 тижнів. Отже означувати такий короткий речинець неможливо. Атже навіть ми тут мимо доброї волі не могли скорше помістити цеї відозви. А щож доперва говорити про заграничні органи. На таке діло треба рішучо довшого речинця. — Ред. „Н. Зорі“.

—o—

На передодні важних подій

Французькі війська увійшли в Китай.

З Шангаю доносять: Вся китайська преса обговорює справу нового китайського кабінету заявляючи, що від нього Китай не може надіятися нічого доброго. Правительственні китайські круги думають, що новий японський уряд розпічне дальші мілітарні кроки в Манджурії, щоб унеможливити полагоду конфлікту мирною дорогою. Тому треба сподіватися, що на Далекім Сході прийде незабаром до подій великого міжнародного значіння. — З Кантону прийшли вісти, що французькі відділи військ, які стоять в Індокитаю, перейшли в кількох точках китайську границю, правдоподібно в погоні за китайськими бандитами. Кантонський уряд вишле на границю більші відділи військ.

—o—

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Наша Церква і радіо. (Враження з далекого сеґа). Вже від кількa літ Варшавська Радіостація, а в нею і інші радіостації надають преріжні відчити, концерти, комунікати. Крім концертів і відчитів від довшого часу уставляють мікрофони до костелів і надають Богослуження. Так посідачі радіоапаратів мають змогу вислухати Службу Божу і проповідь з ріжних костелів, зі Львова Кракова, Познаня і т. д.

Рівночасно з надаванням набоженства з костелів, дається відчувати брак наших Богослужень з церков. Аж дня 7. січня 1932, в день Рождества Христового, мав підписаний нагоду слухати Службу Б. і проповідь.

Богослуження передала Варшавська радіостація.

О год. 10., як було заповіджено, зачалася Служба Божа. Мило вражало ухо, коли на филях етеру рознеслася пісня: „Рождество Твое, Христе Боже наш...“ Здається, що то перше Богослуження зі Станиславівської катедри. Трансмісія Богослуження була знаменита. Малося враження, що просто видиться кількох священиків при престолі, з Епископом на середині, а серед Церкви стоять два діякони. Навіть по голосі можна було пізнати, котрий священик діяконує (як пр. Всч. о. Мельничук). Кульмінаційною точкою у трансмісії, де кожде слово так було чути, якби хтось говорив у віддалі двох метрів, була проповідь Преосвященого Григорія. Владика зачинаючи проповідь словами: „Слава во вишних Богу і на земли мир“..., а потім дальше „Чого учить нас пароджений Христос“, взивав піддатися послухови Христа і Церкві. Проповідь тревала повну годину. По скінченню проповіди зачали діякони співати ектенії, та на жаль не довго, бо на „Єлицы оглашенії, ізійдіте“ варшавська радіостація перервала трансмісію своїм комунікатом. Шкода, що не було змоги вислухати до кінця Служби Божої, та й укр. коляди. Побажатиб тільки, щоб укр. Богослуження та пісні, якими укр. нарід може повеличатися, були частішим гостем у надавчих радіостаціях.

о. Василій Д з ь о м б а к (Іване).

Католицьке виховання в Відні. З віденських католицьких кругів приходять безнастанно жалоби на заїлу протирелігійну роботу соціялістів по школах. Релігійне виховання ограничене до пару годин науки релігії. З многих шкіл усунено вже хрести. Сповнювання релігійних обовязків дуже утруднюють дітям. Католицьким родичам доскулюють на кождім кроці. З другої сторони та боротьба будить реакцію в релігійних чинниках, як також серед родичів. Наклад тижневика для дітий „Вінер Кляйнес Кірхенблят“ виносить уже 230 тисяч. Наклад місячника „Дер Єзутаґ“ — 320 тисяч! В поодиноких парохіях повстають захоронки і ясла, де працюючі матері можуть лишити своїх дітий на цілий день; повстають численні домівки, де хлопці й дівчата можуть провести ціле пополудне на хосенним заняттю або милій забаві. Церкви, головно в робітничих дільницях, світять вправді дальше пустками, одначе ті, що виповнюють свої релігійні обовязки, численно приступають до св. Тайн. Миле враження робить на чужого священика, коли майже всі, що є на Службі Божій приступають до св. Причастія. Сказав хтось про Францію, що там є пів міліона святих, а решта погани. Подібно можна сказати і про Віденців. Ті, що вірують, ведуть релігійне й дуже діяльне життя.

Чин Домініканів вигнаний зі Шкотії ще в часах реформації, вернув туди на днях. Поворот його наступив на запрошення архиепископа Единбурґа.

—o—

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОСОЛ МЕДЗІНСЬКИЙ (ББ) дав таку відповідь опозиції: Ви поставили властиво внесок, щоб висказати вотум недовіря судівництву. Пригадаю, що ви самі домагалися суду в берестейській справі й доки не проголошено вироку ви не закидали, що суд залежний, — аж тепер. Що до судді Лещиньского то ніхто з нашої сторони не виступає проти нього так, як з вашої виступають проти инших суддів, бо ми уважаємо, що кождий суддя судить по своїй совісти. Ваші методи инакші. Пос. Жулавский назвиска не подав, бо чув сплетню. Що до заграничної опінії, то з нею мається річ таксамо як з текстильним промислом: польський товар іде до Англії й відтам вертає сюди з англійським стемплем, а наївні Поляки думають, що се англійський товар. Дійсно відповідальні ефери світа вашій агітації послуху не дають. (В голосуванні відхилено внесок опозиції, щоб висказати зразительству вотум недовіря).

ПОСОЛ ЛІБЕРМАН заскаржив до суду Управу „Союза польських легіоністів“ з віцемаршалком сеймy Поляке-вичем на чолі за обиду чести.

„ГАЗЕТА ПОЛЬСЬКА“ з 17. І. принесла велику статтю, в котрій закидає відомому польському письменникови й соціольогови Л. Кульчицкому, що він був звичайним шпіоном Австрії. Наводить факсиміле з його доносів. Кульчицкий відповів у пресі, що се позшивані в штучну цілість уривки з його переписки й заголовів „остаточне висвітлення справи“.

В ПАРИЖСЬКІЙ ПРЕСІ появилися дуже неприхильні статті про берестейський вирок. Органи преси „Ля Вольонтер“ і „Ля Репіблік“ домагаються негайного зірвання політичного союзу Франції з Польщею. Кореспондент „Куріера Варшавского“ підчеркує, що ті часописи досі були прихильні Польщі.

ГОСПОДАРСЬКЕ ПОЛОЖЕННЯ ПОЛЬЩІ — як виходить зі звіту Банку Краєвого Господарства за листопад 1931 — поліпшилося. Збіжевий і грошевий ринок Польщі трохи унезалежнився від світової конюнктури. Вартість вивозу була більша як привозу. Перший раз від богатьох місяців приходи державного скарбу були більші як видатки. В банках зросли ощадностеві вкладки, заграничні льокати перестали відпливати. Стан рільництва не поправився, бо подешевіла худоба.

ДОВКРУГИ ЛЬОЗАНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ. Між Англією і Францією виявилася основна ріжниця поглядів у справі пляну акції на конференції для репарацій в Льозанні. Англія хоче перечеркнення всіх платничих зобовязань Німеччини, Франція хоче вперед упевнитися, що й Америка згодиться на счеркнення европейських довгів. Говорять, що Америка готова бути ліберальна в справі довгів Англії, Бельгії й Італії, які не можуть платити, одначе рішучо жадає, щоби Франція платила, бо вона може платити навіть колиб счеркнено всі німецькі довги. В таких умовинах, пише „Журналь“, конференція не моглаб винести ніяких остаточних рішень, тому Франція предкладає відложення конференції на 5—6 місяців.

МІЖ РОМУНІЄЮ Й СССР. ведуться в Ризі переговори в справі договору про неагресію. Переговори наткнулися на великі трудноші, особливо ізза спору про Бесарабію.

НОВИНКИ

„Діло“ позавидувало „лаврів“ п. Д. Палієву в нападах на Преосв. Григорія і в ч. 14. помістило просто скандальний „лист з Березова“. Здається, що ніякий орган, поширений між католиками, не приніс досі такого несмачного нападу на катол. Владику за його труд. Хто тільки має розум, той очевидно мусів прийти до переконання, що проповідь на яку поміщено такий напад, була тільки корисна для нашої суспільности під кождим оглядом. Та в нас те, що хосенне, пятнують „шкідливим“ і навіть „соромом“ називають, а те, що шкідливе и руйнуюче, величають попід небеса. Так руйнується душу і силу всеї нації...

В палаті лат. архиепископа Твардовского у Львові затлівся бальок від комина і вибух пожар, від котрого згоріла частина долівки в його каплиці, клячник і частина дивану на степенях вівтаря.

В Перемишлі відбулася движима виставa краєвого промислу.

На кару смерти засудив суд у Перемишлі трьох парубків: Івана Мельника, Федя Рабія і Андрія Палюха з Молошкович, пов. Яворів. Всі три обвинувачені у вбивстві Івана Криваня. Президент Р. П. помилував всіх трьох і замінив їм кару на досмертну тюрму.

В Дрогобичі розпочався великий політичний процес проти 42 Українців.

В Борщеві урухомлено в грудні 1931 р. нововибудовану електрівню.

Британське Біблійне Т-во оповістило звіт, в котрім пише, що в 1931 р. продало 11.888.226 прим. біблії, з того поверх 7 міл. через кольпортерів. Продано ту масу біблії у всіх мовах і краях, м. і. в Туреччині, в Марокку, навіть у Тибеті, вимінюючи св. Письмо також за рільничі продукти. Тільки в СССР не допущено продавців св. Письма. У Франції самі рос. еміґранти закупили 39.000 прим. біблії в рос. мові. Продавано її в кінах, в ресторанах, у каварнях і при всяких нагодах.

135 великих надгород Нобля розділено досі від початку істнування тої фондації, що разом дало поверх 18 і пів міл. шв. корон. Найбільше тих нагород одержали Французи, далі йдуть творці инших націй в такім порядку: Англійці, Німці. Американці (з півн. Америки) і Шведи.

Як випроваджали рабіна. З варшавського двірця відїзджав до Палестини рабін Альтер. На стації зібралася 5-тисячна товпа Жидів. Натовп був такий великий, що поліція мусіла промощувати рабінови дорогу гумовими палицями. Коло поїзду придушено 7 осіб. Один з них, 70-літний Жид, вмер. Вже на годину перед відїздом рабіна, викуплено всі перонівки, за які плачено навіть по 50 зол.!

Північній Фінляндії загрожує голод. Значна частина людности їсть хліб з березової кори.

Японія обмежує ввіз заграничних товарів.

Вечерниці Лісників, які відбудутьcя дня 23. січня (цеї суботи!) в салях Нар. Дому у Львові, будуть найкращою забавою цьогорічного карнавалу. Хто з ВПов. Громадян помилково не одержав запрошення, може його дістати вечером при касі. Прийдіть всі забавитися від 9 вечером до 7 год. рано. — За комітет: Павлюк, Жмуркевич, В. Горбай, П. Турула.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає

КІНА.

ПАЛЯС: „Конґрес танцює“.
КАСІНО: „Бен Гур“.
ЛЕВ: „Дівча знад Волги“.
КОПЕРНИК: „Пригоди Томи Соєра“.
МАРУСЕНЬКА: „Пригоди Томи Соєра“.
МІРАЖ: „Княжна Оляля“.
УТІХА: „Женщина в полумінях“ (Чехова Ольга) і „Білі Індіяни“.
СТИЛЕВЕ: „На Сибір“.

КОЛИ БАНДАЖ черевний або **пропукливий**, то лиш в найдешевшій фірмі: Заклад **М. ФРАЙЛІХА, Львів, вул. Городецька 35, Тел.: 71-11.** 997 19—19

СПЕЦІЯЛІСТ ДЕНТИСТ
Д-р МЕД. БОГДАН БАРАНЕЦЬКИЙ
б. ерев дентист. клініки і лікар держ. шпиталя
ординує в хоробах зубів, устної ями і в хірургічних хоробах щок.
У ЛЬВОВІ, ВУЛ. ВАЛОВА 14. II. ПОВ.
щодня від год 3—6 попол.
11 Найновіша дентист. техніка. 4-10

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном **меблів** вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вровновської). Фірма та знана зі своєї **солідности** поручає меблі всілякого рода, як також **меблі** тапіцеровані на довготермінові рати. **Кождому** купуючому по упливі року відсвіжує **меблі** власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 912 6 4—50

Спеціяліст акушер. ґінекольоґ-оператор
Д-р ЯН КІЛЯР
ОРДИНУЄ ЧЕРЕЗ ЦІЛИЙ ДЕНЬ
ЛЬВІВ, УЛ. ЛЬВА САПІГИ 89.
1050 Тел. 51-62. 10—10
Напроти кіна „Grażyna“.

МЕБЛІ люксусові і поєдинчі в наймодніших фасонах поручає ФАБРИКА МЕБЛІВ
КАЗИМИРА ХОЛЄВИ
Львів, Жовківська 127. — Тел. 94—63.
Спеціяльність спальні французькі ясні і теплі. 1043 14—25

НА РАТИ: ліжко залізне кухонне **14** зл., сіткове **40** зл., умивалка **5** зл., **ліжко мосяжне 200 зл., матераци:** З подушки **30** зл., волосінні **75** зл. **Отоманки** гобелінові **55** зл., **Канапки** гобелінові **55** зл., як також приймає перерібки **ФАБРИКА ЗАКС,** ЛЬВІВ, ЛИНДОГО 6, ТЕЛ. 79-99. 1005 23—25

РІК ОСНОВАННЯ 1878.
На осінний і зимовий сезон.
КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ.
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, вул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! Вибір великий!
3 1-?

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття
„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ
Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, Кордецького 51.
1 Телєфон ч. 60-04. 3-?

Видає й редагує Комітет У. К. О. Відповідальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Ч.6 (503). Porto zapłacone ryczałtem Львів, четвер 28 січня 1932 Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. пів неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів. ул. Сташіца ч. 9. І. п. - Тел 105 72

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. За кордоном 1/4- 1 долар. — Ціна числа 25 сот. —
Конто П. Щ.: Краків 405-867.

Сойм для Закарпатської Руси

Чеська преса доносить: Вже викінчено законопроект, котрий згідно з конституцією впроваджує автономічний сойм для Закарпатської Руси. До управнень того сойму належатимуть справи віроісповідні, навчання, мови та адміністрації в тих областях, які виділять закони державні. Закони сойму буде затверджувати президент республики, потому з підписом губернатора Руси будуть вони оповіщувані в окремім дневнику законів. Губернатор, іменований президентом держави, буде відповідальний перед соймом. Дотеперішне парляментарне представництзо Закарпатської Руси в Празі остане без зміни. (Річ ясна, що при всіх хибах цего законопроекту, які відразу кидаються в очі, його здійснення буде найважнішим політичним актом на землях України від часу великої війни, бо се перший суррогат нашої держави).

Комуністична революція в Еспанії

Берлінська преса доносить: В Каталюнії вибухло повстання комуністичних фахових союзів. Воно скоро обняло простори на північний захід від Барцельони. В Берґу комуністи заняли місто й на ратуші вивісили червоні прапори. Незначні військові сили розброєні. — В богатьох місцях Еспанії перервані телєфонічні полученя, заняті зелізничі стації, обсаджені магазини з амуніцією. Богато ранених. В Корунї дійшло до поважних уличних боїв. В Сурії також вивішено червоні прапори. В цілій Еспанії правительство сконфіскувало особові й тягарові авта для транспортів війська.

Розвязання Чину Єзуїтів в Еспанії.

Президент Заморра підписав декрет про розвязання Чину Єзуїтів. Декрет говорить м. і., що Чин Єзуїтів перестає істнувати в 10 днів по проголошенні декрету. Від тої хвилі Чин не сміє розпоряджати своїми добрами, бо вони стають власністю держави. Держава призначує їх на освітні і добродійні цілі. До 10 днів банки й інші фінансові інституції мають повідомити міністерство фінансів про депозити, біжучі рахунки, рухомости і т. д., які належать до Єзуїтів (ПАТ).

Союз безбожників в Заболотові

З Заболотова пишуть нам: Недавно вкрадено в Заболотові серця від дзвонів в часі місії, а в день Богоявлення вистроєно такі збитки: Іменно в ночи здемольовано хрест, зроблений в Навечерію з леду на місці, де мало відбутися в день Йордану водосвятіе, а на місці хреста полишено афіш з написом: „Селяни й робітники! Найвищий час вже вам прозріти і не даватися визискувати всякій хруняді. Проч з попівським кадилом і кропилом! Хай живе СРСР". (Відписано дослівно з оригіналу). Того самого змісту і форми афіші розліплено коло двох церков і в деяких місцях по ринку. На щастя мало хто їх читав, бо наші люди ідучи до церкви досвіта позривали ті афіші. Також розбитий хрест зложено назад з кусків леду, позбирано вінки і смереки, що були повиривані з землі і покидані в воду й наново пристроєно хрест. У відповідь на ті небувалі в нас злочини відбуто величавий похід на ріку і то рівночасно з двох парохій, з Заболотова й Ілинець; процесії зійшлися на противних берегах ріки і ставши напроти себе відбули прегарний чин водосвяття, співаючи грімко „Господи помилуй" і відповідні тропарі на переміну. Ганебний вчинок звироднілих безбожників, аґентів Москви, стрінув загальне обурення й осудження загалу.

Пересторога всім народам

Нема виглядів на скорий кінець кризи.

Міжнародне Бюро Праці в Женеві оповіщує звіт такого змісту: Наскрізь хибна думка оптимістів, що кінець кризи недалекий. Одинокий виїмок становить Англія, де безробіття меншає. Поза нею воно скрізь росте. Дня 1. І. с. р. було безробітних: в Німеччині 5.349.000 (34 проц. більше ніж мин. року), в Англії 2.522.000 (12 проц.), в Італії 909.000 (63 проц.), в Польщі 259.000 (24 проц.), в Бельгії 207.000 (118 проц.), і т. д. Всіх зареєстрованих безробітних було — 9.370.000 без СССР. Кромі того в Злуч. Державах Півн. Америки коло 10 мілл.

Офензива Японців

Заняття Харбіна Японцями можна сподіватися в найблищих днях. Совітські часописи доносять, що Японці почали наступ в напрямі на зелізничу лінію Кашан-Хайлунь, яка йде з Ціцікару до стації Сунку, що лежить на передмістю Харбіну. На полудни наступ Японців спрямований в сторону Шангаю, щоб заволодіти нанкінсько - манджурською зелізницею. Японські летуни кинули бомби на спеціяльний поїзд диктатора Китаю Чанґ-Кай-Шека. (Останні вісти доносять, що Харбін вже занятий і що в Шанґаю займають Японці китайську дільницю).

—o—

За обиду японського цісаря заняли пристань.

Японська маринарка заняла китайську пристань Сін-Тав, на півострові Шан-Тун. За причину того кроку подали виступи місцевої китайської преси проти японського цісаря. Нема надії, щоб Японці скоро забралися.

Вільно їхати до жінок в Америці

З Ваґінґтону доносять: Сенат постановив допустити поза континґентом всіх мужів слюбних жінок, котрі живуть в Америці. Досі ті мужі не могли одержати дозволу на приїзд до Америки й мусіли ждати на чергу в континґенті.

СПРАВА КАЛЕНДАРЯ

Відповідь п. В. Островському.*)

Одною з конечних і навіть пекучих для нас справ є зміна календаря. Зміна ся очевидно конечна з отсих причин: 1) Юліянський календар для нас шкідливий, бо ставить нас культурно нижче. 2) По містах — тут він просто не до виконання, таксамо в Америці й серед усеї нашої еміґрації. 3) Астрономічно він фальшивий. Всі культурні народи тримаються нового календаря вже 350 літ, ми одні з католиків цілого світу тримаємося анахронізму і то шкідливого. Треба бути сліпим, щоб не бачити тої великої шкоди моральної й матеріяльної, яку наносить нам старий календар. Возьмім на узагу лиш се, що через старий календар терплять якраз найбідніші маси. В однім Львові є понад 10.000 наших дівчат служниць; якась скількість робітників у магістраті, газівні, воєвідстві, шпиталях, польських монастирях, у приватних польських підприємствах і капіталістів. Буде також дещо наших публичних урядників. Богато з тих людий тратять посаду задля календаря, бо хлібодавці, впрочім слушно, кажуть, що їх слуги не можуть обходити подвійних свят. І тому відправляють наших. Треба знати, що багато дівчат стративши місце впадає в розпуку. Та сама історія є по всіх містах.

Далі, десятки тисячів слуг, робітників і ремісників мусять працювати в свої свята. Наші церкви в неділі повні, але в наші свята світять пусткою. Дуже прикре враження відчувається на святі Йордану. На ринку сходяться наші процесії, а по дорозі їдуть фіри зі сміттям і чистять улиці. При керниці духовенство з єпископом, а недалеко везуть битих свиней, волів, дрова, вугля і т. д. Все те викликає почуття пониження в нашім народі.

Коли наші поважні люди, як д-р Ярослав Олесницький в „Ділі" заявилися явно за найскоршим заведенням нового календаря, то ось православний Українець п. Островський заявляється за старим. Його аргументи нестійні й ретроградні, чим вводить хаос до нашої церковної провінції. П. Островський виступає тут як речник ретроградного православія, бо справедливість вимагає підчеркнути, що вже й не всі православні стоять за старим календарем. Ми маємо зовсім інші погляди на Церкву, як п. Островський. В нього переважає мотив совєтський; він хоче, щоб у Церкві рядили „маси". Далі піддає жидівські аргументи й аж два рази до них апелює. Видно, крепкий з нього восточник, бо волить, щоб ми взорувалися на Жидах, якщоб ми святкували разом з латинниками.

Пану Островському всі аргументи прихильників реформи календаря видаються вже позідомляли в „Н. Зорі" (ч. 2.), в „Ділі" почалася дискусія в справі зміни календаря. Досі принесло „Діло" вже кілька голосів за новим календарем й один голос (п. Островського з Волині) проти. На сей голос реагує стаття о. М. Карівця, яку тут містимо. Справі зміни календаря присвятимо згодом більше місця. — Ред.

ються занадто дрібні й легкі. В наші свята працюють, псують нам святочний настрій, наш пролетаріят мусить у свої свята працювати, церкви стоять по містах порожні, масу наших людей тратимо по містах, через що ніколи не станемо на висоті сучасних культурних націй, коли так дальше буде. Але все це для п. Островського — дрібні річи!

Що ми нижче стоїмо від Румунів, Сербів і Турків — се у п. О. в консеквенції також дрібна і легка річ. Ось доказ принціпіяльної негації... „тримаймося“ *старого поганського календаря*, хочби ми мали всьо стратити!

Хибно думає п. Островський, що старий календар стоїть на перешкоді нашому винародовленню. Правда виглядає якраз навпаки. Багато людей по наших містах часто й не знає, що наше свято і працює серед Поляків, а в церкві почулиби слово Боже в своїй мові, якби свята були по новому.

Як у п. О. хаос у понятті календарнім, так само хаос в релігійнім і суспільнім. Після нього мають рішати „маси“. А маси, як відомо, темні й несвідомі. І якже ті маси мають диктувати голові, то є: Церковній владі? Цілком по совєтському! І ми проти сего як найрішучіше мусимо виступати. Досить у нас свого хаосу, не чуємо потреби приймати ще й імпортований хаос, котрий виріс на чужім нам культурно підложжі. Не дивуємося, що, як каже п. О., коли православна митрополія хотіла завести новий календар, то „маси спротивилися“. Що у православних маса противна своїй владі, се річ природна, бо православіє так виховало свої маси. Вже за Могили православні козаки розганяли правосл. церковний собор, над чим плакав митрополит Могила.

Незгідне з правдою те, що на радянській Україні нарід противний новому календареви. Богато селян є там за новим календарем, лиш не хотіли, щоб се було під диктатом большевиків, або таких людей, як їх ставленник митр. Сергій. Я, їдучи з прав. селянином 1929 р. на Україні, говорив на сю тему. Селянин був за тим, щоби православні обходили свята по новому, разом з католиками; тоді, як він казав, булаб сильніша християнська віра під большевиками. Українські селяни добре знають, що в Румунії свята по новому, бо бачать як на Дністрі святять воду 6. січня, а не як у нас 19-го. Так само чути до Могилева Под., як ходять з „маланкою“ під Новий Рік, співаючи в близькім місточку Атаки. Отже так водосвяття, як і Маланка з великим торжеством і забавами відбувається по новому і на тім не тратить православна віра.

Просто немислимий плян п. Островського, щоб наші владики зїхалися з православними на собор у справі календаря. Пригадуємо п. О-у, що сам папа Пій IX. і Лев XIII. відзивалися до православних епископів і запрошували на собор ватиканський для обговорення важніших справ, як календар, бо справи єдности св. Божих Церков. Та всі православні на се запрошення відповіли мовчанкою, лиш оден Александрійський патріярх прислав якусь відповідь.

Ми радо вислухаємо всяких протиаргументів у справі нового календаря, але нехайже ті протиаргументи будуть уважно обдумані й нехай беруть під увагу передовсім добро релігії й Церкви. А того в протиаргументах п. Островського ми зовсім не бачимо.

М. Каровець, ЧСВВ.

Примітка: У 18 ч. „Діла“ появилася стаття начальника громади Василя Остапчука з Кривенького, котрий розумно аргументує не тільки потребу нового календаря, але й знесення 3-дневних призників: Досить — каже — два дні. Зі скороченням святочних днів будемо мати й менше пиятики, галабурд і бійок. А зі зрівнанням календаря не будуть на панських ланах наші люди працювати в наші свята зі слезами в очах. — Ред.

Польсько-українська проблема

II. Голос Українця в польській пресі.*)

Під впливом тої національної релігії творилася українська національна релігія. „Книги битія українського народу“ М. Костомарова написані під впливом польського месіянізму „ks. ęzi pielgrzymstwa polskiego“ Мацкевича). Політична поезія Т. Шевченка також повстала під впливом польської незалежницької еміграційної поезії (гл. розвідки проф. ягайлонського ун-ву. д-р О. Третяка і проф. львів. ун-ів. д-р О. Колесси, присвячені сій темі!).

Або новочасні організації: УВО бере собі примір з „Леґіонів“ („Польська Організ. Військова“ з часів визвольної війни) і польських зорців; всі польські конспіраційні товариства були учителями української молоді. Чейже недавно вся польська преса святкувала 50-ліття першої конспіраційної організації учеників на терені Схід. Галичини. І чиж можуть Поляки дивуватися, коли завтра викриють якусь конспіративну організацію українських учеників? Наука в ліс не йде. Один з львівських Українців оповідав мені, що має намір просити о. Епископа Бандурського, щоб позволив йому перекласти його патріотичні польські проповіди п. з.: „Не гасіть духа“, на українську мову. Чи дістав дозвіл — не знаю. Одначе помисл характеристичний.

Ось такі факти, ось така дійсність! А коли так, то польська політична думка повинна стреміти до розвязання польсько-української проблеми на певній політичній площині, — повинна стреміти до творення *сурогату української державности в Польщі*, бо лиш на такій площині реальний політик буде міг знайти шлях до державної уніфікації. Хибно думає навіть такий глибокий ум, як Бохеньский, котрий твердить, що Українці будуть задоволені тоді, коли дістануть мінімум політичних і культурних свобід. Українці тоді задоволяться, коли дістануть сурогат власної державности в границях Польщі — інакше кажучи — *коли прийде до швайцаризації теренів, оюнятих польсько-українським сяором*, бо тоді Українці так будуть привязані до Польщі, як до Швайцарії привязані Німці, Французи й Італійці, хоч в сусідстві мають свої національні держави. Також австрійські Поляки були під Австрією вдоволені і то лиш тому, що тут мали сурогат власної державности („Пиши Тобе пане стоїми і стань хцеми!“). Те саме говорить і гр. Борковський: „Льояльний той, хто вдоволений“.

А як тепер в Галичині?...**) Та послухаймо, що говорить п. Бохеньский. Він так пише про відносини в Галичині і настрої Українців:

„Щоби зрозуміти, чому пересічний Українець, хоч досконало здає собі справу з фантастичности сепаратизму, це ворог Польщі, поставмо себе на хвилину в його положення. Припустім, що Сх. Галичина находиться під панованням України і що Поляки мають такі самі права, які мають сьогодня Українці. Бож край на Схід від Сяну має менше-більше 50 проц. української людности, може навіть більше. Отже припустім, що повітове самоврядування походить з номінації й Поляки фактично з нього виеліміновані. Всі вищі адміністраційні становища заняли Українці. В адміністраційних урядах польська мова заборонена. Польських шкіл 700, українських 2300, польських семинарів 3, українських 36, гімназій тексамо. Щоби студіювати в рідній мові, мусять Поляки емігрувати до Праги або до Харкова. На державних будинках і т. д. виключно українські написи. За польські гимни гімназисти сидять в тюрмі. За богослуження за полеглих в боротьбі з Українцями карають. Щож Поляки на се? Нетевно.. не голосять „урбі ет орбі“ льояльности для України і ждуть лиш відповідної конюнктури, щоб позбутися такого приємного реж'му. Тут лежить суть проблеми. Не вистарчить нам щоб Українці не кидали бомб на кожді Східні Торги. Треба... щоб українська маса була дійсно льояльна. А в теперішних умовинах це виключене“...

Так пише польський патріот, з польського становища, опираючись на статистиці, якої знов Українці не признають і то на жаль не безпідставно.

Чи польська опінія зможе бодай це зрозуміти, що пише п. Бохенський? Теперішна польська психіка вихована під впливом Сенкевичівського Заглоби:

„Щоб їх пархи зїли, цей архисобачий нарід! Щоби з їх бебехів погани тятиви собі понакручували! Бог всі нації сотворив, але їх чорт, таких синів, содомітів! А щоб їм усі матері („мадьори“) пояловіли, щоб їх гортанки всі чиряки обсіли — скурчібики, собачі хвости, собачі душі! І скажи-но, моспане, про що тим владям розходиться? Не сидівби кождий спокійно панщини?! Чи ми винні, що нас Пан Бїг сотворив шляхтою, а їх хамами?“ — говорить Заглоба з емфазою...

М'татіс мутандіс у віці літаків і радія психіка Заглоби дальше покутує, а „патріотичні“ пресові органи скріпляють її. Дух Яреми Вишневецького кряче над „кресами“, а побіч нього дух Максима Кривоноса...

Над польською й українською психікою запанували посвоячені духи. Перший „мордував хлопів, стинав, на паль вбивав, потім казав очі сверлом викручувати. І певно бувби всіх хлопів своєю і своїх шаблею повирізував — пише в своїм памятнику Микола Емйолозский, прихильник Яреми — колиб менше потрібне співчуття („комізерація“) декотрих панів над своїми підданими не здержала закорінавленої шаблі. — Попустім, бо хтож нам панщину буде робити?...“

Так кликала до кн. Яреми, устами Януша Тишкевича, декотрі „розсудніші“ польські пани.

А Максим Кривоніс? Він був „кріпавим местником українського народу“, — пише історик Вячеслав Липинський, — такий жорстокий, як польське насилля, що покликало його до життя“.

А польський загал! „Поляки — пише польський історик Шайноха — в одній з тогочасних своїх оман уважали боротьбу кн. Вишневецького з хлопством за найхоробрішний прояв воєнного духа в народі“.

Якийже вислід цего божевільного танцю? „Польща впала і нас роздавила“ — писав перед 90-ти роками Шевченко.

Таку саму психіку плекає теперішна школа лектурою „Огнем і мечем“. Цю повість обовязково читає польська й українська молодь з тою лиш ріжницею, що польська, як вз'р бере собі Заглобу і Ярему, — друга Кривоноса. Тому не дивимся, що Українці уважають повість „Огнем і мечем“ найліпшим підручником українського патріотизму. Це факт!

І така хоробліва психіка тяжить над польсько-українською проблемою. Тому Українці, *це чужий елемент, тому вони горожани* III. категорії, тому Українець не може бути навіть „львівським віцевоєводою“, хоч реальні польські політики повинні знати, що навіть „так високе становище“ ніколи не може вдоволити Українців які чейже знають, що навіть неприхильна їм мирова конференція в Парижі ухвалила проект статуту для Схід. Галичини і як мінімум предкладала їм сурогат власної державности.

Отже перший політичний польський постулят повинен бути: Перемиховання польської психіки і спрямування польської політичної думки супротив Українців на інші тори.

—o—

*) Гл. „Н. Зоря“, ч. 4.

**) Термін „Малопольська Всходня“, це нонсенс. Виказав це польський учений. Він таксамо не вдержиться в Українців, як не вдержався штучний московський термін „Привіслянський Край“ на означення Польського Королівства.

Новий політичний процес

Обжаловані о. пралат Куницький і д-р Заваликут.

У Львові відбувається тепер перед лавою присяглих процес Впреп. о. пралата Куницького й д-ра Ів. Заваликута. Акт обжалованя закидає їм злочин головної зради й забуреня публичного спокою; о. К. на вічу в Медині мав говорити, що Поляки то пявки, які пють кров українського народу і треба їх відривати одну по другій, бо виссуть останню кров, без котрої не буде життя. Укр. нарід в Польщі мав порівнувати до 7 міліонів щурів в одній скрині, котрі дісталисяб на свободу, якби не гризлися між собою, але гризли стіни тої скрині.

Д-р З-т мав підбурювати на вічу до непризнаваня Галичини за частину Польщі. Мав говорити, що не буде згоди поки Українці не здобудуть самостійности і мав взивати до виховування дітий в дусі ненависти. — Оба обжаловані до вини не почуваються; о. К. підчеркує, що як священик і громадянин з обуренням відпирає закиди прокураторії. Протидержавної роботи ніколи не провадив. Хоч є противником угоди, але між угодою і згодою бачить ріжниці. Про пявок говорив, але розумів під тим лихву, партійність, процесовичівство, котрі нищать нарід. На питання, чи належав до УВО, відповідає, що священик не може належати до терористичної організації. Політикою зачав формально займатися від 1923 р., в 1925 написав серію фейлетонів до „Нового Часу“. На запит вияснює програму УНДА. З Коновальцем зустрічався приватно й вінчав його. Процес обрахований на 8 днів. Зізнавати-ме коло 80 свідків.

Армія твориться силою, зверху вниз, а не знизу вверх, — монархічними, колиж монархія в даний мент неможлива, — то аристократичними, хочаб навіть большевицькими диктатурами (В. Липинський).

ВАЛЕНРОДИЗМ ПОЛЬСЬКОГО ПОЗИТИВІЗМУ

„Слово Польське“ ч. 353. напечатало цікаву статтю пера гімн. учителя п. Стефана Кавина п. з. „Чи ми... позитивісти“. В ній виложений символ віри польських санаторів-пілсудчиків з табору поступовців-позитивістів, „практичних людий волі і чину, вільних від всякого апріоризму думки, емпириків, що стремлять до щастя на землі“. Найцікавіща в тій статті критика польського позитивізму по 1863 р., напечатана під субтитулом „Валенродизм польського позитивізму“. Автор пишучи про цю добу в історії Польщі по здавленню січневого повстання та про теоретиків і практиків т. зв. „органічної праці“ в роді А. Свентоховского і краківських „станчиків“, доходить до висновку, що в Польщі позитивізму в західно-европейськім значінню н е б у л о. В тій справі автор пише: „Чимже був т. зв. польський позитивізм? Коли подумається над його родоводом, поробиться зіставлення і вичеркнеться перспективи й історичні антиномії, такі часті в історії Польщі, вдаряє спостерігача яскравий ц и н і з м. Польському позитивізмови вказував дорогу не Конт (Comte) не Джон Стюарт Міль, але... цар Александер II.: „Відкиньте всі мрії, бо я зумію проборкати пориви тих, котрі схочуть захоплюватися м р і я м и!“ Так виглядав польський „передпозитивізм“. По тій лінії йшли „Політичні напрямні“... Польське життя по 1863 р. здійснювало на 100% поетичну фікцію Міцкевича, котрий в „Конраді Валенроді“, як це слушно замітили Словацький й Іван Франко, давав польській суспільности м е т о д у і с т и л ь ж и т т я в н е в о л і. Отже „польський позитивізм“ був відновленням традицій „позитивізму“ Альфа в німецькім ордені — був пристосуванням до дійсности. Коли суттю польського романтизму було стремління до незалежности, то т. зв. польський позитивізм був м а с к о ю цего романтизму, маскою дуже прозрачною. Ми волікли за собою цей валенродизм як горб на плечах. На нім заломлювалася майже кожда струя европейської культури, пересаджена на польський ґрунт. Вайдельотом був Виспяньский, „останнім Вайдельотом“ був — Жеромский. Навіть мистецтво не остоялося перед ним. Кождий вислів його був лише „повістю про долю Альдони“. —

Треба признати, що подібно щирої й острої критики польського позитивізму досі ще не було в польській пресі.

В деяких виїмкових хвилинах здобути політичну владу розмірно легко, одначе ніколи не можна її вдержати без допомоги господарської сили й культурної самостійности (С. Томашівський).

Маленькі й фейлєтон

Encephalitis lethargica

У віденській психіятричній клініці проф. Пецля відбулося на днях засідання Т-ва Лікарів, на котрім докторка Гальперн представила зібраним лікарям вислід лічення т. зв. „Енцефалітіс летаргіка“ або „мозкової ґрипи“. Та прикра хороба повстає часом у звязку зі звичайною анґіною (запаленням горла), особливо в часах, коли грасує ґрипа. Та хороба викликає тяжкі нервозні комплікації, получені з обезвладненням ріжних мозкових осередків, що доводить до затрати мови і т. п. На щастя медицина вміє вже давати собі раду з тою хоробою, що й представила прелєґентка. На всякий випадок слідує з того, що не треба собі легковажити навіть легких на око запалень горла, ні легких проявів ґрипи. (З німецького).

З голосів преси

Не збанкротував капіталізм, лиш захорував на... соціялізм.

Відомий економіст Жорж Девін помістив в паризькім „Ревю ебдомер“ цікаву статтю, в котрій твердить, що критика капіталізму не узасаднена. Коли може бути мова про банкроцтво, то не капіталізму, але — соціялізму.

„Якже можна не бачити, — пише автор, — що всі приміри мнимого банкроцтва капіталізму в Америці, Англії, Німеччині та Франції не можна приписувати капіталістичній системі, яка в тих краях не істнує в чистій формі. Навіть в такім краю як Америка, організація продукції не побудована на чисто капіталістичній методі. Продуцент не користується повною індивідуальною свободою і не є виключним й абсолютним паном своїх засобів. У Франції й Англії право власности обмежене. Тут держава обтинає право до маєтку, до спадку, до зисків з продукції при помочі податків і в той спосіб гальмує природний гін до збогачування.

Отже не слушний і несправедливий закид під адресою капіталізму, що він причиною всього зла. Навпаки, — теперішне зло спричинене частинним збуренням капіталізму. Розтратна демократія, нівелюючий усе соціялізм спричинюють, що нормальне функціонування капіталізму стало неможливе.

Соціялізм черпає з богацтв, котрі створив і назбирав капіталізм. Соціялізм зі своєї програми не вспів нічого здійснити крім негативних починів, які власне так ділають, як пісок в організмі машини. Дійсний виновник теперішної скрути це власне соціялізм, котрий цілком недописав як творча метода.

—o—

За чистоту німецької раси

Берлінська преса оповіщує ухвалу зїзду німецьких лікарів, гітлєрівців, котрі становлять 1/5 часть всіх лікарів Німеччини. Професори Штемлер і Хемутц виголосили на тім зїзді реферати такого змісту: Кождий повнолітний Німець повинен бути зобовязаний під присягою зложити зізнання про своє походження. Фальшиві зізнання мають бути карані тюрмою і конфіскатою майна. А хто не схоче зложити зізнань, того треба зарахувати до жидів і відповід. з ним поступати. За чужих треба уважати тих Німців, котрі мають в родині чужинців, особливо східної раси. Не тільки подружжа Німців з чужинцями, але й усякі подібні взаємини мають бути остро карані. Повні права в державі мають мати тільки люди чистої німецької раси. Жидам лікарям має бути заборонене лічення Німців... В дусі тих рефератів ухвалено й резолюції.

—o—

Важне інтервю Сталіна

СССР не заґварантує Польщі її границь.

Знаний німецький письменник Еміль Людвіґ зателєфонував з Москви до Берліна зміст своєї розмови зі Сталіном. М. і. Сталін сказав: Знаю, що деякі круги Німеччини занепокоєні кроками СССР, котрі можуть робити враження апробати стану посідання Польщі. Та ми політики свого рода. Робимо те, що говоримо. Коли заключимо умову з Польщею про неагресію, то се значить, що не зробимо на неї нападу, котрий міґби причинитися до зміни її границь, розуміється коли й Польща так буде поступати. Та сим ще не узнаємо верзайського договору. А може се значить заґварантування границь Польщі? Ні! Ніколи ми Польщі її границь не ґварантували і ніколи того не зробимо. Наші приязні взаємини з Німеччиною остануть такі самі як були передтим.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Недуга Впреосв. І. Попадополя. Тяжко занедужав Преосвящений Ісаія Попадопольос, вислужений Асистент св. Конґреґації для Східної Церкви. Сей старенький епископ грецький великий приятель нашої руcько-катол. Церкви. Свою тяжку недугу зносить з подизу гідним спокоєм та віданням Божій волі й свої терпіння жертвує Богу за зєдинення Сходу. Св. Отець післав страждучому Владиці Апостольське благословення. (В останній хвилі одержуємо з Риму вістку, що Преосв. Пападопульос вже упокоївся. Ширшу згадку про Покійного помістимо в найблизшому ч. „Н. Зорі“).

Св. Отець зарядив апостольську візитацію всіх церков та церковних установ („льокорум піорум“) у Римі. „Оссерваторе Романо“ принесло Апостольське послання св. Отця, звернене до всего клиру й народу в Римі. Св. Отець заряджує: „Щоб наближилося так горячо бажане Царство Ісуса Христа, котре принесе душам людей правдивий мир і справедливість та в нашім св. місті має затріюмфувати як примір для других; щоб між духовними й світськими все більше й більше відновлялася віра, більшала християнська праведність і скріпилася Божа любов; що наші Попередники у відповідний час заряджували, те й ми задумуємо відновити, а саме Пастирську візитацію церков Риму вирішуємо й сим посланням заповідаємо“. — Ту візитацію іменем і авторитетом св. Отця має перепровадити Вікарій міста Риму Й. Е. Кардинал Франціск Маркеті Сальведжані, зачинаючи „як годиться“ від Лятеранської Базиліки. В тій ціли поручає йому св. Отець дібрати собі до помочи відповідне число спосібних людей з епископів, світського й монашого клиру. Сам св. Отець вимінює лиш Архиеп. Йосифа Паліка. — Письмо се підписали Секретар Стану Кардинал Е. Пачелі і Кардинал Канцлер А. Фрівірт.

Альберт Великий проголошений святим і учителем Церкви. „Оссерваторе Романо“ приносить декрет св. Отця, де проголошується Альберта Вел. з ордену ОО. Домініканів Святим і Учителем Церкви. Декрет сей підписав св. Отець так: „Я, Пій, католицької Церкви Епископ“. Крім св. Отця підписані два кардинали: Фрівірт і Лаврентій. Декрет зачинається словами: „Ін тесаврісаапієнціе“. В декреті подана коротко життєпись святого й його заслуги для Церкви. Визначився цей святий не лиш на науковім полі, але також у великих ділах Церкви. На II. Люґдунськім Соборі св. Альберт багато причинився до заключення унії з Греками; також його заходам треба приписати затвердження вибору Рудольфа Габсбурґа. Св. Альберт, названий Великим, не лише з огляду на святість життя, але також на універсальність свого ума. У своїй творчости не опустив ні одної ґалузи людського знання. Він створив осібну богословську-фільософічну систему, а його учеником та духовним спадкоємцем був св. Тома з Аквіну. Крім того лишив праці про астрономію, космоґрафію, метеорольоґію, антропольоґію, кліматоґрафію, фізику, механіку, архітектуру, хемію, мінеральоґію, зоольоґію, ботаніку і пр. Був в своїх часах найбільшим авторитетом в богословії. На тій основі вже в середних віках дали св. Альбертові назву: „Доктор універсаліс“. Св. Отець назначив день 16. листопада, як день присвячений новому Святому. Альберт Вел., ур. 1193 р. у Лавінґені в Швеції, вступив до Чина ОО. Домініканів в Кольонії 1223 р.; 1260—1280 епископом у Реґенсбурґу (Ратісбона). — Т. Г.

—o—

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

РАДА СОЮЗА НАРОДІВ в Женеві розпочала свої засідання. На сю сесію наспіла теж українська скарга в Польщі в зв'язку з пацифікацією. В Женеві перебувають пос. М. Рудницька і пос. З. Поленський.

Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ, голова Укр. Клюбу в соймі, оповістив свою промову, яку мав виголосити в дискусії над внеском у справі недовіря правительству. Зміст: Заяву міністра внутр. справ уважаємо випливом хвилевого інтересу Польщі на закордонним терені, де мають розглядати справу пацифікації. Д-р Д. Л. підчеркує, що міністр поминув мовчанкою Українців за сокальським кордоном, хоч вони становлять з Галичанами одну націю. Далі наводить, що в часі пацифікації знищено 160 наших кооператив і досі не дано відшкодування, а на Волині роками не реєструють укр. кооператив. В 1930 р. розвязано 75 „Просвіт“, а в 1931 р. 37. В р. 1923 мали ми ще в Польщі 3.120 народних укр. шкіл (з чого у Сх. Галичині 2.655, на Волині 443, на Поліссі 22), а в р. 1929 вже тільки 716. Одна середня школа припадає на 74.000 Поляків, 176.000 Німців, 557.000 Українців. Розуміється в т. зв. українських школах вчать по українськи крім релігії й укр. мови тільки історії природи й рисунків. Д-р Д. Л. кінчить заявою, що український нарід не дасть себе розбити й розпорошити.

ПОЛЬСЬКИЙ ПОСОЛ У МОСКВІ ПАТЕК підписав пакт про неагресію з совітами.

У ЛЬВОВІ відбулося віче вшехпольської академічної молоді в українській справі. Промовці на вічу остро виступали проти утворення українського університету у Львові, проти творення українських гімназій, проти привернення „Лугів“ і „Соколів“ і проти признання інвалідських рент українським „борителям“.

„В ОБОРОНІ „МАЛОПОЛЬСКІ ВСХОДНЄЙ“, уладило у Львові віче „Товажиство Опекі над Кресамі“. На тім вічу промовляв сенатор проф. Ґломбінський (нд) і знаний з боротьби за Львів бриґадіер Мончиньский. Промова цього останнього була дуже демаґотічна і прямо провокаційна. Майже ціла промова була присвячена „кровавим вичинам гайдамацкім“.

БРІЯН заявив англійському журналістови, що від 10 літ ніколи не було такої малої можливости війни як тепер. Німеччина окружена сильними сусідами війни не розпічне. СССР стає щораз більше консервативний і також не бажає війни.

ГІТЛЄР ПОРОЗУМІВШИСЯ З ГУҐЕНБЕРҐОМ, головою національно-німецької партії повідомив Брінінґа, що вони відкидають продовження президентури Ґінденбурґа на парляментарній дорозі. (ПАТ).

БОМБИ З ОТРУЙНИМ ҐАЗОМ і машинові кріси відкрила віденська поліція в Робітничім Домі соціялдемократів на Оттакрінгу (Відень). З того ясно, до чого приготовляються навіть ті марксісти, котрі воюють з большевиками.

МОБІЛІЗАЦІЯ ЯПОНІСЬКОЇ ФЛЬОТИ. З Токія доносять через Лондон: Японська адміралиція оповістила такий наказ: У пристані Сабо мають приготовитися до виїзду судна 22-ої дивізії нищителів терпедовців і фляґовий корабель „Каґа“, а в пристані Куре судна 15 дивізії нищителів і спеціяльний корабель „Мамґа“. Рівночасно повідомляють, що воєнні кораблі „Ізуно“ й „Нотуро“ повною силою пари виплили в напрямі Порту Артура.

——o——

Позичок низькопроцентових і довгореченцевих

уділяє

СПІЛКА КРЕДИТОВА з огр. пор. в Кракові

ВУЛ. ЛЮБІЧ Ч. 9/II.

13 Близші інформації і проспекти по надісланні почтових значків на відповідь. 4-?

НОВИНКИ

Варшавська Ремісннча Палата видала обіжник, яким поручає не приймати нових термінаторів до шевського ремесла тому, бо й так страшне безробіття між шевцями.

Серед учеників середних шкіл на Мадярщині ширіться комунізм. Поліція увязнила провідників. Мимо того комунізм дальше ширіться. Організацією кермують і фінансують її комуністи з заграниці.

У львівських броварах наступили масові виповідження праці. Богатьом з тих, котрих задержано, поставлено за умову, що згодяться на 30—40 проц. зменшення платні.

Берестейський процес коштував понад 20.000 зол. Кошти процесу мають заплатити засуджені посли.

Ювилейні свята „Рідної Школи“, відбулися в Коломії, у Волчківцях, пов. Снятин, в Підгайцях і в Ню-Йорку в Америці.

В Норвеґії живе 2700 католиків. В тім краю працює 33 катол. місіонарів.

Новина. До чого доводить кріза, свідчить така вістка з Лондону: Одна з дам найвисшої англійської аристократії заявила своїм численним знакомим, що вправді дальше буде уряджувати приняття, одначе не безплатні, як досі, тільки жадати-ме по 5 шілінґів від особи...

Самоходова катастрофа приключилася з Ґітлером, др. Ґебельсом і ґен. Епп'ом підчас їх повороту до Берліна з весілля д-ра Ґебельса в Меклємбурґії. Шофер заломив собі черен, Ґітлер зломив палець, д-р Ґебельс й інші гості легко контужені.

Ісламітською Меккою в Европі має стати Будапешт. Тою справою займався панісламський конґрес у Єрусалимі, котрий вирішив збудувати в Будапешті мечет і високу ісламську школу. В тім мечеті будуть поміщені тлінні останки муфтія Гуль-Баба, котрого іменем названо тамошну громаду мусулман. В Будапешті є тепер 1.500 мусулман. Будапешт має стати свого рода Меккою для мусулман, що живуть на Балкані.

Двоє 5-літних дітий в келяфонській окрузі (Ґреція) задусили дволітну дитину. Запитані, чому се зробили, відповіли, що зробили се підчас забави, наслідуючи батька, який недавно задусив ягна.

Великі снігові шаліють в Персії. Від 6. днів перервана телеґрафічна і зізнична комунікація. В столиці брак вугля і мяса.

В Ґватемалі вибухли вулькани Акатенанґо і Фуеґо. Кілька місцевостий коло вульканів залила лява. Є жертви в людях.

Два молоді правнуки Ґетого знайшлися в притулку для бездомних у Відні. Привів їх туди рідний батько, показав їх документи й заявив, що утративши посаду, не має чим прокормити дітий.

На еміґрації в Ліоні помер рос. ґенерал Щербачев, той сам, під проводом котрого величезні рос. війська заняли Львів з початком війни.

В 79 р. життя помер в Лондоні конструктор торпед Бреннен. За свій винахід одержав свого часу велику суму 110.000 фунтів ст.

Дві третини людства не вміють читати. Американські учені оповістили статистику, з котрої виходить, що 850 міліонів людий належить до неграмотних. Це становить майже дві третини всего людства.

Зі Злуч. Держав видалено в 1929-30 рр. 18.142 осіб як небажаних чужинців, котрі не мали там права побуту.

Злодій, засуджений на 5 літ тюрми у Сан Франціску, винайшов замок недоступний для витриха і лому. Сим винаходом зацікавилася одна фірма і відкупила від нього патент за 100.000 долярів.

Товариство взаїмних обезпечень на життя й ренти

„КАРПАТІЯ“ У ЛЬВОВІ,

повідомляє, що з днем 1. лютня ц. р. переносить свої бюра до власної каменици В РИНКУ Ч. 38. II. ПОВЕРХ.

Біржа

Ґроші: Амер. доляр 8.89, нім. марка 2.11, англ. фунт стерлінґ. 30.70 **зол.**

Збіжжа: (Ціна в зол. за 100 кґ. **льоко** стація навантаження віддаль від **Львова** 200 км.). Двірська пшениця 23.25—**23.75**, пшениця сел. 21—21.50, жито сел. 23—23.25, ячмінь на мливо 15.25—15.75, кукурудза краєва 16—16.50, промислова бараболя 2.80—3, гречана каша 33—**35**, житн. ґрис 11.25—11.50, пшен. ґрис 11—11.25. — На біржі обороти малі. Помітна знижка цін.

——o——

Жертви

ВПан Іван Лазорко, син Василя в Бабинцях, п. Кривче н./Дн. зл. 35 на католицьку пресу. — Видавництво складає п. Лазоркови щиру подяку. 1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА.

ПАЛЯС: „Конґрес танцює“.
КАСІНО: „Коли жінка є ґарна“.
ЛЕВ: „Вогонь“.
УТІХА: „Локомотива“ (Льон Ченей) і „Кривавий порахунок“.
МІРАЖ: „Скарамуш“ і „Найпарадніша парада“.
ОАЗА: „Смолоскипи“.
КОПЕРНИК: „Таємниця секретарки“.
МАРУСЕНЬКА: „Таємниця секретарки“.
СТИЛЕВЕ: „На Сибір“.

СПЕЦІЯЛІСТ-ДЕНТИСТ

Д-р МЕД. БОГДАН БАРАНЕЦЬКИЙ

б. елєв дентист. клініки і лікар держ. шпиталя **ординує в хоробах зубів, устної ями і в хірурґічних хоробах щок.**

У ЛЬВОВІ, ВУЛ. ВАЛОВА 14, II. ПОВ.

щодня від год 3—6 попол.

11 **Найновіша дентист. техніка.** 5 -10

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном **меблів** вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ҐЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вронівської). Фірма та знана зі своєї **солідности** поручає меблі всілякого рода, як також **меблі** тапіцеровані на довготермінові рати. **Кождому** купуючому по уливі року відсвіжує **меблі** власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 912 б 5—50

Видає й редагує Комітет У. К. О. Відповідальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 7 (504). Рогю заривсоне гусзапем Львів, неділя 31 січня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. піа неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів ул. Сташіца ч. 8. І. п. - Тел 105 72

Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол. місячно 2 зол. Заграницею 1/4- 1 долар. — Ціна числа 25 сот. —
Конто П. Щ.: Краків 405-867.

Грізні вісти з Азії

Японці заняли ключ до Сибірі. — Китайський ґенерал Маа перейшов до Японців. — Союз Народів зовсім без сильний.

З Далекого Сходу доносять: Японська кавалерія з корпусу ґен. Сісія заняла Харбін, ключ до східної Сибірі. Майже рівночасно китайський ґенерал Маа з 15.000 війська порозумівшися з головним вождем Японців в Манджурії ґен. Сусукі, заняв Цицікар і буде боротися по стороні Японців. В Шанґаю, котрий японські сили заняли від суші і від моря, поступають Японці з великою певністю себе, закривають ґазети і ріжні товариства, а японський адмірал оповістив, що поступатиме так, як уважатиме за відповідне. Японське правительство зарядило висилку нових військ до Манджурії. Ті вісти з Азії заповідають грізні комплікації. Союз Народів зовсім безсильний. Секретар Дріммонд уступив.

Хто командує Китайцями?

З Токія доносять: Японські звідуни устійнили, що в штабі китайської армії працює 5 совітських офіцирів, котрих туди відкомандувала совітська влада.

Державні недобори в Польщі

На засіданні буджетової комісії міністер скарбу Ян Пілсудский, виголосив промову такого змісту: За 9 місяців вплинуло безпосередних податків 462 міл., т. є. 12 проц. менше ніж преліміновано. Податки посередні виказують 10 проц. знижку. Подібно паде дохід з цла, бо всі держави ступили на шлях самовистарчальности. З монополів за 9 місяців вплинуло 42 проц. менше як преліміновано. Податкові залеглости виносять по день 1. X. 1931 р. 1 міліярд і 181 міліонів, з чого лиш коло 200 міліонів можна буде одержати через екзекутора. Про жадну мораторію уряд не думає, але приготовляє нові податки.

Упадок руху на зелізницях

Фірманки нищать перевіз на зелізницях.

В буджетовій комісії сойму міністр лучби Кіґи заявив: Дається відчувати велика конкуренція самоходів і фірманок. Потворилися постійні лінії фірманок на просторах 100—120 км. Вони перевозять по цінах неможливо низьких і для зелізниць і для самоходів. Супроти того, що упадок перевозу на зелізницях виносить 9 проц., требаб відправити 9 проц. персоналу, т. є 15.000 людий. Одначе мін-во відправило тільки 7.000. Треба знати, що видатки на персонал і роботи виносять 60 проц. всіх видатків. Муситься також знести деякі особові поїзди, бо вони не оплачуються. Положення на загал тяжке.

Контроля документів подорожних

Без документів не виїздити, бо можуть бути прикрости.

Мін-во комунікації видало розпорядок у справі контролі білєтів і документів. До тої контролі управнені без окремого дозволу представники НІК., головний інспектор комунікації, начальники виділів з мін-ва комунікації та з дирекції зелізниць, а на підставі спеціяльних уповноважень також ревізори поїздів і инші зелізничі функціонарі. З дому без документів не виїздити.

Страшне поведення з духовними в Еспанії

З Еспанії надходять щораз страшніші вісти про перебіг нової революції. І так в місцевости Соляна революціонери здобувши громадський будинок і жандармерію та знищивши всі акти, оповістили соціяльну революцію. Відтак підпалили церкву на 4 рогах і нікому не дозволили її ратувати. Старого пароха витягнули на вулицю і казали йому втікати середнього пеналіру. Священик утікав у світлі горіючої церкви, а злочинці стріляли в нього з мисливських рушниць найдрібнішим шротом. Нарешті впав окрівавлений. Бунтівники знищили всі получення телеґрафічні й телефонічні і навіть зелізничний тор. Про тяжкі розрухи доносять також з Тернелю, з Севіллі, з Кастелю де Кобра і т. д. — Тут слід пригадати численні голоси католицької преси про те, як катол. духовенство в Еспанії занедбувало в свій час протиділанння проти наростаючих руїнницьких струй, як байдужно ставилося до своєї преси і як деякі духовні навіть остентативно голосували при виборах разом з „лівими“, думаючи, що в той спосіб „позискають собі нарід“. Ну й „позискали“.

Новий лік на „вола“

Як відомо, вола се недуга, котра не тільки дуже шпетить людину, але може бути й небезпечна для здоровля. Ту недугу лічили всяко, а тепер в „Мінхенер Вохеншріфт“ появилася стаття Д-ра В. Фішера, в котрій він пише, що тран і харч з товстих морських риб се знаменитий лік на ту недугу. По довшім часі такий харч зовсім усуває вола, що д-р Фішер ствердив на богатьох пацієнтах. При тім Д-р Фішер не вживав ніяких медикаментів. Здається, що ту хоробу лічить природний йод, котрий знаходиться в морських рибах. Стверджено також, що й морський воздух дуже добре ділає на хорих на вола. (З нім.).

ТАБЛЬО ДЛЯ АБІТУРІЄНТІВ
І ШКІЛЬНІ ҐРУПИ
по спеціяльно знижених цінах
виконує
АТЕЛІЄ ФОТОҐРАФІЧНЕ
„Venus“
Львів, Академічна 24. — Тел.: 38-08.
1010 20—25

Приєднуйте нових Передплатників!

НАЙБІЛЬШИМ ВОРОГОМ себе самого є той, хто тримає свої ощадности дома, а не зложить їх на добрі відсотки в Кооперативкому Банку „ДНІСТЕР“ у Львові, вул. Руська ч. 20.

Схід і Захід в життю України

З приводу „Відкритого Листа“ Д-ра Яна Бобжиньского.

I.*)

Як відомо, серед Словян істнує ґрупа, що називається східно-словянською. До ґрупи тої належать Українці, Великоруси і Білоруси.

Колись у перших віках своєї історії, всі три згадані вище народи, не зважаючи на племінні ріжниці, творили одну руську цілість. Було се тоді, коли ті народи обеднувала спільна варяго-руська держава і спільна старо-руська культура. Тому варяго-руську державу і старо-руську культуру вважали і вважають своїми не тільки Українці, котрі в тій державі і в тій культурі грали головну ролю (центр держави і культури був у Київі), але також Великоруси і Білоруси.

Який характер мала та варяго-руська держава й та старо-руська культура?

Характер — суто східний.

Східні впливи йшли на варяжську Русь віддавна з двох жерел: з Азії і з Европи. До X-го ст. переважала Азія, від X-го ст. Европа. Та переломовою подією в житю Руси було приняття християнства з Візантії, зґл. з Болґарії. Разом з християнством Русь приняла також візантійську зґл. старо-болґарську культуру. Зокрема: азбуку, літературну мову і літературу.

Одна загально-руська держава й одна східна загально-руська культура на варяжській Руси стали витворювати й оден загально-руський і східний тип. Загально-руська цілість стала перетворюватися в загально-руську єдність. І загально-руський тип і загально-руська єдність булиб нині може довершеним фактом, колиб не наступили події, котрі припинили процес обеднування Східних Словян та звернули їх історію на инший шлях. Події ті — се розпад загально-руської держави та повстання держав: української (галицької), біло (литовсько)-руської і московської.

Таку історичну основу має в нас Схід, що вязав і ще нині вяже Україну з Москвою. Як бачимо, се чинник з українського національного становища негативний. Бо, як зовсім слушно замічує п. Бобжиньский, чинник той (східна культура, візантинізм) в наших умовах дійсно асимілює нас з російським світом. Додамо від себе: хочби ми не знати як кричали перед цілим світом, що ми окрема від Москалів нація, то се очевидно нїщо нам не поможе, коли всі прояви нашої культури, від азбуки почавши на формі церков і трираменних хрестів скінчивши, будуть ріжнитися від культурних форм, уживаних всіми иншими народами з виїмком Москалів. Тому не дивота, що навіть та ґрупа між Німцями, котра хотілаб бачити окрему українську держа-

*) Гл. „Н. Зоря“ ч. 5.

ву, у глибині душі дивиться на нас, як на „айне Абарт дер Руссен“, а вже Американцям при таких наших культурних формах навіть найрозумніший чоловік не вияснить, чому ті „полудневі стейти Росії“ хочуть відірватися від „північних стейтів Росії“, хоч вони разом в очах Американця (котрий також бачив війну своїх полудневих стейтів з північними) — повинні становити одну нерозривну цілість. Такий погляд серед найбільших націй світа викликає все те, що нашу культуру робить подібною до московської, отже в першій мірі всі прояви візантійства та самоубийча агітація за візантійством. І дивним дивом сего не розуміють якраз у Галичині, де повинно жевріти найяснійше світло розуміння сеї справи так під оглядом церковним, як і під оглядом культурним взагалі та політичним, бо на все те тут, у Галичині, є найбільше історичних підстав.

II.

Галичина перша відділилася від варяго-руської держави в XII. ст. Тут повстала в XIII-XIV. ст. окрема Галицька держава, котра обеднала всі українські землі і котра була першою чисто українською державою взагалі.

Повстання чисто української держави під проводом Галичини має в історії України епохальне значіння. Бо Галичина се найдалі на Захід висунена українська земля, котра від давна мала звязки з Заходом і в котрій західні впливи були сильніші, ніж деінде на Руси. Тепер впливи ті набирають особливої сили. Були навіть моменти, коли на Україні Захід перемагав Схід. Було се, коли король Данило відвернувся був від Візантії та звернувся до Риму, принявши Унію. На жаль, Унія та не вдержалася.

Та се, що не вдалося ще трівко перевести за галицької держави королеви Данилови, перевів під Польщею український Епископат. Се Унія з Апостольським Престолом, заключена в Берестю 1596 р. Берестейська Унія се поруч політичного відокремлення Галичини від загально-руської держави, згл. створення чисто української (галицької) держави — другий рішучий крок, котрий зробила Україна на шляху до сформування окремої української індивідуальности. І не менш важний, як перший. Бо як політичне відокремлення і створення власної держави перервало процес загально-руського обеднання шляхом політичним, так відокремлення церковне і Унія переривали процес загально-руського обеднання шляхом культурним. І як приняття християнства в. кн. Володимиром зі Сходу було побідою на Україні Сходу, що обеднував її зі всім руським світом, так тепер приняття Унії було побідою на українських землях Заходу, що підчеркував українську окремішність.

Благодатний вплив Заходу на процес кристалізування української індивідуальности бачимо також у найновіщих часах, коли по упадку Польщі Галичина перейшла до Австрії. Тепер процес той пішов тут величезними кроками наперед. Галичина стає найсвідомішою українською землею, „Українським Піємонтом“.

І не тільки на Галичині бачимо той вплив Заходу. Він, не зважаючи на нове політ. обеднання Вел. України з Мос. квою, аж до пол. XIX ст. був тим ферментом, що кільчив українську також національну ідеольогію над Дніпром. Наглядний доказ того: Шевченко (пор. хочби працю д-ра В. Щурата п. з.: „Шевченко і Поляки“).

Так отже Захід у противенстві до Сходу відіграв на Україні з українського національного становища ролю добру, позитивну. Бо Захід помагав відокремленню України від загально-руського світа, зокрема від Москви, і творенню української нації. І власне тому українська нація скристалізована найвиразніше на тій українській землі, котра найближча до Заходу і найдовше була виставлена на його впливи, себто в Галичині.

III.

Річ ясна, що українська нація булаб сегодня далеко більше зріла, колиб не два посторонні чинники, котрі — оден свідомо, другий несвідомо — скріпляли на Україні становище Сходу та ослаблювали становище Заходу. Тим чинником, що робив одно і друге свідомо, була й є заінтересована в тім Москва. Вона від давних давен піддержувала на Україні все, що вело Україну до „обєднування“ з Москвою. А тим чинником, що робив і робить те саме несвідомо, був і є ніхто інший, тільки — Польща.

Правда, довговікова приналежність України до Польщі, як західної держави, помагала відокремленню й кристалізуванню українського народу як окремої від Москалів нації. Та таксамо річ ясна, що напір Польщі на Україну і боротьба з тим напором скріпляли на Україні почуття спільности з Москвою і Сходом. На се є богато доказів. Та вистарчить згадати тільки Переявлавський акт Б. Хмельницького, про який згадує у своїм „Відкритім листі“ п. Бобжиньский, а який знов обеднав політично Україну з Москвою. Хтож загнав Хмельницького в обійми Москви? Загнала його політика Польщі супроти України. Те саме, тільки на менші розміри, повторилося в XIX-тім ст. в Галичині, коли польська політика супроти галицьких Українців викликала, як реакцію, галицьке москвофільство. Воно відіграло не тільки обединительну ролю в Галичині, але також на Холмщині. Те саме бачимо і нині на українських землях Польщі в формі радянофільства — і з тих самих причин.

Та ще оден клясичний факт хочемо пригадати на доказ того, як саме Польща причиняється до культурної асиміляції Українців з Москвою. Факт той се з а б о р о н а вступу Унії в у к р а ї н с ь к і й формі з Галичини на у к р а ї н с ь к і православні землі Польщі, а за те насаджування на тих землях Унії в формі суто м о с к о в с ь к і й...

Отже усування Польщею всього того, що кидає Українців в обійми Сходу, се передумова успіху Заходу на Україні. Тимчасом польська політика робить від віків якраз навпаки...

(Далі буде).

—o—

Символ сили Єгипту загрожений

Витримав 6000 літ.

З Єгипту доносять, що сфінкс, символ сили старого Єгипту, загрожений. Той найстарший свідок людської історії видержав 6.000 літ, але тепер має вже тілько дір і щілин, що коли в найближчім часі не наступить направа, сфінкс завалиться. Його очищували від пісків в р. 1864 й потому в 1905. Тоді й відкрили глибокий фундамент Сфінкса та старинний вівтар, який поставив ще Фараон Тутмес IV. Біля вівтаря відкрито камяну подобу того фараона.

Посівна площа в СССР займає третю часть посівної площі всього світа. І жимо того має той край від марта 1929 р. хлібні картки а тепер і картки на мясо... (Кард. Фавльгабер).

*

То не припадок, що вихована на візантійських принципах східна Европа й досі не знає, що таке політична свобода; що тамошні народи, полишені без нагайки, нехибно виявляють образ анархії; що національно-культурні індивідуальности там досі ще в рудиментарнім стані (С. Томашівський).

ПОДІЛЬСЬКЕ СЕЛО

В ДОБУ ТЕПЕРІШНОЇ КРИЗИ.

Як богато дітий села, котрі в погоні за „світлом науки і поступу“ покинули його і помандрували до міста, так і я вертав під свято Христового Різдва до рідних сільських стріх, гнаний туди якоюсь таємною, незбагнутою силою. Признаюся, що їхав я туди з певним трівожним зацікавленням, більшим ніж звичайно, бо мав на власні очи й уха переконатися, як бореться село з найбільшою в історії людства економічною скрутою.

Коли я дорогою роздумував над цим, виринула звідкись у мене думка, якої тоді ще не міг я узасаднити. Що теперішна криза тоді буде переможена, коли с е л о вийде побідно в боротьбі з нею. Бо живучи в місті я мав змогу придивитися, як воно розпучливо і безуспішно борикається з отсею страшною кризою і щораз більше в ній потопає. Я мав нагоду читати, як ріжні славні економісти, теоретики і практики ставлять ріжні, суперечні діягнози щодо причин і корінів кризи і приписують ріжні протилежні лікарства. Я бачив, що місто, мимо своєї „вчености“, навіть не здає собі справи з того, що воно опинилося над берегом пропасти. Я бачив ще більше невеселих річий... І тому я перестав вірити, що місто знайде ратунок перед остаточною загибілю. І тому не диво, що відрухово звернув я свої очі і думки на село й тут шукав відповіди на сі пекучі питання.

Серед таких думок доїхав я до кінцевої стації, звідки дістався саньми до родинного села. На другий день в неділю і підчас свят мав я нагоду побувати в кількох дооколичних селах, говорити з ріжними селянами, богатшими й біднішими, і запізнатися бодай побіжно з їх настроями, їх болячками і стремліннями.

Наперед загальне враження. Мене стрінула приємна несподіванка. Я сподівався побачити похмурі, втомлені й почорнілі обличча, виснажені недостатками і нуждою. Отже ні! Подільське село на загал тримається добре, хоч дешевизна сільських продуктів, високі податки, екзекуції й задовження довели деякі господарства над берег пропасти.

В домі одного статочного господаря, сільського діяча-кооператора і просвітянина, розговорилися ми про теперішні часи.

— Якже вам тепер на селі господариться? — питаю.

— А так, — каже, — ріжно бувае. Той „кризус“, що п р и й ш о в д о н а с з м і с т а, вже нас додушує. Загорнув з села весь гріш і тепер хіба на лік можна його знайти. Часом навіть сірника нема защо купити. Та це для нас не новина. Ми до біди привикли. Хлоп має сім шкір. Він і найгіршу біду витримає. Хоч на податки і на рати випродали ми більшу часть свого збіжжа, хоч серце нам кервавилось, коли за пів-дурно мусіли випродувати хліб і худобу, щоб заткати горло екзекуторам і купити найконечніші до господарства річи (ремінь, сірники, нафту, сіль і т. п.), — то все таки остало нам настільки хліба, щоб перетрівати до переднівку. Ми обмежили свої потреби до найконечніших річий. С т а р а е м о с я к у п у в а т и як н а й м е н ь ш е м і с ь к и х т о в а р і в і думаємо, що видержимо до ліпших часів.

— Ну, а якже бідні? Ті, що не мають свого поля, або мають його дуже мало? — питаю дальше.

— Не бійтеся, — відповідає, — і ті також попри богатших витримують! Коли не мають свого хліба, молока, муки, омасти і т. п., то йдуть до богатших помагати їм в роботі. І за це дістають заплату в продуктах, бо готівки в нас нема. В крайнім разі, коли не хоче чи не може робити, то піде собі випросити і якось пережие. З голоду в нас ніхто ще не вмер і не збирається вмирати.

— Чи люди дуже позадовжувалися?

— О, так! Деяким грозить ліцитація, де кого вже зліцитували. Особливо задовжилися по вуха ті, що накупили більше поля на парцеляції. Відомо, що в нас земельки мало. Коли почали парцелювати фільварки, кождий хотів бодай морг придбати. Готівки не було. Купували на рати. Це було в тім часі, коли пшениця була по 50 зол., жито по 45 зол. Думали, ратами сплатять. Аж прийшов 1929 рік. Жито впало до місяця з 45 зол. на 27 зол., потому на 15. Тоді прийшов крах. Векслів на час не могли викупити. Прийшли протести. Рат також не було чим платити. Почали затягати лихварські довги. І так потопали чимраз глибше. Деякі мусіли попродати і своє поле дешевше ніж це, що купили на парцеляції. Та опісля вже й не було купців на землю. Ніхто не мав готівки. От приїхав один з Франції, що передтим був бідним хлопчиною і привіз 1.500 долярів. Тоді почали до нього приходити поважні господарі, ті, в котрих він колись за сніп робив, щоб він купив собі в пих поле. А один то хотів геть ціле господарство продати і сам вибратися десь на поля.

— Коли такий у вас брак гроший, то певно екзекутори часто до вас навідуються.

— А чомуб ні? Вони в нас сталі гості. Та ми вже до них привикли. Податки наложено такі великі і так твердо їх стягають, що ми не можемо обстати. В нас то ще не так дуже, але в сусідних селах, як Ілавче, Глещава, Іванівка, де люди накупили більше поля на парцеляції, там ліцитації й екзекуції раз-у-раз. Бо люди вперед платять рати за куплені поля. Та ніхто з односельчан не купує виставлених на ліцита-

цію дібр, бо знає, що і його те саме може стрінути. Навіть Жиди не важаться купувати цего добра, коли екзекутори завезуть його до міста. Звідки ми маємо взяти готівку, коли наше в місті ні по чому! Коли виїдеш зі своїм добром до міста, чи з зерном, чи з худобою, чи з дробом, то заплативши „пашпорт“, рогачку, торгове, вистоїшся цілий день на холоді, наслухаєшся як міські згінники і перекупки над тобою і твоїм добром поковерзують, покепкують собі, дають смішно малу ціну і намерзшися тай або вертаєш зі своїм добром назад, або коли конче мусиш, то й даси чортови в зуби за пів-дурно. Нераз доходить до таких історій, над якими не знати чи плакати, чи сміятися. От в Тернополі продавав хлоп доброго ще коня на торговиці. Давали йому... чотири зол.! Він стояв з конем цілий день і ніхто більше не давав. Під вечір виходить він з конем з торговиці. Дивиться, стоїть баба з двома гусками під пахою. Питає її: „Кілько вам дають за ті гуси?“ — „5 зол“, каже баба. — „То нате, подержіть мені коня, а мені дайте ваші гуски, я зараз верну“. Баба стояла з конем до пізної ночі, а хлоп з гусками не вернув... Або другий випадок. Продавав хлоп пацята на торговиці. Давали йому по 2 зол. рано. А потім ніхто і не спитав. А був він вже з ними на торговиці кілька разів. Під вечір отвирає він з пересердя клітку і кричить на все горло: „А ну, люди, за дурно! Пацята за дурно, сьогодня за дурно, хто скорше зловить, буде його!...“ Ось такі в нас гаразди...

В розмові зійшли ми також на кооперативу й читальню.

— В нас, як знаєте, — каже мій співбесідник, — є в селі українська кооператива, є й склеп „Кулка Рольніч'ого“, є читальня „Просвіти“, є також читальня „Тов. Школи Людової“. Між Українцями гр.-кат. обряду і латинниками були перед війною добрі відносини. Тепер стали ворожі. Латинський парох пильно дбає про те, щоб не було згоди. Він каже, що Русини мають чорне піднебіння — і ще говорить: „Ану, покажи!...“ — і забороняє своїм парохіянам приходити до церкви. Перед нашим Різдвом місцевий командант поліції заборонив отворити кооперативу, бо було латинське свято „Тшех Крулі“, хоч староста в Теребовлі позволив по Богослуженню отворити склепи. А польське „Кулко“ було і в польське свято отворене. І комендант поліції того не бачив. Та не зважаючи на це ми держимося добре, ліпше ніж латинники і вперто стремимо до свого. Таке поведення з нами лише скріпляє в нас завзятість і вчить нас розуму — кінчить мій співбесідник.

Це, що я на селі чув і бачив, закріпило в мене переконання, що розвязка економічної скрути лежить на селі. Село має ще стільки моральної сили і відпорности, що (коли не прийдуть якісь ще непередбачені удари політичної натури) крізу перебуде і вийде з неї побідно. Це вказує напрямну для ліквідації кризи. Вона повинна йти по лінії піднесення купчої сили села. Зі зростом консумційної сили села, т. зн. зі зростом поплатности сільських господарств, меншатиме криза в торговлі і промислі. Тому, як одно з найближчих завдань наших господарських кругів і державних чинників повинна бути організація дешевого і довгоречинцевого кредиту для села, щоб видобути село з сітий лихварів. Звижки цін рільничих продуктів зачнуть ломати кризу.

——o——

Скрута у Франції

Кореспондент німецької преси Бенедек пише з Парижа: Тепер найдорожше місто світа — Париж. Промисл працює тут з величезними коштами. За минулий рік вартість привезених до Франції товарів перевисшила вартість її вивозу на 873 міліонів. А німецький торговельний білянс був за той час активний на два міліярди. До упадку англійського фунта Англія була для Франції ще одиноким покупнем на велику міру.

——o——

„Хрестні матері“ безробітних

Міліонерка з Ню-Йорку Белінавт виступила з предложенням відновлення інституції „хрестних материй“, яка істнувала в часі світової війни для підпомагання жовнірів на фронті. Тепер „хрестні матері“ малиб заопікуватися родинами безробітних.

——o——

Смерть метеорольога на пості

У Скалистих Горах в Америці самотного метеорольога Сулливана в його стації заскочила сніговія. Вона по 4 днях зірвала йому всякі каблеві получення. По 8 днях голоду і студені учений звалився з ніг і помер. Робив записки майже до самого кінця. Відкрила їх експедиція біля його трупа.

——o——

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика реформа Чина СВВ 1882 р.

В 50-ТУ РІЧНИЦЮ РЕФОРМИ.

4. Приготування реформи. — Вступні кроки. — Один документ.

Монастирська хроніка в Лаврові описує той осмотр. Деякі місця в тім описі пропускаю.

Осмотръ канонический.

Дня 5. жовтня пріѣхалъ около 6. часа Его Превосходительство Високопреосвящен. Киръ Іосифъ Сембратовичъ въ супроводѣ Крилошанина Вѣличко и д-ра Гавріила Крижановского на осмотръ канонический монастира здѣшнего. Той осмотръ має свою цѣль, ибо все, то ѣстъ цѣлый инвентаръ, всѣ приходы и розсходы списовано, въ найменший кутикъ заглянено. Єго Превосходнтельство запросили всѣхъ ОО. монастыря на конференцію, котра отъ 8 часа до 11. продолжалась а потому послѣдувало скрутінюмъ съ кождымъ отцемъ съ вопросомъ, чи ОО. той или той съ Єго мнѣніемъ згаджуются... Далѣй изявилъ Єго Превосходительство, же имѣетъ намѣреніе два отряды монаховъ Чина св. Василія Вел. сотворити: одинъ отрядъ пôсля своего мнѣнія, а другій най зôстане пôсля старыхъ правилъ. Треба знати, же днесь Чинъ муситъ цѣлкомъ упасти а то зъ слѣдующихъ причинъ:

а) Чинъ не имѣетъ членовъ а такъ монастырѣ за кôлька годовъ станутся пустинею,

б) правительство пріяло до Галичины Воскресенцôвъ, котріи сотворилися въ Римѣ зъ уцѣкьенерôвъ мятежниковъ зъ г. 1863. Тіи Воскресенцѣ пріяли обрядъ греческій. А когда ихъ ѣсть множество въ Римѣ безъ жадного занятія и отъ Поляковъ, котріи въ мѣсяци Юліи на торжество Кирила и Методія до Риму ѣздили, пôдбурени и до Галичины спроваджени зôстали, тогда въ Львовѣ заложили конвиктъ въ цѣли хлощѣвъ рускихъ безплатно принимати и въ обрядѣ рускôмъ тыхже обучати. „Видишъ любезный читателю, что ся на уничтоженіе Русинôвъ а тимъ больше ОО. Василіяновъ въ Галичинѣ дѣе!“

в) Причиною осмотра канонического сталисъ по найбольшой части самѣ Василіяне, котріи зачали стипендія творити,. Видячи тоѣ міръ и Єго Превосходительство, видячи тоѣ о. Калѣнка, гегуменъ Воскресенцôвъ въ Львовѣ и розпôзнавши докладно состояніе ОО. Василіянъ въ Галичинѣ, зачалъ вѣроятно до св. Конґрегаціи въ Римѣ наше состояніе такъ якъ оно ѣстъ представляти, а св. Конґрегація Єго Превосходительству (пропущено: поручила) Чинъ зреформувати, якъ то было намѣреніе въ г. 1858, но теперъ, якъ ся тая рѣчь взглядомъ реформи укôнчитъ, будучнôсть изявитъ... Но на томъ еще не конецъ. Єго Превосходительство препоручили кравцôвъ, шевцôвъ и т. д., словомъ всѣхъ ремѣсникôвъ до монастиря принимати такъ якъ Єзуити въ Старôй Веси. Но ко сожалѣнію до ОО. Василіяновъ ремесники неохочо зголошуютъ ся, было тому кôлькадесять лѣтъ назадъ два кравцѣ, но дабы теля или коваль до монастиря прійшовъ, днесь трудно. Днесь если грамотный прійдетъ, то утече, бо духъ времени такій ѣсть. 7. Октоврія о 8 часѣ рано выѣхавъ Єго Превосходительство въ Добромиль. Зъ того осмотра можна заключити, же нашъ Чинъ по новой реформѣ цѣлкомъ упаде, бо только Воскресенцѣ могутъ Єго Превосходительствомъ предписани реґули пріяти, дабы тимъ способомъ Польщу воскресити, бо теперѣшніи Василіяне съ малимъ выяткомъ, пôсля мнѣнія нашихъ недруговъ Полякôвъ, котріи Змартвихвстанцув до Галичины спровадили są do szyzmy skłonni. Зъ осмотру канонического заключати можна, же Єго Превосходительство свои намѣренія перепровадитъ, понеже до того зневоленъ св. Конґрегацією, а повторе же ОО. Василіяне давали и теперъ даютъ повôдъ, дабы ихъ зрегулювати“.

З тих слів хроніки одно ясне: Чин упав і потребує реформи, але тодішньому хронікареви було неясне, як ту реформу перевести. Він думав, що її переведе Митрополит сам чи з Воскресенцями, але що наш Чин по тій реформі упаде. Хаос в його поняттях великий: зле з Чином, і впаде без реформи й упаде через реформу. Так тоді про ту реформу думали. Та вона була переведена, тілько не тим способом, як думав (і боявся її) о. хронікар Лободич, котрий є вірним представником нашої тодішної нельоґічної і загіпнотизованої націоналізмом суспільности. Зовсім подібно як тепер „Україна“ в деяких кругах тільки „Русь“ знаходить відзвук у його серці. Він боїться тільки якоїсь близше неозначеної шкоди для „нещасних Русинов“ і ту видуману „шкоду“ вітрить навіть у ліку, яким безперечно була намірена реформа.

5. Протоігумен о. Климент Сарницький і його участь в реформі[19]).

Як низько упав був монаший дух і навіть дух католицький у василіянській Чині, видно з того, що кількох Василіян перейшло було навіть на схизму, а саме о. Софрон Прачук, який 1870 р. перейшов до Почаєва і там вирікся католицької віри та мав там бути опісля архімандритом; далі Маріян Туцкий, як богослов перейшов на схизму; далі о. Юліян Свірнюк, катехит в Бучачи, не лиш перейшов на схизму, але й покинув духовний стан; далі 1874 р. о. Язон Коритко, ігумен-адміністратор в Золочеві, член общества Русской Матиці. Було се скоро по році 1867, коли обходжено торжественне проголошення канонізації св. Йосафата в Римі, де повагою самого Христового Намісника віддано найвищу честь монахови Чина св. Василія Вел. Тоді св. Отець звернувся до Чина зі словами признання і похвали. Перехід на православія значної скількости наших світських священиків і кількох Василіян був темною плямою в історії нашої Церкви. В хвилі, коли унію в кровавий спосіб ліквідувала православна словянська Росія, коли на Холмщині в часі страшного переслідування понесло мученичу смерть 85 гр.-кат. священиків, вивезено в глибину Росії 33, де вони вигибли з голоду або у вязницях, а своєї віри не заперлися, коли перед переслідуванням перейшло 67 гр.-кат. священиків до Галичини[20]) — а між вивезеними в Росію були й Василіяни, — то на їх місце пішли з Галичини зрадники нашої віри і народу. Наші галицькі апостати: Маркил Попель, Іполіт Криницький, Ливчак і Филип Дячан, принявши схизму, їздили з холмськими апостатами 1875 р. до Петербурга, подякувати цареви, що зволив приняти їх до православя... Попель за те заавансував на архиєрея. В згадуваним уже творі Батюшкова поміщена група тих Юдів, зрадників своєї Церкви і народу, з надписом: „Уніатская депутація изъ Холмской Руси 1875 года[21])). Та коли холмських перевертнів і апостатів можна як не оправдати, то бодай трохи зрозуміти, що робили се під гнетом царизму і православія, то наших галицьких зрадників не можна ніяк ні оправдати, ні витолкувати. Для них притягаючий був просто рубель, Юдин гріш. Вправді вони на зовні заслонялися „русским“ націона-

---

[19]) Вже 1867 р. о. Климент Сарницький входить як консультор до управи Чина. Протоігуменом був тоді о. Модест Маціевський, ур. 1802, протоконсультором о. Юстин Іневич, ур. 1810, консультарами о. Климент Сарницький, ур. 1832, о. Еміліян Коссак, ур. 1804, о. Яков Загайський, ур. 1815, о. Наркіс Панкович, ур. 1815. Отже о. Сарницький в управі Чина, бо був також ігуменом Львівським, був наймолодшим. Маючи 35 літ — був він тоді рівночасно професором-суплентом на львівськім університеті — був доктором теольоґії, До Чина вступив 1850 р., маючи 18 літ, професію законну зложив 1853 р., висвячений 1857 р. (Гл. Шематизм провінції Св. Спасителя, Львів, 1867).

[20]) Ruś Chełmska. Naisał X. Emil Bańkowski, we Lwowie, 1887. Ст. 204.

[21]) Холмская Русь, историческія судьбы русскаго Забужья съ высочайшаго соизволенія издано при министерствѣ внутренныхъ дѣлъ П. Н. Батюшковымъ. С. Петербургъ 1887. Ст. 209.

лізмом, та се не можна уважати правдивим мотивом до зміни віри, коли хто ту віру дійсно має, бож прецінь і Москалі можуть бути і бувають католики. Про юдину зраду галицьких відступників рішила очевидно захланність усяких Попелів, Коритків, Наумовичів. Колиж навіть приняти, що другим мотивом їх зради своєї віри був націоналізм, то муситься прийти до погляду, що й він кермувався вигодою, а не ідейною боротьбою за добро своєї нації, бо прецінь і в Австрії рішучо все була можливість боротьби за добро своєї нації. Та тим зрадникам ходило просто о більші доходи. І сей властивий мотив заслоняли вони „русским патріотизмом“. Своїм нещасним кроком наші відступники не зробили нічого доброго для свого народа ні в Росії, ні тим менше в Австрії, бо в Галичині убуло кільканацять інтелігентних сил до праці. Крім того зробили найпоганішу прислугу нашому народови, бо дали противникам в Австрії доказ, що український нарід тягне до Росії, що тяжко відбилося на всім нашім народі в Австрії так під оглядом культурним, як політичним і економічним. А се тому, бо австрійське правительство, бачучи переходи нашого духовенства на російську сторону, не допускало тут до розвитку нашої нації – зі страху перед наслідками її скріплення в будуччині. Тої шкоди ми досі відробити не можемо — і під оглядом релігійно-церковним і під кожним иншим. Духовенству також нанесли ті зрадники велику ганьбу, бо піддали в підозріння, що все наше духовенство тягне до схизми. Тоді наші противники мали підставу говорити про нас, що Русини-Українці і навіть Василіяни склонні до схизми[22]). Закид, будьтоби Василіяни були склонні до схизми, був пересадний, бо що одиниці перейшли на схизму, з того не можна вносити, що весь Чин до того схилявся. Що деякі перейшли до Росії ,се могли бути вигнані з Чина або недопущені до обітів клерики. Впрочім в кождім Чині виступають деякі одиниці і навіть є випадки, що переходять на лютеранство та інші віри. Для Чина ліпше, як позбудеться невідповідних людей, що не мають звання до монашого життя.

Тодішний протоігумен Чина о. Сарницький добре знав свій Чин і видів сумний стан своїх монахів. Та й нераз се заявляв перед довірочними особами. Коли в жовтні 1881 р. скінчилася візита митрополита Сембратовича і монахи довідалися дещо про пляни митрополита, які він укладав зі своїми каноніками що до реорганізації Чина, то реформа показалася вже близькою. Ті пляни митрополита були очевидно невідповідні, як се ми бачили з записок о. Лободича в лаврівській хроніці, бо малося створити дві галузи Чина: одна мала остати після старих правил, друга не була ще ясно уплянована, а мала бути основана аж по переведенні візитації всіх монастирів. Митрополит ствердив лиш упадок духовного життя й аскези у старих Василіян ,отже признав хоробливий стан Чина і потребу його реорганізації. Пляч тої реорганізації був тому невідповідний, що митрополит предкладав Римови, щоб до реформи новіціяту взяти на магістрів когось з самих Василіян, а ті мали бути затверджені по докладній пробі під директивою самого митрополита та через часті нагляди і візити мала виховуватися молодіж найменше в трьох монастирях. Значить, Митрополит плянував кілька новіціятів у невеликій провінції. а се не довелоб до нічого, бо кождий магістер учив би новиків інакше і не булоби єдности в вихованню.

Протоігумен о. Сарницький обдумав зовсім інший, властивий плян реформи. Знаючи історію свого Чина, як св. Йосафат і Велямин Рутський запросили ще на початку унії Виленських Єзуїтів на духовних провідників новіціяту і через те дали світлий напрям Чинови, пішов і о. Сарницький тою самою дорогою. В грудні 1881 р., пише єзуїтський провінціял о. Генрик Яцковскій:

„Донесено мені, що протоігумен ОО. Василіян о. Климент Сарницький бажає запізнатися зі мною, щоб засягнути моєї ради і в данім випадку дістати поміч мого закону для оживлення монашого духа в згромадженню, повіреному його управі. Я показав, як випадало, готовість до духовної послуги і коло Христового Різдва о. Сарницький приїхав відвідати мене в Кракові. Відправивши кількаденні реколекції, по кількох конференціях зі мною, виготовив короткий лист до св. Отця Льва XIII., в котрім описав йому упадок монашого життя в василіянських монастирях, який вже замітив Високопреосвященний митрополит Йосиф Сембратович і просив, щоб Апостольська Столиця зарядила і перевела своєю повагою основну і тревалу реформу[23]).

Овочем довшої надуми о. Сарницького (по відправлених реколекціях, коли звичайно звертається більше уваги на поправу себе і поладнання своїх обовязків та робиться постанову сего, що може спричинити більшу славу Божу і добро Церкви), був лист о. Сарницького до Папи Льва XIII., з просьбою о реформу Чина. Відпис цего листа знаходиться в архіві львівського монастиря[24]). Подивляти належить витривалість сего чоловіка і його старання в справі обнови Чина, яку він розпочав по зрілій надумі.

Перед протоігуменом о. Сарницьким станули цілі гори трудностий. Проти реформи стануло майже все наше духовенство, — яке підносило в часописях бунт проти Риму. Навіть Василіяни зачали протестувати проти реформи о. Сарницького. Піднесли небувалий крик часописи „Дѣло“ і „Слово“, орґани народовців і москвофілів... Загомоніли віча, втягнено до боротьби проти реформи навіть широкі маси селян. Священики на соборчиках ухвалювали протести — і вносили їх до Намісництва. Отже апельовано від заряджень Апостольської Столиці до світської власти. На о. Сарницького посипалися нечувані досі напасти, лайки, пашквілі, інсинуації, клевети найгрубшого сорта. І так тревало літами. Серед такого хаосу захитався в надії на переведення реформи навіть наш Епископат, ба, навіть австрійський уряд у Відни. Один о. Сарницький нічого не робив собі з того шуму, з бурі і громів. Справді, велику мусів мати енергію, а та енергія випливала зі свідомости, що переводить добре, бо Боже, діло. Огонь гніву й ненависти, роздуваний своїми, народовцями і кацапами, тай навіть московськими закордонними часописями і брошурами, українськими і німецькими (Панька Куліша) не міг досягнути Риму. Отже ціле своє вістря звернули на о. Сарницького. А він ані на хвильку не захитався, але послідовно переводив діло віднови Чина. Бо був се очевидно великий характер і вироблений ум.

(Далі буде).

---

[22]) Наведу слова лаврівської хроніки: „Зъ того осмотра можно заключити, же нашь чинъ по новой реформѣ цѣлкомъ упаде, бо... теперѣшній Василіяне съ малымъ виятkомъ, пôсля мнѣнія нашихъ недруговъ Поляковъ są do szymy skłonni. Такі підозріння потверджали переходи на схизму.

[23]) Bazylianie i reforma Dobromilska przez X. Henryka Jackowskiego. Kraków 1884, cr. 5.

[24]) Рукопис архіву Львівського монастиря ч. 45.

Історія наша вже сотні разів нас навчила, що наша демократія, всі оці канцеляристи й писарі по фаху, демагоги по тактиці й карєристи по духу — всі оці Брюховецькі, Тетері, Петрики й їм же „нѣсть числа“ — на одне були тільки здатні: знищити власну державно-творчу аристократію, а з нею й українську державу. Хоч плакав кат, як Сомкові голову рубали, але її таки відрубали (В. Липинський).

Та вже раз ділаймо

й ділаймо сміло та витревало!

Від трох літ, головно в місяці січні, чуємо й читаємо щораз частіше слова: Преса, катол. преса, створім катол. пресу! Звертається увагу, що преса всесильна і т. п.

Та чи всі вже розуміємо, що значать слова: Преса, сила преси, створім катол. пресу!? На жаль, богато з нашого народу не знає ще взагалі, що таке преса. Друге стільки, хоча й знає, не доцінює значіння преси і не підпирає достаточно катол. пресу.

Тому власне катол. преса слаба, коли натомість преса ворожа Катол. Церква зросла в велику силу. Жиди, масони, радикали, ліберали, соціялісти, комуністи лучше і вчасніше зрозуміли значіння преси. Вони нічого не жалують для поперття своєї преси. Тут правдиво дадуться примінити слова нашого Божественного Спасителя, що „Сини свого віка мудріщі“. (Л. XVI, 8).

Сила преси нині величезна. Хто має в руках пресу, — той має власть. Преса се учителька в житті, кормителька ума, вона кермує опінією загалу. Більше, як перед 100 літами Наполеон І. назвав пресу пятою силою світа. Чотири инші: Англію, Австрію, Пруси і Росію той великий вождь може бувбть побідив, але пятій — не міг дати ради. Вона підняла проти нього опінію підбитих народів і він упав. А нині пресу треба назвати не пятою, але найбільшою силою світа!

Який же вплив преси, тої „пятої сили“ світа? Одним словом: Величезний! Порівнаймо ті маси до яких говорить устний проповідник, з масами, до яких промовляє редактор. Проповідник говорить звичайно раз на тиждень, — щоденний часопис щодня і навіть кілька разів денно, бо є часописи, що виходять два й три рази денно. Проповідник говорить в означеним часі й місці, — часопис завсігди й всюди: в палаті і в хаті, в бюрах і в ресторанах, на селі і в місті, в дорозі й на ярмарку, в хаті й на вулиці. Проповідник в найлучшім разі промовляє до тисячів, — часопис до соток тисячів, до міліонів.

Тому справедливо можна сказати, що инпіша преса — то проповідник людства. Проповідницею його — всякі середники матеріяльні й наукові, а слухачами — цілі народи, весь світ.

Перші жиди зрозуміли силу й значіння преси. Вже більше, як перед 60-ти роками французький жид Кремйо, засновник всесвітнього жидівського союза, кликав голосно до жидів: „Майте всьо за ніщо, за ніщо гроші, за ніщо поважання! Преса є всім! Маючи пресу, будемо мати всьо“. Ще більше значіння преси підчеркнув на зїзді рабінів усего світа, який відбувся в Кракові 1848 р., жид з Англії, Мойсей Монтефйоре. Він м. і. сказав: „Заволодіймо пресою, а незабаром управляти-мемо долею цілої Европи“. Накликування тих жидівських провідників всі жиди взяли собі до серця. І в часах, коли преса була щойно в зародку, Жиди коштом міліонів заложили великі дневники, щоб мати вплив на прилюдну опінію. Нині жиди вже з гордістю можуть собі сказати: „То, що ми бажали, вже маємо, — велика, світова преса се майже наш монополь“.

Значіння преси, під якою розуміємо всьо, що виходить з друкарні, як: книжки, брошури, відозви, письма, часописи (дневники, тижневники) і подібне, дуже добре зрозуміли володарі давньої царської держави за Збручем — комуністи. По війську, для цілий пропаґандистичних в краю й заграницею, видають вони найбільше гроший на пресу. З їх краю розходяться в світ ріжні відозви, програми, пляни і т. д. щоденно вагонами.

Коли вороги Христової Церкви взялися так енергічно до діла, працювали й працюють так інтензивно над створенням своєї могучої преси, то християни-католики, а головно ми, Українці, недоцінювали й недоцінюємо ще й нині ваги й сили преси та не хочемо поширяти її морально й матеріяльно.

А конечно треба нам, хоч уже спізнено, створити сильну катол. пресу, створенуж морально й матеріяльно підпирати.

Українці-католики, головнож ми, укр. катол. священники, мусимо зрозуміти, що нашим найсвятішим обовязком є — всіми силами, всіми способами й на кождому кроці підпирати свою катол. пресу.

Самі нарікання на лихі часи, на лихі книжки й часописи ніщо нам не поможуть і лихого не відвернуть. Тут треба чину. А от чин: Не передплачуймо, не купуймо й не читаймо лихих книжок і часописий, а передплачуймо й читаймо тільки книжки й часописи, які мають виразний катол. характер і заохочуймо других, щоб також купували й читали тільки такі книжки й часописи. Тим виявимо також, що ми практикуючі християни-католики.

Коли вороги Христа і Його Церкви видумали нову страшну зброю, злу пресу — то й ми Українці-католики звернім увагу на те сильне оруже, створім сильну укр. катол. пресу, яка відпиралаб наступи ворогів на нашу Церкву і наш народ.

Вірмо, що виграємо!

Та вже ділаймо, щоби справді не було за пізно й ділаймо сміло й витревало! Сміліть і витревалість, — це дві найважніші передумовини доброго успіху у всякій хосенній праці, також релігійній. Брак смілости й витревалости проріджує ряди працівників і в ніщо обертає започатковану працю.

Тому про боязких працівників-католиків виражається один катол. бесідник так: „А найшкідливіші боязкі, малого серця католики, які в обороні свого Бога і своєї справи не запалюються гнівом справедливим і святим".

Кінчаючи своє писання, кличу щераз:

Сміло берімся до праці над створенням сильної української католицької преси й працю сю ведім витревало, а сильна й непобідима стане наша гр. кат. Церква як також сильний і вільний стане наш народ. М. Вовчик.

Примітка: Такі пригадки в пресі про вагу преси безперечно потрібні. Та ще потрібніша діяльність на місцях, чисто практична, напр. стверджування на сходинах і соборчиках, кільки є в тім окрузі дійсних передплатників і збірна висилка передплати при таких нагодах. Бо нам лучається багато таких випадків, що приходять горячі писемні зазиви в справі катол. преси, а коли ми хочемо дати їх до друку й просимо адміністрацію, заглянути чи автори зазивів не залягають з передплатою, то показується дуже часто, — що вони винні значні гроші... Розуміється, зазивів від таких людий не містимо, бо се кпини. „горячо" писати про потребу „скріплення" катол. преси та рівночасно руйнувати вічним приріканням заплати й наряжуванням видавництва, щоб печатати більший наклад, а потому не платити за те, що замовилося. Колись оповістимо статистику тих, що так поступають — по повітам. Тоді люди доброї волі здивуються на вид того, серед яких дуже тяжких обставин мусять істнувати наші видавництва. — І такі всі, які є! — Ред.

Товариство взаїмних обезпечень на життя й ренти

„КАРПАТІЯ" У ЛЬВОВІ,

повідомляє, що з днем 1. лютня ц. р. переносить свої бюра до власної каменици В РИНКУ Ч. 38. II. ПОВЕРХ.

Диктатура пролетаріяту в Московщині поклала кінець ще одній з незличимих людських утопій — утопії соціялістичного демократизму (В. Лупинський).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

† Ісаія Пападополь, титулярний Епископ Граціянополя і почесний Асесор св. Конґрегації для Східн. Церкви. Дня 19. січня ц. р. о год. 19.50 помер Еп. Ісаія Пападополь, визначна особистість в Римі, котрого діяльність від 1917 р. звязана також з історією нашої Церкви. Тому подаємо тут деякі спомини про Покійного. Уроджений 2. II. 1852 р. в місцевости Пирг на Пельопонезі, вихований був у православній грецькій церкві. Та в 20 році життя студії над церковною історією, розчитування в св. Письмі й велика ріжниця релігійного життя між незєдиненими православними та греками католиками довели його до пізнання, що лише в католицькій Церкві повна правда. Ісповідання католицької віри й формальний перехід до катол. Церкви довершив пок. Пападополь в Царгороді 1877 р. Від того часу став в повнім значінню апостолом зєднинення між своїми, головно від коли приняв св. Тайну священства 1882 р. з рук Еп. Венямина Евсевида. Вже 1884 р. оснував місію в Мальгарі на Галіполі, відтак в Давделі й Лісґарі в Болгарії. В тім часі удостоївся від Бога великої ласки переслідування й навіть небезпеки смерти за ідею св. Унії між Греками. Було се 21. II. 1910 р. в місцевости Перамос. Схизматики бачучи його невтомиму працю, головно щораз нові навернення, правдоподібно кимсь підбурені, напали узброєні на мешкання о. Пападополя, били його немилосерно кілька годин, вкінці збитого й майже безпритомного завязали в міх і кинули в море. Та турецькі рибаки завважали се й гаками витягнули його на беріг. 1909 р. Апостольський Вікарій Царгороду заіменував покійного своїм Генеральним Вікарієм, а 28. червня 1911 р. Папа Пій X. заіменував його Епископом Граціянополя й Ординарієм для Греків католиків европейської Туреччини. Коли відтак Папа Венедикт XV. оснував св. Конґрегацію для Сх. Церкви 1917 р., першим асесором тої Конґрегації заіменував епископа Ісаію Пападополя. На сім високім та важнім становищі оставав покійний аж до січня 1928 р., коли з огляду на вік та здоровля св. Отець на його спеціяльну просьбу звільнив його з того уряду, лишаючи йому титул почесного асесора Конґрегації для Сх. Церкви. В часі свого урядування, як асесор Конґрегації, увійшов покійний у відношення до нашої русько-катол. Церкви. Всі, що знають близше його урядування, можуть посвідчити, що ми мали в його незабутній Особі великого приятеля, покровителя й оборонця. Особливо полюбив наш обряд, не той „інший", але цей, що виробився в довголітній тяжкій 300-літній боротьбі зі схизмою, скристалізований Соборами Замойським і Львівським. Любив перебувати з нашою Колеґією й через останніх 4 роки вакації переводив у віллі в Кастель Ґандольфо враз з нами. Бувало вечерами прегарно оповідав, бо мав великий дар оповідання, про ріжні свої переживання в Греції, Туреччині та Болгарії. Цілими годинами можна було слухати без утоми й навіть не спостерігалося, як скоро минав час. Між молоденькими питомцями виглядав мов Патріярх і добрий батько. Та й наші питомці любили його як рідного батька. Так уже було принято, що лиш покійний Преосв. Пападополь уділяв свячення питомцям нашої римської Колеґії й певно бувби чувся діткнений, колиб О. Ректор попросив кого іншого, а не його, на свячення питомців. Та вже останніх вакацій висвятив тільки піддяконів і діяконів. Недуга не дозволила йому висвятити вже священиків. Ми всі бачили, як дуже се боліло старенького Епископа. У своїх відправах, підчас побуту в віллі, пристосовувався до наших звичаїв та обрядів. Коли правилася Суплікація клячав разом з усіма, а лице набирало дивного блеску. Вервицю відмовляв по нашому звичаєви кожного дня й у своїй приватній каплиці над престолом мав образ Пресв. Серця Ісуса Христа. Інтересувався кождою нашою церковною справою. Радів з нами й сумував з нами; відчував кожду нашу недолю так, якби був не грецьким, а нашим Владикою.

Коли ми одержали вістку, що Преосвящ. І. Пападополь тяжко хорий, правдиво великий смуток наляг на всіх, що знали покійного. При постелі конаючого наші питомці-священики побожно відмовляли молитви „На ісход душі", а о. Ректор Головецький ЧСВВ. був при самій смерти, коли Преосв. Ісаія побожно й свято віддав свою душу в руки милосердного Бога.

Похорони Покійника відбулися дня 21. І. в церкві св. Атаназія при Папській грецькій Колеґії. Службу Божу і всі прочі похоронні Богослуження відправили Преосв. Калявассі, Еп. Атенський, учень і наслідник покійного Преосв. І. Пападополя й Преосв. І. Мелле, грецький Еп. з Калябрії при співучасти грецького духовенства Риму. В панахиді та „Послідньому цілованію" брали участь також інші священики східних обрядів; від нас брав участь о. Ректор Д. Головецький ЧСВВ. На відправі в церкві були присутні: Й. Е. Кардинал Сінчеро, Ексцеленція Чіконіяні і прочі монсіньори, члени св. Конґреґації для Схід. Церкви; дальше ціла „Комісія пер ля Руссія" з Секретарем Преосв. Д'Гербіні на чолі, з Ватикану був Маестро ді Камера св. Отця монсіньор Качча, також Преосв. Чарнецький, Еп. Бучіс, Ексцел. Катяні Амадорі, Секретар Найвищого Трибуналу „деле Сенятура Апостоліка", Монс. Лярі, Апостольський Візитатор Персії, Цонні, Архіеп. тит. Кольорси, Бондіні, Архіеп. тит. Пергу, Пізані, Архіеп. тит. Констанції, Валеґа, Архіеп. тит. Нікополя, перший Авва Венедиктинського Чина о. Штоцінґер; прибув також Впреп. о. Архимандрит ЧСВВ. Д. Ткачук та богато духовних, світських і законних, і питомців ріжних Колеґій. Підчас „Послідного цілованія" хор нашої Колеґії відспівав „Со святими упокой" і псальму „Господи услишу глас мой". — Рим, 22. І. 1932. — о. Т. Галущинський ЧСВВ.

Смерть маронітського Патріярха. „Оссерваторе Романо" з 5. І. 1932 ч. 3. подає допис з Єрусалиму про смерть Петра Ілії Гоек'а, маронітського Патріярха Антіохії, котра наступила дня 24. XII. 1931 р. Уроджений 1843 р. і вихований в семинарі ОО. Єзуітів у Газірі, 1870 став священиком, 1889 епископом і того самого року вибраний Патріярхом. Діяльність сего достойника зазначилася не лише на церковнім полі, але й у політичній ділянці. По світовій війні удався до Парижа в часі мирових нарад у Версалю і своїми дипльоматичними заходами виєднав незалежність Ливанської республики. Годі описати ентузіязм, з яким переважно католицьке населення того краю витало по повороті з Парижа не лиш свого найвищого церковного достойника, але й освободителя батьківщини. Не диво, що й на вістку про смерть улюбленого батька жалоба покрила весь нарід. Уряд Ливанської республики видав зарядження що до похоронів. День похоронів проголошено днем національної жалоби. Не було хати, де не виднілаб чорна хоругов. Підчас похоронного походу нарід плив мов ріки з усіх сторін. Некрольоґи змінилися на панеґірики, а проголошувані промови подобали радше на епопеї. — Мароніти, в більшій части католики, замешкують ливанські гори й дуже урожайну, широку долину, положену між Ливаном і Антиливаном, котра називається Колісурія. По найновішим обчисленням Маронітів є тепер около 560.000. Зі славних колись ливанських кедрів, остало лиш 400 дерев, недалеко оселі Бшерс. Тепер та країна має автономічну республику під протекторатом Франції, якраз завдяки стараннем померщого Патріярха. (ТГ).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Українська Академія Наук у Київі
ТА ЇЇ ТРАГЕДІЯ.

Українська Академія Наук в перших роках большевицької окупації України: жахливі матеріяльні умови. — Українські учені все таки працювали. — Большевики „реформують“ Академію. — Скасування організацій і видавництв, по українознавству. — Відсунення від праці в Академії ряду українських учених. — Введення до Академії большевицьких агітаторів. — Заповідь дальшого нищення Академії. — Нові завдання Академії. — Остаточне зліквідування наукової діяльности проф. М. Грушевського на Україні.

Українська Академія Наук у Київі переживає під большевиками постійну трагедію. Як найвища інституція, котра має за завдання розвивати українську науку взагалі та українознавство зокрема і котра для тої цілі згуртувала була найвизначніших українських учених, Академія весь час була большевикам сіллю в оці. І большевики ріжними способами нищили та нищать її.

В перших роках большевицької окупації України нищення Української Академії Наук відбувалося в той спосіб, що большевики не давали Академії майже ніяких матеріяльних засобів. Вони поставили були Українську Академію Наук в жахливі матеріяльні умови. Та не зважаючи на се, українські учені, згуртовані в Академії, вели наукову працю далі. Тоді большевики взялися до Української Академії Наук з іншого боку: вони постановили „зреформувати“ її. Суть тої „реформи“ лежить з одного боку в скасуванню цілого ряду академічних наукових організацій, котрі займалися передовсім студіями українознавства (напр. Історично-фільольогічного Відділу УАН., Науково-Дослідчої Катедри історії України проф. М. Грушевського й ін.), а з другого — в засміченню Академії Наук організаціями, створеними виключно в цілях агітації (напр. катедра марксизму-ленінізму, комісія для дослідження релігійної ідеольогії себто для боротьби з релігією й ін.). Одночасно з тим большевики унеможливили працю в Українській Академії Наук цілому рядови відомих українських старших і молодших учених (як М. Грушевський, С. Єфремов, М. Слабченко, К. Мельник-Антоновичева, В. Ганцов, О. Гермайзе, Г. Голоскевич й ін.), а за те ввели до Академії цілий ряд большевицьких агітаторів (як комісарі М. Скрипник та О. Шліхтер, М. Яворський, В. Юринець й ін.).

Як повідомляє київська большевицька „Пролєтарська Правда“ (1931, чч. 270—271), при кінці листопада 1931 відбулася сесія Української Академії Наук, на якій вибрано нову президію Академії та президії її відділів. На президента Української Академії Наук вибрано якогось Богомольця, на першого віце-президента Шліхтера, на другого віце-президента Симинського, а на „неодмінного“ (генерального) секретаря Корчак-Чепурковського. На членів президії Академії вибрано: Багалія, Паладіна та Гольдмана. На голову І-го (природничо-технічного) Відділу Академії вибрано Фоміна, на заступника Паладіна, на секретаря Гольдмана. На членів президії І-го Відділу: Кравчука і Симинського. На голову ІІ-го (соціяльно-економічного) Відділу вибрано Шліхтера, на заступника Багалія, на секретаря Камишана. На членів президії ІІ-го Відділу: Воблого, Студинського і Юринця.

Відкриваючи сесію ІІ-го Відділу УАН., Шліхтер сказав між ін.:

„Наше завдання що-до наукової праці полягає в тому, щоб розкривати помилкові погляди, або клясово-шкідливі. Робити це треба й надалі, щоб наша пролетарська громадськість знала, якіж учені беруть активну участь в процесі соціялістичного будівництва. Така мета, і тільки така мета лежить в тій роботі, яку провадили досі на фронті ідеольогічної боротьби, що точилась в ВУАН і яку провадитимуть і надалі з усією рішучістю, з усією непримиренністю проти тієї частини науковців в ВУАН, що в науковій і практичній роботі в минулому і тепер реакційно ворожі до марксизму-ленінізму і до соціяльного будівництва... Ми будемо рішуче нищити на теоретичному фронті кожну помилку, кожну шкідницьку спробу, але разом із тим ми мусимо, як і раніше, твердо й щиро віддавати всю дружню товариську увагу тим, хто щиро хоче працювати попліч з пролетаріятом. В наслідок тієї ідеольогічної боротьби, яку ми провадили досі, ми маємо таке відмітне явище, як відхід ряду наукових робітників від тих помилкових позицій, які вони ще недавно вважали єдино-істинними, з одного боку, а з другого — виявлення таких наукових робітників, які справді бажають працювати попліч з пролетаріятом у соцбудівництві, прагнуть зрозуміти матеріялістичну діялектику, цю єдину зброю нашої праці що-до соціялістичного, науково-культурного будівництва, які щиро хотять оволодіти цією зброєю... Я певен, що так принціпово, як ми зуміли провадити ідеольогічну боротьбу в минулому, зуміємо її провадити і в майбутньому.“

Одночасно відбулася сесія також І-го Відділу ВУАН. Секретар того відділу Кравчук у своїй промові сказав, що:

„наукова тематика першого Відділу набагато перебудована в бік виконання важливих узлових проблєм соціялістичного будівництва народнього господарства радянської України та її обороноспроможности, що відповідає ухвалам керівних державних та партійних органів, згідно з ухвалами жовтневого пленума ЦК ВКП(б) (Центрального Комітету Всесоюзної Комуністичної Партії большевиків) в справах транспорту. Наукова тематика Відділу має досить широкі контури методольогічної роботи на засадах марксо-ленінської науки та боротьби з ворожою ідеольогією“.

Нововибраний віце-президент Української Академії Наук Шліхтер, виступив з промовою на злеті робітників-ударників на однім з заводів Київа і сказав між ін.:

„Всеукраїнська Академія Наук — виплеканець клясової боротьби. До 1929 року в Академії, що її утворив гетьман Скоропадський, сиділи реакційні і навіть отверто контр-революційні генерали від науки... Вони перетворили ВУАН в штаб контр-революційної „Спілки Визволення України“ — СВУ. Пролетаріят та його авангард — комуністична партія — дали 1929 року до Академії 39 нових радянських академиків, серед них і кілька комуністів. На весні цього року ми на широких публичних дискусіях розвінчали ідеольогів українського шовінізму проф. М. Грушевського, Воблого та інших. Учора на сесії ВУАН ряд колишніх учнів Грушевського публично відмовилися від теоретичних принципів школи Грушевського, відтверто визнали його науку буржуазною та заявили про своє щире бажання всі свої сили віддати на служіння пролетаріятови. Тепер ВУАН заходилася коло революційної перебудови всієї своєї тематики, своїх наукових плянів. В центрі уваги ВУАН — наукове опрацювання питань колективізації сільського господарства, індустріялізації країни та реконструкції нашої соціялістичної промисловости і транспорту на основі марксо-ленінської методольогії...“.

Тепер большевики скасували також окрему Історичну Секцію при Українській Академії, і тим самим припинили всі історичні видавництва проф. М. Гр-го, між ін. відомий історичний двомісячник „Україну“. Самогож проф. М. Грушевського вислали з Київа до Москви. Як відомо, за царських часів проф. М. Грушевський жив у Київі та видавав там „Україну“ свобідно..

З новин чужих літератур

Sara Levy: „O MÓJ GOJU!“ Przełożył Jerzy Stefanowski. Warszawa, 1931. Wyd. „Rój“. St. 220. Польські видавництва залиті тепер перекладами. З них отся книжка належить до найцікавіших. — Зміст: Молода, богата вдова-жидівка полюбила французького шляхтича Генрика. Відтак він оженився з нею і жили щасливо. Вартість сеї повісти полягає на живих і знаменитих характеристиках жидів і християн. Ось характеристика жидівського ученого: „Такий напр. Самуїл, доктор гуманістичних наук... Ціла його піднищена інтеліґенція, повна скептицизму і незвичайної гордости, має в собі щось наївного, якби здивування, що можна було присвоїти собі тільки чужих складників. Він написав книжку, повну богохульних тверджень проти подружжа. Клониться також до соціялізму й усяких форм радикальної політики. Він думає, що належить до найлучшого тону, підкопувати підстави суспільности, а рівночасно користати з них цілою губою, поки ще держаться!...“ Чи не знаменита характеристика? Або загальна характеристика жидів, вложена в уста Генрика: „Їх жадоба зиску доводить чоловіка до обридження. Їх очи й уха також... Вони бояться всего — в минувшині й будучині. Гонять через життя, аби тільки щось заробити, і то скоро, зараз. Навіть приняття (балі) мусять оплачуватися. Крім того — нема більше нічого. Ті люди не перестають думати про свої інтереси навіть тоді, коли люблятьсся... Їм здається, що мають вирафіновану інтеліґенцію, бо радо запускаються в розважування над людськими уломностями. Верескливо голосять братерство, щоби вмовити в себе самих, що вони благородні. Бідний нарід без Батьківщини, змагаючий до створення собі омани, що він старається ущасливити людство. Думаю, що Жиди роздерлиби світ на двоє, аби тільки знайти одну краплю любови.“ Дуже цікаво представлена расова ріжниця в думанню й відчуванню, особливо те, як мало не наступило зірвання взаємин, коли вона хотіла врятувати перед продажию на ліцитації його батьківщину. Майстерна характеристика Єзуіта, котрий на все їй потакує, включно до її твердження, що син її й католика повинен бути жидом, але — несподівано охрестив дитину перед очима матери. І зробив се так, що вона із тим погодилася... Цікаво описує авторка спосіб воювання католицької преси в часі виборів у Франції проти жидівського кандидата: вона хвалить його безнастанно за жертвенність на палестинські цілі, в той спосіб звертає увагу загалу виборців, що він жид й унеможливляє його вибір. Ріжницю між християнською аристократією й жидівською фінансовою аристократією представляє коротко так: „Ми (жиди), вічні мандрівники, зазнали тільки нещасть, що чуємося щасливі, коли за свої гроші можемо собі купити трохи вигоди і культури. Вони (арійські аристократи) вже від століть насичені розкошами, які дає життя. Найвизначніші між ними знаходять правдиве задоволення тільки в повороті до своїх первісних інстинктів: гонити за звіриною, за жінкою або мущиною, але зберігаючи правила гри.“ Авторка постійно підчеркує більше здоровля християн і велику нервозність старої жидівської раси. В мущині цінить м. і. розуміння вартости грошей й уміння їх здобування. Навіть дуже залюблена в християнині часто називає його дурним, але робить се так якось природно, що це не викликає почуття образи. Між християнськими жінками відріжняє два типи: пустих і таких, до яких варт уподібнити себе, що й робить. Повість ми-

мо інтересних і бистрих помічень, які в ній є, не надається на лектуру для молоді ізза змислових сцен і дивного відношення до релігії, сильно звихненого. Цікаво, що видавництво „Руй“ уважає вказаним такими книжками годувати свою християнську суспільність. Розуміється, ті книжки попадають і в доми наших людий. — А. Ч.

ТАЄМНИЧА КНИЖКА. Сір Джемс **Barrie**, знаний англійський письменник, котрий мовчав 20 літ, — несподівано знов промовив. Він видав автобіографічну повість „**The Greenwood hat**“ (Капелюх Грінвуд'а), але тільки в 20 примірниках, для своїх знакомих. З них кождий, заки одержав ту книжку, мусів зобовязатися, що нікому її не позичить. Оповідають, що цей новий твір має бути архитвором гумору і психольогічної глибини. Історія титулу тої книжки така: Коли її автор був ще молодим хлопцем, удалося йому одержати авдієнцію у дуже занятого редактора „Ст. Джемс Газет'и“, що не було легкою справою. Уважаючи, що до такої могутної особистости не випадає йти в якім небудь одязі, Б. одягнувся елегантно й купив собі циліндер. Перед візитою годинами вправлявся в дома в тім, як здіймити циліндер і як перекладати його до лівої руки. Якаж була його розпука, коли по всіх тих вправах слуга Грінвуда ще в передпокою просто відібрав йому з руки його циліндер! І молодий Б. увійшов до кабінету великого редактора — без циліндра в руці... Той епізод заважив на цілім його світогляді: циліндер став для нього символом розбіжности мрій з життям. Та нова книжка се тепер найбільша сензація в англосаських літературних кругах, хоч тільки немногі знають її зміст.

—o—

НОВІ ВИДАННЯ

КАЛЄНДАРЬ БЛАГОВѢСТНИКА на переступной рокъ 1932. Выдавництво Чина св. Василія В. въ Ужгородѣ. Ст. 120 + 12 оголошень. Крім части календарської є в нім цікаві оповідання м. і.: Як Наполеон навчав Закона Божого, Ксантипа, Причина зла, Мати, Бідна сирота й инші, як також стишки, цікаві ілюстрації та дещо веселого. Мова календара чисто українська, лиш декуди закарпатський діялект, бо календар призначений для наших закарпатських братів. Правопись етимольогічна.

—o—

Дорожнеча польських книжок

Рос. публіцист Фільософов пише: Твори Пруса коштують 108 зл., а за його три повісти („Лялька“, „Еманципантки“, „Фараон“) треба дати 90 зл. Така ціна доступна лиш тим, що книжок взагалі не читають. Він пригадує, що коли в 60-ліття смерти Пушкіна Суворін видав повний збір творів Пушкіна з перепискою в 10 томах за 1 руб. 50 коп., то першого дня товпи покупців пішли просто наступом на його склади. Натовп був такий, що треба було завізвати поліцію. Дослівно до кількох днів розхопили ціле видання.

Вже надійшли останні новости на сукні – жіночі плащі в великім 1025 **виборі, до фірми** 20—20

АНТІН УВІЄРА

Львів, ул. Галицька ч. 10, — до філій в ТЕРНОПОЛІ, СТРИЮ, ДРОГОБИЧІ І ТАРНОВІ.

Чи необхідну економічну і культурну силу може дати нам що инше як не господарська й культурна автономія? (С. Томашівський).

*

Католицька політична партія може вирости і розвиватися тільки на тривкім і реальнім католицькім ґрунті, а не на хитким і формальнім (С. Томашівський).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

УКРАЇНСЬКИЙ КЛЮБ зложив у соймі заяву проти дальшого безплатного наділу землею польських жовнірів в часі великого земельного голоду серед нашого селянства.

АНҐЛІЙСЬКА ПРЕСА принесла ряд відзивів про українську справу в Галичині з приводу біжучої сесії Союза Народів. Деякі органи остро критикують польський уряд. Перестерігаємо нашу суспільність, щоб не дурила себе надіями на „Союз Народів“, бо манджурська справа на наших очах доказує, що всі ухвали Союза Народів остають на папері.

НА ТЕПЕРІШНІЙ СЕСІЇ СОЮЗА НАРОДІВ референте справи національних меншин японський посол в Брукселі, д-р Сато. Він представник Японії в Союзі. Д-р Сато референте також українські скарги.

В ЖЕНЕВІ перебуває крім пос. Мілени Рудницької і пос. Пеленського також д-р Панейко.

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ „Союза Народів“ рішила перервати будову палати Союза Народів тому, що держави, члени Союза не платять своїх членських вкладок (ПАТ).

ЧЕРНОВЕЦЬКИЙ „ЧАС“ доносить, що в Харкові, Київі й Одесі почалися масові арештування радянських урядників. ГПУ каже, що ізза фальшування апровізаційних карток на імена померших, а в дійсности причиною арештувань має бути викриття нової організації українських незалежників.

В СПРАВІ НАДУЖИТЬ польських властий підчас останнього перепису населення в Польщі внесло українське парляментарне представництво скаргу до секретаріяту Союза Народів.

МІНІСТЕРСТВО ПРОСВІТИ у Варшаві приготовляє зміну автономії університетів. Нові приписи мають також на ціли значно обмежити число студентів.

ЧИЯСЬ ПРИЯЗНА РУКА прислала нам з Америки вирізок з джерзисітської „Свободи“ з 6. І. с. р., де перепечатана відома сплетня про те, немовби Преосв. Григорій з нотарем п. Мельниковичем і д-ром Назаруком „вели політичні розмови“ у Варшаві з мін. Перацким і бі-цем. Наконечніковом-Клюковским. Можемо впевнити і наших заморських читачів, що се виссана з пальця сплетня.

ГІНДУСЬКІ МАГАРАДЖІ прислали до віцекороля Індії депеші з заявою, що одобрюють його політику і предкладають йому поміч (ПАТ).

ДО МОСКВИ приїхав міністр двору перського шаха. Йому уладили большевики величаве приняття. Літвінов виголосив промову про приязнь Совітів з Персією і пив на здоровля перського шаха. З черги приготовляються в Москві до гучного приняття турецького премієра.

ВИЛЕНСЬКИЙ ПРОКУРАТОР розпочав карно-судові доходження проти 5 поліційних комісарів у Вильні за надужиття власти і безчинність у службі.

РЕВОЛЮЦІЯ ВИБУХЛА в Сан Сальвадорі. Підчас боротьби вбито 1000 людий.

ЛЮДВІК КУЛЬЧИЦЬКИЙ, якому санаційна преса закинула, що був австрійським конфідентом, зрікся професури в школі Політ. Наук у Варшаві.

—o—

Процес о. пралата Куницького

З зізнань о. пралата Куницького цікавіші отсі місця: Я глибоко віруючий католик. Ніякої ненависти я не голосив, бо ненависть не годиться з катол. етикою. Щоб на вічах виголошувати те, що мені закидає акт обвинувачення, треба бути варятом. Колиж я варят, то я не повинен відповідати перед судом. Колиж я чуюся чоловіком в повні розуму, то з того виходить, що я таких річей не говорив. В акті обв. написано, що я прилюдно викпивав польських жінок. А я говорив про них якраз навпаки: вказував на польських жінок з Познанщини як на взір Українкам. — Прокуратор: Що ви, отче, робили в Познані? — о. К.: Я був 3 роки місіонарем між українськими робітниками. В Кольонії над Реном на запросини кс. Мазуровского відправив я богослуженя й виголосив проповідь для 6.000 польських робітників у костелі св. Стефана. По богослуженні відспівав я разом з ними „Боже, цось Польскен“ і „З димем пожаруф“. Він перелякався того ізза неприємности, які міг мати від пруської поліції. Та я сказав йому, щоби вказав на мене і дав йому свій адрес. Та поліція не прийшла до мене, бо я мешкав у князя Мавриків Саського... З УВО не лучило мене ніщо, бо хто не торгує вірою, той не може належати до тої орґанізації. Що до орґану „Правда“, то я її видавав, але коли мене зліцитували, „Правда“ перестала виходити. — Прок.: А може власти заборонили її? Чи не відомо вам, що посли з УНДА фотографувалися разом з Коновальцем? — о. К.: Не знаю того. — Прок.: Я вам покажу ту фотографію. (В хвилі коли замикаємо число, розправа тревае далі. Відбуваються зізнання свідків).

Маленький фейлетон

Цікавий карний процес

Засуд адвоката за намагане перекупство.

Добра Залуче на Покуттю одідичили по своїм стрию Генрик і Вітолд Кшиштофовичі. Їх адвокат, д-р Стефан Грабар в Коломиї, сказав їм, що скарбовому референтови Фукенштайнови треба дати 500 дол., бо инакше весь маєток піде на спадкову оплату. К-чі дали Грабарови 300 дол., а він хотів дати Ф-и 200 дол. Коли той не приняв лапівки, д-р Г. сховав ті гроші, а К-м сказав, що Ф. лапівки не приняв, але приняла його жінка. Ф-и боячися, щоб К-і не думали, що він взяв гроші, оповів їм про все та повідомив про це свого швагра, адв. д-ра Шульмана в Коломиї. Останній завізвав до себе д-ра Грабара. Той признався до всего, перепросив, зложив відповідну заяву на письмі і дав Адв. Палаті 300 дол. на добродійні ціли. Також К-чі дали 300 дол. на такі ціли. По 6 міс. колом. тижневик „Правда“ описав те все. Справою занялася прокураторія. Д-р Грабар виперся всего і сказав, що д-р Шульман вимусив на нім заяву. Той заскаржив д-ра Г. за образу чести. Суд засудив д-ра Г. на 10 днів арешту з заміною на 200 зол. за образу. Суд окр. увільнив його від закиду абманства, бо К-чі зізнали, що не вірили, аби Ф. взяв лапівку, отже д-р Г. не впровадив їх в блуд, а перекупства також не довершив, бо висоту спадкового податку устійновала Скарбова Палата у Львові, а не Ф. Львівський суд апеляційний затвердив увільнення д-ра Г. від закиду абманства, бо тут обманства не було, тільки спроневірення гроший К-в, а спроневірення стало безкарним, бо д-р Г. звернув К—м 300 дол. заки про все довідався прокуратор. Зате засудив д-ра Грабара за злочин намаганого перекупства урядника з §. 105 к. з. і за клеветничу образу чести з §. 487 на 3 місяці тяжкої вязниці з завішенням на 3 роки як також на заплату 200 дол. до скарбу держ., т. є на ту квоту, якою д-р Г. хотів перекупити урядника.

—o—

НОВИНКИ

Міська рада **в Перемишлі** купила реальність перфумерійно - косметичної фабрики „Ая“ при вул. Борельовського. В ній примістить філію народньої школи на Засаню.

Число банкроцтв у Польщі зачинає меншати. „Експрес“ пише, що се тому, бо нема вже кому банкротувати.

Скількість золота Польського Банку зросла за рік о 209 міл. Тепер Банк має 600.3 міл. золота.

В Лодзі проголосили штрайк 15.000 робітників трикотажних фабрик. Також трамваярі в Лодзі штрайкують від кількох днів.

Скількість безробітних в Польщі зросла за один тиждень знов о 10.124 осіб. Тепер по уряд. обчисленням є в Польщі 319.362 безробітних (зареєстрованих).

На Шлеську в пщинському повіті заштрайкувало 1900 робітників з копалень вутля на знак протесту, що не уневажнено оголошення про обниження заробітної платні (ПАТ).

Кардинал Каковский прибув до Риму. На його привитання вийшли м. і. епископи схід. обряду Преосв. Чарнецький і Бучис.

Сто тисяч золотих спроневірив урядник Земель. Кредит. Банку в Познані, Сендзяковский.

Виленський окружний суд видав від часу введення наглих судів, т. зн. від вересня 1931 р. 15 присудів смерти, переважно за шпіонажу.

Австро-чесько-угорська митна унія? „Морген“ пише, що б. держ. секр. Угорщини Гантош уложив плян митної унії між Австрією, Угорщиною й Чехословаччиною. Той плян є вже предметом неофіціяльних переговорів, в котрих беруть участь м. і. зі сторони Австрії секційний шеф Шілер і міністр рільництва Дольфус, а від Угорщини проф. Гантош і др. Грац. Тої справи не можна лучити з монархістичним становищем.

Скоро попеклися на лібералізмі. КАП доносить: Еспанське міністерство справедливости завісило приміновання в практиці декрету про розводи, проголошеного 4. XI. 1931. Таким чином в Еспанії знов обовязує давне законодавство, згідне з наукою католицької Церкви. Ту важну зміну приписують впливам президента Заморри.

„Духовна Стража“, орган монашества цілої сербської православної Церкви, котрий редагує ігумен Стефан Ількіць при співучасти архімандрита д-ра Станковіча, проф. теольогічного факультету в Білгороді і єромонаха Леонтія Павловича, в ч. 3. на ст. 233—239 в статті: Уніятське монашество в Галичині“ подає дуже симпатичні уваги про Василіянський Чин з приводу ґенеральної Капітули в минувшому році. З початку підчеркує, що Чин св. Василія користується повною первісною автономією. Тому вже давно бажав Чин мати свого архімандрита: „То йе Света Столица овога пута изнашла на сусрет овой мельи (тому бажанню) и дозволила йе тао избор“. Наводить передсоборний декрет св. Конґреґації, передає перебіг Собору і кінчить отсими словами: На соборі був предсідником перший радник Чина о. Д. Ткачук як сповняючий обовязки протоігумена, котрий був заразом вибраний на високе достоінство архімандрита і верховного настоятеля Чина з повною юрисдикцією. Нововибраний архімандрит, котрого маємо честь особисто знати, є людиною глибоко побожною (човек йе дубоке побожности, темельне (точний) богословске спреме (знання) благога и кроткога нрава, сталожених погледа (трівких переконань), строг монах, од целого Чина льубльен и поштован (поважаний). Все те є прикмети, які запоручають, що його управа Чином принесе гарні плоди, вдержить добрий теперішний лад в Чині і причиниться до повного розвою на славу Божу. Так прихильно не пишуть тут про василіянський Чин не то православні, але й католики в Польщі. При тім з якою пошапою висказується про Апостольську Столицю і св. Конґреґацію. Ліпше ніж неодин з наших галицьких часописів, навіть ніби католицьких, удержуваних нашою катол. суспільністю... М. К.

Позичок низькопроцентових і довгореченцевих

уділяє

СПІЛКА КРЕДИТОВА з огр. пор. в Кракові

ВУЛ. ЛЮБІЧ Ч. 9/II.

13 Близші інформації і проспекти по надісланні почтових значків на відповідь. 5-?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ПОДЯКА.

Волею Всевишнього відійшла у вічність 1. січня 1932 р. моя улюблена жена і наша найдорожша Мати, Емілія з Кириллів Макар; зійшла в могилу наша Зоря, яка ціле своє життя зложила на жертвеннику любови до своїх дітий. Тяжким горем прибиті, почуваємося до сумного обовязку зложити цією дорогою найщирішу подяку Впрепод. о. сов. Юліянови Полошиновичеви, пар. в Середниці, який мимо так глибокого віку, з нараженим власного здоровля, приїхав і відправив при тлінних останках Сл. Божу та обняв провід у сумнім похороннім обряді. Сердечно дякуємо Впрепод. отцю Деканови і пар. лат. обряду Михайлови Санецкому за ці щирі слова потіхи та розради, що в часі недуги моєї Жени і нашої Мами та за звеличання похоронного обряду своїм богослуженим. Сердечну подяку складаємо Впрепод. о. Зенонови Пясецькому, парохови в Стефковій, за те, що день перед похороном приїхав до Угерець, щоб вийти напроти тлінних останків найдорожшої Жени і Мами в часі перевезення з Перемишля до Угерець, за відправлення парастасу і соборної Сл. Божої в день похорону. В дальшу чергу дякуємо Всеч. о. Петрови Мазяреви, пар. в Ваньковій, який на вістку про тяжкий удар, що впав на наш дім, сейчас приїхав до Угерець і через цілий день в часі нашої неприсутности опікувався нашим стареньким, немічним Батьком, за відправлення собор. Служби Божої в день похорону та за прегарну проповідь в церкві, в якій так гарно оцінив тихе, трудяще, повне тяжких хрестів життя нашої Мами. І Всеч. о. Дмитрови Чертежинському, пар. в Бібрці дякуємо за пращальну нагробну проповідь, до глибини серця зворушаючу. Сердечне Спасибіг Всеч. оо. Олександрови Стеранці, Юліянови Шуплатови, Степанови Конкольовському і Петрови Скавінському за відпровадження моєї Жени і незабутої нашої Мами на місце вічного спочинку та щирі слова розради.

А для Вас, отче Григор. Фуканьчик, не маємо слів подяки, бо того словами висказати не дасться! Я старий, немічний, не був в стані відвезти своєї Жени до шпиталю, я не міг її піднести і винести на віз, бо мене самого підносити треба, я не міг її переносити з вагону до вагону в часі дороги; у тім всім Ви, Отче, мене виручили. Всі ми до смерти не забудемо цего, що Ви як рідний син ратували нашу Маму, не забудемо цеї Вашої великої посвяти, цих Ваших недоспаних ночий і цих великих трудів, які Ви цілий час недуги і в часі похорону за нас всіх понесли і в дома і в Перемишлі! Ви всім були для нас в тім тяжкім горю! Нехайже Вам за це Всевишній Бог надгородить, бо ми віддячитися Вам не в силі. Дякую моїм парохіянам за всі прислуги в часі похорону, дівчатам за це, що мимо зимна ціле пополудне стояли на дорозі з процесією і чекали на приїзд їмості, хорови за спів і всім за поміч та участь в похороні. Дякуємо Дорогій Родині, кревним і знакомим, що прибули на похорон і всім, що устно чи письменно поспішили нам зі словами потіхи та співчуття.

(14—1—1) Муж, діти і внуки.

КІНА.

ЛЕВ: „Огонь“.
ПАЛЯС: „Конґрес танцює“.
МІРАЖ: „Скарамуш“ і „Найпарадніша парада“.
ОАЗА: „Смолоскипи“.
КАСІНО: „Коли жінка є гарна“.
СТИЛЕВЕ: „Знайома зі спального вагону“ (Мар. Дітріх).
КОПЕРНИК: „Таємниця секретарки“.
МАРУСЕНЬКА: „Таємниця секретарки“.
УТІХА: „Пограничний легіон“ і „Любов козака“ (Джільберт).

КОЛИ БАНДАЖ черевний або пропукливий, то лиш в найдешевшій фірмі: Заклад **М. ФРАЙЛІХА, Львів, вул. Городецька 35, Тел.: 71-11.** 997 19—19

СПЕЦІЯЛІСТ-ДЕНТИСТ

Д-р МЕД. БОГДАН БАРАНЕЦЬКИЙ

б. ел. ен дентист. клініки і лікар держ. шпиталя ординує в хоробах зубів, устної ями і в хірургічних хоробах щок.

У ЛЬВОВІ, ВУЛ. ВАЛОВА 14, II. ПОВ.

щодня від год 3—6 попол.

11 **Найновіша дентист. техніка.** 6-10

ЛІКАР

Д-р мед. Іван Матіяшек

Перенісся з МЕЛЬНИЦІ ДО СТАНИСЛАВОВА і ординує від 2. лютня с. р. в недугах: внутрішних і діточих при вул. Голуховського ч. 27/II. (Напроти „Народного Дому“). 15 1—5

МЕБЛІ люксусові і поєдинчі в найновіших фасонах поручає ФАБРИКА МЕБЛІВ

КАЗИМИРА ХОЛЄВИ

Львів, Жовківська 127. — Тел. 94—63.

Спеціяльність спальні французькі ясні і теплі. 1043 15—25

НА РАТИ: ліжко залізне кухонне **14** зл., сіткове **40** зл., умивалка **5** зл., **ліжко** мосяжне **200** зл., **матераци:** З подушки **30** зл., волосінні **75** зл. **Отоманки** гобелінові **55** зл., Канапки гобелінові **55** зл., як також приймає перерібки **ФАБРИКА ЗАКС,** ЛЬВІВ, ЛІНДОГО 6, ТЕЛ. 79-99. 1005 24—25

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш меблі всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 7—50

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття

„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ

Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, Кордецького 51.

1 **Телєфон ч. 60-04.** 4-?

Видає й редагує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 16

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 8 (506). Львів, четвер, 4 лютого 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, вул. Стшілка ч. 8. I. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Кракія 405.867.

Війна на Далекому Сході

Японці бомбардують найбогатше місто Азії. — Англія й Америка не мають одної думки

Головнокомандуючий японськими військами видав наказ бомбардувати передмістя Шанґаю Ша-пеї. Вогонь машинових крісів косить людий на вулицях сеї дільниці. В місті страшна паніка. Анґлійські часописи, заалярмовані положенням в Шанґаю, принесли обширні телеґрами. „Таймс" підчеркує, у вступній статті, що між Лондоном і Вашинґтоном існує засаднича ріжниця в оцінці шанґайських подій і зазначує, що має повне довіря до замірів японського уряду. Цю статтю „Таймса" вважають за рішучу відмову В. Британії від співпраці в якійнебудь драстичній акції проти Японців. „Дейли Геральд" зазначує, що коли Америка зачне якунебудь акцію, Японія зірве дипльом. взаємини.

Шанґай горить. — На вулицях лежить около 2500 трупів. — Японські бомби падають і на дільниці Европейців

Дальші вісти що раз гірші. Японські летуни ночами бомбардують Шанґай. В 1½ міліоновім місті що хвилі вибухають пожежі, які сіють знищення і переполох. Цілі вулиці се великі згарища, засипані румовищами завалених домів. Японські бомби падуть і на терен міжнародної концесії. Вони ушкодили американську святиню методистів і будинки французької концесії. На вулицях Шанґаю лежить досі коло 2500 трупів. Шпиталі переповнені раненими. Японці також танками здобувають дальші дільниці Шанґаю. Досі заняли ¾ великого міста. Китайці ще держать головний двірець і стягають війська.

Американська фльота пливе до Шанґаю

З Манілі пливе до Шанґаю ескадра кораблів Злуч. Держав. Американські кораблі мають вплисти до шанґайського порту і задержатися в безпосереднім сусідстві 40 японських воєнних кораблів.

СССР протестує

Совітська влада повідомила японського конзуля в Харбіні, що СССР рішучо противиться транспортови японських військ східно-китайською залізницею. Преса доносить, що по китайській стороні боряться 3.000 червоних.

Дипльоматична інтервенція Анґлії, Америки, Франції й Італії

Анґлія рішила звернутися до Америки, Франції й Італії з предложенням спільно перестерегти Японію перед ділланням на власну руку на терені міжнародної дільниці Шанґаю і перед бльокуванням вільного доступу до ріки Янґ.

„Свята війна"

Нанкінський уряд досі війни не виповів, лиш виділ правительственної партії Куо-мінтанґу рішив проголосити щось в роді святої війни проти японської інвазії. Одначе мілітарна акція нанкінського уряду може довести до формального виповідження війни. (ПАТ).

Протест Анґлії й Америки

Бюро Райтера доносить: Америка й Анґлія запротестували проти японської окупації Шанґаю. Японський уряд ще раз запевнив американський уряд, що Японія як найточніше перестерігатиме неторкаємости міжнар. концесій.

Характеристика поведення Японії

„Нає Фрає Прессе" пише про Японію як слідує: Здобуває без „аґресивного акту", офензивна в постійній дефензиві, веде війну тільки в тій ціли, щоб „охороняти" бідних Японців... Якби все те не було понуро сумне, то можна булоб подивляти ту тактику, що визначається діявольським гумором і требаб на підставі японських заяв уложити лексикон викрутів до ужитку в міжнародних спорах. Рух війська противника називається „провокацією", або — зявляються „бандити", проти котрих треба, розуміється, робити експедиції, причім терроризується цивільне населення й убивається його і робиться йому всякі инші „добродійства". А все те називається „миром", хоч війна очевидно горить! Величезний конфлікт в Азії визиває цивілізацію й Европа та Америка повинні разом виступити, щоб той сором стерти з обличча землі та унеможливити вибух війни в найпоганішій формі. Та тут зачинається траґедія.

Голова смока але хвіст щурячий

З Токія доносять: На всі „великодержавні" заяви дивляться Японці з усміхом. Про америк. ноту кажуть, що вона має голову смока але хвіст щура...

Японські воєнні кораблі бомбардують також Нанкін

З Нанкіну доносять: японські воєнні кораблі о год. 11 мін. 15 в ночи розпочали бомбардувати Нанкін. Під охороною гарматного вогню вийшли на сушу стрільці яп. маринарки. Тепер кипить завзята боротьба за столицю Китаю. В Нанкіні є 4 японські кружляки і 3 контрторпедівці. Китайці мають там 3 канонірки. Анґлія й Америка по 1 канонірці.

Засуд о. прал. Куницького і д-ра Заваликута

Присяглі судді потвердили вину о. пралата Л. Куницького й д-ра Ів. Заваликута в напрямі злочину з § 65 (заburення публ. спокою) і переступства з § 300 а д-ра З. ще з § 302. Трибунал засудив обидвох на 6 міс. вязниці з завішенням кари на 5 літ і з зачисленням їм по 3 місяці слідчого арешту. Прокуратор заповів внесення касації що до завішення кари і низької кари.

ПРЕМІЮ ЗА ОЩАДНІСТЬ у висоті від Зл. 25—300 крім відсотків можете дістати в Кооперативному Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20, якщо будете складати в ньому щомісячно вкладки на премійну вкладкову книжочку. Найнижча місячна вкладка 4 Зол. 5.—. 1—х

СЛОВО СИЛЬНИХ СВІТА СЕГО

З приводу рішення Ради Союза Народів

„Не надійтеся на князи, на сини человіческія, в нихже ність спасенія".
(Пс. 145, 3.).

Після півторарічного вичікування наспіло з Женеви рішення Ради Союза Народів у справі голосної на весь світ „пацифікації", переведеної в Східній Галичині. Вправді тільки наївні люди могли давати дурити себе, що ми „виграємо" справу з Поляками в Женеві, одначе аж такої „виграної", яка наступила, мабуть несподівалися і найбільші пессимісти між Українцями. Короткий зміст рішення, котре в повнішім тексті наводимо на иншім місци, виглядає так: 1) Систему охорони національних меншин Українці зі Східної Галичини надужили для злобної пропаґанди проти Польщі і то при помочи тенденційно видуманих даних. 2) Інформації польського правительства усувають думки про те, немовби польський урял мав замір гнобити українську меншість. 3) Можна стверднти, що революційну й терористичну акцію у Сх. Галичині викликали українські націоналістичні орґанізації, а всяке насильство й террор треба осудити. 4) Хоч є численні випадки, котрі не годяться з опікою, яку установлено над меншостями, одначе ті випадки переходові; по перше тому, що польське правительство подбало про охорону своїх інтересів й ужило таких санкцій, які напевно послужать до того, щоб випадки, якими займалася Рада, вже не повторилися; по друге тому, що винних покарано; по третє тому, що заява польського міністра з 10. І. с. р. се користна ілюстрація політики, яку польське правительство має замір примінити супроти меншостей... Польське правительство не уважало можливим уділити відшкодування невинному населенню, котре могло бути діткнене надужиттями (То значить, що не признається того, що невинне населення було діткнене, бо сказано тільки, що „могло бути діткнене"). З того приводу не можна не высказати жалю. Ось і все.

Так виглядає „рапорт" представника Японії, котра на Далекім Сході переводить якраз тепер ще не такі „пацифікації". Річ ясна, що він не міг предложити Раді инакшого рапорту. Хто читав експозе мін. Залеского, той з рапорту дра Сата може перекопатися, що стиль мін. Залеского від 1926 р. по сей день не змінився ні на макове зерно. Той рапорт одноголосно приняла Рада Союза Народів. Правда, представник вже тисячу літ тяжко пацифікованої Ірляндії та представник країни вікінґів Норвеґії поставили окремий внесок, аби Рада бодай з більшим притиском высказалася свій жаль, що не виплачено відшкодування невинним людям. Той внесок підпер представник Німеччини. А представник Анґлії льорд Сесил порушив справу тюремних відно-

син в Польщі. Одначе ірляндсько-норвежсько-німецький внесок відкинено, а льордови Сесілови відповів японський референт, доволі нечемно, кажучи, що до українських скарг уже нема пощо вертати. А польський міністр Залеский звернув Сесілеви увагу на те, що й Анґлія має „трудности" в утриманню спокою серед ріжних народів. Була ще одна українська жалоба, спеціяльно в справі поведення з вязнями в Берестю. Сю жалобу референт — зовсім поминув мовчанкою.

Так виглядає рішення „сильних світа сего" в справі пацифікації.

Річ зовсім ясна, що се рішення не є ніяким „компромісом", як його хочуть в нас представити ті, що в самообмані довго обманювали наш нарід надіями на Женеву. (Розуміється, на чолі таких „інтерпретаторів" маширує „Н. Час" п. Паліева). Не є компромісом тому, бо наш нарід в часі пацифікації мав тяжкі реальні шкоди на життю, здоровлю і майні, а в рішенні Ради Союза Народів навіть в теорії не признано належности винагородження за ті шкоди. Що більше, відкинено навіть внесок, щоб виразніше висказати жаль з приводу того, що не відшкодовано невинно потерпівших. Отже не дуріть бодай тепер свого власного народу! Бо в Женеві сказали виразно, що поки тут будуть діяльні терористичні орґанізації, поти нас взагалі не братимуть під т. зв. охорону меншостий. Та найцікавіше в тім всім те, як німецький „приятель" плюнув перед цілим світом на Українців. Представник Німеччини очевидно мусів знати, що якби тільки один голос заявився був проти внеску референта, то по регуляміні Ради Союза Народів справа мусілаб опинитися перед Розємним Трибуналом в Газі (де засідають правники, котрі не моглиб не признати відшкодування невинно потерпівшим). І німецький представник — не дав свого голосу... А німецька преса викручується, що се не був міністр, тільки урядник, котрий не міг голосувати проти всіх... Річ ясна, що правда виглядає якраз навпаки: то міністр як політик скорше мусить рахуватися з иншими, а урядник може собі позволити на таке, бо за се що найвисше ждалоб його — перенесення до иншого відділу. Та се річ очевидна, що все те було укартоване, разом з пустим демонстративним прилученням Німеччини до „жалісного жалю" який нам хотіли висказати представники Ірляндії й Норвеґії.

Та уявім собі, що в Женеві були-б осудили польське правительство і недвозначно вирішили, що невинно потерпівшим належиться відшкодування і т. п. Чи супроти того, що діється зі всіми ухвалами Ради Союза Народів у справі Манджурії, можна хоч на хвилю припускати, що нам тут полекшалоб від такого вирішення? Хтож той вирок екзеквувавби на Польщі? Чейже не її приятелька Франція. Тай не Анґлія, котрої престіж настільки впав, що вже можна їй представникови прилюдно сказати: „Пильнуй свого носа, не чужого проса!...".

Щож остає тепер УНДО-ви і взагалі всім тим, котрі довели українську політику до останної кроплі горечи й пониження? Перед тими людьми стане тепер питання: Чи вести дальше боротьбу чи подумати про наладнання взаємин? А якаж відповідь на се питання? Коли вести далі боротьбу, то вже не можна сподіватися дипльоматичного підпертя Німеччини. Остає — опертися на Харків—Москву. Ті будуть витревало помагати, але — в тій ціли, щоб нас до самого кореня знищити й тут. Колиж відповісти собі: треба наладнати тут взаємини, тоді — треба основно змінити все наше політичне наставлення. Як? А власне так, як дуже своєчасно писав й упоминав зневажуваний за слово правди станиславівський Владика, Григорій Хомишин, у своїм Пастирськім Листі про політичне положення українського народу під Польщею. Перечитайте собі бодай тепер цей Лист — і хоч плювати перестаньте на правду, бо вже на вас плює весь світ тай відвертається — навіть від тих Українців, що до котрих сам признає, що „могли" невинно потерпіти... А здержання діяльности за кордоном ми не пропаґуємо ні не очікуємо.

ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС

проти о. прал. Куницького і дра Заваликута.

Для харктеристики настроїв між народом, наведемо зізнання деяких свідків одного тільки дня:

Андрій Кулеша з Шидловець, літ 53, римо-кат. типовий українець з вигляду, виразу обличча й вимови. Зізнає по польськи (говорить „уржонд" і т. п.). Зізнає, що його громада посідала ще з австрійських часів ґрунти за Збручем. Коли настала совітська влада, то ще три роки тревало по давному. Люди відси, без ріжниці чи Поляки, чи Русини, мали перепустки і ходили туди на другу сторону, як ходиться до своїх ґрунтів. Потому совіти заборонили. Громада звернулася до посла своєї землі п. Заваликута з просьбою, аби занявся в Варшаві тою справою. Пан пос. Заваликут приїхав й урядив віче. Що говорив, я вже не памятаю, бо то три роки минуло. Предс. старається питаннями видобути від свідка зізнання та на дармо. Тоді предс. каже відчитати зізнання того свідка, зложені в три місяці по вічу. Тоді зізнавав він, що пос. Заваликут говорив підбурюючо. — Предс.: Чи потверджуєте свої тодішні зізнання? — Свідок: Не памятаю вже, але п. пос. Заваликут не підбурював. — Предс.: Чомуж ви тоді зізнали, що підбурював? Виж Поляк, правда? І чоловік старший, уже маєте сивий волос, до того ви громадський секретар. Отже як могли ви зізнати, що підбурював? — Свідок: Так говорили деякі люди і я так сказав. — Предсідник: Та яке враження мали ви? — Свідок: Я не мав жадного враження. Сиджу в канцелярії як секретар і чую, що говорять тай се я повторив. — Предс.: А якже ви тепер кажете? — Свідок: Тепер нічого не кажу, бо не памятаю, але підбурювати не підбурював. Якесь там слово могло бути остріше, але не підбурював. — Адв. Біляк: Скажіть мені, чи польський нарід в вашій громаді уважав або уважає ворогом п. посла Заваликута? — Свідок: Ні, ворогом п. посла ніхто з нас не уважає. — Адв. Б.: Чи може уважає його приятелем? — Св.: Та певно, що приятелем, бо старався аби наші ґрунти не пропали й по вічу ми далі говорили з п. послом так Поляки як Українці. (В такім дусі свідок зізнавав весь час).

Слідуючий свідок Юзеф Вітковский, р.-кат., зовсім подібно зізнавав у слідстві й подібно ослаблював свої зізнання перед судом. Пос. Заваликута не уважає ворогом але приятелем. — Адв. Ганкевич: Скажіть мені, як се може бути, що ви уважаєте п. посла Заваликута своїм приятелем, а йдете на поліцію і до криміналу пакуєте свого приятеля! — Св.: Та ми не йшли на поліцію, вона сама ходить. І п. учитель і постерунковий. Тай усяке люди говорять. От мені грозили за те, що я зізнав. — Адв. Б.: Чи ви ще тепер боїтеся? — Св.: Ні. — Адв. Б.: Отже чи уважаєте п. посла за ворога чи ні? — Св.: Ні. — Прокуратор: Признайтеся, чи ви дійсно нікого в селі не боїтеся? — Св.: Та чому ні. От фють! вдарить опівчі і втече. — Прок.: А скаже, за що вдарив? — Св.: Та чому не скаже? В очи скаже, виразно. (На салі веселість). — Прок.: А що скаже? — Св.: Та набє і скаже: Ти, гей, шляк би тебе трафив, нашого посла видав? Вас тут 60, а нас тут 600. Ми вам тут стипу зробимо... (Свідок зізнає так добродушно, що і на салі і серед трибуналу панує веселість). — Обж. д-р Заваликут: Ви зізнали в слідстві, що я говорив про „кешонкових злодіїв". Можеб ви сказали, кого я називав кешонковими злодіями, поліційних аґентів, чи конфідентів? Але скажіть таки по українськи ті слова, яких я ужив. — Свідок зачинає говорити гарною українською мовою і каже: По українськи я не вмію, але вмію по руськи. (На салі веселість, свідок далі говорить по українськи). Що до тих аґентів та конфідентів, то я добре не відріжняю одних від других. — Д-р Заваликут: Я вам поясню. Поліційний аґент се такий чоловік, що від поліції бере сталі гроші за свою службу, а конфідент то такий, що доносить до поліції ріжні річи. — Св.: А деж я то знаю, що хто з них робить. (Веселість). — Прок.: Ну, якже говорив п. посол? — Св.: Та говорив, що булиби кешонковими злодіями, але хто бувби злодієм і чому він злодієм не став, бо п. посол сказав „булиби", того я не можу знати, бо деж я їх знаю? (Веселість на салі більшає).

Взагалі польські свідки з простого народа роблять враження добре і по більшій части навіть приємне. З їх зізнань виразно видно, що вони хочуть жити і жилиб мирно з нашим народом, якби їх не цькували поль. „патріоти".

Маленький фейлетон

Кропивна висипка

Її лічиться тепер за 20 мінут

Т. зв. кропивна висипка (Несселяусшляґ) полягає на появі дрібних піхуриків, котрі печуть і сверблять. Властиво се не є ніяка хороба, але вона дуже докучлива. Тим більше, що та поява треває нераз цілими днями або й стає хронічна. Німецька клініка в Найкельні оповіщує, що др. Л. Дінкін винайшов спосіб на т. зв. кропивну висипку, той спосіб дуже дешевий і простий: звичайна сода, котрої вживається до страв: її проковтується й до 20, найдалі до 30 мінут кропивна висипка перестає докучати, а коли соду заживати правильно далі, то зникають усі симптоми тої докучливої висипки, хочби вона не знати як довго тревала. Рецидива її лічиться легко — знов невеличкими давками соди. Розуміється, тільки лікар може оцінити, яку скількість соди заживати, бо коли неопитні люди самі беруться до лічення себе содою, то вправді кропивна висипка уступає, але зате лучаються болі й звороти голови, задержання мочи й надзвичайна вага тіла. Тоді для усунення тих наслідків треба відповідної дієти, що увільнялаби кваси з організму. Т. зв. кропивна висипка се звичайно наслідок надмірної вразливости. Є люди, котрі дістають ту висипку по спожиттю суниць або курячих яєць. Инші дістають її, коли занюхають нафталіну, кімнатний гриб, пліснь, кінське волосіння і т. и. — У таких людей устає висипка, коли усунути причини їх подразнення. Віденський дерматольоґ Пуляй ствердив, що така вразливість являється наслідком захитання рівноваги між квасами й алькаліями в орґанізмі. Зарадити тому можна відповідною поживою. Др. Дінкін каже, що споживна сода вяже в орґанізмі ріжні отруйні складники. На всякий випадок новий винахід доказує, що має слушність модерний напрям дерматольоґії, котрий вчить, що при хоробах скіри треба лічити не тільки хору скіру, але цілий організм (З німецького).

—о—

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

Польсько-українська проблєма

III. Голос Українця в польській пресі*).

Декотрі польські історики стверджують історичний факт, що польська політична думка не мала великої провідної ідеї, бо колиб її мала, то булаби скріпила в своїм часі українсько-козацьку державу, злучену з Польщею і тим витворилаб широко закроєний, нестримно творчий польсько-український імперіялізм, який довівби до утворення великої імперії, величезної економічної одиниці, котрої не розколисалаб жадна історична сила.

Та на жаль польська політична думка не мала такої ідеї. Пошукування за союзниками проти Хмельницького і проти української державности в Криму і в Москві, вперта боротьба шляхти, а радше нехіть поділитися владою з Козаччиною (і тому перечеркнено Гадяцький договір, а нещасного гетьмана Виговського не лиш не піддержано, але без суду розстріляно), — все те відвернуло біг історії Східної Европи і на місце польсько-українського імперіялізму прийшов імперіялізм російсько-український. То він зліквідував татарське гніздо на Криму, то він розбив турецьку потугу, то він поширив границі України до Чорного Моря і Кавказьких гір.

Над цим повинні застановитися визначні і міродатні польські політики тай на українське питання у Схід. Галичині глядіти „суб специе етернітатіс" — через призму великої польсько-української ідеї. А польська публична опінія повинна бути усвідомлена, що Польщу жде або трагічна роля між молотом і ковалом, або велика творчість на Сході, разом з Українцями, як чинником рівним собі. Спроби з барієрою, зглядно з буфорвою українською державкою в виді Петлюрівщини повинні переконати Поляків, що це звироднїння великої ідеї. Лиш галицькі Українці можуть відограти ролю дріжджий, на котрих ця ідея зросте і створить могутність. Звідси все виходили конструктивні українські елементи (Сагайдачний, Хмельницький).

Ця історична хвиля для польської ініціятиви в здійснюванні великої ідеї власне тепер вернула. Вся Україна стогне під большевицьким чоботом, усе жде на клич до остаточного суду над большевицьким катом. Цей суд може підбутися лише з галицькими Українцями як авангардою. Їх патріотичний запал може виставити 200.000-ну армію добровольців до боротьби з большевизмом. Поляки й Українці разом злучені (але без жадних задних думок!), не потребують навіть Ромунії, самі дадуть собі раду з большевиками, бо на Україні тепер кождий вхопить за кріс, щоб відплатити за муки дантейського большевицького пекла.

Фантастика, — скаже Поляк. Так, фантастика — признаю, а не лиш тому фантастика, що польська психіка до приняття такої ідеї не вихована і не приготована. Вона оперує політичними категоріями старої „засьцянкової" шляхти і тим чваниться, а дементує навіть таку розвязку польсько-української проблєми як „утворення посади львівського віцевоєводи" для Українця!...

Читав я перед кількома роками статтю в одній газеті. Автор її дуже тішився, що большевики „дають школу" („цьвічон") Українцям й улекшують Польщі вбирати в шори своїх Українців.

О санкта сімліцітас політична!

Дім сусіда горить, північний вітер-буря несе іскри і полумя на його дім, а він тішиться!... Чи Польща може бути безпечна перед большевизмом, маючи його в сусідстві, чи не має своїх большевиків (і то польських!) і в великій скількости матеріялу на большевиків? Чи польські політики можуть з цілою певністю сказати, що їх не жде доля Сазонових, Ізвольських, Керенських і богато, богато інших?

Німці зробили цей дарунок Данаїв Росії, можуть його подарувати в запльомбованім вагоні також Польщі. Ліпше мати в сусідстві брата і на нього числити, ніж далеко-далеко богату тітку, або непевного кузина-брунета, котрий як союзник ніколи не грішив ні вірністю ні геройством і котрого челядь також збольшевичена і лишень жде на гасло.

Манитися тим, що політичними репресіями можна зліквідувати большевизм в Польщі — слаба потіха. Большевизм це ідея, це релігія. Їй можна протиставити лиш іншу велику ідею, — іншу релігію — щирого братання з Українцями, під кличем „наша могутність — ваша могутність" і „ваша могутність — наша могутність", „ваша мова — наша мова" і т. д. Нехай Поляки не бояться українізації, бо коли їх не згерманізували культурно сильніші Німці, то не зукраїнізують їх й Українці. Зрештою денаціоналізуються лиш найслабші характером одиниці — полова відділюється від здорового зерна і засмічує подвіря сусіда.

Коли буде припинена штучна польонізація, то й Українці не будуть боятися польонізації, бо коли не буде національного гнету, про це не буде навіть ніхто й думати. Тоді постане шляхотне суперництво. Коли побіч польського університету у Львові стане український університет і коли на польськім університеті будуть викладати ліпші професори, то й Українці добровільно будуть записуватися на їх виклади — і навпаки і т. д., і т. д.

*) Гл. „Н. Зоря" чч. 4 і 6.

Політика Поляків супроти Українців зла. Це стверджують вже всі польські політики. Ріжняться лише щодо методи дальшого поступування. Один табор дорадже скріпити польонізацію, — другий схильний на дрібні уступки, щоб не скріплювати української ірредснти. Дискутувати над цими проєктами — шкода часу. Сьогодня не можна вже говорити про концесії в виді посади „віцевоєводи", бо сьогодня вже й тека міністра Українців не задоволить. Тепер треба глянути правді в очі, радикально зревідувати відношення польськости до українізму — поки ще час, поки ще не запізно.

Бо так дальше бути не може. Шкодить це Польщі, шкодить це й Українцям. Найнища верства української суспільности (таксамо як і польської!) большевізується. На медичний факультет львівського університету на 100 місць прийнято двох (!) студентів-українців і то не без протекції. Українські абсольвентки учительських семінарій літами благають посад і не можуть дочекатися. А свідоцтва їх дуже добрі, лиш одна в них перешкода — грекокатол. обряд. А тимчасом наймолодші кандидатки з гіршою кваліфікацією, навіть у тім році редукцій, дістають тут і там посади, тому лише, що їх обряд римо-катол. Щож ця молодь має робити з розпуки?

Це лиш приміри!

Стара Польща пробудилася зі шляхотського летаргу і запізно пробувала ратуватися конституцією 3-го Мая. Коби не повторилася історія!

ЩО ДІЄТЬСЯ В НАШІМ КРАЮ

КОСІВЩИНА. В Слобідці зловили шайку злодів, членів одного місцевого „лівого" гуртка, під підозрінням обрабування огнетревалої каси „Народної Каси" в Косові і крадіжи на ромунськім боці. Одного з тої шайки: Василя Гавриша с. Ілі убили при шварцуванню на ромунсько-польській границі. Його похоронили з червоними фляґами і революційними піснями, які співав комсомольський хор з Кобак. В Слобідці колядували на Народний Дім, але замість побожних пісень, співали большевицькі і то на арію Бог предвічний... Та пісня виглядає змістом так:

„Зі сходу вже нам світає народ замучений панами гноблений вже ся рухає, робітники (тут допис нечиткий) за діло і сміло завзято на пана на ката виборим волю. Виборим волю: злидні минуться, ті, що з нас кров пили, вже більше не будуть — смоли напються. З панів, попів буржуїв сало мем топити і собі чоботи мастити..."

Словом, „естетична" пісня.

В Рибні заарештували Михайла (назвиско нечитке) й Івана..., місцевих „лівих", які закрали паси з місцевого тартаку.

До чого тут доходить сельробівська дурійка, нехай послужить за доказ отсей факт: Приносять дитину до хресту і жадають, щоб охрестити: Ленін... В Рожневі побили до крови в голову Стефана Пучка його рідні діти, члени аматорського гуртка. В Новоселиці знищено всі хрести на цвинтарі, деревляні позрізувані а камяні розбиті. Оттак виглядає сельробівське ублагороднювання нашої молодіжи, як сказали сельробівці з Кобак до місцевого пароха в розговорі за відступлення салі „Народного Дому" для читальні ім. Шашкевича. Де є „Сельроб", казали, там нарід поступає... — І поступає, видно по ділам...

КОБАКИ, п. КОСІВ. Заходом місцевого священика заложено читальню ім. М. Шашкевича, бо читальню „Просвіти" розвязало Староство за сельробівську роботу. Та читальня має гарну бібліотеку около 200 томів. При ній завязався аматорський гурток, який дав уже дві вистави. Сельробівці, з котрих деякі є при Райфайзенці, терирозували, щоб ніхто не йшов на представлення до чит. Шашкевича, грозили навіть підпалом і биттям шиб, що вже й виконали. По тяжких торгах відступили салю Народ. Дому але нехотіли дати куртину театральну так, що мусілося визичити в Рибнім. Однак мимо того село вже здекларованс і вже видно, хто з Христом а хто з Антихристом.

Присилайте передплату!

РІШЕННЯ РАДИ СОЮЗА НАРОДІВ

в справі українських скарг

В суботу, 30 січня 1932 р., о год. 13.30 референт українських скарг в Женеві Японець др. Сато зложив Раді Союза Народів рапорт. Референт представивши історію українських скарг, заналізував їх зміст і вияснення польського уряду. На підставі того референт — по донесенням польської преси — прийшов до таких заключень:

1) Ставить внесок, щоби Рада Союза Народів потвердила і прилучилася до тези польського уряду щодо небезпеки, яка заходить, коли, систему охорони меншин, примінювану Союзом Народів, надуживають для злосливої пропаґанди проти даної держави при помочи тенденційно видуманих даних. Докинувби я ще й се, заявив др. Сато, що студії документів цеї справи, мимоволі насувають підозріння, що ті документи не є того рода, щоб могли охоронитися перед тим закидом. 2) Потрібні інформації доставлені польським урядом у справі загального положення української меншини, а іменно в ноті з 6 червня 1931 р., усувають на мій погляд думки, неначеб польський уряд мав намір примінювати супроти української меншини політику систематичного утиску і насилля. Це твердження має здається тому спеціяльну вагу, бо позволяє на дійсну оцінку, яку требаби примінювати до фактів, котрі Рада Союза має перестудіювати. 5) Коли розглянути документи представлені Раді Союза Народів, то можна ствердити, що революційна і терористична акція, яка вибухла мин. року на терені Схід. Галичини, а властиво в літі 1930 р., була зорґанізована українськими націоналістичними орґанізаціями. Уважаю моїм обовязком, заявив дальше референт др. Сато, висловити жаль, що цего рода акція криється під охорону національних меншин з рамени Союза Народів. Союз Народів не відмовиться від оцінки дуже тяжких наслідків, які моглиб бути випливом такого поступування і не схоче видавати осуду без виразного, формального осудження всяких спроб насильства і терору без огляду на їх походження, коли схоче заґварантувати пошану для справ меншостей. 4) Не входячи в потрібну аналізу кождого з численних випадків, які є предметом петицій, предложених Раді Союза Народів, неможливо не бачити в них признак, впрочім проминаючих, які не є вповні згідні з ґарантіями, що хотілося забезпечити національним меншостям, коли над ними творено систему опіки з рамени Союза Народів. Одначе я щасливий, що можу повідомити Раду, що сам польський уряд свідомий своєї відповідальности, дбаючи про охорону своїх дійсних інтересів, не занедбав примінити певні санкції, які безсумніву послужать до того, щоб не повторилися того рода випадки, якими займається тепер Рада. Так отже одного офіцира і чотирьох рядовиків засудив військовий суд на кару від 4 до 18 місяців тюрми. Одинанацять офіцирів і певну скількість поліціянтів засуджено на ріжного рода дисциплінарні кари. З другої сторони не можу не висловити жало, що польський уряд не вважав можливим дати відшкодуваня невинному населенню, яке могло бути діткнене надужиттями. Польська деклярація, яку зложив в польськім соймі польський міністр внутр. справ 10 січня б. р. це на мою думку корисна ілюстрація політики, яку польський уряд думає вести супроти української меншини. Хотівби я висловити найгорячіше бажання, щоб польський уряд тримався цеї лінії поступування постійно і щоби політику порозуміння заінтересована людність і її представники стрінули з повним зрозумінням і щирим духом льояльности. Рапорт д-ра Сато приняла Рада Союза одноголосно.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Евхаристійний конґрес у 1934 р. відбудеться в Аргентині.

Жертви на безробітних на руки св. Отця як дар з приводу 10-ліття Понтифікату Його Святости. — Як відгомін на заклик св. Отця до католицького світу з 2. X. 1931 р. „Нове нещастя загрожує...", котрим завізвано до харитативного хрестоносного походу, напливають тисячні жертви від вірних Риму, Італії та інших країв світа. Кожне число „Оссерваторе Романо" приносить довгі колюмни таких жертв. В ч. 9. названої часописи находиться також даток питомців Папської Руської Колеґії в сумі 300 лір.

Апостольська Столиця назначила кількох нових професорів для „Понтіфіціюм Семінаріюм Орієнтале" в Дубні на Волині. Між ними є представники національностей: української, сербської і словацької. Професором української мови стає б. протоєрей Табинський. Таку вістку принесла православна ґазета „За Свободу". На підтвердження треба, розуміється, виждати.

Большевики замкнули церкви в Минщині: в Плещеневичах, Козятині, Зембині, Крещенську, Ушачі й Орші. На Сибір заслано знов кількох католицьких священиків.

В часі Різдвяних Свят, ще не замкнені церкви в совітах були переповнені, що підтверджують всі вісти, які досі наспіли.

Малих польських семинарій у Польщі є 52, з того вже три обряду східнослявянського.

Католики в Бельґії мають 29 щоденників. В Бельґії є 7 і пів міл. католиків (отже якби наші католики таксамо дбали про свою катол. пресу, то ми повинніб мати бодай 15 катол. щоденників, а ми — не маєм ні одного).

Нову церкву в Єрусалимі збудували на місці, де св. Петро мав відречися І. Христа. Має вона назву „Церкви св. Петра в часі піяння когута".

У Злучених Державах 129 катол. колеґій і університетів зголосилося до участи в католицькій акції.

Новим начальником Найвищого Церк. Трибуналу Сиґнатури на місце помершого кардинала Раґонезі іменований кард. Черреті.

Священик мером міста. В містечку Шентитавн коло Пітсбурґа вибрано мером католицького священика, знаного з великої жертвенности й опіки над безробітними.

Навернення атеіста. В Італії помер знаний приклонник т. зв. позитивістичного напрямку Маркесіні, котрий як письменник довгі літа вів боротьбу проти Церкви. Перед смертю Маркесіні навернувся, виявив жаль і відкликав свої блуди.

Католицька Акція в Канаді розвивається дуже гарно. На ґенеральнім конґресі рішено перевести федерацію всіх союзів французької й бельґійської молоді.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

СТАНИСЛАВІВ. Дня 31 січня с. р. відбулися тут збори сторонників УКНП (Української Католицької Народної Партії) під проводом голови Центрального Орґанізаційного Комітету, п. радн. Ол. Саляка. По переведенні основної дебати над політичним положенням нашого народу в Польщі вибрано І-ий районовий Орґанізаційний Комітет УКНП на Станиславів і найблищу околицю. В склад того комітету увійшли: пп. Мих. Дивосир, Др. В. Мулькевич, проф. Мих. Мацьків, Ів. Ґолембйовський, оо. Юстин Гірняк і Роман Лободич і п. Омелян Гірняк.

МІН. СКАРБУ ЯН ПІЛСУДСЬКИЙ заявив у відповідь на критику буджету мін. скарбу, що нема іншого виходу лише зменшення видатків і... збільшення податків. Будуть введені нові податки і підвищиться ставки давніших.

В ДИСКУСІЇ НАД БУДЖЕТОМ мін-ва скарбу підчеркнув пос. Розмарін (жид. клюб) кредитову політику Франції супроти Польщі. Франція позичила гроший Мадярщині, Чехословаччині і Юґославії а Польщі ні.

МІНІСТР РАЙХСВЕРИ ҐРЕНЕР сказав, що конвенція про розброєння або буде підписана всіма державами, або її не буде. Женевська конференція на його думку вирішить не лише розброєння поодиноких держав, але і версайський договір й істнування Союза Народів (ПАТ).

В БЕРЛІНСЬКІМ УНІВЕРСИТЕТІ дійшло до протижидівських авантур. Викликали їх студенти гітлєрівці.

ЛЬОЗАНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ в справі воєних відшкодувань відложена тому, що вступні переговори між державами - вірителями і Німечиною не могли скінчитися в означенім часі (ПАТ).

15 АНҐЛІКАНСЬКИХ ЕПИСКОПІВ підписало відозву звернену до всіх християнських народів. В ній епископи виступають за счеркненням репараційних рат і міжнародних довгів.

ДРУГУ „ПЯТІЛЄТКУ" опрацювала Найвища Рада Народного Господарства СССР. Перша „пятілєтка" має бути скінчена в червні 1932 (ПАТ).

В ІНДІЇ увязнено вже третого сина Ґандія і засуджено на 18 місяців тюрми.

В ШАНҐАЮ „білі" мобілізують свої сили, але ті сили слабі. Анґлійці мають там 2 баталіони піхоти й відділ саперів, а в пристані один кружляк і 2 канонірки. Американці ще слабші, бо мають тільки 1.000 жовнірів й один кружляк. Французи також один кружляк.

НОВИНКИ

Від сего числа почавши печатаємо „Н. Зорю" в Друкарні Наукового Т-ва ім. Шевченка. У звязку з переносинами треба було зужити склад накопичений у попередній друкарні. Тому навіть пильні дописи не могли бути в свій час поміщені.

Скількість почтових посилок у Польщі зменшилася в останнім році о 22 міліони.

Між еміґрантами з Польщі у Франції шириться безробіття і нужда. Для допомоги їм повстають комітети помочи для безробітних.

40 комуністів увязнила поліція у Львові, розганяючи ґрупу комуністів, які на Стрілецькій площі хотіли уладити т. зв. „масівку" з приводу „свята трьох Ль" (Ленін, Либкнехт, Люксембурґ). Увязнені майже всі жиди.

Двох вломників задержали поліційні аґенти у Львові. У їх великих валізах найдено монстранції, чаші й інші церковні дорогоцінности, вкрадені в костелі в Дроговижі к. Жидачева.

Скількість Жидів в Польщі доходить по тимчасовим обчисленням до 3,200.000.

Хлопи з цілого села Кречевичі в ковельськім повіті, узброені в дручки і вила напали на екзекутора і відібрали від нього забрану корову. Відтак не допустили до увязнення проводирів у тій події.

Маси голодних селян в Тессалії (Греція) пливуть від міста до міста і зі склепів, пекарень, та реставрацій граблять припаси поживи. Цей рух не має політичного характеру. Уряд заборонив поліції вживати зброї.

Англійський вуголь вдирається вже й на внутрішний ринок Польщі, бо наслідком обниження курсу анґл. фунта анґл. вуголь став дешевший від польського навіть в Польщі. Тому підвищено митну тарифу на цей вуголь о 250 проц.

У Владивостоці відбулася розправа проти залоги совітського корабля. За брак дисципліни і несубординацію засуджено на розстріл механіка корабля і його заступника. Капітана засуджено на 10 літ тюрми, його помічника на 5.

На північ. побережжі Норвеґії шаліла страшна буря, яка знищила телеґрафічні і телефонічні проводи. В часі бурі затонули кораблі німецький і лотишський.

Можна наперед з цілою певністю сказати, що власне в республиці з правлінням української демократії й москвофільство й польонофільство зацвітуть новим пишним цвітом, стануть культурами „національних меншостий" і ними вкінці не тільки політично але й культурно й духово націю нашу розсадять (В. Липинський).

БІРЖА

ҐРОШІ: Ам. доляр 8.90, анґл. фунт стерлінґ 30.70, швайц. франк і ґданський ґульден по 1.74, ром. лей 5 ґр., нім. марка 2.11 зол.

ЗБІЖЖЯ: (Ціни в золотих за 100 кґ. льоко стація навантаження віддаль від Львова 200 км.) Пшениця сел. 20.00—20.50, ячмінь на мливо 14.00—14.50, гал. овес 20.75—21.25, краєва кукурудза 15.50—16.00, промисл. бараболі 2.80—3.00, гречка на мливо 16.50—17.00, лен (з мішком) 36.00—38.00, синій лубин 15.00—16.00, житний ґрис 10.75—11.00, гречана каша 31.00—33.00, краєве просо 18.50—19.00, червона конюшина з мішком 190—210 зол.

КІНА

ЛЕВ: „Милі пригоди княжни".
ПАЛЯС: „4-х з леґіону".
МІРАЖ: „Проч з любовю".
ОАЗА: „X 27" (Марлєна Дітріх).
КАСІНО: „Роман" (Ґрета Ґарбо).
СТИЛЕВЕ: „Кінець світа".
УТІХА: „Монті в облаках".
КОПЕРНИК: „24 годин".
МАРУСЕНЬКА: „24 годин".

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

СПЕЦІЯЛІСТ-ДЕНТИСТ
Д-р МЕД. БОГДАН БАРАНЕЦЬКИЙ
б. елєв дентист. клініки і лікар держ. шпиталя
ординує в хоробах зубів, устної ями і в хірурґічних хоробах щок.
У ЛЬВОВІ, ВУЛ. ВАЛОВА 14, II. ПОВ.
щодня від год. 3—6 попол.
11 **Найновіша дентист. техніка.** 7—10

ЛІКАР
Д-р мед. Іван Матіяшек
Перенісся з МЕЛЬНИЦІ ДО СТАНИСЛАВОВА
і ординує **від 2. лютня с. р.** в недугах: внутрішних і діточих при вул. Ґолуховського ч. 27/II. (Напроти „Народнього Дому"). 15 2—5

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Врановської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 8—50

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 9 (507). Львів, неділя, 7 лютого 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чвертьрічно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чвертьрічно 1 ам. долар.
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Воєнний комунізм на Україні

АТЕ доносить: По численних спробах переломання опору селян і колєктивів на Україні, котрі не дають хліба, Москва рішилася вернути до систему воєнного комунізму й зачала реквізиції. Ціла Україна виглядає тепер як один воєнний табор. В Чигиринщині вибухло повстання, котре здавлено. Харківський уряд вислав до Москви трівожний звіт про роздратування укр. народу.

Голод на Прикарпатській Руси

В часі, коли в Америці топлять у льокомотивах пшеницею і в море висипають безліч кави й кукурудзи, доходять з Прикарпатської Руси розпучливі голоси про голод. Тамошня „Русская Земля" пише, що там ще ніколи не було такої нужди як тепер. Спасайте хоч дітий у горах від голодової смерти! Голод викликав уже черевний тиф і инші хороби. Сенатор Цурканович звернувся до чеського правительства, щоб помогло. Та замість помочи ходять по наших горах екзекутори й забирають від голодних останні лахи за податок.

Війна на Далекому Сході

Японці не визнають жадної невтрально сти

З Лондону доносять: Японці обсадили в Шанґаю головний почтовий уряд під претекстом, що там укрилися китайські стрільці. Той почтовий уряд знаходиться на терені міжнародної концесії. Японський адмірал Шіозава заявив, що не признає жадної невтральної зони між Японцями й Китайцями. По якімсь часі Японці опустили головну почту, але оставили російських білогвардійців.

Японське військо обсадило й американ ську дільницю

ТК доносить з Шанґаю: Японське військо обсадило Шанґай від Ванґ-Пу аж по канал Сучав. На тій території знаходяться конзуляти: німецький, російський і японський, великі маґазини й почта. Коли міжнародна поліція хотіла вечером розставляти звичайні варти, застала вже японські стійки. Обсаджена також амер. дільниця Шанґаю, що між Американцями викликає обурення.

Що зробить Америка?

З Ню-Йорку доносять: Становище, яке займе Америка супроти Японії, не легко збагнути. В „Білім Домі" президента є вже цілі гори депеш з краю, щоб енерґійно виступити проти Японії. Та міродайні провідники партій, як Бора і Рід, противляться навіть економічному бойкотови Японії, бо й се може довести до війни. В західних стейтах Америки, над Спокійним Океаном, постійно зростають прояви ворожнечі супроти Японії.

Японський цісар доїде аж до Великого Муру

З Мукдену доносять: Японський цісар вибрався на перегляд японських військ у Манджурії. Цісар доїде аж до китайського Великого Муру, де вже ждуть на нього японські війська з прапорами.

Конференція для розброєнь почала радити

Бере в ній участь 61 народів світа

Дня 2. б. м. о год. 16.30 почала в Женеві наради конференція для розброєнь. Велика саля Федеральної Ради виповнена по береги. Трибуна преси також заповнена. Перед палатою Союза Народів велика товпа народу. Перше засідання отворила інавґураційна промова предсідника конференції А. Гендерсона. Відтак іменовано комісію верифікаційну, реґулямінову та петіційну. Гендерсон підчеркнув у промові, що власне в хвилині, коли отвирає конференцію для вдержання мира, на Далекім Сході дуже грізне положення. Підкреслив також, що конференція для розброєнь це найважніші міжнародні збори від часу війни. Ніколи не було ще такої важної і корисної конференції.

Зброєння й економічна кріза.

Відтак Гендерсон змалював образ зброєнь в 11 мин. літах. Видатки на зброєння 61 держав виносять річно 4 міліярди долярів. Невдача конференції малаб фатальні наслідки. Запримітили, що Гендерсон положив у промові натиск на справу рівности зброєнь, що є підпертям німецьких тез (ПАТ).

Завдання конференції.

На думку Гендерсона завдання конференції такі: 1) переведення видатного зменшення й обмеження зброєнь, 3) запевнення, що ніяка катеґорія зброєнь не буде поминена в конвенції, 4) запевнення безперервности праці над розброєнням через постанову, що подібні конференції будуть відбуватися в досить близьких відступах часу. Мильний погляд, що зброєння забезпека мира.

Підписали пакт про неаґресію

і про війну говорять

В Минську відбувається конґрес комуністичної партії Білої Руси. На конґресі промовляв м. і. один червоний офіцер. Він сказав: Совітська армія, що стоїть на пограниччі Польщі має боєві завдання. В разі вибуху війни вона ті завдання сповнить (АТЕ).

Приєднуйте нових передплатників!

ТАБЛЬО ДЛЯ АБІТУРІЄНТІВ
І ШКІЛЬНІ ҐРУПИ
по спеціяльно знижених цінах
виконує
АТЕЛІЄ ФОТОҐРАФІЧНЕ
„УЕНУС"
Львів, Академічна 24. — Тел.: 38-08.
1010 22—25

СПРОБУЙТЕ ЩАСТЯ і складайте свої ощадности в Кооперативному Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20, де крім відсотків можете ще дістати премію від Зл. 25—300, залежно від висоти щомісячних вкладок.
Найнижча місячна вкладка Зол. 5.
4—?—х

ШАНҐАЙ І ХАРБІН

Чому є війна і нема війни?

Очи всего світа звернені тепер на ті два далекі азійські міста, біля котрих уже довго кипить крівавий бій, хоч війни ніхто нікому не виповідав. Японці обсадили вже оба ті міста. Европа. Америка й совіти покищо не роблять ніяких енерґійних кроків, хоч Шанґай се найбогатше місто Азії над Спокійним Океаном, а Харбін се ключ до Сх. Сибірі.

Шанґай це головне азійське місто морської торговлі над Спокійним Океаном. В Шанґаю є величезні склади бавовни, чаю, рижу, хліба, шкір сирих і виправлених, металів, прядива, ниток, цукру, нафти й аґлійського вугля та маси всяких инших товарів з анґлійських кольоній, з Америки і Японії. В Шанґаю живе міліон китайців і богато тисяч Европейців й Американців, в окремих дільницях, під своїми законами. Оден французький письменник каже: Шанґай це місто, котре походить від китайської матери і від американсько-анґлійсько-французько - німецько - голяндсько-італійсько-японсько-еспанського батька.

Як зрозуміти се, що ні Европа, ні Америка досі не зробили ні одного енерґійного кроку, щоб не дати Японцям того міста? На се питання так відповідає парижський „Журналь": Те, що діється в Шанґаю, не є ніяка війна. Се просто криза анархії. Китайські націоналісти бачучи поступи Японії в Манджурії, попали в нервозність і зачали в Шанґаю протияпонську аґітацію. Наслідком її був бойкот японської торговлі й напад на японський конзулят. Японські власти зажадали від китайських властий в Шанґаю припинення аґітації. Китайські власти були готові на все, чого хотіли Японці. Та китайська молодь, пайдократія, підняла аґітацію проти китайських властий. За пайдократією пішла товпа й не дала китайським властям виконати ніяких зобовязань. Тоді Японці пішли наступом на Шанґай. Булоб величезним блудом, переносити ці факти на рівень міжнародних непорозумінь. Европейці й Американці повинні виказати як найбільшу здержливість з двох причин. По перше тому, що вони самі нічого не можуть зробити в нинішнім китайськім хаосі без Японців. По друге тому, що їх інтересам нічо не загрожує. Чужоземні дільниці в Шанґаю на стільки безпечні, що самі вожди нанкінського крайного націоналізму якраз там урядили свою резиденцію.

„Етрансіжан" пише: Нанкінське правительство представляє лиш маленьку частиночку Китаю. Воно свого рода еманація Куомінтанґа, китайської націоналістичної партії, котра до сеї пори живе доктриною Сун-Ят-Сена. Довгий час держав те правительство в підчиненню Чіян-Кай-Шек. Та з кінцем 1931 р. воно розложилося під впливом безконечних інтриґ, не добившися зединення Китаю.

„Еко де Парі" пише: Комічним рисом являється факт, що Америка хоче

тепер видвигнути наперед Анґлію, щоб вона протестувала, хоч в 1927 р. Америка відмовила Англії всякої помочи в часі висилки англійських військ до того самого Шанґаю, де загрожені були інтереси таксамо анґлійські як американські. Річ ясна, що тепер Анґлія здержується перед тим, щоби пхати руку в те осине гніздо. А вислідом вміщування Америки булоб дальше ускладнення і без того сильно замотаних відносин на Далекім Сході.

Лондонський „Дейли - Мейл“ пише: Чому Японія рішилася на воєнні кроки в головній пристані і найбогатшім місті Далекого Сходу? Відповідь на се проста. Японія таксамо як в Манджурії хоче охоронити свої інтереси національні й торговельні, загрожені розогненням китайських почувань, що сильно підривають там японську торговлю. Китайськими націоналістами вже від давна командує крайна ґрупа китайської студентської молоді. В останних часах китайські власти богато разів обіцяли Японцям припинити бойкот японських товарів. Та нічо з тих обіцянок не вийшло. Отже нема чого дивуватися, що Японці нарешті перестали вірити в китайські обіцянки та взялися до діла силою. Ми, Анґлійці, самі знаємо, яку шкоду може зробити бойкот. Бойкот анґлійських товарів в Гонґконі приніс свого часу величезні страти нашому краєви — і престіж Анґлії впав так як ніколи передтим від 17 століття, коли голяндські гармати загрожували бомбардуванням самому Льондонові. Японія бореться тепер в Шанґаю за ті самі права, котрі повинні там мати й інші народи. Японія знає, що в Китаю нема жадного правительства, котре заслуговалоб на ту назву і що ріжні отамани відсувають там від власти кождого хоч трохи спосібнішого чоловіка, бо їм вигідна анархія.

З тих голосів французької й анґлійської преси ясно, чому там „є війна і нема війни“. Бо з китайської сторони нема кому ні виповідати ні вести війни. Те, що в Нанкіні називає себе „правительством Китаю“, навіть неподібне до жадного правительства. Се просто купка партійних людий, котрі не мають власти і до того стоять під диктатом пайдократії, подібно, як свого часу наші есери й инші соціялісти, котрі називали себе правительством України. Навіть колиб та ґрупа „партайманів“ виповіла Японії війну, то се не значилоб, що Китай виповів війну. Отже в тім хаосі Японія стоїть на становищі, що вона просто виконує поліційні експедиції, щоб завести порядок у краю, котрого мешканці самі того порядку не годні завести. А що ті „поліційні експедиції“ великі, тому — кажуть Японці — причина не в Японії, тільки в великім Китаю. Не можнаж у величезнім краю завести порядку „малими експедиціями“.

Так виглядають ті помотані справи в освітленні Японців і значної части світової преси великих европейських націй.

Простіше представляється справа заняття Харбіна. Там день у день відбувалися вуличні бої між ґрупами тих Китайців, котрі були на службі в большевиків, і тих Китайців, котрі були на службі в Японців. В тих боях і перестрілках погибали і японські мешканці Харбіна. Вісти про це викликали обурення в Японії. Її публична опінія зажадала окупації Харбіна. Колиж японські війська двигнулися в напрямі Харбіна, „невідомі справці“ повисаджували ряд мостів полудневої зелізниці. Депеші совітських аґенцій звалили вину за се на Китайців, а саме на „місцеве начальство“. Та Японці знають з ким мають до діла і большевикам не вдасться укритися за чужу спину. Річ ясна, що не тільки Японці, котрі мешкають в Харбіні, але всі спокійні люди очікували приходу японського війська як спасення.

Так представляють справу заняття Харбіна Японці й орґани російської еміґрації. Та не всі. Нпр. орґан Мілюкова, „Паслєднія Новості“, пише, що втягнення СССР у конфлікт з Японією буде рівнозначне з загроженням Росії. Тай дуже можливо, що має слушність: бо коли Японці раз усадовляться в Харбіні, то можуть його держати і тоді, коли впаде большевизм.

З усего китайського хаосу певна одна научка: що нещасний той край і нарід, в котрім запанують пайдократи й несовісні аґітатори - демаґоґи. Се зрештою вже давно стверджене в св. Письмі як найстрашніша кара: „І поставлю юноші князи їх і ругателі господствувати будуть“.

ПРЕСА І ПУБЛИКА

Хто властиво винен в недорозвитку української преси?

Ми вже в 3 ч. „Н. Зорі“ виказали, що головна вина в недорозвитку української преси паде на адміністрації українських пресових орґанів. Там виказали ми це загально. Тут обговоримо зокрема тільки один „спосіб“ руйнуваня нашої преси та деморалізування нашої суспільности: дальше висилання пресових орґанів, коли скінчиться передплата.

Передовсім треба ствердити, що такого дива ніде в культурнім світі нема. Пішліть передплату на якийсь заграничний орґан пр. на пів року і побачите, що коли вийде передплата, вам здержать висилку орґану. Буває виїмково, що вам пригадують карткою, що ваша передплата скінчиться. Буває виїмково, що коли ви були точним переплатником, то вам якийсь час почекають, але не довго.

Та правило таке: Зі скінченням часу, на котрий призначена передплата, як ножем врізав кінчиться висилка ґазети. І культурні люди так до сего привикли, що нікому й не сниться обурюватися з того приводу. Бо кождий думаючий чоловік розуміє се, що видавання пресового орґану получене з величезними видатками на льокаль, друк, папір, світло, опал, податки, оплату працюючих сил, почту і т. д. і т. д. Тільки деякі з тих річей може видавництво одержувати на кредит і то не довго. І за все, що береться на кредит, треба платити дороще. Отже висилання ґазети „на кредит“ довший час доводить видавництва до почвірних страт: 1) через брак готівки на час за все бране на кредит платить видавництво дороще, 2) богато гроший, які завинять післяплатники, пропадають (через їх смерть, виїзд без подання адреси і т. п.), 3) через печатання більшого накладу, 4) через непотрібне удержування в адміністраціях більшого числа сил, котрих треба менше, коли є менша адміністрація й експедиція. Протягом літ страти наростають у грубі тисячі й десятки тисяч. А коли ґазета в той спосіб „адміністрована“ десятки літ, то страти наростають в сотки тисяч.

Та всі ті матеряльні страти при такім „адмініструванні“, хоч які вони руйнуючі, не мають ще таких поганих наслідків як страти моральні. Бо таке „адміністрування“ викликає ще деморалізацію і то дуже шкідливу.

Таке адміністрування“ доводить до таких появ: 1) Люди привикають до неточности у сповнюванні своїх зобовязань, через що мають опісля шкоду в ріжних справах на ріжних областях. 2) В той спосіб „виховуєть-ся“ людей на ріжнокольорових крутіїв. Хто мав нагоду перечитувати листи, які ріжні „післяплатники“ пишуть до адміністрації (все одно котрого орґану), той знає, що се значить. Для прикладу наведу таке: Пише „післяплатник“, що „не може“ заплатити за ґазету, бо він „дуже бідний“. А на ,доказ“ наводить таке: „Якби ви знали мої видатки! Двох синів маю на чужих університетах, дочка на медицині, другу я віддав і мушу її удержувати разом з зятем, жінку вислав я до купелів, і відки на те все взяти? Тому перепрашаю, але я довгу заплатити не годен“...

Автор такого листа (не треба думати, що сей лист вифантазований!) навіть не припускає, що нема такого чоловіка, котрий зрахувавши хочби приблизно видатки на висше названі потреби, повірить йому, що він при такім великім буджеті „не міг“ заплатити 2 зл. місячно за ґазету, бо „дуже бідний“. Відкиж береться така затрата сорому? А відти, що такому „посліплатникові“ за довго висилалося ґазету на кредит. І коли назбиралася більша сума, він просто хоче викрутитися від заплати. А колиб його було не здеморалізувалося, він бувби помалу платив і не ставби крутієм. 3) Дальше виховується в той сам спосіб звичайних обманців. Вони пишуть до адміністрації листи, в котрих просять „заждати“ до такого то часу і представляють у рожевих красках, які вони мають вигляди на матеряльну поправу своєї долі. Так відтягають часом по кілька разів день платности і нарешті — кажуть своїм жінкам післати одномісячну передплату, а самі „зрікаються“ дальшої висилки ґазети на свою адресу. Ну й історія зачинається наново, вже тепер з їх жінками. А їх процесуй як хочеш, і плати готівкою адвокатам. 4) Дальше виховується в той сам спосіб перебіжчиків з табора в табор. Бо такий посліплатник, поки дістає ґазету на кредит, хвалить її на чім світ стоїть, а як порядно задовжиться, тоді пише, що йому „не подобається напрям“ ґазети, хоч ґазета напряму не змінила. Ну й перекочовує до другого табору, щоби й там задовжитися за ґазету й потому зробити „відкриття“, що „властиво“ і той напрям для нього „непідходячий“. Так можнаб іще довго описувати ріжні-преріжні адміністраціями ґазет здеморалізовані типи, котрі мутною филею затроюють суспільність. Річ ясна, що цего всего не можна вміняти в вину тим адміністраціям, котрі висилають ґазети без передплати для пропаґанди, бо мають таке припорученння від видавців. Такі припорученння дають видавці ріжних таборів — нераз довгі часи.

І тут стаємо перед проблємою, чи і як можна видержати конкуренцію з такими ґазетами, котрі ріжні видавці свідомо кажуть роками розсилати даром між публику. Про це в слідуючій статті. Тут тільки зазначуємо, що це найтяжша проблєма нашої преси.

А. Ч.

Чи разом святкувати

Під таким заголовком принесло „Діло“ в ч. 25. статейку Д-ра А. Чайковського. В ній автор заявляється за тим, аби було „й далі так, як є“, бо богато визнавців гр. кат. Церкви „уважатиме зміну за догматичний (!) гріх (!)“ і повставби роздор... „Коли ми продовж тисячки літ з причинком не повмирали від юліянського календаря, то й тепер нам нічого не станеться“. Може видумають заміну обох календарів, бо обом чогось не достає. Всі ті аргументи не видержують критики. Ніякого „гріха“ в пересуненні свят нема. Роздорови можна запобічи відповідним освідомленням народу. Колиб навіть змінили оба календарі, то старі люди, що привикли до старого, також будуть незадоволені. Не є аргументом і те, що ми „не вмерли продовж 1000 літ,“ то не вмремо й тепер, — бо нпр. сімпльонського тунелю не було на землі мабуть міліони літ, а прийшов час і його таки пробили.

Азбука — Календар — Стиль

З приводу „Відкритого Листа" Д-ра Яна Бобжиньского.

„Рішучо відірвіться від східної культури, від того „візантинізму", котрий асимілює Вас в очах світа — наперекір усім Вашим зусиллям — з російським світом. Атже візантинізму нема вже сьогодня і в самій Візантії, а задержався ще у Вас! Твої земляки, український консерватисте, думають, що коли будуть держатися своєї „словянської азбуки, яка дуже утруднює Заходови і хочби нам Полякам пізнання Вашої душі, стремлінь і домагань, то забезпечаться перед винародовленням. Заснична помилка! Бо латинська культура нікого ще не винародовила. Навпаки, вона скріплює становище кождого народу в цивілізованім світі. Натомість Ваша східна азбука, східний календар і східний стиль Вашої архітектури мимоволі асимілюють Вас з російським світом".

(Ян Бобжинський: Відкритий лист до українського консерватиста. — „Нова Зоря", 1931, ч. 95).

Автор „Відкритого листа" взиває нас відірватися рішучо від східної культури згл. візантинізму, зокрема від східної азбуки, східного календаря і східного стилю архітектури, та приняти латинську культуру. Бо східна культура асимілює нас з російським світом, а латинська скріпить наше становище як окремого народу.

Відповідаємо: Наш культурний розвій власне йде в тім напрямі. Свідчать про се якраз наша азбука, наш календар і наш стиль.

Як відомо, нинішня наша азбука се далеко не та сама, яку ми приняли колись з Болгарії та яка довгі часи панувала в нас всевладно під назвою „кирилиці". Та стара наша азбука збереглася нині вже тільки в церковних книгах тай то в формі більше чи менше змодернізованій. Нинішня наша азбука вже дуже наближена до латинської, з якою має на 32 букви 13 спільних формою, а 7 з тим самим значінням. Наша теперішня азбука ріжниться також від нинішньої азбуки російської не тільки рядом букв, які вона має а яких немає азбука російська — і навпаки: які має азбука російська а яких немає наша, але також значінням поодиноких букв. Також наш правопис вже на перший погляд замітно інший, як російський.

Розуміється, нинішня наша азбука, не зважаючи на те, що майже половина її букв се букви латинські, все ще має характер азбуки східної. Та очевидно недалекий уже час, коли наше громадянство і на решту 19 букв нинішньої нашої азбуки, що відріжняють її від латинської, перестане дивитися як на національні святощі та замінить і їх буквами, яких уживає весь культурний Захід (а тепер вже й Схід, Туреччина, Японія і т. д.), себто латинськими. І не буде від того ніякої „національної шкоди", бо коли Україна не пропала від того, що в її нинішній азбуці є майже половина букв таких самих, як в азбуці латинській, то зовсім певно не пропаде, коли і друга половина буде також латинська. Потребу заступити нашу східну азбуку латинською відчувають у нас від давна. Вже в 1-ій пол. XIX ст., отже майже 100 літ тому, виступив оден з наших культурних діячів у Галичині, о. Й. Лозинський, з проектом завести в нас замість т. зв. кирилиці азбуку латинську. Також уже в 2-ій пол. XIX ст. в нас писали і видавали книжки по українськи латинкою (нпр. робив се М. Драгоманов). Вкінці згадаємо, що на недавній правописній конференції в Харкові за заведенням у нас латинки заявилися представники наддніпрянської молоді. Цікаво, що в Харкові голосували проти того Галичане, очевидно зі страху перед напором польщини.

Ще меншою національною „святістю" як наша східна азбука є вже в нас нині східний (юліянський) календар. Свідчить про се хочби дискусія, котра якраз ведеться в нашій пресі на тему приняття нового календаря. Також справа календаря в нас не нова. Подібні, як в справі азбуки, були в нас голоси і в справі календаря. І не тільки голоси. В нас були вже навіть проби завести новий календар у щоденній практиці. Пробу ту зробив перший Преосв. Григорій Хомишин. Та наше громадянство тоді не було ще дозріле до приняття нового календаря. Воно дозріває під тим оглядом щойно тепер — під натиском самого життя. І нема сумніву, що життя вже скоро примусить наше громадянство приняти новий календар замість дотеперішнього східного також в Церкві, як се вже сталося давно в щоденній практиці поза Церквою.

Що торкається східного або візантійського стилю нашої архітектури, то стиль той у нас замітний іще найменше. Бо деж той візантійський архітектурний стиль нпр. у Львові? Чи катедра св. Юра збудована у візантійськім стилю? Чи може збудована в тім стилю Успенська або Волоська церква? Чи може Преображенська, св. Пятниці і т. д.? Ні! Нема у Львові ні одної церкви у візантійськім стилю. Катедра св. Юра збудована в стилю барока, з мотивами рококо, — церква Волоська в стилю ренесансовім, таксамо церква Преображенська. Церква св. Пятниць у своїй основі стара кріпость з квадратною вежею, абсида осмикутна, все те не має нічого спільного з візантійством. Цибулястий шолом на вежі дочіплений вже за нашої памяти. Церква св. Николая, головна княжа церква у Львові за нашої старої держави, перероблювана богато разів, має в собі ріжні-преріжні мотиви до рококо включно. Церква св. Онуфрея оо. Василіян стоїть на місці, де вже стояла в княжих часах. І на ній видно виразно впливи ріжних стилів до барока й рококо включно. Тільки нові образи візантійські. Семинарська церковця се бувший костел з вежею в стилі барокка. Церква св. Петра і Павла скромний барок. Словом — у столиці галицької України нема і не було ні одної н а ш о ї церкви в візантійськім стилі. Церква наших Василіянок при вул. Зиблікевича має стиль романський. Палата митрополита в стилі рококо... Тільки православна церква при вул. Францішканській візантійська, російського стилю, але й вона має іконостас і вівтар в романсько-візантійськім стилю. І не тільки у Львові нема церков у візантійськім стилю. Також одинока церква, що збереглася до наших днів з часів княжого Галича — колишня церква св. Панталеймона (нині костел св. Станислава) збудована не у візантійськім але в романськім стилю. А ті церкви в Галичині (на провінції), що подібні до візантійських, се на загал н е з у г а р н і і м і т а ц і ї візантійщини н а й н о в і ш о ї д а т и.

З того ясно, що від коли на Галицькій Землі істнує наша архітектура, аж до найновіших часів ні одно покоління нашого народу не любувалося в візантійськім архітектурнім стилю до тої міри, що скорше в Італії й Німеччині можна побачити стару християнську святиню в візантійськім стилю ніж на Галицькій Руси. Се свідчить, що наша нація мала свій здоровий інстинкт протягом усеї своєї минувшини та не продукувала того, що її в очах світа і її власних могло затирати почуття її окремої індивідуальности.

Щойно в найновіших часах під очевидним впливом російського велитня на глиняних ногах та його мерехтячо-блискотливих церков з цибулястими банями а по части під впливом свідомої політичної аґітації русофілів тут і там появляються наслідування московського стилю. Та се далеко не може переважити під тим оглядом нашої минувшини. Найкращі дійсно наші церкви се церкви деревляні, котрі з ніяким візантійством не мають нічогісенько спільного. Якеж се характеристичне, що навіть ті наші предки, котрі від московських царів випрошували й одержували значні гроші на будову своєї церкви, бо під польською владою зовсім були збідніли, — не будували своєї церкви ні в стилю московськім, ні в візантійськім взагалі, як нпр. львівські міщани.

Отже нема найменшої потреби взивати нас, щоб ми відривалися в будівництві від того, до чого ми ніколи не причіпалися. Навіть на Вел. Україні, котра положена дальше на схід і тим самим ближче Сходу та Візантії, зі старих її церков будовані в візантійськім стилю ті, котрі будували майстри, що приїхали з Візантії. А за царських часів вже був спеціяльний указ, який нам наказував, як будувати. В часах нашої свободи, коли ми таких варварських указів не знали, і наш нарід і його провідна верства також на Вел. Україні зовсім не липли до візантійства, По нинішний день свідчать про се численні церкви і будівлі, які на західній зразок будував бл. п. Гетьман Іван Степанович Мазепа.

Взагалі ми більше західний нарід, ніж інші про нас думають і ніж ми звичайно самі про себе думаємо. А штучність аґітації за візантійством, про властиві жерела котрої ще не пора писати, сама собою кидається в очи. Вона навіть у тих, що її роблять, роблена на холодно, як робиться все, що робиться під чужим диктатом або впливом.

ЦІКАВИЙ РЕФЕРАТ

про східно-словянський обряд

„Глос Народу" ч. 25, приніс звіт з реферату кс. Урбана Т. І. на зборах Катол. Сюза Польських Приятелів Мира. Кс. Урбан сказав (зміст): Тепер є понад 20.000 католиків сх. обряду. В епархії підляшській є 9 парохій того обряду, в пинській також 9, в луцькій 8, у виленській 7, в люблинській 2 осередки. Вони підлягають лат. епископам. Священиків того обряду є коло 30 (кромі Єзуітів). Се частинно б. православні (богато їх знов відпало), далі кілька священиків, що перейшли з обряду лат. З Чинів працюють на тій области оо. Редемптористи, Василіяне і Єзуіти. Останних є 10 і 26 клериків, вони належать до провінції великопольсько-мазовецької, але становлять окрему галузь. В січні 1931 іменовано тит. епископом і візитатором парохій сх. обряду о. Чарнецького. В жовтні 1931 повстала в Дубні семинарія для виховання клеру того обряду, коштом Апост. Столиці. Польське правительство займало досі неясне становище. Та недавно мін. Єнджейович висказався, що „той (східний) обряд непожаданий". Та трохи слушности є тільки в закиді, що та акція може компромітувати катол. церкву, бо роблять її люди нездарні або негідні. Розуміється, їх усунено. Зате безпідставний закид, що це новий обряд якого не предвиджує конкордат. В дійсности катол. східно-словянський обряд с е т о й с а м о б р я д щ о в С х. Г а л и ч и н і (?). Ріжниці між ними не більші ніж обр. лат. в Польщі й лат. в Англії (?). Отже належалоб говорити про один обряд у двох відмінах: гр. католицький (в тіснішім значінні) і схід.-словянський. Т а н а в і т ь якби це були два обряди, то не можна тої акції уважати нелеґальною, бо конкордат говорить про права Церкви без ріжниці обрядів. Закид русифікації також неслушний. Всюди вживається тої мови, якої вживають парохіяне.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

В 50-ТУ РІЧНИЦЮ РЕФОРМИ.

6. Основоположний для реформи лист Протоігумена Сарницького до Папи Льва XIII.

В архіві Львівського Монастиря зберігається черновик латинського листу о. Сарницького[25]) і відпис листа з грудня 1881 з поправками його самого. В тім листі одно речення вставлене на маргінесі чужою рукою. На черновику дата олівцем дописана пізніше рукою третого чоловіка. Вставка на маргінесі, також по латинськи, здається о. Генрика Яцковського єзуїтського провінціяла. Здогад цей основую на тім, що в тій короткій вставці є історична пригадка, що зі школи о. Фабриція Т. І. вийшов св. Йосафат і що блаж. о. Николай Ленчицкий Т. І. з великим успіхом працював над вихованням тодішних василіянських новиків (за митрополита Рутського 1613—1637).

О. Сарницький добре знав, що в Конґреґації для поширення віри застановлялися вже над способом віднови Чина. І він вказує від себе на практикований вже раз спосіб реформи. На тім письмі і на виложенім в нім проекті реорґанізації Чина, опирається відтак папська булля з 12 мая 1882. „Сінґуляре президіюм". Подаємо весь текст листу в латинській мові, а по нім подамо далі його зміст. В копії і на черновику нема поданого місця його висилки, але зі згадуваної вже брошурки о. Яцковського видно, що лист вислано з Кракова на саме Різдво 1881 р. по новому стилю. Зазначую, що сей документ ще ніколи не був оповіщений.

Beatissime Pater!

Cum novissimis temporibus apud S. Congregationem de propaganda fide summa cum sollicitudine tractetur res de instaurando, reformando et augendo ordine Basilianorum ritus gracci seu rutheni catholici praeprimis in Galicia Austriaca existente, qui per decursum temporis (ut ingenue fatear) a suo pristino splendore et vigore non pauca amisit et tali ratione minus jam idoneum se praebet, ut possit omni ex parte honestissimo suo fini respondere, id est conaminibus aliquorum modernorum, qui sanctam unionem cum Sede Apostolica debilitare ac minuere satagant, fortiter et cum fructu resistere, eumque firmare et ulterius propagare; ego infrascriptus pro nunc praepositus Provincialis Basilianorum provinciae SS. Salvatoris audeo in humilitate cum meis animadversionibus, a quibus bonum Ordinis provinciae nostrae, ut censeo, dependet, ad thronum Sanctitatis Vestrae accedere hasque benignissimae aestimationi et consequenter justissimae decisioni submittere.

Animadverto primo: futuram prosperitatem et incrementum ordinis dependere absque dubio a bene ordinata vita conventualium et haec a bona et fundamentali instructione et manuductione illorum, qui vitam regularem appetunt. Medium, quo haec certius assequi possint est bene instructus novitiatus et bonus Novitiorum magister, seu vir, qui rectum haberet sensum instruendi, manuducendi, formandi futuros regulares ordinis. Talem virum frustra quaererem modo inter fratres meos, quod etiam pluries manifestavi Excell. Metropolitae nostro, qui pariter pluries praedecessores meos monuit, ut de firmando suo ordine curam haberent. Ego ipse, qui ante 30 annos ordinem intravi, non habui veri nominis magistrum, et non errabo, si asseram non habuisse talem illos, qui me sunt seniores. Non mirum igitur, quod observationes et regulae, quales erant in praxi, videbantur omnibus bonae etiamsi a pristinis discesserunt. Unde autem virum in bonum magistrum acquirere? Recurrens ad originem ordinis inveni, quod primitive formarunt et educarunt juvenes pro ordine nostro Patres e Societate Jesu; et quod bene formarunt docet historia anteacti temporis. Sic ex schola P. Fabricii S. J. prodivit gloriosus noster Martyr S. Josaphat, et V. P. Nicolaus Lancicius S. J. cum magno fructu laboravit in formandis nostris religiosis. An non iidem Patres possint et nunc, si nonnullis ex eis licentia daretur juvenes uti progeniem bonam, vere catholicam, servato ritu et lingua vulgari pro ordine nostro formare et instruere? Lubentissime cederetur e parte nostra pro destinatis ad hanc rem patribus Societatis monasterium unum ad exclusivam illorum dispositionem, in quo possit institui novitiatus, quem sine omni ingerentia modernorum superiorum ordinis illi patres moderarentur secundum probatam vere optimam suam normam et praxim. Consequenter concederetur, ut in novitiatu jam probati educarentur et studiis imbuerentur usque ad consecrationem ipsorum in collegiis Societatis Jesu. Tandem sic probati, firmati et educati conventuales implerent uti novi coloni ad finem desideratum obtinendum probe instructi sensim sensimque singula monasteria, quae naturali interventu evacuarentur; qui haec, quibus imbuti erant, in futurum conservarent et propagarent. Ut autem haec omnia sine magno rumore, nihilominus tamen bono cum effectu succedant, animadverto secundo; necesse est ut ordo noster statim ab jurisdictione Ordinariatuum loci eximatur, ut jam reformatus proprium sibi habeat pro tota vita Generalem per Patres elegibilem, qui semper resideret Romae. Idque ideo, quia Episcopi loci, qui ex ordine nostro jam amplius non eliguntur, in hodiernis circumstantiis facile influxui subjecti sic dictorum consistoriorum, quae saltem ad partem ex hominibus suspectae fidei consistere possunt diversissimisque negotiis et curis suae dioeceseos occupati, bonum ordinis nostri non satis curare valerent, licet optimam haberent voluntatem.

Interim autem, usque dum perficeretur reformatio ordinis et possibilis fieret electio Generalis, necesse esset, ut constitueretur delegatus apostolicus, ad quem negotia totius Ordinis referrentur et qui insimul jus haberet personam provincialis ordinis absque omni electione designare et constituere, quod jus et penes futurum generalem maneret, aliter enim facile fieri posset, ut a libera electione dependens provincialis, favorem conventualium suorum ambiens, alicui errori conniveret, quo semel introducto, totus labor reformationis in vanum redderetur.

Ne autem his patribus, qui modo per diversa monasteria degunt, adimatur possibilitas accedendi ad reformata jam monasteria, necessarium denique puto, ut accepto a moderatoribus novitiatus facultate peragant exercitia spiritualia per mensem et ut reliquis modis in novitiatu usitatis probentur.

Has meas animadversiones, quas jam a longiori tempore absque omni influxu alieno, in mente mea concepi et continuo volvi, et quas tempore commorationis meae in collegio PP. Jesuitarum Cracoviae, subiens recollectionem, chartae mandavi, altissimae decisioni Sanctitatis Vestrae in humilitate porrigens, oro enixe pro me meisque fratribus apostolicam benedictionem et exosculor pedes Sanctitatis Vestrae

semper obsequentissimus

Dr. Clemens Sarnicki, Provincialis Ordinis S. Basilii M. per Galiciam nec non c. r. professor studii biblici V. T. in universitate Leopolitana.

Сей лист протоігумена Сарницького се ще не тільки доказ докладного знання й передумання справи, за котру взявся той наш великий ум і тяжко по сей день руїнниками оклеветуваний першорядний діяч. Сей лист доказує також, що весь плян реформи, основні небезпеки, які їй могли загрожувати і способи до її переведення (включно з тим, щоб завізвати Єзуітів) повстали в душі і серці н а ш о г о великого діяча, отже не були нам „накинені" ні „Поляками" ні взагалі жадними „чужинцями", як про се досі пускається ріжні байки між несвідомих справи людий. Апостольська Столиця тільки узнала сей плян за добрий і в цілости його приняла та поручила оо. Єзуітам піднятися його нелегкого виконання. Тут вказано ще звернути увагу на сей лист протоігумена Сарницького як на знаменитий взірець випрацьовування таких документів, взірець під оглядом того, як у такій важній справі можна коротенько представити її фактичний стан, ціль і плян ділання, перешкоди які ту ціль і той плян можуть унеможливити, способи усунення тих перешкод, способи переведення пляну і хто той плян має перевести, при чім виарґументовано, чому того великого діла не можна перевести своїми власними силами. Тай ще одно характеристичне в сім листі: як його світлий автор аргументує свої важніші тези не тільки сучасним станом але й історично, все в як найкоротшій формі, через що власне той документ ділає з такою силою. Більше від жадного пляну вимагати не можна і не треба. (Далі буде).

[25]) Архів монастиря св. Онуфрія ч. 45. 1. 3.

ДЕСЯТИЛІТТЯ

Св. Отця Папи Пія XI

По Тайній вечери сказав Ісус до Петра: Симоне, Симоне, се сатана зажадав просіяти вас як пшеницю, та я молився за тебе, щоб не ослабла твоя віра а ти колись навернувшись, утверждуй своїх братів (Лука, 22.31). Сатана жадав власти над апостолами, щоб вирвати їм віру з серця. Була небезпека для всіх, але Ісус вказує передовсім на Петра і за нього молиться передовсім. Се явний доказ особлившої опіки Ісуса Христа над Головою Церкви. Молитва Ісуса все успішна, отже й тепер. Ісус тими словами виразно вказав на примат Петра. Діявол хоче знищити Церкву і віру, — але Христос стоїть при Церкві. Тому уряд Петра непобідимий. Тому Ватиканський Собор міг повним правом поставити як засаду, що та обітниця Господа зберігала престіл Петра і Церкву по всі часи перед усяким блудом у вірі (Конституція о Церкві. Гл. 4).

Теперішний св. Отець Пій XI. се 277-ий наслідник св. Петра, вибраний 6 лютого 1922, по смерти Бенедикта XV. Св. О. Пій XI. уродився 31 мая 1857 р., в м. Дезіо коло Медіоляну, з родини Ратті. На св. хрещенні отримав імя Ахіллес. Родичами його були Франціск Ратті і Тереса з дому Галлі; небогаті були вони. Батько був директором прядільні і часто зміняв місце побуту, шукаючи праці. До школи малий Ахіль зачав ходити в 9 році, відтак вступив до малого семинара в Медіоляні. По скінченні середних наук в малім семинарі вступає до більшого семинара архиепископського ім. св. Кароля. Опісля вислав його архиепископ на вищі богословські студії до Риму. В р. 1879, 20 грудня одержав пресвитерат. Осягнувши докторат фільософії, теольоґії й канонічного права, був представлений св. Отцю Льву XIII. По сій візиті молодий священик ще більше привязався до Апостольської Столиці. Вернувши до своєї архидіецезії, працював з початку як сотрудник в однім костелі; відтак покликав його архиепископ на професора вимови і теольоґії в вищім семинарі духовнім. 1888 вступив до товариства учених (Колеґія докторів) і 30 літ працював на полі науки; стає біліотекарем в Медіоляні, пише наукові розвідки. В рр. 1891 і 1893 їздив до Парижа для вручення кардинальських відзнак новоіменованим французьким кардиналам. Працював також на душпастирськім полі, опікувався Згромадженням СС. св. Вечерника прогнаним з Франції. Уділяв реколекцій, проповідав, приготовляв дітий до першого св. причастія — попри свої наукові заняття. Опікувався навіть коминарами, що шукаючи праці приходили з Тиролю. Два рази давав реколекції для німецької кольонії, осілої в Медіоляні. Через 35 літ опікувався Союзом Католицьких учительок. В часі розрухів в Медіоляні 1898 позамикано там в маю всі церкви на 4 дні. Оден Ахіллес Ратті неустрашимо працював в однім з костелів, хоч в улицях кипіла борба. До 1912 р. перебував в Медіоляні. В тім році папа Пій X. поручив йому управу Ватиканської бібліотеки. Через той уряд увійшов о. Ахіллес в знакомство з ученими людьми з цілого світа, що приходили працювати в бібліотеці Ватикану. Вже 1918 р. призначив його папа Бенедикт XV. на візитатора до Варшави, а 1919 іменував його нун-

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ ВСЯКОГО РОДА ПОРУЧАЄ ФАБРИКА
ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА
Львів 15, вул. Окружна (бічна Кульпарківська) ч. 108 а.
Спілка з обмеженою порукою. Телєфон 57-48.
3 2-12

ціем. В марті 1921 іменував його св. Отець ахиепископом Медіоляну, а в червні кардиналом. 6 лютого 1922 вибраний Вселенським Архіереєм. В суботу 6 лютого обходить цілий Католицький світ 10 літну памятку вибору його на Намісника Ісуса Христа. До бажання всего католицького світа долучаємо й ми Українці католики також свої сердечні бажання для св. Отця, котрий є для нас Українців дуже прихильний. Сз. Отець дбайливо опікується нашою Церквою, іменував нам кількох нових епископів заснував окрему Українську Папську Колегію; живо інтересується нашими справами церковними і співчуває нашим національним кривдам та не раз давав докази сего. В особі св. Отця Пія XI маємо правдивого приятеля. Тому злучаємося серцями з усіма католиками світа і відновимо наші почування вірности і любови для Христового Намісника, просячи в наших молитвах Ісуса Христа о поміч і опіку для Апостольського Престола і св. Отця Пія XI.

о. М. Каровець, ЧСВВ.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Вельмишановна Редакціе!

В „Новій Зорі" з дня 27 грудня 1931 року ч. 96, на сторінці 5 п. з. „З листів до Редакції", за підписом 7 священиків турчанського повіту, надруковано допись, в якій пороблено мені цілий ряд закидів, що незгідні з правдою та й обиджують мене й особисто і як громадянина. В імя правди приневолений я на основі пресового закона прохати Хв. Редакцію о ласкаве видрукування слідуючого спростування:

1) Неправдою є, мовби я жадав від когонебудь, щоб мене з „гонорами" проваджено з залізниці в Турку. — 2) Неправдою є, мовби я занедбував свої обовязки як посол і спихав роботу на других, — натомість правдою є, що після найкращих сил і вміння виконую свої обовязки там, де мене поставить моя громадянська влада. Рівнож правдою є, що я все дорадчував українському духовенству опікуватися культурною працею на місцях для їх власного добра і добра нашого народу, а не для спихання роботи на них. — 3) Неправдою є, мовби я коли небудь визначався зарозумілістю, — натомість правдою є, що як дитина зпід бідної, сельської стріхи, що від 10 року життя добивалася власними силами становиська, — ставився я до всіх і вся з найбільшою ввічливостію, що потвердять ті всі, що мене знають від довгих літ. — 4) Неправдою є, мовби я їхав з посольськими звітами тільки на свідомі села, а страха-ради оминав такі села як Яблінка Вижна. -- Правдою є, що свідомі громади слушно зголошували до мене свої претенсії, щоби в першій мірі їх відвідати тому, що вони совісно сповняють свої громадянські обовязки. — З'окрема свідками докажу, що до Яблінки Вижної я в минулому році хотів поїхати на віче, а о. Вовчик, тодішній там парох, спротивився, бо мовляв не треба дражнити противної сторони. — 5) Неправдою є, щоб я коли небудь сказав, що „Церква то річ непродуктивна". Зате правдою є, що на домагання о. Ільницького з Шумячі я інтервеніював у Повітовій Раді в Турці в справі продажі опалового дерева з громадського ліса на потребу будови церкви і там одержав відповідь, що влада не може дозволяти продати громадського дерева, бо після них „Церква то річ непродуктивна". Ці слова тенденційно приписують підписані мені, хоч є свідки священики, що о. Ільницькому звертали увагу на фактичний стан. — 6) Неправдою є, мовби я будучи 7 літ в Ільнику не був ані 7 разів в церкві, — натомість правдою є, що кожний раз як було Богослуження в тамошній парохіяльній церкві, я все був присутній, що може посвідчити не одна „віродостойна" особа, але ціла громада. — 7) Неправдою є, мовби я хотів на духовенство стріляти зза плота, — а правдою є, що до духовенства, яке вчить нас пошанування правди і любови ближнього, та само цю правду плекає, — відношуся з найбільшою повагою, чого впрочім доказом є всі мої публичні виступи.

Дякуючи згори за ласкаве надрукування мого спростування, остаю з належною пошаною

Дмитро Великанович,
посол до сойму.

Вогонь може але не мусить знищити Вашого майна. Смерть мусить прийти і положити конець Вашому життю та Вашим старанням про родину. Смерть може прийти кождої хвилі і тому Вам треба негайно забезпечити родину, подбавши для неї про життєву полісу в Товаристві

„КАРПАТІЯ"

7—х **Львів, Ринок 38/II.** 1058

НОВИЙ ПРОЄКТ

реформи шкільництва

Шкільництво в Польщі знаходиться майже від самого початку істнування Польщі під знаком експериментування. Експериментують з народною школою, експериментують зі середною, роблять ріжні спроби також з високим шкільництвом. Мовляв, старі ідеали, старі методи навчання, що походять з часів неволі, пережилися, постаріли, не надаються до умовин теперішного життя у вільній батьківщині. Почали застановлятися над тим, якби найліпше уладити в школі виховання „обивательське", опісля „паньствове", придумували ріжні способи, якби то при помочі школи пробудити ряди національних меншин, взагалі старалися пагнути реальне життя до штучних, нездійсними педагогічних теорій і до фантому „паньства народовего", не зважаючи на це, що більше ніж одна третина населення Польщі неполська.

А тимчасом життя плило своїм руслом, наперекір усій тій метушні і спокійно перечеркувало один за другим всі ті пляни.

В 1927 р. порішило міністерство перевести далекосяглу реформу народного шкільництва, яка мала полягати на переміні нищеклясових шкіл на вищеклясові. Одно-, дво- і три-клясові школи мали бути скасовані. З кількох таких менщеклясових шкіл в сусідних громадах мали повстати 7-ми клясові, або принайменше 5- або 6-клясові з 7. відділами. Ясно, що така основна реформа вимагала величезних видатків. Треба було побудувати нові, модерні будинки, вивінувати коштовними приладами, приняти до служби тисячі нових учителів, подбати про поглиблення їх педагогічної освіти і т. п.

Та ця далекосягла реформа не дочекалася переведення. Безпосередно причиною був масовий наплив дітвори до шкіл і друга, важніша: економічна кріза. І так вже в 1930-1 шк. році не було місця в школах для 840.000 дітий в Польщі. Не було для них ні вчителів, ні шкільних будинків. Супроти того уряд, щоб бодай частинно запобігти тому, обіцяв іменувати від вересня 1931 р. 3.500 нових учителів. Одначе скінчилося на тім, що не лиш не іменовано нових учителів, але ще усунено зі служби около 10.000 учителів і знесено 2.000 шкіл. Замість перемінювати нищеклясові на 7-клясові, як це було предвиджено, богато 7-клясових перемінено на 4-клясові, 4-клясові на 3- і 2-клясові. Та це ще не все. В прелімінарі державного бюджету на слідуючий адм. рік знов зменшено видатки на шкільництво о дальших 35,000.000 золотих.

В таких обставинах державні власти почали шукати нового виходу. І знайшли його — в новій реформі. Рада міністрів ухвалила новий ніби дешевший проект шкільної реформи. Його загальні основи такі:

Народна школа ділитиметься на 3 групи (концентри). В них відповідно до середовища, в якім находиться школа, буде введений т. зв. регіоналізм навчання (инакше по селах, инакше по містах, инакше в промислових, в рільничих округах і т. д.). Перший концентр — се 4-клясова школа. Вона має передовсім навчити читати, писати і взагалі дати найнищу освіту. В склад другої групи входять дві слідуючі кляси 5- і 6-та. Вона матиме поширений плян з господарським і практичним узглядненням. Третя група — 7 кляса. Вона дальше має поглиблювати навчання обох перших груп і поширити його на области практично-господарські і суспільно-горожанські. До середних шкіл загально-образуючих можна буде переходити лише з другої групи. Третя призначена для тих дітий, що на ній мають закінчити свою освіту.

Цікаві дані, що богато говорять про теперішне положення шкільництва, подав др. Артур Копач, візитатор львів. шкіль. кураторії. Він сказав у своїм відчиті: Всіх всенародних шкіл в Польщі було в 1929—1930 р. — 25.119. До тих шкіл ходило 3,547.314 дітий. Одно-клясових шкіл було — 11.089, дво-клясових 6.295, разом: 17.384 найнище зорганізованих шкіл, т. зн. понад 69%. VI-клясових шкіл було тільки 395. VII-клясових 2.617. Разом 3.012 народних шкіл вищого типу.

Новий законопроект передбачує обовязок доповняючої освіти до 18-го року життя. Йому підлягатимуть всі ті, що після скінчення шкільного обовязку не будуть ходити до шкіл вищого типу.

Середна школа ділитиметься на 2 групи: 4-літну гімназію і 2-літний ліцей. Перша відповідалаб теперішним чотирьом клясам (від 3-ої до 6-ої включно), друга відповідалаб нинішній 7-мій і 8-мій клясі. Дотепершні типи гуманістичних, клясичних і математично-природничих гімназій будуть знесені. Буде лиш новий тип гуманістичний, з тим, що латини вчитимуть від 1-ої кляси (теперішної третої гімн.). Деякі гімназії, на підставі окремого дозволу мін-ва зможуть виїмково не мати латини. Чотироклясові гімназії приготовлятимуть середню інтеліґенцію (бюровиків, адміністр. урядників і т. п.). Дволітний ліцей приготовлятиме молодь до університетських студій. Він буде зріжничкований на типи гуманістичний, математично-природничий і геоґрафічно-природничий.

Значіння фахового шкільництва закон хоче піднести. Воно має бути тритипове: 1) низше, відповідатиме 3-ому степеневи (7-літної) народної школи, 2) середне, відповідатиме 4-літній гімназії і 3) ліцеальне з 2-літною ліцеальною програмою навчання. Абсольвенти ліцеальних фахових шкіл могтимуть вступати на деякі факультети високих шкіл.

Учителі для всіх типів шкіл мають відбути відповідну педагогічну освіту. Учителі всенародних шкіл мають мати скінчений 3-літний педагогічний ліцей(на який приймають по скінченню 4-літної гімназії. Для тих учителів, що схочуть поглибити свою освіту, призначене дволітне педагогіюм. Для вчителів середних шкіл — університет з 1-річним педагогічним курсом і практичною працею в середній школі.

Приготовляється також реформа навчання у високих школах з огляду на основні зміни в низшому і середному шкільництві.

Нова шкільна реформа має бути введена постепенно від 1 липня 1932 на протязі 6-ти літ.

Довкруги цего проекту реформи шкільництва ведеться у чужій фаховій педагогічній і щоденній пресі жива дискусія. Одні захоплюються проектом і боронять його, другі відкидають і критикують як такий, що обнижує рівень загальної культури. Було б дуже пожадано, щоб наші педагогічні круги висловили свій погляд на сей проект не лиш у фаховій пресі, але й у загальній.

Що буде, коли так як і перед двома століттями народ наш від московської держави одержить оту „купчу" і лад і порядок? Тоді це дало нам національний занепад на два століття, тепер це може знищити нашу націю на віки (В. Липинський).

*

При всіх труднощах і невдачах, які наша уніятська Церква зустрічала і зустрічає на своїм шляху, їй належаться дві великі історичні заслуги: 1) вона відкрила доступ до нас західній культурі і 2) вона зберегла західно-руські окраїни від винародовлення (С. Томашівський).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

МОСКОВСЬКИЙ СВІТОГЛЯД У БОРОТЬБІ З УКРАЇНСЬКИМ

> „У нього (у критика) все, що йому не подобається, то цароросійська інтрига, лож і т. д... Вплив московської церкви на українську розпочинається щойно від Петра І., коли то Українці перевели вже реформу занепадаючої московської церкви!!...
>
> (А. Чайковський — „Укр. Голос“ ч. 41, 1931).

Що цароросійська інтриґа і лож віддавна відбували тріюмфальний похід по українських землях та що російська леґенда, яка осуджує церковну унію, уважаючи її за твір і засіб для златинізования словянських націй взагалі, а української в особенности, покутує ще у многих головах, — цего хіба ніхто не заперечить. Алеж бо п. Чайковський, виписуючи в наголовку поставлену думку, обертає кота хвостом. Історичного питання про вплив рос. церкви на українську ми зовсім не доторкали.

Наші закиди обмежилися до ствердження факту, що п. Андрій Чайковський взявся до писання „історичних повістий“ у сліпій адорації для всіх, навіть фальшивих, потягнень козаччини та, що належно не вистудіював історичного матеріялу. Найбільшою хибою його писань є те, що він змалював віроісповідні відносини тодішньої України односторонно і тенденційно. Це тим дивніше й сумніше, що автор, маючи вже за собою трагічний релігійний роздор XVII. століття, і маючи спромогу порівнюючо - аналітичним методом зробити підсумки здобутків і православя й унії для нашої нації, — далі популяризує клич царгородсько-російського фанатизму, яким на жаль насякло й козацтво, а саме: що єдино „благочестіе“ — тоб-то православіе є буцімто національною вірою руського племени, а ненависна унія се буцімто загибіль укр. нації, що є очевидним нонсенсом. Автор не заняв у релігійнім конфлікті ні гуманного становища людської справедливости, ні становища людини, що горячо любить свій нарід без огляду на його віроісповідні чи партійні ріжниці. П. Чайковський не витягнув ніякого історіософічного сенсу з нашої історії. Не зрозумів він широкого горизонту і психіки декотрих великих патріотів нашої бувальщини, пр. Петра Могили, який серед самого розгару борби між православними та греко-католиками болів, що Українці йдуть на Українців; автор не пішов і за великим народолюбцем Мелетієм Смотрицьким, який, будучи ще православним, кидався на всі сторони, аби мирити Україну з Україною. Автор, вмішавшися між своїх „горлорізів“, проклямує безоглядну загладу всім Українцям-уніятам. А це московський дух, так брутально виявлений в бігу історії.

Нічого не поможе п. Чайковському його викрут, що, мовляв, „історія так каже“... Інакше говорилиб ми з ним, колиб він писав історію (хоч і та історія не говорить того, що думає п. Ч-й), а інакшими критеріями треба мірити оброблювання історичних тем у повісті, котра — як сам пише — має підбадьорувати до великих діл. Та до цеї справи ще повернемо.

Другу частину висказу п. Ч-ого, коли зачинається вплив московської церкви на українську, можнаб поминути, бо вона поза скобками наших закидів, йому зроблених. Одначе й тут зробила „історія“ п. Ч-ого дивне сальто мортале. Твердити, що вплив рос. церкви на українську зачинається щойно з Петром І., це означає — сипати читачам піском в очі. В свідомости, що й малий промінчик, кинений у темний лябіринт не прослідженых ще науково подій нашої бувальщини, веде нас до істини, спинемося коротенько над впливами Москви на Україну ще в допетрівській добі.

Насамперед п. Ч-й кепсько формує свою думку, говорячи про вплив одної церкви на другу. Так поставлена теза обмежує річ лиш до доктринально-обрядового впливу, а в такій справі ледви чи мігби нам п. Ч-ий щось путнього сказати. Розважаючи минуле, годі вилучувати чисто релігійні моменти з великого комплексу політ.-релігійних взаємин, які перехрещувалися на Україні.

Ось примір. П. Чайковський, що зачав обробляти добу Сагайдаччини у невикінченій ще повісти (гідній посестрі „Корніенка“, п. зг. „До слави“) мусів зустрінутися зі слідуючим істор. фактом, якого не промовчує ні один історик: Року Божого 1619 завитав до Київа єрусалимський патріярх Теофан IV. Вертав він з Москви, щедро обдарований Москвичами за висвячення Філарета, батька царя, на патріярха. З ентузіязмом витали його Кияне і козаки. Патріярх виголосив до Українців довгу промову, у якій виразив здивування й обурення, що козаки важилися виступити оружно проти царя, православного помазанника божого. (Ходило тут о поміч Сагайдачного, дану польському королеві Владиславові IV. проти Москви). Теофан, покликуючись на однозгідність з царгород. патріярхом, грозив божим гнівом, колиб іще щось подібне мало лучитися. Патріярх вказав на захід, на латинство й унію, як на властиве поле здобування козацької слави. Очевидно патріярх не говорив цего із себе, але був наущений Москвою, що впадає в очи кождому вже длятого, що патріярх веде москвофільську пропаґанду вертаючи з Москви, а не їдучи до Москви. Річ ясна. що в Москві його заосмотрили не тільки в ярко політичну ідею, але також в інші річи, потрібні до успішнішого переводження всяких ідей. Москва вже на сотку літ перед виступом Петра І. зазначувала політ.-релігійний натиск на Україну. Великоруський вплив йшов на Україну будьто безпосередно будь посередно через аґентів Царгороду. Москва вже на 300 літ перед появою большевиків прекрасно розумілася на значінні політичної пропаґанди й до її провадження вживала всяких способів. Однак найбільше впливала Москва на Українців міражем своєї державної й матеріяльної сили. „Карієрні“ вигляди — як виразився Єфремов, були тою маґнетичною силою, що нагинала верхи укр. суспільности на Сівєр. Очевидно, що й політично-національно-релігійний гнет України Польщею дуже сприяв московській орієнтації.

На доказ великоруських впливів на українське життя можна навести богато істор. моментів. Наведемо лиш дещо.

Вже Дмитро Вишневецький, що найбільше причинився до розвитку козацтва, хотів підчинити чорноморські краї Москві, але Іван Грізний, котрий ще не мав у політиці розмаху Петра В., не скористав з оферти.

Відома річ, що Москва дуже була заінтересована у повстанню Хмельницького, а кн. Болховський впевняв гетьмана: „Нічого від нас не бійтеся, ми з вами одної віри“. Костомарів видобув звідкись відомість, що Богдан передаючи послови Климову лист до царя, говорив: „Нехай Сівські воєводи напишуть до царя, щоб він поратував нас грішми“[1])...

Московські царі у свідомости, що вони представники всего північного православія, живо інтересувалися ним на всіх просторах України. Вже 1593 р. патріярх Меленій Піґас звідомляв царя Федора про стан українського православя, висказуючи надію, що львівська Ставропіґія піддержить занепадаючу грецьку освіту.

Київські братські міщани звідомили 1615 р. московського дяка (секретара) Граматтіна, що єднаються до борби з ляхами, уніятами і єретиками.

В печерській друкарні вийшла 1627 р. богослужебна книга „Тріодь“, у якій укр. письменник Памва Беринда виправдує українізми та просить великоросів, аби не дорікали за це видавцеві, Тарасові Земці.

Вчитель ставропіґійських шкіл, завзятий ворог Унії зявився 1628 р. в Москві. Привіз він зі собою листи до царя, патріярха і других осіб від митроп. Йова Борецького й еп. Копинського, де укр. владики здавали справу зі стану укр. православя. Катехізм Зизанія переробили Москалі по свому.

Ісаія з Камянця, київський чернець, хотячи прислужитися московському урядові, прискаржив 1651 р. митроп. Йоасафа, відпоручника царг. патріярха, за якісь зносини з польським королем. Йоасаф відплатився Ісаії, бо зденклярував його як єретика, за що просидів кілька літ у тюрмі.

Український твір: „Учительное Евангеліе“, укр. вченого Кирила Ставровецького (вид. 1619) велів цар Михайло і Філарет спалити. Московські цензори рішили, що зміст сего твору єретичний, а „щегіршийдіялект“.

Українці їздили до Москви і за „пособіями“, як свідчить про це „Діярій“ (1637 р.) Анастазія Филиповича, в котрім автор описує свою подорож до Москви за милостинею для купятицького монастиря.

Хто знає історію козаччини, сему відомо, як то козаки поза плечами своїх старшин прискаржували своїх гетьманів перед московськими урядниками. Через те Москва мала тайний і докладний догляд над справами України і закріплювала свій політичний вплив. „Їздили у Москву — пише Костомарів — полковники зі своєю старшиною, їздили духовні, їздили війти з міщанами; всі діставали ріжні ласки й дарунки: соболі, чарки і т. д.“[2]). А діялися такі сумні речі ще перед виступом в історії Петра Великого. Отже п. Чайковський трохи спізнився зі своїм відкриттям Америки. Та се кидає характеристичне світло на знання чоловіка, котрий береться писати історичні повісти тай ще мусить боронити ті свої „історичні повісти“ у статтях; з покликуванням на історію хоч про ту історію не має навіть тільки поняття, кілько повинен мати звичайний освічений чоловік, а не такий, котрий береться свідомо витворювати психіку цілої нації та впливати на цілі покоління.

З браку місця наразі не спинюємось над „патріотизмом“ київських академиків, про яких так висказується М. Возьняк: „Про вічні поклони Московщині Лазаря Барановича й инших представників київської схолястики просто прикро читати“[3]). Вони то загнали Україну в московську неволю, а не Хмельницький. Та вже з наведених істор. моментів ясно виходить, яку вартість має думка перепроваджена в повістях Ч-ого, що мовляв унія — загибіль нації а православіе се — нібито втілення укр. націоналізму...

Що п. Чайковський називає впли-

[1]) Микола Костомарів, Богдан Хмельницький, ст. 92, Тернопіль 1888.

[2]) М. Костомарів, Історія України, стр. 324, Львів, 1918.

[3]) М. Возняк, Історія Укр. Літератури, Т. II. стр. 313, Львів, 1921.

вом православної церкви на українську, який мавби зачинатися щойно з добою Петра В., це ніякий „вплив“ в розумінні мирного підбою слабшої потенціяльно доктрини сильнішою або в значінню духової осмози, природного присякання одного реліґійного напрямку другим. Ні! Се неімовірно жорстоке насильство триумвірату: політ.-реліґійного всерусизму, реформації та найскрайнішого грецького кавасилізму[1]) — над здоровими ще первнями віруючого укр. православя. Ще в допетрівській добі горіли костри тай на них книги і їх автори. А за Петра В. розшаліли такі оргії московської інквізиції, перед якими бліднуть найжахливіші описи про західну інквізицію, що вийшли з під пера ворогів католицизму.

За Петра І. добігає до кінця борня між укр. і московським богословським світоглядом. Та боротьба кінчиться цілковитим погромом українського світогляду. Огнем і кровю „вирішено“ питання про устрій церкви, про культ Богородиці, про освячення св. Дарів (епіклеза) і т. д. Протестантизм заволодів синодальною церквою. Вправді послугувався Петро при реформуванню московської церкви поруч Кальвіна Лефорта також і українськими силами, але це вже були зеретичілі люди. Були й мученики за волю нації і церкви, але борба викинула на верх також богато підлоти. Бо як інакше назвати такі типи, як Атаназій Заруцький, котрий колись писав панеґірики в честь Мазепи, а в р. 1708 в проповіди змальовує „зраду“ гетьмана Мазепи? К. П.

[1]) Грецький патріярх Кавасіляс, непримиримий ворог Риму, поглиблював і видумував нові трудноші проти зединення церков.

НОВІ ВИДАННЯ

Futurus: ZAPOMNIENIE HISTORJI Wilno, 1931. St. 7. Ся малесенька брошурка в справі унійній, писана зі становища білоруського. Є в ній і кілька цінних думок про тяжкий наслідок неволі: забуття рідної історії. Поза тим вона писана загальниками й нічого конкретного не каже.

Scrutator: KWESTJA ZASAD. Wilno, 1932. Drukarnia „Lux“, Portowa, 7. St. 12. — Ся брошурка, присвячена також проблемам нової унії, більше змістовна ніж попередна. Про нас згадує в двох місцях так: „Здається, галицьке уніятське духовенство отрясається від пробованої супремації комісії про Руссія, розуміє небезпеку, поступає мудро і має повагу в Римі“... „Українізація, грізна для північного сходу своїм січовим характером, буде здержана“. Автор остро виступає проти Еп. Д'Ербіні зі становища польського патріотизму, виказує, що Литовцям і Білорусинам діється кривда і що польський крайний націоналізм викликає крайні націоналізми литовський і білоруський. А. Ч.

Головно треба перестерігати перед т. зв. невтральною, ареліґійною пресою, бо укритий ворог небезпечніший як явний (З відозви Преосв. Григорія Хомишина, Епископа Станиславівського, про пресу і її значіння, з 6. VIII. 1931).

*

Ніхто з тямущих народів не має приводу жалувати, що свойого часу опинився в школі католицької Церкви на вихованню; таксамо ніхто не має причини величатися, що його виховувала Візантія (С. Томашівський).

*

В боротьбі за істнування історія народів знає тільки три рішаючі чинники: політичну владу, господарську силу і культурну самостійність. Перший з них найслабший, останній найсильніший (С. Томашівський).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

З приводу Сл. Божої на Рождество Христове. На Рождество Христове мали ми нагоду чути Сл. Божу зі станиславівської катедри. Дуже гарна і з усяким реторичним артизмом була проповідь Преосв. Кир. Григорія. Співали богослови станислав. семинара. — Сл. Божу співано звичайним напівом принятим загально всюди. Спів був дуже старанний, милозвучний і поважний. Все те надавало Богослуженню надзвичайної краси і маєстатичности. Дуже вправно збережене було у співі наголошування поодиноких церковних слів, а ся обставина відграє в читанню церковного письма велику ролю. Дикція кождого слова була дуже виразна і то так далеко, що навіть ляїк міг зрозуміти кожде слово рождественських антифонів. Прокімен, тропар і кондак празника цілий хор віддав прекрасно у вигладженій формі приписаного церковного напіву. Як колишний учасник богословського хору у Львові й Перемишлі хочу сказати кілька слів про загальний спів у церкві, радієм трансмітований на Христове Рождество.

Станиславівські богослови співали звичайним нашим напівом дуже гармонійно і милозвучно. Хоч мій маленький „детефон“ не дуже тоді „пописувався“, але доволі виразно було чути тут і там вторуючих, у церкві приявних вірних. Спів був такий гарний, що з обуренням відкинулося слухавки, коли перервано авдицію. Булобся слухало в безконечність, хоч утомлені очі клеїлися до сну по причині раннього Богослуження на селі. Видко станиславівські богослови доложили пильних старань, щоб серед взаїмної гармонізації своїх добірних голосів представити перед світом той великий скарб нашого всенародного спізу в церкві, який з грудий тисячних має робить на слухача імпозантне вражіння і настроює до глибокої побожности. Дуже гарна була мельодія на „Іже Херувими“, взята з колядки й відспівана поважним темпом. Мимоволі приходиться ствердити, що всенародний спів у церкві є богато кращий і кориснійший як нотний спів. Тут спів усіх вірних в церкві під проводом співаків на хорах лучиться в одну гармонійну цілість і в небеса несеться спільна, щира молитва, бо співає майже кожда одиниця в церкві. Наш нарід співучий, він співати любить, під сим оглядом чує велику приємність бути учасником Богослуження. Зовсім слушним являється цінне зарядження нашого Достойного Архипастира в Станиславові практикувати всюди по церквах всенародний спів загальний. Бачив я в практиці і чув се від великих співаків мірян, що де в церкві співає хор, там зовсім певно приявний у церкві нарід стоїть мовчки, а розсіяний в гадках очікує скорого кінця Сл. Божої. Дивує мене, що деякі душпастирі чують якусь відразу до всенародного церковного співу. Та вже наше звичайне, дяківське „Господи помилуй“ дуже глибоке змістом так у словах як і в мельодії, а відспіване поважно і побожно навіть сільським дяком при співучасти вірних належить до найкращих музичних творів. Всі инші частини зі Сл. Божої се клясичні в нас мельодії, які всюди майже однаково співаються з малими льокальними відмінами. Повно в них співучого артизму і вказують всі на великого їх автора-генія. Жаден инший музичний твір щодо глибини мельодійности, аккомодованої до нашої натури, не зможе заступити тих творів церковних всенароднього співу, який від віків тут, в Галичині, у нас грекокатоликів практикується і який увійшов вже в нашу психіку. Жаден з найкращих творів церковної композиції не в силі викликати у вірних того глубокого вражіння, що вчинити зможуть звичайні церковні мельодії всенародного співу, поминувши вже прекрасні „Догмати“, „Ірмоси“ або й гласи подобних і болгарських напівів. Найкращий твір композиторський може дуже скоро збуденніти, а мельодії всенародного співу, повторювані в році сотки разів, все викликують свое наче свіже вражіння черстве у людий. — Тому пару літ співав я Сл. Божу на одному відпусті. Непроглядні маси людий наповняли просторий цвинтар. Співали добрі дяки, а весь нарід вторував. Мов филі по морю нісся гомін співу з побожних сердець. Вражіння було незвичайне, чудове. Не довго однак все тревало. На „Святий Боже“ почав співати якийсь хор. Нарід весь співати перестав, а настрій душі змінився, хоч хор співав бездоганно. У моїм серци чув я цілу Сл. Божу справедливий жаль, що перервано спів вірним, які у безкровній жертві хотіли лучитися в одну спільну молитву. Згадаю й се, що ми Українці католики повеличатися можемо нашим всенародним співом церковним. Пригадую собі добре нашу Сл. Божу співану в часах всесвітньої війни нашими виселенцями на чужині, де Німці, Чехи, Словінці, а навіть Мадяри подивляли наш церковний спів. Річ отже в тому, щоби тепер в часі душевної кризи і морального упадку нашого народа у глубоко поетичній мельодії всенародного співу „одним серцем і одними устами“ звеличувати Боже Імя, а через те будити у наших серцях ту св. віру у Сотворителя, виразом чого є власне сей побожний спів всенародний у церкві, далекий від гордости і облуди. Такий спів провадив наш нарід у воєнних добах, серед татарського лихоліття і вязав його з Вічним Жерелом всякого життя, а тепер серед розбурханого моря життя має товаришити нашому народови на трівкий шлях життя і розвою опертого на трівкій і непохитній скалі св. Петра.

о. Марко Ґіль.

Ратунок Европи в Африці

Б. премієр Франції, Кайо, оповістив таке інтервю: В р. 1810 було на земній кулі 680 міл. людий, а в р. 1913 1.750 міл. В Европі було в 1810 році 180 міл., а в 100 літ опісля вже 450 міл. Той зріст населення Европи викликаний головно сильним розвитком промислу. Европа була головним огнищем наук і винаходів, котрі розвинули великий промисл. Забезпечення праці й зарібку було найсильнішою спонукою до зросту населення. Европа стала фабрикою світа і то монопольною. Від початку 19 ст. до великої війни тревав той стан. Та привілеї не тревають вічно. Прийшов кінець і на привілеї Европи. Той кінець мусів прийти, бо инші континенти вчилися від Европи. Якби не велика війна, той кінець бувби лекший, бо прийшовби помалу. З вибухом війни зачали в инших частях світа повставати фабрики зі скорістю лискавок. Европейські вироби не мають уже збуту. Треба було отже зараз по війні обмежити продукцію. Тимчасом Европа, ошукана верзайським миром, будувала ще нові фабрики. Тепер нужда. Одинокий вихід — еміґрувати. Але куди? Лиш до Африки, бо инші части світа замкнені. Африка тричі більша від Европи а має всего 5 душ на 1 км². Треба зречися Азії і звернутися до Африки. Там є велике поле праці. Гувер слушно сказав: „Европа має сто міліонів людий за богато“.

„Сойка летить за море“...

Так пише „Ґазета Польська“ про комісію Союза Народів, яка вибрана з таким трудом і вибирається в подорож до Манджурії — через Америку та прибуде до Манджурії мабуть перед Великоднем. Правдоподібно не застане там уже нічого до роботи, а подорож її буде коштувати коло 1 і пів міліона франків.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

СХІДНОГАЛИЦЬКІ УКРАЇНЦІ — як доносить польська преса — мають в найблищім часі скріпити й поширити акцію на женевському терені. В Женеві появився син еміґранта зі Схід. Галичини Макогін, оженений з богатою Американкою. Він крім особистого майна має мати пропаґандистичні фонди, зложені американ. Українцями. В Женеві закладають Українці велике пропаґандистичне бюро.

ЛЬВІВСЬКИЙ ВІДЛОМ ПОЛЬСЬКОЇ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ з сен. Туліє і Макаревичем на чолі відірвався від головної управи хадеків і проголосив свою відрубність. Цей відлом став по стороні санації („Глос Праци“).

В АДМІНІСТРАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ польського сойму відкинено внесок послів україн. клюбу в справі покриття з державного скарбу коштів лічення осіб невинно пошкодованих на здоровлю підчас т. зв. пацифікації.

НАШІ РАДИКАЛИ на зїзді в Тернополі „намічували способи боротьби з воюючим клерикалізмом“ („Гром. Голос“).

„БЕРЛІНЕР ТАҐЕБЛЯТ“ ч. 43 пише: Договір про неаґресію, який підписала Польща з СССР, гірший ніж той який предкладав СССР тому 5 літ. Се знак, що за той час большевизм скріпився.

ХАРКІВСЬКИЙ „УРЯД“ мав протестувати проти договору про неаґресію, який Москва заключила з Польщею. Одначе Політбюро в Москві просто відкинуло харківський протест. Таке доносить польська преса.

МАЛА АНТАНТА І ПОЛЬЩА на конференції для розброєнь йтимуть разом (ПАТ).

3.000 ГІТЛЄРІВЦІВ зложило на зїзді в Липську присягу вірности Гітлерови. Гітлерівські прапори посвячені на зїзді дістали такі самі числа, як давні полки цісарської армії.

ФІНЛЯНДІЯ підписала з Совітами пакт про неаґресію на три роки.

ПРЕЗИД. ГУВЕР підписав закон про утворення фінансової орґанізації з 2 міліярдами долярів. Нова інституція з приватним і державним капіталом має за ціль поборювання кризи.

СОЮЗ НАРОДІВ рішив вислати до Манджурії комісію під проводом льорда Лайтона. В склад комісії входять Француз, Американець й Італієць.

ЯПОНСЬКИЙ МІКАДО розвязав парлямент по промові міністра фінансів, який остро критикував фінансову політику свого попередника. Ця політика мала спричинити відплив золота з Японії.

НА ВУЛИЦЯХ ХАРБІНА панує терор. Китайські жовніри рабують і граблять. Вбили трьох Японців і коло 20 Корейців. Китайці зістрілили японський літак. Японці хотіли до нього наблизитися, одначе на них напали Китайці і вбили 30 Японців (ПАТ).

ЯПОНІЯ вислала на китайські води дальших 12 торпедових суден.

В ІНДІЇ застрайкувало 70.000 ткачів на знак протесту проти увязнення секретарів професійного союзу.

В БОМБАЮ увязнено 75 членів гіндуського конґресу підчас свята незалежности.

КОМУНІСТИЧНА РЕВОЛЮЦІЯ вибухла вже й у республиці Сан Сальвадорі в серед. Америці. Перебіг її дуже кривавий. Досі погибло 2.000 людий. Воєнні кораблі Америки, Канади й Англії наближаються до того краю, котрий обнятий загравами великих пожеж.

ХОЧ АВСТРАЛІЯ в більшости некатолицький край, то премієром федераційного уряду Австралії став католик Дж. Ляєнс. Передтим Австралією правили соціялісти, які довели той богатий край до руїни.

НОВИНКИ

Висилку „Нової Зорі“ буде адміністрація нашого орґану здержувати постепенно всім, що не сплатять свого довгу за час, який одержували ґазету. Доплачувати ще на кошти висилки річ неможлива в сих часах. Просимо се приняти до відома і сплатити довг.

У Львові панує ґрипа. Вона шириться по школах, де молодь й учителі стикаючись у більшій скількости, причиняються до поширення цеї недуги. В декотрих клясах бракує 3/4 учеників (учениць). Людність Львова також хорує масово. Майже нема дому, де не бувби хтось хорий.

Поліція застрілила у Львові грізного бандита Вашкевича підчас його втечі. „Товариші по фаху“ збирали між собою складки по 10 зол. на вінки і взяли численну участь в його похороні.

В Станиславові перестала виходити санаційна „Зємя Станіславовска“.

В Сокалі, коло заліз. двірця збудовано збіжевий елєватор, поємности 120 ваґонів збіжжа. Він має найновіші машини, прилади до чищення і сортування збіжжа. Це четвертий з ряду елєватор в Польщі, перший у Схід. Галичині.

Підчас військових вправ коло Золочева вибухло артилерійське стрільно і вбило капраля Волінського та ранило двох рядовиків.

Союз польських дентистів-лікарів обчислив, що на цвинтарях в устах небіщиків лежить майже 50 тон т. зн. 5 ваґонів золота у виді штучних золотих зубів. Ся скількість золота моглаби вплинути на курс не одної валюти.

На вижившення кождої шестої дитини в Чехословаччині дає гроші держава.

Ціна збіжжа впала на краєвих і заграничних ринках. В Німеччині ціни підскочили. Пересічно впало в ціні збіжжа в краю на 2—3 зол. Причина: брак готівки. Тому навіть Державні Збіжеві Заведення перестали купувати збіжжа.

Ватиканська бібліотека по катастрофі вже упорядкована. Її наново відкрито.

Монахиня Маркелла зі згромадження СС. Обляток, директорка клініки дра Почета в Парижі, 42 рази жертвувала свою кров для ратування життя хорих трансфузією.

Згорів історичний замок в Бельґії з 16 століття.

Страшні підсумки бандитизму в Китаю, проголошені урядом, такі: Наслідком нападів бандитів погибло 164.551 людий, 94.000 людий пропало без вісти, 7.800 людий захоплено, щоб дістати за них окуп. Бандити спалили 310.000 домів. Шкоди матеріяльні спричинені бандитами обчислені на 500 міл. амер. долярів.

Парлямент в Мехіку рішив, що на 50 тисяч душ має бути 1 духовний. Внаслідок того більшість парохій у Мехіку остане без душпастирів.

КІНА

ЛЕВ: „Мексиканка“.
ПАЛЯС: „Сальто мортале“.
МІРАЖ: „Проч з любовю“.
ОАЗА: „Х 27“ (Марлена Дітріх).
КАСІНО: „Роман“ (Ґрета Ґарбо).
СТИЛЕВЕ: „Кінець світа“.
УТІХА: „Монті в облаках“.
КОПЕРНИК: „24 годин“.
МАРУСЕНЬКА: „24 годин“.

Жертви

Королівка к. Борщева. З приводу Іменин Нашого Високопреосвященого Архипастиря Ексцеленції Кир Ґригорія Хомишина, великого і діяльного Подвижника католицької преси, в день св. Ґригорія Богослова дня 7 лютого 1932 р. складаю в Адміністрації „Нової Зорі“ шість амер. долярів на катол. пресу. Дайби Господь Бог, щоб ми, Українці католики, дочекалися незабаром тої радісної хвилі, щоб наш часопис „Нова Зоря“ став щоденником, бо брак католицького щоденника сильно відчувається. Та се залежить в першій мірі при Божій помочи від нас усіх українсько-католицьких священників, памятаючи на слова: „В єдности сила“, а відтак се залежить від нашого морального і матеріяльного підпирання того часопису, передовсім через утворення фонду катол. преси і через точне і совісне плачення передплати.

Королівка, в лютім 1932.

о. Віктор Е. Райд, парох.

Марійська Дружина Студенток у Львові зложила 25 золотих на католицьку пресу.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

СПЕЦІЯЛІСТ-ДЕНТИСТ

Д-р МЕД. БОГДАН БАРАНЕЦЬКИЙ

б. елєв дентист. клініки і лікар держ. шпиталя

ординує в хоробах зубів, устної ями і в хірургічних хоробах щок.

У ЛЬВОВІ, ВУЛ. ВАЛОВА 14, II. ПОВ.

щодня від год. 3—6 попол.

11 **Найновіша дентист. техніка.** 8—10

ЛІКАР

Д-р мед. Іван Матіяшек

Перенісся з МЕЛЬНИЦІ ДО СТАНИСЛАВОВА

і ординує **від 2. лютня с. р.** в недугах: внутрішних і діточих при вул. Голуховського ч. 27/II. (Напроти „Народнього Дому“). 15 3—5

МЕБЛІ люксусові і звичайні в наймодніших фасонах поручає **ФАБРИКА МЕБЛІВ**

КАЗИМИРА ХОЛЄВИ

Львів, Жовківська 127. — Тел. 94—63.

Спеціяльність спальні французькі

1043 **ясні і теплі.** 16—25

НА РАТИ: ліжко залізне кухонне **14 зл., сітковe 40 зл., умивалка 5 зл., ліжко мосяжне 200 зл., матераци: З подушки 30 зл., волосінні 75 зл. Отоманки ґобелінові 55 зл., Канапки ґобелінові 55 зл., як також приймає перерібки ФАБРИКА ЗАКС, ЛЬВІВ, ЛІНДОГО 6. ТЕЛ. 79-99.**

1005 25—25

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 9 50

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття

„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ

Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, Кордецького 51.

1 **Телєфон ч. 60-04.** 5—?

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 10 (508). Львів, четвер, 11 лютого 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. 1. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Зміни в польськім правительстві

До влади малиби прийти консерватисти?

Вшехпольський „Вєчур Варшавскі" нотує такі поголоски: Зараз після ухвалення буджету має наступити зміна правительства. Воно малоб бути зложене з санаційних консерватистів. Та зміна має бути звязана з широкими плянами реформи буджетів, суспільних обезпечень, Кас Хорих, Фонду безробіття і т. д. Буджети малиб бути дуже зменшені, отже булиби сильно зменшені також стягані з населення складки на всі ті установи. Через те наступилоб велике відтяження суспільности, а це уможливилоби впровадження нових податків для вирівнання дефіциту в державнім буджеті. — Як страшенно руйнують суспільність усякі „соціяльні обезпечення" в Польщі, про се писали ми в „Н. Зорі" докладніше, подаючи зміст статтий консерватиста д-ра Яна Гупки. Тепер слід підчеркнути, що в цілій державі відтхнулоб усе, що живе, без ріжниці народности і навіть партії, колиб показалися правдиві ці вісти.

Посвячення власної домівки „Карпатії"

Від кількох літ не переживала українська суспільність міста Львова такої приємної хвилі, як в неділю, 7. с. м. Того дня о год. 12 в полудне посвячено домівку „Карпатії" у її власній, серед загальної кризи щойно набутій камениці в ринку ч. 38. II пов. Посвячення довершив Преосв. Бучко в асисті о. кан. Лициняка, в присутности численно зібраних представників українських установ і громадянства. Преосв. Бучко виголосив відтак промову, в котрій висказав радість ізза скріплення нашої інституції й тим самим нашої церкви та суспільности у Львові. Слідували два короткі та солідно оброблені й цікаві реферати: п. дир. Колтунюка про історію обезпечення взагалі й нашої „Карпатії" зокрема та п. сен. Павликовського про значіння обезпечення спеціяльно у нас. Оба реферати заслугують на те, щоби з них зробити окремі відбитки, бо вони можуть заохотити до обезпечення широкий загал. На кінці слід замітити, що набута камениця виглядає зовні скромно, та внутрі має великі, гарні й дуже ясні кімнати, а кошти її набуття виносять мало понад 100.000 зол.

Ще один монополь?

Сей доїхавби вже всім кінця

Мін-во праці викінчило законопроєкт про обовязок роботодавців приймати робітників тільки за посередництвом державних урядів посередництва праці. Недостача кваліфікацій робітника або инші важні причини увільняють роботодавця від того обовязку. — Річ ясна, що колиб сей проєкт став законом, то се розбилоб неодну ґрупу вже зіспіваних робітників і наложилоб на суспільність новий бюрократичний тягар, від якого незабаром усе валилосяб.

Що діється на Далекому Сході

Мобілізація в Японії. — Остре непорозуміння Японії з Америкою.

ПАТ доносить: Совітська Пресова Агенція одержала через Ню-Йорк інформації з Токія, що в Японії проголошено мобілізацію. — „Дейли Геральд" доносить: Американський амбасадор в Токіо по острій виміні думок з японським правительством з причини висилки свіжих військ до Шангаю, заявив отверто, що Америка вже не вірить японським деклярациям.

Велике місто Шангай все ще горить.

ТК доносить: Згоріла вже більша часть передмістя Шангаю, Чапей. Пожежі досі не вдалося спинити. Вона загрожує вже міжнародну дільницю.

Злучені Держави півн. Америки стягають туди великі сили

З Сан Педра (Каліфорнія) доносять: Американська тихоокеанська ескадра, зложена з 31 воєнних кораблів, в тім 9 дріднавтів і 22 кружляків, виплила відси в напрямі до Гавайських Островів. — З Панами доносять: Американська атлянтійська ескадра, зложена з 45 воєнних суден, переплила Панамський канал і пливе до Гавайських Островів. Ситуація робиться все більше напружена.

Японія посилає все нові сили на азійський континент

З Шангаю доносять: Сюди прибуло свіжих 5.000 японських жовнірів і 800 моряків. Вони заняли пристань Васунґ. — З Вашінґтону доносять: Японія повідомила Злучені Держави про замір вислати до Шангаю дивізію війська. 4.000 японських жовнірів висіло на сушу біля укріпленого міста Паошан, на полудне від ріки Янґ-тсе-Кянґ. (З Лондону доносять, що в дійсности їдуть з Японії три свіжі дивізії війська. Ті сили призначені головно на Шангай).

Фата Моргана над Лєманським Озером

Союз Народів має мати власну збройну силу в воздусі, на землі, на воді і під водою

З Женеви доносять: Французька делеґація виступила на конференції для розброєнь з таким проєктом: Держави, що належать до Союза Народів, мають віддати до диспозиції того Союза свої воєнні й цивільні літаки (з виїмком малих), як також тяжку артилерію та великі воєнні кораблі поверх 10.000 тонажу з арматами поверх 203 мм. та підводні судна. Далі предвиджує той оригінальний проєкт створення міжнародної поліції для запобігання війнам. Франц. делеґація зазначує, що той проєкт вимагає наперед здійснення певних політичних засад: обовязкового судівництва між державами, означення, кого розуміти під „напасником", контролі над збройоннями і скорих рішень міжнародної влади. — Здається, що над Озером Лєманським ще ніколи доси не показалася така фата-моргана... Не злі поети з французьких політиків...

НАЙКРАЩА ЛЬОКАТА ОЩАДНОСТЕЙ це премійна вкладка в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20, де крім відсотків можете ще одержати премію від Зол. 25—300, залежно від висоти щомісячних вкладок. Найнижча вкладка Зол. 5.— місячно.
4—9—х

КРУТИ

Свято української молоді*)

В неділю 7. сего місяця українські студентські орґанізації у Львові уладили святочну академію для звеличання памяти 300 студентів й учеників середних шкіл Київа, котрі погибли під Крутами в боротьбі з більшовицькою навалою 30. січня 1918 р.

Академію уладжено у великій салі Народного Дому, де тепер театр „Ріжнородностий". Вже пів до 12 почала напливати до салі українська молодь обох полів. Займають переважно ґалерію і задні крісла, бо дешевші. О 12. год. мала зачатися перша точка програми. Ґалерія повна, саля виповнена лиш до половини. Оглядаюся, чи богато старшого громадянства прибуло на це свято молоді. Шукаю очима і знаходжу лише кільканацять і то не чолових „батьків народу", лише тих сірих. Питаю себе, чому воно так? Не находжу відповіди. Звертаюся до свого сусіда, одного львівського відомого діяча. Він пояснює: „Та це для молодих, старших се мабуть не цікавить!" Ось воно як, — думаю. То се, що наша молодь уважає святим, се, що 300 юнаків показало своїм наслідникам, як треба любити Батьківщину — це для „батьків" стає незрозуміле і „нецікаве"?.. Та коли до Львова приїхав большевицький аґітатор Скрипник, то притьмом і тельмом збіглися витати „дорогого гостя". А той „дорогий ґість" їм в очи їх власних дітий, котрі кров свою проливали в обороні Рідного Краю, назвав бандитами!... і патріоти дальше говорили з „дорогим гостем"... Такого браку почуття національної й особистої ґідности, здається ще не занотувала ніяка хроніка Галицької Землі...

Перша точка програми зачинається з півгодинним опізненням. Мабуть чекали на старших. Та не дочекалися... На естраді появляється студент Янів. Говорить про „300 лицарів абсурду", які без фахового проводу, без військового знання пішли в бій з шістьтисячною ордою пяних червоних матрозів. Властиво вони мали „провід". Ними командували офіцири Носенко, Тимченко й ін. Та це були малороси і вони в критичній хвилині ганебно втекли з поля бою, полишаючи 300 дітий товпі роззвірілих матрозів на поталу... І так прийшли українські Термопілі. Ще більше ніж Термопілі, бо там були вояки, вправлені у воєнному ремеслі а тут — діти! Бесідник оповідає дальше, що наші студенти вже від кількох літ в річницю Крутів переводять о д н о д н е в н и й п і с т, формальну голодівку. В промові пробивається подив і звеличання 300 україн. Спартан. Слухаю уважно, чи не зазвенить з уст молодого промовця також заохота до повседневої, тяжкої

*) Статті про нашу молодь і її справи гл. в „Н. Зорі" чч. 442, 444—6, 450, 459, 462, 498—9 і 502.

праці над собою, щоб колись скріпити свою суспільність. Не було тої нотки. Можливо, що вона йому не підходила до його способу й тону промови. Та на мою думку придаласяб хоч згадка. Бо лише „героїзм дрібного будня" разом з героїзмом великих діл і великих жертв в рішаючих хвилинах творять краще майбутнє.

Слідують інші точки: продукції студ. хору „Бандуриста", відчит студ. Романенчука про бій під Крутами, сольоспіви панни Согорівної і два живі образи. Хор „Бандуриста" під дириґентурою проф. Вахнянина голосово добрий, одначе не зіспіваний. Відчит студ. Романенчука відчитаний слабим голосом і без декляматорських вальорів не зробив такого враження, яке повинен був зробити своїм змістом й образовістю подій. Богато в нім було зайвих міркувань, через що відчит рішучо занадто довго протягнувся. Три пісні знаменито виконані п. Согурівною: 1) Їхав стрілець на війноньку, 2) Ой нагнувся дуб високий і 3) Засумуй трембіто, своєю простою мельодією і дійсно мистецьким виконанням дуже добре підходили під настрій цього свята. Публика надгородила п. Согурівну довго невмовкаючими оплесками. Особливо остання пісня про те, як „зівяло Галичанам сорок тисяч цвіту", відспівана з глибоким чуттям, зробила велике враження. Два чудово виконані символічні живі образи, змістом, символікою і формою достроєні до свята, завершували його програму.

Це свято „Термопілів украïнської молоді" насуває радісні і сумні рефлексії. Радісні тому, бо молодь має вже близький, з недалекої минувшини ідеал безкорисної, геройської любови і посвяти життя в потребі Батьківщини. Його значіння тепер і для майбутности вона вже очевидно відчуває. Сумні рефлексії тому, бо це свято виказало, яка пропасть байдужности ділить молоде і старе покоління. Се два окремі замкнені світи, які себе не розуміють. Засипати цю пропасть: виробити у молоді також культ „героїзму будня", а в старших зрозуміння душі молоді це чергове завдання тих, що здають собі справу з цього.

Свято робило враження приємне і підбадьорююче. Такі імпрези повинно-ся уряджувати скрізь по цілім нашім краю, бо се свято далоби знамениту нагоду, освідомляти наш нарід про страшну большевицьку небезпеку. Такої безоглядної різні дітий, яку урядили большевики під Крутами, не було ні в однім краю за весь час великої війни і всіх революцій. Таку різню уладилиб ті безбожні нелюди й тут, якби допуст Божий допустив їх сюди. Се переконання треба понести в найдальші закутини нашої Галичини, Волині й Закарпаття.

Учасник.

Виїмковий польський голос

З приводу женевського рішення

Серед повені „телячого восторгу" в польській пресі з приводу корисного для Польщі рішення Ради Союзу Народів у справі українських скарг яскраво виріжнюється тверезий голос „Газ. Поранної". Вона в статті „По Женеві" в ч. 9838 м. і. пише: „Рішення Ради Союзу Народів це не лиш успіх, але й наложення певних моральних обовязків. Союз Народів заявляючи про свою некомпетенцію перекинув тимсамим компетенцію на польські правлячі чинники. І се річ необхідна, щоб тепер українське громадянство не опинилося в порожнечі, між Женевою, яка відмовляється від помочі, та Варшавою, нерішеною або байдужою. Від тепер всі узасаднені українські скарги і зажалення повинні бути трактовані з повною увагою. Всі слушні і на властивій дорозі зголошувані потреби повинні бути заспокоювані."

PRO RUSSIA

Деякі завваги до статті п. Ліґоцкого*)

Питання порушені в тій статті незвичайно важні й цікаві. Тому вище згаданій статті варт хоч трохи приглянутися. Зміст статті це враження зі случайної стрічі з молодим французьким священиком „словянсько-кат. обряду". В розмові виступає той священик як офіціяльний представник комісії „Про Руссія". Ту комісію представляє як таку, від якої так сказатиб залежить доля всіх східних (головно словянських) Церков, як католицьких так і незединених. Незединених остільки, що та комісія одержала монополь навернення Сходу. Акцію комісії „Про Руссія" утотожнює той священик з акцією самого Ап. Престола.

Стаття обговорює наперед тактику комісії „Про Руссія", відтак переходить до трудощів, що спинюють навернення Сходу. Приходиться жаліти, що автор не відріжнив виразно висказів згаданого священика від своїх власних вражінь. Та сам автор (як виходить з цілої статті) в унійних справах ляїк. І тому гадки, які наводить, мусіли походити від заступника комісії „Про Руссія". А гадки ті досить ориґінальні. Ми подаємо їх своїми словами: Дійсних догматичних ріжниць між католицькою й православною Церквою нема, є лише ріжниці позірні. Римови зовсім не залежить на дотеперішних східних католицьких („уніятських") Церквах, бо вони є колодою в зближенню Сходу до Заходу. Вони повинні заникнути. Головну перепону до злуки Сходу з кат. Церквою ставить римська Курія, бо не хоче признати старих прав східних патріярхів, іменує латинських епископів на Сході, заводить там целібат, веде акцію між широкими масами народу (замість зноситися з верхами) і т. п. Тому й великий відлом православного духовенства думає, що радше булаби вказана анґліканcько-православна унія.

Автор статті влучно завважує в кількох місцях, що акція комісії „Про Руссія" йде по лінії чисто російського панславізму і всіх східних Словян утотожнює з Москалями. Шкода, що й для автора уніятське богослуження це не католицьке. Та католицьким є для нього „східно-словянське богослуження", хоч його зовнішний характер (як це й сам автор підносить) визначно православний.

Гадки висказані в тій статті не повинні нас ні дивувати ні непокоїти. Чи Ап. Престіл одобрить акцію комісії „Про Руссія" н а с т а л о, можна дуже сумніватися. Чи згаданий Француз подавав інформації з уповажнення комісії „Про Руссія", це для нас рівнодушне. Але що ті інформації є висловом крайно шовіністичної російської еміґрації і її західних приятелів, це певне. Се дух православія і чорносотенства, а не дух Апостольського Престола!

Солею в оці для них наша церковна й обрядова окремішність. Не даром хотіли б вони замінити наш обряд на „словянський". Попів богато „навернених", нема їх де діти, або як каже п. Ліґоцький „тай не знати де їх приділити". І пощо тут підшиватися під авторитет Ап. Престола?

До цеї справи ще повернемо.

Священик.

*) Гл. „Нова Зоря" ч. 3 порівнай ч. 36 з 1928 р. „Російська унія" і Україна

Я все вибачивби крім самолюбства (Пертес).

*

Люди привязують за велику вагу до страти маетку. А прецінь се недоля, котру лекше знести ніж инші (Валтер Скот в розмові з капітаном Гол).

*

ДОГОВІР ПРО НЕНАПАД

між Польською Републикою й Совітами в освітленню заграничної преси.

(Від нашого кореспондента).

Вже від довшого часу Франція натискала польський Уряд, заключити з Совітами пакт неаґресії. Се головно в тій ціли, щоб з усіх сторін окружити Німеччину і змусити до виповнення пляну Юнга, іншими словами, не лише змусити впасти на коліна перед переможною та золотом надутою Францією, але й понижити до пороху. Се в дипльоматичну формулку убране звучить: „Змусити Німеччину приступити повним серцем до орґанізації всесвітного мира".

Офіціяльний текст того пакту такий: Артикул І. Обі заключуючі умову сторони постановляють згідно, що у взаїмних зносинах зрікаються війни як зброї національної політики та зобовязуються взаїмно здержатися від усякого ворожого наступу й ділання так самі як також у спілці з іншими державами. За ділання, котре противиться зобовязанням сего артикулу, уважається таке насильство, яке нарушує інтеґральність і ненарушимість території й політичну незалежність другої сторони навіть тоді, колиб се насильство довершувалося без війни та з поминенням всіх можливих воєнних симптомів (ознак). — Арт. ІІ. Коли одну зі сторін напалаб трета держава або й кілька посторонних держав, друга сторона зобовязується нападаючій державі за цілий час війни ні прямо ні непрямо не помагати ані не підпирати. Колиж одна з пактуючих сторін піднялаб війну проти третої держави, тоді друга сторона в праві виповісти пакт неаґресії без попереднього порозуміння. — Арт. ІІІ. Обі сторони зобовязуються не брати ніякої участи в якійнебудь умові, котра з точки аґресивности ясно звернена ворожо проти другої сторони. — Арт. ІV. Зобовязання, наведені в Арт. І і ІІ сеї умови, нічим не обмежують міжнародних прав та зобовязань другої сторони, які існують для обох сторін з заключених вже умов перед введенням в життя сего пакту, оскільки ті вже заключені умови не заключають в собі елементів аґресивности. — Арт. V. Обі сторони стремлять до того, щоби всякі спори й конфлікти, які моглиб між ними повстати, без огляду на їх істоту або походження, залагоджувати й розвязувати виключно мирними способами; заразом зобовязуються спірні питання, котрі не дадуться вирівнати у відповіднім часі на дипльоматичній дорозі, піддати полагодженню після определення осібної Конвенції, котра подасть способи такого полагодження.

На се берлінська „Гандельс-Цайтунґ" ч. 43 б. р. такі подає завваги:

Заключення польсько-совітського пакту неаґресії означає під многими зглядами сповнення російської тези відносно французьких та польських бажань. Розмови про се велися від 1926 р. Головно виступають тут три точки, котрі перевели Совіти після свого пляну: 1) Ніяке заґварантування зі сторни Совітів польських західних границь; 2) заключення пакту без рівночасного підписання подібних умов з іншими пограничними державами; 3) впровадження самостійного розємного суду, у ніякій формі не залежного від Союза Народів. Так пише названий часопис.

Се знана річ, що Франція і ще більше Польща жадали ґарантії границь між Німеччиною й Польщею. Відси та нервозність німецької преси в часі, коли велися переговори між Польщею і Совітами. Тимчасом в наведенім пакті Совіти не беруть під увагу західних границь Польщі, надто виразно підчеркують ненарушимість вже заключених попередно умов з іншими державами. Сей уступ Арт. IV-го відноситься в першій мірі до умови в Рапалльо. Той уступ означає в певнім степени признання Польщею

леґальности совітсько-німецької приязни. При інших умовах Польща домагалася від Совітів заключування подібних умов з прочими граничними державами й так наміряла створити бльок під своїм проводом доокола Совітів. Москва сталo противилася тому й нарочно заключувала пакти з ріжними державами осібно й через ріжних дипльоматів. Тим хоче вона забезпечитися перед одночасним зірванням всіх таких умов. Найважніша одначе точка поданого тут пакту се виключення Союзу Народів як мирового судді у спірних питаннях. Се, може сказати, найбільший успіх рос. дипльоматії. В „Ділі" ч. 19 є таке заключення: „Він (сей пакт) означає передовсім розхитання вузлів, що вязали СРСР з Німеччиною у рапальській умові..." Отже твердження „Діла" стоїть в повнім противенстві до сего заключення, очевидно тому, що „Діло" свої виводи основує на польській або польонофільській пресі.

Міляно, в лютім, 1932 р. (Н.).

ВІДПОВІДЬ ЯПОНІЇ НАЙБІЛЬШИМ ДЕРЖАВАМ

З Токія доносять: Амбасадори Англії, Америки і Франції одержали таку відповідь Японії на предложення, щоб замиритися з Китаєм: Японія готова застановити воєнні кроки, коли те саме зроблять Китайці. Одначе супроти поважної ситуації не може зречися ні мобілізації, ні приготування до війни. Справу Шанґаю уважає Японія зовсім інакшою від уже вирішеної справи Манджурії. Про справу Манджурії Японія не говоритиме з жадною третою силою.

ІТАЛІЯ ВИСИЛАЄ ДВА ВОЄННІ КОРАБЛІ НА ДАЛЕКИЙ СХІД

З Міляна пишуть нам: Муссоліні видав зарядження, вислати сейчас на води Шанґаю оден панцирник „Тренто" й оден протиторпедовець „Еоперо" з баталіоном війська. Як подає „Ільполь ді Рома" в ч. 29, Італія робить се для забезпечення своїх горожан та для мирного полагодження японсько-китайського конфлікту. Італія має сердечні взаємини з обома воюючими сторонами. Має там також велику кольонію. На основі статистик з 1928 р. Італійців у Китаю є 638, Англійців 11.612, Американців 6.966, Французів 6.704, Німців 3.092, Бельґійців 739, Голяндців 734. З сих чисел ясно виходить, що італійська кольонія найменьша з усіх европейських. Видно, що висилка аж двох воєнних кораблів має далеко важніше завдання, як охорону інтересів пять сот італійських горожан. Се власне завдання зазначене дипльоматичною формулкою: „для мирного полагодження японсько-китайського конфлікту". Переповісти се на нашу мову значить: Італія хоче мати також впливи у великій японсько-китайській справі все одно, чи вона полагодиться мирною дорогою, чи всесвітною війною.

ТАЄМНІ ДОГОВОРИ НІМЕЧЧИНИ

Паризька преса приносить тривожні вісти про таємний договір Німеччини з ґенеральним штабом швайцарським у справі перемаршу німецьких військ через невтральну Швайцарію та про таємний договір „Райхсвери" зі штабом червоної армії. Німецький міністр Ґренер заперечує ті вісти. „Реві де де монд" пише, що всупереч постановам верзайського договору істнує нелеґально великий ґенеральний штаб німецької армії.

ВІЙНА НА ДАЛЕКІМ СХОДІ

Японці далі бомбардують Шангай. — Китайці вперто держаться серед згарищ.

Бюро Райтера доносить: Нове страшне бомбардування Шангаю з японських літаків тревало 4 години. Небо було освітлене одностайним муром огню, довгим на 2 км. Китайці під таким огнем все ще держаться серед згарищ у руїнах зелізничого двірця Чапею. Держать також форт Вусунґ.

З НАРАД СОЙМУ

Опозиція опускає салю нарад. — Скарга ката. — Коли в Польщі не було безправства. — Хлопський посол і князь. — Чим журиться вшехпольський посол з українським назвиском.

Найцікавіше представлявся сойм в часі обговорювання буджету мін-ства справедливости. Як тільки на трибуну ступив міністр Міхаловский, опозиція закричала: „Берестейський міністр! Проч з ним!" І вся опустила салю нарад. Остав тільки клюб ББ. Головну часть промови присвятив той міністр тюремному регулямінови і наглим судам. Коли скінчив говорити, опозиція вернула. Пос. Недвялковский (ППС) заявив: Помаєвий табор на кождім кроці ломить і насилує право. Останним ударом для почуття права був факт, що берестейський прокуратор став міністром справедливости. Ніхто не знає, на що оповіщено наглі суди. Досі видали вони поверх сто вироків смерти, з чого в одній тільки виленській апеляції мали вже виконати 44 (пос. Цар: тричі переборщене!). Перед звичайним судом ті люди дісталиб кілька літ або й місяців. Остання ілюстрація до наглих судів це страшна вістка, що оббігла пресу, іменно скарга ката Мацейовского, що не може виконувати вироків смерти, бо їх за богато... (Далі сконфісковане). Пос. Пасхальский (ББ): Опозиція висуває закид, що ББ і правительство се розсадники безправства. Та колиб ми сягнули в минувшину, то переконалисяб, що з виїмком короткого проблиску за Баторія, котрий змагався зі сваволею в Польщі, чекали ми на подібне змагання аж до 8 мая 1926 р. Впевняю вас, що коли увійде в життя нова конституція, вже не могтимете маскувати себе й виступати як мнимі оборонці правоправности.

Пос. Смола (Стр. Люд.) атакував провідника консерватистів Радивила з іронією. Я — казав — іменем хлопів дякую князеви Р—и за його лицарське відношення до противника, за його глибоко християнські погляди й вікову культуру Радивилів і бажаю йому, щоб не забракло йому сил, коли настане час трівоги і щоб його тоді ніщо інше не боліло крім серця (веселість). — Пос. Березовский (поль. н. д.) звертає увагу, що знесення воєвідств тернопільського і станиславівського дуже ослабилоб польщину на сході. Тоді поставби там простір, рівний величиною удільній державі (Мін. Перацький: То справа неактуальна!). Коли так, то добре... — Внесок на знесення наглих судів відкинено.

II. КОМУНІКАТ

„УКРАЇНСЬКОГО КОМІТЕТУ ДОПОМОГИ БЕЗРОБІТНИМ І УБОГИМ"

(Центральне Бюро: Львів, ул. Кілінського 3.

I. Потреба контакту з місцевим державним комітетом.

Львівський Воєвідський Комітет для справ безробіття повідомив нас, що львівський п. Воєвода приняв оснування нашого Комітету до відома, в наслідок того Воєвідський Комітет повідомив повітові Староства як голови повітових Комітетів про творення нашого Комітету та доручив їм прихильно відноситися до акції нашого Комітету. Одночасно Воєвідський Комітет звернув увагу на потребу узгіднити діяльність нашого Комітету з акцією Воєвідського Комітету в тому напрямі, щоб ті самі особи не могли користати з обох жерел суспільної помочи та щоб наш Комітет помічю обняв передовсім тих, що з формальних причин не можуть користати з акції державних повітових Комітетів. До тих треба зачислити головно ті особи, що не оставали у відношенні найму праці, тому що не могли найти варстату праці, або вели самостійне підприємство і тепер лишилися без засобів прожитку. Вкінці Воєвідський Комітет підчеркнув, що оскільки йде про збирання засобів і використання суспільно-доходових джерел, акція нашого Комітету не повинна бути ведена в цей спосіб, щоби ввійшла в колізію або утруднювала роботу державних повітових і місцевих Комітетів допомоги безробітним. Подаючи це до відома, закликаємо наші парохіяльні Комітети, працювати в тісному порозумінню з державним Комітетом, пересилати державним Комітетам списки осіб, що побирають з парохіяльного комітету підмоги і працювати в згоді з державним Комітетом також під оглядом придбання фондів.

II. Справа доживлювання дітей.

Світова господарська кріза і безробіття викликали між нашим населенням загальний недостаток і нужду. В многих околицях зачався вже правдивий голод. Такого стану не видержать довго молоді організми, отже не дивно, що діти масово хорують і вмирають. А те, що остане при життю, буде фізично звироднене і все близько сухіт. Не вільно нам дивитися на це з заложеними руками, треба конче і то негайно зорганізувати при школах, захоронках і сирітських захистах акцію доживлювання дітей. Цю працю мусять взяти на себе наші парохіяльні Комітети допомоги безробітним порозумівшися що до способу помочи з місцевими громадськими Управами та від себе жертвувати на ту ціль працю, харчі і гроші зібрані в громаді. Таку саму акцію повинні зорганізувати наші Комітети також по містах у порозумінню з Управою міста. — Пригадуємо, що п. Міністер Освіти видав обіжник з дня 31 жовтня 1931, ч. І. В. Ф. 8320/31. в якому доручає Дирекціям вселюдних шкіл зорганізувати акцію доживлювання незаможної шкільної дітвори. Длятого є оправдана надія, що в тій акції доживлювання дітей піде нашим Комітетам на руку також все вчительство.

III. Цукор на цілі доживлювання дітей.

Закон з дня 22 жовтня 1931. ч. 100 поз. 765 і розпорядок міністра скарбу з листопада 1931 уповажнить міністра скарбу звільнювати від податку цукор, який беруть Комітети допомоги безробітним виключно на доживлювання дітей у школах, захоронках і захистах. Звертаємо отже увагу Управам захоронок і сирітських захистів, що повинні завчасу звертатися до урядових чинників (в містах до державних Комітетів допомоги безробітним, а по селах до приналежного Староства) і просити о приділ цукру на доживлювання. Притім треба подати число дітей, які мають користати з доживлювання.

IV. Звіти з дотеперішньої акції.

Всі три „Українські Епархіяльні Комітети допомоги безробітним і убогим" зволять подати нам відомість про дотеперішний стан акції допомоги в їх епархіях.

Львів, дня 2. лютого 1932.

ЗА „УКРАЇНСЬКИЙ КОМІТЕТ ДОПОМОГИ БЕЗРОБІТНИМ І ВБОГИМ

Центральне Бюро:

Володимир Децикивич вр., делеґат Митроп. Ординаріяту у Львові;

о. Василь Лициняк вр., делеґат Епископ. Ордин. в Станиславові;

о. Йосиф Лучинський, ЧСВВ вр., делеґат Епископ. Ордин. в Перемишлі.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ВЕЛИКА ДЕБАТА відбулася в соймі над справою національних меншин, головно українською. В тій дебаті мін. Перацкий виголосив довшу промову. В ній стояв на становищі своєї заяви з 16. січня, котру ми вже реферували в „Н. Зорі".

ПРЕЛІМІНАР БЮДЖЕТУ МІН-ВА ОСВІТИ виносить 348,033.300 зол. В порівнанні з мин. роком його бюджет зменшено о 97,172.303 зол.

У ЛЬВОВІ відбувся зїзд начальників безпеченства 3 східно-галицьких воєвідств з участю директора департ. мін-ва внутр. справ Гавке-Новака та начальника виділу того мін-ва Кухарского.

МІНІСТР ПЕРАЦКИЙ заявив на засіданні буджетої комісії сенату, що держава ніколи не робитиме договорів (умов) з жадною ґрупою горожан. Ні в области кооперації, де Українці стоять лучше ніж Поляки, казав, ні в области шкільництва не мають Українці ніяких підстав до скарг на упослідження... Що до закидів, що поліція бе, то власне міністр примінив до поліції драконські права. Що до конскрипції то в Заліщиччині на 340 комісарів було 10 з українців, а в Тернопільщині навіть половина. Вони поповнили надужиття в 24 випадках. Один українець комісар записав 137 Поляків р. кат. як Українців (Римокатолицизм не є тотожний з польською народністю а про те, чи ми не упосліджені в шкільництві шкода й говорити).

ПОС. СТРОНЬСКИЙ (н-д) сказав про новий проект реформи шкільництва, що або він не буде переведений, або виявиться, що він суперечний з життям; і по кількох літах буде повалений.

МОБІЛІЗАЦІЯ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ СИЛ. З Токія через Лондон доносять про велику концентрацію большевицьких військ у Владивостоці, де зібрано 70 тис. війська. В самім Владивостоці оповіщено стан облоги (ПАТ).

СПІЛЬНА ВІДОЗВА КОМУНІСТІВ ШІСТЬОХ ДЕРЖАВ. Большевицька преса в Москві доносить, що комуністичні партії Німеччини, Франції, Злучених Держав Північної Америки, Польщі й Чехословаччини оповістили спільну відозву в справі поведення Японців в Китаю. Відозва каже, що акція Японців проти Шанґаю й інших китайських міст свідчить про імперіялістичний замір Японців, здавити комуністич-

ний рух в Китаю та що заняття Харбіна се тяжкий визов совітів і поважний крок на шляху до збройної інтервенції на Далекім Сході. Союзником Японії — пише відозва — є Франція, котра мобілізує проти совітів Польщу й Ромунію. Також інші держави помагають Японії грабити Китай і орґанізувати напасти на СССР (ПАТ).

ФРАНЦІЯ хоче вилучення Шангаю з китайської держави і зроблення його вільним містом на зразок Данціґа. Свій проєкт арґументує тим, що Китай щойно входить в період довгої анархії, а Шанґай як пристань потрібний всім народам світа.

НА НОРВЕЖСЬКОГО МІНІСТРА ВІЙНИ Кіслінґа виконано замах у хвилі, коли він увійшов до свого бюра та застав там отворену валізку до складання документів. Припускають, що замах виконали норвежські комуністи, які хотіли викрасти важні документи про СССР.

ЯПОНСЬКИЙ МІНІСТР заграничних справ Йошізава оповістив заяву, в котрій каже, що манджурська справа се для Японії справа життя або смерти („Таймс"). З того слідує, що Японія з Манджурії добровільно не уступить.

АДМІРАЛ НОМУРА іменований командантом японської фльоти на китайських водах. Його попередник Йошізава мав собі зробити гаракірі. Є вже й заперечення останної вістки.

ТУРЕЧЧИНА видала новий закон, котрим забороняє чужинцям виконувати ріжні ремесла й вільні фахи (м. і. лікарювання, адвокатуру і т. д.) на своїй території. Чужинцеви не вільно там бути навіть носильщиком. Се тяжко діткне передовсім Греків і рос. еміґрантів. Навіть за найгірших деспотів-султанів не виходили такі заборони як тепер за „свободолюбивої республики"...

Націоналістичні релігії

Найнебезпечніша єресь близької будучности

Коли люде затратять духа надприродної віри в обявлені Божі правди, зараз шукають ідолів. Найновішого типу ідоли, се ідоли націоналізму й партійности. Читаємо, що Муссоліні основує в Міляні школу фашистівської містики. Гітлєр у своїй школі в Мюнхені туманить націоналістичну німецьку молодь мріями про третє цісарство. Їх провідники се дійсні фанатики. Вони не потребують ні духа, ні розуму, вони мають „расу" і „носять вже третє цісарство в собі", тому вони спосібні до насильства й не перебирають у способах. Совіти основують високі школи, де професори, на глум очевидній нужді й дійсному пеклу, викладають про „рай" в совітській державі та передсказують тисячелітне царство мира. Анархістична школа Сореля в книжці „Рефлексії про насильство" подає вже вироблену систему про політичний міт. Шарль Мора в своїм „Аксіон франсез" також ставить як програму містику крови і зброї.

Не диво, що і в нас появляються щораз частіше пророки тої небезпечної єреси. Кличі, як „Україна понад все" находять на жаль за сильний відгомін в серцях молоді, котра тим кличем дається поривати навіть до очевидних злочинів. Старша суспільність з малими виїмками знова замість напятнувати таке поступування, як се зробили наші Владики, особливо знане послання Преосв. Хомишина, надає їм авреолю геройства й мучеництва. Та найприкріше зі всего се та сумна обставина, що націоналістичними кличами захоплена велика частина нашого духовенства, як не теоретично, то практично. Дійсно „Пессіма герезіс". Т. Г.

Чесний чоловік боїться вдавати багатшого ніж він в дійсности є або провадити життя, на котре не дозволяють його засоби (Смайлс).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Американські Сестри Василіянки, котрі брали участь в загальній капітулі Чина СС. Василіянок в Яворові, вертаючи до дому прибули до Риму, де звиділи (слово нечитке) базиліки й були у Ватикані, де одержали на спільній авдієнції Благословлення від Св. Отця.

Католицизм у совітах. Професор американського університету в Джорджетовні в однім рефераті подав, що в Росії до 1917 р. було около 3 міліони католиків, 6 епископських суфраґаній в одинокій могилівській архідієцезії, 614 церков, 581 каплиць, 810 священиків, 7 духовних семинарій. Нині число католиків не сягає понад 2 міліони. З 5 епископів трьох перебуває на примусових роботах в тюрмі, а два ще на волі. Лише 110 священиків може обслуговувати вірних, бо 200 замкнено в тюрмі. Всі каплиці зліквідовано. Лише 182 церкви покищо відкриті.

Памятник передкладчикові св. Письма. Рада міста Вонґровєц постановила поставити памятник свому землякови о. Якову Вуйкови (1540—1597), вченому Єзуїтови, богословському письменникому, що переклав Біблію на польську мову. Перше повне видання цеї Біблії появилося в 1599 р. При 19-ім з черги виданню в 1875 р. додано до перекладу коментар і рівнобіжний латинський текст. Видання це ілюстрував Ґюстав Доре (француз, ур. в Штрасбурзі 1833, пом. 1883 р.). Поляки послуґуються там перекладом св. Письма до нинішнього дня.

Смерть великого місіонаря. В Ліберії в Африці, помер міс. Іван Оже, Апостольський префект, в 64 р. життя. Працював як місіонар в Африці 42 роки.

Горять церкви. В Еспанії було в останнім часі кілька нових підпалів церков.

В Ірляндії на 3 міліони мешканців є лиш 250.000 некатоликів.

Новий латинський епископ в Америці. Св. Отець іменував о. Станислава Бона епископом дієцезії Ґранд Ісляид у стейті Небраска, в Півн. Америці.

Нове чудесне уздоровлення. В Люрді дізнала чудесного уздоровлення Антоніна Сіер з Крізі, хора на хороби жолудка, кишок і печінки. Лікарі уважали її невилічимою.

Охотнича ґвардія оборони церковного майна повстала в 800 громадах Еспанії. Оборона така конечна ізза нових замахів на церкви й монастирі.

НОВИНКИ

Нужда на Прикарпатській Руси. Під таким заголовком принесла „Моріґенцайтунґ" ч. 38. зміст потрясаючого звіту якоїсь Міжнародної Орґанізації допомоги робітникам, що появився в орґані „Творба". Зогнила кукурудза й троха вівса се вже від місяців одинока пожива всего нашого народу за Карпатами. Нужда і голод такі, що перо здріґається перед їх описом. А народ на вид кождого інтеліґента ревно плаче, бо думає, що се екзекутор іде... Помочи від чеського уряду нема ніякої. Нашому племени загрожує там голодова смерть.

Наслідком сильного морозу богато осіб у Львові відморозило вуха, носи і т. п. Ратункове поготівля допомогло у 40 випадках відмороження.

Буревій під Львовом. Мин. тижня шаліла недалеко Львова страшна буря. В декотрих селах вітер позривав дахи і заніс на значну віддаль. На фільварку в Збудовці снігова буря завалила стайню. Падаючі стіни і дах вбили 27 коров і 7 коний.

На збіжевім ринку положення знов некорисне. Подажа збіжжа велика, бо хлібороби за всяку ціну хочуть здобути готівку. Натомість попит слабий. Польський вивіз стрічає на заграничних збіжевих і годівляних ринках непоборимі труднощі. Сподіються, що по заключенню торговельного договору з Австрією може збільшиться вивіз.

У Варшаві є поверх 20.000 морфіністів і кокаїністів, то значить, що кождий 50-й мешканець столиці Польщі віддається тим страшним налогам. („Ґаз. Поранна").

Буря шаліла на польськім побережжі Балтійського моря. Морські филі залили до половини півостров Гель і місцевости Кузьніцу, Палубін і Ястарню. Богато домів і віль залила вода. Филі підмулили зелізничий тор. Матеріяльні шкоди великі.

БІРЖА

ҐРОШІ: Ам. доляр 8.90, анґл. фунт стерлінґ 30.65, нім. марка 2.11 зол.

ЗБІЖЖА: (Ціни в зол. за 100 кґ. льоко стація навантаження віддаль від Львова 200 км.). Пшениця дв. 22.50—23, жито дв. 22—22.25, жито сел. 21.25—21.50, овес гал. 17.50—18.00, бараболі промисл. 2.80—3, гречка 17.50—17, лубин 15—16, житний ґрис 12—12.25, пшеничний ґрис 11.75—12, гречана каша 33—35. На загал тенденція звишкова.

ОПОВІСТКА

ВС. ОТЦІ, котрі рефлєктувалиб на великопістні реколєкції під проводом ОО. Василіян, зволять подати свої зголошення з поданням річниця реколєкцій, найдальше до кінця лютого, до Секретаріяту Чина св. Василія Вел. у Львові вул. Жовківська 36. Пізніші зголошення не будуть узгляднені. 2—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 10-50

СПЕЦІЯЛІСТ-ДЕНТИСТ

Д-р МЕД. БОГДАН БАРАНЕЦЬКИЙ

б. елєв дентист. клініки і лікар держ. шпиталя

ординує в хоробах зубів, устної ями і в хірурґічних хоробах щок.

У ЛЬВОВІ, ВУЛ. ВАЛОВА 14, II. ПОВ.

щодня від год. 3—6 попол.

11 **Найновіша дентист. техніка.** 9—10

ЛІКАР

Д-р мед. Іван Матіяшек

Перенісся з МЕЛЬНИЦІ ДО СТАНИСЛАВОВА

і ординує **від 2. лютня с. р.** в недугах: внутрішних і діточих при вул. Ґолуховського ч. 27/II. (Напроти „Народнього Дому"). 15 4—5

Позичок низькопроцентових і довгореченцевих

уділяє

СПІЛКА КРЕДИТОВА з огр. пор. в Кракові

ВУЛ. ЛЮБІЧ Ч. 9/II.

13 **Близші інформації і проспекти по надісланні почтових значків на відповідь.** 8—?

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. II (509). Львів, неділя, 14 лютого 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Сташіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Зїзд безбожників у Москві

На зїзді безбожників у Москві предсідник зїзду Лукашевський здавав звіт з вислідів роботи безбожників. В 1928 р. союз безбожників мав 200.000 членів, тепер має 5 міл. (?!) орґанізованих безбожників. Одначе для „успішних" вислідів боротьби з релігією це число недостаточне. До того треба 10 міліонів членів. На Україні загальне число безбожників доходить до 1½ міл. членів. Союз зорґанізував 120 „атеїстичних колхозів", атеїстичні університети і три музеї безбожників. Зїзд рішив зорґанізувати „безбожний комсомол", у якого склад по його розрахунках повинно увійти що найменше 6 міл. дітий і молоді... Можна собі уявити, як там згодом зіпсують укр. молодь.

Централізація всіх секвестраторів у Польщі

З Варшави доносять: Рада міністрів ухвалила проект закона про централізацію всіх секвестраторів в Польщі. Проект має на ціли запобічи дотерішній практиці, що до податника зявлялися окремо секвестратори правительственні, самоурядові, Кас Хорих і т. д. Всі ті функції перейме скарб.

Несподіванки з Далекого Сходу

Опір Китайців сильно росте. — Китайцями командують Американці.

Велика битва під Шангаєм треває дальше. З ріжних сторін доносять, що опір Китайців сильно росте. Загальну увагу звертає факт, що їх артилєрія знаменито стріляє і ціляє. Панує переконання, що команду над нею обняв американський полковник. Ріжні телеґрафічні аґенції доносять, що також команду над китайськими літаками обняв американський спеціяліст Берт Гол, котрий виступає під псевдонімом Чанґ-Гуі-Чанґ. Він визначився вже в часі великої війни і зістрілив 20 німецьких літаків. Він брав також участь у польсько-большевицькій війні в 1920 р. по стороні Поляків. Після всякої правдоподібности Американці продали Китайцям на кредит знамениті воєнні літаки.

Китайський напад на головну японську кватиру — 5.000 трупів Китайців.

З Шангаю доносять: Коли японські війська пішли наступом на кріпость Вусунґ і там згромадили всю свою артилерію, Китайці несподівано напали на головну японську кватиру в Капені, дільниці, замешканій Японцями. Китайська артилерія отворила на ту дільницю барабанний огонь і перервала Японцям телеґрафічні й телефонічні полученя. Щойно над вечером надтягнула на оборону штабу японська артилерія, стягнена також зпід Вусунґу. Поєдинок обох артилерій перемінився в такий густий огонь, що поодиноких вистрілів не можна було відріжнити. Китайська піхота підсунулася під саму японську дільницю в замірі опанувати японську головну кватиру. Точно опівночі затих огонь китайських гармат. Анґлійські вістки доносять, що Китайці мають 5.000 убитих, в тім богато жінок і дітий. Японські страти незнані.

Одностайний фронт китайських отаманів: піддалися під команду одного.

Китайське правительство перенеслося до Ляоянґу. Там зїхалося богато китайських ґенералів, котрі від богатьох літ привикли до анархії. Вони супроти японської загрози піддалися під військовим оглядом під команду Чан-Кай-Шека, котрий знов під оглядом політичним піддався правительству. На вістку про се кит. ґенерал Маа, котрий перейшов був до Японців, зрадив їх і вдарив на них несподівано, посуваючись з Ціцікару на Харбін. Ситуація Японців стає тяжка. Правдоподібно війна з Китаєм буде затяжна.

Батюшка Неізвєстний поліційним аґентом

Для уріжнороднення життя стріляє в церкві.

„Діло" в ч. 32. приносить з Волині допис такого змісту: Православна митрополія та її послушна екзекутива консисторія тримають на священичих становищах найгірших покидьків розбитого всеросійського корабля. Це доводить до нечуваних скандалів. Ось доказ. В с. Борохові батюшка Неізвєстний вилаяв у церкві старосту і майстрів. Ті заскаржили його до суду. Неізвєстний, прочуваючи неприємний вирок, показав судді леґітимацію поліц. аґента. Та суддя відповів, що се до справи не належить і засудив батюшку. Потому селяни потягнули його до відповідальности за зневаження церкви. Кажуть, що стріляв у церкві. Таких „неізвєстних" на Волині немало. „Діло" додає від себе: Річ ясна, що церковні відносини, які докотилися до того, що священики є не тільки офіціяльними, леґітимованими аґентами поліції, але й зазнають протекції у митрополії, — що такі відносини не можуть вже змінитися на краще. Це процес розкладу, якого вже не зупинять ніякі реформи...

Розброєння жерелом війни

„Ехо де Парі", обговорюючи події на Далекому Сході, пише: Китай це типовий примір народу, що розброївся перед запевненням власної безпеки і безпеченства чужинців на своїй території. Отже Японія виступає як чинник мира і ладу. Розброєний Китай це жерело конфліктів. Ся ситуація — кінчить — підтверджує лиш французьку тезу: наперед безпека, опісля розброєння. (ПАТ).

ТАБЛЬО ДЛЯ АБІТУРІЄНТІВ
І ШКІЛЬНІ ҐРУПИ
по спеціяльно знижених цінах
виконує
АТЕЛІЄ ФОТОҐРАФІЧНЕ
„УЕНУС"
Львів, Академічна 24. — Тел.: 38-08.
1010 23—25

ЧИ ДУМАЄТЕ ПРО СВОЮ БУДУЧНІСТЬ? Якщо так, то складайте свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.
4 10—х

СВ. ОТЕЦЬ ПІЙ XI

у відношенню до руcько-католицької Церкви й українського народу.

В десятьліття Його Понтифікату.

Памятний і переломовий 1918 р. для нашої руcько-католицької Церкви й українського народу був заразом тим роком, в котрім Св. Отець увійшов у взаємини з нашою Церквою та землею. З кінцем липня 1918 р. Папа Венедикт XV заіменував монсіньора А. Ратті, тодішного префекта ватиканської бібліотеки, теперішнього Христового Намісника, Апостольським Візитатором для Польщі, Литви й Фінляндії, а в місяць пізніше для Росії. Якраз розгорілася тоді большевицька революція. Апостольський Візитатор увійшов в порозуміня з тодішними катол. Епископами на російській території, як пок. Архиеп. Матулевичом, Архиеп. Роппом, Еп. Лозінським, Еп. О'Рурком і ін. та намагався дістатися до Петрограду й Москви. Розуміється, большевики не хотіли ніяк допустити до себе Апостольського Представника. Коли дістатися туди показалося неможливим, так 19. липня 1919 р. Монс. А. Ратті заіменований Ап. Нунцієм для Польщі, котра тоді вже зорґанізовалася на стільки, що антанта й Ап. Столиця узнали її „де юре". Саме в тих часах увійшов св. Отець у блиску взаємини і з нами. Се була доба кровавих і завзятих українсько-польських борб. Положення вимагало як найбільшої обережности й розваги. Про се так пише біоґраф св. Отця Новеллі: В тім часі розгорілася крівава боротьба в Галичині й тревала 6 місяців, аж поки польські війська не заняли цілу країну по Збруч й усунули останні військові відділи противників. З одної та другої сторони надходили зажалення на жахом проймаючі зьвірства, на щастя пересадні й необосновані. Все таки умовини були такі, що глибоко ранили апостольське серце Ап. Нунція й він безупинно шукав способів, щоб перепинити й по можности здержати розлив братньої крови; не допустити, щоб поглиблювалася пропасть між двома сильними католицькими станицями у воротах незмірімої схизматицької Росії. Тим спонуканий Ап. Нунцій А. Ратті написав в січні 1919 р. дійсно глибоко проймаючі листи до нашого Митрополита й до покійного Архіеп. Більчевського, заклинаючи їх, щоб вони всіма силами вплинули на воюючі сторони й як не зовсім успокоїли, то бодай злагіднили ворожнечу. Оба владики подякували за щире заняття Ап. Нунція та заявили, що з огляду на завзятість і непримиримість обох сторін їх старання мимо найлучшої волі осталиб безуспішні. По скінченій війні Ап. Нунцій при кождій нагоді впливав на уряд та військові власти, щоби злагіднити методи репресій і українській людности забезпечити релігійну поміч. Не дивно, що се апостольське завдання дуже делікатного характеру, при загальнім тодішнім по

дражненню, дало причину деяким політичним колам ложно пояснювати становище Ап. Нунція. Мимо сего Монсіньор Ратті осягав важні й потішаючі успіхи. Коли можливо буде заглянути колись до архівів та подрібно пізнати всі заходи, тоді виявиться доброта серця Ап. Нунція та Його методи, як взірець, як католики ріжних народів повинні взаїмно себе любити або, що найменше, зрозумітися й відчути себе дітьми спільного Вітця й співпрацювати в дусі мира для поширення Божого Царства.*)

Розуміється, серед нашої суспільности знайшлися перші такі, що закидали св. Отцю односторонність, ба навіть обвинувачували в неприхильнім настрою до Українців і до нашої руської католицької Церкви. Призвичаєні й научені лиш до „політичних“ та „дипльоматичних“ метод на взір „Українського Голосу“ або „Нового Часу“, не могли ніяк зрозуміти та ще нині не розуміють, що Ап.Нунцій не може так поводитися, як посол з УНДО.

Деякі з наших часописів до нині не вміють та не хотять як слід оцінити той любови, яку ми й наша Церква дізнавали й дізнаємо від Ап. Столиці загалом, а вже в особливший спосіб від нині щасливо пануючого св. Отця Пія XI.

Гляньмо лиш на історію нашої Церкви за час ост. 10 літ. Тяжкі були наші переживання, годі заперечити; та крізь чорні хмари терпіння продираються також ясні лучі радісних хвиль. Подумаймо лиш, за десять літ свого понтифікату теперішний св. Отець заіменував д е в я т ь н о в и х н а ш и х Е п и с к о п і в: трьох Епп.-помічників для Галичини й Апостольського Візитатора для Волині. Тим св. Отець більше як в двоє побільшив нашу церковну Єрархію. Також за понтифікату сего св. Отця, Пія XI, довершилася в історії нашої Церкви подія, якої не було від коли існує наша Церква. Маю на думці епохальну Конференцію всего нашого Епископату в Римі в ювилейнім році пятьдесятьліття священства Пія XI, котра розпочалася 21. X. 1929. Якої ваги була та Конференція вказують слова Христового Намісника в енцикліці „Квінквагезімо анте анно“, виданій з приводу того ювилею. Св. Отець пише так: „Українські (в тексті „Рутені“) Єрархи ось що й недавно воліли відбути епископський зїзд в тім місці, де досі ще ніколи не збиралися всі разом, щоб самим вибором часу й місця показати й заявити бажання всеї Української (в тексті „рутені“) Церкви підчинятися Наслідникові князя Апостолів. А вислід сього зїзду був такий, що ні троха не завів наших надій та сподівань. Бо коли Отці, зібравшися на нараду, порішили однозгідно про плян богословських наук, про заснування малих семинарів, про обучення народу в катехизмі на протязі означеного ряду літ, та коли продумували над тим, як зібрати й уладнати східне право й успішно повести вперед католицьку акцію між світськими по думці наших бажань, то коли все те предложили Нам до одобрення, ми переконалися, що вони не могли продумати більше спасенних замірів для свого духовенства й народу.“

Для особлившого звеличання побуту наших Владик у вічному місті та на доказ любови й опіки над нашою Церквою, в тім часі, дня 28. X. відбулося дуже торжественне посвячення угольного каменя під нову Колеґію ім. св. Йосафата, призначену на виховування питомців всіх наших епархій в цілім світі. Нова та Колеґія се безсмертний памятник особлившої прихильности св. Отця Пія XI. до нас і руско-катол. Церкви. Вже тепер викінчена, пишається та наша Колеґія в однім з найгарніше положених місць Риму, на території, котра на основі Лятеран. договору має привілей екстериторіяльности. Будинок чотироповерховий, призначений на поміщення 70 питомців. Будова Колеґії коштувала кілька міліонів лір. Та сума в нинішнім скрутнім часі, коли Ап. Столиця має в сотеро більше видатків, дуже значна. Треба видіти нині вже викінчену ту будівлю, щоб належно оцінити сей царський дар. А з яким серцем відноситься Христовий Намісник, спільний Отець всіх Християн, до тих наймолодших дітей, котрі там під оком найвисшого Пастиря приготовляються до священичого звання, нехай свідчать слова св. Отця, сказані до наших питомців на послуханню в присутности наших Владик в день по благословенні угольного каменя. Папа говорить так: „Ми дуже тішимося, що можемо видіти вас і благословити в домі спільного всім Отця і то в таких радісних обставинах: у прияві ваших Пастирів, котрі щойно закінчили Конференцію й положили угольний камінь під нову Колеґію ім. св. Свящ. Йосафата. В сих днях, дорогі мої діти, ми богато говорили про нову Колеґію, про вас, Найдорожші мої діти, наша надіє і надіє ваших Епископів... Та Колеґії не становлять мури, хоч не знати які булиб величаві, але ви й ті що по вас прийдуть, творять вартість Колеґії... Поширяйте Ваше знання, але ще старанніше плекайте, оброблюйте ваше серце й вашу волю. Будьте широкого серця і мужні. А тепер благословлю вас, дорогі мої діти, ваші студії, ваших родичів і тих всіх, що маєте в своїм серці...“

Чи такі сердечні слова не вказують, з якою любовю відноситься св. Отець до тих, до котрих так сердечно промовляє?

Годі тут поминути ще один доказ опіки над нашою Церквою й старання піднести її під кождим оглядом. Маю на думці велике добродійство, висвідчене нашому Василіянському Чинови. Останні літа се літа розвою і розросту нашого Чина. Поширився він на ріжні краї та народи. Щоб надати йому більше всенародне значіння, Ап. Столиця не лиш дала дозвіл на вибір Архимандрита і його дорадників, але завізвала ту Найвисшу Управу замешкати на стало в Римі, в серці Катол. Церкви, й так зрівнала наш Чин з прочими Чинами інших народів та обрядів.

Тому в 10-ліття Понтифікату св. Отця Пія XI., повинен наш нарід в гармонії з іншими католицькими народами світа достойно відсвяткувати 10-літню річницю коронації Його Святости. Нехай у кождій нашій церковці підносяться горячі молитви в намірення такого доброго для нас св. Отця Пія XI. та нехай і наші освічені круги зрозуміють, що Ап. Столиця се найбільша й найважніша моральна сила на землі та що ми не маємо й не найдемо ніде тілько зрозуміння, помочи і прихильности, як у Христового Намісника та що наша сила у щирім привязанню і повнім віри послуху для Столиці св. Петра в Римі.

О. Т. Галущинський ЧСВВ.

*) A. Novelli: Pio XI., 151.—2.

—o—

Криза ратує світ перед війною

Так твердить Мусоліні.

Мусоліні оповістив у пресі статтю в котрій м. і. пише: Колиб не економічна безрадність, — Европа булаби вмоталася ще перед конференцією в Льозанні в нову війну. Цілий ряд народів, малих і великих, узброївся до крайних меж, хоч їх фінанси на це не дозволяють та горожане вгинаються під величезними військ. буджетами. Америка не може відгородити своїх інтересів від міжнародних проблем. Тому цілий світ цікавиться виборами президента Америки. Одначе поліпшення відносин в Европі не можна узалежнювати від зміни річий в Америці. Европа сама мусить собі помогти.

—o—

З НАРАД СОЙМУ

Промова мін. Перацкого про національні меншости. На тім тлі виринає потреба Міжпартійної Ради.

З останних засідань варшавського сойму найбільше звернула на себе увагу промова мін. внутр. справ про національні меншости. Міністр м. і. сказав відповідаючи наперед п. Д. Левицькому: Ні польська держава, ні жадне її правительство не може заключати умови з поодинокими горожанами, ні з групами горожан. Я не перечу істнування української народности ні инших народностий в рамах держави. Мимо вашого становища, що не хочете на тій площині кооперувати з правительством, заявляю, що правительство не зійде зі становища заяви з 16. січня с. р. Згідне співжиття народів, що замешкують Сх. Галичину („Малопольскен Всх.“) се така безумовна передумова щасливого розвитку тої дільниці, що правительство у послідовнім виконуванні своїх замірів перейде понад головами політиків і знайде о б е з п о с е р е д н у д о р о г у д о п о р о з у м і н н я з н а с е л е н н я м. Думаю, що українська суспільність зрозуміє ті інтенції правительства. Всяким пробам заімнювання взаємин правительство рішучо протиставиться. (Цікаво, коли польська шовіністична преса одержить заборону ображувати всю українську націю за виступи поодиноких людий або й так собі. Ред.). Всякі насильства будуть карані. Не тільки пос. Левицький не задоволений з політики правительства але й представник Пол. Клюбу Народового, п. Березовский. У своїй промові він постійно хитався між державною рацією і расовою фільософією націоналізму. Він говорив, що Польща має бути „народовою“ державою. Що се має значити? Чи може польська етнічна група, котра з природи річи посідає найбільші привілеї, бо привілеї більшости, має посідати ще окремі правні привілеї? На один з його закидів дійсно трудно відповісти. Ті панове будують свої концепції на ріжниці слів „р у с ь к и й“ і „у к р а ї н с ь к и й“. Та се відріжнювання безпредметове. Правительство не має ні можливости ні охоти накидати назви поодиноким народностям і мусить ті справи лишити їм самим. Правительство не хоче також штучно заперечувати почуття племінної спільноти, одначе мусить жадати від меншости повної і щирої льояльности для держави. Ті політичні партії, котрих зовнішним атутом буде боротьба з правительством, не можуть числити на підпертя правительства. Воно мусить думати про цілість суспільности і тому не може брати під увагу інтереси партій. Будемо старатися: 1) недопустити до того, щоб на українській суспільности дальше галапасувала політика, оперта на зовнішних чинниках; 2) аби кождий горожанин знайшов справедливість без огляду на його народність; 3) консеквентно протиставлятися всяким спробам розбурхування нац. ворожнечі, що правительство робило і буде робити.

Ся промова мін. Перацкого заслугує на особлившу увагу. Нема сумніву, що в ній видно поступ в порівнанні з його промовою з 16 січня с. р., котра абсолютно нічого не говорила окрім загальників або річий, які не відповідають дійсности. В сій промові є бодай зручний відпір, даний вшехпольській шовіністичній „ідеольогії“. Та з другої сторони п. міністр очевидно помиляється, думаючи, що правительство якої небудь держави, хочби наймогутнішої, може „безпосередно“ порозумітися з населенням тай ще до того з населенням ріжних народностий. Такого способу нема, бо ніяке населення жадними „порозуміннями“ з правительствами не може займатися. Се було можливе хіба в м а л і й старогрецькій „поліс“, де все населення держави могло зібратися на однім ринку одного міста. Тай тоді се скоро стало неможливим. Шкода, що п. міністр не перечитав перед своєю промовою бодай брошури п. Лося, де розумно виказано, чому се річ безвиглядна поминати провідну верству якогось народу і думати про порозуміння з тим народом. Нічим иншим не стоїть тепер пр. Велика-британська держава як порозумінням з групами своїх горожан у своїх ріжних краях. Коли й правительство Польщі не піде подібним шляхом, то очевидно ніякого порозуміння не буде до самого кінця тай шкода тратити слова на балакання про се.

У відповідь на останню промову п. мін. Перацкого принесло „Діло“ в ч. 31 з 11 с. м. передовицю, в котрій підняло ініціятиву в справі „як найширше закроєної міжпартійної консолідації у виді міжпартійної у с т а н о в и, яка відповідалаб за все наше національне (очевидно політичне — Ред. „Н. Зорі“) життя і кермувалаб цілою нашою національною політикою“. Не пересуджуючи в тій справі рішення УКНП, висказуємо свою думку, що така міжпартійна установа очевидно потрібна і треба її створити дійсно на найширших основах, то значить, не полишаючи ні одної з політичних груп старої руської землі, що знайшлася в межах польської держави, розуміється тих груп, що стоять власними організаційними силами. Створення такої установи причинилосяб до вияснення ріжних справ бодай між нами самими, коли не між нашим населенням і державою, в котрій живемо.

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

В 50-ТУ РІЧНИЦЮ РЕФОРМИ.

6. Основоположний для реформи лист Протоігумена Сарницького до Папи Льва XIII.

Святіший Отче!

В останніх часах у св. Конґреґації для поширення віри з великою пильністю обговорювано справу обнови і скріплення Василіянського Чина обряду грецького або руського-католицького, передовсім в Галичині. Той Чин з бігом часу стратив чимало зі свого давнього блеску й живучости і задля того він менше спосібний, щоб міг відважно і з успіхом спротивлятися заходам деяких новіших людей, що стараються ослабити святу єдність з Апостольською Столицею, коли належалоб її скріплювати і дальше поширювати. Я низше підписаний, тепер настоятель Василіянської провінції імени св. Спасителя, осмілююся в покорі приступити до престола Вашої Святости з моїми смиренними заввагами, від котрих, як думаю, залежить добро Чина, і ті помічення піддати ласкавій оцінці та послідовно слушному вирішенню.

Поперше: майбутній розвій і успіх нашого Чина залежить безперечно від добре уладженого життя монахів, а се знов залежить від доброї й основної науки і проводу тих, що хотять посвятити себе монашому життю. До осягнення того поможе добре уладжений новіціят і добрий магістер новіціяту, то є чоловік, який з'умівби навчити, вести і вишколювати будучих монахів. Такого чоловіка дармо шукавби я між своїми отцями, що я нераз заявляв Ексцеленції нашому Митрополитови, котрий рівнож кількакратно напоминав моїх попередників, щоби старалися о скріплення свого Чина. Я сам, що вступив до Чина перед тридцяти роками, не мав правдивого магістра і не помилюся, коли скажу, що не мали його й ті, що старші від мене. Не дивно проте, що захований правил і уставів, яке було в практиці, здавалося добрим, хоч воно відійшло від давнього. Відкиж взяти чоловіка на доброго магістра? Вертаючи до початків Чина, знаходжу, що в початках*) виховували молодь для нашого Чина Отці з Товариства Ісусового. А що добре виховували, вчить історія минулого. Так зі школи о. Фабриція Т. І. вийшов славний наш Мученик св Йосафат. А й Преподобний Отець Николай Ленчицький Т. І. з великим успіхом працював над вихованням наших монахів. Чиж не моглиб ті самі Отці й тепер, колиб деяким на се дозволилося, виховати для нашого Чина молодь на добре, щирокатолицьке покоління, зберігаючи її обряд і рідну мову? Дуже радо відступилиб ми з нашої сторони для призначених до тої справи Отців з Товариства один монастир до виключної їх розпорядимости. В нім можнаб урядити новіціят, котрим без ніякого вмішування новочасних настоятелів Чина управлялиб ті Отці після досвідченої, справді найліпшої своєї норми і практики. Послідовно можнаб допустити, щоб випробовані вже в новіціяті були дальше виховувані і віддавалися студіям аж до їх висвячення в колеґіях Ісусового Товариства. В кінці так випробовані, утверджені і виховані монахи, добре підготовані для осягнення бажаної цілі малу помалу як нові мешканці заповнювалиб поодинокі монастирі, котрі природним ходом будуть опорожнювані. Сі нові монахи зберігатимуть те, що набули й уділювати другим. Щобиж те все осягнути без великого розголосу, одначе успішно, замічу по друге: конечна річ, щоби наш Чин відразу був винятий зпід юрисдикції Ординаріятів і щоби вже зреформований мав власного генерала вибираного Отцями на ціле життя, який мавби сталий побут в Римі. А се тому, що місцеві епископи, яких не вибирається вже більше з нашого Чина, в нинішних обставинах легко піддаються під вплив так званих консисторій, котрі щонайменше в части можуть складатися з людей підозрілої віри, а заняті ріжними справами і турботами своєї дієцезії, не моглиб як належить дбати про добро нашого Чина.

А тимчасом заки не переведеться віднова Чина і заки буде можливий вибір генерала, треба, щоб був назначений Апостольський делеґат, до котрого належалиби справи цілого Чина та котрий заразом мавби право назначати й установити особу провінціяла Чина без ніякого вибору. Це право малоб належати і до майбутнього архімандрита, бо інакше моглоби статися, що протоігумен залежний від свобідного вибору монахів, дбаючи за ласку своїх монахів, позволявби на деякі похибки. А якби се лиш раз загніздилося, ввесь труд реформи пішовби на марне.

А щоб тим Отцям, котрі тепер живуть по ріжних монастирях, не відібрати можности приступити до реформованих вже монастирів, уважаю вкінці потрібним зазначити, щоб отримавши дозвіл від управителів новіціяту, зробили місячні реколекції й були випробовані в інший спосіб, як є у звичаю в новіціяті.

Сі мої заввати, котрі я повзяв у моїй думці вже від довшого часу без всякого постороннього впливу і безнастанно об тім думав та котрі я в часі мого побуту в колеґії ОО. Єзуїтів, зробивши реколекції, списав, піддаючи в найглибшій покорі найвисшому вирішенню Вашої Святости, цілуючи стопи, сердечно прошу Апостольського благословення для мене і моїх братів.

Все найпослушніший Др. Климент Сарницький, протоігумен Чина св. Василія В. на Галичину і ц. к. професор біблійних наук Старого Завіта у Львівськім університеті.

Автор листу заявляє, що думки висказані в сім листі повстали в нім вже від довшого часу і без чужого впливу. Отже він вже довше обдумував плян реформи, ще заки переведена була візитація митр. Сембратовича. Зміст листу показує бистру орієнтацію в тогочасних відносинах, знання історії Чина і приготування відповідних середників до переведення трудного діла реформи. Знав також о. Сарницький, що в Римі обговорювали вже від якогось часу справу Василіянського Чина та що Конґреґація для поширення віри одержувала з Галичини вісти про занепад Чина, як також знала докладно про стан унії на Холмщині, про зрадницькі заходи галицьких апостатів. Під рукою маю черновик листу о. Генрика Яцковського до кард. Ледуховського і бувшого нунція та пізнішого куріяльного кард. Якобінія. Сей будучи в Галичині 1877 р. з приводу коронації образу Матери Божої в Старій Веси у Єзуїтів, засягнув докладних інформацій про стан унії в Галичині й на Холмщині, тай нею цілий час інтересувався. Тому і доля Чина св. Василія В. лежало йому на серці. О. Яцковський, пишучи про постанову о. Сарницького що до реформи Чина, здає докладний звіт обом кардиналам про стан унії в Галичині і на Підляссі. Наш протоігумен Сарницький знав ті звіти про стан унії на Підляссі й у Галичині та знав, що оба ті кардинали дуже займалися долею унії та разом зі св. Отцем боліли над сумним станом Чина.

В своїм листі до папи виявив о. Сарницький традиційного василіянського духа католицизму і на нього кладе вагу. Знав він дорбе тодішні схизмофільські та йосифінські струї в нашім духовенстві і прочував, що наше духовенство буде протестувати проти реформи та просити цісаря щоб папському декретови відмовив „пляцетум регіюм“ (гл. дальше). В своїм письмі звертає о. Сарницький увагу, щоб ОО. Єзуїти молодих клериків нашого Чина виховали на добре і правдиво католицьке покоління.

А також звертає увагу на пошану для нашого обряду і для рідної мови. Не забув отже про наш обряд і мову. Він виразно каже, щоб сей обряд і мова

*) Розуміти треба: початки унії в перших літах XVII. ст.

ТЕФФІ*)

ПСЕВДОНІМ

Мене часто питають про походження мого псевдоніму.

І дійсно, чому властиво якраз „Теффі“? Що за собача кличка? Недаром в Росії богато читачів „Русского Слова“ давали це імя своїм фоксам і левреткам. Чому жінка Росіянка підписує свої твори якимсь занґлізованим словом? Коли вже хотіла взяти собі псевдонім, то можна було вибрати щось більше голосне, або бодай з закраскою ідейности, пр. Максим Горкий, Демян Бедний, Скиталець. Все це натяки на деякі поетичні терпіння і добре настроює до себе читача.

Крім того письменниці часто вибирають мужеський псевдонім. Це дуже розумно й осторожно. Бо принято, що до дам відносяться з легкою усмішкою й навіть з недовірям.

— І відки вона цего понахапувала?

— Це певно за неї муж пише.

Була письменниця Марко Вовчок, талановита новелістка і суспільна діячка. Вона підписувалася „Вергежський“. Талановита поетка підписує свої критичні статті „Антін Крайний“. Все це повторяю має свою рацію. Розумно і гарно. Але — „Теффі“, — що це за нісенітниця?

Хочу власне чесно вияснити, як воно до цего дійшло.

Походження цего дикого імени сягає перших кроків моєї літературної діяльности. Я в тім часі напечатала щойно дві-три поезійки, підписані моїм правдивим іменем, написала також одноактову пєску але, що треба робити, щоб ця пєска дісталася на сцену, цего я зовсім не знала. Всі довкруги говорили, що це абсолютно неможливо, що треба мати звязки в театральнім світі і треба мати визначне літературне імя, інакше пєску не лише не поставлять, але й ніколи не прочитають.

— Бо, котрий з директорів має охоту читати всякі дурниці, коли вже написаний „Гамлет“ і „Ревізор“?

І тут я застановилася.

Ховатися за мужеський псевдонім мені не хотілося. Малодушно і трусливо. Ліпше вибрати щось незрозуміле, ні се ні те. Але — що?

Треба вибрати таке імя, яке принеслоби щастя. Найліпше імя якогонебудь дурня, — дурні все щасливі. За дурнями, очевидно, не треба довго шукати. Я знала їх більшу скількість. Та коли вже вибирати, то щось небувале. І тут пригадався мені один дурень, дійсно знаменитий і крім того такий, якому щастилося, значить сама доля признала його ідеальним дурнем.

Він називався Степан, а домашні називали його Стеффі. Відкинувши з делікатности першу букву (щоб дурень не був зарозумілий), я рішилася підписати свою пєску „Теффі“. І без огляду на те, що буде, післала пєску просто до дирекції Суворинського Театру. Нікому про це я не оповідала, бо була переконана, що моє діло провалиться.

Минули два місяці. Про свою пєску я майже забула й опісля лише зробила поучаюче заключення, що й дурні не все приносять щастя.

Аж ось одного разу читаю „Новое Время“ і бачу ось що: „Принята до постановки в Малім Театрі одноактова пєса Теффі „Жіноче питання“!...

Перше вражіння, якого я зазнала — божевільний перестрах. Друге — безмежна роспука.

Я відразу усвідомила собі, що моя пєска це страшна нісенітниця, що вона глупа і скучна, що під псевдонімом довго не скриєшся, що пєса очевидно провалиться з тріскотом і покриє мене не-

*) Теффі це псевдомін улюбленої російської письменниці, котра втекла перед большевиками й живе тепер на еміґрації. Цікаво, що навіть серед дуже тяжких еміґраційних умов серед Росіян дальше працюють їх живі й цікаві таланти так між жінками як і між мущинами (пор. пр. інтересну новельку К. Коровіна „Пума американська“, котру ми напечатали в перекладі в 1 ч. „Н. Зорі“ сего року). Звертаємо увагу нашої інтелігенції на ті факти тому, бо в нас майже зовсім заглохла белетристична творчість в области новелі, дрібних нарисів і т. п., котрі в сих нервозних часах найбільше придатні і знайшлиб місце в кождім журналику, в кождій газеті. Та їх майже нема! В останніх часах появилася тільки „Китайська яблінка“ Віконської — і це все.... „Шеломи в сонці“ К. Гриневичевої се цінний але більший твір, а газетна публика в сих часах бажає новель, відприсків з сучасного життя. Дуже придалосяб урядити конкурс на новелі бодай з невеличкими преміями, бо просто соромно і болючо робиться на вид повного занепаду, серед котрого наші люди люблять тільки ділити дебри „забездурно“ й ущасливляти доконче весь світ, — замість дбати передовсім про свою власну культур. творчість, що від часу війни страшенно впала, — Ред. „Н. Зорі“.

були збережені. Своїм високим умом і серцем відданий католицькій Церкві й праці над своїм народом[28]) перевисшав тодішних голосних крикунів так з табору духовенства як і світських псевдокатоликів, для котрих критеріем були часописи: „Новий Пролом“, „Слово“ і „Дѣло“. Послідне, хоч орган народовців, в борбі проти Апостольської Столиці додержувало кроку — а деколи і перевищало „Слово“ і „Н. Проломъ“ як се побачимо дальше.

[28]) О. Сарницький знав видно добре, що за Рутського ще 1621 на 14 капітулі в Вильні на XVI її засіданні ухвалено таку річ:

„Въ розмовахъ межи собою маємо ужинати мовы рускои, особливо и доконечно въ церкви и въ проповѣдяхъ. Длятого выразно Митрополитъ и мы Отцы соборны и постановляемо, абы Отцы и братія въ церквахъ не инымъ якъ рускимъ языкомъ Слово Боже проповѣдали“. Рукопис: Monasteriorum Ordinis S. Basilii M. Ruthenorum ab Josepho Vel. Rutski Metropolita Rusiae instauratorum Congregationes Generales ac Regulae communes particularesque. Архів Мон. св. Онуфрія у Львові. Се переводи з руських оригіналів на латинську мову зроблені Яковом Сушею, епископом Холмським і Белзьким і Архімандритом Жидичинським, як сам він пише.

(Далі буде).

НОВА БОЛЬШЕВИЦЬКА РЕСПУБЛИКА

Радянська телеґр. аґенція в Харкові доносить, що в Китаю на границі провінції Ву-Пей і Гу-Нан повстала нова комуністична республика. Всі закони нової республики такі як в СССР. Першим кроком нового уряду було очевидно скасування приватної власности.

СПЕЦІЯЛІСТ-ДЕНТИСТ
Д-р МЕД. БОГДАН БАРАНЕЦЬКИЙ
б. елев дентист. клініки і лікар держ. шпиталя
ординує в хоробах зубів, устної ями і в хірургічних хоробах щок.
У ЛЬВОВІ, ВУЛ. ВАЛОВА 14, II. ПОВ.
щодня від год. 3—6 попол.
11 Найновіша дентист. техніка. 10-10

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІНДИВІДУАЛЬНОСТИ

ЯКЕ НА ТІМ ТЛІ ЗАВДАННЯ ГАЛИЧИНИ?

З приводу „Відкритого листа“ д-ра Яна Бобжинського.

В чч. 5, 7 і 9 „Нової Зорі“ з б. р. відмітили ми в головних рисах ролю, яку відіграла Галичина в процесі формування окремої української національної індивідуальности на протязі історії. Роля та, як ми бачили, була дуже велика, навіть рішаюча.

Та не зважаючи на се, формування окремої української національної індивідуальности ще не закінчене. Свідчить про се передовсім факт, що й досі не викристалізувався ще оден український національний тип для всеї України, а є нині на українських землях два ріжні тиши Українців. Оден тип се тип західний або галицький, що формувався в Галичині під впливом Заходу. Се найбільше скристалізований український національний тип. Другий тип се тип східний або наддніпрянський, що сформувався на Наддніпрянщині, під впливом Сходу, зґл. Росії. І тому той тип має богато спільного з типом московським.

Оба згадані українські типи мають свої характеристичні прикмети. Вони виявляються в ріжних ділянках. Та найбільше замітні вони в ділянці культури, зокрема літератури. Стверджено се в тій ділянці вже давно так, що нема вже в тім сумніву:

„На відносини літератури російської й української не можна дивитись, виходячи тільки од фактів чисто етнографічних і діялектичних, бо літературу робить уся совокупність життя історичного. Од сієї причини виходить, що література українська є тільки різновидностю культури російської. Од сьогож виходить, що література галицька зовсім не таке одно з українською, як думають одні і ще менше одно, з російською і великоруською, як бажають другі. Українці — граждани Росії, Галичани — Австрії а у ній Галичини, а се не одні тільки ґеоґрафічні імена, а соціяльно-культурні типи, доволі оден од другого одмінні: російський українофіл навіть близчий по усьому моральному складу до освіченого великорусса, ніж до галицького народовця.“[1])

Ще виразніше написано про те в загально відомих „Листах на Наддніпрянську Україну“:

„Я вже заявляв, що дивлюсь на розвиток літератури й її вагу для певних громад з погляду не самої тільки мови і етнографічного ґрунту певних країн, а з погляду всеї суми історико-культурних обставин. З останнього погляду вийшло нпр. те, що голляндська література зовсім одокремилась від німецької, коли етнографічно Голляндці тільки різновидність дольних Німців, котрі живуть від Шельди до Мемеля. Досить окремі історико-культурні обставини Галичини і російської України, а через те літератури їх треба вважати коли не за зовсім окремі, то вже дуже одмінні одна від другої. Властиво се каже і сам д. Вартовий, коли строго осуджує галицькі писання. Я не буду тут пускатись в суд над ними а вкажу тілько і з поводу приміра д. Вартового на те, що для російських Українців галицькі писання видаються не до смаку і по змісту і навіть по мові. А Галичанам-же, певно, вони до смаку. Вирази: до смаку, не до смаку, можна взяти в сім випадку за сіноніми своє, рідне — і несвоє, чуже.

„Подібно тому, як я казав, що малоруська література ще виробляється, щоб зробитись самостоячою національною літературою, скажу і те, що спільність літератури української і галицької також ще тілько виробляється.“

Від часу, коли написані ті слова, минуло кілька десяток літ. Та справа ся не втратила своєї актуальности і ваги. Навпаки. Може ніколи досі вона не була така актуальна, як саме в наших часах.

Чому?

Бо ніколи доси, навіть в часах найтяжчого переслідування України за царату, напір Москви на Україну з цілю не допустити до розвою її національної індивідуальности, не був такий сильний як нині. Бо ніколи доси Москва не нищила української національної індивідуальности з такою безоглядністю, як тепер. Бо ніколи доси Москва не формувала на Україні загально-російського типу так доцільно, так пляново і так енергічно, як се вона робить там тепер, на наших очах.

Формування загально-російського типу на Україні йде тепер далеко основніше, ніж ішло коли небудь доси. Бо коли доси той тип був вислідом московщення України поверховного, то тепер він вислід глибокого культурного перевороту, який має місце на Україні в розмірах доси небувалих. Зокрема той загально російський тип виростає буйно серед молодого українського покоління, котре за Збручем в тім напрямі виховується активно вже від

[1]) Українець: Література російська, великоруська, українська і галицька. У Львові 1874. Ст. 46.

славою на ціле життя. Я не знала, що робити, а й порадитися не було з ким.

І тут зі страхом пригадала я собі, що посилаючи рукопис, я подала адресу надавця! Добре, коли вони там подумають, що я відіслала пакет на просьбу боязкого автора. А коли догадаються, що тоді?

Та довго роздумувати не приходилося. На другий день прислала мені почта офіціяльне письмо, в котрім повідомлювано, що моя песа буде виставлена такого то дня, проби зачнуться такого дня і мене просили, щоб я була на них присутна.

Ось так — всьо відкрите! Дороги до відвороту відтяті. Я провалилася на саме дно, а що вже нічого страшнішого не було, то можна було застановитися над положенням.

Та чому властиво я вирішила, що песа така вже лиха! Колиб була негодяща, її не принялиб. Тут очевидно велику ролю відограло щастя мойого дурня, якого імя я взяла. Колиб я підписалася „Кант“ або „Спіноца“, песу напевно відкинулиб.

— Треба взяти себе в руки і піти на проби, бо готові мене спровадити ще через поліцію.

Пішла я. Режісером був Евтихій Карпов, чоловік старої дати, жадних новостий не признавав.

— Павільончик, троє дверий, ролю вибубни на бляшку і рецитуй лицем до публики!

Карпов стрінув мене протекціонально:

— Чи автор? Ну, добре. Сідайте і сидіть тихо.

Чи треба ще додавати, що я сиділа тихо.

А на сцені йшла проба. Молоденька акторка Гриньова грала головну ролю. (Я часом стрічаю її тепер в Парижі. Вона так мало змінилася, що коли дивлюся на неї, то серце завмирає, як тоді...). Гриньова грала головну ролю. В руках мала зімняту хустинку до носа, котру весь час тулила до уст. Це була така мода в тім сезоні у молодих акторок.

— Не бурчи під носом! — кричав Карпов. — Лицем до публики! Ролі не знаєш! Ролі не вмієш!!

— Я знаю ролю! — образилася Гриньова.

— Знаєш? То добре. Суфлєр! Мовчати! Нехай жарить без суфлєра, на піснім олію!...

Карпов був кепський психольоґ. Ніяка роля не втримається в голові по такій перепалці.

— Щось страшного! Щось страшного! — думала я. — Нащо я написала ту страшну пєсу! Нащо я післала її до театру! Акторів мучать. Примушують їх вибубнювати на память видумані мною теревені. А потім пєса провалиться і ґазети напишуть: „Це сором, щоб поважний театр займався такою нісенітницею, коли народ голодує!“... А потім, коли в неділю піду до бабуні на сніданок, вона подивиться на мене суворо і скаже: „До нас прийшли чутки про твої історії. Сподіюся, що це неправда“.

Та мимо того я ходила на проби. Мене дуже дивувало, що актори дуже приязно зі мною витаються. — Я думала, що вони всі повинні мене ненавидіти і легковажити.

Карпов реготався:

— Нещасний автор чахне і худне з кождим днем.

„Нещасний автор“ мовчав і старався незаплакати... Аж прийшло це неминуче. Прийшов день вистави.

— Йти чи не йти?

Рішилася я йти, але залізти десь в останні ряди, щоб мене ніхто не бачив. Бож Карпов такий енергійний! Коли пєса провалиться, то він може висунутися зза куліс і просто до мене закричати: „Забирайся геть, дурна гуско!“

Мою пєску причепили до якоїсь довгої і нудної чотироактової нудоти початкуючого автора. Публика скучала, зівала, посвистувала. Аж ось, по кінцевім свистку і перерві, підноситься куртина і заговорили мої персонажі.

— Ах, який страх! Який сором! — думала я...

Але публика засміялася раз, засміялася другий раз і — запанувала веселість. Я зараз забула, що я авторка і реготалася разом з іншими, коли комічна старуха Яблочкіна, що представляла женщину-ґенерала, маширувала по сцені в мундирі і грала устами воєнні сиґнали. Взагалі актори були добрі і відограли пєску чудово.

— Автора!—закричали з публики.— Автора!

Що мені робити?!

Підняли занавісу. Актори кланялися. Показували, що шукають автора... Я ви-

малої дитини в діточих захистах, в школі, в клюбах, в професійних орґанізаціях і т. д.

У висліді: ріжниці між типом східно-українським і типом західно-українським зарисовуються ще різкіше, ніж було доси.

Щож супроти того має робити Галичина? Чи має йти далі шляхом, яким ішла на протязі майже цілої своєї історії і плекати далі українську національну індивідуальність під впливом Заходу, чи може асимілюватися з Наддніпрянщиною?

Серед нас є сторонники безоглядної асиміляції Галичини з Наддніпрянщиною. Та, як ми бачили, асиміляція така булаб рівнозначна з асиміляцією з культурою загально-російською і тим самим з загально-російським типом. Вона булаб отже заперечениям окремої української національної індивідуальности на користь індивідуальности загально-руської.

Отже коли ми хочемо бути окремим народом, то на питання: Що має нині робити Галичина? — мусимо відповісти виразно і рішучо: Галичина мусить і далі виконувати завдання, яке виконувала доси. А завдання се: формувати, як і доси, під впливом Заходу окрему українську національну індивідуальність без огляду на те, що тепер твориться над Дніпром. Формувати — на те, щоб колись, коли прийде слушний час, вилекану тут українську національну індивідуальність перещіпити за Збруч.

Річ ясна, що Велика Україна під оглядом релігійним, національним і політичним — може бути або зґаличинізована або зрусифікована. Спольонізована вона не буде ніколи. Тому, хто здержує національний розвиток Східної Галичини, той москвщить Велику Україну може в більшій мірі, ніж Москва.

Та щоб Галичина могла і на далі бути „Українським Піємонтом“, мусить мати відповідні для сього умови національного розвою. Умови ті в значній мірі залежать від Польщі, до котрої тепер наш край належить. І коли Польща дійсно, як се запевняє в „Відкритім листі “п. Бобжинський, бачить свій інтерес у створенню національної України над Дніпром, то шлях з Польщі до тої наддніпрянської національної України веде через Галичину і тільки через Галичину.

То значить, що створення великої української нації над Дніпром се річ неможлива, коли заглушиться розвиток Українців у Галичині. А неможлива тому, бо там над Дніпром переводять тепер поспішно не кристалізацію української нації, тільки радикальне викорінювання української національної ідеї. Отже коли Польща приложить руку до того, щоби в Галичині звести наш національний розвиток до — мінімум, то тим самим буде Польща працювати після московського большевицького пляну в цілі унеможливлення розвитку української нації над Дніпром. А се в дальшій послідовности мусить стати причиною основної катастрофи не тільки для Українців але і для Поляків під оглядом державним і національним.

Я.

Примітка: Політичні проблеми, представлені у „Відкритім листі“ д-ра Бобжинського обговоримо окремо.

Тяжкі економічні відносини не звільняють Вас від обовязку забезпечення будучности Вашої рідні. Тому негайно обезпечіть своє життя в користь Ваших близьких в одинокому українському Товаристві обезепчень на життя й ренти „КАРПАТІЯ“, Львів, Ринок 38/II.

1058 8—х

НОВІ ВИДАННЯ

Roman Dmowski. ŚWIAT POWOJENNY I POLSKA. Wydanie trzecie. Warszawa, 1932. Ст. 373, 8°.

Се дуже цікава книжка головного теоретика вшехпольської (ендецької) партії, Романа Дмовского. Вона складається з двох головних частий: I. Господарство (16 статтий) і II. Політика (38 статтий). В другій части є окремий розділ п. з. „Українська квестія“ з такими статтями 1) Визволення нації. 2) Україна як народність. 3) Україна в німецькій політиці. 4) Україна у світовій політиці. 5) Перспективи української держави. 6) Росія й Україна. 7) Виглядн реалізації. Автор, чоловік безперечно великого ума і знання, засліплений такою ненавистю до нас, що зі всіх племен і народів світа тільки нас одних уважає „чираком“ на кулі земній. Мимо того а властиво якраз длятого повинні наші політики й публичні діячі взагалі звернути пильну увагу на сей твір, бо від ворога можна богато навчитися про свої блуди. Сю книжку повинні наші діячі знати ще й тому, що серед сучасної нам польської суспільности се властиво одинокий польський політичний теоретик, на більшу міру — і тому майже вся польська суспільність перенята його поглядами (консерватисти мають у своїм таборі визначних політичних практиків, а польські соціялісти і взагалі „ліві“ не мають ні теоретиків, ні практиків). Як дуже почитний між Поляками сей твір Дмовского свідчить його трете видання в короткім часі. І то мимо того, що статті, які увійшли в сей твір, печатала вже передтим вшехпольська преса у Варшаві, в Познані й у Львові. Коли з тим порівнати покупність політичних видань у нас, то мається враження, що Дмовський зовсім непотрібно страшить польську суспільність повстанням української держави. А непотрібно тому, бо ми самі не допустимо до того, щоб українська держава скоро могла повстати. Розуміється.

А. Ч.

ВОРОЖБИЦТВО НА СЕЛАХ

Вже і наш селянин зачинає розуміти які то великі поступи по світовій війні зробила наука і техніка. На місци маленьких будівель повстають хмародери, дійшло до сего що за кілька золотих купиш собі детектор і чуєш через радіо людський голос на сотки кільометрів. Вже по селах заникають курні хати з одним віконцем. Зачинають ставити комини і будувати хати з двома-трьома вікнами. Чому? Бо так вигідніше і здоровіше. Та з другої сторони чогось тяжко нашим людям на полі релігійнім думати і ділати чисто по католицьки. Є села, в яких народ і побожний назверх, але нехай прийде якась потреба чи якась справа, ого — вже нема тої побожности і віри. Маю тут на думці ворожбицтво, яким цигани і ріжні мантії ошукують наших людей. Возьмім кілька примірів з життя нашого селянина а зрозуміємо, як дуже бракує в них католицького релігійного духа.

Пр. хоче наш селянин ставити хату заки заложить фундаменти, йде до ворожбита, щоб порадитися де вибрати „щасливе місце“. Возьмім дівчину, яка не має щастя вийти заміж. Куди вона не піде, щоб лише злапати якого жениха! Така дівчина і до циганки піде карти викладати, і до ворожбита на третечетверте село „книжку отвирати“. Є й такі ґаздині, котрі вірять, що чарівниця її коровам молоко відібрала чи зіпсула. Від такої ґаздині не оден „чародій“ заробить. Скаже дехто, та там в горах нарід дурний, тому ще вірить ворожбитам, ми на долах люди поступові, по ворожбитах не ходимо. Та се не згідне з правдою, бо і на долах люди, хоч менче побожні, часто і сельроби але ворожбитам вірять. В однім селі коло більшого міста нагло захоріла молода женщина, відняло їй одну руку і бесіду. Селянин рано приходить до мене на пораду, бо приїхав я тоді до того села. Недуга була дуже скомплікована, отже беру селянина зі собою до лікаря і сей безплатно видав оречення, — що хору жінку сейчас треба завезти до шпиталя. Та наш селянин до шпиталя жінки не завіз, а зараз на другий день пішов до ворожбита аж на четверте село і там „за пораду“ заплатив 15 зол. А порада була така, що на ліво від його хати на полі є межа, під тою межою є жерело, з того жерела носити воду і мити хору жінку через 7 день. Утішений селянин пішов до дому в надії, що жінка буде здорова. Тимчасом довго шукав жерела і десь по тижни не на ліво але на право від своєї хати знайшов якесь жерело і довго мив жінку. Та жінка до нині хора.

Пізнав той чоловік, що ворожбит нічого не знає а жиє з людської глупоти, бо недуга жінки вже рік триває — і вода з жерела не помогла.

Наведу ще оден примір з життя наших селян. Оден богатий селянин провадив великий процес в суді в Самборі зі своїм сватом за віно невістки. Трафилося, що до села приїхали цигани і розбіглися по селі та зайшли до нашого селянина ворожити. Селянин каже: Поворожіть так, щоб я процес виграв. А циган каже: я то зроблю, що процес певно виграєте, але треба заплатити 5 долярів. Наш селянин без надуми виняв 5 долярів і заплатив. Циган казав йому клякнути, побурмотів щось над його головою і пішов. На другий тиждень була розправа і селянин процес програв. Доперва тоді коли прийшлося йому робити рекурс, прийшов до священика і все оповів. Оттакі річи діються ще тепер по наших селах.

П. Мр.

Примітка: Від часу великої війни ворожбицтво вкоринилося також по містах. Перед льокалями ворожбитів стоять навіть авта елеґантних пань і пані ждуть на чергу. Розуміється, з тим обманством треба боротися словом і письмом.

екочила з місця і пішла коридором в напрямі куліс. Та в тій хвилині спустили вже завісу і я вернулася назад. Але публика знов викликала автора. Актори кланялися, а на сцені хтось грізно кричав: „А деж автор“? І я знов кинулася до куліс. Та завісу знов спустили. Ця біганина по коридорі тривала доти, доки хтось мохнатий не схопив мене за руку і не зверещав.

— А ось-же вона, чорт її возьми!

Та якраз тоді вже шестий раз піднята занавіса спустилася востанне і публика почала розходитися

На другий день я перший раз в житю говорила з відвідавшим мене журналістом. Він прийшов по інтервю.

— Над чим ви тепер працюєте?

— Я шию пантофельки для ляльки моєї своячки.

— Гм...! Ось як! А що означає ваш псевдонім?

— Це... імя одного дур..., властиво це таке назвиско...

— А мені сказали, що це з Кіплінґа.

Я вратована! Я вратована! Я вратована! У Кіплінґа направду є таке імя!... Так, вкінці і в „Трільби“ є ще й така піенька:

(„Теффі був ловцем китів
Теффі був злодієм“)...

Відразу всьо пригадалося.

— Ну так, очевидно з Кіплінґа!

В часописах появився мій портрет з підписом „Теффі“.

Очевидно. Відвороту вже не було.

Так і залишилося.

—о—

„Кождий мур настільки сильний або настільки слабий що дух його оборонців“. (Джінґіс-хан Темуджін, син Есукая, найбільший завойовник світа).

*

Модерні люди мають звичайно таке відношення до віри, надій й любови: Вони не вірять нікому і в ніщо, вони надіються на щастя, вони люблять тільки себе. (E. Стратен-Штернберґ).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

НОВА УКРАЇНСЬКА ДІТОЧА ЛІТЕРАТУРА

Огляд найновіших випусків накладні „Світ Дитини“.

Видавництво „Світ Дитини“ (Накладня М. Таранька) збогатило в минулому році наше дитяче письменство новими, цінними й гарно ілюстрованими виданнями. Тому заслугує воно на те, щоб подати ширший огляд-білянс його цілорічної видавничої діяльности.

В 1931 р. вийшло накладом Видавництва „Світ Дитини“ 14 нових книжечок, майже всі вони дуже добрі. Се в таких тяжких часах, як теперішні, дуже богато, особливо коли взяти під увагу, що сего довершив один чоловік, і що такі наші колишні видавництва як „Просвіта“, „Видавнича Спілка“ не видають уже ніяких книжок для народа. Отже тими, що є, — а вони, як сказано, майже всі надаються до того, — українські педагоги і бібліотеки повинні доповнити шкільні бібліотеки і діточі відділи парохіяльних і читальняних бібліотек. Зпоміж усіх ділянок літератури вид-во „Світ Дитини“ звертає найбільшу увагу на твори буйної уяви: казки, байки, фантастичні оповідання і дотепні сміховинки, якими дуже захоплюється шкільна дітвора і підростаюча молодь.

1. З богатої скарбниці творчости славного данського письменника, Г. Андерсена, якого звуть „королем казок“, появилася у „Св. Д.“ чудова казка „Дикі лебеді“ (ст. 24, ціна 40 гр.). В ній оповідається про одинацять князенків, що перемінилися в диких лебедів і про їх сестру, князівну Оленку. Ся казка прикрашена 6. образками. Андерсенові казки,, між якими є багато дидактичного змісту, се архитвори діточого письменства. Велику прислугу для української дітвори зробить Накладня М. Таранька, коли видасть всі кращі казки Андерсена, які мають велику виховуючу вартість. З нагоди 135 роковин уродження Андерсена вийшла в 1930 р. накладом „Світа Дитини“ перша збірка Андерсенових казок п. з. „Свинопас князенко“ (ст. 48, обр. 22, ц. 75 гр.) в гарнім перекладі Юри Шкрумеляка.

2. З прегарних „Казок з тисяч одної ночі“, що не мають суперника в світовій казковій літературі та є все нові і свіжі, видала накладня „С. Д.“ м. р. одну казку „Мотовязник Гасан“ (ст. 32, обр. 6, ц. 40 гр.). Сю цікаву казку прочитає із захопленням не лише наша молодь, але й старший читач. — „Казки 1001-ої ночі“ прославляють гарні прикмети людської душі і характеру. Тому вони впливають ублагороднюючо і виховуючо на молодих читачів. Читаючи сі казки та роздумуючи над їх змістом, бачимо, що в житті заєдно побіджає та здобуває щастя чесний чоловік: щедрий, милосердний, правдомовний і справедливий, як також ся людина, що має стільки відваги, витревалости і сильної волі, щоб побороти всі перешкоди. Навпаки, нещасливо все кінчить віроломний і лукавий чоловік, скупар і захланний, боягуз і слабовільний, що чимнебудь дається звести на манівці. — В 1930 р. появилася збірка пятьох „Казок тисяч одної ночі“ (ст. 115, обр. 8., ц. 1 зл. 80 гр.), які для молоді підібрав і переклав Ю. Шкрумеляк.

3. Цікаве оповідання-байка п. з. „Слонятко“, визначного анґлійського письменника Р. Кіплінґа, що заслужив собі в Европі славу своїми прегарними екзотичними повістями й оповіданнями з індійського життя. В сім смішнім оповіданні (ст. 16, обр. 4, ц. 20 гр.) оповідається про мале, незвичайно цікаве слонятко, яке хотіло почути, що скаже крокодиль. Нагло крокодиль зловив слонятко зубами за ніс та почав тягнути його до ріки. Слонятко хотіло вирвати свій ніс із пащі крокодиля, тому сіпалося. Від тоді всі слоні мають довгі труби.

4. Прегарно видані „Кореанські казки“ (ст. 36, ц. 50 гр.). Се збірка 5 казок в перекладі М. Лотоцького. Кольорову окладинку і 9 гарних образків скомпонував М. Бутович. Сі казки Кореанців, що своєю культурою, світоглядом і моралю, дуже відріжняються від наших поглядів і звичаїв, незрозумілі і нецікаві для нашої підростаючої молоді та не мають ніякого виховного значіння. Замість сеї книжечки, краще було видати збірку наших українських казок, зрозумілих і цікавих для наших малих читачів.

5. „Зачарований цвітник“, гарна казка, яку зі збірки „Волшебния сказки“ переклав С. Лакуста (ст. 23, ц. 30 гр.), се 125 книжечка „Діт. Бібл.“ Вид. „Св. Дит.“ Книжечка прикрашена 4 ілюстраціями М. Фартуха. Сю займаючу казку про сина міського начальника, Любомира, про дуже зависну бояриню і дівчину Одарку, радо прочитає наша дітвора.

6. Як легка, займаюча діточа лектура заслугує на поручення цікава казка: „Історія про малого Мука“, яку за В. Гавфом звіршував Ю. Шкрумеляк. Вона прикрашена 15 образками Е. Козака (ст. 48, ц. 75 гр.). Зміст складається з 6 пісень, оснований на східних фантастичних казках. Малий Мук, округлий сирота, вибрався в широкий світ та став посланцем-бігуном у царгородського султана. Тут брехливі, злобні двораки хотіли невинного Мука погубити, одначе він не загинув завдяки своїм прикметам.

7. До низки віршованих сміховинок В. Буша, які наша дітвора читає з великим зацікавленням, прибув м. р. новий випуск п. з. „Збиточники у ванні“ (ст. 18, обр. 16, ц. 25 гр.) в легкому, гарному перекладі Ю. Шкрумеляка.

8. Великим надбанням української дитячої перекладної літератури є нове, прегарне, дешеве видання „Ґулівєрових мандрівок“. „Ґулівер у Ліліпутів“ (ст. 96, обр. 30, ц. 1.20 зл.) і „Ґулівер у Велетнів“ (ст. 96, обр. 31. ц. 1.20 зл.). Нове видання Ґулівера, яке за анґлійським оригіналом для української молоді зладив Ю. Шкрумеляк, визначається живим, цікавим і легким способом оповідання. Читкий друк і велика скількість добрих ілюстрацій ще підносять вартість сеї перлини клясичної дитячої літератури. „Ґулівєрові мандрівки“ — се відома в цілім світі фантастична повість анґлійського письменника Дж. Свіфта, в якій описані дивні пригоди славного подорожника Ґулівера в країні Ліліпутів (карликів завбільшки мізинного пальця) і в краю Велетнів (людий завбільшки тополі). Велику виховну вартість мають „Ґулівєрові мандрівки“, бо автор написав сей твір не тільки для приємного читання і розваги, а й для науки. В „Ґулівєрових мандрівках“ є змальовані гарні прикмети людського характеру: шляхотність і правдомовність, чесність, лагідність і відвага, які не дали Ґул. загинути у світі, та всякі недомагання тих, що управляють державами. У Вид-ві „Світ Дитини появляться небавом ще дві частини „Ґулівєрових мандрівок“, які досі незнані в українськім перекладі.

9. На особлившу увагу заслугує „Сердечний віночок“ — вязанка святочних бажань, яку для українських діточок зладив Ю. Ігорків (ст. 108, ціна 1.50 зл.). Сю збірку бажань уложив автор на основі чужих видань того рода, а з наших дотеперішних збірників подав у новій перерібці те, що було найкраще. Решту бажань уложив самостійно. Се у нас перша велика збірка діточих желань і побажань при всяких нагодах: на іменини і уродини є 157 бажань, новорічних, великодних і різдвяних 37, бажань в день матери є 16, 8 деклямацій і одна діточа промова на концерт з нагоди „дня матері“. Бажання віршом і прозою підібрані дуже гарно. Віршики простенькі і тому легкі до вивчення. Вибір дуже богатий; в збірці є віршики короткі і довші, простіші і більше складні, поважні і жартівливі. І прозою по кілька бажань з кождої нагоди. В передмові до сеї китички бажань, читаємо: „Велика є користь з діточих бажань родичам і рідні. Бажаючи родичам, дитина усвідомляє собі, яка вона повинна бути вдячна мамі чи батькові за всі труди і старання для неї, а через те зростає діточа любов і привязання до родичів... Дитина, що бажає, привчається до доброзичливости і людяної поведінки... Бажання зєднують людий і запризнюють, а єдність і дружба — се підстава добра між людьми“. Щоб підтримати та поширити сей гарний звичай родинних і святочних бажань, вид-во „Світ Дитини“ випустило сю книжечку, якої потреба давалась відчувати вже від давна. Ся вязанка діточих бажань, овіяних релігійним духом, повинна знайтися в кождій українській бібліотеці, щоб діти навчились складати бажання при всяких нагодах.

Вид-во „С. Д.“ збогатило м .р. також репертуар „Діточого Театру“ двома новими, цінними сценічними творами: „В ніч св. Миколая“ — А. Лотоцького і „В мамин день“ І. Блажкевичевої.

11. В ніч св. Миколая“, сценічна гра в 3 картинах А. Лотоцького (ст. 40, ц. 80 гр.) призначене для міських аматорських гуртків. Перша і третя картина написані прозою, друга уложена легким віршом. Дієві особи сеї сценічної штуки — се добрі, примірні діти, переважно гімназійні ученики низших кляс, які у вечір перед св. Миколаєм рішили помогти бідному товаришеві, Івасеві та за заощаджені гроші купили йому теплий плащ і заплатили за станцію. В другій картині, що відбувається в ночі на лісній галяві, виступають пекольні сили, які чигають на діточі душі, і добрі духи, що бажають рятувати добрих дітий. Невинні, діточі душі вратувала єдність і добрі діла. При кінці другої картини входить св. Миколай, промовляє до дітий та роздає їм дарунки.[1])

12. „В мамин день,“ сценічна картина І. Блажкевичевої (ст. 32, ц. 80 гр.), написане для сільської дітвори, що бажає вшанувати своїх матінок у „день матери“. Зміст сеї діточої пєси — щасливі переживання дітий одного буковинського села і вияви їх діточої активности. В текст картини зручно вплетені діточі співи і забави: гагілки, хоровід „Огірочки“ й улюблена забава сільської дітвори „похорон гусятка“. Композиція сего проста, тому надається до вистави на сільській сцені. В книжочці подані уваги для режісера і пояснення про обхід дня матери як також гарний гимн у честь Матери-Українки — Ю. Шкрумеляка.

13. Для сільських гуртків, що підчас Різдвяних свят ходять по селі від хати до хати колядувати на „Рідну Школу“, вийшло накладом Вид-ва М. Таранька нове, друге з ряду видання в зовсім зміненому укладі І. Блаж-

[1]) Розуміється, старші досвідчені люди повинні наперед звернути увагу на ті пекольні сили, що представлені в тій штуці й вирішити, якого віку дітий можна допустити на таке представлення, бо бувають випадки, що малі діти дістають нервозних потрясень на вид ухарактеризованих діяволів і т. п. — Ред. „Нової Зорі“.

кевичевої: „Вертепу", різдвяної картини (ст. 16, ц. 60 гр.). Ся весела картина написана на взір давних українських інтермедій. Між 13 діевими особами виступають парубки, жовніри, цар Ірод, жид Юда, циган, коза, воєнний інвалід і Усусус. У „Вертепі" згадуються воєнні події й сучасні справи, рідношкільні і кооперативні. До тексту картини додані вказівки для виведення „Вертепу".

14. Накладня М. Таранька видала м. р. для аматорських гуртків сценічну картину в 3 діях „Блудний син". Автором її М. Приймак, український учитель-заточенець. Зміст сеї штуки, що основується на притчі про блудного сина, дидактичний. Акція сеї біблійної картини, в якій виступає 13 осіб (10 мущин, 2 жінки й один 8-літний хлопець) досить жива і цікава. Тому надається вона для вистав по селах і містечках. З огляду на повоєнний занепад моралі та жадобу уживання в теперішньої молоді сей сценічний твір М. Приймака дуже актуальний. „Блудний син", добре виведений на сцені, зробить на глядачах значне враження та матиме виховний успіх.

15. В грудні минулого року закінчився 12-тий річник ілюстрованого, дитячого місячника-журналика „Світ Дитини". В останньому річнику „Світа Дитини" появилося 88 віршів, 64 цікавих оповідань ріжнородного змісту, 23 казок і байок, 15 статейок з ріжних ділянок знання, 2 сценічні картини, діточі забави, загадки і всячина. Приступними для молодих читачів і цікавими оповіданнями сповняє сей часопис многоважне виховне завдання серед широких кругів нашої дітвори і підростаючої молоді. Від січня с. р. появляється журналик „Світ Дитини" як двотижневик у збільшенім вдвоє обемі 4-ох аркушів друку великого формату з ріжнородним змістом для старшої дітвори і для молоденьких читачів.

Біляне видавничої діяльности Накладні „Світ Дитини" (М. Таранька у Львові, вул. Зіморовича ч. 3) за 1931 рік виказує отже значні здобутки в ділянці нашого дитячого письменства. Наше громадянство має обовязок підтержати се важне Видавництво, яке своїми прегарними виданнями, цікавими і прикрашеними численними ілюстраціями розбуджує серед нашої дітвори охоту до читання та засіває в діточих серцях зерна правди, добра і краси. Нові видання „Світа Дитини" повинні найтися в руках наших шкільних дітий і підростаючої молоді. — До Видавництва: „Світ Дитини" можна поставити побажання, щоб у своїй многоважній видавничій праці не давало за богато казкових-фантастичних творів, але щоб подбало про видання, малими, численними книжечками чи книжечками збірками, цікавих переказів і оповідань з історії України, особливо з княжої доби. Нинішна школа не дає нашій дітворі національного виховання. Се завдання сповнилиб у значній мірі історичні, приступні для дітвори, багато ілюстровані книжечки. Вони певно причиняться до поширення і розбудження національної свідомости серед наших шкільних дітий і дорастаючої молоді.

о. М. Ріпецький.

Є такі старі люди, які в життю ще так ждуть на щось, як вагони відставлені на бічні, забуті лінії. Такі люди навіть не знають, що вони весь час возили худобу і думають, що подорожували по світі. (Е. Стратен-Штерберг).

*

Ріжниця між давною й теперішною молодю така, що давно молоді дівчата червоніли, коли соромилися, а тепер соромляться, коли червоніють („Ное Ілюстрірте Цайтунг").

*

СЕКТИ І ЗЛОЧИННІСТЬ

Під таким заголовком помістив передовий ендецький публіцист А. Новачинський статтю в „Ґаз. Варшавській" ч. 28. Автор стверджує в тій статті, що в Америці найбільша злочинність, бо що 45 мінут припадає одно убийство. Проступність і злочинність в Америці дійшла до розмірів в цивілізаційній добі ніде не знаних. Причину цього добачують соціольоґи і то навіть нерелігійні в тім, що в Америці найбільше поширене сектантство. Ті стейти, в котрих найбільше сект і віроісповідань, найбільший процент злочинности. Відтак порівнує Новачинський американські відносини з польськими і доходить до невеселих заключень. На підставі „Статистичного Річника", публікації Голов. Статист. Уряду, автор стверджує зріст злочинности в Польщі в часах потравневих. Що семий польський горожанин судово караний! В 336 тюрмах сидить 34.000 до 40.000 людий. Варшава має 36 вязниць. Найбільший континґент проступків виказує Виленщина, дуже сороката під оглядом числа сект, найменший Познанщина. Найбільший процент обманств, мордів, забійств і сексуальних злочинів припадає на варшавську округу, таксамо найбільш зріжничковану під оглядом віроісповідним. Характеристичний зріст святотатських злочинів, рабування, окрадання й безчещення костелів. Скількість сектантів на терені коріннo польським постійно росте. Коли 1921 р. було їх 33.000, тепер самих Годурівців начислює „Ґлос Народу" 50.000, „дослідників Св. Письма" 5.000, адвентистів 2.000, спіритистів 3.000. Лодзька округа має найбільше сектантів, відпавших від римо-катол. Церкви і найбільше злочинців. Крадежий в Польщі було 1925 р. 207.000, в 1931 р. — 306.000, обманств 1925 р. — 15.000, в 1931 р. — 27.000, комуністів в 1927 р. було в тюрмах 5.143, в 1931 р. 8.502. З тих цифр і зіставлень автор робить такі висновки: Дальша ляіцизація польської інтеліґенції по містах, толєрування сектантства, культ „Чорта Побідника" і т. п. пхає з року на рік польську суспільність в омут проступности і злочинности. Вже тепер що семий Поляк судово караний. Цифра рекордова, така, як в однім лише стейті Америки Ілінойс! Та до них треба ще додати тих злочинців, яких судово не карають і не потягають до відповідальности, тих, що обкрадають нарід з реліґії, тих що шестих...

По сих виводах польського публіциста слід і нам застановитися над тим, який великий злочин роблять ті наші люди, що розбивають або підкопують нашу гр.-кат. Церкву, що дають у читальнях дозвіл на збори сектантам і т. п. Нема вже сьогодня сумніву, що й націоналізм, котрий ставить „націю понад все", се також один з родів сектантства і то один з найгірших, що на заході вже стверджено. Такий націоналізм підкопує в дійсности силу нації на довгі часи. Протиділати всему тому розкладови можна тільки при помочи поширення катол. преси. Тимчасом у нас акція поширення катол. преси ведеться дуже слабо. Наслідки того можуть бути незабаром понурі і такі, яких направити вже не дасться...

Коли побідиш у собі пристрасти, то матимеш найлучший панцир. (Е. Стратен-Штерберґ).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

З КАТОЛИЦЬКОЇ АКЦІЇ

Франція. Орґанізація студентська. Світлим приміром орґанізації катол. студентства може служити повоєнна Франція. В Тулюзі, в часі соціяльного тижня 1921 р., основано секретаріят катол. студентства. В рік пізніше під протекторатом ректора катол. університету в Парижі повстала „Французька Федерація Католицьких Студентів". Вона має 42 кружки, 10.000 членів, централю в Парижі, тамже свій місячник „Католицький Студент". Перший французький студентський кружок повстав 1913 і союз 1922 р.

В Анґлії були вже перед війною ґрупи катол. студентів при многих університетах. Спонуку до їх зорґанізування дало оснування орґанізації „Пакс Романа", яка опирається головно на національних союзах. „Федерація Універс. Катол. Товариств Вел. Британії" має около 1000 членів в 16-ох університетах. Їх орґан: Університі Кетолік Ревю".

Голяндія. Тут католицькі студенти оснували ще в 1874 р. перше катол. товариство. Орґанізаційна робота жваво поступила вперед по оснуванню катол. університету в Німвеґен'і. Причинилося до того 5 літ пізніше також оснування катол. торговельної школи в Тільбурґу. „Уніо ван Р. К. Студентен верееніґунґен ін Недерлянд" істнує від 1907 р.

Чехословакія. Побіч сильно гуситським духом перенятої спортової орґанізації „Сокола" істнує тепер такаж чисто католицька орґанізація „Орел". Не ограничується вона лиш до управлювання спорту, але старається й під товариським оглядом виховувати своїх членів у католицькім дусі. Після статута кождий гурток має свого опікуна, звичайно священика. З кінцем 1930 р. орґанізація числила 1237 місцевих гуртків і в них 120.000 членів.

Богослуження для хорих. Вже й у Львові, заходом латинського „Апостольства хорих" для львівської діецезії, відправляють в церкві св. Магдалини час до часу богослуження спеціяльно для таких тяжко хорих, які від ряду літ не опускають ложа болю. Хорих, котрі бажали взяти участь у богослуженню, зголошують наперед у парохіяльнім уряді. Опісля кождого з них відвідав священик. Більшу часть зголошених хорих сповідають вдома. В означенім дні ранком звозять хорих до церкви. Послугують при цьому відділ санітарний військового шпиталя і ратункове поготівля та много безплатно зголошених повозок і самоходів. По торжественнім привитанню хорих відправляють Службу Божу, в часі котрої наступає спільне Причастіє хорих. По Службі Божій обділено хорих сніданням на приходстві а в літі й під церквою, тяжко хорих у церкві. Торжество закінчилось процесією з Нсв. Тайнами й благословенням, коли тепла пора на це дозволяє.

Модерне душпастирство серед робітників. В Австрії в часі будови дороги т. зв. Гроссґльокнер-Гохальпенштрасе, серед робітників душпастирював священик, єромонах Франц Стілетц. Кождої неділі то в капличках, то в полі правив для них 2 Служби Б. з проповіддями, обіймаючи душпастирською опікою коло 3.000 робітників.

Приєднуйте нових передплатників!

Позичок низькопроцентових і довгореченцевих
уділяє
СПІЛКА КРЕДИТОВА з огр. пор. в Кракові
ВУЛ. ЛЮБІЧ Ч. 9/II.
13 Близші інформації і проспекти по надісланні почтових значків на відповідь. 9—?

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД вніс до сойму такі законопроекти в справі рільництва: 1) Законопроект про відкинення і розложення на рати залеглих державних і деяких комунальних податків; 2) закон про полекші в судовій екзекуції проти рільничих господарств з припиненням екзекуцій недвижимостий до одного року і 3) закон про введення приписів про найнищу ліцитаційну ціну.

МІН. РІЛЬНИЦТВА ЯНТА-ПОЛЧИНСЬКИЙ сказав підчас дискусії над бюджетом мін-ва рільництва, що одинокий вихід з критичного положення створення спільної поль.-укр. публично-правної інституції. Вона малаб обняти всіх рільників і довести до співпраці Поляків й Українців в економічній ділянці.

СЕНАТ КРАКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ вислав до сойму два меморіяли в справі проекту уряду реформи шкільництва вищого і середнього. В сих меморіялах сенат виступив з острою критикою обох урядових проектів.

ЖИДІВСЬКА ПРЕСА подає, що на державній службі в Польщі находиться 3.142 урядників Жидів, т. зн. 2,6 проц. загалу урядників. Найбільше їх в Галичині. Цікаво булоби знати, кілько є Українців на державній службі.

ПОС. МЄДЗІНЬСКИЙ, ґенеральний референт буджету, сказав у промові, що в буджетовім прелімінарі зайшли циферні зміни. Тому ухвалений буджет представляється загально так: Видатки 2.446,917.311 зол., доходи 2.372,357.100. Отже дефіцит виносить 74,560.211. Він буде покритий зі скарбових резерв.

БІЛОРУСЬКІ ПАРТИЗАНИ задержали на лінії Мінськ-Могилів поїзд з провіянтами для червоного війська. Обслугу поїзду звязали і вкинули до рова. Споживчі продукти з 12 ваґонів заладували на приготовлені сани і вивезли в ріжних напрямках.

В БЕРЛІНІ знов вибухли вуличні бої між гітлерівцями і комуністами. По стороні гітлерівців боряться також республиканські члени „Райхсбантер'у" і „Штальгельм".

БОЛЬШЕВИЦЬКА ПРЕСА доносить, що на Літвінова пляновано в Женеві замах. Його мав виконати рос. еміґрант, б. представник Червоного Хреста Юрій Ладижевський.

НА КОНФЕРЕНЦІЇ ДЛЯ РОЗБРОЄНЬ представительки жіночих орґанізацій 52 країв зложили велику пачку петицій в справі розброєнь підписаних $5^1/_2$ міліонами осіб. По них забирали голос представники церков, студентів, членів Союза прав людини, льорд Сесіль іменем Приятелів Союза Народів і Вандервельд в імени II-го Інтернаціоналу.

ШВАЙЦАРСЬКИЙ УРЯД не впустив до Швайцарії на конференцію для розброєнь Радека, большевицького політика, який хотів там дістатися в ролі кореспондента „Ізвестій".

ТУРЕЦЬКИЙ МІНІСТР Тевфік Ружді-бей переїхав до Женеви через Москву і Варшаву. В Москві мав довшу нараду з рішаючими чинниками совітів. Що врадили невідомо.

ЯПОНСЬКА РАДА МІНІСТРІВ ухвалила 40 міл. ен (коло 150 міл. зол.) на дальшу боротьбу з Китаєм.

В АНҐЛІЇ одержать права вільних портів отсі пристані: Лондон, Ліверпул, Брістол, Ґлесґов, Савтенптон, Ню Кестл, Гол і Лейт. Се стоїть у звязку з проєктованим цлом.

ЛЬОРД СЕСІЛЬ перед виїздом до Женеви сказав, що одинокий вихід з катастрофальної кризи безробіття, це негайна й успішна розвязка проблєми розброєння, бо всі видатки на зброєння зі становища національної економії гірші, ніж гроші кинені в болото.

НОВИНКИ

Снігові заметілі спричинили припинення залізничого руху на відтинках Тернопіль—Грималів, Тернопіль—Ланівці і на деяких лініях станиславівської дирекції.

У Свят. Отця Пія XI був на авдієнції надрабін Медіоляну Алєссандро да Фано. Да Фано це б. учитель гебрайської мови теперішнього Папи. Підчас авдієнції Папа говорив з надрабіном весь час по гебрайськи („Хвіля").

В Харкові помер Багалій, український історик й учений, член Української Академії Наук, автор богатьох праць. Прожив 75 літ.

В Районовім Союзі Українських Кооператив у Бродах перевела поліція ревізію й увязнила ревізора Юрія Говоруна. Крім того заквестіоновано акти кооператив: у Підзамчі, Волохах, Клекотові, Шнирові, Пониковиці і Поникві (ПАТ).

„Український Науковий Інститут" в Берліні заснував в червні мин. р. „Бюро для розсилки книжок". Його ціль: розсилати українські книжки і видання до західно-европейських наукових інституцій для інформації Заходу про наш культурний стан, нашу духову творчість і нашу історію. Досі бюро розіслало 3.900 томів книжок (надісланих йому українськими інституціями, видавництвами й приватними людьми) до 32 німецьких, французьких й анґлійських наукових інституцій. Бюро просить українські наукові, громадянські інституції й видавництва, щоби дальше присилали йому свої видавництва і таким чином допомогли йому в його культурній і дуже важній роботі. Бюром кермує др. І. Мірчук. Адреса бюра: „Украінішес Віссеншафтліхес Інститут ін Берлін". Берлін В. 56, Франзезішештрассе 28.

Міністр освіти й віроісповідань видав в справі переношень і звільнювань учителів зарядження, в якім поручає кураторам шкільних округів, щоби вони примінювали переношування і звільнювання учителів дуже оглядно і по докладнім розгляненню всіх обставин. Це зарядження має запобігти невластивим переношенням учителів, розділюванню супруж і звільнюванню учителів, які моглиб ще корисно працювати для школи.

Помер великий добродій католицьких орґанізацій в Німеччині, Гайнріх Гайде, в 86 р. життя, в Ню-Йорку. Він виїхав до Америки 19-літним убогим хлопцем, доробився великого майна і жертвував дуже богато на католицькі ціли. Три св. Отці дякували йому за те власноручними письмами.

Генри Форд, оден з найбільших міліонерів світа, показався в часі безробіття не конче в добрім світлі. Завізваний президентом Гувером, щоб дав свою раду, що робити, Форд заявив, що не треба зменшувати платень але збільшити консумцію і збільшити платні. Сказав, вернув до дому, підбільшив своїм робітникам платню до 7 дол. денно, але — відправив їх десятки тисяч, тільки мало кого лишив. Колиж у Детройті назбиралося 150.000 безробітних і місто звернулося до Форда о поміч, він відповів, що засадничо все виступав проти харитативности, а гроші дає тільки тим, що роблять. Мимо кризи чистий річний дохід Форда виносить ще 56 міл. дол.

Жертви

Впр. о. Ігнатій Харук в Надвірній з нагоди імянин Їх Ексцеленції Кир Григорія 100 зл. на фонд щоденника „Нова Зоря".

1—1

КІНА

КАСІНО: „Трейдер Горн".
МІРАЖ: „Нашийник королевої".
ПАЛЯС: „Сальто мортале".
СТИЛЕВЕ: „Він або я" (Гаррі Піль).
УТІХА: „Корабель пачкарів" і „Сильна людина".
ОАЗА: „Х—27" (Марлєна Дітріх).
КОПЕРНИК: „Наїздники".
МАРУСЕНЬКА: „Наїздники".

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 11-50

ЛІКАР
Д-р мед. Іван Матіяшек
Перенісся з МЕЛЬНИЦІ ДО СТАНИСЛАВОВА
і ординує **від 2. лютня с. р.** в недугах: внутрішних і діточих при вул. Голуховського ч. 27/II. (Напроти „Народнього Дому"). 15 5—5

МЕБЛІ люксусові і звичайні в наймодніших фасонах поручає ФАБРИКА МЕБЛІВ
КАЗИМИРА ХОЛЄВИ
Львів, Жовківська 127. — Тел. 94—63.
Спеціяльність спальні французькі
1043 ясні і теплі. 17—25

РІК ОСНОВАННЯ 1878.
На зимовий і весняний сезон.
КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів. ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! Вибір великий!
2 3—?

ФОРТЕПЯНИ УЖИВАНІ, майже нові, **Bösendorfera, Rösiera, Beckera, Kochkorselta, F. Wirtha (u Bösendorfera), Petrapa, Oesera,** і инших по цінах конкуренційних на довгоречинцеві сплати від зл. 1.300. „ДІМ ШОПЕНА", Львів, Сикстуська 11. 16 1-4

ПРОДАМ дві гарні освоєні серни по 100 зол. за штуку. — По близші інформації писати на адресу:
Гаєвий ЯКІВ ПЕТРУСЬ
в Заряді Дібр Богородчани.
(1—3)

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття
„ЕЛЄҐАНТ" КОНСЕРВУЄ ШКІРУ
Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, Кордецького 51.
1 **Телєфон ч. 60-04.** 6—2

Видає й редагує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

ч. 12 (510). Львів, четвер, 18 лютого 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. долар
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Новий декрет св. Офіції

Появився декрет св. Офіції у справі забезпечення віри при заключуванню мішаних супруж. В тім декреті звертається увагу, що супруги мішаних супруж не виконують наложених на них обовязків. Особливо відноситься це до справи виховування потомства в католицькій вірі. Сему у многих випадках стоїть на перешкоді місцеве державне законодавство. В протестантських державах часто лучається, що дітий не виховується по католицьки проти волі родичів. Св. Офіція звертає проте увагу епископів і парохів на це, що диспензи на заключення мішаного супружжа можна давати лиш тоді, коли супруги можуть дати запоруку без найменших сумнівів щодо виконання обовязків наложених цею диспензою. Декрет вказує на те, що треба також брати під увагу обставини, які закони обовязують в краю, в котрім мешкають або будуть мешкати ті, що дістають диспензу. Коли не приміняться до приписів, заключених в тім декреті, диспенза не буде важна. (КАП).

Податкові пільги

Новий законопроєкт про податкові пільги признає міністрови скарбу право відрочувати сплату залеглих податків, розкладати їх на рати й навіть уморювати в части або в цілости. Все те відноситься до всіх родів безпосередних податків крім військового, отже до податків: доходових, маєткових, від рент і капіталів, від спадків і даровизн, від льокалів, податків промислових і міських. Подання мають вносити податники кождий індивідуально. Можна собі уявити, які стоси подань мусітиме полагоджувати міністр скарбу...

Літвінов в ролі миротворця

на конференції для розброєнь в Женеві.

Комісар загр. справ СССР. Літвінов, заявив, що французький плян, наділити Союз Народів окремою армією, тільки відсунувби справу розброєння на літа або й на десятки літ. Війни се не усуне, бо міжнародна армія по перше, булаб за слаба, по друге служилаб тільки тим державам, котрі малиб перевагу в Союзі Народів. Одинокий спосіб знесення війни се дійсне й загальне розброєння.

В Женеві є два фронти

Кореспондент „Нає Фрає Прессе“ пише: По програмових заявах великодержав можна ствердити поділ держав у справі розброєнь на два фронти: Японія, Франція та її сателіти з одної сторони, Німеччина, Італія, СССР і Туреччина з другої. Окреме становище займають Америка й Анґлія. Вони в засадничих справах схиляються на німецько-радянську сторону, одначе не хотять викликувати виразного конфлікту з французькою групою. „Фронти“ вже є. Тепер зачнеться „властива“ боротьба за... розброєння.

Воєнні приготування большевиків

З Варшави доносять: Червоний генерал Бліхер відбув у Москві нараду з Ворошиловом, Молотовом, Крестінським і Караханом. Відтак був на авдієнції у Сталіна в справі тактики на Далекім Сході. Рівночасно совітське правительство замовило в польській фабриці „Моджеюф“ 10 тон кільчастого дроту, котрий має бути зараз доставлений за готівку. (Вправді того дроту трохи за мало на війну, але польська преса робить такі припущення що подаємо на її відповідальність).

—o—

Американський контрміноносець під обстрілом

З Вашінґтону доносять: Командант американського контрміноносця „Сімпсон“, ляйтнант Ратлеф, прислав таку вістку вашинґтонському правительству: Японці всупереч приреченню без жадного попередження розпочали гармату пальбу проти Нанкіна. На лінії японського огню знайшовся і контрміноносець „Сімпсон“ та мусів усунутися на бік, щоб не потерпіти.

Пригода нашого приятеля д-ра Сато

На засіданні Ради Союза Народів промовляв японський делеґат др. Сато про манджурську справу. Коли заявив, що японський нарід противний війні з Китайцями, на салі вибух голосний сміх. Др. Сато перервав промову і глянувши косо на слухачів, сказав: „Маю враження, що публика не здає собі справи з того, що випадки в Шангаю викликані провокаціями в Китаю...“.

Убили японського міністра фінансів

З Токія доносять: На б. міністра фінансів Інуеза виконано замах у хвилі, коли удавався на політичні збори. Інуез помер в часі коли його везли до шпиталю. Убийника увязнено. Хто він, вістки не подають.

В Австралії горять великі ліси

З Сиднею доносять: На величезнім просторі Нової Полуд. Валії горять ліси. Літаки пролітаючи над просторами обнятими страшною пожежею ствердили безнадійність положення. Велика скількість дібр з інвентарем впала жертвою полуміни. В одних добрах згоріло в огні 14.000 овець, 58.000 акрів ліса, в Спрінґфільді 17.000 овець і 86 акрів землі, в Ліндгерсті 2.000 овець і 22.500 акрів ліса. Мешканці виснажені безнадійною боротьбою з шаліючим живлом, сподіються, що лиш нагла злива може вгасити пожежу.

ОЩАДНІСТЬ — дорога до добробуту одиниці й народу, тому складайте хочби найдрібнішу готівку в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР“, у Львові, вул. Руська 4 ч. 20. 11-х

БІЛОРУСЬКИЙ ГОЛОС

в справі унійної акції

Перед нами дві невеличкі брошури: „Zapomnienie historji“ і „Kwestja zasad“. Обі брошури взаїмно себе доповняють, а радше в другій брошурі висказано ясніше те, що в першій сказано загально. Прочитавши уважно обі ті брошури приходиться до заключення, що вийшли вони зпід того самого пера, хоч автор зове себе раз „Футурус“, другий раз „Скрутатор“. Що він за один, також не трудно вгадати. Це білоруський священник (лат. обр.) і горячий білоруський патріот. В тих брошурах зясував він становище білоруської інтеліґенції в національних питаннях „на кресах“ взагалі і в справі унійної акції на Білоруси зокрема. Тема як бачимо досить цікава (тимбільше, що автор згадує від часу до часу і про нас). Тому і нам варт познакомитися з поглядами автора.

Білорусини, потомки старих Кривичів, це нарід окремішний від Москалів, від Поляків і від Українців. Від своїх сусідів терпів він богато в минувшині, терпить і до нині. Але і він має право, бути господарем на своїй землі, бодай у справах національно-культурних і релігійних (бо про політичну самостійність серед теперішних обставин годі йому ще й думати). Колись Українці посідали його землі, і чимало скористали з його культури. Спомин минулого лишився по обох сторонах.

Богато грізніші для Білорусів Москалі. Довголітна російська неволя довела до того, що білоруський нарід майже стратив свою національну свідомість. Нинішні большевики білоруське населення, головно інтеліґенцію, прямо винищують. Трохи лекша але не легка доля тих Білорусів, що знайшлися в границях Польщі. Та й вона незавидна. З одної сторони комуністична аґітація, з другої сильна польонізація. А російська еміґрація також не спить. Як Поляки запевняють себе і світ, що Білорусини це прямо „Бялополяци“, так Москалі дурять світ, що Білорусини се частина російського народа. Москалі взагалі запевняють світ, що всі православні в Польщі це Москалі.

Рим рішив в імя своєї апостольської ідеї навернути тих православних. І він в добрій вірі уважає їх лише за нарід російський і „в добрій вірі присилає для мнимого „російського народу“ в Польщі місіонарів, яких моральний провід обіймає приятель Росії Монс. Д'Ербіні, а політично-історичні інструкції дає російський патріот, кн. Волконський“. („Квестія засад“, стор. 6). „Звідси закулісові замахи кн. Волконського на русифікацію у нас Унії, інсинуоване у нас народови передовсім уподобанням до синодальних форм, яких він не має, звідси признання за мову народа російської мови“... (Там же, ст. 10). Автор думає, що лише голос з компетентних кругів „може освітити Св. Вітця о дійсній правді, переконати Монс. Д'Ербіні, про якого добру волю ще не маємо права сумні-

ватися, що відносно східних країв у Польщі він у грубім блуді — і здержати той наїзд Росії від Заходу“. Дальше згадує автор, що комісія „про Руссія“ хотіла взяти під свою власть і наше галицьке духовенство, але воно розуміє небезпеку, не хоче тої супремації, „чинить мудро і має повагу в Римі“.

Не дивно отже, що західні місіонарі одержавши хибні інформації шукають дороги до „російської душі“ православних в Польщі а деякі з них зовуть білоруську мову мовою польсько-російською (!) яка „посполіце сен зове ґварон бялоруском“!...

Автор протестує проти такого розуміння національних справ на Сході (звідки воно не походилоб) і звертається до компетентних чинників польської держави з отсими предложеннями: 1) Поставити вперід справу білоруської національної окремішности в належному світлі в державі і перед світом; 2) В імя спільного добра старатися позискати Білорусинів для Польщі; 3) Постаратися в Римі, щоб білоруські місійні области в Польщі прилучено назад до св. Конгр. для Східної Церкви і щоби для них утворено дві нові епархії. Дальше належалоб заложити білоруську семінарію в краю і колеґію в Римі. В той спосіб Білорусинів наверталиб Білорусини (обох обрядів). Польща моглаб на тім зискати дуже богато під оглядом політичним.

Що автор грає на дудці польського патріотизму і навіть часто уживає слів живцем взятих з польської преси („ziemie Reytanowe“, „ukrainizacja, groźna dla północnego wschodu swym siczowym charakterem“ і т. п.), — годі дивуватися. Звичайна „captatio benevolentiae“.*)

Чи і оскільки має автор слушність у своїх брошурах, не хочемо видавати суду. Ми лиш цікаві чи він бодай вчасти осягне те, до чого в своїх творах зміряє. Одно треба признати: публіцистичний хист автора. І. Л.

*) Таке запобігання ласки в Поляків при помочи оклеветування українського руху за сокальським кордоном зовсім не належить ні до річий моральних, ні навіть до політично спритних, бо тільки в звязку з Українцями й іншими меншостями в Польщі можуть Білорусини як-так обстояти свої інтереси. По нашим відомостям з віродостойних жерел п. Скрутатор студіював недавно теольоґію в нашій львівській богословській Академії. Тепер показався неконче вдячний за гостинне приняття у Львові, бо очорнює наш рух за сокальським кордоном — і то під псевдонімом. На нашу думку з таких „патріотів“ і Білорусини не матимуть богато хісна. — Ред. „Н. Зорі“.

Мандрівка золота через океан

Золото пливе з Америки до Европи — найбільше до Франції.

На паризькій біржі нотовано курс доляра по 25.40 франків. Це вважають знаком, що з Америки пливе новий транспорт золота для Французького Банку. Це такий низький курс, що спроваджування золота калькулюється добре. В Шербурґу виладовано для одного з паризьких банків 6 бочок золота вартости 14 міл. франків. Великий відплив золота з Америки до Европи почався 20 січня б. р. Тоді відплило 20 міл. долярів до французьких, анґлійських і бельґійських банків. Недавно вислано 10 пересилок золота, кожда вартости 320 міл., призначених для Французького Банку. Ходять чутки, що крім вицофання 3 міліярдів франків Франц. Банк думає зреалізувати американські акцепти. У відповідь на це заявив сенатор Рід, що коли Франція перестане сплачувати довги Америці, уряд. Злуч. Держав наложить секвестр на французькі депозити в Америці.

Війна за світове значіння Росії, за возстановленя її сили й єдности — це ідея, що обединувала Леніна, Брусілова й Куропаткіна та дає всю міць і розмах совітській Республиці Російській (В. Липинський).

Польсько-українська проблєма

IV. В імя великої ідеї*)

Чи можливе в теперішних умовинах виховання польської молоді в терпимости і пошані супроти Українців? З тим питанням лучиться друге — засадниче: Чи можливе в теперішних умовинах творче, щире польсько-українське співжиття (симбіоза)?

Ні! І ще раз — ні! Хіба хтось кажучи словами проф. Якси-Быковского — огидну і шкідливу облуду, показувану і вимушувану, вважатиме „співжиттям“. Та це „симбіоза“ невільника з паном, а не співжиття свобідного горожанина зі свобідним горожанином, шануючого себе народу з шануючим себе народом!

В сутті кождого правдивого співжиття лежить взаїмна терпимість і взаїмна пошана. А цих основних чинників нема у польської суспільности й у її провідниці — польської преси, яка відповідно відділовувалаб і на школу і на польську молодіж. І цей брак терпимости й пошани супроти Українців становить недомагання польської психіки.

Як я вже згадав, польська психіка у відношенні до Українців опанована історичною легендою, спрепарованою шляхотським живлом. Та легенда під оглядом геніяльности форми, мистецтва слова й укладу знайшла свій вислів у творах Сенкевича. Його „Огнем і Мечем“ се найбільше почитна польська книжка.

„Колись — писав один з перших критиків тої геніяльної під оглядом форми епопеї, проф. Станіслав гр. Тарновский — спомини і може історія літератури буде згадувати, що коли виходило „Огнем і Мечем“, то не було розмови, котра від того не зачиналасяб і на тім не кінчиласяб, що говорилося і думалося про героїв тої повісти так, як про живих людий, що малі діти в листах до родичів повідомляли про те, що зробив Скшетуский або що сказав Заґлоба“.

Так писав проф. Тарновский перед 40 літами. А в р. 1931 літературний критик Й. Льорентович стверджує, що та повість відограла в часі по розборах Польщі не меншу ролю, ніж неодна побідна битва за незалежність, і що без увидатнення цих великих літературних творів нема національної історії“. („Пшеґльонд Літерацкі“).

І взагалі всі історики польської літератури підчеркують величезний вплив тої епопеї та стверджують, що ні одна польська книжка не розійшлася так широко і не викликала такого зацікавлення і запалу як „Огнем і Мечем“. А ідеольоґія, а істор. правда цеї епопеї? Ніхто з безсторонних Поляків не заперечить, що та повість не зогиджує тенденційно з Українців. Чейже всі знаємо, в якім світлі представлено там постаті Хмельницького, Богуна, Кричевського й інших.

Думаю, що я не задразнивби національної амбіції польського читача, колиб я навів думку про історичну правду сеї епопеї двох найвизначніших українських істориків: б. професора київського університету, Волод. Антоновича, і б. професора львівського університету, М. Грушевського. Одначе, щоб мене не міг ніхто посуджувати в тенденційности, зрікаюся того і відсилаю цікавих до критичних виводів тих істориків. Що більше — не наводжу і голосів тих польських критиків, які є з нами як симпатики соціялізму, пр. Бжозовский, і тих, що не походять з „кресів“. Бо мігби мені хтось закинути, що ті критики не мають „народового“, згл. „кресового“ духа. Зате наведу голос правдивого „кресовяка“, котрому ніхто з найбільш „народових“ Поляків не може відмовити національного духа — дуже ціненого львівського вченого і спеціяліста-дослідника польсько-української історії XVII ст., проф. Людвика Кубалі, котрого іменем вдячні львовяни назвали одну вулицю в центрі міста. У своїй праці, опертій на богатім жерельнім матеріялі: „Московська війна, рік 1654—1655“, (Варшава, 1910. стор. 7—8) він пише про Хмельницького так: „В Польщі мимо побоювань, які збуджував, мимо надій, яку на нім покладали, Хмельницького легковажили, як чоловіка низшої вартости, яким можна послугуватися, коли має щастя, одначе в його виїмкові здібности і перевагу трудно було повірити. На його особистість й окруження не звертали належної уваги, а про це, що діялося в Чигиринї, довідувалися принагідно. Наші предки тяжко відпокутували це недбальство.І не розумію, щоб це сьогодня лежало в нашім інтересі, понижувати і легконажити память чоловіка, котрому ми не могли дати ради, коли ми були могучі, і котрий ще сьогодня зза гробу нам погрожує“.

„Чужинці порівнували Хмельницького з Кромвелем, — пише дальше проф. Кубаля, — порівнання саме насувалося. Іменно в літах коли оба ті люди звертали на себе виключну увагу Заходу і Сходу Европи“. Одначе Хмельницький на думку автора — „мав під богатьома оглядами трудніше завдання. Простір його власти мав з усіх сторін отворені границі. Він не розпоряджав як Кромвель вишколеною інтелігенціею і припасами старої могутньої держави; війну, скарбовість, публичну господарку, адміністрацію, взаємини з сусідними державами — всьо це треба було створити, всьо лежало на його голові. Мусів добирати і поучувати людий, вглядати в найменші подробиці. І коли його військо не примирало з голоду, коли мав зброю, гармати, амуніцію, добрих шпіонів і зручних агентів, коли ніколи не забракло йому гроша, то це його особиста заслуга, якої можна було йому позавидувати і то не лише в нас в Польщі. Це був під кождим оглядом чоловік надзвичайних вимірів — до тої міри перероставвисокоталановитих людий, що вступав у невловимі области. Можна про нього сказати, що не вагався, — всюди могутня воля і зелізна рука... Був подібний до бездонної холодної глибини, яка лишається непорушна, хоч її поверхнею метають найбільші бурі“.

На жаль — голос істориків, як Кубалі, Шайнохи, Лозінського й ін. залишився голосом вопіючого в пустини, — побідила геніяльна формою епопея Сенкевича зі своєю історичною легендою, або кажучи словами проф. М. Бобжинського „поезія запанувала над історіографією“. (Історія Польщі, том III).

І такий був могутній вплив тої історичної легенди, що навіть офіц. польська наука підчинилася їй і драстично вторувала сій легенді.

Тадей Корзон у тритомовім творі п. з.: Історія воєн і військовости Польщі, виданім Крак. Академією Наук, в II томі, на ст. 344 так пише про Хмельницького: ...„Побіда під Берестечком вратувала Річпосполиту від смертельного удару, вимореного ватажком розбійників і рабівників одначе не знищила їх“; а українські повстанці по його словам „допускалися найдикших жорстокостий, яких не записала хроніка навіть при першім наїзді татар Батухана у XIII ст., пр. зашивання живих котів у животи жидівок (!!), пожирання жидівських дітий на очах материй“ (ст. 327); „творцем невідомого перед тим „українського народу“ (знак наведення Т. Корзона) став проф. Мих. Грушевський“ (ст. 354 і т. д

Здержуюся від коментарів щодо знання і тону наведених вгорі місць праці Корзона, полишаючи це читачеви. Поставлю лише всім Полякам, бажаючим щиро польсько-українського співжиття, питання: Як буде супроти Українцв настроєна польська молодь, котра по перечитанню „Огнем і мечем“ перечитає у військових школах працю Корзона? Чи супроти того розмова про польсько-українське співжиття це не писання вилами по воді?

*) Гл. три перші статті того самого автора, подані в чч. 4, 6 і 8 „Нової Зорі“.

Руїна письменства в Німеччині

З Німеччини надходять вісти, котрі доказують, що Німці дійсно переходять найтяжшу кризу. Вже перестали виплачувати цілий ряд літературних премій. І так застановили виплати премій ім. Карла Шінемана, призначені для підпирання поезії, — далі т. зв. молодечу премію для німецьких оповідачів, призначену головно для підпирання початкуючих епіків, — далі місто Мюнхен застановило виплату премії для поетів, — далі Саксонія знесла премію ім. Лессінґа, — далі пишуть, що навіть Пруська Академія Красних Штук (Відділ поезії) має застановити виплату своєї премії (віденська Академія Наук вже застановила виплату премії ім. Ґрільпарцера). Словом, падуть і зникають всі роди літературних премій в Німеччині: орґанізацій, накладень, інституцій, міст і держав. Просто повірити трудно, щоби столиця Баварії не могла виплатити 3.000 марок (поверх 6.000 зл.) найлучшому поетови або щоб Саксонія не могла заплатити 5.000 марок найлучшому письменникови свого краю! А прецінь се факт, понурий факт, котрий свідчить про неймовірну руїну культури серед найбільшого народу на континенті Европи. Так, руїна культури в Німеччині се вже факт, бо ніхто не може припустити, щоб люди й інституції, від котрих залежить удержання згаданих премій, були настільки позбавлені почуття відповідальности, щоб легкодушно рішитися на такий крок.

Німецька культурна преса підняла з того приводу велику трівогу. Вона арґументує так: Якраз найбільше цінні твори звичайно найменше подобаються невиробленим духово масам — і навпаки. Літературна творчість має те до себе, що чим більше праці вложити в неї, тим менше зиску вона принесе, — чого нема в жадній иншій области праці. Тому треба преміями підтримати дійсних творців. Без того висохне жерело правдивої творчости, бо не буде кому її творити тому, що письменники, які не гонять за сензацією, не матимуть з чого жити. Якраз в часі кризи треба більше премій. Не маєте права зносити премії якраз тепер, власне тепер! Так кричить культурна преса. Та чи її крик годен спинити руїну?

Щоденник сектарів вже є

А католики свого щоденника ще не мають.

Вже й сектарі мають свій щоденник в українській мові. Здеклярувався виразно сектарським орґаном львівський щоденник „Час“ в ч. 33 (127) з 14 лютого с. р. в статейці, котру подаємо тут в цілости:

Післявоенна психіка мас оформилася в двох виключаючих себе взаїмно ідеольоґіях: матеріялістичній, якої викладником став комунізм з ідеалом диктатури вчорашнього пролетаріяту й ідеалістичній, якої викладником стався націоналізм, з усіми умовами супремації раси та індівідуальности. На наших очах проходить боротьба обох тих ідеольоґій, що оперуючи величезними засобами стійкої аргументації, давлять і нівелюють усе, що чіпляючись стебелинки опортунізму, хотілоби вдержатися в донедавна захвалюваній „золотій середині“. Хто вміє дивитися й обсервувати, тому стає ясно, що остаточну побіду віднесе одна з тих ідеольоґічних скрайностей, очевидно ця, яка кромі холодного розумування, виявить побільше чуттєвого елементу, що витворює конечний для тривкої реалізації ідеалів — ентузіязм. Тому даремне пручаються й протестують проти „ересей“ ті, що як п. Т. Г. з „Нової Зорі“ пишуть:

„Кличі, як „Україна понад все“, находять, нажаль, за сильний відгомін серед молоді, котра тим кличам дається поривати, навіть до очевидних злочинів“.

Даремне нарікають вони, що „старша суспільність, з малими виїмками, замість напятнувати таке поступування як це роблять наші владики (Хомишин) надає їм авреолю геройства й мучеництва“.

Ідея здорового і глибоко закоріненого націоналізму така сильна, що нею на превеликий жаль п. Т. Г. з „Нової Зорі“ — „захоплена велика частина нашого духовенства, як не теоретично, то практично“... і на це нема ради. Нехай це буде справді „найгірша єресь“, алеж сама історія переконує нас скільки добра, поступу й поширення горизонтів культури й знання, приносили в світ власне „єресі“, за які колись палено на костирах, четвертовано й пятновано, щоби відтак світ корився перед „еретиками“ й канонізував їх як найвищих репрезентантів людськости.

Статейка ця має глумливий заголовок „Найгірша єресь“. Виразніше трудно заявитися за єресями, котрі страшенно розвалюють суспільність (гл. про се реферат п. з. Секти і злочинність в 11 ч. „Н. Зорі“). Таким чином п. М. Голубець, котрий уже давно перейшов на схизму, докотився зі своїм щоденником до безоглядного підпирання ересий. Нема сумніву, що він або вже є в звязку з сектарами або вони до нього незабаром зголосяться з допомогою на його орган, котрий так отверто підпирає їх ідеольоґію. Се може навіть на довший час дати можність істнування „Часови“ як щоденникови, бо сектарі знаменито зорґанізовані, мають фінансову поміч з чужих, головно заморських земель і на значінні преси прекрасно розуміються. Може аж тоді, коли у нас розгориться на добре пожежа сектарства, спамятаються й ширші круги наших католиків та прийдуть до переконання, що се річ дуже небезпечна не мати в сих часах свого щоденника і що на поставлення щоденника не вистарчає присилати до істнуючих орґанів „горячі“ заклики про потребу катол. щоденника, але треба скликати в кождім деканаті збори, зібрати значний запас гроший і забезпечити бодай три тисячі передплат на цілий рік, щоб можна спробувати видавати щоденник. Та коли наперед вкоріниться сектарська щоденна преса, тоді виступ католицької щоденної преси буде спізнений. І тоді для її вкорінення треба буде без порівнання більше фондів тай те вкорінення буде проблематичне як кождої спізненої появи. Поставлення в свій час своєї щоденної преси має точно таке саме значіння як для держави своєчасне приготування озброєння, необхідного для оборони. Котра з держав в свій час про це не подбає, та при нормальнім ході подій мусить бути побита і розбита.

Хто робить довги, той брехун (Юрій Герберт).

Едґар Уоллес

Найплідніший автор анґлійського письменства Едґар Уоллес (Wallace), помер в силі віку, в 57 р. життя, на запалення легких. Був це письменник великих здібностий. Посідав правдивий талант оповідача, знав психольоґію людий, знаменито будував акцію в своїх творах, оповідав надзвичайно цікаво. На жаль, писав майже виключно сензаційні твори, для зарібку. Зиски мав великанські, але великого маєтку не лишив, бо любив газардові гри. Річно заробляв коло 40.000 фунтів стерлінґів! Написав 150 повістий, 12 театральних штук і поверх 300 новель, не рахуючи маси ґазетних статтей, кінових і перегонових оглядів. Писати зачав в 1902 р. Свої твори переважно диктував. В його творах виступає поверх 14.000 осіб! Річно писав коло міліона слів. Належав до ліберальної партії (ґрупи Льойда Джорджа).

Едґар Уоллес це безперечно незвичайний феномен робучости й сили уяви. Розуміється, фінансові умови праці мав він знамениті. Мав до розпорядимости все, чого потребував, бібліотеки, добрих секретарів, найскорших машиністок, диктафони і т. д. До того сучасний світ потребував таких творів як його: це свого рода подразняючий нерви й усипляючий опісля вивар. Та його твори подразнюючи нерви, рівночасно відвертають увагу від журби, через що не можна їх назвати шкідливими в звичайнім того слова значінні. Вони тільки під ідейним оглядом — пусті. І власне тому, розуміється при їх дуже великій живости й цікавости знаходять вони міліони читачів між усіми народами світа, без ріжниці віку і пола. Навіть найповажніші люди, котрі осуджують його твори, як поверховну тандиту, зачитуються ними.

Робучість того автора дійсно дивно велика. Бо він написав за 30 літ не тільки масу творів і безліч статтий. Він був ще шефом-редактором великого тижневика, був політиком, режісером і начальником театру. До того сам провадив фінансові справи всіх своїх підприємств — до стайні перегонових коней включно. І всі ті інтереси провадив точно і добре. При тім без памяти грав у газардові гри! Здоровля мав залізне. Як би не перестуда мігби був ще довго прожити. Деякі свої повісти кінчив диктувати протягом чотирох днів (пр. „Дивну Ґрафиню“)... Повість п. з. „Календар“ написав за 7 днів в однім з берлінських готелів на телеґрафних формулярах, що стояли на столі. Він слушно боявся, щоб читачі не думали, що ту масу творів з його підписом пускає в світ якась спілка авторів, а не один чоловік. Тому на окладинці кождої своєї книжки казав містити свій портрет: гладку виголену голову з глибоко осадженими, трохи глумливими очима, і з довгим циґаром в устах.

На подив заслуґує метода його праці, то значить таке упорядкування собі часу і способів праці, що міг давати великанську масу творів усякого рода. Як автор представляє він духа сих часів, духа пустого, що гонить з цікавости за цікавістю. А. Ч.

Охота без тяжкої праці посісти те, чого не маємо, або стати тим, чим ми не є, се жерело всякої неморальности (Шафтербери).

Маленький фейлетон.

Алькоголь у старшім віці

Алькоголь без сумніву ділає як отруя на серце і на нерви. Та хто десятками літ привик до уміркованого уживання алькоголю, той і на старість може його мірно вживати, хіба що лікар виразно йому заборонить. Під уміркованим уживанням алькоголю треба розуміти лямпку вина або найбільше пів літри пива на день. Та лучше булоб уживати вина і пива тільки раз або два рази на тиждень в означеній вище скількости. (З німецького).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Просфора в Мар. Дружині Студенток у Львові. Дня 2. II. с. р. відбулася в ґостинних мурах СС. Василіянок, при вул. Длуґоша ч. 17, святочна просфора Мар. Дружини Студенток у Львові, в якій взяло участь біля 30 членок та запрошені Ґості: Вп. пп. Бачинська і Фіґолева, та Впр. о. Др. Фіґоль і о. Ґотра ЧСВВ. Просфора зачалася о 18 год. Провідник Дружини, О. Ігумен Лучинський ЧСВВ. заінтонував прастару укр. коляду „Бог предвічний“, всі приявні підхопили її повними голосами. У своїй промові, що нею повитав Вп. Ґостей і членки Дружини, висказав Отець Провідник свою радість ізза сего, що молоденька, бо ледви трилітна, Дружина помітно розвивається, утверджується чисельно, та внутрішно кріпшає. Пригадуючи принціп Мар. орґанізації: „Не скількість але якість“, звернув Отець Провідник увагу Дружині на внутрішний поступ, як на головне її завдання та заохочував користати з усіх засобів, що їх до осягнення цего завдання подає Мар. Товариство. І ця просфора, як усі дотеперішні конференції, сходини, імпрези, прогульки, була одним із виховних середників, що дійсно причинився до закріплення в членках Марійської Дружини катол. ідеольоґії та до затіснення дружніх вязів між членками. В часі скромної вечері царив настрій радісний і при тім піднесений. Веселу ґутірку учасниць переплітали прегарні промови Вп. Ґостей, деклямації музично-вокальні виступи членок і реферат голови Дружини. Навязуючи леґенду про „Самолюбного велита“ до казки про „Милосердного князя“, що її на тамтогорічній просфорі оповіла одна виділова, з радістю ствердила голова Дружини в своїм рефераті, що добре зеренце, кинуте в часі минулорічної просфори на пригожий ґрунт умів і сердець членок, випустило вже кільце, бо ось проект, піднесений на торічній просфорі зорґанізувати харитативну діяльність членок, діждався сього року, на заклик св. Отця до хрестоносного походу спомагаючої любови, свойого здійснення у виді новоформуючоїся Харитативної Секції. А девіза її: „Харитативна діяльність не зі світської ґуманітарности випливаюча, але з християнської любови Бога й ближнього“. Не тільки врадували, але й піднесли серця членок слова признання Вп. Ґостей-промовців для стремлінь і праць Дружини. Богатим досвідом утверджені в своїх переконаннях, впевняли поважні Промовці молоду Дружину Студенток, що найліпше духове підготування до життя дає Школа Марії та що там, де є лелійний прапор Марії в житті одиниць, родиться довкруги добро, краса й сила. Піснею „Нова радість стала“ — закінчилося о 20 год. просфора Мар. Дружини Студенток у Львові. Учасниця.

Техніка на услугах місій. В Німеччині повстало осібне товариство ,що заосмотрює африканські місії в найновіші здобутки техніки. Місіонарі послугуються не лише автами звичайними й тягаровими, але також літаками. Це незвичайно улекшує їм їх тяжку працю.

Боротьба за рівноправність. Католицького духа набуває молодь передовсім в катол. школах. Тому франц. католики домагаються від свого правительства свободи навчання і субвенцій для приватних катол. шкіл.

Занепад секти старокатоликів у Швайцарії. За останних 10 літ зменшилося там їх число з 55 на 45 тисяч. Число католиків сильно побільшилося.

Протест голяндських католиків. Католики зложили в Газі протест против насильства над Чином Єзуїтів в Еспанії.

Муринський представник при Ватикані. Дня 1. II. с. р. приняв Св. Стець на торжественній авдієнції заступника республики Ліберії при Ап. Престолі. Дотепер не мали ще Мурини свого заступника в Римі.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

БУДЖЕТ НА РІК 1932—3 ухвалений голосами проурядової більшости послів ББ. Національні меншости і польські опозиційні партії голосували проти бюджету.

ЩЕ ОДНУ СКАРГУ внесли Українці до секрет. Союза Народів, а саме у справі проєкту нового закона про військову кольонізацію українських та білоруських земель. Землі „на кресах“ діставалиб польські жовніри безплатно.

МІН. ПЄРАЦКИЙ, відповідаючи на інтерпеляцію українського клюбу, признав, що підчас увязнення і переслухування 9 селян з Чижикова в жовтні мин. року міг зайти випадок побиття увязнених для вимушення зізнань. Одначе це не доказане. Міністр зарядив перенесення обвинувачених поліціянтів і переведення дисциплінарного слідства.

КС. ПОСОЛ ШИДЕЛЬСЬКИЙ, — член польської партії християнсько-демократичної, виступив з тої партії. Він був членом львівської ґрупи хадеків, просанаційної.

ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА уряду — заявив мін. рільництва Янта-Полчиньский — змагатиме до осягнення найвищих цін рільничих продуктів. Уряд стремітиме за всяку ціну до осягнення поплатности в рільництві й удержання активности білянсу рільництва.

МІН. ОСВІТИ ЄНДЖЕЄВИЧ заявив на засіданню освітної комісії сойму, що в справі приватного шкільництва внесено окремий законопроєкт про недержавне шкільництво. Нема мови, каже міністр, про утруднювання приватної ініціятиви в тім напрямі.

В БЕРЛІНІ були знов криваві сутички між гітлерівцями і комуністами. У висліді 48 ранених.

НАЙБІЛЬША ОРҐАНІЗАЦІЯ РОСІЙСЬКИХ ЕМІҐРАНТІВ це „Військовий Союз“, котрий має 35.000 членів. Доля їх на еміґрації незавидна, майже всі тяжко бідують. Молодше їх покоління, виховане вже на еміґрації, винародовлюється й затрачує чуттєвий звязок з Рідним Краєм („Ост-Европа“).

В МОСКВІ відбувається 17-та конференція комуністичної партії.

МІЛІОН РОСІЯН БЕЗ ДЕРЖАВНОЇ ПРИНАЛЕЖНОСТИ. „Ост-Европа“ оповістила таку статистику: В Злуч. Держ. Півн. Америки є 30.000 Росіян (з чого половина в Ню-Йорку), в Анґлії 3.000, в Бельґії 8.000, в Німеччині 60.000, в Фінляндії 8.000, в Ромунії 70.000, в Царгороді 1.500, в півн. Китаю і в Манджурії 90.000, в Польщі, Чехословаччині, Югославії й бальтійських державах (разом) 200.000, у Франції 400.000 і т. д. Майже всі ті еміґранти се люди інтеліґентні.

ПО КОРОТКІЙ ПЕРЕДИШЦІ Японці знов зачали бомбардувати Шанґай. Населення в страшній паніці втікає. Рівночасно більші японські сили дійшли до Харбіна й увійшли в се місто.

КИТАЙСЬКІ СТУДЕНТИ розгромили в Нанкіні м. і. редакцію щоденника „Слитрал Дейли Нюс“.

ТЕРРОРИСТИЧНИЙ РУХ в Індії з кождим днем росте. Майже що дня доносять про замахи. Недавно кинено бомбу в місцевости коло Бомбаю, котра ранила 7 поліціянтів.

В УРУҐВАЮ вибухли комуністичні розрухи.

ЛЬОРД ЧЕРЧІЛЬ сказав у розмові, що фінансова скрута більше ніж усе інше причиниться до зменшення збройонь.

ВЕЛИКЕ ЗАНЕПОКОЄННЯ викликав звіт представника торговлі Анґлії з Індією. Наслідком бойкоту анґлійських товарів в Індії, ввіз до Індії зменшився о 31%, вивіз о 29%.

НОВИНКИ

Суд у Львові видав увільняючий присуд в процесі проти поліційних функціонарів Войцеховского, Ковальчука й ін., потягнених до відповідальности за побиття політичних вязнів підчас переслухування.

В Синевідську Вижнім, в хаті Шкалубина відбувалися збори „Сельробів“ під проводом М. Павелця з Люблина. Коли до хати увійшли 2 постерункові, присутні кинулися їх розброювати. Постерункові почали стріляти. У висліді Павелець вбитий, Шкалубин і його жінка ранені. Увязнено 5 осіб. При вбитім аґітаторі знайдено 1.200 зол.

Пожежа вибухла в Поморянах (пов. Зборів). Згоріли два доми і господарські будинки.

Супруж заключено в третім чвертьріччу мин. року 53.962. З тих 37.722 припадає на римо-католиків, 5.293 на грекокатол., 4.682 на православних, 4.390 на жидів, 1.602 на протестантів і 273 на інших. На 1.000 осіб заключило супружжа 7,6 римо-католиків, 6,3 гр.-катол., 5,9 жидів, 4,8 православних. Се статистика для нас дуже некорисна.

Жінка безробітного театрального реквізитора С. Зубеля у Львові, підрізала бритвою трилітного сина і сама поповнила самогубство з нужди. Дитина вмерла, Зубельова також вмерла.

Усе своє майно вартости 100.000 зл. призначив чортківський громадянин Ян Корженьовский на утворення й удержання приюту для старців. Опіку над приютом поручив К. ОО. Домініканам і маґістратови м. Чорткова.

В Золочеві увязнено трьох учеників укр. ґімназії, Б. Антоняка, Р. Квасовського і Безпалка. Антоняка другого дня звільнено. Причина увязнення невідома.

Замерз на полі недалеко Чорткова 13-літний Самуель Шток з Чорткова, зблудивши наслідком сильної сніговії.

Пожежа вибухла в Жовкві при вул. К. Мушкета. Згоріли два доми і 6 господарських будинків. Десять родин остало без даху над головою.

Безробітних умових працівників зареєстровано в Польщі 38.692. В дійсности є їх коло 50.000.

Ратункове Поготівля у Львові заосмотрило 70 осіб, які відморозили носи і вуха.

І-а кляса в поїздах буде скасована. Міністер Кін заповів на засіданні сенатської комісії скасування І-ої кляси в зал. поїздах в нутрі краю. Першу клясу залишать лише в міжнародних поїздах.

В нових коробках сірників, випущених сірниковим монополем, непропорціонально велика скількість сірників не надається до вжитку. Про це доносять тютюневі купці.

Над північною Норвеґією шаліла страшна буря. В м. Сеня вихор змів до моря ціле село рибаків. Багато кораблів і лодок рибаків потонуло в морі. Шкоди величезні.

Ґумовими палицями розіґнала поліція в Берліні 1.500 демонстраючих студентів-гітлерівців. Вони демонстрували проти усунення з університету кількох гітлерівських студентів за протижидівські демонстрації.

У звязку з війною на Далекім Сході починають в ріжних містах Европи орґанізувати спілки, які мають заосмотрювати китайську армію в живність. М. ін. така спілка повстала в Ґданську.

Жертви

о. Володимир Антонович, Волківці, п. Борщів, зол. 5 на укр.-католицьку пресу. 1—1

Впр. о. А. Хлистун — Ватероліет, Н. Дж., 1 дол. на пресовий фонд кат. преси. 1—1

Гр. кат. уряд. парох. в Снятині зол. 13.70 на кат. пресу зі збірки з нагоди Імянин Кир Григорія, Еп. станиславівського. 1—1

Біржа

ҐРОШІ: Амер. доляр у приватних оборотах 8.89 зол.

ЗБІЖЖА: (Ціни в зол. за 100 кґ. льоко стація навантаження парітас 200 км.). Жито сел. 22.25—22.50, ячмінь 18—20, краєва кукурудза 15—15.50, промисл. бараболі 2.80—3.00, гречана каша 33—35, просо 18.50—19, житний ґрис 12—12.25, пшен. ґрис 12.25—12.50, лубин 15—16, прасована солома 4.50—5, прасоване сіно 9—10. Ціни ячменю, ґрису, ґречки й пенцаку підскочили.

В Адміністрації „Нової Зорі“

можна дістати отсі видання:

Бібліотеки Укр. Катол. Орґанізації:

(Ціни в зл.):

Ч. 1. Основи соціольоґії 3.—
Ч. 3. Спіритизм 2.—
Ч. 4. Життя св. Кирила і Методія 0.80
Ч. 5. Я. Л. Секти й сектанти 0.60
Ч. 6. С. Томашівський: **Петро, перший уніятський митрополит України-Руси** 1.50
Ч. 7. Греко-катол. Церква (історія) 0.95
Ч. 8. Д-р О. Назарук: **Преса** 3.40
Ч. 9. Борці за Церкву Часть І. св. Павло 2.—
Ч. 11. Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті** 0.50
Ч. 12. о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві** 0.60
Ч. 13. Зброя до оборони і наступу. Начерк проповіди про пресу (добр. даток).
Ч. 14. о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас** 0.80
Ч. 15. Борці за Церкву Ч. II. 2.—
Ч. 16. Християнське виховання молоді (пров. думки Енцикліки) 0.40
Ч. 17. Еп. Гр. Хомишин. Пастирський Лист про політ. положення 0.40
Ч. 18. О. Назарук: **Галицька делеґація в Ризі** 1.80
Ч. 19. Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика** 0.50

ИНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук: **Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція** 3.00
о. Д-р Т. Галущинський: **Думка і наука Церкви в питанню літург. мови** 0.20
Д-р С. Томашівський: **Десять літ українського питання в Польщі** 1.50
Д-р С. Томашівський: **Наша чільна партія у власнім зеркалі.** Критичні замітки. 1.00
Д-р Ст. Томашівський: **Про ідеї, героїв і політику** 2.00
О. Назарук: **Роксоляна** (повість). 12.00
О. Н.: **Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії** 0.50
Проф. Л. Коплєр: **Релиґія й політика** 1.80

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАЛЯС: „Украдений рай“.
КАСІНО: „Трейдер Горн“.
ОАЗА: „X — 27“ (Марлена Дітріх).
КОПЕРНИК: „4 піхотинців“.
МАРУСЕНЬКА: „4 піхотинців“.
УТІХА: „Шість тижнів серед апашів“.
МІРАЖ: „Стріла Ероса“.
СТИЛЕВЕ: „Він або я“.

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ҐЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 12-50

ФОРТЕПЯНИ УЖИВАНІ, майже нові, Bösendorfera, Rösiera, Beckera, Kochkorselta, F. Wirtha (u Bösendorfera), Petrapa, Oesera, і инших по цінах конкуренційних на довгоречинцеві сплати від зл. 1.300. „ДІМ ШОПЕНА“, Львів, Сикстуська 11. 16—2—4

ПРОДАМ дві гарні освоєні серни по 100 зол. за штуку. — По близші інформації писати на адресу:
Ґаєвий ЯКІВ ПЕТРУСЬ
в Заряді Дібр Богородчани.
(2—3)

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 13 (511). Львів, неділя, 21 лютого 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. На кордоном чверть-річно 1 ам. доляр
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Замах на базиліку св. Петра

ПАТ доносить з Риму: В базилиці св. Петра близько гробниці папи Інокентія II знайшли вечером підозрілу скринку. Коли її відчинили, показалося, що в ній була бомба значної вибухової сили. — Таким чином безбожники добираються вже й до головної святині християнства.

Китай апелює до св. Вітця

Просить о слово до китайського народу.

З Женеви доносять: Голова китайської делеґації в Союзі Народів, др. Єн, звернувся до Папи Пія XI з просьбою, щоб оповістив письмо до китайського народу. Кардинал секретар стану Пачеллі відповів телеґрафічно, що св. Отець молиться за мир між двома великими народами, котрі з Божої волі сусідують з собою, бо в удержанні мира заінтересований весь світ.

Америка безсильна супроти Японії

Бо вірила у святість міжнародних договорів.

Вислужений американський адмірал Фиск оповістив радієм промову такого змісту: На випадок війни між Америкою і Японією американська воєнна фльота не в силі боротися далеко від своєї бази, в західній части Спокійного Океану. Се прямий наслідок безумної віри американського народу в святість міжнародних договорів. Одначе на договори тепер ніхто не уважає.

Поспішні зброєння большевиків

Не знати, чи зі страху, чи в замірі нападу.

Німецька преса приносить такі вісти з Лондону: Анґлійська дипльоматія має певні інформації, що Росія стягає великі маси військ у Владивостоці. До сеї хвилі невідомо, чи совіти роблять се зі страху перед евентуальним нападом Японців на Владивосток, той нерв Росії на Далекім Сході, чи в замірі напасти на Японців за те, що вони заняли Харбін. До якої міри ситуація поважна, свідчить факт, що Америка стягає до Шангаю значні сили. В Лондоні панує погляд, що вже в найблищім часі наступлять події тяжкі своїми наслідками.

В Москві очікують війни

Бояться, що Японці займуть Владивосток.

З Москви доносять: Тут загально рахуються з близьким вибухом війни. Скрізь обговорюють уже час, в котрім Японці займуть Владивосток, що мусілоб викликати війну. Атмосфера воєнних поголосок набрала признак нервозности. Війна на Сході на устах всіх. Дослівно скрізь про се говорять.

На океані робиться все тихіше

Великий упадок пасажирського руху.

Преса пише, що пасажирський рух на Атлянтійськім Океані постійно меншає. Сего року він менший на 33% від попереднього в тім самім часі. Німецький Льойд висилає до Полудневої Америки тільки один корабель на місяць. Анґлійська лінія Кюнарда здержала будову 72.000 тонового корабля. Тільки Італійці будують далі кораблі й заповідають, що сего місяця між містами Ґенуа і Ню-Йорк зачнуть курсувати їх два нові кораблі: „Рекс" (51.000 тон) і „Ґраф Савоа" (48.000 тон). Отже з виїмком Італійців не будує ніхто кораблів.

Вигнаних з Еспанії Єзуїтів приняла Бельґія

Частина вигнаних з Еспанії Єзуїтів 350 осіб, прибула до Бельґії. Їх привитали торжественно в Брукселі при участи шкіл, катол. союзів, духовенства, представників уряду і міста. Уряд відступив для вигнанців один з найгарніщих середновічних замків Марнеф. В нім колись найшли приміщення Єзуїти вигнані з Франції. До замку належить парк і кілька фільварків.

Снігові й морози в Европі

В Еспанії замерли всі ріки.

Зі всіх країв Европи надходять вісти про великі снігові й морози. Майже в цілій Анґлії сніговія тревала три доби. У Франції найбільші морози на заході. В Еспанії замерзли всі ріки, що там рідко лучається. Вся Словенія покрита снігами на 1½ м. грубости. В північній Італії сніги, температура низше зера.

Женевська конференція

залежить від манджурського конфлікту.

Китайський представник на конференції для розброєнь заявив: Доля розброєння і самої конференції залежить від висліду манджурського конфлікту. Коли договори Кельоґа і Союза Народів покажуться без значіння, китайський нарід й уряд мусітимуть вважати своїм обовязком створити армію, яка змоглаб забезпечити Китай перед небезпекою.

ТАБЛЬО ДЛЯ АБІТУРІЄНТІВ І ШКІЛЬНІ ҐРУПИ
по спеціяльно знижених цінах
виконує
АТЕЛІЄ ФОТОҐРАФІЧНЕ
„УЕНУС"
Львів, Академічна 24. — Тел.: 38-08.
1010 24—25

Лише економічно сильні нації є сильні політично, тому кожний Українець повинен щадити, щоб скріпити економічно себе і свою націю. Свої ощадности повинен вкладати до Кооперативного Банку
„ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.
4—12—х

Політичні проблєми

у „Відкритім Листі" до українського консерватиста пера Дра Яна Бобжиньского.

„Alle deine Ideale sollen mich nicht abhalten, wahr zu sein".
Goethe.

Відкритий Лист дра Бобжиньского з листопада 1931 р. присвячений найтруднішій частині політики, т. зв. „політиці високій" або міжнародній. А в области сеї політики вже сам предмет, який він вибрав, накинув йому знов найтяжшу її частину, а саме проблєму, як наладнати співжиття між народами державним і недержавним, в данім випадку: польським й українським. Ся проблєма передовсім длятого дуже тяжка, бо кождий істнуючий стан має з природи річи тенденцію до утревалювання себе. Велика трудність сеї проблєми ще більшає тому, що український нарід не живе всеціло в межах польської держави, тільки сягає далеко поза неї і простягається в орбіти трьох инших держав: Чехословаччини, Ромунії й Росії (званої тепер СССР). Що більше! Істнує значна часть території, заселеної українським народом, котра взагалі н і к о л и не знаходилася в межах польської історичної держави, то значить старої Польщі, ні навіть не була під її впливом. Від західної межі нашої Лемківщини (село Шляхтова) до східної кінцевої точки, де звенить українська мова (устя Тереку), провадить лінія довжини 2.105 км. Сей величезний простір, занятий людьми одної мови, (в часах коли щойно зачинають кристалізуватися національні держави) скорше чи пізніше повинна й може переняти о д н а національна струя. Та рівно ясно, що визначити напрям національної політики Польщі не тільки до цілости але й до частини того великого етноґрафічного комплєксу українських земель — річ надзвичайно трудна. Бо тут треба взяти під увагу не тільки міжнародні взаємини Поляків (котрі як нація вже скристалізовані в державну силу) з Українцями (котрі репрезентують щойно етнічну, до державности доперва назріваючу силу), але й політику внутрішну, релиґійну, економічну, аґрарну, промислову, торговельну, соціяльну, культурну і т. д. — в обох комплєксах під оглядом історичним, сучасним і майбутнім. Є ще й інші великі трудности, получені з тою проблємою, особливо в людськім матеріялі по обидвох сторонах і в психіці того людського матеріялу. Деякі з тих трудностий представимо в дальшім тягу сеї праці.

Якже п. Бобжиньский підходить до того ґордійського узла проблєми, в котрій є цілий лябіринт тяжких справ і на котрій вже раз заломалася стара державна Польща, що він сам виразно признає і підчеркує.

Треба признати, що він підходить до тої проблєми дуже зручно та в спосіб

одиноко можливий у політичній практиці: він передовсім обмежує свою ціль до малого обшару великого комплексу українських земель, до Сх. Галичини. І на тім шматку землі обмежує свій *зазив до невеликого покищо* гуртка людий, про яких припускає, що вони істнують і що вони повинні мати бодай деякі думки свого світогляду созвучні зі світоглядом його і його групи. З тим невеличким гуртком *людий* на невеликій розміром території, котрих доперва шукає, хоче дійти на разі до ідеольоґічного порозуміння в деяких справах. Коли вдалосяб довести до повної созвучности світоглядів анальоґічних груп обох народів тай оформити обидві групи в орґанізовані кадри з ясними цілями — тоді вдалосяб осягнути велику мету: створенням української держави („звязаної з Польщею сильними вузлами приязни, союзу і співпраці“) забезпечити істнування й розвиток обидвох націй, польської й української та їх велике значіння в міжнародній політиці.

Нема ніякого сумніву, що сей плян п. Бобжиньского під оглядом теоретичним збудований льоґічно. Під оглядом практичним він *можливий до* переведення в життя, — rebus sic stantibus то значить, коли розвиток світових подій в области економічно-соціяльній не переверне всего до гори ногами й не викличе довгого і страшного хаосу, серед котрого переводження в життя взагалі всяких того рода плянів не буде виключене.

Та на світі можливі всякі річи. Оглядатися на те, що може бути й нічого не робити, се булаб обломовщина, яка до нічого нас не довелаб. Ми мусимо дивитися передовсім на те, що є, і щось робити, бо живий живе гадає. А перед нами є проект представника політично найбільше зрілої польської ґрупи чи струї. Отже маємо обовязок придивитися йому холодно й розважно тай дати на *нього* нашу відповідь. Доказ політичної зрілости струї, до котрої належить автор відкритого листа, видно також в тім, що він виступає прилюдно з предложенням союза в часі коли ми Українці як нарід лежимо тяжко побиті й поранені тай — не дурім себе — не маємо ніде на всім світі ніякого приятеля, котрий хотівби й мігби нам дати допомогу.

Дійсно, тепер ми як нарід у такім стані, що його не представляє ніщо так правдиво як перші три речення відомої притчі Спасителя:

„*Один чоловік ішов з Єрусалиму в Єрихон* і попав між розбійників, котрі здерли з нього одіж і поранили його і пішли, оставивши півживого. Припадком ішов тою дорогою якийсь священик і побачивши його, минув. Також і левит був коло того місця, приступив і подивився на нього і минув. А один Самарянин, ідучи прийшов до нього і побачивши його, змилосердився. І приступив до нього й обвязав рани його і полив їх оливою і вином. І посадив його на скотину свою і привіз його в гостинницю і доглядав його. А на другий день, коли відходив, виняв два срібні денарії, дав господареви гостинниці і сказав: Доглядай його і що більше видаш я вертаючи віддам тобі“...

Значна часть тої притчі Спасителя вже справдилася на нашім народі, — що правда з тим додатком, що він сам прикликав найстрашніших розбійників, яких знає історія й сам помагав обдирати себе та завдавати собі рани. І бачили муку його священики народа, до котрого належить автор „Відкритого Листа“, та не тільки не помогли йому, але ще розятрювали рани його (докази на те в часі найтяжщих переходів *нашого народу оповіщували ми* в „Н. Зорі“). Переходили попри раненого й офіціяльні державні „левіти“ та постійно минали його. Так було весь час істнування нової Польщі. А далі — вже не знати, чи і як здійсниться та притча на нашім народі. Тут обєктивні й субєктивні дані вже інакші.

Представник найбільше зрілої ґрупи сусідської нації свідомо виступає не як Самарянин а як політик, який також в інтересі власної нації предкладає приязнь і спілку раненому. І срібні денарії, які коштувалоб лічення раненого, можна взяти з оставшого ще майна його тай ще богато тих „денаріїв“ лишилосяб. Та всі ті незгідности в дальших анальоґіях обєктивно зовсім не виключають *можливости* приведення раненого до повної сили його, в котрій він мігби стати дуже пожаданим союзником.

Коли ми вже зачали цитатом зі св. Письма, то пригадується ще одно місце з нього, котре вже зовсім можна приложити до великої справи, яку обговорюємо. А те місце виглядає так:

„Ніхто не пришиває латки з небіленого полотна до старої одежини, бо відірветься (нове) від старого і діра буде ще більша. І не вливають нового вина у старі міхи, бо інакше міхи прорвуться і вино витече і міхи пропадуть. Но вливають молоде вино в нові міхи, тоді збережеться одно і друге“.

Дра Бобжиньского рішучо не підозріваємо в ніякій нещирости. Вже тому, що він у своїм „Відкритім Листі“ сказав тілько ґіркої правди своїм землякам Полякам, як мабуть ні один польський політик до сеї пори. І якраз тому варт уважно придивитися, чи нова олива й нове вино, які він нам несе в імени свого табора, не влиті у старі міхи. Варт і треба докладно придивитися ще й тому, бо сам др. Бобжиньский признає, що стара Польща провадила супроти нас злу політику, котрою знищила і нас і себе. Отже в новій політиці, коли вона має бути будуюча а не руйнуюча, не сміє бути нічого з тих *злих чинників, котрими давна Польща* довела до тяжкого нещастя. А коли такі чинники відкриємо, то треба їх піддати критиці в цілі їх публичної оцінки й усунення, покищо в умах одиниць і ґруп, які додумалися до того, що польсько-українську проблему можна і треба розвязати так, щоб та розвязка стала основою до створення лучших взаємин між обома народами, ніж були досі. Др. Осип Назарук.

Муссоліні у Ватикані

(Від нашого кореспондента в Риму).

Місяць тому донесли часописи про відзначення, яких св. Отець уділив італійському королеві, наслідникові престола й відтак Муссолінієви та прочим міністрам. Муссоліні одержав велике відзначення „Сперон д'Оро“. Вже тоді загальна була думка, що се безпосереднє приготування до відвідин Муссолінія у Ватикані. І дійсно „Іль Пополью ді Рома“ з 10. II. с. р. ч. 35 доніс, що покінчені переговори відносно церемоній приняття у Ватикані Начальника Уряду, та що по підписанню дотичних протоколів дня 11. II. св. Отець прийме Муссолінія на осібнім приватнім послуханню. Вибрано день, в котрім три літа тому назад підписано Лятеранський пакт. Відвідини відбулися не лише при збереженні всіх формальностей та церемоній, які вимагані при приниманню у Ватикані суверенів держав, але й при великім ентузіязмі Риму. Від раня того дня ціле місто удекороване було італійськими бандерами, всі крамниці, крім споживчих, були замкнені, а на будинках, котрим Лятеранський пакт признає екстериторіяльність, повівали також папські бандерії.

Муссоліні виїхав о год. 10.30 з венетської палати в товаристві Де Веккі ді Валь Чізмон, італійського амбасадора при Ватикані; міністра, Рокко; підсекретара Президії, Джунта; секретаря Міністерства закордонних справ, Фані; президента журналістичного Уряду, Польвері; радника італійської Амбасади при Ватикані, Де Стефані, і церковного радника при тійже Амбасаді, Монсіньора Пелліцоля. Всі вулиці від венетської палати до границі „Чітта дель Ватікано“ обставлені були кордоном війська й поліції.

В 15 мін. пізніше Муссоліні прибув до Ватикану. Авто задержалося на тзв. „кортіле ді Сан Дамазо“, де очікувала вже папська жандармерія з папським прапором, щоб віддати гостеви приписані почести. Зараз при вході до палати приняли Муссолінія Монсіньор Арборіо Мелля ді Сан Елія і „Камаріері сеґрети ді спада е каппа“: Конте Кіяссі, Конте Карачольо ді Форіно, Конте Ґгезі і комендант Тодіні. Вже близько папських апартаментів вийшов напроти голови італійського Уряду монсіньор Камілльо Кавча Домініоні, „Маестро ді камере“ св .Отця, і запровадив гостей до т. з. салі Папи Климентія, де вже очікували їх церковні й світські достойники. Відтак сам Муссоліні удався до приватної бібліотеки св. Отця. Авдієнція тревала від 10.45 до 11.50, т. з. годину і 5 мінут.

„Оссерваторе Романо“ з 12. II. б. р. ч. 35, хоч дуже точно і з подробицями подає всі формальности й перебіг авдієнції, ні одним словом не зазначує ні змісту, ні загального вражіння тих будь що будь важних відвідин провідника фашистів. Лиш „Ля Трібуна“ з 12. II. ч. 37, подає кілька висказів про вражіння, яке виніс сам Муссоліні. Коли по годинній авдієнції повернув до свого оточення, всміхаючися сказав: „Прегарна авдієнція, прегарна авдієнція“. Відтак коли монс. Кремонезі заговорив до Муссолінія: „Ексцеленціє, довга була авдієнція“, — той відповів: „Так, довга й гарна“.

Потім удався Муссоліні до Й. Е. Кардинала Секретаря стану, Пачелія й на конець до Базиліки св. Петра. Там знова у вході при головних дверях приняв його Архіеп. Пелліцо словами: „Вже третий раз приймаю В. Е. в сій святині“. *Коли фотоґрафи хотіли приступити* й висвітлювати, Муссоліні обернувся і сказав: „Підчас молитви не висвітлюється“. Відтак уклякнув і довше перебув на молитві. Другий раз приклякнув при вел. престолі й таксамо молився довше й з скупленням духа. Коли опускав базиліку й Архіеп. Пеліцо замітив: „Ексцеленціє, сподіємося, що се не останні ваші відвідини в базиліці“, — відповів: „Ні, — вправді кажеться „омне трінум перфектум“, та істнують відвідини, котрі не повинні кінчитися за третим разом“.

О год. 1-ій в пол. Й. Е. Кардинал Пачеллі, віддав візиту Муссолінієви при великім загальнім одушевленню народу, зібраного на венетській площі. Всі відчули, що поправилося відношення між Ватиканом і фашистівським Урядом Італії, котре в останніх часах деколи сильно було напружене. Католикам так Італії як і за кордоном впав з грудей тяжкий камінь. Тому, наведений вище фашистівський журнал „Ля Трібуна“, кінчить статтю про відвідини Муссоліня у Ватикані такою заввагою: Одно знаємо, що так св. Отець як і Муссоліні мають тісамі бажання любови, згоди, мира; тусаму сильну постанову виповнення взаїмних зобовязань і повного узнання прав, які приналежать кождій стороні зосібна. А се більше як достаточне, щоби взаімні відношення Італії й Церкви остаточно були закріплені; ті саме, котрих тому три роки довершено і котрим на імя: Лятеранський пакт.

Рим, в половині лютого, 1932. — Т. Ґ.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

ЛИСТИ З СЕЛА

Теперішне село се руїна*).

Говорити тепер про господарські відносини села — це значить говорити про його руїну. Ця руїна в основі підорвала розвиток сільського господарства і страшною катастрофою загрожує селянському загалови. З кождим днем затирається ріжниця між богачем і середняком, між середняком і бідним. Село помалу але систематично пролетаризується.

То- правда, що цілий світ переживає страшну господарську крізу, небезпечну хоробу капіталістичної господарської системи. Цю крізу особливо відчуває рільниче населення всіх країн, але може найбільшим тягарем вона впала на плечі українського селянства.

Вже перед війною наше село було дуже упосліджене в порівнанню з заграничними селами. Брак освіти й орґанізації, примітивна господарка і т. п. робила наших селян тяжко поворотною масою, котра не могла упоратися з вимогами життя і вийти з тісних рам галицької нужди. В останних роках перед війною ця тяжко поворотна маса почала троха рухатися. Пішла праця над освітою й орґанізацією господарської самооборони, пішла праця в напрямі розвитку аґрикультури. Але війна спинила цей процес і все перевернула до гори ногами. Поставила межу між „нині“ і „вчора“, основно змінила характер села. Ця війна розторощила галицьку загумінковість, пробила вікно в світ, між людий. Селянин, який досі бачив тільки своїх односельчан і людий з найблизшої околиці, дуже подібних до себе і по вдачі і по одежі, навіть у дрібничках, нараз побачив у своїм селі чужих людий: Німців, Мадярів, Чехів, Словаків, Хорватів, Москалів, Татар, Турків, Черкесів, Кіргізів, Калмиків і и. Він мимоволі мусів приглядатися їм, бо самі лізли йому перед очі майже на кождому кроці, лізли в хату і докучали у всім. Він пізнавав їх вдачу і звичаї, мимоволі порівнював їх з собою, а висновки самі насувалися. Цяж війна вигнала нашого селянина в широкий світ, між людий. Він побував у німецьких краях, був на Мадярщині й Чехах, в Австрії, в Стирії, в Тиролю, в Італії, в Альбанії, в Сербії, в Болгарії, в Ромунії, у Франції, в Бельґії і т. д. Кидали ним по ріжних побоєвищах, по ріжних фронтах. Він бачив ріжні краї, ріжних людий, пізнав їх спосіб життя, їх культуру. А пізнавши їх — мусів порівнювати з тим, що бачив на рідній землі, в рідним селі. Він наглядно переконався, що його село далеко по заді чеських і німецьких сіл та щиро бажав собі, щоб його рідне село дорівнало цим культурним селам. Тому власне цікавився всім, що бачив у цих селах, що було нове для него і що було гідне наслідування. Ця примусова блуканина поширила світогляд нашого селянина і збудила його інтерес до ріжних справ. Наведу приміри:

1. З вибухом світової війни я опинився на сербському фронті. Після незвичайно завзятих 16-ти дневних боїв австрійська армія під командою ґенерала Франка дня 10 серпня 1914 р. переправилася через ріки Саву і Драву, вступила на сербську територію і стала посуватися вперед. Наші жовніри — Українці з Галичини — побачили бідні сербські села і поля та не могли з диву вийти:

— Диви, яка тут біда, — говорили один другому. Я гадав, що вже ніде нема гірше, як у нас. А тут хати правдиві „кучі“, земля також нічого не варт і міста дуже занедбані. І чого нашому цісареви забаглося ще тої сербської нужди?...

— Дивна річ, що Серби так завзято боронять тої нужди.

— Якби ми так боронили власної землі — то ми малиб свою українську державу, сильну на цілий світ!...

До таких висновків доходили наші хлопці, ті „штандовці“, що просто з австрійської касарні опинилися на сербському фронті. Примір геройських Сербів будив їх національну свідомість, будив почуття конечности оборони своєї національної гідности, своєї землі й нації.

2. Після рани отриманої на сербському фронті я опинився в шпиталі, а по одужанню перейшов до кадри. Вона в тім часі стояла у Вайцу, біля Ґрацу, потім перенеслася до Літомержіц, на Чехах. Мене приділили до вишколу новобранців, які опісля перейшли до маршевої батерії. Моя батерія складалася переважно з Українців і я нераз з нею запускався на вправи в якнайдальші села району Літомержіц, щоби своїх гарматчиків якнайбільше запізнати з культурою чеських сіл. Вони приглядалися їх порядкам і говорили між собою:

— Тут села краще виглядають, ніж у нас міста. Тутейші селяне ходять як пани, а кождий з них свідомий і знає свій гонор.

— Земля у них гірша, ніж у нас, але як вони її обробляють! Тому не дивниця, що й земля тут краще родить і більше зисків приносить, ніж у нас.

— Якби ми так свою землю управляли і так господарили, як Чехи або Німці, то ми сталиб багачами на весь світ!...

В німецьких та чеських селах зростала господарська свідомість наших селян. В тих селах в часі постою наші хлопці, наші селяне, як жовніри австрійської армії, вільними хвилями помагали місцевим господарам в їх полевих і домашних господарських роботах. Притім приглядалися всему і вчилися богато річий. Не один вже тоді свято постановив собі, що як верне до рідного села, то буде господарити так, як німецькі й чеські селяне господарюють у себе. З найкращими намірами вертали наші селяни до своїх осель, але дійсність перекреслила їх наміри та сподівання...

Тут війна шаліла, вихор знищення гуляв по нашій землі. Цілі околиці зметено з лиця землі. Люди ніби звірі крились по землянках, инші окопи замінили на приміщення для себе і своїх родин.

Цілих шість літ наші землі були ареною завзятих воєнних змагань. Ріжні армії переходили взад і вперед і жадна з них не щадила нашого населення. Найбільш потерпіли сільські господарства. Що не згоріло в огні, то забрали війська. Брали збіжже і пашу, брали худобу і всякий інвентар, а в заміну за це пхали селянам реквизиційні квіти. Все наше здорове мужеське населення було на війні, а самі жінки з дітьми не могли упоратися зі всім. Нераз не було збіжжа на засів, не було коний і найконечнішого знаряддя до управи ріллі. Внаслідок того засівна площа мусіла звужуватися. Цілі простори в прифронтовій полосі лежали облогом. Тому не дивниця, що з війни село вийшло знищене й обдерте зі всего. В заміну за це воно мало троха паперових корон, повно реквізиційних квітів і посмертних виказів тих, що впали на полі бою...

По війні село стало перед конечністю відбудови всего від самих основ. Цю відбудову наше село мусіло переводити виключно власними силами, бо чужа державна влада не помагала йому. Не дала жадних кредитів, а власна готівка скоро розійшлася. Село богато стратило зі своїх ощадностей, що пропали в австрійських банках внаслідок розвалу австрійської монархії. Стратило також на переміні корон на гривні, які з приходом Поляків зовсім стратили свою грошеву вартість. Стратило наше село і на переміні корон на польські марки. А потім девалюація і переміна на злоті до решти витягли з села всякий гріш. Село відчуло великий брак готівки і мусіло задовжуватися в ріжних лихварів, переважно в Жидів, бо держава не давала кредиту, а наші фінансові інституції не були в стані задовольнити кредитових вимог села. І так село не стямилося, як попало в руки лихварів і задовжилося по самі вуха. Була надія, що настануть кращі часи і село легко сплатить свої довги. Та часи не змінялися на кращі, навпаки — вони щораз то гіршали. Не було жадних зарібків. Село мусіло випродувати все, щоб заплатити відсотки від довгів, податки, асекурацію і т. п. драчки. А ці драчки постійно зростають і врешті стали правдивою язвою села. Зразу селянин пильнував цих платностий і позичав на них, де міг, то випродував, що міг. Тепер позичити нема де і нема вже що продати. Тому не дивниця, що екзекутор буває щоденним гостем в селянських хатах. Селянська праця зводиться за безцін, ідуть на ліцитацію селянські ґрунта. Але і вони стратили свою вартість, як і вся инша селянська праця. Тому не дивниця, що село припинило свою дальшу розбудову і занехало всяких господарських реформ, воно не прогресує — а регресує.

Нинішне наше село — це страшна руїна. Мабуть страшніша ніж після нападу Татар. Бо Татари прийшли і пішли собі далі, перед ними було можна дещо заховати, а тепер зовсім не те. Від початку війни аж досі невпинно тягнеться рабівнича господарка, яка з села витиснула вже все, що можна було витиснути. Тепер вона сягає по одинокий варштат селянської праці, по землю. Селянин не годен її оборонити і стає безрадний супроти того лиха, яке на него валиться з усіх сторін.

Село пролетаризується. Щораз більше в ньому жебраків. Число жебраків буде більшати в міру поширення ліцитацій на селянські ґрунти. З того можуть радіти чужі шовіністи, що корчиться нам стан посідання (хоч із їх станом не лучше) і можуть радіти наші доморослі комуністи та соціялісти, що „численність українського пролетаріяту росте з кождим днем“, — можуть радіти всі ті, що в цім вбачають власний інтерес, але для нашої нації це явище страшне і грізне своїми наслідками.

Б. К.

*) Ряд попередних „Листів з села“ гл. в „Новій Зорі“ чч.: 461, 463, 465, 469, 480—1, 491 і 495.

Прикована ланцюгом жінка

Демонструє у французькім сенаті.

У французькім сенаті була оригінальна демонстрація жінок. Підчас засідання сенату почала якась жінка скидати з ґалерії проклямації, взиваючі сенат до приспішення праці над законом про виборчі права жінок. Предсідник перервав засідання і приказав усунути демонстрантку. Одначе виявилося, що ця жінка була прикована до фотелю ланцюгом, обвиненим два рази довкруги її бедер, при чому конець ланцуга був замкнений на колодку. З великим трудом удалося перерізати ланцюг і перенести демонстрантку до канцелярії президента сенату. Тут виявилося, що демонстрантка переслала президентови сенату коперту, в котрій був ключ до колодки і лист з просьбою о приспішення праці над виборчим законом. В листі було також написано, що розірвання ланцюгів буде наче символом освободження жінок з політичної невоґі.

Зі стріл, які метають в тебе ті, що були тобі близькі, влучить тебе напевно тільки перша стріла: всі инші вже не можуть так поцілити, бо ти вже віддалишся душею від тих, що в тебе стріляють.(Е. Стратен-Штернберґ).

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

В 50-ТУ РІЧНИЦЮ РЕФОРМИ.

7. Історичні замітки про Чин СВВ на тлі листа о. Сарницького до Папи Льва XIII.

В сих часах дразливого націоналізму треба вияснити, чому протоігумен Сарницький в листі до Папи Льва XIII пише, що надармо шукати в нас своїх сил до переведення реформи і треба ті сили взяти від Єзуїтів. Наш протоігумен написав це тому, бо се була правда. Наш Чин був дуже сильний під кождим оглядом, особливо в 18 ст., але підупав.

Як світлий чоловік видів о. протоігумен Сарницький великі браки в своїм Чині, котрий упав через політ. невзгоди, через розбиття на три части катол. держави, в котрій Чин працював, через ліберальну Австрію та православну Росію. Відтак по цілковитім розборі Польщі Чин коротко животів ще в Росії до 1864 р. Остаточно наш Чин остав лише в Австрії. В Росії ще Катарина II. засудила наш Чин на загибіль, яку завдав Чинови Николай I. в рр. 1831—1839 а остаточно довершив знищення Чина так званий „цар освободитель“, Александер II. Той цар дійсно „освободив“ наш нарід і від Чина і від віри на великих просторах. Хоч Чин вратувався в Австрії, та й тут дивили на власність монастирських дібр захланним оком і бажали збільшити державний скарб коштом монастирів. Коли Папа Климентій XIV. змушений европейськими дворами, передовсім Бурбонів, у Португалії, Франції, Еспанії, Пармі, Пяченці, а відтак і інших держав, зніс Чин Єзуїтів в 1773 р.[27]), маєтки Єзуїтітв забрала держава. В Австрії зачали також забиратися і до касовання інших — отже і василіянських. Почали зносити монастирі, зглядно стягати менші в один більший монастир[28]). Задля заборони переписуватися з Апостольською Столицею і через пануючий тоді в Австрії систем Йосифа II., ослаб був католицький дух також на монастирях нашого Чина. Австрійський уряд зніс безпосередну залежність Чинів від Папи та підчинив протоігуменів, зглядно провінціялів, під власть епископів. Він уважав екземпцію монахів (незалежність від епископів) шкідливою для держави, бо через те удержується прямий звязок Чинів з Римом, а цісар і уряд сего не хотіли. Знесено навіть залежність Чинів від їх власних ґенералів чи протоархімандритів. Епископи мали бути ґенералами для Чинів, бо епископ після думки Йосифа II. був головою Церкви в своїй діецезії та комісарем уряду. Василіяни звернулися тоді через протоігумена Онуфрія Братковського до ціс. Марії Тереси, щоб їх не піддавала під юрисдикцію епископів. До Риму не могли писати, бо уряд строго заборонив. Братковський у просьбі до Марії Тереси покликується на правила св. Василія, устави Церкви, папські і синодальні конституції та просить цісареву, щоб у Василіян була на дальше збережена незалежність від епископів і тим самим залежність під Папи. Так само просив і протоархімандрит Порфірій Важинський, пізніший епископ Холмський, о ту саму річ. Отже видно у них щиро-католицького духа. І Братковський і Важинський покликуються на тридентський Собор, що і при екземпції епископи мають зверхну власть над монахами. Одначе кс. Хотковский закпив собі і з Василіян і з Важинського. Хотковский каже, що його за те, що він удавався до ціс. М. Тереси а не до польського короля, „Господь Бог покарав“, бо він був підданим короля польського (Хотк. II, ст. 375), хоч Холм належав тоді до Австрії. Ту кару Божу видить Хотковський в тім, що Важинський як епископ був підданий раз Австрії; раз Росії в рр. 1790—1804. Називає його versipilis (що міняє шкіру). До ціс. М. Тереси удавалися і латинські Чини, бож Галичина від 1772 належала до Австрії, але Хотк. бере селиш Василіянам за зле і каже, що се кидає особливе світло на цілий Чин Василіянський! Забуває, що заперечує сам собі, бо пишучи що і другі Чини удавалися до уряду, на ст. 362, п. т. каже що: „жаден лацінські закон чеґось подобнеґо не зробіл“... До тої міри засліпив кс. Хотковского польський націоналізм.

До ослаблення католицького духа у нас причинилася аґітація за православієм, котра повстала на тлі нашого націоналізму, викликаного польським націоналістичним шовінізмом і гнетом. Російські політичні впливи через Поґодина і других російських романтиків панславістів як Раєвський, втягали богато наших людей на службу Росії так в Холмщині як і в нас, в Галичині. Задля невиробленості національної ідеї в нас у першій половині XIX ст., та ідея ніби славянська, а в дійсности московська, у нас дуже приймалася а з тою східною ідеєю політичною також і релиґійна, то значить схизматицька. Та послідна так глибоко увійшла в наше життя, що не тільки тодішні то є в рр. 1870—1880 народовці думали по православному, але й тепер ще є одиниці віддані ідеї, що православіє се мовляв наша релиґія. І хоч знають, що в православію є крайний розвал і деморалізація, то таки хотілиб відводити людей від унії.[29])

О. Сарницький слушно пише в листі до Папи, що Чин стратив богато з давного блеску і не може ставити опору новочасним стремлінням до православя, ані тим менше поширювати католицького духа в народі. Василіяни в рр. 1860 до 1882 не були вже такими ревними місіонарами і провідниками св. унії як був в XVII ст. Василіянин Антоній Грекович, офіціял митр. Потія. Не мав уже Чин таких місіонарів як Ераклій Костецький, ігумен і ректор уманської ґімназії[30]), Боніфатій Фізикевич, Канівський архімандрит а попередно місіонар в Шаргороді, проповідник в Луцьку[31]). Славним був також наш почаївський архімандрит Іван Сківський, що вчився в Винниці а 1800 вступив до Чина. Він вчив в Умані, відтак студіював на ун-ті в Вильні й учив у школах василіянських в Кремінці, Барі і Любарі. Був 1882 конзультором Чина а 1824 став архімандритом. В липні 1831 вивезений царськими жандармами разом з другими отцями до кріпости в Київі. Відтак був інтернований в Костромі.

О. Сарницький знав те світле минуле свого Чина та його сумний стан теперішний. Тому звертає головно увагу на науку і провід монашого життя в новіціяті; ставить отже просьбу до Апостольської Столиці, надати доброго маґістра новиків, бо від него залежить виховання монахів. Такого маґістра не можна вже було знайти в Васил. Чині і се о. Сарницький кілька разів заявляв митр. Сембратовичеви. Такий маґістер міг бути лише з Чина ОО. Єзуїтів. Як учить історія нашого Чина, подібний прецеденс в Чині вже був. Щоб перевести таку реформу новіціяту і то без великого шуму, піддає о. Сарницький Апостольській Столиці, щоб Чин відразу був винятий зпід юрисдикції Ординаріятів, бо вже за реформи Рутського від 1617 р. підлягало 30 монастирів лише протоархімандритови, котрим був митр. Рутський (1613—1637). По нім були другі митрополити чи епископи протоархімандритами аж до р. 1675. Тоді архімандритом вибрано вже звичайного монаха на снові буллі Папи Александра VIII.[32]) (1655—1667). Орґанізація Чина під одним протоархімандритом за Рутського, вибір протоархімандритом о. Пахомія Огілевича 1675 р. були приготовчим кроком до виняття Чина зпід юрисдикції Ординаріїв. На ґенеральних капітулах Чина предсідником був ще митрополит а на капітулі в Дубні 1743 р.

---

[27]) Климент XIV. був до сего змушений, бо Франція і Неаполь забрали були вже навіть деякі папські провінції; Марія Тереса згодилася на розвязання Єзуїтів ще чотири роки передтим а коли розвязано їх Чин то вона дякувала Папі, бо те розвязання управнювало її до забрання Єзуїтських маєтків. Єзуїтам забрано в одній Галичині 6 великих монастирів; сам львівський мав маєтку 1.040.652 фл.; 6 резиденцій і кілька мійських домів, всього вартости понад 8.000.000 фл. Єзуїтського ґенерала вкинув папа Климентій XIV. до вязниці замку св. Ангела, де він помер не дочекавшися слідства. Гл. Władysław Chotkowski, Historya polityczna Kościoła w Galicyi za rządów Maryi Teresy· T. 1, ст. 201. Краків 1909.

Автор згаданого твору, католицький священик, професор університету в Кракові, відноситься крайно ворожо до нашої Церкви а з окрема до Василіянського Чина. Пише з кпинами, з іронією. Всьо в нашім Чині йому не подобається. Протоігумена Онуфрія Братковського, що був Унівським архімандритом називає „протоєрей“ (на ст. 380. цит. твору), хоч як професор церк. історії повинен був знати, що у нас нема протоєреїв. Навіть такому оборонцеви Церкви перед рос. урядом як пр. митр. Язонови Смоґоржевському закидає, що у нього була: „ґрека фідес“ (ст. 501). Дивним дивом: католицький ксьондз Хотковський і Москаль Батюшков, якого нераз цитую, зійшлися разом. Та у схизматика Батюшкова стрічається більше признання для деяких наших владик (крім св. Йосафата) і більше обективности. Справедливість вимагає зазначити, що не всі польські історики дишуть такою ненавистю до нас. Напр. кс. Садок Бароич, Чина Домініканів, пише про наш Чин з великою любовю.

[28]) Перший знесено монастир Домініканів в Бохні 1777 р. і то на домагання директора салін гофрата Гайтера, відтак монастир Бернардинів 1788 р., потім інші (Хотковский, II, ст. 323). Той кс. Хотковский дивний католик. Польський шовінізм відбирає йому можність глядіти на історію так, якою вона є і як її представляють навіть самі розумні Поляки. Він думає, що всьо польське — добре, а всьо українське нездале. Мученики уніяти на Підляссю, по його словах були радше Поляки як Українці („рачей Поляци як Русіні“, II. ст. 396). Недивно, що дехто з польських шовіністів каже що і св. Йосафат був Поляк!

[29]) Досі є священики, таки наші, галицькі, такого давнього типу, що волять православіє й остерігають Волиняків перед унією. Пор. чч. 70 і 71 львівського „Часу“ з 28 і 29 Листопада 1931: „Ми боїмося, щоб наші браття (Волиняки) мимо добрих своїх намірів, не попали в другу, ще гіршу скруту (друга гірша як варшавська — се римська). Автор, священик закидає Римському Престолови (пише мале „р і п“, — а так все писали про Апостольську Столицю російські урядові круги та схизматицькі історики як Т. Батюшковъ — пор. Холмска Русь, ст. 176), що помимо торжественних приречень, не зберігав їх і т. д. Виступає проти торжества Пресв. Евхаристії, цілком як схизматики: Сімашко, Криницький і Попель та другі. Той священик, що підписавшися в „Часі“ з 29. XI. 1931. „Галицький уніят“, се вірний тип Наумовича, Попеля і др. Святому, унійному ділу на Волині ставить відразу гальму в виді марева латинізації, яке бачить у празнику Пресв. Евхаристії, — котрий, як він каже, обходиться у православних на кождій Літурґії; словом, пропаґує в „Часі“ явно схизматицьку ідеольоґію.

[30]) О. Ераклій Костецький, оден з найревніших місіонарів України, знаменитий проповідник і мученик 1768 р. Скінчив університет в Вильні, був ігуменом в Замості, Теребовлі, наконець як Францішок Салезій Потоцький основав монастир в Умані; при нім ґімназію та стацію місійну (1765); о. Костецький був першим ігуменом того монастиря (від 1767). З великим теплом пише про нього еп. Ліковський.

[31]) О. Боніфатій Фізикевич, Канівський Архімандрит, ур. 1749. Вчився в василіянській школі в Бучачи, вступив до Чина в 16 р. життя в Почаєві, вчився реторики в Гощі, фільософії в Замості, теольоґії в Римі. Висвячений 1773, працює як проповідник в Луцьку, як місіонар і проповідник в Шаргороді. Архимандритом став у Каневі. На полі освіти положив великі заслуги, відзначався педаґоґічним талантом. На архімандрію вступив по Іннокентію Матковськім. Для василіянської школи, до котрої присилали учнів аж з Київа і з за Дніпра, був великим добродієм і фундатором. Як монах і настоятель монастиря був окрасою Чина. Помер 1804 р. Гл. Podręczna Encyklopedya kościelna т. XIX—XX. Варшава 1910, ст. 226—227.

[32]) Булля: Sollicitudo pastoralis officii з 30 мая 1665.

був вибраний спільний для двох провінцій протоархімандрит. Від того часу, зглядно від затвердження постанов капітули Папою Венедиктом XIV. Василіянський Чин був винятий зпід власти (управи) епископів[33]). Розвій чина вимагав сего конечно, бо інакше кождий епископ на свою руку заводивби інші порядки для Чина, а се булоби причиною замішання і неладу в Чині. Те виняття Василіян зпід юрисдикції епископів скасував Йосиф II декретом з квітня 1774 р. таксамо як і всіх інших Чинів не питаючи навіть Апостольської Столиці[34]).

До Чина вступив о. Сарницький, як знаємо, 1850 р., а сам говорить що вже в тім часі не було властиво магістра новиків, то є учителя монашого життя який викладавби новикам засади аскетичного життя, толкував правила й устави Чина та вправляв молодих монахів, зглядно кандидатів на монахів, в молитві, послусі й інших чеснотах. Каже також, що навіть старші від него не мали такого духовного проводу, бо не було вправного магістра новиків. Значить, в Чині не було основної підстави монашого життя а кандидати самі мусіли здобувати собі яке таке поняття про законне життя. Новики окрім хору (утрені, часів, вечірні, повечеря), який щоденно відправляли разом з двома священиками, і Служби Божої, не мали ніяких духовних вправ. До сповіди приступали раз в рік і рідко коли причащалися. Словом, вернули майже до того, що було перед унією. Тоді видів той сумний стан великий ум Рутського, який є мужем провидіння в нашій Церкві, і болів над тим станом тодішних монахів. Тому як лише став митрополитом, скликав 1617 р. в день Св. Іллі 20 липня ігуменів і других Отців до своєї маєтности до Новгородовича на зїзд. На тім зїзді ухвалено м. і., що всі монастирі мають становити одну Конґреґацію або провінцію під зарядом одного настоятеля, то значить ухвалено централізацію, без котрої розвиток сили Чинів дуже утруднений, а серед деяких обставин неможливий. Покровителем цілого Чина став митрополит Рутський, який був заразом протоархімандритом Чина. Новиків мав приймати не кождий ігумен, як було досі, але протоархімандрит. Новики мали відбувати новіціят в призначенім на се монастирі під надзором магістра. Отже більше як через 200 літ в Чині був магістер, аж в XIX ст. той уряд занедбано і се довело до занедбання виховання молодих монахів. Ще перед ухвалою 1617 р. магістром на новіціяті в Вильні, у монастирі св. Тройці, за митр. Потія, був один з ОО. Єзуітів, о. Ленчицкий. Під доглядом митр. Потія, св. Йосафата, котрий 1614 р. став архимандритом Виленського монастиря, відтак митр. Рутського виховувано в новіціяті ревних монахів, які відтак стали борцями за унію. Вже в XVII ст. всі західні дієцезії як Володимир, де була гр.-кат. катедра, Полоцьк, Пінськ, Холм, відтак Перемишль і Львів а XVIII ст. 1702 р. і Луцьк, стають католицькими, до чого богато причинилися василіянські місіонарі, що поширювали унію по цілій Україні. Василіянин Методій Терлецький пішов на Угорщину і до Сербії й там орґанізував уніятську Церкву.

Василіянські монастирі в XIX ст. були в гіршім стані як до реформи Рутського, бо і чисельно було менше монастирів і між монахами в 1882 р. не було вже Потіїв, Кунцевичів, Рутських, які піднеслиб Чин, що хилився до руїни. Один о. Сарницький не маючи ніякої помочи від своїх монахів і свого краєвого духовенства, взявся за велике діло реформи і зачав від її основи, від новіціяту. Той свій намір дотично реформи виложив у своїм письмі до Папи.

Цікава замітка о. Сарницького що до так званих тодішних консисторій[35]). Не подав лише мотиву свого терпкого, може й за острого висказу на їх адресу. Всі замітки о. Сарницького були використані Апост. Стлицею в буллі „Сінгуляре президіюм“ з малими лише змінами.

З наведених в сім уступі фактів з ріжних часів видно в зарисах немов перекрій внутрішнього стану нашого Чина в ріжних періодах його розвитку. На тім тлі тим виразніше виступає велика думка протоігумена Сарницького.

(Далі буде).

[33]) Булею: „Inter plures“ з 2 мая 1744 р., в котрій найважніше отсе місце: „Interim decernimus ut in monasteriis Abbatialibus Protoarchimandrita omne jus habeat in bona monasterii atque in personas Monachorum: Metropolitanus autem interiori Monachorum regimini nullatenus se ingerat; quoniam advertimus Metropolitanum ipsum de anno 1686 interius omne Religionis gubernium eidem Religioni et Protoarchimandritae reliquisse“. Отже Протоархімандрит мав власть над всіма монастирями а митрополит, котрим тоді був Атаназій Шептицький (1729—1746), не мав уже права вмішуватися до управи Чина. Вже від митр. Кипріяна Жоховського управу передано Чинови і Протоархимандритови, а той підчинявся безпосередно св. Конґреґації Пропаганди.Згадана булля заадресована так: Venerabili Fratri Athanasio Szeptycki Archiepiscopo Metropolitano totius Russiae: nec non Dilectis Filiis Protoarchimandritae, Archimandritis Abbatibus et Monachis Ordinis S. Basilii Magni Ruthenorum Benedictus Papa XIV. Venerabilis Frater et Dilecti Filii, Salutem et Apostolicam benedictionem. Кінчиться булля: Datum Romae apud S. Mariam Majorem die II. Maji MDCCXLIV. Pontificatus Nostri Anno IV. Протоархімандритом в тім часі був Полікарп Мигуневич, б. ігумен Білський. Ґенеральну Капітулу скликав тоді Апостольський Нунцій до Дубна в маю 1743. Предсідником був митр. А. Шептицький. На тій капітулі ухвалено злуку двох провінцій: Литовської як старшої і Польсько-руської в одну Конґреґацію (Архів Львівського Монастиря). Гл. Шематизм Коссака.

[34]) Кс. Хотковский і в тій справі не може обійтися без насмішок над Василіянським Чином. Гл. II. ст. 375.

[35]) „Слово“ з 20 мая 1882 — в ч. 49 цитує з „Ґазети Народової“ ч. 144. допис з Риму про якісь шикани каноніка Малиновського. „Ґаз. Нар.“ називає кан. Малиновського „нефортунним дорадником“ митр. Сембратовича.

Справа календаря

Започаткована Вп. послом Др. Ярославом Олесницьким публична дискусія в справі зміни церковного календаря довела вже до поважних і корисних вислідів. Велика більшість тих, що забрали участь в дискусії, заявилася рішучо за тим, щоб наш дотеперішний церковний календар змінити і то вже в найближчій будучности. Виходилоб отже, що справа вже дозріла до остаточного вирішеня.

Тому, що в тій справі зі сторони священства сказав слово лише Впр. о. М. Каровець ЧСВВ., відповідаючи тим, що хотять таки дальше триматися церковного, старого стилю, уважаю за вказане до сказаного Впр. о. Карівцем докинути кілька подій з пережитого і з душпастирської практики.

В моїм рідним селі перед 50 роками були лише дві селянські родині лат. обряду. Не було там отже ні костела, ні взагалі жадної иншої інституції, чи чинника (двір жидівський, школи ні постерунку ще не було), що в тій справі міґби мати якийсь вплив на населення. Та люди — з дуже малими виїмками — „святкували“ лат. Різдво і Великдень. „Не знати — казали — котрі свята старші“. Святкували на свій спосіб, виїжджали на сусідні села до знакомих латинників, або „з орудкою“ до місточка, віддаленого 12 км, ніби за тим, щоб бути в костелі на відправі... Те саме спостерігав я і в иншим місцевостях нашої землі. Те саме діється й тепер в моїй парохії, бо — скажім собі правду — наш нарід дуже любить „святкувати“, а ще до того „з оказією“. В місцевостях, де вже було більше латинників, тимсамим і костел, святкували вже всі немов обовязково. Навіть величалися тим перед „впливовими“ латинниками та дорікали чи дещо „переказували“ до тих, що в лат. свято щось робили — хочби лише на подвірю.

З огляду на такий настрій нашого населення в тій справі деякі священики, передовсім по містах, зміняли самочинно порядок нашого Богослуження і правили перед Утренею співану Службу Божу („рурати“ чи „пастирку“), або — коли їх було більше — правили Богослуження так, щоб зачинати і кінчити рівночасно з Богослуженнями в костелі. Була у них добра і благородна інтенція, та дуже часто якраз з сеї причини стягали на себе підозріння, що „латинщать“ наш обряд.

Мірилом любови і привязанности до нашої Церкви й обряду було і буде лиш се, чи наш нарід бере участь в наших Богослуженнях і чи залежить йому на виключно нашій священичій послузі. Як бувший сотрудник львівської святоюрської парохії через 12 літ стверджую ще і нині, що в декотрі латинські свята ми мали в церкві більше людий, передовсім рано, як у деякі наші свята. Коли припадав разом Великдень, то справді не можна було в тім часі заспокоїти всіх, хоч нас було звичайно 5, часом і 6 сотрудників. Посіщення парохіяльні в часі Богоявлення і свячення пасхального хліба були в тім часі переважно лиш у тих парохіян, що нас о се просили; коли знова латинський Великдень був разом з нашим, нас просили до таких домів, де ми навіть не припускали, щоб ті родини були цілковито, або лише в части нашого обряду. Вже тоді, за Австрії, крилися з обрядовою приналежністю „хліба ради“. А щож доперва тепер?...

В тім часі лучалося мені кілька разів мимо волі — бо і я в дечім був залежний — бути на „свяченім“ у деяких міських станових стоваришеннях, котрі, річ зрозуміла, як залежні від можних світа сего мали не нашу фірму. Осмілені чи підбадьорені присутністю свого священика, коли почули ще і свою рідну відправу поводилися так, що з участи їх у відправі безперечно можна було ствердити, що більшість з них — наші люди. Вони силою конечности і невідрадних обставин обоятніли щораз більше до свого рідного, а привикали до чужого. Так було давніше, коли нам ще свобідніше дихалося. А щож доперва тепер?

Випадалоби згадати ще й те, що якраз тепер у змінених обставинах з причини ріжниці в церковнім календарі лучаються нам немилі приключення з парохіянами, нпр. в костелі вже вийшли оповіди, а в церкві лише дві. Приготовляють весілля і лат. парох, не зважаючи на ніщо, дає шлюб. І т. п. Додатиб іще й се, що в наші святочні дні склепи та всілякі крами цілий день отворені. Се знова причина, що значна частина наших парохіян якраз у наше свято полагоджує всілякі домашні орудки і то навіть підчас Богослуження.

Через юліянський календар ми тут в Галичині дуже богато стратили і далі тратимо. Се кождий неупередженій мусить ствердити як тільки блище розглянеться в тім предметі. Колиж тепер в тій справі забрали голос наші передові люди, добре мисляча інтеліґенція, то можна мати повну надію, що якраз вона вплине на менше свідому і незорієнтовану народню масу, щоб евентуальні зарядження нашої духовної власти в тій справі приняла щиро, з довірям і належним послухом. І нема сумніву, що наш нарід на загал радо за тим піде, бо і він при ріжних нагодах висказує таке своє побажання. Одинацята година! Треба всіма силами ратувати і скріпляти ті рештки, що по численних і болючих втратах нам ще остали...

Може бодай тепер по тяжких ударах якась благородна частина нашої суспільности зрозуміє і належито оцінить стремління і журбу про народню душу Високопреосвященного Кир Григорія! Сеж їх щаслива гадка і навіть започаткування переведення її в дійсність перед кільканацяти роками. На жаль, неприхильно принята і неузнана. А кілько то страт ми заощадилиб собі, якби були тоді пішли за голосом Преосвященного Григорія!

о. Андрій Гаврищак
парох Устя Зеленого.

Маленький фейлєтон

Відносини в Еквадорі

Політика

На площі столиці стоїть памятник освободження Еквадору: орел. Кондор (гербова птиця Еквадору) розірвав свої ланцюхи, перед ним скулився зі страху еспанський лев зі списом в боці. Се на передній стороні. А на другій стороні памятника буквами в бронзі отсі слова: „В послусі й вірности королеви Еспанії клонимося...“ Треба знати, що Еквадор республика...

Служба

Індіянські служниці в Еквадорі дешеві. Зате вони відшкодовують себе інакшим способом

— „Ти вкрала два фунти цукру“, переконує еспанська пані свою кухарку.

— „Два фунти цукру!“ сміється Індіянка. „А ви нам украли цілий Еквадор “

Гиґієна.

Відколи лікар став президентом Еквадору, для гіґієни робиться богато. А саме — що дня робить санітарна поліція ревізії в одинокій німецькій пекарні, котра має одиноку туалету на цілу дільницю... Господар питає нарешті:

— „Чого ви мене вчіпилися? Таж се одинока чиста пекарня, а всі ваші страшно брудні!“

— „Власне тому. Бо деж наша санітарна поліція має вчитися?“

Рікард Кан (Амбато, Еквадор).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ЛИСТИ С. ТОМАШІВСЬКОГО І „ЛІТ.-НАУКОВИЙ ВІСТНИК“

Цитати чи фальсифікати?

Маємо в нашій бідности один журнал присвячений літературі й науці, як на се вказувалаб його назва: „Літературно-Науковий Вістник“. На жаль, він від довгого часу не сповняє своїх завдань як слід.

Одна з негативних прикмет повоєнного „Літ.-Наук. Вістника“ під редакцією дра Д. Донцова се поборювання противників с п р е п а р о в а н и м и цитатами з їх писань. Воно виглядає так: 1) вирівається з оригінального тексту поодинокі речення або навіть частини речень і складається з тих відривків н о в и й т е к т; 2) все, що промовляє на користь противника, навіть частини цитованих речень, пропускається. У висліді такої операції поборюваний противник виходить у „Літ.-Наук. Вістнику“ зовсім іншим, ніж є в дійсности.

Таке препарування у „Літ. Наук. Вістнику“ знаходимо вже в 1925 р. у статті дра Д. Донцова п. з. Тарговіца чи Полтава (кн. X). В тій статті автор, поборюючи українських хліборобів-державників, „цитує“ з „Хліборобської України“ слова В. Липинського. „Цитує“ так, що з „цитату“ того вийшло якраз противне тому, що написав у „цитованій“ статті Липинський. Бо в „цитатах“ Донцова Переяславська умова і Торговицька конференція вийшли як національно-державна ідеольогія українських хліборобів-державників, тоді як Липинський написав зовсім ясно, що згадана умова і згадана конференція н е є національно-державним ідеалом українських хліборобів-державників (див. „Хліборобська Україна“, V, ст. 312). Се було докладно виказано в „Політиці“ з 1925 р. Ч. 3.

Найновіший зразок свого „цитування“ приносить знов останній випуск „Літ.-Наук. Вістника“ (1932, кн. II). Має се місце в статті М. Л. п. з. З пресового фільму. В тій статті автор „цитує“ з „Н. З.“ виривки з листів пок. проф. С. Томашівського. „Цитує“ знов подібно, як цитовано колись Липинського, так що Томашівський, історик-д е р ж а в н и к, виходить як п р о т и в н и к (!) української державности. Навівши кілька таких „цитатів“, М. Л. кінчить свою замітку словами: „Так пише історик і політик, від якого, пише часопись, звідки цитуємо (себто „Н. Зоря“), походить „державницький напрямок у всій новочасній історіографії нашій“.

Пригляньмося одному-двом „цитатам“ М. Л.:

М. Л. „цитує“:

„І невже державність сама по собі має бути ціллю національних змагань і національної політики? А вжеж, що ні! Колиж ця форма недосяжна, то треба звернути всі зусилля не в напрямі погоні за недосяжним, тільки на творення реальних вартостей...“

Отже з „цитату“ М. Л. виходить, що Томашівський радить зречися власної державности і замість неї поставити собі за одиноку ціль — творення реальних вартостей самих для себе...

А тимчасом у листі Т-го уступ той виглядає так:

„І невже державність сама по собі має бути ціллю націон. змагань і національної політики? А вжеж що ні! Державність то тільки ф о р м а, в якій національні сили найкраще можуть розвиватися; колиж ся форма недосяжна, то треба звернути всі зусилля не в напрямі погоні за недосяжним, тільки на творення реальних вартостей економічних, культурних, соціяльних, моральних, які п о з в о л и л и б н а м, к о л и п р и й д е с л у ш н и й ч а с, з д а т и і н а к ш е і с п и т н а ц і о н а л ь н о - п о л і т и ч н о ї з р і л о с т и, н і ж с и м р а з о м.“

Отже Т-й не тільки не радить нам зрікатися власної державности, але навпаки: він взиває творити реальні вартости на те, щ о б у с л у ш н и й ч а с б у л о м о ж н а з б у д у в а т и н и м и с в о ю д е р ж а в у. Інакше: Т-й кликав будувати державу не словами, як се робить „ЛНВістник“ й інші наші паперові „державники“, але приготуванням реального матеріялу, необхідного при будові всякої держави, з браку якого ми не збудували досі своєї держави і ніколи не збудуємо, коли такого матеріялу не приготовимо заздалегідь. Таке становище Т-го се наскрізь д е р ж а в н и ц ь к е становище. Та М. Л. цілу частину речення з листа Т-го, де мова про се, п р о п у с т и в (!) і тим самим сенс наведеного „цитату“ вийшов якраз противний, як є в дійсности.

Та се не одинокий такий „цитат“.

М. Л. нпр. „цитує“ знов:

„Національна педагогія повинна — на мою думку — викорінити передчасний гіпноз державности...“

Такий уступ є дійсно в листі Т-го. Тільки в оригіналі він має початок і кінець тай виглядає так:

„А в тім, чому ми так фатально прорізали нашу долю 1918—19 р.? Чи тільки тому, що не розуміли гаразд і не вміли цінити і д е ї державної самостійности? Я не думаю так. Наша державна нездібність лежить не в недостаточній свідомости і хотінню, а тільки в тім, що ми до держави н е п і д г о т о в а н і (підчеркн. „Н. З.“) культурно, соціяльно й економічно... Виходить, що нам потрібно чогось иншого, ніж „державного ідеалу“, а с е — п і д г о т о в а н н я (підчеркн. „Н. З.“) до нього. Т о м у (підчеркн. „Н. З.“) то національна педагогія повиннаб — на мою думку — викорінити передчасний гіпноз „державности“ і — як колись станчики в Галичині й позитивісти у Варшаві — виховувати наперед громадянство на новочасну націю з усіми її функціями, прикметами і потребами.

Як бачимо з обох наведених цитатів, сенс їх знов не тільки ріжний але діяметрально противний собі. Бо з „цитату“ М. Л. виходить, начеб Т-й писав, що наша національна педагогія повинна взагалі викорінити в нас думку про державу, тоді як Т-й в дійсности радив, щоб наша національна педагогія якраз п і д г о т о в л я л а н а с д о с в о є ї д е р ж а в и. Підготовляла не гіпнотизуванням самим словом „держава“, але вкорінюванням свідомости, що праця над нашим культурним, соціяльним й економічним піднесенням се найкращий шлях, котрий веде до власної держави.

Подібні також інші „цитати“, котрі наводить М. Л. Вони вирвані з тексту без огляду на сенс, який мають в оригіналі, чи власне якраз тому вони й вирвані з тексту, щоб надати їм інший сенс. В них пропущене все те, що не підходить до так с п р е п а р о в а н о г о тексту.

Отже М. Л. не ріжниться від дра Д. Донцова в области цитування. Він продовжує в „Літ.-Наук. Вістнику“ традицію, яку в згаданім журналі завів нинішний його редактор. Традиція та одначе не приносить чести ні „Літ.-Наук. Вістникови“ ні його редакторови. Хіба не треба богато доказувати, до якої міри такі методи неморальні і шкідливі. Обертати думки, другого чоловіка в той спосіб, щоб його словами висказувати якраз противні думки, як він пропагував і потому за те на нього нападати та обезцінювати в очах суспільности, — се взагалі річ гидка. А щож доперва говорити, коли так поступається з думками історика, котрого все життя йде власне на те, щоб на його працях могли виховуватися дальші покоління. Тут шкода моральна переходить уже в шкідництво суспільне. І на чиїх же творах мають опісля виховуватися дальші покоління нашого народу, коли буде здискредитований одинокий наш історик, котрий пережив страшну катастрофу всеї нації та витягнув з тої катастрофи правдиву і хосенну науку на будуче! Чи можуть будучі покоління виховуватися на Донцова „Підставах нашої політики“?

Сказав хтось, що в Українців не можна скомпромітуватися. Сей висказ неправдивий. Правда виглядає ось як: в Українців є тільки одна річ, яка в їх очах може скомпромітувати публичного діяча, а саме розумна рада і розумна праця для добра загалу. Хаотик і шкідник може цілі десятки літ безкарно герцювати і вщіплювати в суспільність та в її молодь найшкідливіший розвал найгіршими способами, — і ніщо йому за те не буде. Навпаки. Він виросте в очах такої суспільности на „провідника“ і буде міг навіть дискредитувати дійсних провідників.

На все те з великою увагою дивляться чужинці, між ними навіть представники великих держав та відповідно інформують свої правительства про нашу політичну незріліть. Пишемо се на підставі певних даних, підчеркуючи не перший раз, що відповідальність за те паде не тільки на шкідників, але передовсім на тих, які в суспільности нашій мають змогу не дати тим шкідникам руйнувати останки суспільних сил та останки виглядів на будучність.

Обовязок то реверс, котрий дається сплатити тільки при помочи мозолів і рішучого використання життевих обставин. Обовязок переймає все есство чоловіка, то зачинається вже на лоні родини, де знаходимо повинність, яку діти винні родичам і родичі дітям, муж жінці, жінка чоловікови, пан слузі, слуга панови і т. д. аж до сусідів і приятелів, роботодавців і робітників, правителів і підданих в державі. Віддавайте кождому, що ви повинні, каже св. Павло, кому податок, тому податок, кому мито, тому мито, кому боязнь, тому боязнь, кому честь тому честь.“ (Смайлс).

У. З. Енцикльопедія

Найновіший 16-ий випуск УЗЕ. переступив вже половину нашої енцикльопедії й містить найбільше число гасел, бо 1676. За те менше є довших гасел. Між ними отсі довші: Марс, Марокко, Мартос, медицина, маятник, Мехіко, Милорадович, Мирович, Митрополія, (галицька, львівська, київська, литовська, московська), мистецтво, мито, мізок місто, місяць, Монголія, мова, море. Ілюстрацій є тут 113, між тими 32 українських (портретів і памятників). Дуже гарні знимки: Монблянк, Монте Карльо, картинки: Мойсей, нашого укр. мистця Устіяновича і Мікель Анджеля, оба Могильницькі: Антін і Іван. Катедра в Медіоляні (назвисько собор — уважаю за невідповідне, бо воно не віддає добре значіння: престіл, столиця епископа — так як грецьке слово: катедра. Кожду церкву можна назвати „собор“, бо в ній збираються люди на богослуження. Словом „собор“ називають Москалі кожду трохи більшу церкву, таксамо Серби. Для нас симпатичніше звучить: катедра. або катедральна церква, (звідси в Америці: катедратікум). Ще гарні знимки: Мертве море, Меран, особливо Меджибіж. Між ілюстраціями богато оригінальних, котрих ніде не подиблеш, через що наша енцикльопедія стає справді рідною, дорогою книжкою для кождого стану нашої суспільности. Се дійсно книга знання для всіх. УЗЕ інформує про всі культурні прояви науки почавши від теольогії, історії церкви, фільософії, суспільних наук, інжинерії, техніки, мистецтва і других галузей. Під гаслом миро для церковних обрядів належало додати: св. миро. Йогож посвячує сам лише Епископ у Вел. Четвер, а уживається його для великих і святих Дарів св. Духа, які уділяються при св. Тайні Миропомазання. Тому і формулка сеї св. Тайни містить в собі се значіння, — коли епископ чи з його делеґації ,як се є в нашім обряді, священик вимовляє слова: „Печать Дара св. Духа, Амінь.“ Тайни Миропомазання уділяється у нас не на основі тайни священства, але на основі тихого відпоручення епископа для уділення звичайному священикови тої власти. І в лат. обряді одержує деколи і звичайний священик права уділяти св. Тайни Миропомазання .Се було прим. на Вел. Україні в рр. 1925—1929. Наші священики уділяють миропомазання на підставі привілею, а привілей не те, що право.

Всіх гасел релігійних є 63; про папів: Мартина I. святого аж до Мартина V. (1417—1431); про кардиналів: Меррі дель Валь, до Мацейовського і Меццофанті. З нашої церковної історії приходять в тім випуску епископи: Мартушевич, еп. Луцький, відтак архіеп. Полоцький † 1833, Млодовський, архимандрит Полоцький, відтак епископ Володимирський (1766—1778); Млоцький, еп. володимирський † 1804; Мокосій Баковецький Йосиф, еп. володимирський (в енцикльопедії подано хибно: волинський, бо такого титулу епископи уніятські не мали), вступив на катедру по еп. Мороховськім († 1631), висвяч. митр. Рутським. Не подано дат його смерти, котра наступила 1655. Свою катедру окружив валами, 1653 р. його залога відбила Татарів. При митрополіях подано хибно львівську, бо такої властиво нема, є лише митрополія галицька, відновлена папою Пієм VII. 1807 р. У Львові є лише архіепископство. При митр. Сильвестрі Сембратовичеві не подано, що він був адміністратором архіепархії 1882—1885, відтак митрополитом та кардиналом. Сеж важне. Ми не богато мали кардиналів ,тож не випадає сего достоїнства опускати. Не подано також

дат що до кард. Сембратовича, бо дата в скобках є при митр. Куіловськім, а се вводить баламуцтво. Автор не був послідовним, бо при Ангеловичові подано, що він був перший гал. митрополит, а пишеться про нього під гаслом Митрополія львівська. Православних церк. діячів зазначено в сім випуску б.

При гаслі: мертва рука подано не зовсім вірне значіння того поняття. Нерухоме церковне майно називалося не тому мертвою рукою, що церква не видавала його майже ніколи, хоч держави забирали те майно дуже часто кілько хотіли і конфіскували під ріжними позорами — як прим. за ціс. Йосифа II. в Австрії при касаті монастирів, в Росії від Катерини II. почавши; за Николая I., Александра II. знесення католицьких а між ними всіх василіянських монастирів, за большевиків усі церковні добра до св. посудини включно, в Мехіку, у Франції касата всіх монастирів і вигнання всіх монахів (-инь) на вулицю, в Еспанії і других краях. Але тому називаються ті добра „мертвою рукою“ з правної точки погляду, що з них не платиться державі тих данин, що походять з таких трансакцій як право наслідства, купна, продажі, заміни і т. д. Се було підставою назви „мертва рука“. Хоч держави і на се знайшли для себе фіртку, бо від церковних та монастирських дібр платився осібний податок за те, що тих дібр не переносилося з батька на сина то що.

Слово міністрант не все означає клерика, що служить до Служби Божої. Міністрант це всякий, що служить до Служби Божої, отже і не клерик. Звичайно міністрант одягається в білу коронкову сорочку для означення свого уряду. Женщина не може бути міністрантом, хіба в разі конечної потреби може здалека відповідати, але не при престолі.

При П. Могилі належало зазначити, що він у своїм требнику стоїть в богатьох місцях на становищі католицької теольогії: форми розгрішення і богато інших річий приняв від католиків, не маючи їх у грецьких православних требниках. Він цілком слушно може вважатися українським „западником“, більше як деякі теперішні католицькі Українці. Він не видів в зах. католицизмі ніякого „ворожого становища“ та не боявся приняти від зах. католицизму того, що вважав за потрібне і корисне, не боявся пятна „латинізації“. Для нього латинське було практичніше, як східне але московське або візантійське. Він надав йому лиш свою рідну питому форму. Він бачив у західнім католицизмі більше духа як у восточних формах. При гаслі Мартель Рене належало подати, що він помер 1931 р. І сей зшиток представляється дуже симпатично. М. К.

Тяжкі економічні відносини не звільняють Вас від обовязку забезпечення будучности Вашої рідні. Тому негайно обезпечіть своє життя в користь Ваших близьких в одинокому українському Товаристві обезпечень на життя й ренти „КАРПАТІЯ“, Львів, Ринок 38/II.

1058 9—x

ВУЛИЧНІ БОЇ ПАЙДОКРАТІВ В ПАРИЖІ

„Н. Фр. Прессе“ доносить: Студентські групи націоналістів з „Аксіон Франсез“ урядили в студентській дільниці Парижа правдиву диктатуру. На днях відбули вони вуличні бої з „лівими“. Є 20 ранених, один умирає. По стороні „Аксіон Франсез“ боровся відділ з яких 150 платних людий, котрі нічого спільного зі студентством не мають. Двох з них ранено. Один має літ 36, другий 40.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Acta Apostolicae Sedis подають нові норми відносно відпусту так зв. Хрестної Дороги: Всі вірні, які поодиноко або групами з дійсним жалем по приписам Апост. Столиці відбувають Хрестну дорогу, можуть зискати совершенний відпуст.

За покликом св. Отця до добродійної акції богато римських церковних достойників жертвувало великі суми на ріжні добродійні ціли.

Беатифікаційний процес. В Ватикані розпочався беатифікаційний процес о. Вінкентія Палльоті-я, основника Товариства Палльотинів.

Президентом Орієнтального Інституту назначив св. Отець на місце мегра Д'Ербіні-я, єзуїта Еміля Германа, родом з Альзатії.

Причастіє в наміренню роззброєння. Міжнародний союз жіночих католицьких орґанізацій завізвав своїх членів з приводу відбуваючихся тепер у Женеві нарад над роззброєнням до спільного св. Причастія в наміренні всесвітнього роззброєння.

20.000 католиків східнославянського обряду начисляє польська унійна акція на Підляшу, Виленщині, Пинщині, Любельщині й у Луцьку.

Новий катол. дневник у Франції зачав виходити в Парижі під назвою „Ранна Зоря“.

Навернення Калляса? Бувший президент Мехіку Калляс, котрий перед пару роками вів безпощадну боротьбу з релігією, справив величаві орґани до церкви Матери Б. в Ґваделюпі і причинився до будови ювилейного памятника в честь Пр. Діви. Донька Калляса вийшла за католика.

Перейшов на католицизм знаний у Вильні жидівський маляр Марко Шварц разом зі женою.

Жена британськ. амбасадора в Варшаві, леді Віоля Ершіне, навернулася на католицизм.

Китайці замордували місіонаря в м. Чанґ Кія Ґуі, змушуючи його виречися християнської віри. Він відмовив і його убили.

Признання за посвяту. Кількох католиків поміщено на почетній листі французької Академії за докази великої посвяти. Між ними находяться Сестра Аврелія Патерн, котра маючи 70 літ все ще пильно відвідує хорих, і о. Друарт де Лезі, що в 70 р. життя виїхав з Франції, обняти нагляд дому прокажених в Коямі, в Японії. Помер недавно, проживши 81 літ.

Унійний рух в Індії росте. До тепер зпоміж малябрійських якобітів вернуло до єдности з катол. Церквою 35 священиків, 6 студентів теольогії, 8 монахинь і 4700 світських осіб. Наслідком того руху навернулося також 450 поган.

Найстарші в світі орґани має Марійський костел в Любеці. Орґани ті уставлено ще 1504 р.

Подяка Мусолінія. Шеф італійського уряду Мусоліні висказав Св. Отцю горячу подяку за високе відзначення, надане йому Папою.

Ордер Христа одержав італійський король від св. Вітця.

Ватикан і гітлєрівці. Серед німецьких народовців-соціялістів замітне стремління поправити зносини з Католицькою Церквою. На тому тлі повстала поголоска, будьтоби Конґреґація для надзвичайних справ мала висказатися прихильно про поправу взаємин з гітлєрівцями. Однак німецький епископат досі про це нічого не знає. Ясна річ, що така поголоска вийшла з партії гітлєрівців, щоб наблизитися до німецького центра.

„Я створив велику державу силою „яси“ (закона). Памятайте, щоб усе жити в послусі законови“. (Джінґіс-Хан Темуджін, найбільший завойовник світа).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ВСІ УКРАЇНСЬКІ ПОСЛИ І СЕНАТОРИ прилучилися 10 лютого с. р. до петиції, внесеної до Союза Народів у справі кольонізації українських земель між польських військових. Тих кольоністів зголосилося 90.000. Тимчасом рільниче населення українських земель густіше ніж польських. Мимо протесту всего українського представництва і білоруського посла Єреміча ухвалено дотичну новелю голосами ББ і заїлих ворогів ББ вщехполяків.

НОВУ УКРАЇНСЬКУ СКАРГУ проти проекту закона військової кольонізації на східних „кресах“ приняв секретаріят Союза Народів як наглу. В найблищих днях скарга має бути поставлена на денний порядок Союза Народів.

СОЮЗ ЗАЛІЗНИЧНИКІВ в Харкові ствердив, що скількість жидівських залізничників на Україні значно зросла. Одначе це викликує антисемітські виступи. Супроти того Союз домагається заінсценізування „показових процесів“ над антисемітами й уможливлення доступу до залізничних технічних шкіл ще більшій скількости Жидів. („Хвиля“).

ПОС. МЄДЗІНЬСКИЙ (ББ), ґенеральний референт бюджету, заявив в соймі, що в часі, коли явно і недвозначно заповідають нарушення територіяльної цілости держави, ніякий уряд ні свідоме громадянство не дозволить на обниження своєї оборонної готовости.

ЖЕНЕВСЬКИЙ КОРЕСПОНДЕНТ „Курєра Варш.“ доносить: В поінформованих кругах переконані, що вкінці Америці вдасться пхнути СССР до війни з Японією. Совіти вже тепер хочуть закупити воєнні матеріяли.

„ВОЗРОЖДЕНІЄ“ доносить, що в Хабаровську розстріляло ДПУ 23 членів протибольшевицької орґанізації. Орґанізацію видав провокатор червоної охранки Богоявленський.

ДПУ РОЗСТРІЛЯЛО в Азербейджані 7 управителів кооперативних орґанізацій. Їм закидали економічну шпіонажу. Крім того розстріляли 2 учителів за участь в національній орґанізації (АТЕ).

МІНІСТР ФІНАНСІВ АМЕРИКИ МЕЛЛЬОН назначений послом в Анґлії. Гувер підчеркнув сим значіння участи Америки у вирішуванню економічних світових задач, бо Меллон належить до найбільших фінансістів Америки.

СОВІТСЬКІ ЧАСОПИСИ доносять, що нанкінський уряд готов до далекойдучих уступок, щоб дійти до порозуміння з Японцями.

ҐІНДЕНБУРҐ згодився кандидувати на президента Німеччини. Гітлєрівці мали згодитися голосувати на нього. Інші телеґрами доносять, що ні. Комуністи виставили свого кандидата Тельмана.

АНҐЛІЙСЬКІ власти видалили з Індії ученицю Ґандія міс Слейд, Анґлійку, дочку анґлійського адмірала. Її вигнали тому, що вона вела пропаґанду за бойкотом анґлійських товарів (ПАТ).

„ДЕЙЛИ ГЕРАЛЬД“ доносить: Японці заявили неофіційно, що колиб Союз Народів оправдав економічний бойкот Японії, Японія захопить всі китайські пристані здовж побережжа Тихого Океану.

ЯПОНСЬКІ ЖЕРЕЛА подають, що досі в китайско-японськім конфлікті вбито 80 японських моряків і ранено 450.

В ІРЛЯНДІЇ вбито кандидата до парляменту з урядової листи й офіцира поліції. Вбивника увязнено. Убийство має політичне тло.

ФРАНЦУЗЬКИЙ УРЯД Ляваля дістав в сенаті вотум недовіря, наслідком чого подався до димісії (ПАТ).

НОВИНКИ

Скількість заключених супруж в третім чвертьріччі мин. року виносить у Польщі 53.962. Найбільше їх у львівськім воєвідстві: 6.146.

Кошти судових процесів в б. російській дільниці будуть підвисшені о 5%, в б. австрійській о 30%, у прусській дільниці будуть обнижені.

Мін-во освіти видало обіжник такого змісту: Управи приватних шкіл не повинні усувати з кляс учеників за те, що залягають з місячною оплатою і взагалі учителі не повинні про це з учениками говорити, бо це противиться засадам педагогіки. Ці справи мають заряди шкіл полагоджувати безпосередно з родичами.

Скількість безробітних в Польщі зросла за тиждень о 6.730 осіб. Загальне число безробітних виносить 332.512 осіб і росте далі.

Рада міністрів підвисшила кредит на поміч для безробітних о дальших 31,877.000 зол. Загальна сума для безробітних призначена в буджетовім преліміпарі виносить 134 міліонів зол.

Скількість самоходів в Польщі обчислено на 33.598, в тім 17.229 приватних й урядових, 6.105 таксівок, 3.752 автобусів і 6.512 тягарових авт.

Білянс вивозу товарів з Польщі був у січні с. р. додатний. Надвишка вивозу над привозом виносила 12,854.000 зол.

У Вильні шириться протижидівська аґітація. Між Жидами і студентами, що розкидали протижидівські летючки, дійшло до сутичок.

На проїзджаючих лісом на Виленщині купців Абрагама Каплана і Зайтшура напало кілька вовків. Зайтшур зранив одного вовка ножем. Каплан оборонився палицею, але зі страху онімів.

Великі тічні вовків забігають аж до сіл Виленщини і поривають з хлівів худобу. З лісів вигнали вовків голод і великі сніги.

Наслідком гірничої катастрофи в Нансо (Бельґія) погибло 16 гірників, між ними 4-ьох з Польщі.

На Горішнім Шлеську росте безробіття в застрашаючий спосіб. Положення непевне. Серед робітників пригнобленпя і зневіра. Комуністичні аґітатори вживають всіх сил, щоб довести до вибуху.

Ратункове поготівля у Львові заосмотрило 31 людий, які зголосилися з відмороженими ухами.

Інфляція доляра? З Варшави доносять, що президент Гувер предложив сенатови плян, збільшити обіг паперових долярів на два і пів міліярда. На вістку про се папери на біржах сильно підскочили.

В лютім сего року припадає 20-ліття усунення манджурської династії в Китаю. Від того часу треває там безнастання різня.

Директор одного нафтового підприємства в Дрогобичі дістає місячну платню 77.500 (сімдесятьсім тисяч пятьсот!) зол. Так сказав в соймі пос. Полякевич (ББ). Інший знов директор, якийсь п. Гласко, бере місячно 50.000 долярів, як каже пос. Санойца (ББ).

Згоріло 15 господарств в Путятинцях, пов. Рогатин, разом зі збіжжам, мертвим і частинно живого інвентаря.

Зїзд учителів шкіл технічних, промислових і ремісничих відбувся у Варшаві. На зїзді були мін. Єнджеєвич і віцемін. Перацкий.

Понад сто селян ошукали Волод. Зазуляк і Петро Кіндрат, збираючи по 2—10 зол. Вони подавали себе за агентів фотографічної фірми „Венус“ в Тарнові і гроші брали нібито на портрети.

В Филядельфії у пристані наступило кілька вибухів. Знялася пожежа на моторовім кораблі „Билдвел“. Є 12 жертв в людях. Причина вибухів невідкрита.

Десять тисяч долярів і біжутерію вартости 100.000 долярів вкрав злодій реемігрантови з Америки Артишуковови в Хочунах, пов. Лунинець.

Невідомі справники висадили у воздух фабрику амуніції в Москві. Недалеко місця експльозії найдено картку, в якій виясшено, що це відплата за зруйнування храму Христа Спасителя в Москві. Большевицька преса навіть про це не згадувала.

В цирку в Берліні розшарпав лямпарт дівчинку. Опісля дирекція цирку показувала того лямпарта численній публиці за дорогою оплатою. Поліція наказала його вбити.

Добрий відбір радієвих апаратів залежить, як ствердив проф. астрономії Стетсон, від соняшних плям. Чим менші плями, відбір лучший і навпаки.

На підставі рижського договору віддали большевики Польщі 34 скрині архівних матеріялів. Матеріяли відносяться до ріжних департаментів т. зв. Правлячого Сенату з російських часів.

Підводне анґлійське судно „М. 2.“, що затонуло, віднайдено у віддалі 5 миль від Портлянд Біллю. Видобування його з дна моря триватиме кілька тижнів.

2.000 долярів виграв антиквар Йойне Шкопек в Лодзі на долярівку найдену в старій відкупленій книжці.

Гуси і комуністична бібула. До Вильна прибуло з провінції тягарове авто з живими гусьми. Це авто видалося підозріле поліції. Тому вона перевела ревізію і знайшла в нім крім гусий великий транспорт комуністичної літератури.

Італійський рибак виловив з моря недалеко Риму статую Меркурія, яку знавці оцінюють як цінний твір мистецтва.

Памятник поетови Словацькому будуватимуть Поляки у Львові. Рада м. Львова призначила вже на ту ціль 20.000 зол.

40 тайних ґоралень викрила поліція в січні б. р. на території Схід. Галичини.

Десять літ життя тратить господиня дому на закупи для господарства, коли проживе 50 літ. Такі обчислення зроблено в Анґлії.

Нагальна буря між Устем Епископським й Іваием Пустим перевернула на дорозі фіру наладовану деревом. Селянин Мих. Підлубний з Устя Еп. погиб придушений деревом.

Страшний цикльон на острові Ревніон (на схід від Мадаґаскару) знищив зовсім столицю острова Сан Дені. В Сан Павлі завалилося богато домів. Богато жертв в людях.

На пошесть ґрипи захорувало в Царгороді 80.000 осіб, у Смирні 30.000.

Передісторичне кладовище відкрив селянин підчас орання недалеко Торуня. Кладовище походить з епохи бронзу. Найдено урни та спопелені кости.

Мечет у Варшаві мають вибудувати на міськім ґрунті між вулицями М. Рея і Дантишка.

Кемаль Паша казав перекласти Коран з арабської мови на турецьку. Від 22 січня б. р. відчитують Коран в царгородськім мечеті в турецькій мові. Ця реформі зробила на Турків сильне враження.

Одинацять міліонів упосліджених дітий має Америка на загальне число 45 міліонів.

В Наіробі (Східна Африка) анґлійські власти засудили 60 муринів на кару смерти за убиття одної жінки, котру мурини уважали чарівницею.

У Франції є коло 150 вандрівних театрів. Вони складаються нераз з кількадесять акторів. Директори цих театрів стверджують, що уподобання публики дуже понизилося. Найбільше подобаються штуки з вульґарним комізмом, детективні „бомби“ і скечі з військового життя.

Економічні круги передбачують, що СССР дуже мало зможе вивезти збіжжа в тім році, а то ізза транспортових труднощів і невідповідного переховання збіжевих запасів.

Нові поклади мідяної руди відкрито в північній Швеції. Руда високоцінна, бо має 14,8% міди. З весною зачнеться її експльоатація.

Крівава филя бунтів потрясає цілим рядом вязниць в Анґлії.

Віденські листоноси дістали ґумові палиці й алярмові свистуники для оборони перед вуличними нападами.

В Єрусалимі шаліла така сніговія, що перервано всяку комунікацію.

Про розміри крізи свідчать м. і. масові банкроцтва реставрацій і барів в цілій Польщі. В Варшаві збанкротувало найлучших 10 реставрацій і цукорень. У Львові, Познані, Люблині і Кракові також банкротують ґастрономічні підприємства.

КІНА

ПАЛЯС: „В сумерках великого міста“.
КАСІНО: „Трейдер Горн“.
МІРАЖ: „Дафніс і Хльое“.
СТИЛЕВЕ: „Воздушні пірати“.
УТІХА: „Шість тижнів серед апашів“.
ОАЗА: „Три сестри“.
ЛЕВ: „Два серця бють у вальса такт“.
КОПЕРНИК: „Баль в опері“.
МАРУСЕНЬКА: „Баль в опері“.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ФОРТЕПЯНИ УЖИВАНІ, майже нові, Bösendorfera, Röslera, Beckera, Kochkorselta, F. Wirtha (u Bösendorfera), Petrapa, Oesera, і инших по цінах конкуренційних на довгоречинцеві сплати від зл. 1.300. „ДІМ ШОПЕНА“, Львів, Сикстуська 11. 16—3—4

ПРОДАМ дві гарні освоєні серни по 100 зол. за штуку. — По близші інформації писати на адресу:
Гаєвий ЯКІВ ПЕТРУСЬ
в Заряді Дібр Богородчани.
(3—3)

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш меблі всілякого рода у ГЕШЕЛЄСА у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 13-50

МЕБЛІ люксусові і звичайні в наймодніших фасонах поручає ФАБРИКА МЕБЛІВ
КАЗИМИРА ХОЛЄВИ
Львів, Жовківська 127. — Тел. 94—63.
Спеціяльність спальні французькі ясні і теплі.
1043 18—25

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття „ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ
Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, Кордецького 51.
1 Телєфон ч. 60-04. 7—?

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 14 (512). Львів, четвер, 25 лютого 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Сташіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Велика сніговія в Галичині

Комунікація перервана. — Поїзди в краю стають. — Сніговія мете дальше.

Вже в ночи з неділі на понеділок зачали повідомляти телєфонами з окраїн Львова до центра міста, що ізза снігової комунікація стає щораз тяжша, особливо в дільницях висше положених. Коло год. 11 в ночи звязок центра з кількома дільницями Львова зовсім перервався. В понеділок оповістив командант пожарної сторожі Львова, Цєцькевич, що самоходи, які для проби висилав в ріжні сторони, не могли ізза величезних снігів доїхати на Левандівку, Сиґнівку, Пасіки і т. д. Супроти того не може відповідати за належну службу пожарної сторожи в разі пожежі в відрізаних від центра частях міста. Від тоді сніговія ще скріпилася і то так, що на ринках Львова забракло молока й інших провіянтів, бо селяни не могли дістатися до міста. Цікаво, що хоч у Львові є тисячі безробітних, то до відкопування міста зі снігів принято тільки 200. Инші побирають допомоґи, а до роботи їх не кличуть. Вісти про велику сніговію доходять з цілого краю. Поїзди спізняються або стають на лініях Львів—Сокаль, Красне — Броди, Тернопіль — Ланівці, Львів—Рава Руська, Львів—Яворів, Борки—Грималів і и. У хвилі коли замикаємо число, сніговія у Львові мете.

Нова держава в Азії

В Москві тревога і надзвичайне засідання Ради Народних Комісарів.

З Москви доносять: Проголошення Манджурської держави, з котрою має получитися в союз Монґолія, викликало тут тревогу. Зібралося надзвичайне засідання Ради Народних Комісарів і Політбюра. Совіти стоять на становищі, що договір, заключений з Китаєм 27. XII. 1929 в справі управи сх.-китайською зелізницею, має обовязувати також нову державу.

Б. цісар президентом Манджурії.

З Токія через Лондон наспіли вісти, що президентом Манджурії вибраний одноголосно б. китайський цісар з Манджурської династії, Пу-І.

Організація нової держави.

Бюро Райтера доносить з Токія: Нова манджурсько-монґольська держава має форму посередну між монархією і республикою, бо на її чолі стоїть б. цісар Китаю як президент з доживотною властю. Окремий Манджурський Банк випустить окремі гроші на основі золотої валюти, на суму 20 міліонів юанів. Один юан буде рівнатися приблизно японській єні.

Велика офензива Японців під Шангаєм

скінчилася на загал невдачею.

„Юнайтед Пресс“ доносить: В суботу почали японські війська ґенеральний наступ. Сиґналом до атаки був заглушуючий гук армат недалеко Чапеї. В головній японській кватирі як в улиї. Маси японських військ маширують в напрямі Чапеї. Японські бомбові літаки кружляють безнастанно над вулицями Чапеї. Японці атакують також порт Вусунґ з воздуха, від моря та від суші і заявляють, що мусітимуть також вести боротьбу на анґлійсько-американськім відтинку. По останнім віськам Китайці майже скрізь удержалися.

Німецьке становище в справі розброєнь

. Брінінґ хоче загального розброєння, а гармати гудуть...

Канцлер Брінінґ сказав у промові на конференції для розброєнь в Женеві: Ся конференція дає можність привернути довіря в міжародних справах. Теперішний економічний скандал світа полягає в першій мірі на політичних чинитьбах і пересаднім та нерівномірнім стані зброєнь. Німецький уряд і німецький нарід домагаються по їх власнім розброєнню загального розброєння. Німецький нарід очікує розвязки проблєми загального розброєння на засаді рівноправности і рівної безпеки всіх народів. Проєкту конвенції опрацьованого приготовною комісією Німеччина не може принять, бо він не відповідає потребі й промовчує певні суттєві питання. Німецька делеґація внесе свої предложения.

Анґлія утворила Воєнну Раду

З огляду на грізне положення на Далекім Сході утворено в Анґлії воєнну раду під проводом Болдуїна. В її склад увійшли міністри: війни, маринарки, загр. справ і фінансів. Її ціль: охорона анґлійських горожан в Китаю. Передбачена також співпраця анґлійської фльоти з австралійською, яка в разі потреби виїде до Шанґаю. Відпустки в маринарці здержані. Резервісти дістали наказ бути готовими до евентуальної мобілізації.

На Забайкаллі повстання проти совітів

„Харбінское Время“ доносить: На Забайкаллі кипить велике повстання. Район Шилки захоплений повстанцями. В їх руках також стація Розмахнін. Повстанці понищили совхози і перебили комсомольців.

Ціле місто завіяне снігом

В горах Сан Жуан, у стейті Колоредо (в Америці) небувана сноговія завіяла ціле місто Сільвердон. Воно вже три тижні телєфонує на всі боки просьби, щоб доставити йому палива й поживи. Та надармо, бо в величезних снігових заспах застрягають навіть найсильніші снігові плуги. Таксамо завіяло коло 500 родин, що живуть у самітних фермах коло озера Вилзона. Там сніги стоять рівно з дахами домів і дібратися до них неможливо.

НІХТО ВАМ НЕ ПОМОЖЕ, коли самі не поможете, тому складайте свої ощадности

в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР“
5 **у Львові, вул. Руська ч. 20.** 13-х

Причини і наслідки

Апатія громадянства і що її викликало.

В ч. 34 з б. р. щоденника „Новий Час“ помістив його редактор п. Д. Паліїв вступну статтю п. з. „Психічна кріза“. В тій статті п. П. відмічує оден факт дуже характеристичний під теперішню пору в нас: чим раз більшу апатію і пасивність нашого громадянства в громадянських справах.

„На націю йде наступ на ріжних полях. Намагається покасувати її останні незалежні бастіони, останні можливости вияву її волі. Якуж реакцію викликає це в т. зв. громадянстві? Відчуваєте лявіну гніву, обурення і протестів? А може скупчення волі і посилення праці, жертвенности? А може хоч вияви загальної журби а в слід за тим наради, дискусії, спроби як найбільшої концентрації сил? Шукаєте за виявами реакції і стрічаєтесь: з одним протестом проти самоврядних законопроєктів; з 30.000 зол. зложених дотепер на санування загроженої „Просвіти“; з присутністю старших громадян на Академії присвяченій річниці бою під Крутами у меншій кількости, як представниками старшого громадянства на воєвідській конференції. Шукаєте за реакцією на життєві проблєми нації у наших політичних і господарських верхів. Прислухуєтеся, чи не почуєте де хоч про дискусії над плянами ратування загроженої землі , зруйнованого села, тисячів українського міського пролєтаріяту? Але даремно шукаєте. Поза соймовими і сенатськими промовами (виголошуваними в умовинах — ґадай до лямпи) — ніякої позитивної реакції“.

Таке стверджує п. Паліїв.

Есенція статті п. Палієва міститься одначе в отсих його словах:

„Шукайте людей до громадської роботи. Ви їх находите чим раз менше з поміж тих, що до того часу несли тягар праці і відповідальність за неї“.

І справді. В останіх часах у нас чим раз більше помітні апатія і пасивність серед нашого громадянства в громадянських справах. Та апатія і пасивність впадають в очи однаково у столиці нашого краю і на провінції; однаково серед нашого громадянства старшого і молодшого; однаково в ділянках: політичній, культурній, економічній, взагалі суспільній. Вони виявляються не тільки в тім, що за громадянську працю не беруться нові, свіжі люди. Ще більш видно се в тім, що від громадянської праці, як се стверджує сам п. Паліїв, усуваються навіть ті, що вели її дотепер.

Якаж причина того безперечно сумного і для нас шкідливого факту?

Пан Паліїв говорить про „психічну кризу“, яку переживає під теперішню пору українське громадянство. Він уважає стан, в якім тепер находиться наше громадянство, анормальним, хоробливим. На твердженні такого стану автор й обмежається.

Та ствердити тільки сам факт „психічної кризи“ ще за мало. Бо факт той

і без ствердження п. Паліїва всім очевидний. Тут важно ствердити п р и ч и н у тої „психічної крізи“. А того п. Паліїв навіть не пробує робити.

Причин теперішньої апатії й пасивности українського громадянства в Галичині є дві.

Перша причина се природна психічна депресія, яка звичайно наступає в людий після якоїсь більшої невдачі. Той стан виявляється дуже наглядно підчас війни. Коли якась частина війська потерпить погром, ту частину негайно забирають з боєвих рядів. Чому? Бо погром викликав в тій частині такий психічний стан, який робить її через довгий час нездібною до дальшої акції. Такий психічний стан в людий викликують одначе не тільки погроми на війні. Таксамо викликують його погроми в політиці.

Як відомо, політика галицьких Українців іде від 1918 р. від погрому до погрому. Однаково політика зовнішна на міжнародній арені як і політика внутрішна на арені краєвій і польської держави. У висліді тої політики положення галицьких Українців стало невиносиме. Отсі постійні погроми в політиці та наслідки тих погромів і викликали серед українського громадянства нашого краю настрій психічної депресії. У висліді того настрою мусіла прийти апатія і пасивність.

Але психічна депресія се не одинока причина апатії і пасивности серед нашого громадянства. Бо і серед тої депресії знайшлися в нас люди, котрі всеж таки хотіли працювати в користь нашого народу. Тільки люди ті, бачучи катастрофальні наслідки дотеперішньої нашої політики, не одушевлялися і не одушевляються тою політикою. Та се і було причиною, що на тих людий почали в нас скажену нагінку, яка зовсім не заохотила і не заохочує нікого до громадянської діяльности. І се є та друга причина, котра викликала в нас апатію і пасивність.

Чи треба наводити богато доказів на потвердження сказаних щойно слів? Вистане пригадати два імена, які аж надто наглядно ілюструють наші слова.

Оден з тих визначних діячів уже помер, другий ще живе. Перший се пок. С. Томашівський, котрого за його працю і розумні ради ще й по смерти не перестають плюгавити, навіть фалшуючи і навиворіть обертаючи його думки. Другий се Преосв. Григорій Хомишин, Епископ Станиславівський, котрий з релігійного католицького становища дійшов до тих самих поглядів на політичне положення нашого народу в Польщі, що й проф. Томашівський, мав відвагу висказати те, до чого дійшов, ну — й діждався того самого, що й Томашівський, т. зн. „всенароднього цькування“ зі сторони людий і пресових орґанів, які хочуть мати монополь висказу національної думки, хоч як повні невдачники повинні з соромом на довгий час зійти з публичної арени.

Тепер час пригадати, як то власне не хто інший, але сам п. Д. Паліїв раз у раз нападав в „Новім Часі“ і на пок. С. Томашівського і на Преосв. Григорія і взагалі на кождого, хто поважився мати які небудь застереження щодо його тромтадратії. Був се формальний терор на сторінках преси. А терор все доводить до депресії та апатії. Отже ствердивши факт загального знеохочення, треба ще ствердити виразно і причину того факту. В тім занепаді публичної думки відіграв головну ролю власне п. Д. Паліїв, котрий тепер стверджує факт занепаду, але не показує найменшого сліду охоти признатися до того, що він сам довгий час викликав і підготовляв.

Коли ти умреш у глибокій старости, люди похоронять тебе, не знаючи, що ти своє серце вже давно похоронив у могилах тих, котрих ти любив. (Е. Стратен-Штернберґ).

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

8. Митрополит Йосиф Сембратович, його роля і доля.*)

Як нам уже відомо з хроніки монастиря в Лаврові, відбув митрополит Йосиф Сембратович канонічну візитацію в Лаврівськім монастирі 5. X. 1881 р. від год. 6. вечером і через день 6. Дня 7. X. рано відїхав до Добромиля і звідтам до Львова. Візитація монастиря в Добромилі правдоподібно не тривала довше як у Лаврові, отже 9. жовтня міг виїхати до Львова. І тут Митрополит не потрібував відбувати довшої конференції як також день, два. А може ся візитація тревала три або чотири дні задля довших може конференцій з протоігуменом о. Сарницьким у справі всіх монастирів, чого однак не припускаємо задля суто урядового характеру тої канонічної візити. Так отже перед половиною жовтня 1881 р. була закінчена візитація всіх монастирів провінції. До місяця можна було списати докладний звіт з помічень по монастирях і духовного стану монахів, бо лиш о такий звіт ходило Пропаґанді в Римі, зглядно папі. Митрополит однак чомусь не спішився, хоч знав, що Рим чекає на сей звіт бо з пропаґанди вийшло в тій справі письмо ще 19 липня 1881. Се проволікання видається тим більше дивним, що митрополит кілька разів вже давніше робив заміти протоігуменам про лихий стан Чина ще перед о. Сарницьким, як сей виразно натякає про се в своїм письмі до Папи. Звіт про стан Чина вислав митрополит Йосиф аж по листі о. Сарницького — бо 2 січня 1882 р. В своїм письмі потверджує митрополит лихий стан Чина. Одначе з причини незнання монашого життя й історії Василіянського Чина не виступає з ніяким проєктом ні радою для Апост. Столиці так, ненаучеб у тій справі був безрадним і подає лиш одну думку, о якій буде нище. Цілком інакше, як ми вже бачили, зробив о. Сарницький. Він передумав плян реформи, ствердив, що стан Чина лихий, звернув увагу на давну реформу в часі Рутського і поставив ясно свій проєкт нової реформи. І той його проєкт був принятий з малими виїмками чи змінами. Тут відразу видно, що світське духовенство, хочби й вище, також в латинськім обряді, не все є в стані зробити якийсь крок вперед в життю монаших Чинів. Чому? Бо світське духовенство має зовсім інший напрям вихования, а кождий з монаших Чинів має спеціяльного духа і спеціяльні завдання, в які треба вжитися і на те довший час посвятити.

Розуміється, в нашій суспільности, котра того всего не знала і не знає, підносилися голоси, що можна перевести реформу Чина „своїми власними силами“. А змогу сю бачили в тім, що у нас було тоді вже кількох (!) докторів теольоґії, яких впрочім можна було почислити на пальцях, здається навіть одної руки. Та ті доктори як Малиняк, Мільницький, Теофіль Сембратович і другі, хочби і такий високо освічений Пелеш, життям аскетичним не займалися. Пелеш працював як історик, видав знамениту пасторальну теольоґію і богато інших творів; до Чина, особливо вже відновленого, відносився дуже прихильно і між молодими реформованими Василіянами чувся веселим, як се було з нагоди канонічної візити парохій коло Лаврова 1894 р.: Пелеш як епископ, візитуючи парохії коло Лаврова, все заїздив на ніч до монастиря, де чувся так як у родині. Пок. канонік Войтович бувало говорив до Василіян: „І що ви зробили тому епископови, що він у вас такий веселий, а між нами в Перемишлі такий прибитий?“ Річ ясна, що той епископ у відновленім Чині чувся як у своїй родині. Але й він, хоч любив Чин і монахів, та на монашім житті не розумівся і тому не виступав з реформаторськими плянами монастирського життя. Духовна семинарія у Львові не стояла тоді на висоті своєї задачі. Її також треба було реформувати, але й на се не було тоді сил.

Для успокоєння умів збунтованих спритним аґітатором Іваном Наумовичем і його братом дром Николаєм Н., лікарем в Збаражі, в ціли вдержання при унії селян громади Гиличчки, вислала наша духовна власть зі Львова комісію з трох священників: оо. Малишевського, Стефана Качали, дра Костецького, хоч на мою думку ліпше було перед цілою тою справою полагодити просьбу селян Гиличок, дати їм окремого священика. Розуміється, що ті невдоволення Гиличан і загрозу переходу на православіє, використали Поляки. Не було своїх місіонарів — ані Василіян ані світських — а священик Наумович зі своїм згаданим висше братом при помочи москвофільських органів, як часописів „Слово“ і „Пролом“ підбурювали до переходу на православіє. Знов візвано Єзуітів на місію в Збаращині. Очевидна річ, що польські місіонарі не заохочували до українського патріотизму. Ми все були пізні до всяких добрих починів, до поправи, до реформ та вміли лиш нарікати і кричати, коли другі не кричали а працювали. Митрополит Йосиф Сембратович бачив браки в своїм духовенстві і повинен був від самого початку свого пастирського уряду о тім подумати. Лік подається скорше, а не тоді коли хороба вже розвинеться. Річ ясна, що в Гиличках треба було місії, а не комісії (котра тільки розогнила справу).

На прикладі Гиличок видно брак самостійної орієнтації у митрополита Й. Сембратовича, викликаний тим, що за богато полягав на інформаціях своїх каноніків, між котрими до того сильно переважали москвофіли. Справа Гиличок, процес Ольги Грабар (в котрім вийшли на яв русофільські і схизмофільські симпатії значної части духовенства) і нерішуче становище митрополита Йосифа Сембратовича в справі реформи Чина та непринимання тут на парохії наших переслідуваних священиків, що мусіли опустити Холмщину, — се на мою думку були головні й оправдані причини, чому Папа Лев XIII поручив митр. Йосифови Сембратовичеви уступити зі становища митрополита. Він осів в Римі, працював як радник Конґреґації Пропаґанди і в Конґреґації Індексу. Помер 1900 р., доживши майже 80 літ. Особисто був праведний чоловік. З письм полишилися по нім лише пастирські листи. Важніші отсі: О високо̂мъ достоинствѣ чоловѣка з 3 квітня 1874. О належномъ правленію своимъ домомъ, ч. 43 з 20 квітня 1874. Братство встремезливости и отпусты для нихъ з 4 серпня 1874. О катехизаціи, ч. 7043 з 15. XII. 1876. О єдности в Церкві і о приматі св. Петра, ч. 99 з 17 марта 1875. О місіях духовних з Апостольським благословенням, ч. 7628 з 7 квітня 1878 і О виборах до парляменту з 2 червня 1879.

Дуже інтересні історичні дані в справі становища митрополита Йосифа Сембратовича до трираменних хрестів наведемо при кінці сеї праці.

(Далі буде).

---

*) Йосиф Сембратович ур. 1821 р. Скінчив теольоґію 1845 і в тім році висвячений. В 1865 став титулярним епископом і суфраґаном хорого епископа Томи Полянського в Перемишлі. В 1867 обняв адміністрацію дієцезії як Апостольський Вікарій. Від 7 серпня 1870 обняв адміністрацію митрополії, котрою від смерти митр. Спиридона Литвиновича 1869 управляв Апостольський Адміністратор каноник Михайло Малиновський. Митрополією управляв Йосиф Сембратович від 1870 до 1882 і по бажанню Папи Льва XIII зрікся уряду митрополита.

Польсько-українська проблема

V. В ім'я великої ідеї*).

З приємністю зазначую, що по польській стороні чуємо вже пересторогу. Професор педагогіки на познанськім університеті, др. Людвик Якса-Биковский, застановляючись над питанням лектури для молоді пише: „Одначе не лиш безглядна артистична вартість, не лиш велика ідея має бути показчиком, які твори мають увійти до обовязкового канону лектури в середній школі. Ще треба рахуватися з іншими обставинами, треба вважати, щоб не підсувати якихсь односторонних, разячих напрямів, які моглиб викривити душу молоді, або вразити переконання її, або родичів. Під тим оглядом навіть твори найвизначніших письменників не однакові... За нетакт уважаби я приневолювати загал української („рускей") молоді до обовязкової лектури „Огнем і Мечем".

Одначе слова проф. Якси-Биковского, хоч обмежуються лиш до української молоді, — це музика будучности. Тепер у програму навчання середних шкіл й учительських семинарій входить „Огнем і мечем" як о б о в я з к о в а лектура.

Читає її й українська молодь. Та з яким наслідком? Український хлопець, котрий від дитячих літ чув про Великого Гетьмана Богдана Хмельницького, і в батьківськім домі бачить великий образ, що представляє тріюмфальний вїзд Великого Гетьмана до Київа — довідується в школі, що це „гершт збуюф і рабусюф". А цей „опришок" то його ідеал Іван Богун, про котрого в рідній історії читав, що це „один з найгарніших людий, яких маємо в нашій історії; шляхтич не сплямлений ні одною надавчою московською грамотою, ні одною польською „нобілітацією"; козак з тих козаків, про котрих писав до короля Андрій Потоцкий, коронний обозний, що їх „найвища державна рація, не бути ні під вашою королівською милістю, ні під царем".

Читає дальше український хлопчина „Огнем і мечем" і бачить, що тут усе, що українське, зогиджено й очорнено, а лицаря Кричевського всадили на паль... Читає й очам своїм не вірить... В рідній історії читав про славний бій під Лойовою, приглядався мапі цеї битви, знає, що тяжко раненого Кричевського князь Вишневецький взяв в полон і знає, що він по трьох днях вмер на рамени приятеля, шляхтича Невмежицкого, взятого до неволі разом з Кричевським. Вмер Кричевський, — як пише сучасний польський історик — „amissi exercitus dolore plenus" (болючи над страгою війська). „Кричевський приведений до гетьмана кн. Радивила — пише другий польський хронікар — такий був завзятий, що коли Литва жалувала його і ставила ріжні запити, він відвертався від них і товк головою, аж потовкши її, прискорив свою смерть. Дальше читає хлопчина, що лицарський Поляк, який бився з Кричевським, мусів вшанувати хоробрість і незломний характер противника. „Кричевський — пише цей лицарський Поляк-хронікар — щасливу нашу побіду фато суо нобілітавіт" (ублагороднив своєю славною смертю). Мало того — хлопчина читав в рідній історії дослівно: „Сам князь Радивил (все зрештою в поступованю і воєнних взаєминах лицарський), поручив свому надворному маляреви увіковічнити в портреті постать українського лицаря вже по смерти Кричевського. Справив військовий похорон „вождові козаків" — як голосить напис на портреті, — наказавши висипати над ним високу могилу п о у к р а ї н с ь к о м у з в и ч а ю".

І ще не кінець! Хлопець читав дальше в рідній історії, опертій на польськім жерельнім матерялі, що сей лицарський князь Радивил, поручив придворним артистам зробити для несвєжеського замку ґобелін величини 3.14 × 3.40 метрів, який представляє приведення раненого Кричевського до обозу Радивила, останні хвилі конаючого на руках згаданого вгорі приятеля і т. д. Хлопець бачив в рідній історії репродукції того ґобеліна. А коли вертав перед двома роками з батьком з познанської вистави, затрималися в Кракові, щоб оглянути його історичні памятки. І якаж радість промінювала з його лиця, якже підросла його національна гордість, коли батько показав йому й українські історичні памятки Кракова, пр. ягайлонську каплицю у вавельській катедрі і т. д. Та вершок радости хлопця був, коли в Промисловім Музеї в Кракові побачив оригінал того самого ґобеліна Кричевського, котрого репродукцію бачив у рідній історії. Яке гарне підложжа під польсько-українське співжиття повстає в серцях хлопця! Вернувши до дому з гордістю оповідає всім, що бачив. В його серці зродилася щира симпатія для лицарського князя Радивила, котрий так вшанував память українського героя!

А тепер? Того самого лицаря-героя Кричевського школа вбиває на паль як „опришка" чи „рабівника"!...

„Нинішний — як говорить проф. Якса-Биковский — критичний, скоро дозріваючий молодець, дуже легко відріжняє навіть найбільш імпонуючий ших від дійсних вартостий. Якийсь нетакт, якась пересада, тимбільше неправда і фальшування історії викликують наслідок якраз протилежний, і що гірше, вчать облуди...

В серці молодця родиться ненависть до школи. До ненависти долучується погорда. Його національна гордість зогиджена і потоптана шукає сатисфакції... Шкільна бібліотека підсуває йому польську революційну літературу. Він вчитується... Апотеоза польських боевиків подобається йому... Він шукає дороги до подібних чинів, бо переконали його слова Ґ. Мощеньскої: „Там, де панує насилля, природним відрухом самооборони стає конспірація". І вкінці находить дорогу до УВО... Батько і мати нічого про це не знають. Ось одна з психольоґічних доріг нещасних Білих, Дачишиних й ін. На тім не кінець! Хлопця уязвляють. Епільог в судовій салі. Серце української суспільности керванеться, що змарноване молоде життя ентузіяста. А тут ще брукова преса виписує великими буквами епітети, як „бандити перед судом" і т. д.

Кождий знає, що держава мусить боронитися перед революційними актами, але чейже преса повинна бути тактовна, така тактовна, як кождий порядний чоловік тактовний супроти нещастя батька, якого син стоїть під шибеницею, без огляду на це, який той син. А щож говорити коли цей син-ентузіяст наслідує своїх польських товаришів з часів по розділах Польщі...

Це важні проблеми в польсько-українськім питанню, над якими повинні застановитися й польські шкільні власти і польська суспільність зі своєю пресою на чолі. Без розвязки тих проблем не може бути польсько-українського співжиття. Б у д е х і б а о б л у д а!

А всеж таки контра срем сперо! Може подьська психіка супроти Українців зміниться в ім'я великої ідеї, в ім'я іншої, гарнішої будучности народів польського й українського.

Б о г д а н С л о в я н с ь к и й.

Наче на підтвердження того, що п. Б. Словянський напишав про польську психіку „Век Нови" додає від себе таку характеристичну замітку: „Поміщуючи з усею льояльністю цінні міркування шан. Автора, як дуже пожадані до вияснення вікового польсько-українського спору, що промощують дорогу до будучого польсько-українського порозуміння — не можемо одначе здержатися від уваги, якої слушність при своїй безсторонности автор може схоче признати, що іменно його порівнання польських революційних боївок з роботою („вичинами") УВО дещо кульгає. П. Словянський здається забуває те, що наші боївки повставали на тлі загальної російської революції, в часі, коли за нами були вже сотки тисяч наших мучеників у каторгах і сибірських тайгах, коли на шибеницях повисли вже сотки і тисячі наших найліпших і найшляхотніших патріотів, коли польська мова була вигнана з наших шкіл й урядів, коли шаліла русифікаційна система, а дикі оргії козаків на вулицях Варшави, Лодзі й інших польських міст клали десятки людий трупом та сотки тяжко і легко ранених, коли скрипіння шибениць на збіччах варшавської цитаделі супроводжало на смерть наших героїв. Вельмишановний Автор з рукою на серці схоче ствердити, чи ця наша траґедія направду дасться порівнати з відносинами, в яких живе в Польщі українська людність, користаючи будь-що-будь зі всіх прав, горожанських свобід і повноти рівноправности? Чи був у нас до подумання подібний гидкий злочин, як скритовбивчий морд бл. п. Голуфка, за се лише, що стремів до згоди обох братніх народів.

*) Гляди чотири перші статті того самого автора, подані в чч. 4, 6, 8 і 12 „Нової Зорі".

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Wilno, Zamkowa 7. m. 2.

Szanowna Redakcjo!

Kim jestem — Redakcja może dowiedzieć się u oo. Reszetyły, Skrutenia i in. Stała się nader przykra rzecz: Redakcja „Nowa Zorja" całkiem mylnie określiła autora broszur „Zapomnienie historji" i „Kwestja zasad". Autorem ich jest: kobieta, a nie mężczyzna, o s o b a ś w i e c k a, a nie ksiądz, g e n t e L i t h u a n a, ze starego rodu książąt litewskich, a nie Białorusin. Jest to wielka przyjaciółka Litwinów i Białorusinów (tych szczególnie), tylko na Ukraińców patrzy ona przez szkła trochę zabarwione „po polsku". Znana mi z imienia, nazwiska i adresu. — Dopisek Redakcji wyrządził dużą a bolesną krzywdę temu exteologowi. Proszę jakoś to naprawić. — Z wysokim szacunkiem, sługa o. W ł o d z i m i e r z T o ł o c z k o.

В і д Р е д а к ц і ї: Нашу замітку, котру в сей спосіб простує Впр. о. В. Толочко, подали ми на підставі інформацій віродостойних людий, що ми зазначили. Ті люди належать до кругів львівського духовенства і не вірити їм ми не мали причини. Колиж вони помилилися, що виходилоби з інформацій Впр. о. Толочка, то ми радо містимо його спростування, хоч нічийого імени ми не затронули.

Утрата майна се не таке нещастя як утрата дійсного приятеля, доброї слави або здоровля. А чим є утрата маєтку супроти утрати спокою душі? Нічим (Валтер Скот в розмові з капітаном Гол. „Фрагменти з мандрівок і подорожий").

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Свято 10-ліття коронації св. Отця в Римі. Є звичай кождого року обходити річницю коронації Христового Намісника. Та се відбувається так сказати більше приватно у Сикстинській каплиці, лише при участи найвисших церковних достойників і дипльоматичного тіла при Ватикані. Сего року, тому, що се 10-ліття річниця, — а 10 літ понтифікату се великий протяг часу, — те свято прибрало характер загально церковний, загально світовий. Вже заздалегідь заповіла преса, що сього року торжество відбудеться публично, у величавій і найбільшій у світі базиліці св. Петра. Хто хотів бачити се незвичайне торжество, мусів скоро постаратися о карту вступу, бо в тиждень по проголошенню торжества вже розхоплено всі білети. День був виїмково гарний, бо тепер у Римі дощева переломова пора між вогкою зимою й теплою весною. Від год. 9 всі автобуси, спрямовані до площі св. Петра, переповнені були людьми. В годину пізніше знова прямував в ту сторону непроглядний ряд автомобілів. Одні спішили, щоб зазначити любов та почитання св. Отцеві, другі з обвязку, а інші, головно чужинці, щоб побачити небуденне торжество. Вибралася також вся наша Колеґія. В короткім часі заповнилася по береги великанська базиліка, котра легко може помістити 60 тисяч людей. Приготовлено осібні трибуни для членів королівського дому, для дипльоматів, для церковних і світських достойників, для монахинь; ціла церква, поділена на поля і до кождого поля входиться іншими дверми. Порядок удержує папська ґвардія та жандармерія в прекрасних одностроях, яких рисунок робив оден з найбільших ґеніїв Італії, Михаїл Ангел. Точно 10,45 дали знати трубами, що наближається похід зі св. Отцем. На початку йде священство всіх степенів, від клириків почавши до кардиналів. В ряді епископів можна було завважити Преосв. Чарнецького й Преосв. Бучеса. Відтак ішли найвисші урядники папського двору, церковні, військові й цивільні. На конець високо, на т. з. „седія джестаторія", сам св. Отець Пій XI в тіярі на голові. Зривається шум й оклики одушевлення. Всі витають св. Отця, як діти батька. Чути оклики „Віва іль папа" мущин, дітей і невіст, вимахують хусточками, плескають в долоні, а все те зливається з гуком труб в оден тон одушевлення. Св. Отець з батьківським усміхом на спокійнім троха приблідлім обличчі, благословить своїх дітий. Нараз все втихає. Маестатична тиша залягає великанську святиню. Похід задержався при бічній каплиці, де переховується Найсв. Евхаристія. Св. Отець зійшов з величного трону і припав до землі перед своїм Царем і Господом. Довго тревала та тиха розмова між Евхаристійним Спасителем і його Намісником на землі. По адорації Папа знов засів на троні й похід посувався дальше. Коли наближився до місця, де під великим престолом по середині базиліки спочивають тлінні останки першого Намісника Христового, убогого рибака з Витсаїди, св. Петра, — великанський хор загремів пісню: „Ти еси Петр і на том камени сожижду Церкву мою"... Правдиво ґлибокі почування ворушать тоді душу. Тут наглядно бачиться маестат катол. Церкви; її непереможну силу, забезпечену невідкличною обітницею Спасителя; радість, що мається щастя бути членом того величного Христового царства і смуток, що так богато людей не знає і не має того щастя та не вміє оцінити тої ласки. По С. Божій, котру відправив Й. Е. Ахіль Лькателлі, перший кардинал іменований теперішним св. Отцем, знов тим са-

мим порядком вертав похід до Ватикану. Сим разом св. Отець також задержався при вівтарі, де перебуває Евхаристійний Христос не лише, щоб віддати поклін свому Цареві, але щоби промовити кілька великих слів, котрі роставлені радієві апарати понесли по всему світові. Бесіда була дуже коротенька. Св. Отець висказав глибоку подяку Богу, що дав Йому дожидати сеї річниці та зазначив: „Боже Провідіння зарядило, що все те випало в часі загальної біди й тяжкої недолі великих мас людей, в добі поважних замірів їх володарів та тревожного шукання за миром і засобами його забезпечення“... Тому Христовий Намісник через заступництво Неп. Діви благає Бога, Сотворителя, Господа й найвисшого Вседержителя світа і народів, згадуючи в дусі покаяння, оплакуючи наші гріхи, котрі саме узброюють Божу справедливість в переконанню, що безконечне Боже милосердя дасть пожаданий мир. Відтак вимовив на голос сім молитов за цілий світ і всіх людей. На тім закінчилося торжество в базиліці св. Петра. — „Оссерваторе Романо“ з 13. II. 1932 ч. 36, приносить цілий ряд привітних телеґрам, котрі надіслано того дня св. Отцеві. Між ними замітні: дві з Польщі, від Президента Г. Мосціцького і маршала Пілсудского, від Президента Німеччини, Гінденбурга, австрійського Мікляса, французького Думера, чехословацького Масарика; від королів: бельґійського Альберта, болгарського Бориса, італійського Віктора Емануіла, югословянського Олександра, від ексцісаревої Зити й богато інших. — Рим, 15. II. о. Т. Галущинський ЧСВВ.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

СОЙМОВА КОМІСІЯ приняла в третім читанню проєкт закона про збори голосами ББ. Преставники клюбів н-д, ППС, Хлопського й Українського зложили заяву, що будуть цей закон поборювати всіма способами, бо вважають його каганцевим.

У МІНІСТРА ВНУТР. СПРАВ ПЕРАЦКОГО була делеґація Ради міста Львова з домаганням для Львова окремого статуту при ухвалюванні т. зв. малого закона про самоврядування. Мін. Перацкий прихильно поставився до сих домагань. Рівночасно запевнив українського члена делеґації п. Децикевича, що Українці дістануть представництво.

МІНІСТР ОСВІТИ ЄНДЖЕЄВИЧ виступив остро проти сенату ягайлонського університету за те, що він вислав два критичні меморіяли в справі реформи шкільництва. Міністр закинув сенатови, що він дався втягнути до політичної боротьби і відмовив сенатови права висказувати публично опінію, коли його про те не питають.

МІНІСТР РІЛЬНИЦТВА КОЗЛОВСКИЙ відповідаючи на промову посла Луцького проти військового осадництва сказав: „Є дві дороги полагоди національних справ в Польщі: полагода внутрі держави і відклик до міжнародних чинників. Коли панове вибрали сю другу дорогу, то я переходжу до порядку над заявою українського представництва і не буду дискутувати“.

МІНІСТР СКАРБУ ЯН ПІЛСУДСЬКИЙ заявив, що уряд заощадить трийцять кілька міліонів, коли увійде в життя новий закон про емеритури і про інвалідські ренти. Що до набутих прав емеритів, сказав мін. П., то такі права узнається теоретично тільки в области цивільного права, але нема таких прав в законі, примінюванім до урядників; отже виплата емеритур належить тепер в Польщі до области добродійности (філянтропії).

ІНФЛЯНЦІЇ В ПОЛЬЩІ не буде. Бо, як заявив міністр Ян Пілсудський, Польща не може собі на те позволити. Її економічна структура того експерименту не видержалаб.

ПАДЕРЕВСКИЙ польський державний муж і пяніст сказав в розмові з представником „Ню-Йорк Таймсу“, що причина економічної крути в Америці лежить в життю понад стан і в зматеріялізованні суспільности.

СЕНАТОР ҐЛОМБІНЬСКИЙ (нд) відповідаючи на промову сен. Павликовського (укр. клюб) в справі новелі закона про відбудову будинків, знищених війною, заявив: „Дивно, що з жалями у справі відбудови виступають сенатори, називаючи себе Українцями, забуваючи, що по російській інвазії великі шкоди заподіяла польській людности і н в а з і я українська“...

НОВИНКИ

На збіжевих ринках Польщі замітна деяка поправа цін. Вона поступає поволи але систематично. На загал тенденція цін сильна. Вона повинна вдержатися довший час. На світових ринках тенденція цін збіжжа перемінилася навіть в госсу (сильну звижку). Пояснюють це минулорічним слабим урожаєм у многих краях, браком експорту збіжжа з СССР і збільшенням консумції збіжжа широких мас Анґлії, Америки і Канади.

Суд у Львві засудив 60-літного о. Петра Петрицю, пароха в Токах, пов. Збараж, на 3 місяці тюрми з завішенням виконання кари за промову на академії в честь поляглих українських жовнірів.

На Гор. Шлеську штрайк гірників триває дальше. Штрайкує коло 30 тис. людий. Коли на копальні „Ренард“ не прилучилися до штрайку робітники, що возять пісок для засипування заглибин по видобутім вуглю, жінки кількадесяти робітників візвали їх, щоб покинули працю. Робітники не послухали, тоді жінки лягли на шинах кажучи: „Тепер їдьте, але по нас“. Це помогло і піскарі прилучилися до штрайку.

В першій половині 1931 р. приїхало до Польщі 38.670 чужинців, в тім 11.987 до Варшави. Найбільше чужинців приїхало з Німеччини, найменше з Палестини. З СССР приїхало 392 осіб, виїхало туди 341.

Марш. Пілсудський має виїхати з початком марта с. р. до Ромунії. Відтак поїде на довший побут до Єгипту.

На Руській улиці у Львові розкинули невідомі комуністичні агітатори летючки в українській мові. На залізничім мості при вул. під Дубом у Львові вивісили комуністи червону плахту, котру прохожі зняли і віддали поліції.

Ренти низькопроцентових інвалідів (до 25%) не будуть відібрані, як це було проєктоване. Натомість уряд хоче осягнути ощадности через зріжничкування рент, на підставі клясифікації місцевостий, в котрих живуть інваліди. Інваліди, що мешкають в місцевостях зачислених до І-ої кляси, діставалиб ренту в дотеперішній висоті.

На клініці внутрішних недуг у Львові вибухла пожежа, яка знищила робітню аналізи мочі і дісталася на стрих. Пожежу вгашено.

В Коломиї замкнено ґазівню а маґістрат переводить елєктрифікацію міста в скорім темпі. Ринок і головні вулиці міста вже освітлені.

Страшний тайфун шалів над Владивостоком, Кореєю і Японією. Між Совітами, Японією й Китаєм перервана правильна комунікація. Богато кораблів взиває помочи. Два китайські кораблі потонули. На поміч вирушили воєнні кораблі.

Бурливі демонстрації в соймі

Посли лівиці, правиці й національних меншостий вийшли. — Остав тільки клюб ББ.

Варшавський сойм знов був ареною дуже бурхливих сцен. Викликали бурю закиди лівиці маршалкови сойму, що не кермує безсторонно нарадами, бо не реаґує на те, як посли з ББ постійно перешкоджують у промові опозиційному послови нд. Тромпчинському. Коли маршалок прикликав до порядку посла з партії люд. Бабского, голова тої партії Руґ запротестував проти того. Тоді марш. упімнув і його. То викликало бурю, серед котрої важко було зміркувати, що хто кричав. Посол Тромпчиньский: „Світ крутиться і я не знаю як іще довго панове будете правити. Коли так дальше буде, то одинокою відповіддю буде повстання підземної преси, котра дуже дасться в знаки“. (Оклики ББ: „Ви хотіливб залити ненавистю всю Польщу!“). Руґ бє кулаками в пульпіт, хлопські посли зачинають виривати пульпіти. Здавалося, що прийде до бійки. В тій хвилі вшехполяки зачали демонстраційно виходити з салі. За ними вийшла вся польська опозиція і представники національних меншостий. В опустошілій салі остав лише клюб ББ й ухвалив ріжні річи, м. і. відкинув внесок Українців на покриття коштів ліченя пошкодованих в часі пацифікації як також внесок ППС, щоби знести наглі суди.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. Климент Кульчицький,** парох Підпечар і тисьменицький декан, померзаосмотрений Найсв. Тайнами 20 лютого ц. р. в 70 р. життя і 45 році священства. Похорони відбулися ві второк 22 ц. м. В. Й. П.!

Біржа

ГРОШІ: Амер. доляр 8.87 зол.

ЗБІЖЖА: (Ціна в зол. за 100 кґ. парітас 200 км.). Двірська пшениця 23.50 до 24, селянська пшениця 22—22.50, жито дв. 22.75—23, ячмінь на мливо 15.75 до 16.25, овес гал. 22.50—23.50, кукурудза краєва 15—15.50, промисл. бараболі 2.80—3.00, гречка на мливо 18.00—18.50, лубин (синий) 15—16, озимий ріпак 29 до 30. На збіжевій біржі рух слабий.

КІНА

ПАЛЯС: „Ронні“ (Кете де Надь).
КАСІНО: „Трейдер Горн“.
МІРАЖ: „Дафніс і Хльое“.
СТИЛЕВЕ: „Гай-Танґ“.
УТІХА: „Діявольський пазур“.
ОАЗА: „Три сестри“.
ЛЕВ: „Два серця бють у вальса такт“.
КОПЕРНИК: „Баль в опері“.
МАРУСЕНЬКА: „Баль в опері“.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ФОРТЕПЯНИ УЖИВАНІ, майже нові, Bösendorfera, Röslera, Beckera, Kochkorselta, F. Wirtha (u Bösendorfera), Petrapa, Oesera, і инших по цінах конкуренційних на довгоречинцеві сплати від зл. 1.300. „ДІМ ШОПЕНА“, Львів, Сикстуська 11. 16—4—4

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 14 50

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Portozapłacone ryczałtem.

Ч. 15 (513). Львів, неділя, 28 лютого 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Стаміца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Голод на Гуцульщині

Криворівня, пов. Косів. В 1927 році навістила наше село страшна катастрофа повени. Від тоді наше село не може прийти до себе. В сім році прийшла на наше село друга катастрофа, сильна, як колишня повінь, а то нужда і голод. Зоробітків нема, лихварі присіли своїми скаргами бідного гуцула та тягнуть послідню корову. Підписані особисто звиділи бідні гуцульські родини і між иншими застали в хаті з голоду і зимна зумашедшу Анну Іванійчук, майже напів нагу з малою дитиною. Вона від трох днів не палила в печі, бо не могла боса вийти по опал і була голодна, бо не мала, що їсти. А 49 родин найдено без одної бараболькн в хаті: жиють тим, що вижебрають у сусідів, або днями сидять голодні. По хатах вечорами нема світла. Щоб розпалити, бігають з черепком по вугля до сусідів, бо нема за що купити ні нафти ні сірника. Кілька нещасних родин дістає по кілька кг. муки від Парохіяльного ратункового комітету, але це капля води в морі, бо збірки того комітету не виносять в місци навіть 30 зол. місячно. Щоб помогти нашим нещасним Гуцулам звертається Парох. ратунковий комітет з просьбою до всіх Парохіяльних ратункових комітетів, особливо з подільських парохій, о ласкаву підмогу для села Криворівні, за що шле в імени нещасних щире „Спаси Біг".

Парохіяльний ратунковий комітет в Криворівні, p. Jasienów Górny.

За комітет: о. Амброзяк, голова; Екерт, учитель-секретар.

Ся відозва заслугує на увагу.

Ліцитують магістрат

„Польонія" доносить: На Поліссю викликала сензацію така оповістка, розліплена на мурах міста Давидгородка: „Коморник Ґродзкого Суду в Давидгородку подає до відома, що 29. II. 1932, о 10 год. рано відбудеться ліцитація рухомостий магістрату м. Давидгородка. Спис річий та їх оцінку можна оглянути в дні ліцитації". Про страшний стан міст гл. в середині числа.

Битва під Шангаєм треває дальше

Контрофензива Китайців. — Бомбардували японський конзулят.

По двох днях битви під Шангаєм Китайці розпочали котрофензиву. Рівночасно їх артилєрія зачала бомбардувати будинок японського конзуляту, положений в центрі міжнародної концесії, та бомбардувала його день і ніч, загрожуючи сусідні конзуляти німецький і анґлійський. Китайці стріляли густо але сим разом кепсько. Їх гарматні кулі падали переважно на пристань, де наробили великої шкоди. М. і. двічи трафили в адміральський корабель Японців і тяжко ушкодили італійський корабель „Лібію". Італійський конзуль в Шангаю зголосив острий протест. Контрофензива Китайців дійшла аж до японських позицій, оточених кільчастим дротом і там задержалася.

Такого хаосу як під Шангаєм ще ніхто не бачив.

З Шангаю доносять: Китайці мають коло Шангаю армію і то не одну, але не мають жадного правительства. Тому панує там такий хаос, якого ще ніхто не бачив. Китайське військо, котре бореться з Японцями, се збіговиско шибайголов з цілої провінції, знане під іменем 19-тої армії. Те військо страшніше для китайського населення ніж для Японців. Гордість його сильно зросла, бо воно вспіло не датися Японцям в перших днях битви. Армія Чян-Кай-Шека, котра надійшла під Шангай з Нанкіну, прийшла не в замірі боротися з Японцями, але щоб розброїти 19-ту армію. Хаос якого Европейці зрозуміти не в силі. (Останні вісти кажуть, що Чян-Кай-Шек також атакує Японців).

Червоні війська на границі Кашміру

Анґлія стягає проти них свої сили.

З Лондону доносять: Совітське правительство стягнуло війська на границі Кашміру. В Афґаністані оповіщено мобілізацію. Анґлія перекидає свої війська з Єгипту, Мальти, Кипру і Ґібральтару в Кашмір.

Кооперативна конференція

У Львівськім воєвідстві відбулася 22. II. с. р. кооперативна конференція з представниками українських кооп. установ. Взяли в ній участь Др. К. Левицький, сен. Павликовський, О. Луцький, Др. М. Волошин, Дир. О. Саєвич, Ю. Шепарович, І. Филипович, інж. Творидло, інж. Палій, М. Заячківський, Ол. Бариляк і п. Децикевич. Інж. Павликовський зложив заяву, що про політичні справи управнена говорити тільки політична орґанізація. Відтак присутні представляли нерівномірність, з якою трактується укр. кооперацію в Польщі.

Правдива війна в радіо

Перший раз відколи істнує радіо, слухачі мали нагоду почути відголоси правдивої війни. Як доносить „Таймс", на березі ріки Телянґ під Мукденом уставлено мікрофони і надавчі прилади, які перенесли до Японії докладні відголоси війни. Слухачі радія мали змогу почути гук армат, грохіт машинових крісів, і навіть крики та зойки ранених в боротьбі за Мукден, хоч були віддалені тисячі кільометрів від місця бою.

ТАБЛЬО ДЛЯ АБІТУРІЄНТІВ І ШКІЛЬНІ ҐРУПИ
по спеціяльно знижених цінах
виконує
АТЕЛІЄ ФОТОҐРАФІЧНЕ
„УЕНУС"
Львів, Академічна 24. — Тел.: 38-08.
1010 25—25

СТАРІСТЬ МУСИТЬ ПРИЙТИ — а з нею Ваша неспосібність до праці, тож складайте на чорну годину свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.
4—14—х

ДОЛЯР ЗАГРОЖЕНИЙ

Одна з головних причин того, чому Америка так терпеливо дивиться на захоплення Японією Манджурії й Монголії, — се загроження доляра. Ось кілька фактів, котрі свідчать про тяжке положення найбогатшої держави світа: Найважніші галузи промислу в Злучених Державах Північної Америки працюють лише на одну третину до половини своєї продукційної спосібности (лита сталь тільки на 28%). „Американська Федерація Праці" оповіщує, що безробітних є тепер в Америці 8 міліонів і 300.000. З инших жерел відомо, що їх поверх 10 міліонів. Буджетовий дефіцит держави лиш за 7 місяців фіскального року дійшов до небувалої суми одного міліярда і 512 міліонів долярів. Заки скінчиться фіскальний рік, дефіцит зросте ще на сотки міліонів. Тисячі банкових банкроцтв довели до того, що люди повиймали з оставших банків свої ощадности в сумі поверх міліярда і 300.000 дол. та „тезаврують" гроші вдома. Супроти того кредит, позбавлений допливів з населення, стає все тяжший. Словом, положення дуже прикре.

Мимо всего влада Америки не рішається поставити боротьбу з кризою на ґрунт міжнародного порозуміння, бо тоді инші держави зажадалиб пільг у сплаті своїх американських довгів. Отже Америка бореться з кризою сама. В тій ціли створено „Реконструктивну Фінансову Корпорацію", бо створена в осени „Національна Кредитова Корпорація" з підписаним капіталом 500 міл. дол. (на котрий вплачено всего 150 міл.) не могла оживити ні оставші банки, ні підприємства. Отже правительство Америки взяло на себе обовязок, доставити новій корпорації 500 міл. долярів і дало їй право, випустити обліґації на півтора міліярда долярів! Та все те покищо лиш теоретичне полагодження справи. Бо треба ті два міліярди дол. відкись взяти, себто позичити. Скарб Америки зі своїм великанським дефіцитом не має на стільки свобідних гроший. Отже треба звернутися за позичкою до населення. Се завдання не булоб дуже трудне до виконання, якби населення не стратило було довіря до банків, у котрих пропало йому богато гроший. Отже населення гроший з дому не хоче виносити мимо горячого зазиву президента Гувера. Супроти того Америка знайшлася на передодні зміни банкового закона у справі характеру банкового покриття для американських банкнотів. До сеї пори федеральні резервові банки Півн. Америки могли приймати до перерахунку тільки строго коммерційні цінности, котрі доказували рух готових товарів від продуцента до консумента. Була се здорова основа до випуску банкнотів. Тепер сенатор Глосс виступив з проектом, поширити круг цінностий допускаємих до перерахунку: в ролі таких цінностий малиб фіґурувати цінности ґіпотечні, державні обліґації, фінансові зобовязання і и. Ясніше кажучи, нові бан-

кноти можна булоб на основі того проекту творити при помочи кредиту, даваного державній владі і приватним підприємствам з відповідним капіталом. Та се вже річ небезпечна, бо той „відповідний капітал“ хоч істнує, та може бути „замороженний“, значить, нема можности той капітал урухомити в потребі. І тут не видно границі, до якої можуть дійти ріжні надужиття. Таким чином може легко повстати грошева інфляція, то значить надмірний випуск паперових грошевих знаків без можливости виміняти їх на металеву валюту. А се скорше чи пізніше мусілоб довести до упадку цінности американської валюти. Сего й побоюються фінансові круги в Америці й поза нею. Розуміють се побоювання також ініціятори реформи, бо разураз заявляють, що треба говорити не про інфляцію, тільки про „контрольовану інфляцію“ або про „політику протидефляційну“. Та се тільки гра слів...

І тому большевицька преса страшенно злорадно тішиться, що Америка в клопоті. „Ізвестія“ печатають сензаційні вісти п. з. „Америка на шляху до інфляції“, „Золотий стандарт доляра під загрозою“ і т. п. Радість большевиків зрозуміла, коли взяти під увагу, що їх валюта вже дослівно розбита, бо вони протягом короткого часу „підскочили“ з 2.779 міл. паперових рублів на 5.672 міл. (1. I. 1932). Тому їх рубель має тепер вартість кількох копійок і то непевну.

Та, розуміється, і положення Америки несолодке. Золото безнастанно втікає від неї і пливе до Европи (Гл. про се в 12 ч. „Нової Зорі“). Вже побоюються утечі з Америки в Европу також ощадностий американських горожан. Виринають проекти утруднення вивозу золотих гроший з Америки, що тільки збільшає неспокій.

Мимо всего найповажніші економісти Европи думають, що тривожитися в Европі що до вартости доляра ще передчасно, бо Америка має достаточний золотий запас, щоби звернути чужинцям, поміщені в Америці гроші. Нові випуски американських банкнотів, коли будуть роблені обережно, заповнять пустку, яка повстала через спрятання гроший людьми по домах. Та рівно ясно, що без вирішення великих міжнародних проблемів самою банковою спекуляцією Америка кризи не побідить.

Неґри заливають Америку

Неґри множаться в Злучених Держжавах Півн. Америки значно скорше ніж білі. В полудневих стейтах становлять Неґри вже 27% населення. Ще тому 30 літ $^3/_4$ їх було неграмотних, сегодня неграмотні Неґри се рідкість. Вони мають 500 своїх шкіл з 2 міл. учениками і 200 професорів та 60.000 студентів у висших школах. Початок тому розвиткови дав Неґр Букер Вашінґтон, котрий уродився ще в неволі. Він вспів зібрати 5 міл. долярів і насамперед оснував промислову школу для Неґрів. Сегодня Неґри в Півн. Америці мають $1^1/_2$ міліярда дол. майна а білянс їх банків переходить 2 міліярди дол. Їх асекураційні товариства мають 250 міл. дол. капіталу. Неґри мають там 1000 своїх адвокатів, 3500 лікарів, 4000 театр. артистів й около 200 посідачів театрів, а в Ню-Йорку мають уже й своїх міліонерів, у котрих білі служать. Весь той розвиток почався дослівно з нічого. Річ зовсім можлива, що Неґри опанують колись Америку чисельно й політично.

Фільософ Ксенофанес з Кольофону, котрий жив повних сто літ, постійно мандруючи (уродж. коло 580 перед Хр.), учив, що Бог є один і вічний, чистий дух, котрий бачить, чує й думає всім своїм єством, а не поодинокими органами.

Політичні проблєми

Нова олива на наші рани.

*З приводу „Відкритого Листа“ Д-ра Яна Бобжиньского.**)

Нема сумніву, що у Відкритім Листі п. Бобжиньского є нова олива на наші рани, які має орґанізм українського народу від 700 літ треваючої боротьби з Польщею. Тільки засліплений ненавистю або схаотизований ум може не бачити тої оливи. А зібрана та олива з благородного дерева, котре виросло на ґрунті отвертого та передуманого признання нашої кривди. Пан Бобжиньский признає ту кривду, виразно бачить історичну захланність польської безкритичної експанзії на схід і ясно представляє в своїм „Відкритім Листі“ жорстоку пімсту, котра зустріла Польщу за нашу кривду та покарала її утратою старої культурної землі на заході (більшої части Шлеська) і вкінці катастрофою поділів та 150-літної неволі.

Та наперед треба розправитися з самим поняттям кривди, бо нпр. головні теоретики анархізму (Макс Штірнер і Фрідріх Нішше), під впливом котрих остає богато людий з ріжних таборів, що хочуть „оригінальничати“ — взагалі ніякої кривди не признають. Особливо люблять викпивати поняття кривди теоретики з пануючої тепер в ріжних суспільностях т. зв. національної демократії. Нпр. Роман Дмовский у своїх „Myślach nowoczesnego Polaka“ пише, що слабші народи і племена не є на те, щоб їх консервувати і творити з них якийсь дивоглядний музей особливостей, але сильніші повинні їх просто знищити.[1])

Отже поняття кривди таке давне як людська історія. Воно виступає не тільки у взаєминах між одиницями але й у взаєминах між родинами, групами людий і родин, станами, клясами, племенами, народами, державами й расами протягом усеї історії людства. Се поняття виступає в области духовій і в области матеріяльній, виступає воно як почування обиди, легковаження або неправдивого представлювання противника. В области матеріяльній розуміється під тим поняттям насильне або хитре забирання противникови засобів, потрібних до життя або нормального розвитку. І хоч се останне звичайно тяжше відбивається на цілих народах ніж перше, то з правила найтяжшу ворожнечу викликає від найдавніших відомих нам часів аж по сей день почуття кривди моральної: образливого і зневажливого відношення. Найстрашніші були не війни за матеріяльні інтереси династій, народів і релігій, тільки війни за їх престіж. Коли загрожений престіж, тоді найсильніше реагує психіка цілих народів. Знали се навіть найдикші завойовники і все старалися своїм заборчим замірам надати бодай позори відплати за якусь зневагу, бо розуміли, що тим способом скорше розогнять народні маси до ворожнечі і боротьби ніж найкращими матеріяльними виглядами або покликуванням на кривди матеряльні.[2]) Словом, обидві великі области кривд, котрі виступають у відносинах всіх народів у всіх часах і всіх частях світа, представлені вже в декальогу („Не свідчи ложно проти ближнього твого“ і „Не кради“, „Не пожелай... жадної річи ближнього твого“).

За нашої памяти рішився на найстрашнішу війну серед дуже некорисної для себе констеляції такий консервативний рід, яким були Габсбурги, — рішився ізза зневаги, яка полягала на убиттю одного його члена і якої він плазом пустити не міг.

В моїх подорожах по Америці зустрів я раз старого, дуже інтеліґентного Жида. Ми довго їхали разом й обговорювали цікаве питання, що властиво здержує жидівське племя (й навіть його ліберальну інтеліґенцію, котра не має вже віри своїх батьків) перед асиміляцією. Він відповів: „Ніщо инше тільки усвідомлене почуття погорди і кривди, якої ми зазнали й зазнаємо від инших народів. В тім почуттю кривди треба шукати й розвязки страшного поведення Жидів в часі большевицької революції в Росії, хоч Жиди в дійсности дуже люблять Росію й Росіян.“

Нема ніякого сумніву, що в українськім народі і то у всіх його верствах вкорінене також глибоке почуття кривди в його відношенні до Польщі і Поляків. І хоч істнують також народні приповідки, котрі на перший погляд вказувалиб на відношення в ґрунті річи прихильне (нпр. „Ляхів гудьмо та з Ляхами будьмо!“...), — то се тільки поодинокі появи, котрі мов іскри тим більше підчеркують загальну, віками треваючу, скажім делікатно, нехіть до всего що польське. Річ ясна, що ту нехіть викликало сотками літ треваюче поступования Поляків на українських землях. Не будемо тут розбирати докладніше того поступования[3]) Стверджуємо тільки факт, що ніякі спроби наближення ні до Москалів, ні до Литовців, ні до Мадярів, ні до Ромунів, ні навіть до мусулманських народів протягом історії не викликали серед української народної маси такого твердого спротиву, як спроби наближення до Польщі і Поляків.

І тому д-р Бобжинський зробив розумно, і як правдивий християнин, що пробуючи створити атмосферу, в якій сталаб можлива поважна дискусія про взаїмне наближення, отверто признав наші кривди, яких ми зазнавали від сил, що репрезентували Польщу.

Се має не тільки теоретичне значіння.

Признання нашої кривди зі сторони польського політика се очевидно олива на наші рани. Воно не тільки становить свого рода сатисфакцію для нас (що булоб іще найменшою з кропель тої оливи, якої потрібно нашим ранам), але у своїй послідовности тягне за собою далеко сягаючі наслідки на будуче. Чому? Бо хто має відвагу признати кривду супроти другого і назвати її злом супроти нього і себе самого, той у послідовности свого пізнання мусить прийти до висновку, що ту кривду 1) треба перестати дальше робити, 2) треба направити. Без тих двох послідовностей признання нашої кривди — безцільні булиб усякі роздумування й розмови над наладнанням польсько-українських відносин. Без практичного полагоджування наших релігійних, національних, економічних і політичних кривд — не найлучші з нас, тільки найбільш нікчемні будуть хилитися до Польщі. Та вони в першу тяжку годину зрадять її тим лекше, коли зрадять наперед своїх.

І ще є одна важна причина, задля котрої признання нашої історичної кривди п. Бобжинським треба уважати оливою на наші рани: те признання тим

---

*) Гл. „Н. Зоря“ ч. 13.

[1]) Ту справу порушуємо трохи ширше тому, бо і в львівській „Меті“, органі Катол. Союза, появилася більша стаття п. В. Кучабського, де в ч. 46 на ст. 2 написано, що історичні кривди се для українських консерватистів (!) поняття чужі, що „кривди“ се поняття ліберально-демократичні і т. п. дуже веселі річи. Та найвеселіше в тім всім те, що п. В. К. сидячи довгі літа на еміґрації в Берліні пише в „Меті“ разураз: „Ми українські консерватисти“, хоч тут у краю вже 5 літ істнує укр. консервативна краєва організація, яка п. К-го ніколи ні в свої члени не приймала, ні заступати її не уповажнювала. Верх веселости викликає факт, що шефом-редактором „Мети“ є п. Кузьмович, визначний член УНДО, отже партії ліберально-демократичної, котра в своїй програмі має большевицький клич відбирання землі „забездурно“, а двома другими головними співробітниками „Мети“ є п. Кедрин, також член і працьовник УНДО та співробітник дем. „Діла“ (гл. про Кедрина статтю М. Струтинського п. з. „Чоловік-ґума“ в 92 ч. львівського „Часу“) і д-р Гнатишак, що недавно співробітничав у большевицьких „Н. Шляхах“ і доси ніде не оповістив, чи від „Нових Шляхів“ перейшов до „Мети“ з причини зміни поглядів, чи з причин фінансових. Отже вони печатають анархістично-ліберальні кпини Кучабського з „демократичних“ поглядів без ніякої замітки! І все те разом фіґурує як консерватизм... Се треба було доконче ствердити. По перше тому, щоб баламуцтво не ширилося, по друге тому, щоб на тім прикладі показати, який бездонний і безмежний хаос панує в области проблєми, котру обговорюємо, що надзвичайно утруднює й буде утруднювати всяку позитивну працю в цілі упорядкования відносин. Річ ясна, що ми за виступи такої ріжношерстної компанії „консерватистів“, що продукуються в „Меті“, ніякої відповідальности брати не можемо. Про руїнництво п. В. Кучабського і йому подібних зі становища консерватизму гл. ряд статтий у „Н. Зорі“ в чч.: 72, 73, 75 і 79 за 1931 рік.

[2]) Нпр. Джінґісхан зачинає страшну війну проти Ховарезму, до котрої довго приготовлявся, доперва тоді, коли зневажено його послів. Гл. про се найновіший твір про нього: Harold Lamb: „Dschingis Khan, Beherrscher der Erde“. Deutsch von Dagobert von Mikusch. Leipzig. 1928. 8 Auflage. Таксамо поступають вожди Джінґісхана з укр. князями в 1223 р. і т. д.

[3]) Причини того виложені в знаним старім творі о. Стефана Качали в польській мові і в новім творі мітрата Войнаровського в німецькій мові; Das Schicksal des Ukrainischen Volkes unter polnischer Herrschaft von Titus Wojnarowskyj, Prälaten und Domherrn in Lemberg. I. Band. 1921. Verlag des Verfassers. H. Engel u. Sohn. Wien. Сторін 256 вел. 8°. Хто хоче займатися польсько-українською проблємою, той доконче повинен пізнати сей твір, в який вложено дуже богато праці.

більше впадає в очі як доказ доброї волі, що зі сторони другого нашого сусіда, великоруського, з котрим ми також маємо прикрі і старі рахунки, до сеї пори не появилося ні одно прилюдне признання жадного з діячів Росії про кривду, яку нам як нації століттями робила Росія, про зломання переяславської умови, заключеної Богданом, про знищення останків нашої самоуправи над Дніпром, ба навіть про варварську заборону мови нашого народу! Ні одної з тих і богатьох инших кривд не осудив буквально ні один діяч дореволюційної Росії. Хоч Росію зустріла кара страшного знищення, хоч її дореволюційну провідну верству в величезній, міліоновій скількости змела з Рідного Краю тяжка кара баніції, хоч на еміґрації появилося богато російських видавництв, ґазет, журналів, архівів й усякого рода студій, — то нема ні одного голосу, котрий признававби, що дореволюційна Росія робила зле, насильно гноблячи Україну, ту саму Україну, при помочи котрої Московія, пізніша Росія, вийшла на европейську й відтак світову арену як перворядна сила між найбільшими народами. Правда, в повоєнній, новій Росії появилася нова, революц. струя, звана большевицькою, котра в теорії осудила гнет старої Росії над недержавними народами. Одначе теорія тої струї далеко не покривається з практикою. І так у практиці та струя перевела тільки свого рода я з и к о в у автономію, уживаючи рідної мови кождого з поневолених народів до того, щоб нею як найлучшим средством вибити йому з голови і з серця всякі змагання до збереження свого національного „я" та створити з усіх народів СССР. під оглядом ідейним, культурним, організаційним і політичним о д н у - о д н о с т а й н у м а с у й тим самим убити всі національні о р ґ а н і з м и.

Таким чином ні стара, царська Росія, ні нова, революційна, не признають на практиці української нації з усіма послідовностями. Розуміється, з сего ще не виходить, що там ніколи не наступить зміна під тим оглядом. Колиб та зміна наступила скорше, ніж Польща в практиці п е р е в е л а б на своїй території вдоволяюче полагодження національної справи, тоді доля Польщі булаб запечатана. Бо тоді при силі, величі, богацтві і міжнародних звязках та розумнішій внутрішній національній політиці будучої Росії Польща ніяким чином не моглаби здержати ірредснти на 35% простору своєї теперішної території. І тоді Польща в н а й л у ч ш і м для неї разі упалаб до значіння третьорядної державки, зданої на ласку сусідів. А ласка їздить, як відомо, на дуже бистрім кони.

І тому політичні проблєми, видвигнені дром Бобжинським, мають передовсім для Польщі першорядне, просто життеве значіння. Мають його — ще. Бо коли промине відповідна пора, ті проблеми вже не матимуть для неї ніякого значіння тому, що вона вже не буде в силі перевести їх в життя з тої простої причини, що до переведення тих проблєм возьмуться більші і сильніші.

Ту дуже важну справу вирішить т е м п о політичної гри, зовсім таксамо як рішає в шаховій грі.

Від самого поливання ран оливою, хочби найлучшою, ще ніякий тяжко поранений не прийшов до здоровля і сил. На те потреба ще відповідного віджившовання і взагалі скріплювання раненого. Без того — поливання оливою його ран булоб тільки гірким глумом над ним. А віджившовання і скріплювання раненого й ослабленого національного орґанізму буває моральне й матеряльне. Одно і друге необхідне, коли ослаблений орґанізм має прийти до сил.

Дальше придивимося, яким віджившованням хотівби нас скріпити представник польської найбільше зрілої політичної ґрупи.

Др. О с и п Н а з а р у к.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

9. Лист митрополита Йосифа до кардинала Сімеоні, префекта Пропаганди.

Rapporto del Metropolita Monsgn. Sembratowicz (Leopol 2. I. 1882.)[37])

Eminentissime ac Reverendissime Domine!

Secundum postulationem Eminentissimae Vestrae Reverentiae in venerandis litteris datis 19 Julii 1881 N. 10 expressam, visitavi 14 monasteria Ordinis S. Basilii M. in tota provincia Galiciae Austriacae inde a 9 Septembris usque ad 14 Octobris dicti anni. In quolibet monasterio primum cum omnibus monachis hujus monasterii conferebam, relegens illis meas informationes post primam monasteriorum informationem anno 1874 factam eis datas, singulos articulos illis explicans et ad evidentiam demonstrans, ut ipsi agnoscant necessitatem observationis disciplinae monasticae. Deinde sequentibus diebus cum singulis seorsim conferebam interrogans eos, quid censeant de informationibus a me datis et quid necessarium ipsi judicarent, fieri oportere, ut collapsa disciplina monastica iterum restauretur. Sed licet me praesente agnoverint necessitatem reformationis, tamen suo provinciali quidam eorum manifestabant jam aversionem ab omni reformatione, qui provincialis R. Dr. Clemens Sarnicki ipse aperte profitetur, se possidere sibi proprium peculium seque emisse praedium, nec posse concedere, ut haec res non sit sua sibi propria, quia quod ille suis laboribus sibi comparavit, non potest pertinere ad eos, qui non participarunt in laboribus, et quoad votum paupertatis observat (мабуть повинно бути: animadvertit) se fuisse valde juvenem cum hoc votum emisit, nec se bene recordari, qualia vota emiserit. Caeterum ostendit permissionem scriptam a suo quondam provinciali R. Jacobo Zahajski, in qua illi conceditur ut pensionem annuam qua professor Universitatis, non obstante voto paupertatis, tamquam sibi propriam retineat, et quidem annue 1600 florenos, ad quod accedunt quinquenalia per 200 florenos et functionis additamenta 400 floren. annue. Praeterea pro extraordinaria doctrina linguarum orientalium etiam remuneratio. Insuper praefatus provincialis per ultimos quattuor annos quolibet anno tempore annuae visitationis monasteriorum percipit secundum redditus cuiuslibet monasterii salarium, quod ascendit 1200 florenos. Neque ille multum curat disciplinam monasticam, quae penitus non observatur et quidem, neque clausura, neque ordo aliquis diurnus stabilis, neque meditationes, neque exercitia spiritualia in monasteriis, sed neque habebant stabilem et peculiarem magistrum novitiorum. Aliquibus tantum diebus antequam pervenerim ad monasterium, in quo novitiatus habetur, tunc obtinuit seniculus monachus R. Innocentius Makarewicz litteras a provinciali, quibus constituitur ille magister novitiorum. Immo ob defectum individuorum pro institutione in scholis accipiuntur novitii post aliquot menses novitiatus in magistros vel gymnasii vel scholarum popularium, et hoc sufficit pro ordine ut faciat deinceps exacto anno professionem monasticam solemnem. Confessionem peragunt secundum dispositionem hegumenorum vel priorum Monasterii semel aut bis aut ad summum ter per annum. Summum certe impedimentum est haec consuetudo, quae a longiori tempore sensim sensimque irrepserat, quod exercitia spiritualia omnino evanuerunt. Applicantur quidem singula individua in scholis et in parochiis et laborant ibi etiam cum fructu, sed deest monastica ascesis. Neque facile potest cum fausto effectu reformatio et regeneratio vitae monasticae institui propter inveteratam consuetudinem relaxationis, nisi in penitus nova constructione et institutione vitae monasticae super nova basi, ut omnino novi homines a magistris novitiorum in vita monastica exercitatis educarentur, quod fieret, si tales magistri data occasione ex ipso monasterio Ordinis S. Basilii M. nostrae provinciae post accuratum tentamen coram Metropolita et sub directione suprema et invigilatione frequentiorique visitatione ejusdem eligerentur qui instituerent in tribus ad minimum diversis monasteriis juvenes monasterium ingredientes, quia videntur mihi deterreri juvenes ab ingressu in ordinem S. Basilii M. propter collapsam disciplinam. Sed hic pro hoc tempore necessarium quoque esset, ut tum singula monasteria, tum etiam singuli monachi magis dependerent ab episcopis dioecesanis, qui extemplo auxilium ferrent quando oriuntur deviationes a regula monastica defectusque cito resarcirent, quoniam in visitatione etiam canonica hoc anno a me habita, cum suaderem illorum hegumeno in Buczacz ut introducat ordinem domesticum diurnum a me propositum, negavit se sine capitulo hoc posse in effectum deducere, licet eum securum reddiderim, rem esse desideratam ab omnibus membris huius monasterii, quod cognovi ex collatione cum singulis, sed tamen ille recusavit hoc in effectum deducere.

Obtentis ad hoc negotium perficiendum necessariis a S. Sede facultatibus, expoterem a Regimine quoque assecurationem si non dandi auxilii, tamen saltem non ponendi ullius obstaculi, ut talis reformatio ad prosperum effectum deducatur. Ita tantum possem hoc difficile et gravis momenti opus Deo juvante et S. Apostolica Sede favente in me suscipere.

His humiliter expressis commendo me amplissimis gratiis et favoribus.

Eminentiae Vestrae Reverendissimae
humillimus et obsequentissimus servus
Dr. J. Sembratowicz
Archiepiscopus Leopoliensis,
Metropolita Haliciensis.

[37]) Копія з Архіву Монастиря св. Онуфрія ЧСВВ у Львові, ч. 45. Копія ся зроблена на звичайнім аркуші паперу, блідозеленковатого кольору. Папір міцний. Сей документ печатається вперве.

Митрополит Сембратович у своїм листі до префекта пропаґанди кардинала Сімеоні описав м а й ж е все, що замітив в часі візитації. Підчеркнув недостачі в Чині почавши від самого протоігумена. Осуд його доволі острий. Митрополит не подає ніякого оправдання. Він не пробує навіть витолкувати Василіян перед Римом ні вихованням, ні політичними обставинами, ні моральним розвалом, який проявлявся в цілій суспільности. Замітна річ, що в тім листі митрополит ні словечком не згадує такої важкої річи як русофільський настрій між тодішними Василіянами, настрій подвійно небезпечний, бо і для Церкви і для нашого народу в Австрії. Той настрій викликав навіть переходи поодиноких Василіян на схизму, як ми вище згадували. До якого помішання понять у релігійно-церковних справах доходило у нас, свідчить Шематизм Чина написаний Мих. Коссаком (чоловіком світським, правником, братом протоігумена Еміліяна), в и д а н и й Ч и н о м. В тім Шематизмі автор (від ст. 223) описує всуміш монастирі наші ґр. кат. і схизматицькі в Росії, зовсім їх не відріжняючи. І ніхто на те й уваги не звертав, навіть у пізніших наших церковних орґанах преси. (Гл. „Галицкій Сіонъ"). Підчеркнути треба, що в тім самім часі в Німеччині так Німці як Поляки католики вели завзяту боротьбу в обороні катол. Церкви перед переслідуваннями Бісмарка. Тоді увязнено богато німецьких священників, між ними двох архієпископів Мельхерса з Кельну, і Леґуховського з Познаня[38]) і епископа Мартіна з Падерборну, інших видалено з Німеччини як епископа Брінкмана з Мінстеру, Ферстера з Бресляву й еп. Янішевського з Познаня та обложено великими грошевими карами. Те все у нас мусіли знати, але той приклад на наших не ділав, а ділала Москва.

Тодішні Василіяни були такі як усе наше духовенство. Їх виховано без аскези, без життя строго духовного, навіть в ліберальнім дусі, бо наше світське духовенство і наша суспільність були такі самі. Хто в духовнім семинари молився з книжки, того називали „фарисеєм". Не було між Василіянами місіонарів, місії навіть у нашій Скалатщині 1882 р. давали Єзуїти. Не дивно, бо і світське духовенство не мало ні проповідників, ні місіонарів[39]). Життя духовне лишало богато до бажання. Сам митрополит, хоч був особисто праведником, не подбав за ліпшого католицького духа в духовенстві, був занадто лагідний та ще й хвалив катіпулу й духовенство за вірність Римському Престолови, якраз тоді, коли те духовенство публично взивало до бунту проти Риму в дописах у „Слові"[40]) і „Проломі"[41]),

[38]) Архієпископ Мечислав Леґуховский ур. 1822, скінчив Академію деї Нобілі еккле-зіастічі в Римі, висвячений 1845 р., 1847 р. став авдітором нунціятури в Лісбоні, 1855 р. Апост. Делеґатом в Колюмбії й Чілі, 1861 р. нунціем в Брукселі, 1865 р. архієпископом у Гнезні-Познаню,. Арештований в ночі 3. II. 1874 р., сидів у вязниці в Острові й у вязниці зістав іменований кардиналом. Сидів до 1876 р., випущений з вязниці був вигнаний з краю і перенісся до Риму.

[39]) Між світським духовенством були тоді тільки три знані місіонарі о. Мох, о. А. Струтинський і о. Ілля Мардарович. Та всі вони мали лиш одну тему: проти пияцтва. Про Церкву і католицизм не було в той час наших проповідників, а таких власне було треба.

[40]) Гл. „Слово" орган русофілів, ч. 48, 49, „Годъ изданія XXII", ч. 50 (второе изданіе з 11 (23) мая 1882, 51 і 52 з 14 (26) мая і др.

[41]) Гл. „Проломъ", журналъ политики и литературы. Годъ изданія II. I. 8 (з 1 (13) мая. Замість боронити віри — наші священики вели завзяту борбу за трираменні хрести. Сю боротьбу за трираменні хрести вело русофільське духовенство як боротьбу за Церкву і віру. Гл. допис „Изъ Залозецъ". Посягательство на

в „Дѣлѣ“[42]), як також у виступах проти заряджень Апостольської Столиці, в масових протестах духовенства[43]), у збірних виступах до намісництва. Наше духовенство довіряло більше австрійському урядові, що був у польських руках в Галичині, як Апостольській Столиці, хоч вона в справі реформи Василіян виразно застерегла збереження руського обряду і василіянської власности. Не є тайною, що якраз найгірші дописи проти Апост. Столиці в „Слові“, „Проломі“, „Дѣлѣ“ з 1882 р. аж до 1885 походили напевно з кругів нашого духовенства. І на се звернув увагу навіть намісник Потоцький самому митрополитови[44]).

Я ще буду згадувати дальше про митрополита Йосифа і його відозву до духовенства й дієцезан, в котрій він висказує духовенству і вірним похвали замість завізвати до спокою і душпастирської праці так дуже потрібної.

русскій хрестъ. ч. 9 „Пролома“ — допис о. Гутковського, ч. 10 „Пролома“ 24/6 1882 містить: „Начеркъ протеста противъ посягательства папы на чинъ русскихъ Василіянъ“.

[42]) Гл. „Дѣло“ ч. 33 з 1 (13) мая 1882, ч. 35 з 8 (20) мая, ч. 37 з 15 (27) мая і др.

[43]) „Слово“ чч. 51—52 з 26 мая 1882 містить такий допис: Голосъ священиковъ по случаю папской буллы. Отъ Перемишля, де пишуть таке: „Тожь пока время дѣлати намъ, дѣлати намъ скорше, благоразумно не самымъ, но съ іерархіей. Тожь пока время протестувати енергично, всѣми силами...“ Революція в церкві зачинається від духовенства. Ми все протестували, проти правди, проти добра, тому нема добра у нас.

[44]) Се оповідав мені Др. Клим Ганкевич, доцент Черновецького університету в Милівцях 1909 р. Він на старість був там учителем сина дідича Герінґера Поляка, жидівського походження, про що мені говорив Ганкевич з того приводу, що Герінґер старався о признання його родови шляхотства; та коли з Мадярщини прийшли латинські документи і показалося, що сей рід жидівського походження, Герінґер перестав робити заходи. Згадую се для характеристики тодішних відносин. Ґерінґерів знав я особисто. Були се люде здібні і чесні. На замітку нам. Потоцького — як митрополит може позволити, щоби його священики писали такі річи проти Риму, відповів митр. Йосиф: „Я „Слова“ не читам і своїм ксенжом заказалем читаць.“ Та вони не тілько читали, але і дописували до „Слова“.

о. М. Каровець, ЧСВВ.
(Далі буде).

Маленький фейлетон

Тяжкі болі голови

Відкрито їх причини і винайдено способи лічення.

Крім звичайних, переходових болів голови, котрі усуває зажиття одного порошка „пірамідон-у“, лучаються також тяжкі й довготревалі болі. Проф. Шварц виголосив на ту тему цікаву лекцію в То-ві лікарів у Відні. Він твердить, що такі тревалі болі голови мають дуже часто свою причину в ріжних недугах носа: в поліпах, боляках і т. д. Болі голови, викликані недугами носа, тревають літами і роблять людий неспосібними до праці. Та як тільки усунути згадані боляки, болі голови зараз кінчаться. Та є ще одна ґрупа хорих на тяжкі болі голови, котрих причина також в носі, але тої причини не видно, бо вона полягає лиш на корчах певної части мускулятури носа. Отже проф. Ґляз відкрив спосіб, як усувати сей рід болів голови. Він уживає до того т. зв. методи Доплєра, котра полягає на пензлюванні фенолем головної артерії носа. Тої методи вживав Доплєр до уздоровлення инших частин тіла. В той спосіб проф. Ґляз оживлює головну артерію носа, кров у ній зачинає правильніше перепливати і болі, котрі досі уважали за невилічимі, зовсім устають. Се стверджено вже в 22 випадках. Здається, що ся метода покажеться добра також на міґрену. При кінці засідання демонстрував проф. Шварц нову, значно дешевшу апаратуру рентґенування хорих на рака. (З німецького).

Польський Епископат

проти нового проєкту устрою шкільництва. — Що на те відповів представник правительства.

На засіданні освітної комісії сойму пос. Корнецкий (нд) відчитав меморіял польського епископату такого змісту: Польський епископат запізно дістав проєкти законів про устрій шкільництва і про недержавне шкільництво, тому не мав змоги представити домагання зі становища Церкви. Отже Епископат обмежується тепер лиш до таких завваг: „В новім проєкті закона про шкільний устрій сказано, що школа має давати релиґійне, моральне, умове й фізичне вироблення. Епископат застерігається, що коли ходить про слова „моральне і релиґійне вироблення“ то вони повинні бути інтерпретовані в значінні виховання релиґійного і релиґійно-морального по думці катол. Церкви. Проєкт закона про недержавні школи вводить до недержавного шкільництва і тимсамим до шкільництва удержуваного Церквою і церковно-правними інституціями, таке велике п о ш и р е н н я істнуючого стану, що Епископат мусить звернутися в тій справі до уряду. Проєкт дає міністрови освіти необмежені повновласти не лиш в области закладання нових приват. шкіл, але також підтинає права й істнування вже істнуючих шкіл. Узалежнює також закладання і ведення приватних шкіл від осуду державних шкільних властий. Епископат звертається до католицьких послів, щоб доложили всіх старань, щоб законодатні тіла узгляднили повищі домагання. Підписані під меморіялом кардинали Каковський і Гльонд. Віцеміністр освіти відповідаючи на тези меморіялу заявив що лист Епископату це наслідок непорозуміння як і меморіял краківського університету і що в шкільному проєкті нема нічого такого, що моглоб шкодити Церкві.

——o——

Катастрофа міст у Польщі

З цілої Польщі надходять вісти про катастрофальний стан міських фінансів, про невиплачування платень, протести міських векслів, секвестрацію міського майна і т. д. Союз міст у Польщі оповістив в р. 1931 анкету для досліду фінансів міст. Наспіли вже відповіди від 562 міст (не відповіли 73 малі міста). Ті відповіди предложено спеціяльній комісії для уздоровлення міської господарки, покликаній головою Ради міністрів. Висновок з тих матеріялів називає польська преса — ж а х л и в и м (гл. „Курєр Варшавські“, ч. 52). Буджети залягають з виконанням на 1/4. Сама Варшава має 16 міліонів залеглостий. Дня 1. IV. 1931 сума векслів виставлених містами виносила 47.000.000 зол. (окрім Варшави!). Запротестованих векслів було на 4.000.000 зол. Довги на всі боки. Міста задовжені в державнім скарбі, в державних і міських банках, у приватних людий, в краю і заграницею! Довги міст супроти приватних осіб і банків виносили 1. IV. 1931 р. 60 міл. зол., міські обліґаційні позички 40 міл. (окрім Варшави), заграничні позички (також окрім Варшави!) 43 мил., а зобовязання міст супроти публичних кредитових інституцій величезну суму 403.377.099 зол. Державному скарбові винні міста 61 міл. зол. Кромі того стягнули міста поверх 334 міл. зол. належитостий за обезпечення і не звернули їх відповідним інституціям... Є міста вже зовсім фінансово здезорґанізован,і де короткотермінові позички кілька разів перевишшають весь їх буджет! Є також такі міста в Польщі, що взагалі не платять уже ніяких довгів тільки на покриття біжучих потреб зуживають фонди, котрі становлять власність публичних інституцій! Надмірно розбудоване шкільництво по містах і кошти Кас Хорих (міста покривають половину коштів лічення за Каси Хорих) лягли на міста також великим тягарем. Словом, стан дійсно катастрофальний. Спроба ратування господарки міст при помочи урядових комісарів в богатьох випадках скінчилася також на нічім. — До сего дійсно жахливого звіту можемо додати лиш одно: українське населення булоб після всякої правдоподібности господарило бодай трохи лучше, якби було допущене до співгосподарювання в відповідній силі.

Ухвали ісламського зїзду

Великий зїзд представників ісляму, котрий відбувся в Єрусалимі, в грудні м. р., ухвалив: 1) Зажадати від Анґлії й Франції звороту зелізниці, котру збудував султан Абдул Гамід до Мекки і Медини за гроші зібрані в ісламськім світі, в ціли влекшення паломництв. Колиб сей зазив остав без успіху 6 місяців, буде внесена скарга до Союза Народів. Колиб і се остало без успіхів, буде оповіщений бойкот европейських товарів у всіх ісламських краях. — 2) Оснувати в Єрусалимі загально-ісламський університет, в котрім мусулманська молодь одержувалаб модерне виховання але в дусі чисто ісламськім, уникаючи „шкідливих впливів Заходу, котрий терпить на матеріялізм і соціялізм“. — 3) Зорґанізувати великий Союз ісламської молоді в ціли охорони її перед чужими впливами. — 4) Візвати мусулман усего світа до оборони святих місць ісляму, загрожених в Палестині політичними змаганнями сіонізму а ісламське населення Палестини завізвати до бойкоту жидівських товарів. — Вассан-Ґірей Джабаґі оповіщує в пресі ті ухвали й додає: В ісламськім світі можна зауважити кілька нових, досі йому незнаних струй: 1) Націоналізм, котрий викликає бунт проти кольоніяльних держав. 2) Поступовий рух, котрий хоче присвоїти народам ісляму західну науку і техніку. 3) Рух, котрий змагає до очищення ісляму від чужих впливів. Всі ті три рухи мають ісламови привернути його давну лучність і політичну та моральну силу. Останній конґрес виразно підчеркнув погубність політики комуністів на ісламськім Сході. Від сего конґресу шляхи ісляму й большевизму розійшлися остаточно ізза безбожної акції Москви і розпочалася велика пресова кампанія мусулман проти большевизму на цілім Сході. Та боротьба так занепокоїла большевиків, що вони вже застановляються над скликанням конґресу „своїх“ мусулман. (Треба знати, що мусулмани мають дуже сильну і численну щоденну пресу, на яку безнастанно складають великі жертви). Під впливом протисіоністичних ухвал конґресу індійські мусулмани напирають на Анґлію, щоб получила Палестину з Трансйорданією в одну арабську державу, жидам дала самоуправу в їх районах і сама зреклася мандату над Палестиною.

Фільософ Питагор з Самосу вчив, що доля душі по смерти чоловіка залежить від поведення чоловіка в часі його земного життя.

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ ВСЯКОГО РОДА
ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА ПОРУЧАЄ ФАБРИКА
Львів 15, вул. Окружна (бічна Кульпарківська) ч. 108 а.
Спілка з обмеженою порукою. Телефон 57-48.
3 3–12

„Пятилітка“ й Україна

Великий плян Москви позбавити Україну її промислового значіння на Сході Европи та зробити її ринком збуту для продукції російського промислу.

Нова українська праця про „Пятилітку“.

„Пятилітка“ се побіч „колективізації“ найпопулярніше тепер боєве слово в ССРР. Про „пятилітку“ повно в большевицькій пресі, періодичній і в окремих виданнях. Зокрема широко розписується про „пятилітку“ большевицька преса в Галичині. Вона представляє її як величезний здобуток України під большевиками.

Що ж то таке та „пятилітка“?

„Пятилітка“ се плян упромисловлення СРСР. в пятьох роках до тої міри, щоб відсталий досі під промисловим оглядом ССРР. не потребував користати з промислу заграничного, але всі свої потреби в тій области міг заспокоювати виробами свого власного промислу. Виробила той плян Москва. Тому не дивно, що головна тенденція пляну — упромисловити передовсім чисто московську територію ССРР. Упромисловити коштом цілої держави, отже також України. Коштом — не тільки в розумінню: за гроші, стягнені з України. В ще більшій мірі в розумінню: коштом промислових інтересів України.

Та хоч „пятилітка“ дуже сильно і на далеку мету бє Україну матеріяльно, то українське громадянство в Галичині досі не здавало собі ясно справи з того, що значить „пятилітка“ для України. Воно бачило в „пятилітці“ тільки оден з закроєних на широку міру большевицьких експериментів, що в разі удачі принісби для України навіть користь.

А тим часом... А тим часом, коли приглянутися „пятилітці“ ближче, зокрема її відношенню до України, то справа представляється зовсім інакше. „Пятилітка“ не то що не йде по лінії промислових інтересів України, але навпаки — вона несе для тих інтересів на дальшу мету велику цікоду. Чому і як? — се виказав наглядно відомий український економіст проф. В. Садовський в спеціяльній студії п. з. „Пятилітка й народньо-господарські інтереси України“, що саме появилася в збірці: Сучасні проблеми економіки України як т. III „Праць Українського Наукового Інституту“ у Варшаві.

Пригляньмося тій студії ближче:

„Пятилітний господарський плян — так починає автор свою студію — стоїть в останні роки в центрі уваги керуючих совітських чинників. У пятилітці знаходять свою відбитку всі ті проєкти, які хоче зреалізувати совітська влада, всі ті тенденції, які керують її політикою. Зрозуміло, що при цьому значінні пятилітнього пляну його розгляд і аналіза мусять стати одним з чергових завдань тих дослідників, що стежать за господарським життям совітських держав.

„У даній роботі — пише автор далі — мається на увазі з низки проблєм, які повстають у звязку з пятилітккою, виділити одну ґрупу питань — простежити, як керуючі совітські чинники, будуючи свій пятилітній плян, взяли під увагу господарські потреби й інтереси України. Робота виділяє власне цю ґрупу питань і розглядає пятилітку власне з цього погляду через те, що цей підхід до пятилітки є надзвичайно актуальним. Довгий час в українській економічній літературі, як совітській так і несовітській, дебатується питання про характер тих господарських взаїмовідносин, які мають місце між загально-союзним, точніше кажучи, російським центром і Україною. Розгляд пятилітки, цього конкретизованого і кондензованого виявлення тенденцій совітської політики, з погляду постановки в ній питання про господарські потреби України, мусить дати матеріял для вияснення того питання, яке дебатується так довго і так горяче.

Автор ділить свою студію на дві основні частини. В першій частині обговорює „пятилітку“ взагалі, в другій — її відношення до України. Студія оперта на урядових большевицьких матеріялах, які автор розглядає — докладно і до яких раз-у-раз відкликається в нотках. Тому студія та має особливе значіння.

Годі переповідати на сім місци докладно зміст сеї незвичайно солідної і цікавої студії. Обмежимося тільки на зазнайомленню читачів з головними висліди, до яких дійшов у ній автор. Висліди ті слідуючі:

1) Промислові інвестиції на Україні обмежаються головно до давних підприємств. Будова нових підприємств стоїть на другім пляні. Тимчасом на інших областях СРСР., передовсім в чисто російських районах, панує тенденція якраз відворотна. У висліді такої політики передбачений в кінці „пятилітки“ зріст продукції в тій власне галузи, якій „пятилітка“ надає рішаюче значіння, а саме в витворюванню середників продукції, є на Україні у відношенню до загально-союзної скалі богато нижчий, і тим самим участь України в загально-союзній продукції згаданої галузи значно зменшиться.

2) Територіяльний поділ інвестицій, проєктованих на Україні, не узглядняє потреб Правобережної України.

3) В области вугольного промислу „пятилітка“ має очевидну тенденцію збільшити видатність копалень, що лежать поза Донецьким басеном і тим самим унезалежнити російські промислові осередки від українського вугля.

4) В области металюрґічного промислу видно тенденцію „пятилітки“ — зменшити значіння української металюрґії коштом розвою східних районів.

5) В области електрифікації впадає в очи те, що зріст сили українських електрівень значно слабший в порівнанню як зі зростом сили електрівень головних російських промислових рейонів (середньо-промислових округ і Урал), так і з пересічною зросту сили загально-союзних електрівень.

6) Автори „пятилітки“ заявилися проти проб розвою текстильного промислу на Україні.

7) В области консумпційного (споживчого) промислу, зокрема промислу цукрового, „пятилітка“ підпирає повстання осередків того промислу на російських територіях, щоб ослабити значіння України під тим оглядом.

Так представляється „пятилітка“ у відношенню до України при ближчім розгляді її змісту і тенденцій. Як бачимо, вона не тільки що не йде по лінії інтересів України, але звертається проти інтересів України. Тому представляти її як „здобуток“ України під большевиками можуть тільки або ігноранти або большевицькі наємники.

Свою студію автор кінчить такими словами:

„В часі, коли ми закінчуємо працю над цією студією, вже істнує ціла низка дуже виразних симптомів, які вказують на те, що про фактичне переведення в життя пятилітки не може бути й мови. По всім даним, вона з цього погляду буде мати лише паперове значіння. Але через те матеріяли пятилітки не тратять свого значіння як документ, що виявляє відношення російської совітської влади до господарських інтересів України, як документ, що встановлює неперервність того звязку, що істнує поміж господарською політикою щодо України старого царського режиму і сучасного сталінського“.

До наведених слів автора слід замітити слідуюче: Ми не поділяємо його оптимізму, що „про фактичне переведення в життя пятилітки не може бути й мови“ та що „вона буде мати лише паперове значіння“. Не поділяємо передовсім тому, що „пятилітка“ в певній частині вже фактично переведена в життя. А далі не поділяємо ще тому, що большевики заповіли вже другу „пятилітку“, котра в найгіршім разі виповнить бодай те, чого не виповнила перша „пятилітка“. А виповнення на 100% вже першої „пятилітки“ є, як се бачимо зі студій автора, однозначне з позбавленням України її промислового значіння на Сході Европи та зробленням її ринком збуту для продукції російського промислу. А щож буде, коли буде виповнена не тільки бракуюча частина першої „пятилітки“, але ще й якась частина другої?!...

Як бачимо, большевики зробили з України кольонію Москви не тільки політично і культурно, але хочуть закріпостити її раз на завсіди також економічно. А осягнути се має „пятилітка“, переводжена в життя засобами, видушеними в значній мірі таки з самої України.

Тяжкі економічні відносини не звільняють Вас від обовязку забезпечення будучности Вашої рідні. Тому негайно обезпечіть своє життя в користь Ваших близьких в одинокому українському Товаристві обезпечень на життя й ренти „КАРПАТІЯ“, Львів, Ринок 38/II.

1058 10–х

ДО ЧОГО ДОХОДИТЬ!

В радянофільських „Нових Шляхах“ за лютий с. р. появилася вступна стаття п. з. У гарячці 41° з повним підписом автора тої статті й редактора того орґану п. Антона Крушельницького. Пан Крушельницький котрий до сеї пори не був ні на Соловках ні на Радянщині, закидає знаному авторови споминів про Соловки, що се не спомини, тільки „псевдоспомини...“ Що більше! Пан А. Крушельницький відкриває псевдонім Юрченка, хоч очевидно мусить знати що Юрченко мусів з важних причин не видати свого твору під своїм правдивим іменем. І з самого твору видно, що автор оставив під большевиками жінку, діти, родину. Пан А. Крушельницький не є настільки наівний, щоб не знав, що псевдонімів відкривати не вільно навіть тоді, коли авторови і його родині не загрожує чрезвичайка, охрана, поліція, жандармерія. І певно знає п. Крушельницький як культурна суспільність реаґує на таку річ, яку він зробив. А може п. Крушельницький думає, що Українці вже аж так низько впали морально й інтелектуально, що просто ніхто не розуміється на тім, що він зробив?*)

*) У звязку з розшифруванням правдивого назвиска Юрченка принесло „Діло“ відкритий лист п. П. Постолюка, в котрім п. Постолюк робить тяжкі закиди голові Наукового Т-ва ім. Шевченка, проф. К. Студинському. З огляду на те, що проф. Студинський оповістив, що скаржить „Діло“ до суду за клевету, здержуємося з висловом нашої думки про поведення в тій справі проф. Студинського аж до видання судового вироку.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ЩО ТАКЕ „БІЛА СМЕРТЬ“

і що про неї каже історія.*)

З Анґлії, Франції й Німеччини приходять вісти, що населення тих трьох найкультурніших країв Европи зачинає виказувати застрашаюче мале число уродин. Той упадок числа уродин поступає з року на рік, нпр. в Німеччині таким темпом: на 1000 душ приріст виносив 1925 р. 8.8 процент, 1926 р. 7.9, 1927 р. 6.4, 1928 р. 7.0, 1929 р. 5.3 і т. д. Те саме діється у скандинавських краях. Вправді словянські народи ще переважно не проявляють такого занепаду, одначе вони знаходяться ще на такім розмірно невисокім степені культури, що ледви чи вспіють опертися евентуальному напорови жовтої раси, оскільки й вона не піддасться згодом „білій смерти“, бо й вона вже переходила ту страшну хоробу. Тій важній і цікавій справі присвятив свою студію катол. учений д-р Ріхард Коргер з Монахії. Передаємо її тут частинно.

Проблеми зменшування числа уродин не можна розвязати лише самою статистикою. Зі статистикою муситься получити історію. Про упадок числа уродин в минувшині досі або взагалі не писалося, або лише в деяких працях згадувано мимоходом, прикладово, що подібне явище було вже давніше, що й тепер „нема нічого нового під сонцем“. Лиш деякі вчені звернули увагу на вимирання народів в минувшині, і то лише в старинних часах. Іменно про це писали Едвард Маєр і Зек (Seeck). Це дуже тяжко, деколи зовсім неможливо, на основі залишених жерел до старинних культур вибудувати для кождого з тих народів таку будівлю фактів, котра булаб у кождім поодинокім випадку доказом зменшування числа уродин, який виключавби всяку критику. В головному можна лише менше або більше докладно вказати з прояву загального занепаду на способи підвисшення числа населення. Особливо можна це доказати на підставі даних про вилюднення. Та впрочім і тут їзза матеріялу істнують великі трудноші.

Зменшування уродин як загальне явище все появлялося там, де висока культура по тисячі літ великої внутрішної духової величі, починала ставати поверховною, вироджуватися і костеніти. Це проявлялося у зовнішному блеску цивілізацій, як це було пр. в початках цезаризму. Тоді виступала всемогучість троша, панування економії, техніки й комунікації, як також перецінювання чисто фізичної сили і спорту. Та під цим зверхнім блеском цивілізації крилися втома, понурість і розклад вмираючого постепенно світа. Так було у Вавилоні, в Єгипті, в Китаю, в Індії у клясичній старині, в Мехіку, в Арабії і сьогодня в нас. Це явище все появлялося з повстанням великого світового міста, з його плютократизацією і пролетаризацією, з його мешканевою нуждою. У Вавилоні почався упадок десь в часах третої династії з Ур, коли Вавилон став світовим містом; в Єгипті від часів панування Гиксів, коли Теби непомірно зросли; в Індії в часах повстання величезного міста Пателіпутри, в Китаю десь в часах династії Льо-янґ, у Греції від часів Атен, часів пельопонезької війни; в Арабії від вибудування Баґдаду; в державах Маїв в Америці від переваги Маяпану; в державі Азтеків у Мехіку від заложення Тенохтітляну. Коротко перед тим, майже всюди була якийсь час доба найвищого економічного блеску. Населення нагло зростало. Та це тривало лиш дуже короткий час. Потім зачинало виступати зменшення уродин, яке з кождим десятком літ ставало все замітніше, аж вкінці своїм трагізмом кождому ставало наглядне. На протязі кількох століть так страшно лютувало, що вкінці з могучих колись народів не лишилося нічо крім кількох дряхлих, звироднілих орд. Найможутніші культурні народи минувшини, навіть коли ще непохитно вірили у свою довговічність, вкінці самі винищили себе через обмежування уродин. Чого не осягнули війни і катастрофи, цего довершило самовинищення.

Вимирання культурних народів починається від верхів. Наперед вимирає шляхта, опісля світові міста, потім провінціональні міста, вкінці село. На перший погляд вилюднення зачинається на селі, а то через утечу з села, котру треба трактувати у звязку з обниженням уродин. Щойно накінці вилюднення обгортає фактично також міста а то власне з браку допливу людности з сіл до великих міст. Одначе в дійсности село видержує найдовше. Колиж доплив з сіл припиниться, тоді процес вимирання скоро закінчується. Міста з неімовірною скорістю пустіють. На кінці сего процесу остають лиш опустілі велити-міста, в котрих звироднілі люде мешкають не інакше як чоловік камяної доби в печерах і надводних будівлях. Мешканеве питання находить дійсно болючо своєрідну розвязку!

Брак місця не дозволяє основніше розглянути питання уродин в цілости минувшини. Дещо обширніше представимо прикладово, як та справа виглядала в Китаю і в клясичній старині, інші культури будуть затронуті лиш мимоходом. У Вавилоні спадок уродин зазначився вже прикінці 3-ої урійської династії; загальним явищем став він під 1-ою вавилонською династією. Колись урожайний край і міста вилюднились й вимерли вкінці зовсім. Само світове місто Вавилон вже на довго перед Христом лежало в руїнах. В Єгипті упадок уродин почався десь за часів 13-ої династії. В ляйденськім папірусі пишеться про це так: „...Плоди жнив стають менші, ніхто не думає про чистоту, число уродин маліє, людий стає менше...“ Чужі наємні війська, вилюднений край, занепадаючі міста, — все те можна було бачити в наступних століттях, таксамо як у Вавилоні. Теби, які мали 100 брам, мають вкінці не більше як пару тисяч мешканців!.. В Індії занепад почався вже перед Буддою. За часів Чандраґунти треба було вже у вилюдненій країні поселювати чужих. Кілька століть пізніше, колись велитмісто, Паталіпутра, було вже величезним пустарем, зовсім незамешкалим, зложеним з порожних, розвалених домів. Щойно арабська цивілізація привела людий в індійський край.

Про зменшення числа уродин і про вилюднення в Китаю маємо лиш натяки. Причина сему своєрідність китайської історії і палення книжок. Одначе нема ніякого сумніву, що зменшення уродин захопило також Китай. Можу приняти як досить певне, що дійсний китайський нарід вимер тою дорогою бодай у своїй головній частині. Сьогодня часто ще вірять, що Китайці „задержалися“, бо ще сьогодня в Китаю живуть чистокровні Китайці. Але так само можнаб говорити, що істнує ще римська імперія і що Римляни ще не вимерли. Західний Европеєць не знає з правила нічо про величезну ріжнородність внутрі східних рас. Китайська культура все була великанським кітлом до перетоплювання, в котрім за короткий час кождий варвар переміновався на Китайця. Історія Китаю дає на се безчисленні приміри. Після династії Чжу варвари чимраз численніше напливали до вилюдненого краю і протягом віку одного покоління ставали Китайцями. З упадаючого Китаю часів Конфуція і поконфуціянських, особливо з часів Ган'у, маємо досить звісток, котрі виразно унаглядніюють бездітність, вилюднення, обезсилення держави і приплив варварів. По думці Ріхарда Вільгельма в тім часі нагло вимерла та верства, котра до того часу була носієм культури. Північ Китаю постепенно цілком залили чужинці. Між 25 цісарями династії Ве один лиш походив з китайської шляхти, лиш 11 були родовитими Китайцями, прочих 13 були варварами. Самі цісарі були переважно бездітні і мусіли адоптувати чужих дітий, щоб дістати наслідника. Держава ставала щораз більше безсильна. Ніколи не булоб великого діла Конфуція, ніколи не переведеноб соціяльних реформ Гоанґ-ті, колиб ті мужі не мали перед очима зростаючого безсилля китайської народности. Також і з вибудування китайського Великого Муру Гоанґті'ем можна вносити про вилюднення. Мур той мав забезпечити знесилену державу перед заливом північних варварських племен. Одначе сторожами були наємні жовніри, навербовані переважно з варварських племен. Так само як на римськім жолді перебуваючі Ґермани, котрі стояли на „лімес'і“ (границі) і для держави часто були більше небезпечні ніж самі варвари. Китай так був обезсилений, що в часах династії Ган треба було перекупити жінку володаря Гунів Мао Тун'а, щоб вона вставилася у свого мужа за Китаєм. Чи кількасот літ пізніше не мусів великий володар Христіянства просити Гунів о помилування, тут в Европі, у вилюдненім Римі? В Китаю дійшло до сего, що цісарські дочки мусіли ставати жінками начальників Гунів. Цісар Ву-ті вкінці міг лише в той спосіб помагати собі проти Гунів, що розєднав поодинокі племена і розсварив їх між собою. Отже така сама політика „дівіде ет імпера“, яку примінювали римські цісарі проти Ґерманців. Також у Таримі, що його Ву-ті получив зі Сходом величезною стратеґічною дорогою і котрий на склоні китайської цивілізації величаво заблестів, зачала незабаром ширитися бездітність.

Коли по вимертю династії Ган перервалося получення зі Сходом через Тибет, бо дорога потонула вскорі у пісчаній пустині, — тоді урвався приплив людности і не могла вже туди дістатися наука Конфуція. Вже в часах Мінґ-ті бачимо, як урожайний край вилюднюється і як ведеться боротьба між піском пустині і ростинністю. За часів династії Танґ один китайський подорожник пише: „Від давна вже цей край перемінився в пустиню. Всі його міста лежать в румовищах і поросли дикими бурянами.“ Сьогодня лежать руїни Тариму серед пустині, покриті піском. Викопалини Штайна, Пеліота, Свен Гедіна, Ґрумведеля, Лє Кок'а дають нам про це певне поняття. Пр. Свен Гедін у найглибших верствах піску пустині відкрив муровані фундаменти міст Такля-Макану і Кара Дунґу, котрі були колись окружені алеями з тополь і садами з морель...

---

*) Про ріст числа нашого населення під Польщею приносить преса найбільш суперечні вістки. І так парижське „Возрожденіе“ з 18 лютого с. р. принесло вістку без подання жерела, що за останних 10 літ пересічний приріст населення в Польщі виносить 18,9%, в західних воєвідствах 11,7%, в Галичині й Центральній Польщі 13, у східних воєвідствах, головно на Волині й Поліссі, 34,2. Польська преса пише, що в 3-м квертьріччі 1931 р. процент подруж на 1000 осіб у римо-кат., греко-кат., жидів і православних був у такій пропорції: 7,6, 6,3, 5,9, 4,8. Ся статистика для нас дуже некорисна. Тому з притиском звертаємо увагу на те, які наслідки може мати для нашого народу т. зв. „біла смерть“, коли вона раз загніздиться. — Ред. „Н. З.“.

НОВА ШТУЧКА БОЛЬШЕВИКІВ

Кажуть, що будуть боронити національних інтересів Росії при помочи окремої держави.

З Парижа доносять: Прислані сюди аґенти з СССР сильно аґітують між білоґвардійцями, щоб їхали на Далекий Схід, де одержать службу в окремих частинах Червоної Армії, в пограничних районах Сибірі. Аґенти говорять їм так: Японські імперіялісти, за котрими стоїть Анґлія, ділають проти російських національних інтересів, а саме хочуть розчленити російську землю й на віки захопити Далекосхідний Край. Отже білоґвардійців приймуть червоноармейці як „товаришів зброї“ з тим, що білоґвардійці не будуть служити СССР, але національним інтересам Росії по суті і по формі, бо Москва вже настільки еволюціонувала, що може на Далекім Сході створити окрему державу з півбуржуазним устроєм, на зразок Далекосхідної Народної Республики, яка там вже була. Се з одної сторони збереже цілість російської території, а з другої сторони дасть змогу навязати трівкі взаємини з Америкою, бо для Америки та нова півбуржуазна держава буде особливо цінна як протияпонська сила. Америка визнає ту державу навіть „де юре“, а це матиме далекосягле значіння для всеї Сибірі й навіть для всего СССР. — Кореспондент „Возрожденія“ Н. А. пише: Ще в 1920-х рр. Мартенс і Краснощеков, большевицькі представники в Америці, добивалися признання „де юре“ для Далекосхідної Республики. Тепер та сама місія вложена на Бориса Сквирского, управителя больш. Інформаційного Бюра у Вашінґтоні. — До того слід додати, що большевики своєю новою штукою хочуть осягнути не тільки те, про що говорять, але й те, про що не говорять, іменно: вислати значнішу скількість білоґвардійців у „Штаб Духоніна“, ідіже ність болізни ні воздихання. Нема сумніву, що все знайдуться люди, на яких поділає аґітація.

ВАНДЕРБІЛЬТ ПОМЕР У БІДІ

З Ню-Йорку доносять: Тут помер у великій біді Реґінальд Вандербільт, правнук великого міліонера Корнеля Вандербільта, котрий своїми маєтками рівнався з Рокефелєром і Морґаном. Корнель Вандербільт зачав доходити до богатцва в половині мин. століття. Він створив цілу торговельну фльоту, будував зелізниці і т. д. Його найстарший син Виліям одідичив по нім коло 150 міліонів долярів. Він оперував ними щасливо, розбудував велику зализничу сіть і лишив 700 міліонів дол. Протягом небогатьох літ його спадок перейшов вартість міліярда дол. Та замість головну часть маєтку оставити одному синови, як зробив його батько, Виліям Вандербільт оставив своє майно всім 8 дітям по рівній пайці. Над спадком почалися сварні між дітьми — і так скінчилася провідна роля Вандербільтів у фінансовім світі Америки. Діти Виліяма мали богато дітий і маєток їх знов роздробився. Деякі з них попали в конкурс уже перед війною. Деякі зачали вести марнотравне життя і грати в карти і так зводився той рід. Та були в нім ще й великі богачі. Один з них погиб на кораблі „Люзитанія“, котрий сторпедували Німці в часі великої війни. Процеси над майном того Вандербільта тревають по сей день. Оставші в Ню-Йорку Вандербільти се майже самі бідаки. Оден з них помер в нужденній кімнатці під дахом. Кошти його похорону заплатив якийсь свояк з м. Денвер у Колорейді. Так розплилося міліярдове майно великого роду і без інфляції.

Присилайте передплату!

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

З католицької акції. (Орґанізація студентства). В Угорщині ріжні товариства католицьких студентів, м. ин. корпорація Емерікана від 1921 р. творять „Конфедераціо Студенціюм Гунґаріе Католіка. В Ірляндії три катол. орґанізації злилися в один студентський союз. В Італії вже 1896 р. повстала під патронатом Льва XIII „Федераціоне Університаріа Каттоліка Італіана“. Обіймає вона 34 кружки й 10.000 членів. В Литві ще за царату повстала орґанізація „Атеїтіс“. Нині має вона 7.000 членів і стрічається з перепонами з боку уряду. Люксембурґ не має власного університету. Має однак від 1910 р. академічне товариство з 350 членами. Його діяльність проявляється головно в часі ферій. Невелика розмірно та орґанізація видає в двох мовах свій орґан „Академія“. В Польщі є около 43.000 студентів. З того пята часть належить до „Одродзен“-я, істнуючого по університетських містах. Українське студентство в Галичині зорґанізоване в „Обнові“, яка належить до всесвітньої орґанізації „Пакс Романа“. В Португалії при одинокім університеті в Коімбрі істнує „Центро Академіко де Демократія Хрісті“. Між його членами є 500 студентів і 300 старших.

З приводу десятиліття понтифікату Пія XI президент Австрії Мікляс вислав до св. Отця телеґраму з желаннями.

Замість прийому з приводу річниці підписання Лятеранського договору Апостольська Нунціятура при італійськім уряді зарядила в той день по численних парохіях роздачу харчів для убогих.

Програму італійського конґресу, який відбудеться в Італії, в Барі, в вересні б. р., затвердив уже св. Отець.

Протест еспанського епископату підняв, в його імени кардинал Відаль Баракер, епископ Таррагони, з приводу прогнання оо. Єзуітів з Еспанії.

Заяву симпатії для еспанських католиків вислали три бувші бельґійські президенти міністрів, ректор катол. університету, численні члени сенату й сойму, посадники Антверпії й богато инших міст, професори, журналісти й провідники католицьких орґанізацій. Вони висказали переконання, що лиш переводжені в усіх ділянках католицькою акціею католицькі засади надаються до поборення загальної кризи й таких сумних надужить як в Еспанії.

З приводу прогнання Єзуітів з Еспанії князь Альойзій Левенштайн, предсідник центр. комітету німецьких католиків, вислав до кард. Пачелія телеґраму з висказом співчуття і протесту.

Помер кардинал Білльот Т. І., один із найвизначніших богословів, високоцінений дорадник папів. Папа Лев XIII покликав його на Ґреґоріянський університет, де він викладав доґматику. Брав живу участь у боротьбі з модернізмом. Пій X іменував його 1911 р. кардиналом. В 1917 р. Білльот виступив з Колеґії Кардиналів.

Рідке торжество. В грудні м. р. мсґр. Ґійльсвійк, Апост. делеґат для полудн. Африки, висвятив у Римі Рафаїла Могасі, ніґра з племени Басуто. Це перший священик з того племени.

Евхаристійний Конґрес відбудеться в Дублині від 19 до 26 червня с. р.

По катастрофі в ватиканській бібліотеці добуто вже зпід румовища всі рукописи.

Арістотель, котрий не бачив ні одного автентичного твору Талеса мимо того пише зовсім правильно, що той найстарший з мілезійських фільософів тому уважав вогкість за первісну праматерію, бо без неї неможливе життя ростини, бо кров також вогка, бо навіть огонь кормиться вогкістю (Арнім).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ШТРАЙКОВУ АКЦІЮ в домбровськім і краківськім углевім басейні перебирають постепенно комуністичні аґітатори. Вони розвинули на терені вуглевого басейну аґітацію, яка має довести до кривавих розрухів.

У ФРАНЦІЇ УТВОРЕНО НОВИЙ УРЯД. Премієром і міністром загр. справ став Тардіє (лівий республиканець), мін. праці Ляваль, мін. скарбу Фляндєн. В склад нового кабінету входять: 1 національний республиканець, 2 незалежних, 4 представники радикальної лівиці, 7 лівих республиканців, 2 представники лівиці суспільних радикалів, 1 демократ-людовець, 2 представники „Демократично-Суспільної Акції“, 2 з республикансько-демокр. унії.

ПОЛІТИКА НОВОГО ФРАНЦУЗЬКОГО УРЯДУ не буде змінена. Це відноситься особливо до питання воєнних відшкодувань. (ПАТ).

ЛОНДОНСЬКИЙ „ТАЙМС“ взиває Японію до поміркування. Лаґідні протести і зазиви, пише „Таймс“ це остання слово заінтересованих держав. Досі симпатії публичної опінії були поділені між Японією та Китаєм. Тепер Японія втратила ті симпатії (ПАТ).

БОРОТЬБА В ШАНҐАЮ тривае дальше. Панцирні самоходи Японців посунулися на схід від Кіянґ-Ван. В околиці Вусунґу йде боротьба воздушна, сухопутня і морська. Китайці завзято бороняться.

В БОСТОНІ (в Америці) розпочали бойкот японських товарів. Заініціював його професор Ґарвардського університету, Антон де Ґааз.

ПРЕДСТАВНИК АМЕРИКИ ПРО РОЗБРОЄННЯ. На конференції для розброєнь в Женеві промовляв також представник Америки Джібсон. Становище Америки в справі розброєнь представив Джібсон в отсих 9 точках: 1) Америка вважає проект конвенції остаточною підставою дискусії, 2) Уважає можливим продовження договорів вашинґтонського і лондонського, 3) Заявляється за редукціею цифр усталених тими договорами, коли Франція й Італія приступлять до лондонського договору, 4) Заявляється за знесенням підводних лодок, 5) За забороною вживання ґазів і бактеріольоґічної війни, 6) За усталенням успішних средств охорони цивільної людности, 7) За обмеженням уживання тяжкої артилерії й танків, 8) За обмеженням зброєнь до цифри потрібної для внутрішної безпеки й оборони перед нападом зовні, 9) Погоджується на обмеження видатків на воєнні матеріяли. (ПАТ).

КНЯЗЬ ОСКАР ПРУСЬКИЙ, син б. цісаря Вільгельма, кандидує на президента Німеччини з рамени німецько-національної партії („Форвертс“).

КАНДИДАТУРІ ГІТЛЄРА НА ПРЕЗИДЕНТА НІМЕЧЧИНИ стояв на перешкоді брак німецького горожанства. Щоб надати йому це горожанство іменовано його... професором прикладної педаґоґіки у вищій технічній школі в Бруншвіку. (ПАТ).

ЗРІСТ СИЛИ ГІТЛЄРА. В Берліні промовляв Гітлер в товаристві одного з синів б. цісаря Вільгельма, кн. Августа Вільгельма. Його промови слухало 14.000 членів штурмових гітлєрівських відділів. Гітлер підчеркнув, що штурмові відділи гітлєрівців зросли за минулий рік з 70 000 до 400.000 членів (ПАТ).

У ВИБОРАХ ДО ІРЛЯНДСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ побідила партія ірляндських незалежників з де Валєрою на чолі. Вона здобула 66 мандатів, правительственна 49, Партія Праці 9, незалежні 13. Побіда де Валєри, котрий може сам створити уряд, викликує в Лондоні занепокоєння.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

НОВИНКИ

На вулицях Львова високі гори снігу, які дуже утруднюють комунікацію. Магістрат чомусь не приймає відповідної скількости робітників і приватних возів, щоби своєчасно усунути сніг.

Особовий поїзд на лінії Галич-Підвисоке наїхав опівночі на мужицькі сани, які невідомий справник лишив на торі.

Появилося вже розпорядження шкільних властий про річниці матур в б. шкільнім році. Писемні матури в серед. школах відбудуться в трьох річницях 9, 17 і 30 травня. Матуральна такса виносить 32 зол., для екстерністів 60 зол.

Замерз в дорозі між Попелями і Котовською Банею 40-літний Мошко Вердінґер з Мразниці.

Оригінальний електричний штрайк ухвалили на днях купці в Перемишлі. Вони перестали освітлювати склепові вистави електричним током. Тим способом хочуть примусити електрівню до обниження цін за електричний ток. Місто тоне в темряві. Деякі вистави освітлені свічками.

Московський Центр. Викон. Комітет видав розпорядок про заосмотрення східно-російських округів, в яких панує голод в повнім того слова значінні. Розуміється, потрібні Московщині харчі будуть силою забрані з України без огляду на те, чи наш нарід голодує. Хто відважився б писнути слово проти того, опиниться на Соловках або в Штабі Духоніна, ідіже ність ні голоду, ні болізни, ні воздиханія.

Польські зелізниці передали для комітету боротьби з безробіттям значні суми з доплат при білєтах і фрахтах. Від половини жовтня до грудня зібрано на цю ціль і віддано комітетови для боротьби з безробіттям 1,779.000 зол.

Злучені Держави Північної Америки обходять торжественно 200-ліття уродин свого першого президента Юрія Вашинґтона. Він уродився 22 лютого 1732. Ювилейні торжества триватимуть в Америці цілий рік. В Польщі також відбуваються з того приводу ріжні обходи.

Президент Гувер скасував аж до відкликання традиційний звичай подавання руки тим, що приходять до нього на авдієнцію. Узасаднив тим, що в теперішних часах шкода на це часу. Гувер мав уже запалення руки від частого подавання.

В Бориславі заштрайкували робітники в кількох копальнях нафти власности концерну „Малопольська", які винаймив інж. Зданович. Робітники штрайкують тому, бо від трьох місяців не виплачено їм платень.

В середущій і північній Росії морози доходять до 30 степенів. На Чорнім Морі шаліє сніжна буря.

Безробітний мадярський урядник Франц Кервенді написав повість „Пригода в Будапешті" і послав її на конкурс „Таймса". Сю повість признано за найкращу. Автор дістав нагороду 1000 ф. стер. Це перша повість того урядника і має характер автобіоґрафічний.

Помер б. саський король Фридерик Август в місцевости коло Вроцлава.

Безробітні і собаки. Між дрібними оголошеннями одного французького дневника було таке оголошення: „Безробітні благають, щоб забрати їх вірних собак, щоб не згинули з голоду".

В одній з дитячих клінік стверджено, що коли кормляча жінка викурить денно 7 до 15 папіросів, то в молоці вже находиться нікотина. При куренню понад 15 папіросів денно нікотина в молоці стає дуже шкідлива для дитини.

Щезла в загадочний спосіб відома з краси Станислава Молєсувна, 18-літна ґімназ. учениця. Припускають, що її захопили торговці живим товаром.

Хмари сарани появилися в полудневій Палестині.

Визначні американські педагоги 12 найбільших університетів звернулися до шкільних властий з проханням, щоб „очистити" шкільні підручники з ріжних тенденційних і брехливих інформацій про останню світову війну.

У віденській опері вмер від удару серця підчас дириґування орхестрою директор Фольксопери др. Л. Кайзер.

Всіх надавчих радіо-стацій є в Европі 210. В р. 1922 було їх лише 7.

На Мадярщині селяни напали на екзекутора, що хотів забрати за податки кілька штук худоби. Жандарми, які були з екзекутором вжили зброї. Вбили 2 селян і ранили 6.

Снобізм. Підчас лету аеропляном над Каналом Ляманш перейшла на магометанську реліґію дочка анґлійського міліонера Вальтера Пальмера. Вона вийшла заміж за богатого індійського магараджу.

УВО І ПОЛЬЩА

„Хвіля" ч. 4640 доносить: Берлінський „Монтаґспост" приносить вістку, начеби в політиці Укр. Військової Орґанізації, веденої полк. Коновальцем, мав наступити зворот. В Жевніцах під Прагою мала відбутися в пол. лютого с. р. конференція провідників УВО. На ній ухвалено припинити терористичну акцію проти Польщі. УВО виходить з заложення, що конфлікт на Далекому Сході мусить довести до совітсько-японської війни, до котрої буде втягнена й Польща. Для України буде це нагода до відзискання незалежностти, чого без помочи Польщі не можна буде осягнути. Тому необхідно до тих незалежницьких плянів приєднати Польщу. Той самий часопис нотує поголоску, що на Закарпатській Руси формує леґіони висланник Коновальця ґен. Капустянський.

НАШ СПОРТОВИЙ МУЗЕЙ

Карпатський Лещетарський Клюб у Львові рішив на свойому засіданню з дня 10. XI. 1931 р. дати початок Українському Спотворуханковому Музеєві. Тому Виділ КЛК в порозумінню з Музеєм Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові звертається з проханням до всіх спортових і руханкових клюбів, українських установ й інституцій, зокрема до всіх поодиноких спортовців і громадян, передавати та надсилати під адресою домівки КЛК всякі експонати для майбутнього музею. В першу чергу належить збирати памятки, що відносяться до історії нашого спорту й руханки, себто історичне спортове та руханкове приладдя, спортові одяги, світлини і картини, статті з часописів і журналів, емблєми і значки, статути, книги і письма краєвих і закордонних товариств, спортові народні забави (ґереґи, вудки), сільські лещата й ін. памятки, що якнебудь вяжуться зі спортом і руханкою. Рівночасно прохається списувати і надсилати вірні спомини з українського спортового життя. Це все не сміє пропадати безслідно для історії фізичного відродження українського народу. Тому обовязком кожного громадянина є піти на руку К. Л. Клюбові й уможливити розвиток Українського Спортово-руханкового Музею. Після переведення збіркової акції КЛК передасть усі експонати до Музею Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові для влаштування осібного спортового відділу.

Закордонні українські часописи проситься о передрук.

Володимир Паньків в. р. Інж. Юрій Крохмалюк

За Виділ КЛК: Володимир Паньків в. р., м-голова; Інж. Юрій Крохмалюк в. р., секретар.

Адреса КЛК: Львів, Ринок 43. Т-во „Земля" для КЛК.

Фільософ Анаксімандер (ученик Талеса), котрий в 64 році життя написав свій твір, уважає праживлом необмеженість („то апейрон"), під оглядом часу вічну, під оглядом простору безконечну.

КІНА

ПАЛЯС: „Ронні" (Кете де Надь).
КАСІНО: „Трейдер Горн".
МІРАЖ: „Дафніс і Хльое".
СТИЛЕВЕ: „Гай-Танґ".
УТІХА: „Діявольський пазур".
ОАЗА: „Три сестри".
ЛЕВ: „Два серця бють у вальса такт".
КОПЕРНИК: „Баль в опері".
МАРУСЕНЬКА: „Баль в опері".

Оповістка

Комітет допомоги вдовам і сиротам по священиках у Львові повідомляє про Загальні Збори, які відбудуться дня 3 березня 1932 р. в год. 10 рано в салі „Бесіди" (Львів, Рутовського 22). На ті Збори вишлють Пані з деканальних комітетів свої відпоручниці. Перед Зборами відправиться в 9 год. рано в Преображенській церкві Служба Божа за упокій Членів і Добродіїв Комітету. В 8 год. веч. того дня відбудеться в прегарних салях „Стрілецького Товариства" (вул. Куркова 23) концерт при ласкавій співучасти ВП. П. Іванни Шмериківської-Приймової (мецо-сопран), оперового співака Вп. Д-ра В. Тисяка і других наших артистичних сил. Акомпаніямент обняв ласкаво Вп. проф. Д-р Нестор Ніжанковський. По концерті вечерниці. Танцями проводитиме Вп. проф. П. Зимак. Чистий дохід призначений — як що року — на запомоги для найбідніших вдів і сиріт по священиках львівської Архієпархії. Вступ тільки за запрошеннями; які можна набути в „Доставі", вул. Домініканська ч. 11. І. пов., 9—13 год.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

МЕБЛІ люксусові і звичайні в наймодніших фасонах поручає ФАБРИКА МЕБЛІВ
КАЗИМИРА ХОЛЄВИ
Львів, Жовківська 127. — Тел. 94—63.
Спеціяльність спальні французькі
1043 ясні і теплі. 18—25

РІК ОСНОВАННЯ 1878.

На зимовий і весняний сезон.
КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! Вибір великий!
2 4—?

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у ГЕШЕЛЄСА у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 15-50

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття
„ЕЛЄҐАНТ" КОНСЕРВУЄ ШКІРУ
Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, Кордецького 51.
1 Телєфон ч. 60-04. 8—?

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Ч. 16 (514). Portozapłacone ryczałtem. Львів, четвер, 3 березня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам.-доляр
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Електрифікація околиць Львова

Окружний Електрифікаційний Заряд скінчив електрифікацію Зимної Води. В липні б. р. також Брюховичі дістануть електричне освітлення. Відтак має бути переведена електрифікація Дублян, Винник, Куликова і Жовкви. Всі ті місцевости будуть влучені до електричної сіти Львова.

Довкруги незалежної Манджурії

З Токіо доносять: В склад нової держави входять провінції: Мукден, Кірин, Гей-Люнґ-Кіянґ й округа Є-Голь. Представник японського мін-ва загр. справ заявив, що Японія визнає манджурську державу тоді, коли вона матиме всі ціхи незалежної держави. — Так може закпити лиш сильний. З Вашинґтону доносять, що американський уряд не признасть самостійної Манджурії, бо це твір японських військових властий.

Японія нападе на СССР?

„Юнайтед Прес“ доносить: Радянська преса приносить сензаційні реве-ляції про пляни нападу Японії на СССР при помочі білоґвардейських відділів. Цей плян зміряє до здобуття російських надбережних провінцій від гирла Амуру коло Ніколаєвська аж до Владивостока. Під протекторатом шефа японської торговельної місії в Харбіні утворено білоґвардійську російську армію з російських емігрантів. На чолі тої армії стоїть ґен. Кузьмін. Рекрутація відбувається під покришкою реєстрації безробітних Росіян. Переводить її один з еміґрантських часописів у Харбіні. Білоґвардійська російська армія має напасти на територію Совітів разом з японською армією. В большевицьких урядових кругах привязують до цих вісток велику вагу. Вони стали підставою маніфесту Ворошилова до армії з зазивом до оборони границь на Далекому Сході. До Манджурії масово їдуть російські еміґранти.

Далекосяглі запити большевиків

під адресою Японії.

„Юнайтед Прес“ доносить: Караxан зажадав від японського амбасадора пояснення в таких справах: 1) Японська команда в Харбіні зажадала від східно-китайської зелізниці 17 поїздів до перевозу військ до стації Поґранічная. Це гранична стація і виконання того поручення виходить поза компетенції дирекції зелізниць, бо тут повстає політичне питання. 2) Російська еміґрація розвиває в Манджурії щораз грізнішу протисовітську діяльність, яку підпирає Японія, хоч японський амбасадор прирік в ніякому разі не підпирати російських еміґрантів в Манджурії. 3) Радянський уряд жадає інформацій щодо новоутвореного манджурського правительства.

Жиди втікають з Німеччини

Сіоністичний „Наш Пшеґльонд“ пише: „В останніх кількох місяцях в Парижі можна завважити новий тип жидівських еміґрантів: з Німеччини. Жиди завчасу втікають, заки ще Гітлєр прийшов до власти. Нові еміґранти це переважно заможніші Жиди. Найбільше між ними Жидів російських, що знайшли тимчасове приміщення в Німеччині. Вони привезли з собою сумний і траґічний досвід і мають вичуття назріваючих переворотів...“

Учитель чи вчителька

Визначний американський педаґоґ Джон Уоткінс написав недавно брошуру п. з. „Жінка як учителька“. В ній доходить до цікавих висновків. Порівнюючи жінку й мущину під оглядом їх здібности до педаґоґічної праці, стверджує Уоткінс, що мущина не може дорівнати жінці як учительці лише в найнищих клясах, де вчаться діти в віці 5—9 літ. В тім віці дитина потребує ніжної, материнської опіки. Натомість на вищих степенях науки жінка лиш виїмково може бути доброю вчителькою, і то однаково хлопців як дівчат. Жінки на загал,на думку Уоткінса, не можуть дати собі ради з цілим рядом проблєм, звязаних головно з віком полового дозрівання, вдаряючи звичайно у фальшивий тон. Цікаво, що жінки не надаються якраз до ведення старшої жіночої молоді, бо в учительок виступає у відношенню до учениць момент зависти, що правда переважно підсвідомої, якій одначе навіть культурні одиниці не в силі протиставитися. Дещо свобідніше чується вчителька в мужеській школі, хоч і тут робить вона промахи, випливаючі з браку орієнтації в психиці хлопців. У висліді до заключення доходить цей педаґоґ, що жінка се прямо ідеальна вчителька дітий у віці 5—9 літ, натомість старшу молодь, мужеську і жіночу, повинні виховувати вчителі. Одначе не бракує і протилежних поглядів.

Винищування Галичан в СССР

З Харкова наспіли вістки, що там покінчив самогубством проф. Мирослав Гаврилів, ректор ІНО (Інституту Народної Освіти), потому директор технікуму (середної школи) в Харкові. Покійний походив з галицької урядничої родини. Батько його був податковим урядником у Станиславові, мати Полька. Мирослав брав участь у боротьбі за укр. університет у Львові, опісля був ґімн. учителем. До комуністичної партії належав від 1917 р., в 1920 р. був комісарем освіти при больш. „правительстві“ в Сх. Галичині. Знаний був з великої обережности і можна напевно сказати, що в ніякі змови проти уряду, при котрім служив, не дався втягнути. Видно, не міг видержати звірячої нагінки на Галичан, яка вже від довшого часу треває на Радянщині. Полишив молоду вдову Наталію з Левицьких і дитину. Се не перша й не остання жертва з тих, що повірили большевицькій аґітації, тай віддали себе на услуги союзникам антихриста.

ГРОШІ КРУГЛІ — КОТЯТЬСЯ,
але не розкотяться, коли їх вложите на вкладкову книжку в Коопер. Банку
„ДНІСТЕР“
у Львові, вул. Руська ч. 20.
4—15—х

ЗНАЧІННЯ ПРЕСИ

З приводу еспанських подій.

Революційна влада в Еспанії прогнала Єзуітів, загарбала їх майно, відобрала їм школи. Знана часть публичної опінії і їх орґани повідомили коротко про цей факт і швидко перестали про се писати. Ніодна ліґа охорони прав людини не виступила з протестом. Ті часописи, що то вміють до сліз розжалобитися над засудженим злочинцем, уважають за слушне те, що терористичний уряд припадком захопивши в свої руки владу, одним почерком пера позбавив усіх людських прав 4 тисячі католицьких священиків і ченців, між ними визначних педаґоґів і душпастирів, світової слави істориків, астрономів і письменників — і то без переслухання, без присуду, без змоги оборонитися...

Ліберальна Европа приймає це до відома, ба, що більше: вона потайки ще й побажання складає еспанському урядові за його „рішучий почин“. Право власности проголошують святим, але воно перестає бути святим, коли діло йде про майно церковне й монастирське.

Великі кличі про культуру й народню освіту негайно вмовкають, коли з ненависти до Церкви насильно замикається найкращі й найчисленніші научні заведення.

Лицарям переслідування Церкви нема чого боятися публичної опінії, бо вони знають, що ліберальна преса згідна з їх руйнуванням станиць ладу, моралі й богочестя. Якже мало пишеться про еспанські події!

Але про процес Дрейфуса, про засуд масона Феррера — ґазети розписувалися й диспутували цілими місяцями. А прогнання 4.000 ченців з їх батьківщини, яка завдячує їм половину своєї культури, — навіть на ширшу згадку не заслугує!

Найбільш обурюючим при тих постійно повторюваних переслідуваннях Церкви по ріжних країнах — є той холоднокровний спокій, з яким вороги ладу й обичаїв переводять в діло свої негідні замисли, не стрічаючи найменшого відпору зі сторони вірующих людей.

Безділля й непорадність католиків показується при таких нагодах в такий жалюгідний спосіб, що гонителі числять на се і тому не очікують ніякого поважного спротиву своїм затіям. Католицизм в їх очах позбавлений усяких прав.

Невжеж не сором нам, що вони й справді позволяють собі безкарно на все супроти католиків? То дійсно якась психольоґічна загадка, як міг католицизм, що чисельно є найсильнішою корпорацією світа, що довершив таких величніх діл у минувшині, а й тепер не позбавлений учених, мистців, письменників, політиків і ин. в показному числі, як міг сей католицизм так низько зійти що до орґанізації й сили відпору проти ворожих сил?

І то не лише в Еспанії але в більшости християнських країн!

Чому все в світі ворушиться і вміє боронитися: більшовизм і соціялізм, жиди й масони, еретики й сектярі, і пяний від кличів лібералізм, — тільки католики вдоволяються такими правами, які їм ще в своїй ласкавости полишать сильні сього світу. А завтра подорожній і жебрачий ціпок у руки тай гайда в дорогу, бо так велять урядові й пресові диктатори!

В віці демократії не важко буде нам діждатися, що стоваришення злодіїв і прилюдних розпусників матимуть більше прав, як католицька Церква. За випадки в Еспанії — не слід винувати самих тільки ворогів Церкви. Бо коли 350 міліонів католиків має менше значіння в публичному життю як 15 міліонів жидів, то загадки цеї не розвяжемо, коли не доглянемо тяжких занедбань у власному середовищі.

Сим разом торкнуся тільки одного, але важкого занедбання, а се занедбання в области преси. Велика частина католиків, і то навіть розумних й освічених, нерідко навіть священиків і монахів, приглядається воєнній грі преси на боєвищі світоглядів з повним незрозумінням. Є цілі католицькі краї без преси, достойної згадки. Богато навіть чільних католиків не прикладає ваги до того, чи преса, наймогутніша керманичка думками загалу, служить Богу чи Ваалові, ладові й моралі, чи Ленінові і Сталінові. Чи вона боронить правди, чи 10-, 20-, 50-, або 100%-ового перевороту. Для них преса це тільки установа для розривки і ніщо більше. Все инше важне для тих людей, тільки не преса! Важна сільська Церква, щадниця, але не преса і не читальня. Чи є в нас католицька преса, чи її нема, їм байдуже.

І в Еспанії не було роками провідної катол. преси. В краю аж кишіло від священиків і Церков. Врешті найшлася рішуча молода людина Геррера, що віддала свою працю і свій хист кат. часописи „Ель Дебате“. На жаль — не піддержала її своя суспільність!.. Професори диспутували дальше, священики відправляли Служби Божі і проповідали, набожні католики відбували свої паломництва. Настав переворот, почалися підпали Церков, але Бог чуда не зробив для тих, що занедбали всіх середників людської мудрости (преса, кіно, радіо) для оборони святої справи.

Нині йдуть Єзуіти. Завтра підуть і світські священики і епископи. Так учить історія. А після священиків прийде черга на Церкви: позамикають, спалять, зруйнують їх або замінять на кіна й балеві салі.

Нарікати нам нема чого: ми-ж самі до сього довели! Бо кождий у великій мірі стає відповідальний за се, чому занедбав перешкодити в відповідний час!

о. А. Банґґа, Т. І. („Шен. Цукунфт“).

Примітка: На нашу думку Еспанці ніяким чином не годні видержати конкуренції з нашими людьми в справі підпирання своєї катол. преси. У нас є напр. такі священики, котрі забирають час адміністрації катол. преси домаганнями, щоб передавати їх передплату ворожим Церкві орґанам, а коли тим священикам після численних упімнень і рахунків на опасці ґазет здержати висилку органу, — вони устно й писемно висказують найвисше здивування, як можна так супроти них поступати... Ми бачили листи до Адміністрації катол. преси, в котрих священики вичисляють і по 10 орґанів ліберальних та прямо ворожих Церкві, які вони передплачують, і на кінці додають просьбу, щоб їм „подарувати передплату на катол. орґан, бо більше як 10 орґанів преси одному чоловікови передплачувати трудно.“ Таких доказів розуміння значіння своєї катол. преси моглиб ми наводити дуже богато. Розуміється, наслідком такого „становища“ в цілім краю бере верх демаґоґія і розвал, котрий тяжко відбивається на Церкві й духовенстві та всій суспільности і — ще не так буде відбиватися. — Ред.

БАНКРОЦТВО ЛІҐИ НАЦІЙ

Його причини і наслідки.

Заголовок „Банкроцтво Ліґи Націй“ має стаття в щоденнику „Матен“, орґані, котрий стоїть близько французького правительства. Ту статтю написав Стефан Льозан. Вона дуже остра, повна глуму й іронії над тою політикою, яку повних 10 літ провадив Союз Народів, головно під впливом таких французьких політиків, як уступивший недавно Бріян. В тій статті робиться Союзови Народів закиди, що він піддержує сили анархії проти сил порядку.

Автор статті виказує це головно на справі японсько-китайського конфлікту.

Він твердить, що то Союз Народів властиво викликав і розогнював японсько-китайський конфлікт: бо замість уже в перших днях конфлікту вплинути на сили анархії, то значить на Китай, щоб підчинилися силам порядку, то значить Японії, — Союз Народів ділав якраз навпаки. І тому при світлі кривавої пожежі, котра розширяється на Далекому Сході, всі грімкі фрази, котрі 12 літ лунали в Женеві, представляються тепер як жалю гідний обман і брехливі обіцянки. Так тепер пише орґан, близький французькому правительству. Такого тону супроти Союза Народів в тім орґані ще не було. Се знак, що французька політика після всякої правдоподібности відважиться піти новими шляхами. Якими?

Головне й основне завдання Союза Народів — пише далі „Матен“ — полягає на вдержанні мира серед всіх народів земної кулі... Та вдержання мира полягає не на тім, щоб на всі лади відміняти словечко „мир“, тільки полягає на боротьбі з головними жерелами і причинами війни. В історії нераз бували такі часи, коли трудно було означити, котрі саме появи в міжнародній політиці можуть довести до війни. Та у хвилі, коли творився Союз Народів, легко було означити те зло: бо тоді істнувало явне огнище бунтів, повстань, революцій і війн. І тільки сліпі могли не бачити, що огнище того всего було в большевицькій Москві. Одначе Союз Народів не хотів боротися з тим огнищем зла і тим самим він свідомо або несвідомо вирікся свого головного завдання. Вирікся і не примінив до червоної Москви 16-го артикулу свого статута, котрий приписує економічний і фінансовий бойкот нападаючій стороні. І так дійшло до того, що тепер бачимо. Союз Народів запрошував до себе большевиків на ріжні конференції, а большевики в тім часі разом з Німцями орґанізували в Кантоні червоні китайські війська. Бравн і Бліхер, Галлер і Бородін за відомом німецької команди і з доручення московського Політбюра вчили воювати червоні китайські війська, що боролися проти тої самої китайської власти, котрої представник засідав в Союзі Народів. Тепер ті самі війська, вимуштровані Німцями й поучені большевиками, бються під Шангаєм. А Союз Народів — зовсім льоґічно стає по їх стороні, бо требаж піддержати учеників, коли змагаєм до дружби з їх учителями... Союз Народів сподівався, що їх „перевиховає“ у своїй женевській школі гуманізму й пацифізму... З іронією й острим глумом пише Льозан про Союз Народів і кладе хрест над ним, бо стратив усяку віру в те, щоб Союз Народів прозрів і побачив дійсного ворога людства. Коли отсі погляди се дійсно погляди нового французького правительства, то Европа може вже й незабаром побачити кінець розпочатого свого часу в Ґенуї панькання з большевизмом, яке доходило аж до такого комізму, що Союз Народів запрошував представників большевизму на свої наради в цілі вирішування кризи капіт. держав... Здається, що подібної смішности в високій політиці ніколи не було.

З РАЮ

Як живуть українські студенти в Київі

В київськім большевицькім щоденнику „Пролетарська Правда“ з грудня 1931 р. знаходимо ряд цікавих інформацій про життя українських студентів в большевицьких українських інтернатах у Київі. Ось як виглядає те життя:

Не можна собі уявити щось гірше, ніж представляє собою інтернат на Радянському Майдані ч. 3. Особливо поганий стан кімнат, де живуть студенти першого курсу. Не то що білизни та ковдр, нема навіть сінників, не вистачає й ліжок. Сплять по двоє на одному ліжку. Студенти Інституту Соцвиху не додержують навіть найелементарніших правил гіґієни й санітарії. Не зважаючи на те, що студенти живуть дуже скупчено й що тепер є багато захорувань, в інтернаті нема свого ізолятора. В день коли робився обслід інтернату, по кімнатах лежало 23 хорих з високою температурою. Прибирати інтернат нема кому. Коли хтось із студентів хоче сам помити підлогу, то й того не можна зробити, бо нема ні ведра ні ганчірки. В кімнатах так тісно, що нема де поставити сплювачку і хорим нікуди плюнути („Пр. Пр.“ ч. 274 з 4. XII. 1931 р.).

Бруд, антисанітарія панує в Голосіївському ґуртожитку. Підлоги місяцями не миють, раковини завжди переповнені, в кімнатах сморід, але головне зло, це з водою. Води в корпусах майже ніколи нема... 80—90 відсотків студентів ідуть на лекції не вмиваючись, а ввечері, щоб напитися води, треба зробити „прогульку“ в ліс до криниці, переповненої здохлими тваринами. — В ґуртожитку на вул. 25 жовтня, зайнятому студентством силікатного та ветеринарного роббфаків, — кімнати брудні. Вже 30 день нема матераців. Не зважаючи на морози, вікна побиті, кімнати не опалені. На 85 студентів усього 4 столи, які освітлює лише одна електрична лямпочка. — Київські студенти в їдальні ч. 2 та 4 у жовтні були отроєні зіпсованою їжою, яку приготовлено з зіпсованої солонини. В тих їдальнях студенти часто знаходять в їжі тарганів, цвяхи, нечищену картоплю. — Їдальня ч. 43 годувала студентів навіть щурами!... („Пр. Пр.“ ч. 280 з 11. XII. 1931 р.).

Доказ політ. неграмотности

Орґан п. Д. Паліева „Новий Час“ приніс у ч. 46. на 1-ій стороні „вістку“ п. з. Станиславів успішно конкурує зі Львовом. В тій „вістці“ твердить, що в палаті Преосв. Григорія відбулася конференція УКНП з представниками польських консерватистів, „що мала на цілі остаточно прибити й запити польсько-руську згоду“ та що „д-р Назарук виголосив відповідний реферат про можливість польсько-руської угоди“. — Річ ясна, що орґан, котрий містить такі нісенітниці, виставляє собі свідоцтво повної політичної неграмотности, бо уряджувати реферати „про можливість польсько-руської угоди можуть під сю пору хіба тільки фантасти з ґрупи п. Д. Паліева, а не з УКНП. Коли УКНП „конферує“ з кимнебудь, то сего зовсім не потребує ні боятися, ні стидатися, ні в таких справах не буде дозволятися в партії п. Паліева, як люди з партії п. Паліева не дозволялися в УКНП, коли переводили ряд безуспішних конференцій з Поляками. Про те, які наші погляди на польсько-українську справу, печатається цілий цикль статтей у „Н. Зорі“. На всякий випадок можемо впевнити п. Д. Паліева, що з ним і з його приклонниками напевно ніякі поважні політичні чинники ніяких конференцій робити не будуть, навіть якби він видавав ще дві такі плахти як видає, — бо ніхто його серіозно не бере.

Овочі візантійства

300 нашої шляхти перейшло на латинство.

З кругів нашого духовенства пишуть нам: Хаос в нашій Церкві львівської епархії видає вже богаті але сумні плоди. В Бережниці шляхотській коло Калуша парох о. Бандера, за підмовою свого сина, який (Тут пропускаємо. — Ред.) переймився „чистотою обряда“, зачав заводити „восточні“ обряди — отже зачав касувати дзвінки при Службі Божій, не кланявся на „Воплотившагося“, на „Вірую“ і „Єдинородний Сине“. До Причастія казав приступати стоячки як у православних, бо клячучи приймати св. Причастія — то після науки восточних „латинізація“! Люди поділилися на два табори. Шляхта як інтеліґентніший матеріял трималася приписів нашої Церкви і її 300-літньої практики. Отже шляхта хотіла клячучи приймати Тіло Ісуса Христа, бо Спаситель достойний сего, щоб перед Ним клякнути і так роблять католики цілого світа. А селяни пішли за „новою наукою“ пароха і його сина, новітньої „візантійської“ едукації. Парох настоював на своїм і не зважаючи ні на приписи Церкви, ні на живу віру своїх шляхотських парохіян, казав при Причастію стояти. Шляхта клячала. З того повстала в Церкві авантура, крик і доходило до крайности. Отже наша шляхта виступила з Церкви, а не піддалася православному приписови пароха. Пішла до староства і заявила, що тому, що їх парох перейшов на схизму, вона виступає з Церкви. В послідній хвилі довідуємося, що безпосередною причиною переходу шляхти в Бережниці шляхотській на обряд латинський було те, що парох о. Бандера, причащаючи людей стоячи, поминув одну старшу жінку, котра клячала. Коли вона таки заявила, що бажає запричащатися, казав парох старшим братам насильно піднести її і так ніби стоячу запричащав. Сей гіршачий факт в церкві, коли парох тримав Найсв. Тайни в руках, довів шляхту до крайности. Подібно мається річ у другій парохії: Бережниця королівська, деканату жидачівського, дієц. львівської. Парох там також русофіл. І той зачинає заводити візантійську православну форму. Люде привязані до своєї Церкви і віри але видячи, що їх парох заводить нові схизматицькі форми, між іншими „стояче Причастіє“, заявили, що не пристануть на нову віру (так називають вони візантійство) і загрозили, що перейдуть на латинське, а своєї віри не скасують. В їх селі є вже косцюлок. Відживають у нас „чистителі обряду“, як свого часу на Холмщині робили Юда Попель і Криницький. Там перевели людей на схизму, а тут в Галичині 1932 р. переводять на латинське. От робота і наслідки візантійства. Та се лиш початок... Хаос в нашій Церкві зачався вже на добре. І через нетакт і упір пароха, через його непослух церковним приписам Синодів Замойського 1720 і Львівського 1891 р. — як говорив богослов Бандера — що ті Синоди знесені (Тут пропускаємо. — Редакція „Нової Зорі“.) — ми стратили для Церкви і народу 300 нашої шляхти. От до чого доводить візантійська дурійка, православіє насаджуване на разі в прииманню деяких схизматицьких форм. Як зачуваємо, наша шляхта жалує вже свого кроку і вернулаби до своєї Церкви, якби лиш консисторія забрала собі того ряного восточника, що такого накоїв і падала певного католицького пароха без восточних орієнтацій.

Аж тепер видно на практиці, хто заганяє людей на латинський обряд! Не роблять того щирі католики, шануючі приписи Церкви і релігійні чувства вірних, але загорілі фанатичні візантійці. І вони сміють ще дорікати іншим латинізацією! Самі ведуть нарід на бездоріжжа і до роздвоєння та ще кричать, що винні „западники“. Та через западників не стратили ні одної душі а восточники перевели вже ціле село Кривчиці під Львовом, Бережницю й інші наставляються. Для восточних миліші православні форми, роздор і хаос, як правда і єдність. До всіх нещасть треба нам ще тільки роздвоєння в Церкві. Зачуваємо, що на сю аномалію в нашій Церкві звернули увагу вже вищі церковні круги. Vigilans.

Будь убогим і лишися убогим, коли всі довкруги тебе хитрістю й неретельністю стають богаті, будь без уряду і влади, хоч інші пнуться на верхи, неси на собі болюче бремя заведених надій своїх, хоч інші підхлібствами досягають своєї цілі, виречися ласкавого утиску долоні, який інші здобувають самопониженням. Обвинися в чесноту свою і шукай такого самого приятеля і свого хліба насущного. Коли ти посивів з незаплямленим почуттям чести своєї, дякуй Богу й умри (Гайнцельман).

—o—

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Настрої змінилися. Коли св. Отець Венедикт XV. 1. 8. 1917 р. предкладав мир без анексій і відшкодувань, Анґлійці закидали Йому германофільство. Недавно згадав про ті зусилля великого Папи домініканський протоїгумен в Льондоні на зборах з нагоди нарад в Женеві про розброєння. Предсідателем зборів був англіканський архіеп. з Кентербери. Вісім тисяч учасників почувши слова, які висказав був Папа Венедикт XV., повитали їх гучними оплесками. Настрої основно змінилися.

Апостольська Столиця оголосила розпорядження, яке забороняє вживати прикметника „католицький“ в назвах фінансових і банкових інституцій. Таксамо заборонено уживати в тій самій цілі імени святих.

Одинокий ратунок. Св. Отець приняв на авдієнції римських проповідників в часі великого посту. В довшій промові висказав Він гадку, що з теперішного скрутного положення може виратувати світ лише поворот людства до Бога.

Катол. тримісячник для протестантів. Призначений для тих, що є в добрій вірі і мають добру волю. Зоветься той тримісячник „Католіка“ і виходить в Падерборні.

Старання за беатифікацію. ОО. Маріяни посяться з гадкою відновити канонічний процес за беатифікацію свого основателя о. Ст. Папчинського († 1701 року). Перший процес не докінчено через розбори Польщі.

Враження енцикліки „Люкс Верітатіс“. Атенська Церква відповіла, що готова узнати такі права Папи, які мав Келестин I. Вона тої гадки, що Келестин I. не мав верховної і дійсної власти над Церквами Сходу. „Осс. Романо“ опрокинуло ту мильну гадку.

Робітники у Св. Отця. Св. Отець Пій XI. приняв на осібній авдієнції всіх робітників, що працюють у Ватикані в Кастель Гандольфі і взагалі при будівлях, що належать до Церкви.

Католицьке життя в ЧСР в останних літах дуже піднеслося. Зростають кат. орґанізації й повстають нові.

Місійні радіостації завели Маристи розкинені на островах Спокійного Океану й Обляти в північній Канаді.

Навернення протестанта. Лікар д-р Ґерліх, автор славної книжки про Конгерсрайт пересвідчився, що стиґмати (знаки), які там бачив, не дадуться природно пояснити. Тому приняв катол. віру.

МИКОЛА ТРИКУТНИК*)

Вовк

Коли мій дідо брехав, то й я брешу. Та я свято вірю, що він говорив правду. Вірю тому, що він завжди любив предсказувати і його предсказування завжди сповнялися. Між иншими — він напророчив моїй бабуні, — що вона вмре скорше як він і що він таки колись буде мати спокій. Дідо докладно описував їй, як він буде тужити за нею, як вложить їй свічку до руки в хвилині смерти... Тільки цього напевно не знав, чи бабуня й тоді буде сваритися з ним, до котрої руки має вложити свічку.... Отже мій дідо завжди говорив правду. І завжди його предсказання сповнялися. Бабуня вмерла, і вмираючи сварилася з дідом ізза свічки... Тому я свято вірю в правду того, що він мені оповів.

Як я ще хлопчаком був, — так говорив мій дідо, — скоїлася ця пригода. Ми пасли коний на толоці. Знаєш ти, синку, як смакує бараболя, спечена на полі, коли ти її ще присиплеш сіллю? — Кажеш, що знаєш. Ну, то добре! Отже ми пекли бараболі. Печемо ми бараболі, печемо, а наші коні пішли, Бог зна куди. Пішли ми їх шукати. Вкінці ми їх знайшли. Та ба! Всі коні є, а одного нема! Що за біда? Пішов шукати мойого буланого по лісі. Шукаю, шукаю — нема!... Заглядаю в жита, в овес, — чи де не часує мій хитрун, — нема. Що є? Вертаю знов окружною дорогою до ватри. Аж нараз — що це? — Подумай: мій кінь дивиться на мене так жалібно й ірже так прохаюче, що я мало не заплакав. Дивлюсь, аж він по живіт заліз у багнюку, ледве хребет видно. Що тут робити? Треба ратувати. Побіг я за хлопцями, розповідаю, що є. Вертаєм гурмою до бідного коня. Тягнемо за вуха, підважуємо кіллям — не йде. Не витягнемо, бо ми самі западаємося в багнюку. Пропало, підемо домів, а завтра вийдуть старші брати й батьки та витягнуть.

— Приходимо на другий день з цілою громадою, з кіллям і мотуззям. Дивимося, що за диво! Наш буланий пасеться спокійно оподалік багнюки. А коло тої баюри, де запався був наш кінь — стоїть величезний вовчище. Голову й карчило скривив набік, а сам ані рушиться. Ов, думаємо собі, то ти такий відважний? Як закричимо, як заверещимо, як заревемо, — а він ніщо! Ми до нього, а він стоїть, тільки слину точить... Мене обурила така безличність. Підбігаю з колом і — як не гепну вовка по вязах. В цій хвилі вовк випростував карчило та як дасть ногам знати!...

Вовк утік, а ми лишилися як дурні. Дивуємося і здива не виходимо. Тоді виступає наш мудрагель Гринько, той, що аж в Америці був і все любить пояснювати, тай каже: „Знаєте що? Ми повинні тому вовкови подякувати, що витягнув нам коня з багнюки. Правда, він витягнув не для нас, а для себе та скрутив собі при тім вязи так, що й рушитися не міг. І за це теж йому мусимо подякувати, бо інакше бувби зїв коня. Але й він нам повинен бути вдячний, бо ми йому колом направили вязи“...

Так казав Гринько, а ми подумали — тай признали йому рацію.

Мохнате, 10. XI. 1931.

—o—

*) Микола Трикутник, це псевдонім молоденького автора, котрий приніс до нашої Редакції кілька своїх оповідань. Його проби ще ніколи не були печатані. З них вибрали ми до друку оповідання „Вовк“ ізза оригінальности сюжету, доволі легкої дикції й легкого гумору. В молоденького автора є талант оповідача, тільки треба ще добре попрацювати. До його хиб в инших його оповіданнях належить замилування до ріжних екстраваганцій в роді опирів, кріз у пеклі й т. п. Та коли є талант і буде праця, то може бути й замітна творчість. — Ред.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ВШЕХПОЛЯКИ. Якби хто сумнівався колись, що вшехполяки здібні до всього в політичнім життю, тому требаб показати, як їх орґан „Курєр Льв.“ апотеозує... Антона Крушельницького, котрий затроює політ. атмосферу в нашій суспільности. Гарна се компанія, аґіт. ячейка в „Нових Шляхах“ і вшехполяки.

У Б. ПРЕМ. СЛАВЕКА була делеґація державних урядників у справі законопроєкту про обниження емеритури. Авдієнція мала бурливий перебіг. Делеґація заявила, що уряд і ББ завели довіря урядників та заповіла остру боротьбу з проєктом уряду.

КРІВАВІ ПОДІЇ в домбровськім углевім басейні, викликані штрайком робітників і заворушеннями, має прослідити окрема соймова комісія, складена на внесення послів ППС.

МІНІСТР ПЄРАЦКИЙ заявив в освітній комісії, що велика скількість приватних шкіл вимагає нагляду й опіки, бо ті школи фактично рішають про напрям виховання молоді. Коли школи льояльні супроти держави і стоять на відповіднім рівні, нічо їм не загрожує. (Як відомо, законопроєкт уже ухвалений).

В ДИСКУСІЇ НАД ПРОЄКТОМ ЗАКОНА про приватне шкільництво заявив пос. Ст. Строньский (н-д), що цей проєкт закона суперечний з конституцією і міжнародними зобовязаннями Польщі. Він нарушує права шкільництва національних меншин.

В СПРАВІ НОВЕЛІЗАЦІЇ ЗАКОНА ПРО ЕМЕРИТУРИ мін. Ян Пілсудский заявив, що про набиті права державних урядників, а спеціяльно емеритів не можна говорити. Бо емеритури належать до области доброчинности держави супроти урядників.

В БАВАРІЇ помітне скріплення монархістичного руху. В Монахії була велика маніфестація монархістів, на котрій був присутний кн. Людвик Фердинанд Вітельсбах. (ПАТ).

ІТАЛІЙСЬКА ДЕЛЄҐАЦІЯ в Женеві оголосила предложення про розброєння такого змісту: Скасування лінійних кораблів, підводних лодок, тяжкої артилєрії, танків, панцирних самоходів, бомбових літаків, способів війни хемічної і бактеріольоґічної. Крім того домагалася ревізії воєнного права в напрямі успішного забезпечення прав цивільної людности.

СОВІТСЬКИЙ УРЯД признав істнування манджурської республики де факто, натомість не признає наразі цеї республики де юре. (ПАТ).

КИТАЙСЬКИЙ УРЯД хоче іменувати марш. Чян-Кай-Шека начальним вождом військ і поручити йому відібрання Манджурії від Японців.

ВІЙНА НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ викликала сильний відгомін на міжнародних біржах. Закупи бавовни Японією і Китаєм спричинили звижку цін. Подорожіло також срібло. На парижській біржі підскочили акції тяжкого металевого промислу, особливо тих, що доставляють воєнний матеріял на Схід.

ВИБОРИ ДО ФРАНЦУЗЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ відбудуться 10 і 17. IV.

ЛИТВА на основі звіту про стан зброєнь для Женеви має 19.466 війська. В тім 1463 офіцирів. В летунстві має Литва 769 людий, в тім 104 офіцирів.

„ЦВЕЛЬФ - УР - БЛЯТ“ доносить: Воєнними операціями Китайців кермують німецькі офіцири. Має їх бути 30 осіб. На їх чолі стоїть ґен. Ветцель. Вони ходять в цивільних одягах.

ПРЕЗИДІЯ ЦІК-а в Москві позбавила Льва Троцького совітського горожанства за „контрреволюцийну діяльність“.

НОВИНКИ

Ізза недуги редактора „Нової Зорі“, котрий захорував на ґрипу, переписка в ріжних редакційних справах мусить бути спізнена.

Новий український часопис появився в Ужгороді. Називається „Українське Слово“. Видає його відомий закарпатський діяч др. Мих. Бращайко. Часопис заявляє себе понадпартійним і незалежним. Виходить два рази в місяць, обіцяє скоро перемінитися в тижневик навіть у щоденник. Перше число зредаґоване цікаво і ріжноманітно. Треба підчеркнути, що це мабуть перший часопис на Закарпатті, який має в назві „український“. Яке становище займає часопис в церковно-реліґійних справах, у програмовій статті не сказано.

Український Допомоговий Комітет для безробітних відчинив дешеву кухню в домі „Т-ва св. Йосифа“ при вул. Руській ч. 10 (в подвірю).

В процесі В. Кузьмовича і 41 инших Українців у Дрогобичі увільнено одного, проти двом уморено доходження, инших засуджено на один до трьох місяців тюрми.

Микита Шаповал відомий провідник укр. с. р., завзятий противник Гетьмана, петлюрівського уряду на еміґрації й большевиків, помер несподівано в Празі 25 лютого с. р. Покійний відзначався великою рухливістю, робучістю, орґанізаційним талантом і добрим серцем: виєднував допомоги де міг навіть тим Українцям, що на нього нападали. В його політично-суспільних поглядах панував безнадійний хаос.

Загальні збори українського протиалькогольного Товариства „Відродження“ відбудуться дня 14. березня в 17. год. в новій домівці Т-ва при вул. Костюшки ч. 5. I. пов. Якщоб не було достаточного числа членів, Збори відбудуться о пів години пізніше без огляду на число членів. — Головна Рада „Відродження“.

Місто Львів дістало 9-міліонову позичку в Банку Краєвого Господарства. Краків дістав 13,700.000 зол. Обі позички призначені на переміну короткоречинцевих позичок на довгоречинцеву.

8 людий скінчило самогубством в Варшаві в однім лише дні. Причина самогубств: безробіття і загальна нужда.

Коло рогачки вул. Сапежинської в Станиславві найдено замерзлого Буковського з Кракова, торговця девоціоналіями. Каретка поготівля привезла його до загаль. шпиталя.

Ювилейні обходи з приводу 50-ліття „Рідної Школи“ відбулися в Волкові, Кореличах і Любачеві.

Українське Протиалькогольне Товариство „Відродження“ повідомляє, що з днем 1. березня 1932 р. змінило домівку, яка тепер міститься при вул. Костюшки 5. I. поверх (ріг вул. 3. Мая).

Львівський воєвода др. Рожнецкий перевів несподівану контролю кухонь для безробітних у Львові. З допомоги для безробітних у Львові користає 9.860 родин, т. зн. коло 30.000 осіб.

Сніг падав в Ґенуї два дні і дві ночи. На Рівері мають великі шкоди огородники, що плекають квіти.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Вп. Пані Розалія Мандзік і Вп. Пан Григорій Держак — Америка. Ваш лист прийшов. Його отворено на почті при 2 свідках, але жадних долярів у нім не було. Просимо в листах грошей ніколи не посилати. Найкраще посилати чеком. При нагоді побуту в Филаделфії можна також просити Епископську канцелярію нашого гр.-катол. Епископа о пересилку.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

† **о. Григорій Чубатий,** радник Митр. Конс., декан і парох у Ступках, упокоївся 25. II. с. р. в 93 р. життя. Похорон відбувся 29. II.

† **о. Ізидор Бобикевич,** радник Еп. Конс., парох с. Саджавки в Надвірнянщині, упокоївся 24. II. с. р. в 73 р. життя. Походив з роду старої шведської шляхти, котрий по погромі під Полтавою осів в Жидачівщині. У своїм домі покійний радо приймав українських письменників й еміґрантів. Сам займався письменством і музикою. В 1919 році пересидів довший час у Бриґідках і був конфінований в Сихові.

Обовязок то цемент, що держить вкупі суспільну будову. Без нього ні сила, ні доброта, ні розум, ні правда, ні щастя, ні навіть любов не трівкі, без нього валиться будівля істнування і тоді ми сидячи серед руїн думаємо над нашою загладою (Джемсон).

Біржа

ГРОШІ: Доляр амер. 8.87 зол.

ЗБІЖЖА: Пшениця селян. 22.25—22.75, жито двір. 22.75—23.00, ячмінь двір. 18.00—20.00, ячмінь для худоби 15.25—15.75, овес двір. 22.50—23.50, східногал. овес 21.00—21.50, кукурудза краєва 15.00—15.50, бараболі промисл. 2.80—3.00, біла фасоля 16.00—18.00, краса фасоля 27.00—28.00, горох Вікторія 30.00—32.00, пів Вікторія 26.00—27.00, полевий горох 22.00—23.00, бобок 17.50—18.50, чорна вика 21.00—22.00, сіра вика 19.50—20.00, сіно прасоване 9—10, солома прас. 4.50—5.00, гречка на мливо 18.00—18.50, пашна 15.00—15.50, лен з мішком 35.00—37.00, сімя конопляне 28.00—30.00, синій лубін 15.00—16.00, озимий ріпак 29.00—30.00, ґрис пшен. 11.75—12.00, гречана каша макухи 25.00—26.00, червона конюшина 33.00—35.00, просо 18.50—19.00, льняні з мішком 180.00—210.00, синій мак 80.00—90.00. Ціни в золотих за 100 кґ. льоко стація заладуваня парітас Підволочиска (200 км.). На біржі більші обороти пшеницею, житом і ячменем. Тенденція сильна.

Оповістка

Гр. кат. Уряд парохіяльний в Яблінці нижній (Jabłonka niżna), poczta loco, пошукує від сейчас інтелігентнішої, здорової, бездітної вдови або незамужної женщини, в віці около 50 літ, до помочі в провадженні дому й невеликого господарства. Околиця Турки, Зголошення з поданням условій слати на повищу адресу. 19 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кожлому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 16-50

КІНА

ПАЛЯС: „Ронні“ (Кете де Надь).
КАСІНО: „Трейдер Горн“.
СТИЛЕВЕ: „Пат і Паташон як конкуренти“ і Гарольд Льойд.
КОПЕРНИК: „Побіда“.
ЛЕВ: „Безіменні герої“.
МІРАЖ: „Відродження“.
МАРУСЕНЬКА: „Побіда“.
УТІХА: „Війна і любов“.
ОАЗА: „Давид Гольдер“.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 17 (515). Львів, неділя, 6 березня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. Закордоном чверть-річно 1 ам. доляр
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Положення напружене як ніколи досі

Канцлер Брінінґ сказав у промові на засіданню райхстагу: Теперішне міжнародне політичне положення таке напружене як ніколи досі. Кождий день може принести нові події, які вимагатимуть від уряду Німеччини сейчасової акції. Тому теперішна хвиля вимагає напруження нервів як підчас війни. В такім часі треба задержати холодну кров, чи це подобається декотрим політикам, чи ні. До ведення політики престіжу для демаґоґічних цілий не дасться спокусити, бо тут входить в гру питання життя народу.

Японці хочуть знижки на зелізницях

Один з найлучших дотепів в історії.

З Москви доносять: Тут відбулося спеціяльне засідання колеґії народного комісаріяту заграничних справ, скликане Караханом (заступником Літвінова) зараз після його повороту від японського посла Ґірота. На засіданні признано, що пояснення Ґірота в справі пересування японських військ до совітської границі не можна уважати вдоволяючим. Колеґія висказала здивування, що Японці зажадали від СССР 50 проц. знижки з оплати за перевіз військ Східно-китайською зелізницею до совітської границі. (Нарешті трафилося щось таке, що й большевиків —дивувало. Нема сумніву, що жадання Японців, аби їм совіти дали знижку для перевозу військ під їх власну границю, се один з найлучших дотепів, які знає історія. Гумор жовтих тонший ніж гумор білих).

Надзвичайна метушня в Москві.

Колеґія Народного комісаріяту заграничних справ рішила скликати повну раду народних комісарів, котра разом з Центральним Викон. Комітетом Партії має вирішити, яке становище заняти супроти домагання Японії. (З того виходилоби, що сам Комісаріят заграничних справ не відважився відмовити Японцям 50 процентової знижки з оплати за перевіз їх військ до границь совітів. Се видовище першої кляси і вже давно такого не було).

Японці хочуть Сибірі по Байкал.

Московський кореспондент „Кельніше Цайтунґ" доносить: Московска преса принесла таку депешу ТАССА з Пекіна: Потверджуються вісти, що в Мукдені під опікою японських властей твориться білоґвардійська армія. Вона має завдання завоювати від СССР области від устя Амура до Владивостока, коли японські війська посунуть на захід і займуть Забайкалля.

Три білоґвардійські ґенерали.

Рос. ґенерал Кузьмин на припорученння японських властий зорґанізував у Харбіні полк з б. рос. білоґвардійців. Твориться більша армія. Першою її дивізією буде командувати ґен. Мандриків, другою — ґенерал Модестов.

Як Японці простують?

Аґ. РЕНҐО доносить з Токія: Шеф пресового бюра при мін-ві війни заявив журналістам що слідує: Вправді японське правительство знає, що СССР збирає більші воєнні сили в Амурськім краю, одначе Японці не піддержують армії рос. білоґвардійців. Є такі російські білоґвардійці, котрі ділають іменем японської армії, але се інтриґанти. Японці будуть уважати на них і як буде треба, то їх зліквідують. — Та видно, ще „не треба" їх ліквідувати...

„Разобьемъ морду всякому!"...

Московський кореспондент „Кельніше Цайтунґ" доносить: В Хабаровську уряджено торжество для Червоної Армії. На нім Бліхер сказав м. ін.: „Мы разобьемъ морду всякому, который посмѣетъ посягнуть на цѣлостность совѣтскаго союза!" (Точно такими самими перехвалками зачинався погром Росії в першій російсько-японській війні. А Японці просять о знижку)...

Російські еміґранти їдуть до Манджурії

Тими днями відїхало з Ґданська через Ґдиню до Манджурії кількасот російських еміґрантів. Ті Росіяне мешкали досі в Югославії й Чехословаччині. Одна з їх ґруп, зложена з 220 осіб, відїхала до Шербурґа, звідки тими днями виїзджає до Манджурії 2.500 осіб. Це переважно бувші військові, котрі хочуть вступити до армії Семйонова в Манджурії. Ся армія має тепер коло 30.000 добре узброєних жовнірів. Слідуючі ґрупи по 500 і 1000 осіб мають виїхати до Манджурії з Ромунії, Німеччини і Франції (ПАТ).

Японо-радянський конфлікт неминучий

Японський конзуль у Владивостоці доносить, що в околицях того міста стоять майже два корпуси червоної армії і 100.000 червоноармійців находиться в районі Усурі. Будують два форти. Конзуль заявив, що вибух совітсько-японського конфлікту скорше чи пізніше неминучий. (ПАТ).

Українські купці за зміною калєндаря

„Союз Українських Купців" оголосив в „Ділі" резолюцію такого змісту: „Загальні Збори „Союзу Укр. Купців" одноголосно висказуються за введенням й у нас ґригоріянського календаря і за скасуванням неможливого в практиці в пануючих у нас умовин святкування наших свят, особливо в містах й апелює цею дорогою до церковних і політичних сфер, щоб якнайскорше зліквідували дотеперішний анахронізм, полягаючий на подвійних святах, який приносить нам необчислимі шкоди, підтинає національну торговлю і промисл і змушує широкі маси міської працюючої людности святкувати чужі свята, через що підпирається релігійне і національне ренеґатство".

НАЙБІЛЬШИМ ВОРОГОМ себе самого є той, хто тримає свої ощадности дома, а не зложить їх на добрі відсотки в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.
4—16—х

Україна і Польща

В книжці Р. Дмовского: Świat powojenny i Polska.

В 11. ч. „Н. Зорі" відмітили ми появу третього видання книжки Р. Дмовського п. з. Сьвят повоєнни і Польска, в котрій кілька розділів присвячено також Україні. Тоді зазначили ми, що хоч становище автора до України крайно вороже, то на його книжку треба звернути увагу також Українцям. М. ін. й тому, бо його становище має великий вплив на становище значної частини польського громадянства супроти Українців у Польщі.

Як жеж виглядає становище Дмовского?

Українське питання в своїм теперішнім виді — каже Дмовський — далеко виступає поза границі місцевого питання народности: як питання народности воно богато менше інтересне і менше далекосягле, ніж як питання господарчо - політичне, від розвязки якого залежать великі річи в будучім укладі сил не тільки Европи, але цілого світа. Тому автор розглядає українське питання на широкім міжнароднім тлі. Україна в політиці світа, Україна і Німеччина, Україна і Росія, Україна і Польща, вкінці вигляди української держави — отсе головні теми, які Дмовский обговорює докладніше в окремих розділах своєї книжки.

Годі переповідати в отсій статті докладно зміст усіх українських розділів книжки Дмовского. Тай не се ціль нашої статті. Ми хочемо звернути увагу тільки на оден розділ, котрий представляє для нас головний інтерес. Се розділ, в котрім мова про те, яке становище супроти українського питання повинна заняти Польща. Бо таке чи інше становище Польщі супроти українського питання однозначне з такою чи іншою політикою супроти Українців у Польщі.

Отже в розділі п. з. „Вигляди реалізації" Дмовский пише:

„При всім значінню України для Росії і при найдалі йдучій готовости Росії боронити її, вкінці при всім мілітаризмі тоїж Росії, можна представити собі відірвання від неї того цінного краю. Мілітарна сила Росії не вистарчилаб на ведення успішної війни на двох фронтах, і сильний удар на неї з заходу в разі її війни на Далекім Сході, котра навіть у близькій будуччині дуже можлива, мусілаби скінчитися для неї фатально. Тоді українська програма моглаби стати дійсністю."

Щоб одначе се сталося, то конечна річ, аби Росію заатакували з заходу Польща і Ромунія. І тут виступає вся трудність здійснення української програми.

Ромуни, каже автор, добре розуміють, що за будування української держави заплатилиби щонайменш Бесарабією. Тому викликати в Ромунії запал до відривання України від Росії — річ не легка.

Остає Польща.

„Наше положення в тій справі, — пише Дмовский, — дуже виразне.

„Хочаб ми мали про українські змагання наймутніші поняття, то пречінь посідаємо писаний документ, що є офіціяльною програ-

мою української держави. Се Берестейський Договір. Українці, що конспірують з нашими конспіраторами, можуть навіть щиро нині заявляти богато річий, але здорово думаюча політика не може прецінь опиратися на заявах поодиноких людий чи організацій, чи навіть урядових представників цілого народу. Вона мусить дивитися передовсім на те, що є в інстинктах, у змаганнях народів і в льогіці річи. Яканебудь булаб українська держава, то вона завсігди мусілаб стреміти до того, щоб обняти всі землі, на котрих звенить українська мова. Мусілаби стреміти не тільки тому, що такі аспірації українського руху, але також тому, що хотячи встоятися супроти Росії,котра ніколи не погодилабся з її істнуванням, мусілаб бути як найбільша і посідати як найчисленнішу армію. Отже Польща заплатилаб за збудування української держави ціну богато більшу ніж Ромунія.

Та се ще не все.

„Незалежна Україна булаб державою, в котрій панувалиби впливи німецькі. Так булоб не тільки тому, що нині українські діячі конспірують з Німцями і мають їх підперти; і не тільки тому, що про се мріють Німці і що мають на українськім обшарі Німців і Жидів, котрі булиби для них опертям; але також, і то передовсім тому, що цілковите здійснення української програми коштом Росії, Польщі й Ромунії має природного, найпевнішого протектора в Німеччині і мусить Українців вязати з нею. Польща при істнуванні української держави знайшласяб між Німеччиною і сферою німецьких впливів, можна сказати, німецьким протекторатом. Нема потреби унагляднювати, якби вона тоді виглядала. Вкінці збудована нині велика Україна не булаби в своїх кермуючих живлах так дуже українська і не представлялаб на зовні здорових відносин. То бувби справді чирак (! „Н. З.") на тілі Европи, котрого сусідство булоби для нас фатальне.

„Для народу, особливо для народу такого, як наш, молодого, котрий мусить іще виховатися для своїх призначень, ліпше мати за сусіда державу могутну, хочби навіть дуже чужу і дуже ворожу, ніж міжнародній публичний дім (!!! — „Н. З."). „З тих усіх оглядів програма незалежної України не може числити на те, щоб за нею стала Польща, а тим менше, щоб за неї проливала кров. І се польська публична опінія розуміє вже нині дуже добре."

Свій розгляд українського питання автор кінчить такими словами:

„Остаточне вичеркнення українського питання з програми нашої зовнішньої політики буде мати для нашої держави передовсім оден далекосяглий наслідок. Усталиться трактування руського питання в польській державі як її внутрішнього питання і тільки внутрішнього. Зникне покуса підпалювати свій дім на те, щоб від нього займився дім сусіда."

Таке становище Дмовского в українськім питанню взагалі і в українськім питанні в Польщі зокрема.

Щож можна замітити про се становище?

Передовсім треба ствердити, що се становище трівкого поділу України між Росію і Польщу. В історії становище те має свій прототип у відомім Андрусівськім договорі між Москвою і Польщею з 1667 р. Тоді Москва й Польща поділили між собою Україну. Як відомо, стокількадесять літ пізніше Москва зробила „Андрусів" самій Польщі. Вона разом з Прусією й Австрією поділила Польщу..

Та не зважаючи на таку наглядну лекцію з власної історії, Дмовский обстоює в своїй книжці новий Андрусів у відношенню до України. І не тільки обстоює в книжці теоретично. Він перевів його недавно також практично. Бож се в значній мірі заходам Дмовского (на мировій конференції в Парижі 1918 року і пізніше) треба завдячити, що Україна знов знайшлася в положенню, яке так дуже нагадує 1667 р.

Коли приглянемося виводам Дмовского ближче, то в них впадають в око передовсім дві дуже дивні річи: 1) його великий страх перед Україною і 2) брак такого страху перед Росією. А дивні ті річи тому, бо: 1) Україна ніколи не загрожувала держаному істнуванню Польщі і 2) якраз Росія не тільки загрожувала але вже раз навіть знищила була державну незалежність Польщі.

Та не тільки минувшина не виправдує становища Дмовского. Не виправдує його таксамо сучасність і не виправдає будуччина.

Як відноситься до Польщі сучасна Росія (СССР), про се хіба не треба розводитися широко. Як колись російська цариця Катарина II через свого посла у Варшаві і перекуплених Поляків господарила в Польщі як у себе дома, так нині господарить московський Комінтерн через свою експозитуру в Польщі КПП (Комуністичну Партію Польщі), котра розпоряджає численними явними і тайними організаціями, пресою, агітаторами і взагалі агентами у всіх майже ділянках публичного життя в Польщі. Тільки сліпі не бачать тої господарки. А ціль її: підготовити Польщу до обєднання з СССР. себто з Росією з нутра в імя комунізму.

Та не тільки з нутра загрожує Польщі сучасна Росія. Вона загрожує їй також зовні.

Як видно з наведених вище цитатів, Дмовский боїться і лякає Поляків Українською Державою. Та дивним дивом не звертає чомусь уваги на союз СССР. і Німеччини, що вже реально істнує і звернений в першій мірі проти Польщі. Союз той СССР. з Німеччиною для Польщі куди грізніший, ніж Українська Держава. Бо коли Українська Держава грозить Польщі в найгіршім разі втратою її українських земель, то союз СССР. з Німеччиною грозить Польщі не тільки втратою її українських земель, але також західно-польських (Познанщина, Шлезк, Поморя) і навіть утратою державної незалежности взагалі, як се вже раз було в XVIII ст. наслідком союза Росії і Прусії.

Так отже і минувшина і сучасність і будуччина ставлять Польщі оден однозгідний категоричний наказ: не орієнтуватися на Росію ціною України, бо така орієнтація однозначна не тільки з убийством української державности, але також з самовбийством самої Польщі. Навпаки. Весь досвід минувшини і сучасности як також самозаховавчий інстинкт на будучність наказує Польщі трактувати Україну як свого природного союзника проти Росії, однаково грізної для Польщі й України.

Українець.

ЗАКОН ПРО ЕМЕРИТУРУ

Обниження поборів емеритів.

Новеля до закона про емеритуру вводить такі зміни: Найменший час служби, що управнює до побирання емеритури, буде підвищений з 10 на 15 літ, при чому платня виноситиме 40%. Час служби від 15 до 25 літ буде дочислюваний до емеритури як досі по 2.4% за кождий рік, час від 25 літ до 35 по 2.8% за кождий рік. Емеритальні оплати будуть піднесені з 5 на 8%. З надвижки буде створений емеритальний фонд. Повна емеритура виноситиме 92% номінального упосаження, а не як досі 100%. Всі ті зміни увійдуть в життя з 1 липня 1933 р. Одначе з огляду на рівновагу бюджету і на потребу негайного зменшення видатків на емеритури вже від 1 травня б. р. до 1 липня 1933 будуть стягати від емеритів 8-процентові оплати. Емеритури вдів і дітий, які не переходять 50 згл. 25 зол., остають ті самі. Незмінені також побори емеритів попередних держав (Астрії й т. д.).

Колиби знайшовся такий тиран, що перемінювавби людий у звірів, нищивби родинний спокій, вносив насіння хоріб і передвчасної смерти, — якже виговорювалиб на нього!... А прецінь такий тиран е серед нас. Се тиран необузданих пристрастий, котрого жадна зброя, жадна проповідь, жадне право не побідить, поки люди добровільно ставатимуть його невільниками. Силу того тирана можуть зломати тільки моральні способи, виховання, увага на себе і панування над собою (Смайлс).

ЛИСТ З АМЕРИКИ

Дещо про візантійську агітацію за морем і як на неї дивиться наше робітництво*).

18 грудня 1931.

Дорогий Товаришу!

Твій лист я отримав і дуже він мене потішив. Вже більше пів року як Ти писав до мене і длятого він мені справив велику приємність. Тішить мене також се, що Твоя крамниця добре розвивається і що далеко ліпше йде бізнес в місті як на селі. Желаю Тобі і на дальше доброго поводження.

Запитуєш, чи то правда, що Ти вичитав у львівських газетах про того духовника з Філядельфії. Скажу Тобі, що там є трохи правди, але не всьо. Мені здається, що то не писав філядельфійський робітник, може хтось з Кемден'у або з Честер'у, а може навіть з Ню-Йорку. Він щось чув з устного оповідання. Правда, було маленьке замішання, але наші парохіяне вже добре пізнають фарбованих лисів і тепер всьо в порядку. А що до того добродія, за котрого там писалося, то вже сам можеш знати, що коли він дав таку велику жертву, то деж би він приставав з якимись ворохобниками? Але знаеш, що в кождій пшениці знайдеться кукіль. Таксамо і в нас є два чи три парохіяни, десь з Бойківщини родом, і вони все стараються робити заколот. І хочби навіть ангел з неба прийшов до них, то вони і тоді сказалиби, що „його прислав Папа римський, щоб американських Українців запродати Польщі". Оден з них говорить, що він ходив до „моральної"[1]) школи і тому знає, що місто Сокаль є на Буковині. Він все хвалиться, що попезе протест на Епископа Богачевського до Риму а по дорозі вступить на кілька днів до Болехова. Він каже, що всьо знає ліпше як другі, бо читає не тільки „Свободу", але навіть „Сурму". Що до „Свободи" то вже здається всі Українці знають, яку науку подає вона своїм читачам, а й „Сурма" недалеко відбігла, бо недавно писала, що теперішний Папа називається Пій XIII. Коли хочеш переконатися, чи я правду пишу, то попроси якого знакомого Поляка, аби позичив у поліціянта, а там таке вичитаеш. (Лучше не робити того, бо може вийти біда. — Ред.).

Та на таких ніхто уваги не звертає, тимбільше тепер, коли приїхав з Риму о. Тиханський і своїми краснорічивими проповідями розгріває серця тих, котрі були троха застуденіли. Таких священиків щоб Господь посилав нам як найбільше. Всі дивуються, що о. ректор Головецький в Римі потрафив його так вивчити й української мови й інших річий. Не хочуть вірити, що о. Тиханський походить з Олифанту, але кажуть, що він мусить бути з самої Тихані.

Отже в нас менше-більше таке. А по других місцевостях є більше цікавих новин. Н. пр. в однім місті мали жінки церковне товариство. Раз воно називалося Брацтво, другий раз Сестрицтво, але все таки якесь товариство було і якось розвивалося. Та прийшов між них новий духовник і відразу зачав вщіпляти їм „патріотичного" духа. Замість учити жінок, як діточок виховувати по християньски, як своїх чоловіків шанувати а чужих не обмовляти, він їм сказав, що вже досить балакати про „Матку Боску" і почав викладати про чорноморські степи, про Дніпрові пороги, про чубатих козаків-запорожців, а найбільше говорив їм про Византію. І що з того вийшло? Таке, що мало жінки не побилися. Вони того ніколи не чули. бо деж хто коли з наших сільських людей чував про Византію? Зійшлися вони одного разу на збори і завели суперечку межи собою. Одні казали, що „Озантія" то була така дівчина на Україні, що зарубала сто большевиків, а другі казали, що вже тепер не будеся казати Україна, тільки „Озантія", бо якісь там професори вишукали в старих книжках, що Україна давно-давно так називалася. На щастя той „просвітитель" довго в них не був, а коли прийшов другий, мусів довго мучитися, заки привів всьо назад до ладу.

В другім місті була ще більше потішна історія. Знаеш, було тут якийсь час у моді, що кожда громада мусить уладити концерт в честь Франка, бо такий розказ видали були наші американські „народолупці". А котра громада не послухала їх, то значило, що там не було „правдивих патріотів", тільки „польські запроданці"! — Та вже минувся той час. А минулого року в одній громаді трафився такий „просвітитель", що таки конечно забаг устроїти концерт в честь Гонти. (Чому не Довбуша? Він же нам близший!). Закликав він до себе одного „свідомого" громадянина і предкладае йому свій плян. А той як почув, то аж стерп. „Та я чув, — каже, — що той Гонта свою жінку чи дитину зарізав". — „То неправда", — відповідає „просвітитель". — „Та пиречитисі не буду, але так ми сі видит, що він таки когось зарізав зо свої фамелії", — каже дальше той громадянин. І врадили, що треба скликати ці-

*) Сей лист дав нам адресат до використання в пресі. Містимо його в цілости, справивши тільки правопис та місцями стиль. — Редакція.

[1]) Нормальної.

лу громаду і нехай громада скаже чи згодиться на таке аби концертами шанувати того, що зарізав свою власну жінку чи дитину. А треба знати, що поза тим одним, ніхто більше про Ґонту не чував. Отже зійшлися громадяни на віче. І відразу „просвітитель" зачав їм предкладати, що конечно такий концерт треба устроїти, бо ще ніде того не було і тимсамим їх громада прославиться на цілу Америку. На закінчення грімким голосом закликав: „Ґонти нам треба, Ґонти!" Довго громада сиділа мовчки, бо не знала що на то сказати і що дальше буде. Та як на кождих зборах, і на сих всі дивилися на найстаршого віком громадянина, котрий все забирав голос і з його голосом всі числилися. Так було і тепер. Встав він і каже: „То є правда, що „корцинт" здалосяб зробити, бо вже давно в нас такого щось рахувати не було. Мені, — каже — як знаєте, вже шістьдесятка недалеко, але рахувати я таке дуже люблю, як тоті дітиска повбираються в чисте білля, постають до гліду як яке войсько і тілько дивляться, коли пан професор піднесе патичок до гори. На таке то я рахувати дивився і цілу ніч, бо з того є сміху досить. Але на ґонти то сє не згаджию. Бо бляха на церкві ще добра, ніде не тече і ще може нас всіх перестоїть. А по решті як би ми таке зробили, то знаю, що ціла Гамерика сьміяласяб з нас, бо рахувати я вже переїхав цілу Гамерику і був не в одній церкві, але я ґонтів ніде не видів. То я вас всіх прошу і вам наказую, щоб ви на таке не згоджили! Ніяких ґонтів ни хочемо, бо не треба. Правду я сказав чи ні?" — „Правда, правда, не треба ґонтів, не треба!" — закричали всі громадяни враз.

На тім збори закінчилися, люди з огірченням розходилися домів і нарікали, що на такі дурниці скликали збори, а „просвітитель" вже навіть не пробував пояснювати о які ґонти йому ходило, бо в такім разі небезпечно проти волі громади виступати.

Такі й подібні історії по наших громадах трафляються тут часто. Смішне то смішне, але й сумне, бо молоде покоління від таких „просвітителів" утікає і опинюється в чужих церквах, або жиють „самостійно" та про ніяку церкву не хочуть знати. Коли таке бачиться, то пригадується мені буря в жнивовий час. Кілько то господар намучиться, заки свою нивку вижне і гарненько в полукіпки поскладає. Та зірветься вітер, гудить і бурчить і крутиться коло тих полукіпків зі всіх сторін, доки не пороскидає снопів по цілій нивці, і навіть поза межу. І як несподівано приходить, так десь у безвістях і пропадає. А господар приходить, з болем серця стягає всьо знова до одної купи, але вже не годен так всьо упорядкувати як було перед тим. Точно таку саму службу сповняє богато наших „просвітителів" в Америці і така сама користь з їх роботи і таксамо сумно закінчують своє життя.

На тім кінчу і прошу відпиши мені скоро і може знаєш, де тепер жие наш старий товариш Андрій. Твій Антін.

Нічого не потребує тільки Бог. Хто з людий найменше потребує, той найбільше наближається до Бога (Сократ).

*

Фільософ Анаксіменес з Мілету уважав праживлом воздух.

О. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

10. Митрополит Йосиф і Протоігумен Сарницький на тлі їх листів до Риму.

Ми навели в попередних уступах два листи в справі реформи Василіянського Чина двох духовних поваг, то є представника духовенства світського, яким був тодішний митрополит Йосиф Сембратович і монашого, котрим був тодішний протоігумен Чина о. Сарницький. Лист митрополита був вислідом переведеної канонічної візитації на поручення св. Конґреґації Пропаганди, — лист протоігумена не був вислідом жадного припоручення і адресований просто до Папи.

В своїм письмі підносить митрополит уємні сторони монахів, навіть особисті, та може за тяжкий закид, що деякі монахи заявляли свою нехіть протоігуменови проти всякої реформи. Закидає самому протоігуменови, що за мало дбає про монашу дисципліну і що сам ґрішить проти обіту убожества. Підносить — се зовсім слушно, — що не зберігається порядок дня, нема розважань духовних і реколєкцій по монастирях, нема сталого осібного учителя новиків. Навіть для браку осіб береться клериків з новіціяту вже по кількох місяцях на учителів ґімназій або нормальних шкіл і потім ті клерики по році роблять торжественну професію. Слушно митрополит звернув увагу на рідку сповідь новиків і що від довшого часу занедбано реколєкції або духовні вправи та що взагалі нема монашої аскези.

Протоігумен Сарницький у своїм письмі до Папи описав упадок духа монашого в Чині в найкоротших словах і каже, тому що Чин не є спосібний, відповісти своїй високій ціли, то є опертися заходам деяких новаторів, котрі стараються ослабити святу унію з Апостольським Престолом, отже підносить основну річ, бо ослаблення католицького духа в Чині. Про затрату монашого духа в Чині каже дуже коротко: „Чин з бігом часу стратив чимало зі свого давнього блеску й живучости і задля того він менше спосібний, щоб міг відважно і з успіхом спротивлятися заходам деяких новіших людей, що стараються ослабити святу єдність з Апостольською Столицею, коли належалоб її скріпляти і більше поширювати".

В сих кількох словах протоігумен виказав головні недостачі в Чині. Ся бесіда вимовна, бо її висказує настоятель Чина, сам не питаний, неначе сповідається. Рим зрозумів ту бесіду і тому, як лиш письмо протоігумена дійшло до Риму, зараз зачали радити над його змістом. Протоігумен Сарницький в однім реченню сказав більше як митрополит Йосиф в цілім своїм листі, а більше тому, бо підніс річ, про яку взагалі не згадує митрополит: а саме, що Чин тепер не може боротися за святу єдність з Апостольською Столицею і то якраз в часі, коли чужі, то є ізза австрійської границі, з православної Росії і свої новіщі люде (по Попелю, Цибику, Дячані — Наумович — явно, а богато за ним в „Проломі", „Слові" і т. д. скрито, ізза плота) стараються ослабити святу єдність з Римом. Злодії крадуть цінний скарб — віру; свої — одні помагають, другі дивляться, а Василіяне не кричать, коли належалоб розпочати сильну акцію проти того. От чим сильніший лист о. Сарницького. І тому зараз звернено на нього увагу в Римі.

Та зміст листа о. Сарницького був сильніший від листа митр. Йосифа ще з іншої причини. Він навязує з історією нашої Церкви і Чина, розваживши всесторонно браки в монашім житті Чина і те, що для направи нема відповідних сил ані внутрі Чина, — бо хорий сам себе не вилічить, — ані в нашім духовенстві, яке було жонате а титул доктора, (який не так трудно було дістати) у кількох целєбсів не давав ніякої кваліфікації для реформування Чина. Треба було тим целєбсам і докторам вступити до Чина, відбути новіціят і мати довгу практику і знання та любов законного життя, щоб могли взятися за велике діло реформи.

Протоігумен Сарницький вказує в своїм письмі на практику Чина в початках унії, а саме на поміч Єзуітів; Митрополит признаючи конечність реформи і віднови монашого життя, вказує наперід на застарілий звичай великого занедбання і тому вважає потрібним цілком новий устрій то є щоби виховувано нових людей, а виховувати

О. ВОЛОДИМИР ПОРОДКО
Чина ОО. Редемптористів.

СЕРЕД ПРАВОСЛАВНИХ ЛЕМКІВ

З записок місіонара.

Була вже пізна ніч, як ми вїздили у лемківське село Липовець. Вправді ще за дня висіли ми на зелізничій стації в Риманові, але по дорозі вступили до знакомого священика та переждали у нього кілька годин. Так порадив нам наш візник, оден із немногих липовецьких парохіян, що остали там вірні своїй Церкві.

— Небезпечно воно, — казав, — їхати просто зі стації домів. Все село знає, що я виїхав по місіонарів. Може бути засідка православних. У нас ріжно буває. От кілько-то хочби і я мусів натерпітися за це, що не хотів пристати до них. Повибивали мені шиби в „хижі" і нападали на мене по ночах так, що мені приходилося револьвером боронитися перед ними.

Та сим разом його побоювання були злишні. Ціле село потопало в темряві і спало, відпочиваючи по цілоденній праці в полі. Цеж осінна пора, час найгорячішої роботи коло „бандурки".[1]) Мертву т[illegible] у ночи переривав тільки туркіт наш[illegible]го воза та шум бистрої гірської річки, що мчалася білл дороги.

Так, очевидно минув вже час завзятої офензиви православних, коли вони не давали ніякому „уніякови" спокійно перейти вулицею, коли вірним греко-католикам робили всякі пакости, вибивали їм шиби, вливали до їх керниць нафту та всякі бруди, нищили їх працю, щоб терором „навернути" їх у православіє. Минули вже ті часи, коли дикі ватаги фанатиків нападали на наші церкви, рабуючи що попало, коли навіть православні баби юрбами кидалися на „клебанії"[2]), так, що наші священики мусіли нераз подбати за „вафенпас", щоб боронити свого здоровля й життя перед власними парохіянами.

Кількамісячна дурійка скінчиласл. По ній прийшло сумне протверезіння — розчарування. Многі з нових „православних" жалують свого нещасного кроку і дуже радо вернулиб назад до віри своїх батьків та на разі спиняє їх стид перед насмішками або страх перед пімстою кількох загорілців, що звичайно мають верх у селі та часто займають у громаді (як пр. у Липівці) важні становища.

Доїздимо до мети. Хоч на дворі темно і майже нічого не бачимо, то наш Лемко-візник старається інформувати нас про все, що зустрічаємо по дорозі:

— Ось-тут мешкає „їх" батюшка... А ось православна часовня[3]) ...Тут на ліво наша нова церква, а там на горі стара... А ось і „клебанія"...

Славаж Тобі, Господи! Наша 340-кільометрова подорож вже скінчена! Ще досвіта виїхали ми зі Станиславова, а тут вже „hora canonica" за плечима.

7. X. 1931. Неділя. Свіжий, погідний, осінний ранок. Липовець вже прокинувся зі сну. Пішла вістка по селі: „Приїхали місіонарі!"...

Хоч іще вчасна година та на вулицях вже починається рух. З мраки, що легеньким серпанком вкриває ще долину гірської річки, виринають щораз то нові гуртки паломників, які з дооколичних сіл прийшли послухати проповідей тай подивитися на нову церковцю, що в ній „неська" (днесь) має правитися „хвала Божа".

З клуночками в руках, весело розмовляючи своїм лемківським діялєктом спішать жвавим кроком дівчата в оксамітних, золотом мережаних ґорсетах, жінки у сніжно-білих завоях, хлопці й ґазди в бурих, обшитих краями скірою гунях.[4])

Очі всіх глядять з подивом на нову щойно викінчену церкву в гуцульському стилю. Її сталеві бані вилиску-

[1]) Бандурка — картопля.

[2]) Клебанія — приходство.

[3]) Часовня — каплиця.

[4]) Гуня — уживаний на Лемківщині короткий сердак, куртка.

мають вправлені в монашім житті магістри. Досі згідно з проектом о. Сарницького, але дальше йде річ уже незгідна з заложенням протоігумена, бо митрополит ігноруючи історичний прецеденс в Чині каже, що віднова Чина наступить тоді, коли таких магістрів будуть вибирати: 1) принагідно (!) з самих монахів Чина св. Василія нашої провінції; 2) по докладній пробі перед митрополитом; 3) як будуть під верховною управою і частим його наглядом. Митрополит Йосиф каже дальше, що се конечна річ, щоб так кождий монастир, як і всі монахи зосібна були більше залежні від дієцезальних епископів, котрі скоро приходилиби з помічю, якби повстали які відхилення від монаших правил і сейчас направилиб хиби. Порівнуючи зміст обох листів, видимо, що сам протоігумен укладав свій лист без чужого впливу, хоч по написанню того листа є вставка одного речення чужою рукою. Се власне доказує, що протоігумен сам уложив лист до Папи й опісля дав його читати якійсь довіреній особі. Митрополит свого листа сам не укладав. Пишу се передовсім на тій підставі, що в листі протоігумена дуже остро підчеркнений вплив ОО. каноніків, навіть людей підозрілої віри, на епископат, під котрим треба розуміти очевидно митрополита. Далі пишу се на підставі статті: „Змартвыхвстанци. Реформа Чина св. Василія В. Будущность нашей церкви и ея іерархія“, в тодішнім москвофільськім органі „Слові“.[45])

Та навіть якби ми не мали тих двох важних підстав до такого твердження, то мабуть кождому, хто хоч трохи вдумається в психольогію знаного з особистої праведности й доброти митрополита Йосифа тай уважно перечитає наведений лист з його підписом, — сам собою насунеться висновок, що той чоловік сам не міг бути автором того листу. Такі напр. дрібнички як квінквеннія та додатки за гебрайське і сирійське чи арабське, вказують на заздрісне око когось, що грошенят з тих квінквенній не мав а дуже хотів мати, — чого про митр. Й. Сембратовича не можна ні сказати ні подумати.

В листі протоігумена нема ні одного особистого нападу. Лист писаний з поважанням для митрополита. Натяк на людей підозрілої віри в самій капітулі був зроблений загально, але мусіла бути до того підстава. Каноніки Малиновський, Петрушевич, Крижановський і другі були завзятими москвофілами і мали вплив на духовенство, яке маючи таку сильну опору в самій капітулі, підносило отверто боротьбу проти Риму в тій певности, що за те йому нічо не станеться. Коли в серпні 1882 р. зрікся свого уряду митрополит Сембратович, усунено тоді також двох каноніків з посади, а канонік Др. Гавриіл Крижановський був довгі літа суспендований. Річ ясна, що задармо їх не суспендували. Апост. Столиця в таких справах надзвичайно оглядна й обережна. Доперва по уступленні митрополита й усуненні двох важних каноніків зі св. Юра трохи притихло духовенство, що накликувало нарід до бунту проти Апост. Столиці.

В листі митрополита до кардинала Сімеоні є острі напади на протоігумена. Вправді протоігумен прогрішився супроти обіту убожества, одначе є й тут лагодячі обставини. Як провінціял і професор та двократний ректор львівського університету, мав він репрезентаційні видатки, котрих не міг покривати з монастирського добра, отже щадив зі своєї пенсії. Мусів бути в контакті з ученими, мусів їздити деколи й заграницю для наукових цілий. Серед розвалу Чина й економічна господарка була в лихім стані. Прим. в Лаврові були тоді всього два священики і три клерики, а зробили довг, коли тепер навіть в часі кризи є там 50 монахів, переважно клериків, яких удержання і наука коштує немало а довгів мимо того той монастир не робить. Отже річ ясна, що хоч в засаді повисший закид правдивий, то в практиці треба було тоді взяти під увагу, що в тодішних відносинах вкладання всіх доходів протоігумена в господарку тої господарки булоб не поліпшило (просто тому, що не було ким господарити), а протоігуменови булоб очевидно унеможливило і достойну репрезентацію Чина і його уряду професорського та ректорського. До того слід памятати, що тоді всі монахи мали дозвіл на якесь невеличке приватне майно, котрим самі розпоряжали. Такі були часи й відносини. А протоігумен з природи річи мусів мати до розпорядимости більші засоби, бо до нього зі всіх сторін зверталися по всяку поміч.

В листі митрополита видно бажання більшої власти над монахами для себе і для капітули, хоч той митрополит з тою капітулою не вміли зробити порядку ні між своїм духовенством ні в семинари. Духовний семинар виглядав тоді радше як велика бурса, а не як духовний семинар, як оповідають священики того покоління. Висшим богословським студіям не віддавався в нас тоді майже ніхто. Не маємо з того часу ніякої поважнішої праці в католицькім дусі і нікому навіть на думку не прийшло виступити з якоюсь науковою працею. В переписці з тих часів не стрічав я й сліду про се. Зрештою ми досі не можемо похвалитися ніякою поважнішою працею. Праці з ділянки теольогії, історії Церкви, апольогетики зачалися в духовній семинарії щойно від ректорства пок. епископа Боцяна, котрому ґрунт підготовив теперішний станиславівський Епископ, Преосв. Григорій Хомишин.

Також чи не за острий осуд бучацького ігумена, котрим тоді був о. Єрон Островерха. Покійного я знав, він був вже старшим, вислуженим ігуменом, коли приступив до реформи; відбув цілий новіціят, даючи нам усім найкращий примір монашої покори, бо відбував новіціят з молоденькими клериками. По новіціяті сповняв обовязки професора математики і фізики, опісля працював то при парохії в Дрогобичі як сповідник, то в Михайлівці, де й помер 1903 р. Всі його шанували й любили.

Митрополит обвиняє того монаха перед Апост. Столицею, що він відмовився приняти порядок дня, призначений йому митрополитом. Думаю, що пок. о. Островерха станув тут просто в обороні права прислугуючого йому як ігуменови монастиря. В таку подробицю як порядок дня в монастирі не випадало митрополитови безпосередно входити. Відповідне зарядження деяких змін чи установлення якогось потрібного ладу відбувається властивою, від давна принятою дорогою: через протоігуменат, то є зі збереженням інстанції. Се, чого в сім випадку хотів митрополит, було властиво підриванням власти протоігумена. І пок. ігумен Островерха мав правну підставу, сказати те, що сказав. (Далі буде).

[45]) „Слово“, ч. 49 з 20 мая 1882 р. пише: „Газета Народовая“ говорить, что ксендзъ провінціялъ хотѣлъ освободиться отъ szykan ks. Malinowskiego. Допись „Газети Народової“ походила з Риму. Автор дописи був очевидно добре поінформований про відносини тодішних каноніків до Чина.

ють мов срібні в ранішних лучах сонця. А церковця як пуделочко! Глядиш на неї і не надивишся. Так і причаровує до себе.

— Ой чимало натрудилися єґомосць із Суровиці заки її таку виставили! — оповідають собі люди, подивляючи будівлю.

На горбку за дорогою видно другу церкву. Старенька, сіра, поросла мохом. Немов та мати — жалібниця, що оплакуючи своїх пропащих дітей з болючим докором глядить на зухвалу негідницю, яка їй тих діточок звела-зіпсувала, — так і вона споглядає на свою молоду суперницю, православну часовню, що недалеко звідси причаїлася біля дороги.

— Сотки літ тішилися Липівчане своєю мамою-церковцею, сотки літ горнулися до неї і старші і молодші, аж нагло... три роки тому не злюбили її, відцуралися і покинули. Казали: за мала, за тісна, за стара. Хоч обіцював їм Преосв. Владика помогти виставити нову, просторнішу і хоч слова свого дотримав... не послухали! За юдині американські гроші побудували собі осьтой барак-шопу, назвали „часовнею“ тай сходяться в ній, щоб утверджуватись у своїм блуді, у своїй ложній вірі...

На дзвініці відізвалися дзвони. Їх чистий, могутній голос понісся по липовецьких горах, звіщаючи людям доброї волі, що зачалася місія...

Численна процесія серед грімких звуків побожної пісні удається на приходство і звідси веде нас місіонарів до нової церкви, де буде правитися торжественна Служба Божа. По короткім повитанні перед зеленю прикрашеними церковними дверми вступаємо в святиню. За нами мов бистра струя вливаючоїся води тиснеться побожний нарід. Церква хоч простора в одну мить виповняється по береги. Посеред наших людей видніє чимало і православних.

Вступної місійної проповіди вислухують усі з великою увагою. На Лемківщині люди звичайно дуже уважно слухають слова Божого і проповідник мусить тут числитися не лише з кождим реченням, а то і з кождим слівцем, коли не хоче наразитись на досить немилу, хоч часом і дуже влучну критику.

Та рівночасно як у нас зачинається місія, в часовні і біля неї вже в повнім розгоні „контрамісія“. Православний дзвін гуде мов на трівогу, а батюшка (колишній галицький дяк, по апостазії „висвячений на попа“) бідака не може найти собі спокійного місця. Бігає то сюди то туди, збирає своє стадо, просить, грозить, завертає своїх овечок, що попри барак хотіливб пересмикнутися таки до правдивої, уніятської церкви.

— Не йдіть — кричить — не йдіть на місію! Пожалуєте того! Чи ви думаєте, що уніятський біскуп даром виставив у Липівці таку велику церкву? Таж він хоче тепер всі гроші, які видав, здерти з вас! На цеж і прислав сюди своїх місіонарів. Хто піде до тої нової церкви на місію, той грубо платитиме.

Слухають Лемки і починають вірити: може й дійсно так як він говорить... Може справді там на місії напитаємо собі якої халепи?

І на жаль, лож відносить ще одну сумну побіду в Липівці. Протягом місійного тижня наша авдиторія складається майже виключно зі сторонських людей, а свої як часом і прийдуть, то боязливо держаться біля входових дверей, розглядаючись неспокійно на всі сторони, чи нема там якого шпігуна, що зробивби на них донос до „власть імущих“.

Це говорю тільки про дорослих Липівчан, бо їх діти були якраз найбільшою потіхою для нас, місіонарів. Хоч їх батьки майже всі православні, то вони остали греко-католиками, завдяки істнуючому в нашому краю законови, який заборонює перетягати на нове віроісповідання дітей від 7 до 14 року життя. (Далі буде).

—o—

Відозва з Холмщини

Комітет будови гр.-кат. Церкви в Городлі на Холмщині, яка загадково згоріла 28. IX. 1931, звертається до Всч. Духовенства, Хвальних Товариств і Шан. Редакцій та до всіх католицьких громадян, яким лежить на серці релігійне обєднання всього українського народу під проводом одного Найвисш. Пастиря, з просьбою о допомогу в відбудові їх Церкви. Згорівша Церква не була заасекурована, вірних греко-католиків тут за мало, бо тут переважно православні, тому не можемо без помочи других взятися за таке тяжке діло як будова Церкви. Від відбудови сеї Церкви залежить не лиш католицьке життя нашої невеличкої громади — але й сусідних громадян Холмщини. За всіх добродіїв нашого храму буде відправлятися що тижня Служба Божа. Ласкаві датки просимо присилати на адресу:

Horodło nad Bugiem, wojew. Lubelskie, Komitet odbudowy unickiej cerkwi.

Городло, в лютім 1932 р.

О. Йосафат Федорик ЧСВВ, голова. Др. Микола Вавриcевич, секретар.

ДОБРА ТО РІЧ МАТУРА

Менше добра „Кріґсматура".

Ми, боронь Боже, не кажемо, що „кріґсматура" се зла річ, коли її хто має. Але, що правда, то зараз видко, що при „кріґсматурі" не дуже вимагали ні знання льоґіки, ні психольоґії, ні історії. Ну й тому от нпр. провідник нашої 40 міліонової нації п. Дм. Паліїв написав у 47. ч. „Н. Часу" статтю „Чи і яким шляхом змінювати календар", — в котрій виразно хоч невинно виступає брак льоґіки і знання психольоґії та історії. І так твердить п. Д. Паліїв, що „квестія (повинно бути: справа) зміни календаря виросла немов автоматично з моментом (чому не: з хвилею?) як ми з виключно рільничої нації почали перемінюватися в новітню націю, розбудовуючи торговлю і промисл та доходячи до голосу по містах". Сарака п. Паліїв видно не чув, що та справа вирнала в нас уже тоді, коли про жадні нації на цілій кулі земній ще і слиху не було. Та щож! Не чув, то не чув. За те над ним знущатися не будемо. Може він нас колись пощадить, бо й ми всього не чули. Але в тій самій статті поучає п. Паліїв нарід, що „справа календаря стала остро актуальною" (повинно бути: актуальна). І поучає далі, що „не можна її не бачити і не признавати", — хоч статтю почав словечком „чи", значить, сам не признає — і каже, що не можна не признавати (цікаво, котрий професор льоґіки перепустив нам сего провідника?). І „квестія" зміни виросла до того всего автоматично! І як же може бути „квестія" — чи? Далі поучає п. Паліїв вже нашу Церкву, що для неї ся справа несуттєва. І „арґументує" се тим, що „на зміні календаря церква ані нічого (!) не тратить (!), ані нічого (!) не користає (!)"... А далі є така блискуча льоґіка: „Якщо отже ріжні національні чинники прийшли до переконання, що зміну календаря слід ввести (з того виходилоби що п. Паліїв до національних чинників мабуть не належить, бо ще не прийшов до того переконання), то цю зміну можуть впровадити тільки усі (повинно бути: всі) чинники солідарно". І дає таку ґеніяльну раду: „Твориться ініціятивний комітет з представників найбільш(е) в цьому заінтересованих чинників"... Ну і знаєте, що то за чинники? „Церква гр. кат. і православна (хоч повчив церкву вище, що вона на тім „ані нічого не тратить ані нічого не користає"!...), політичні партії, наукові, освітні і господарські установи (цікаво, що на тім інтересі стратить нпр. Математично-природописна Комісія НТШ.), професійні і станові організації. Всьо то має зїхатися на оден Конґрес (через велике „К", а Церква через мале „ц") й остаточно вирішити справу! Дорогий Дмитруню! Жарт жартом, але що буде, як від православних приїхавби на той Конґрес той батюшка, що то в церкві стріляє і якби так у дискусії розсердився на папістів тай зачав жарити з доброго бровнінґа... Котру з національних установ радите нам заздалегідь попросити, аби відстрілювалася? І ци обіцяти їй за те також рішаючий голос на Конґресі, ци нехай забездурно стріляє? Свій ґеніяльний плян уважає п. Паліїв таким передуманим, що каже: „Немає іншого способу". Той плян п. Паліїв підписав так, як робить кождий солідний індзінер. А може тому підписав, що в ред. „Н. Часу" молодий п. Лужницький сказав, що має інакший плян? Се — покаже будучність. А поки що ми собі приємно поговорили з п. Паліївом і думаємо, що й читачі з веселістю читають нашу не першу тай мабуть не останню з ним розмову, бо п. Паліїв — сподіваємося — ще не один добрий плян придумає для добра всеї нашої землі і нації, розуміється на злість Ляхам, Жидам, Москалям і Циганам, — а потроха й Чехам дзюськи!

В МІСІЙНИХ СПРАВАХ

потрібне рідне духовенство.

Секретар св. Конґреґації для поширення віри, архіеп. Карло Сальотті, відбув в Римі незвичайно цікаву місійну конференцію. Тут подаємо коротенький зміст тої конференції.

Катол. Церква вже від апостольських часів старається з поширенням християнства дати кожному народови його власну і то сталу катол. Єрархію. В тому напрямі працює вже більше як 300 літ і вище згадана св. Конґреґація. В самім Китаю працює тепер 1433 священиків тубильців і лише 651 чужинців. В Індокитаю є 1199 своїх і лише 368 чужих священиків. З досвіду показалося, що належно виховане колірове духовенство в нічім не уступає духовенству білої раси. Що більше: не рідко його перевищає. На місіях колірове духовенство прямо необхідне. Чому? Бо місіонарів білої раси абсолютно за мало і мимо великої їх ревности праця йде їм дуже трудно. Крім того їх місії не мають вигляду на майбутність. Буває нераз, що европейський місіонар літами вчиться тубильчої мови і як уже сяк-так привикне до людий і обставин, його переносять в інше місце. А кілько то місіонарів умирає по кількох місяцях тому, що тропічний клімат для них убийчий? Тубильці глядять на білих з великим недовірям і при першій ліпшій нагоді люто їх переслідують і проганяють. А що буде тоді, як тубильці скинуть зовсім ярмо Европейців?

Тому конечно треба місцевих епископів і священиків. Се елемент, що завсіди остане на місці і на нього покладає Церква великі надії. Нарід має до них велике довіря, вони наскрізь знають той нарід і його потреби, бо вони творять гейби одну душу з тим народом. Їх праця між своїми сто разів лекша як праця Европейців.

Та з того ще не виходить, що европейські місіонарі *зайві*. Ні, вони навіть дуже потрібні. Але головну ролю силою обставин мусять взяти в свої руки місіонарі тубильці. Впрочім для Европейців і в самій Европі може отворитися широке поле до ділання. Згадаймо хочби таку Росію. І. Л.

Маленький фейлетон

З політичного гумору

Як марш. Світальський успокоїв пос. Санойцу.

Посол Санойца з клюбу ББ став правдивим клопотом навіть для свого клюбу. В часі засідань сойму все перешкаджає бесідникам. Остання сецесія опозиції спричинена власне поведенням пос. Санойци. На другий день, коли пос. Санойца без уговку перешкаджав бесідникам, марш. Світальський кинув зі злости дзвінком і крикнув: Пане после Санойца, успокійтеся, бо маю вже досить ваших окликів!

В соймовім буфеті стрінув марш. Світальський пос. Санойцу і робив йому викиди, що все перешкаджає на засіданнях. Пос. Санойца заявив, що коли сидить на салі не може витримати і мусить щось говорити. На це сказав маршалок:

— Звільняю вас від обовязку сидіти на салі.

— То де маю дітися?

— Сидіть в буфеті.

— Коли не можу.

— Чому?

— Бо маю лиш золотого в кишени.

Тоді марш. Світальський сказав сміючись: Отвираю вам кредит в буфеті.

— Ну, як так, то добре, дякую.

По скінченій розмові окружили Санойцу клюбові товариші і почали з гумором допоминатися, щоб їм щось доброго зафундував. („Газ. П.").

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Всесвітний Евхар. Конґрес відбудеться ц. р. літом в Дубліні, столиці Ірляндії.

Твори св. Томи в чеськім перекладі почали видавати ОО. Домінікани в Оломунці.

Переслідування в Мехіку. „Тге Юніверз" доносить, що архіепископа Орозко (з м. Мехіко) арештовано і вивезено (літаком, автобусом, опісля поїздом) з краю. Тепер він перебуває в Льос Анджельос (Сп. Д.). Страшне переслідування релігії шаліє знов майже в цілім краю.

Нові катол. патріярхи. Вірменський патріярх Петро-Павло XIII. Терціян уступив ізза глибокої старости. Його наслідником став архіеп. Аводіс Арпаріян, що прибрав імя Петра XIV. Ур. 1856 р. Вчився в Римі, висвячений на священика 1884 р., епископом став 1890 р. Мешкає в Бейруті. — Наслідником маронітського патріярха Гоєка став вельми заслужений архіеп. Антоній Аріда. Має тепер 69 літ. Студії покінчив в Парижі, в Сульпіціянів.

Не хотять чужих епископів. Православні Араби в Палестині (Мелхіти) почали сильно бойкотувати своїх епископів Греків, бо довідалися, що наслідником пок. патріярха Дамяна має знова стати якийсь гр. епископ, а не Мелхіт, як цего хоче населення. Заноситься на те, що грецьке вище духовенство стратить усякий вплив в Палестині.

Іменування. Архіеп. Карло Кярлі іменований Інтернунціем для середної Америки.

Перший святий у Зл. Державах Півн. Америки. Американці ще не мають свого святого. Тому мають зачати старання за беатифікацію філядельфійського епископа Івана Наймана (1811—1860). Був се Чех родом з Прахаліцу. В Америці вступив до Чина Редемптористів.

Еспанські Єзуіти. Частину нещасних вигнанців принято сердечно в Голяндії.

Число визначних учених, що вірили. Протестант д-р Деннерт обчислив, що від 15—17 ст. було 79 визначних учених, що вірили (на 3 про яких того не можна сказати). У 18 ст. на 55 учених вичисляє 39 віруючих, 5 невіруючих або індиферентних (про 14 не знати). У 19 ст. на 283 було 220 віруючих, 7 атеістів, 8 індиферентних (про 48 не знати). — Єзуіт Еутіей вичисляє в 19 ст. на 432 визначних учених: 367 віруючих, 16 атеістів, 15 аґностиків чи індиферентних (про 34 не знати). — За „Оссерв. Романо".

Католики йдуть туди де тяжко, протестанти втікають відтам. „Оссерваторе Романо" приніс такі інформації про Китай: М. р. вилив ріки Янґ-тсе-кіянґ був такий страшний, що подібного не памятає історія. Погибло кількадесять тисяч людий. Около 50 міліонів населення остало без даху. Серед нещасних кинулася страшна пошесть. Помогти нема кому, бо край винищений війною. Мимо того околиці не діткнені повіню складають, що лише можуть. Уряд мимо найліпшої волі не годен всім помогти. Богато добра чинять кат. місіонарі. Значну жертву вислав для потерпівших і Св. Отець. З нещастя користають комуністи і творять свої банди. Чимало епископів і місіонарів находиться в їх руках. Деяких повбивано. Мимо того з Европи приходять інші катол. місіонарі. А протестантські пастори масово опускають Китай.

Софісти обстоювали думку, що кождє спостереження правдиве, але тільки для того, хто його зробив і тільки в тій хвилі, коли його зробив, бо все зміняється предмет і підмет спостереження. Тому правду вважали релятивною й виключали можливість помилки людини. Тимсамим виключали всякі докази і протидокази. І тому не могли створити ніякої науки.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ РУХ У XIX СТ.

Élie Borschak: Le mouvement national ukrainien au XIX-e siècle. (Extrait du Monde Slave, Octobre Novembre-Décembre 1930), Paris [1930], 8°, ст. 102.

Велику вагу мають праці, що познайомлюють чужинців з українським національним рухом. Серед них праця І. Борщака про „Український національний рух в XIX ст.“, що появилася спершу в парижському слявістичному науковому журналі „Ле Монд Сляв“ (за жовтень-листопад-грудень 1930), відтак окремо, має не тільки інформаційну вартість для чужинців, але й для Українців. Це перша спроба огляду історії нашого національного руху в XIX ст.

Свій нарис починає автор оглядом політичних подій, що відбулися на українській території в трьох останніх десятиліттях XVIII ст.: знесення російським урядом останків автономного ладу на Україні та прилучення після поділу Польщі Правобережжя, Волині й Поділля до Росії, а Галичини й Холмщини до Австрії. Відтак по порядку переходить всі важніші прояви українського національного руху на Придніпрянщині від появи „Енеїди“ Котляревського (1798 р.) до проголошення Революційною Українською Партією (РУП) як своєї програми „Самостійної України“ (1900 р.). Притім автор старається подати огляд нашого національного руху в Галичині й на Закарпатті; одначе в огляді галицько-українського національного руху є деякі похибки та недотягнення.

Підчеркуючи прихильність австрійського уряду допустити навчання в народних школах українською мовою перед 1848 р., шановний автор пише: Одначе ці добрі постанови віденського уряду не дали конкретних вислідів. Народ східної Галичини видержував мужно неволю свойого духовенства. А останнє, що було греко-католицького обряду, вживало такої літературної мови, яку з тяжким трудом народ розумів“ (ст. 50). З того слідує, що автор не знає, або не хоче знати просвітних заходів греко-католицького духовенства після прилучення Галичини до Австрії серед свойого народу та боротьби митр. Мих. Левицького й крилошанина Івана Могильницького з урядом за навчання українською мовою в народних школах[1]). А хто тільки дещо знає про початки галицько-українського національного відродження, не заперечить, що піонірами його були греко-католицькі священики, як єдина галицько-українська інтеліґенція того часу.

На кінці своєї праці автор стверджує, що: „протягом цілого XIX ст. провідники і відвічальні теоретики українського руху обстоювали за славянською федерацією й не проголошували своєї думки зірвати зовсім з відродженою Росією“ (ст. 101). Щойно при кінці століття в 1900 р. повстала Революційна Українська Партія, „якої гаслом була цілковита незалежність України“ (ст. 102). До такого кінцевого висновку автор не дійшовби, якби був докладніше простудіював історію галицько-українського національного руху. В той час, коли на Придніпрянщині стремлінням наших діячів, згуртованих у Кирило-Методіївськім Брацтві, була всеславянська федерація, серед Галичан існувала — як подає свящ. Василь Подолинський — „чисто українська (руська) партія“, яка хотіла „України (Руси) вільної, незалежної“ й стреміла „до неї прямо й безпосередно або через Славянщину“[2]).

Мабуть не конче солідно перепроваджено коректу цієї цінної праці, коли читаємо про „предложения „(Гол. Руської) Ради“ поділити Україну (?) на дві полоси, українську й польську“ (ст. 53).

Та ще одно; шан. автор перескакує понад прояви галицько-українського національного руху між 1848 і 1867 рр., згадуючи тільки про істнування народовецького часопису „Мети“. Промовчує боротьбу, яку вели галицькі патріоти з намісником Агенором гр. Голуховським, і такий факт, що ще 13 жовтня 1864 р. домагалися наші посли адміністраційного і політичного поділу Галичини на східню українську і західню польську[3]).

Ці браки і недотягнення автора в огляді галицько-українського національного руху губляться серед солідного оброблення історії велико-українського національного руху в XIX ст. Сам автор, еміґрант з Придніпрянщини, на чужині зробив досі дуже багато як для вияснення нашого минулого на основі матеріялів, що зберігаються по чужих архівах, так і для познайомлення чужинців з українською справою. Звідомлення зі своїх дослідів в архівах Західньої Европи переслав І. Борщак Українській Академії Наук у Київі та Науковому Товариству ім. Шевченка у Львові[4]). З цього „Звідомлення“ довідуємося, які матеріяли до історії України є в архівах і бібліотеках Парижа, Лондона, Брюселі, Гаґи, Копенгаґи, Кельну, Франкфурту, Ватикану й Гамбурґу.

Використовуючи ці „Україніка“ по чужих архівах і бібліотеках, написав І. Борщак низку цінних розвідок в мовах українській і чужих, що відносяться до взаємин України з Західною Европою за часів Гетьманщини й після її знесення. Головні сюжети дослідів І. Борщака це діяльність і доля гетьмана Пилипа Орлика й інших Мазепинців після нещасного для українських державницьких змагань полтавського бою, українсько-французькі зносини у минулому й передовсім відношення Наполеона до українського питання.

Подаємо ці відомости з приводу статті шан. автора про „Український національний рух у XIX ст.“ на те, щоб виправдати ці його недотягнення в огляді галицько-українського національного руху. Очевидно, тут треба тільки жаліти, чому не піднявся такої праці який Галичанин, що перебуває в Західній Европі та має звязки з західно-европейськими науковими видавництвами; бож це, що історія нашої тіснішої Батьківщини — Галичини не добре висвітлена, мусимо приписати тільки самим собі. Недоцінювання ролі Галичини нами самими серед всеукраїнського національного руху відбилося тяжко на нас в часі наших останніх визвольних змагань, коли кинемо клич: „Через Київ на Львів“, а не навпаки...

М. А.

[1]) Гл. пр. статтю п. з.: „Іван Могильницький“, „Діло“, 1931, чч. 117—118.

[2]) Bazyli Podoliński: Słowo przestrogi, Drukiem Karola Pollaka w Sanoku. (Рік видання не зазначений; д-р Щурат приймає на основі змісту 1848) ст. 21. Книжка ця (м. 8° ст. 32) є бібліографічною рідкістю; один її примірник знайшов д-р В. Щурат, а другий є тепер у „Бібліотеці Н. Т. ім. Шевченка“. Гл. Др. В. Щурат: Бендасюкові виклади (4. Початки українства в Галичині, „Діло“ 1914, ч. 64, та йогож: На досвітку нової доби, Львів 1919, ст. 167); також Др. М. Лозинський: Галичина в життю України, Відень 1916, ст. 16.

[3]) Др. К. Левицький: Історія політичної думки галицьких Українців 1848—1914, т. І. Львів 1926, ст. 81.

[4]) Гл. „Записки Наук. Т-ва ім. Шевченка“, т. 134—135, ст. 241—248.

Найпотрібніша частина знання це самопізнання. Без нього не можна мати доброго поняття і про інші річи (Сократ).

Західна верства

в найдавнішій київській традиції.

Українська наука майже протягом цілого XIX. століття була в таких умовинах, що не могла свобідно висказати своєї думки. Се відноситься до Вел. України, де взагалі свобода науки, вязаної московською цензурою, не існувала; в Галичиніж серіозна наука розвивається щойно в 90-тих роках XIX. ст. Зокрема важким тягарем налягло се на свободу наукових дослідів про відношення України до Заходу. „Западників“ в Росії уважали трохи не за зрадників держави або божевільних, хоч їх не було так дуже мало.

Вже від часів Унії в Бересті з уніятського боку, а від реформ Петра Могили з православного було помітне зближення України до Заходу в теорії (бо в практиці Україна продовж цілої своєї історії була більше склонна до Заходу, як до Сходу). Наші церковні діячі як Степан Яворський, Димитрій Ростовський і ін. виявляли навіть виразно католицькі погляди й це довело до походу московської цензури на наші землі під замітом „неправовірности“. Се була правда: українські церковні діячі не все були правовірні з ортодоксально-православного боку. Звязок з Заходом і „западницькі“ симпатії не уставали й у XIX. віці (пор. про це В. Заїкин, З історії католицької ідеї в Сх. Україні в середині XIX. в., „Записки ЧСВВ“, т. III. в. 1—2 і йогож Нариси з історії філенотичної ідеї в Сх. Україні в XVIII—XX вв. „Поступ“, 1930, ч.6—10). Наука повинна була пошукати за цим у минулому, сягаючи аж у початки християнства на Украні, — але цього не вільно було робити під тягарем кличів „народности, единовластія и православія.“ Символом сього натиску може бути Петро Чаадаєв — оголошений божевільним!...

Та для часів X—XIII століть, аж до відомої й неможливої до заперечення Унії кн. Данила Романовича, не було просто джерел для пізнання західніх симпатій і впливів на Украні. Найважніші наші джерела до тих часів — літописи (Початковий, Київський і Суздальський) подавали, що на Україні віра засіяла з Греції, а витолковували це так, що вона була вже з самого початку царгородська і схизматицька. Найбільший ефект робила тут леґенда про приняття християнства Володимиром з Царгороду і його відмова західнім, католицьким послам, далі подібна постава Романа галицького (леґенда про меч св. Петра в Сузд. літописі). Інші джерела, прим. полеміки проти латинян, знаходжені в рукописах з княжої доби, здавалося — потверджували літописні вістки. Тому як уже в XIX ст. історики, приготовані літописами і православною московською традицією, стрічали щось протилежне тому, то або дивувалися, не знаючи куди се пришити (як Штраль, Geschichte des russischen Staates, I. 1832, стор. 1911), про свято перенесення мощей св. Миколи, стисло західне або приводили це з обовязку, не витягаючи з того ніяких консеквенцій (як Карамзін про посольство Ольги до Німеччини по епископа І. І. прим. 395, і ін.). Щойно пізніші дослідники (як Фортинський, Воронов, Коробка, по части Голубинський) почали висвітлювати справу звязків Руси з Заходом. Та, природна річ, найкраще було се робити католикам, що вже на Берестейському Соборі підносили католицьку правовірність Володимира. Основною працею з сеї области була студія проф. В. Абрагама „Powstanie organizacji Kościoła łać. na Rusi“, 1904, що на основі давніше відомих і ново-

знайденних і притягнених ним вісток виказав звязки українців з католицьким Заходом, починаючи від Ольги, через Володимира аж до поч. XII ст. З дослідів його як також українських учених (Томашівський, Чубатий) виявилося прим., що Українці піддержували звязок із катол. Заходом, не рішилися зірвати з єдністю після роздору 1054 й ін. Справа взяла в дослідах цілком інший оборот проти давнього. Лишалося отже дуже вдячне поле для дослідника — прослідити західні впливи на Україні по змозі в найдавніших часах.

Недавно видана праця Н. К. Никольського, Повесть временних лет, как источник для истории начального периода русской письменности и культуры, (Сборник по рус. яз. и слов., т. II вип. 1.), 1930, саме ставить собі за завдання прослідити західну верству в нашій писаній традиції — в найдавнішому літописі й доходить до дуже цікавих вислідів. Відома річ, що поч. літопис (т. зв. Несторів) мав кілька редакцій, при чому компілятори затирали сліди своїх змін і тим літопис ніби-то становив одну цілість. Та бистре око вченого нераз помічає в ньому неконсеквенції, невлучного перероблювання старої основи. Таким робом Ол. Шахматов відкрив первісні літописи в пізнішій компіляції. Та, як замічає Нікольський, дослідники не звертали уваги на ідеольоґічні верстви в літописі, на його ідеольоґічну тенденцію. Відкинувши варяжсько-візантійську верству в літописі, верству, що виводить початок Київської Держави від Шведів, а християнство з Візантії, находимо — досить несподівано для нас — західну верству, вказівки на звязок київських полян з західними словянами. В літописі маємо оповідання про переклад книг св. Кирилом, а це походить з західнього його життя. Далі літописець говорить про св. Павла як учителя словян і Руси, а це — по середньовічній термінольоґії й ідеольоґії — означає спільність віри (с. 38). У тому самому оповіданні говориться про походження київських полян разом із зах. словянами. Це стоїть у виразній суперечності з пізнішою (варяжсько-візантійською) тенденцією літопису й дається вияснити лише в той спосіб, що існував літопис зі „словянофільською“ тенденцією. Він звязував долю київських полян із західними словянами.

Як вияснити появу літопису з такими тенденціями? На візантійських літописах наш літописець не міг взоруватися. У візантійських літописах говориться зневажливо про словян, словянську історію легковажено. Та не міг автор літопису й видумати цього. Вже в кінці X. й продовж XI ст. звязки з Заходом чимраз більше ослабають, отже відогрівати старі, неактуальні згадки було цілком непотрібно. Коли всежтаки вони появилися на сторінках літопису, то тут мусіли бути раніші джерела і їх використав літописець. Очевидно, вплинули тут давні зах.-словянські літописи. Правда, давніші зах.-словянські літописи не збереглися, але маємо на них натяки. В чеській хроніці Даліміля (писав у р. 1308—1326) є на це натяк, також у Мікуляша, що продовжував хроніку Пулкави, є під 1278 роком відклик до незнаних тепер „Gesta Moravorum“. Найцікавіше з того всього подає Масуді († 956 р.), говорячи про словян, він каже, що вони виводяться від Мадая, сина Яфета. Це вказує, що Масуді стрічав у словян генеальоґії, проваджені на біблійний зразок, з намаганням звязати свій нарід з котримсь зі синів Яфета. Вістка Масудія вказує, що вже в X столітті словяни мали свої літописи. Генеальоґічний вивід Словян подає польський хроніст Богуфал (XIV ст.), очевидно на основі давніших джерел. Отже вплив такий дуже імовірний.

Переглядаючи під цим кутом наш літопис, находимо кілька комбінацій, можливих лише на основі зах.-словянських джерел. В першу чергу це ідея єдности всього славянства. У зах. словян були такі теорії, а їх останками (менше з тим, чи вони мали реальний підклад, чи ні) є перекази про давнішу могутність Сербів, тощо. Далі, ідентифікування Нориків (мешканців зах. Угорщини) зі Словянами, що його стрічаємо на сторінках нашого літопису, мусить мати своє джерело у зах.-словянських літописах. У зах. Словян саме проти посягань Німців на єрархію Норику повстає опозиція, що витворює легенду про проповідь Ап. Павла між Словянами в Ілірії й Норику. Далі, такого самого походження мусить бути й теорія про дунайську прабатьківщину Словян, приведена в літописі. Тепер у науці майже загально признано, що прабатьківщиною Словян є край між Вислою, Карпатами й горішним поріччям Дніпра. Стрічаючися з дунайською теорією, новіша наука признає її книжний, комбінований початок, неопертий на дійсності й її традиції. Якже автор нашого літопису є приклонником цієї теорії, то він зачерпнув її з традиції, — як доказує Нікольський, з традиції кирило-методіївського кружка. Так само ставлення Полян укупі зі зах. Словянами не случайне, а стояло у звязку з західними переказами.

Врешті маємо й поза літописом оповідання, що стоїть у суперечності з літописною теорією про прийняття християнства аж Володимиром. Це оповідання життя св. Кирила, подане також у Палеї, що св. Кирило навчився письма від русина-християнина в Корсуні. На християнство перед Володимиром є слабі натяки (пізніше затерті) й у літописі.

Стільки дає праця Нікольського. Вона відкриває нам літопис, що не мав іще варяжсько-візантійської теорії. А цей літопис свідчить, що давніше — отже IX—X ст. — в нас були зносини з зах.-словянами, з зах. Европою загалом. Про це говорять і лінґвістичні помічення. Доволі хіба згадати, що Греків ми називаємо латинською назвою, а не еллінами, як вони самі себе; це свідчить, що навіть відомості свої про Греків ми черпали з Заходу! Впрочім се цілком природно: східні Словяни хоч і пішли зі своєї прабатьківщини, ще довго не поривали своєї звязі з Заходом. Помостом тут, очевидно, була Галичина, яка й пізніше, за Гал.-вол. Держави відіграла визначну ролю в формуванні укр. нації — тай не лише тоді, а відіграє ту ролю й до сьогодні.

Стільки покищо дають безсторонні досліди над звязками України з Заходом. В. Княжинський.

НОВІ ВИДАННЯ

ЗАПИСКИ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА том 151, праці істор.-філософічної секції за редакцією Івана Крипякевича. У Львові, 1931. Накладом Наук. Т-ва ім. Шевченка. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Зміст 151 тому: 1) Др. Ярослав Пастернак, Нововідкриті римські памятки з Галичини і Волині (з ілюстраціями). Ст. 1—17. 2) Др. Евген Перфецький, Перемиський літописний кодекс першої редакції в складі хроніки Яна Длуґоша. Ст. 19—56. 3) Др. Володимир Січинський, Архітектура міста Бардієва (з ілюстраціями). Ст. 57—97. 4) Ігор Лоський, Українці на студіях в Німеччині в XVI—XVIII. Ст. 99—110. 5) Іван Крипякевич, Студії над державою Богдана Хмельницького. VII—IX. Ст. 111—150. 6) Др. Домет Олянчин, Українсько-бранденбурзькі політичні зносини XVII ст. с. 151—179. 7) Др. Микола Андрусяк, Павло Тетера та львівська Ставропіґія, с. 181—188, 8) Miscellanea: Передмова рукописного евангелія кінця XVI ст. з Маковиці на Закарпатті (з ілюстраціями). Подав В. Січинський. — Чигирин і Суботів у візитації 1726 р. подав І. Крипякевич. — Українські пісні й польські вірші з „Літописця“ Ерлича. Подав Михайло Возняк. — До справи арештувань у Львові 1877 р. Подав Іван Карпинець. — Studium Ruthenum. Відповідь п. А. Андруховичеві. Подав Іван Кревецький. Ст. 189—216. 9) Пятьдесятьліття наукової праці Євфима Сіцінського (з портретом), с. 217—223. — 10) Некрологи: Степан Томашівський, Вячеслав Липинський, Раймунд Фрідріх Кайндль (з портретом), с. 225—240.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НА СОЙМОВІЙ ОСВІТНІЙ КОМІСІЇ ухвалено поправку посла Зомерштайна, голосами клюбів жидівського й українського, якою засновування шкіл винято зпід юрисдикції мін-ва освіти. Його має окреслити закон.

ПОЛЬСЬКІ ОПОЗИЦІЙНІ ПАРТІЇ поставили внесок недовіря для марш. сойму Світальського, закидаючи йому сторонничість в кермуванню нарадами сойму. За внеском голосували також посли національних меншин. Внесок відкинено голосами ББ.

У ВІДПОВІДЬ НА ПРОМОВУ пос. Рудницької в варшавськім соймі в справі проєкту реформи шкільництва, кс. Шидельський (ББ) заявив: „Даємо „Русинам“ на терені шкільництва навіть більше (?!) ніж нас обовязують до того міжнародні постанови. На терені „Малопольскі Всходней“ є аж 5 державних ґімназій з „рускою“ викладовою мовою і сотки народних шкіл з „рускою“ викладовою мовою“.

МІНІСТР ОСВІТИ ЄНДЖЕЄВІЧ відповідаючи сенаторці Кисілевській заявив, що всі випадки надужить властий у шкільництві міністерство все розглядає. Тому просить, щоби про всі надужиття шкільних властий доносити і міністр витягне консеквенції. — Треба підчеркнути, що від якогось часу представники уряду перестали помінати мовчанкою зажалення нац. меншин і негайно бодай устно реаґують.

В ДИСКУСІЇ НАД БЮДЖЕТОМ промовляв у сенаті сенатор Богушевський, котрий недавно ще належав до табору ББ. Тепер так остро нападав на уряд і ББ., що уважають його першим комуністом в сенаті.

5 МІНУТ тривало засідання сойму в дні 1 березня б. р. На деннім порядку було голосування над новелею до емеритального закона і звіт бюджетової комісії про додаткові бюджетові кредити. Другу точку марш. Світальський відложив до слідуючого засідання. Опозиція на знак протесту вийшла з салі.

НОВИЙ ФРАНЦУЗЬКИЙ ПРЕМІЄР Тардіє приїхав до Женеви на конференцію для розброєнь. Дуже щиро витався з ним німецький делеґат Надольни, довго стискаючи йому руку.

ПРЕДСТАВНИКИ РІЖНИХ ДЕРЖАВ на конференції для розброєнь в Женеві промовляли дальше. Прийшла черга також на представника Панами. Однак немогли його відшукати. Засідання перервано на 15 хвилин. По 20-мінутових горячкових пошукуваннях ледви віднайшли делеґата і він таки сказав своє важне слово.

Б. ЕСПАНСЬКИЙ КОРОЛЬ Альфонс і кн. Бурбон д'Есте видали маніфест до Еспанців. В нім б. король заявляє, що анархія в Еспанії змушує його забрати голос і взиває всіх Еспанців, щоби стануло під його прапором, утворили тимчасовий уряд і скликали конституючі Кортези. (ПАТ).

КИТАЙСЬКА КОНТРОФЕНЗИВА. По відомостям з китайських жерел китайські війська по дуже завзятій боротьбі відобрали місцевість Майо-Гонґ-Чен. Японці мали тяжкі страти. Японські жерела заперечують цю вістку.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА під Шангаєм зачали знов офензиву на цілій лінії і посуваються в напрямі на Гонґ-Кію і Кіянґ-Ван. Літаки й артилерія бомбардують Ча-Пеї.

ЯПОНІЯ приняла предложення французького делеґата в Раді Союза Народів у справі полагоди японсько-китайського конфлікту. (ПАТ).

КИТАЙСЬКИЙ УРЯД рішив відновити політичні взаємини з СССР, перервані від 1929 р.

НА КИТАЙСЬКО - ЯПОНСЬКІМ ФРОНТІ. З китайських жерел доносять, що по страшнім бомбардуванні японська піхота заняла Кіянґ-Ван.

НОВИНКИ

Політичні проблеми будуть печатані дальше по виздоровленні автора.

Проф. Студинський передав урядування в НТШ в руки відомого математика і фізика Дра В. Левицького.

Товариство прихильників української пісні в Празі має плекати та пропаґувати українську музику взагалі й український спів з окрема. Середники для осягнення цілей Товариства: Публичні концерти та утримання хору, виклади та розправи про українську музику, видання писемних розвідок і творів, предметом яких є українська музика, удержування взаємин з иншими муз. Товариствами та ширення знання про музику взагалі, підтримування народніх і товариських підпринять (які мають на меті цілі зазначені висше), особливо чесько-словенських та українських. Член фундатор зложить одноразову вкладку найменше 500 Кч.; дійсний — найменше 24 Кч. річно; підпомагаючий — найменше 60 Кч. річно. Управа Товариства: Голова: Президент Академії Наук і мистецтва Др. Й. Б. Ферстер. Містоголови: Міністерський радник проф. Др. Й. Бранберґер, Інж. А. Галька, надінж. буд. підпр. Члени управи: Проф. Карл. Університету Др. Зд. Неєдлий, Адвокат Др. Й. Левенбах, доцент Укр. Господ. Академії в Подебрадах О. Бочковський та Б. Самойлович. Адреса на гроші: Анґльоческословенска Банка в Празе, Бежни Учет 49417 про „Сполєк Пратель Українске Пісне в Празе".

Польська Аґенція Телеґрафічна (ПАТ) відбула торжество посвячення власного великого дому при вул. Королівській 5, у Варшаві. Акту посвячення довершив о. пралат Гільхен.

Велика сніговія шаліла на польсько-литовському пограниччі. Буря позривала дахи з домів у 7 селах, поломила дерева і повивертала плоти. Знищила також кільканацять граничних стовпів.

Марш. Пілсудский виїхав до Румунії. Звідтам поїде до Єгипту або до Палестини.

14 урядничих організацій вислало до послів і сенаторів ББ відкритий лист з протестом проти обниження емеритур.

В розправі проти б. посла Ол. Вислоцького видав львівський суд присяглих увільняючий присуд. Б. послови Вислоцькому закидав акт обвинувачення злочин держ. зради і публичного заворушення через підбурючі промови.

На всіх залізничих лініях Польщі працювали плуги до усування снігу. Всіх плугів для тої цілі мають польські залізниці 97. Декотрі з них найновішої конструкції.

В Чорткові відбулася розправа проти Мих. Корушека і Петра Беґара за те, що в Угрині побіч Чорткова розкопали ґріб Людвика Баліцкого, самовбийника. Вони хотіли видобути з тіла самовбийника трохи товщу для витопления свічки, яка мала стати талізманом у злодійських виправах. Одного засуджено на місяць тюрми, другого на два тижні.

Увязнено редакційну колеґію комуністичного часоп. „Вядомосьці" у Львові. В її склад входили Б. Ґартенберґ — син богатого нафтового підприємця в Бориславі, Сальомон Маєрович, Нахман Розенберґ і Мошко Ґордон. Крім того запечатано друкарню Германа Шафіра у Львові, де комуністи, виступаючі під шильдом „Союзної Лівиці", печатали комуністичні летючки.

В районі богородчанського посторунку поліції, в лісі „Дуброва" напали два узброєні на Герша Гібшмана, забрали йому 17 зол. і втікли.

В Бориславі увязнено Миколу Данилка за поширювання комуністичних летючок.

Комуністичні агітатори скликали в Бендзіні на Гор. Шлеську „масівку". До поліції посипалося з товпи і з вікон домів каміння і револьверові стріли. Товпа окружила поліцію, яка дала салюву на пострах. Коли це не помогло, стріляла до товпи. Вбито двох демонстрантів і 2 ранено. Ранений також 1 постерунковий.

Бандити в західній Польщі щораз частіше нападають на поїзди з вуглям. В катовицькій дирекції напала на поїзд вугля банда з 150 осіб і забрала богато вугля. На відтинку Нові Герби-Здуньска Воля напала банда з 380 осіб і ранила кондуктора. На лінії Яроцін-Гнезно напала на поїзд банда з 30 людий. На відтинку Завєрце-Мишкуф затримали бандити поїзд і зрабували 12.000 тон вугля.

Положення на краєвім збіжевім ринку погіршилося в минулім тижні наслідком зменшення попиту, викликаного браком готівки. Власники млинів і мучні купці прямо не в силі купити більші кількости збіжжа. Натомість на світових ринках запанувала значна звижка при великім попиті і малій подажі.

Центральний Союз Гірників проголосив штрайк робітників у краківськім і домбровськім кряжі. В Яворжні штрайкує 3265 гірників. В Сосновці всі копальні нечинні. Загалом штрайкує 27.000 робітників (ПАТ).

Комуністичну ячейку викрила поліція в Бродах. Увязнено 13 комуністів і відставлено до тюрми в Золочові. (ПАТ).

Втікають з „раю". „Ґлос Народу" ч. 56 пише: На ромунсько-совітськім пограничу в Олянесті над Дністром перекрадалося з СССР до Ромунії 60 осіб. Большевицька погранична сторожа почала стріляти, наслідком чого 40 осіб убила а 20 і то переважно ранених перейшло Дністер. Втікачі оповідають, що втікали тому, бо в „раю" нечувана нужда.

63.042 ваґонів нафтової ропи видобули в 1931 р. в нашім нафтовім підкарпатськім басейні.

5000 зол. вкрав Фр. Томасік, послугач ґардероби каварні „Заціше" в Бориславі, селянинови Мих. Андрушевичови. Понад 4000 зол. поліція відобрала. Прочі вспів уже розтратити.

Підземні потрясення відчули мешканці сіл Лупки і Старозьреби на Мазовші в промірі 10 кільом. Рівночасно чути було сильний підземний гук. У многих домах зарисовалися стіни, двері самі отвиралися. З полиць попадали ріжні предмети і начиння. В землі повстали великі щілини довжини до 2 км. Такі самі потрясення були перед кількома днями на Виленщині.

З горіючого дому виратував 12-літний хлопець 4 дітий в селі Ташуни на Виленщині.

Троцький дістав дозвіл вїзду до Чехословаччини. Він ущасливить своєю присутністю Піщани або Теплиці, де буде лікуватися.

Проголошено вислід перепису в Італії. Вона має тепер 42,209.925 людий.

Ориґінальну стипендію уфундував у Парижі недавно померший Ґальофр. Він записав міліон франків на стипендії для вишукування талантів, що марнуються серед народу і задля матеріяльної нужди не можуть виплисти на верх.

В Ґетиндзі помер книгар Ґенрик Лянґе у 84 році життя. Він перший започаткував висилання ілюстрованих видівок.

Анґлійський Банк обнизив дисконт з 6 на 5 проц.

На порозі дому японського премієра зробив собі гаракірі Японець Дурако Андо тому, що теперішний уряд на його думку замало боронить престіжу Японії.

Вулькан Азана вибух в Японії. Широкі струї ляви залили околицю вулькану і знищили одно село.

Новий рекорд скорости їзди самоходом осягнув в Анґлії автомобіліст Мелкем-Кемпбел. Він проїхав за годину 254 анґл. миль, себто 400 кільом. Дотеперішний рекорд виносив 254 миль.

Оповістки

Велике свято станиславівського українського міщанства відбудеться дня 6 березня 1932 р. На нім відбудеться посвячення прапора станиславівської філії Т-ва українських ремісників, промисловців і торговців „Зоря", в котрій ґуртується українське міщанство Станиславова. Офіціяльна частина пічнеться в год. 8.30 походом з прапорами до катедральної церкви, в год. 9. Архієрейська тиха Служба Божа, по котрій відбудеться акт посвячення прапора. По посвяченню поворот з прапорами до салі Сокола, в котрій відбудеться в год. 13. Святочна Академія і вбивання цвяхів. В тім великім святі візьме участь зі своїм прапором і відпоручниками головна централя Т-ва „Зоря" у Львові, як і філії зі своїми прапорами, відпоручниками чи привітними письмами.

УКІНЧЕНА СЕМИНАРИСТКА просить о якунебудь працю. Прийме посаду „бони" до дітей, за дуже малим винагородженням. Зголошення слати до Парох. Уряду в Угнові, p. Uhnów. 20=1—2

Гр. кат. Уряд парохіяльний в Яблінці нижній (Jabłonka niżna), poczta loco, пошукує від сейчас інтеліґентнішої, здорової, бездітної вдови або незамужної женщини, в віці около 50 літ. до помочі в провадженні дому й невеликого господарства. Околиця Турки, Зголошення з поданням условій слати на повищу адресу. 19 2—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

МЕБЛІ люксусові і звичайні в наймодніших фасонах поручає ФАБРИКА МЕБЛІВ
КАЗИМИРА ХОЛЄВИ
Львів, Жовківська 127. — Тел. 94—63.
Спеціяльність спальні французькі ясені і теплі. 1043 19—25

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш меблі всілякого рода у ГЕШЕЛЄСА у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 17-50

КІНА

ПАЛЯС: „Ронні" (Кете де Надь).
КАСІНО: „Трейдер Горн".
СТИЛЕВЕ: „Пат і Паташон як конкуренти" і Гарольд Льойд.
КОПЕРНИК: „Побіда".
ЛЕВ: „Безіменні герої".
МІРАЖ: „Там де Волга пливе".
МАРУСЕНЬКА: „Побіда".
УТІХА: „Війна і любов".
ОАЗА: „Давид Гольдер".

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття „ЕЛЄҐАНТ" КОНСЕРВУЄ ШКІРУ
Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, Кордецького 51.
1 Телєфон ч. 60-04. 9—?

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 18 (516). Львів, четвер, 10 березня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Сташіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. долар
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Законопроєкт про повновласти

для президента РП.

Рада міністрів внесла до польського сойму законопроєкт про повновласти для президента РП. Він уповажнює президента видавати декрети з силою закона в часі, коли сойм замкнений аж до найблищої сесії. Законопроєкт обіймає справи: економічні, фінансові, адміністраційні і справи суспільного обезпечення. Зпід можности декретування вилучено накладання нових податків, встановлювання монополів, зміну виборчої ординації, самоврядного устрою й ординації до самоврядування, шкільні і мовні закони й супруже право. Крім вичислених вгорі справ, повновласти президента РП обіймають також справи звязані з орґанізацією адміністрації публичної служби. На підставі цеї останньої повновласти президент могтиме лучити, ділити і касувати уряди, усталювати обсяг їх ділання, управильнювати орґанізаційні засади, компетенції й ток інстанцій, переводити зміни адміністраційного поділу і т. п. Ті повновласти триватимуть до кінця 1934 р. з виїмком постанов про соціяльні справи.

На хлібних ринках в краю і в світі

На збіжевих ринках в краю тенденція спокійна. Обороти досить значні. Збільшився попит на пшеницю. Передбачують, що весною забракне жита і треба буде його спроваджувати з заграниці. Збільшенню попиту на збіжжа стоїть на перешкоді брак готівки і брак фінансістів у тій области. На заграничних ринках тенденція цін стало росте, при чому обороти дуже оживлені. У фахових кругах передбачують, що стоїмо на передодні великої звижки цін.

Міністр освіти про візантійський обряд

В дискусії над бюджетом мін-ва освіти порушено в сенаті справу діяльности на схід. „кресах" комісії „Про Руссія". В тій справі мін. Єнджеєвіч заявив, що конкордат не передбачує візантійського обряду і що цей обряд зі становища держави небажаний. Уряд з увагою слідить, що в тій справі діється і привязує до цего питання велику вагу. („Слово П.").

Перша офіціяльна трівога в Москві

В „Ізвестіях", урядовім щоденнику совітського правительства, появилася вступна стаття, в котрій перший раз офіціяльно признається, що СССР стягає на сході війська проти Японії, з котрою мають іти Польща й Ромунія.

Безпосередна причина трівоги.

„Ізвестія" пишуть, що правительство СССР є в посіданні двох японських документів, у котрих виложений плян збройного нападу Японії на СССР. у спілці з Польщею й Ромунією. Підчеркуючи великі політичні впливи авторів того пляну, котрих імен не названо, наводять „Ізвестія" деякі місця з тих документів. Японія малаб обсадити Сибір аж по Байкальське озеро та посунутися й дальше на захід на випадок достаточної помочи зі сторони Польщі й Ромунії. Заломання совітської системи — має бути сказано далі в тих документах — можна сподіватися при допомозі рос. білоґвардійців.

Владивосток воєнним табором.

З Лондону доносять: З Харбіна надходять депеші, на основі яких можна очікувати нових несподіванок на Далекому Сході. Владивосток переміняється у воєнний табор. Тепер перебувають там комісар війни Ворошилов і начальний вожд Сибірі Бліхер. Над границею Манджурії зосереджуються радянські війська. На амурській зелізниці рух здержаний. Для совітських ескадр будують нові летунські площі. Між японським амбасадором в Москві і Караханом йде жива виміна нот. З того мало що дістається до публ. відомости.

Вся американська фльота

демонструє проти Японії на Тихім Океані.

З Ню-Йорку доносять: Майже вся фльота Злучених Держав поплила на Пацифік. Переплив через Панамський Канал буде цікавим експериментом, який вимагає довшого часу. По сконцентруванні фльоти коло берегів Калі-форнії вирушить вона в напрямі Гавайських Островів. Там відбудуться великі морські маневри. В маневрах візьмуть участь 202 воєнні кораблі. Цей крок Америки се безсумніву політична демонстрація проти Японії.

23.000 вбитих і ранених

в боях під Шанґаєм.

Французькі військові знавці обчисляють, що Китайці і Японці стратили в 25 днях боротьби під Шанґаєм 23.000 вбитих і ранених. Скільки там погибло цивільного населення, цего правдоподібно ніколи не можна буде усталити.

Згоріла пятилітка

З Москви доносять: Велике вражіння викликала підозріла пожежа в Москві, яка вибухла в кількох місцях будинку Головної Ради Народного Господарства. В тім часі в будинку не було людий. Пожежа знищила цілий дім. Совітській пресі заборонено писати про те. Та між населенням кружляють на цю тему сензаційні поголоски. Говорять, що згоріли всі документи в справі пятилітки. Справники пожежі хотіли мабуть в легкий спосіб знищити обтяжуючий матеріял про невдачу пятилітки. А так справа „знаменито" залагоджена.

ЧИ ДУМАЄТЕ ПРО СВОЮ БУДУЧНІСТЬ?

Якщо так, то складайте свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР" у Львові, вул. Руська ч. 20.

4—10—х

ЗАМОРОЖЕНЕ БАНКРОЦТВО

Чому Жиди втікають з Німеччини.

Дивні слова і поняття видвигаються з хаосу сучасного життя. Дивні і небувалі. Не розуміючи їх значіння, не можна розуміти й того, що приносить життя в области економічній і політичній, не можна розуміти сучасної преси, не можна робити ніяких калькуляцій. З тих причин будемо час до часу пояснювати такі дивні слова і поняття, що оббігають всю пресу.

Недавно появилося таке дивне поняття й оббігає всю пресу. Що воно значить, покажемо на розвитку важних фінансових подій в Німеччині протягом останніх 6—7 місяців, котрі завершилися покищо дня 22. II. с. р.

Ті важні події зачалися дня 13. липня 1931 р. Того дня другий що до величини приватний банк Німеччини, а іменно Дармштадтський Національний Банк (коротко „Данат") мав збанкротувати. Перелякане тим правительство Німеччини переняло на державу всі його зобовязання і тим запобігло банкроцтву. Та в кілька днів опісля в такім самім положенні знайшовся третій з черги великий банк Німеччини — Дрезденський з основним капіталом 100 міл. марок. Правительство і його вратувало в той спосіб, що закупило свіжо випущені акції того банку на суму 300 міл. марок. Отже держава стала власником того банку на 3/4. По тих двох випадках також інші великі банки, котрі попали в невиплатність, зачали просити правительство о ратунок. І воно ратувало зі страху перед наслідками банкроцтва. Так витворилася ситуація, котру названо „замороженим банкроцтвом". Одначе та ситуація не могла довго вдержатися. З кінцем старого й початком нового року требаж було оповістити білянси тих приватних банків, котрі держава вратувала перед дійсним банкроцтвом — т. зв. банкроцтвом замороженим. Білянси мусілиб виказати непокриті убутки в висоті соток міліонів, бо те, що вложила держава, було прецінь тілько новим довгом тих приватних банків. Виказання того всего в білянсах захиталоб іще більше довірям публики до банків. Публика почалаб вимати з них останки своїх ощадностий і катастрофа булаб певна.

Отже Німці кілька місяців продумували над тим, як вийти з того „замороженого банкроцтва". А зачали над тим думати таки зараз по 13-м липня. Перебрали на засіданнях своїх фінансістів усякі можливі способи ратунку: ріжні комбінації фузії (злуки) тих банків, частинну й повну націоналізацію їх, випуск нових акцій і т .д. Вкінці дня 22. II. с. р. під напором правительства, котре стало головним акціонером загрожених банків, бо вложило в них великі суми, дійшло до порозуміння на підставі радикальних і болючих жертв.

Те порозуміння обіймає пять великих банків Німеччини: 1) Німецький Банк, 2) Дармштадтський Національний Банк, 3) Дрезденський Банк, 4) Комер-

ційний і Приватний Банк, 5) Бармен-ський Кредитовий Союз. Ті банки списали як пропащі позички безнадійні та мало надійні, яких вони уділили ріжним збанкротованим і сильно загроженим підприємствам, на суму 635 міл. марок. Для покриття того великого убутку жертвували вони: 1) всіми „власними акціями“, котрі вони з нарушенням статутів купили, щоб піддержати курс; 2) більшою частю свого акційного капіталу (він зменшився в Німецькім Банку на 2 і пів раза, в инших на 3½); 3) майже всіми резервовими капіталами.

Одначе й тих великих жертв було за мало для покриття убутків. До того без резервових капіталів обійтися не можна. Отже правительство Німеччини прийшло тим банкам з допомогою в висоті 500 міл. марок в такий спосіб, що за половину тої суми купило свіжо випущені акції тих банків, четвертину тої суми дало їм як безпроцентову позичку, а четвертину як беззворотну запомогу. Рівночасно переведено злиття чотирох банків: Данат з Дрезденським і Комерційний з Барменським.

Щож вийшло з тої радикальної операції? Передовсім найбільші приватні банки Німеччини перемінилися в півправительственні або й зовсім правительственні, бо тепер пропорція капіталів державного і приватного виглядає в них так: В Німецькім Банку 50 : 94, в Комерційнім 56 : 24, а в Данат-Дрезденськім навіть 200 : 20... По друге — та болюча операція тільки на разі уздоровила банкову систему Німеччини (що викликало задоволення в найбільших осередках світового кредиту, в Лондоні й Ню-Йорку). Дальші перспективи доволі мрачні, бо активність німецького торговельного білянсу сильно впала: від жовтня 1931 до січня 1932 впала вона з 1362 міл. марок до 982 (значить, майже на 30 процент). Се мусить довести до дальшого зросту безробіття й тим самим до дальшого упадку консумції внутрі держави, до дальшого зменшення податкових впливів і до дальшого збільшення видатків на удержування безробітних. Вислід того всего: нова загроза банковій системі, котра може легко довести вже до такого загального банкроцтва, що „заморозити“ його не вдасться. Вже й тепер інтеліґенція й весь середний стан у Німеччині зруйновані. Навіть між промисловими маґнатами більше приватне майно посідають фактично лиш ті, що вивезли гроші за границю, бо в Німеччині їх маєтки і кождий їх крок під острою контролею держави. Словом, Німеччина вже сегодня робить вражіння якоїсь напівсоціялістичної країни в котрій заникає приватний капітал, — хоч президент її — старий цісарський фельдмаршал Гінденбурґ, а шеф її правительства — католик Брінінґ. Коли до того всего придивитися, як росте сила т. зв. національних соціялістів (партії Гітлєра) то мимохіть пригадується книжка історика Шпенґлера п. з. „Прусія й соціялізм“. Словом, Німеччина стоїть перед якимсь дивним переворотом.

Все те прочувають особливо Жиди, бо вони, як слушно пише сіоністична преса, вже мають трагічний досвід і вичуття назріваючих переворотів. Тому завчасу втікають з Німеччини, про що ми вже повідомляли в 16. ч. „Н. Зорі“. А тут даємо пояснення того факту. Що з того всего може вийти, мабуть ніхто не годен предвидіти.

Бог це суть світа. Він обіймає весь всесвіт. Він присутний у всім круговороті часу, отже й у найменшій хвильці одного віддиху. Все, що добре і зле у кождій думці твоїй і в кождій справі взагалі, не буде Йому невідоме. (Японський фільософ Накае Тою, 1608—1648).

КРИТИКОВИ І ИНШИМ ПАНАМ З „ДІЛА“

Про Index librorum prohibitorum.

З кругів нашого духовенства пишуть нам: В фейлєтоні „Діла“ ч. 43 п. з. „Мистецька полеміка й основні питання“, п. М. Рудницький пишучи про одного критика, що тримаючи „лінію“ журналу нападає „на якогось там Достоевського“ за його нігілізм, — другий орґанізує хрестоносний похід проти буржуазної літератури заступаючи її плодами умового пролєтаріяту, питає: „Який справжній вплив на мистецтво та літературу має така пропаґанда?“ І відповідає: „Такий, як папський індекс із виклятими творами; навіть правовірні з ним не рахуються“ („Діло“ ч. 43 з 27. II. 1932). В тім своїм погляді на папський індекс показав п. М. Рудницький, що він не знає зовсім, що таке індекс, і яку ролю сповняв індекс давніше і сповняє тепер. А не знаючи того, що як універзальний критик найстаршого укр. щоденника, повинен знати, публично кпить собі з „папського індексу“, тай розуміється пише нісенітницю, що з тим індексом навіть правовірні не рахуються! Коли п. Рудницький себе до них зачисляє на тій підставі, що він не рахується з індексом, то се бувби тільки дивоглядний прояв „правовірности“, а під оглядом льоґічним не менше дивоглядне „гістерон-протерон“.

Річ з тою справою мається трохи не так, як думає п. Мих. Рудницький. „Індекс ліброрум прогібіторум“ або виказ заборонених книг се катальоґ книжок, котрі Апостольська Столиця осудила як шкідливі вірі і християнській моралі тай заборонила їх читати. Людство від давних давен мало якусь установу, котра зберігала чистоту обичаїв і переслідувала злі книжки, що поширювали невіру й необичайність. В Римськім сенаті претор Кв. Петілій, як про се пише Лівій (Історія Аб урбе Кондіта кн. 40, гл. 19) поставив голосний внесок на знищення книг нібито Нуми, бо вони ширили безбожність і моральну гниль в римськім народі. По свідоцтву Тацита, Светонія, Евзебія римські цісарі Август, Тиберій, Діоклеціян і ин. не лише строго карали авторів безбожних книжок але й такі книжки палили перед сенатом і народом. Таксамо робили Атенці з подібними книжками. Се доказ, що вже здоровий розум поган видів у злих книжках річ шкідливу.

Церква як установа Божа має не лише природне право забороняти лихі книжки, але сповняє своє завдання на основі поручення даного їй Ісусом Христом. Церква має чувати над людськими душами, навчати їх правди і вязати та розвязувати. Звідси так звана в теольоґії власть ключів. Церква насамперід навчає, напоминає, а як се не помагає, то і наказує, забороняє своїм вірним та обовязує під гріхом до сповнення свого приказу, вкінци й карає, обкладаючи непослушних клятвою. Вже собори Констанцький 1415, Лятеранський 1515 і Папа Лев X. булею: Ексурґе 1520, наказали нищити злі книжки. Те саме робила і світська власть, як сойм у Вормсі, Генрик VIII. (установив індекс з р. 1526), Карло V. в Нідерляндах 1529, університет в Сорбоні 1544—1556 р. Собор Тридентський 1562 справу індексу повірив осібній комісії. В р. 1572 повстала осібна Конґреґація за Папи Григорія XIII. За Папи Льва XIII. видано 1900 а відтак 1901 року виказ заборонених книг. 1904 року за Пія X. видано новий індекс. Теперішний індекс має понад 6000 титулів заборонених книжок (2500 з 17 і 18 ст., 1300 з 19 ст., а до р. 1907 за Пія X. доповнено знов 130 на XX. ст.). І так робиться до нині.

На що робиться той виказ заборонених книжок? На те, щоб перестерегти людей перед моральним злом, яке загрожує від читання злих книжок. Нема сумніву, що Індекс католицької Церкви за весь час істнування зробив богато добра на всій кулі земній, бо перестеріг духовенство й через него всі народи світа перед масою книг фальшивих пророків, які власне тому прогули так, як пустий шум вітру. Конґреґація індексу се магістеріюм Церкви, се перманентна власть, яка наглядає над чистотою віри і моралі всеї католицької Церкви.

Чи вірні її слухають? Віруючі так. Річ мається подібно як з заповідями Церкви що до слухання Служби Божої, що до посту, заборонених часів і т. п. Можемо запевнити п. Р—го, що він грубо помиляється, коли каже, що з тими приписами Церкви навіть правовірні не рахуються. Не слухають їх лиш атеісти, недовірки, протестанти, православні і такі „правовірні“ як п. Рудницький. Писати такі річи як п. Р. то не критика мистецтва але підривання авторитету Церкви і при тім поширювання неправди.

Вкінці треба запитати ВП. Пана В. Децикевича — (тоді ще члена Управи) Спілки „Діла“ і голову „Катол. Союза“: Чому в „Ділі“ появляються такі кпини з установи катол. Церкви? Чому на те не реаґує Надзірна Рада? Чому не оповіщується суспільности, що так не повинно бути? Не один член нашої суспільности бачучи в Спілці „Діла“ голову Катол. Союза може бути введений в блуд, що то ґазета католицька, котра з повагою відноситься до установ катол. Церкви. Тимчасом зустрічає там кпини з папського індексу і твердження, що навіть правовірні (!) з ним не рахуються! Колиж люди бачать, що на таке не реаґують навіть люди, що вже з титулу своїх становищ повинні реаґувати, то готові дійсно подумати, що так є. Ту справу треба направити прилюдною заявою.

В „Ділі“ ч. 34. з 17 лютого 1932 перечитали ми м. ін.: Загальні Збори видавничої Спілки „Діло“ відбулися в суботу 13 лютого ц. р. На предложення комісії матки, зложеної з д-ра Мих. Волошина, о. Ст. Онишкевича і д-ра Л. Макарушки вибрано однодушно Надзірну Раду. В її склад входять: 1) Дмитро Левицький (голова); 2) д-р Бурачинський Тит (заст. голови); 3) Володимир Кузьмович (секретар) і члени: 4) д-р Кость Левицький; 5) Мих. Стефанівський; 6) інж. Евген Храпливий; 7) Мих. Галібей. Заступниками членів Надзірної Ради вибрані: Волод. Целевич, д-р Лесь Кульчицький і Дмитро Великанович. До Контр. Комісії ввійшли: Волод. Децикевич, д-р Ст. Федак і Онуфрій Пащак. Після виборів през. Волод. Децикевич зреферував намічені зміни у статуті. Всі зміни Заг. Збори ухвалили. Отже вичислені висше панове, між котрими є й визначні члени католицьких установ, чейже відповідальні за те, що пишеться в „Ділі“ про католицизм.

Ріжниця між благородним і неблагородним полягає на тім, що благородному залежить тільки на справедливости, а неблагородному тільки на пожитку. Тому неблагородний не поступає справедливо. Тимчасом за справедливістю все слідує дійсний пожиток, як її конечний наслідок. (Японський фільософ Ямаґа Соко, 1622—1685, один з найвизначніших фільософів Японії).

*

Людський характер абсолютно незмінний. (Японський фільософ Бутсу Сорай, 1666—1728).

ЗАВДАННЯ КАТОЛИЦИЗМУ

супроти боротьби з Богом.

Ем. Кардинал Гльонд видав недавно знаменний пастирський лист про завдання католицизму супроти боротьби з Богом. На питання: Чи є тепер у світі боротьба з Богом, чи є вона в Польщі, кард. Гльонд відповідає: „В наших часах шаліє нечувано жорстока боротьба з Христом. Безбожники всіх країв хотіли б на вершинах людської гордости повторити Голгофту, виставити там на посміховище Христа, а опісля раз на все скінчити з Ним, з Його Іменем, з Його впливами на життя людий і на духа історії. Сьогодня запанував розстрій у всіх областях суспільного життя. Розпадається культура віків. Те, що тепер діється в Европі, просто напрасний сумерк епохи“... Звідки цей безлад? Це „наслідок моральної кризи“, це „банкроцтво безбожництва всякої степені, всіх родів, банкроцтво безбожництва в етиці, в соціольогії і державній фільософії, банкроцтво безбожництва в приватнім і публичнім життю і в міжнародних взаєминах“.

Чи в Польщі є безбожництво? „Нажаль, є в Польщі безбожники і є безбожницький рух. Одначе він виступає під вигіднішою назвою — вільнодумства. Частина його законспірована в тайних орґанізаціях. На щастя він ще не масовий. Та впливи безбожників вже видно. Вони вже прилучилися до міжнародних орґанізацій безбожників і ввійшли до їх виділів. На світових конґресах ухвалюють безоглядну боротьбу з релиґією, ухвалюють скріплення протирелиґійної пропаґанди й орґанізування масових виступів з Церкви. Вдаряють в католицизм а підпирають секти. Стремлять до створення *польського большевизму*, т. зн. хочуть і в Польщі зачати еру без Бога.

Яке супроти того завдання священників і католиків? „Головний наказ теперішної хвилі *урухомлення* загальної *католицької офензиви*“. Що се значить? Помилково булоб думати, начеб „завданням Церкви було завертати сьогодняшну хвилю до *вчерашних* форм і настроїв, може навіть „до буйного середновіччя“. „Бо се не річ Церкви здержувати похід людства. Церква не про це має дбати, щоб епохи світа були подібні до себе щодо укладу суспільних і державних взаємин, лише про це, щоб *кожда епоха жила духом Христа*“.

З окремою просьбою звертається Ем. Кардинал Гльонд до священиків: ...„Не трактуймо наших становищ так, начеб про ніщо більше не розходилося, як лише про церковні адміністраційні одиниці, в котрих вистарчить правильно полагоджувати біжучі справи. Ревність для божої справи повинна в сих незвичайних часах проявлятися у великій ініціятиві, рухливости й жертвенній праці. Нехай поза урядовою і правною стороною нашого уряду дуже сильно виступає душпастирська сторона нашого покликання, горяча любов душ, і зрозуміння потреб часу. Оживляймо в парохіяльнім життю це, що попало в маразм“. Під адресою світських так пише: „...Не спиняйтеся в стремлінню до „Христової совершенности“. Христіянство по своїй суті це *внутрішня* релиґія. Вона не полягає на поверховних формулках, на урядових виступах і на обрядових видовищах. Вона довершується в душах, що жиють Христовим надприродним життям так, як літні гони винної лози жиють її соками“. З цеї внутрішної сполуки з Богом — *sentire cum Ecclesia* — повстане щойно правдивий і так сьогодня необхідний католицький чин — *agere cum Ecclesia*...

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Марійське свято молоді в Теребовлі. Між релиґійними організаціями в католицькій Церкві одна з найкращих се Марійські Дружини. Се збір найідейніших христіян, се еліта. Належить до них головно молодь. Числять сегодня сі Дружини понад два міліони членів. Видали вони зі свого лона 13 святих, 23 блаженних і понад 60 осіб, над котрими вже розпочалися беатифікаційні процеси. — І в нашому народі по світовій війні стали сі Марійські Дружини більше запускати свої коріння. Повстають вони головно по містах при школах, де ревніші й активніші катехити чи душпастирі находять розуміння для сеї ідеї, і де не жалують попрацювати над сими організаціями. В місті Теребовлі є також Марійська Дружина молоді при держ. ґімназії. Перед кількома літами оснував її ідейний і процьовитий катехит о. Ст. Весоловський і вона завдяки його праці розвивається добре. Має нині коло 100 членів. Ся Дружина обходила 28. II. ювілей ефезького собору. Вже рано в год. ½ 9 зібралася молодь у парохіяльній Церкві на читану Службу Божу. Хор Дружини співав церковні пісні. По св. Причастю, до якого приступила спільно вся Дружина й по скінченню Сл. Б. відбулося торжественне приняття нових членів. Шістками стануло 53 осіб з горіючими свічками в руках коло царських дверий і в побожному настрою, прилюдно жертвувала себе на службу Пречистій Діві М. Слова марійської присяги, які зі зворушенням вимовляли нові члени в один голос, робили на присутних у церкві сильне враження. Многі жінки плакали з радісного одушевлення. При кінці приняття промовив теплими словами до новопринятих і до давних членів о. ігумен Лучинський ЧСВВ., котрий приїхав на се свято зі Львова як відпоручник Марійського Товариства Молоді. Вечером год. 5.30, в салі „Просвіта“ відбувся в честь Б. Матери духовний концерт. Члени й членки Мар. Дружини прибрали гарно салю. На сцені устроїли престолик, образ М. Божої неустаючої помочи прикрасили світячою ґірляндою й вінками рож. Цілий престолик був заповнений природними й штучними рожами. Робив враження майських заквітчаних престолів Цариці мая. Зібралася інтелігенція, міщанство і молодь Теребовлі, приїхало кілька священичих родин з поблизьких сіл. Почався концерт (з годинним опізненням). На зміст концерту зложилися, кромі промови о. Делеґата зі Львова й відчиту о. Провідника Весоловського, 3 деклямації, фортепянове сольо, 6 точок орхестри тамборової з повторенням на „біс“ і 7 точок хорів. Хор співав без нот гарно. Найкраще вийшла пісня „Ой зійшла Зоря“... Також орхестра вивязалася добре. Гарно грала на фортепяні ученица І. кл. ґімн. Маруся Заплітна, а з деклямацій вийшла найкраще „Сльоза Марії“. Видно було, що ся ідейна молодь вложила ціле своє серце й душу в згадані продукції. З педаґоґічного боку можна що до сего концерту зробити деякі заміти. Тимбільше, що подібні недомагання трафились і деинде. Бракувало там трох „к“ (короткий, католицький, кріпкий). А всі три річи повинні бути все при імпрезах молоді. Не був сей концерт короткий. Тягнувся 4 год., а як додати годину чекання, — то 5 годин. Многих дуже змучив. Деяких співачок аж голова розболіла. Не був чисто католицький. Випадало на свято Матери Божої видержатя всіх присутних у тому побожному настрою, в тій побожности, в яку впровадили всіх уже відразу з початку промови й деклямації й релиґійні хори. А тимчасом сей настрій розбила орхестра й хор. Орхестра продукцією „Сон“ і продукцією „Вязанка народних пісень“, а хор продукцією „Дніпро реве“... У вязанці народних пісень „Не ходи Грицю...“, „Ґандзя люба...“ і коломийка разили присутних більше як разилиб побожних христіян коляди на Великдень. Один інтелігент ліберальних поглядів, присутний на концерті, замітив в часі *гри сих пісень*: „Я не знав, що на духовному концерті можна погуляти“... Не був сей концерт вкінці й кріпкий, себто не скріпив і не запалив присутних сильним огнем для високих ідеалів католицької Церкви. Бо якраз при кінці сими недібраними продукціями сей огонь згашено й релиґійне одушевлення розпорошено. Присутні змучені розходилися домів і повторяли немов хором: „Був гарний концерт, але за довгий і не відповідно дібрані точки“. При дальших подібних імпрезах повинні комітетові при укладі програми порадитися і спитати таких, що на тім добре визнаються.

Учасник.

(Концерт, котрий треває 5 годин і лучить танцюристі коломийки з побожними річами — се очевидно убийча імпреза, здібна відстрашити кожду інтелігентнішу людину. — Редакція).

О. ВОЛОДИМИР ПОРОДКО
Чина ОО. Редемптористів.

СЕРЕД ПРАВОСЛАВНИХ ЛЕМКІВ

З записок місіонара.

II.

У найблищий понеділок мали ми нагоду познакомитися з ними. Прийшов їх чималий гурток. Стали собі серед церкви, збилися разом одно біля другого, немов ті боязливі ягнятка, що відбігли від стада старших та не знають, за ким їм тепер іти, а перед ким тікати.

Кличу їх, щоби приступили ближче, щоб не боялися місіонара. Підходять помалу, несміливо. Многі ще не мають відваги глянути мені просто в очі, ховаються поза плечі своїх товаришів.

Не треба бути великим психольоґом, щоб вичитати по тих заклопотаних личках, що діється у їх молоденьких душах. Яка там боротьба, яке роздвоєння! Кількож-то наклепів на нашу Церкву, єрархію, духовенство мусіли ті бідні діточки чути з уст власних родичів-відступників. А ще вчера пополудні „батюшка“ вганяв по селі від хижі до хижі, накликуючи людей до бойкоту місії. Що при тім говорилося на катол. місіонарів, якими красками їх там малювано, ліпше й не згадувати! Діти всього того наслухалися. А тепер учителька привела їх до церкви і їм приходиться стояти перед тим „страшним ворогом“ їх рідного села Липівця, перед тим місіонарем, що „хоче перетягати їх на пільське“, — так їм наговорили — що приїхав сюди на те, щоби здирати ґроші з їх родичів... Як їм зорентуватися в такій ситуації?

Та чиста, невинна ще душа не в силі довго опиратися чарови правди. Приступні, лагідні слова місійної науки находять собі без труду стежечку в їх діточі серця. Мов та ранішня мрака, що зсувається з лемківських гір, відслонюючи чудовий карпатський краєвид на тлі блакитного неба, так зникають одні за другими упередження дітвори до місіонарів, до нашого духовенства взагалі і до греко-католицької Церкви. Я відчуваю це, я це прямо бачу: з живих діточих оченят пробивається вже не трівожна недовірчивість, а навпаки — вдячність, довіря, радість ізза віднайденої правди. Їх влучні відповіди дають доказ зрозуміння великої ріжниці, яка є між православною вірою й католицькою та важного обовязку, ніколи цеї послідної не покинути, не зрадити, хочби прийшлося їм витерпіти переслідування, муки і навіть смерть.

Місійний запал шкільної молоді росте з кождим днем і то в міру труднощів, що їй приходиться зустрічати часто зі сторони власних родичів. Бо хоч богато Липівчан є православними тільки з примусу і до „часовні“ ніколи не ходять, то не брак між ними і засліплених у своїй новій вірі. Такі про ніяку унію нічого навіть чути не хочуть, як от пр. та стара Лемкиня, що вже першого дня місії викрикувала на вулиці перед „клебанією:

— Хочби тут приїхало навіть десять місіонарів, я бороди нашого батюшки за них не промінялаби!

Не дивниця, що такі родичі дуже кривим оком дивляться на це, що їх діти ходять на місію. І ріжними способами стараються до того не допустити: лають їх, грозять їм, завертають з дороги! Та дарма! Діти вириваються їм прямо з рук і біжать на місію. Чули прецінь від місіонара, що більше треба слухати Бога як людей. Батюшка стрічає малих уніятів на вулиці та намагається їх приманити до себе. Та вони не піддаються покусі. Висміюють бородача-відступника за його надмірну ревність ще й обіцюють йому, що ніколи вже до його бараку не зайдуть. Один батько, фанатик, грозить своїй донечці, що виречеться її, як вона поважиться піти на місію. Мимо цеї загрози дитина на другий день відважно приходить на науку. (Далі буде).

——o——

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ВЕЛИКІ ПОВНОВЛАСТИ для президента Р. П. викликав велике зацікавлення в політичних кругах. Опозиція пояснює цей крок тим, що в останніх часах в таборі ББ виявилися розбіжности і нема певности, чи ББ схоче дальше ухвалювати всі предложення уряду. В санаційних кругах пояснюють се тим, що економічне і суспільне життя підпадає тепер великим змінам. **Тому треба** „уелястичнити“ законодатну діяльність. Признають також і те, що треба забезпечитися перед „всякими можливостями“, що дає богато до думання.

КОЛИ НА СЕНАТСЬКІЙ ТРИБУНІ появився сен. Корфанти, мін. торговлі і промислу Зарицький, урядники мін-ва і посли ББ вийшли демонстраційно з салі засідань сенату.

РЕФЕРЕНТ ВІЙСЬКОВОГО БЮДЖЕТУ в польськім сенаті сен. Виростек, заявив, що зменшення військового буджету виключене з огляду на ґеоґрафічне і політичне положення Польщі. Для оборони Ґдині треба створити воєнну фльоту, бо без неї Ґдиня на протязі 24 годин може перемінитися в купу румовищ.

ОСВІТНА КОМІСІЯ польського сойму відкинула внесок ендецького посла проф. універ. Комарніцкого в справі введення „нумерус клявзус“ на університетах для горожан непольської національности. Посли з ББ і представник уряду осудили його як протиконституційний і суперечний з договорами проти нац. меншин. (Фактично ендецькі сенати і без закона переводять той „нумерус клявзус“).

ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС б. посла адв. Дра Осипа Когута з Богородчан відбувається у Львові від понеділка. Вироку сподіваються в четвер.

РЕВОЛЮЦІЙНИЙ РУХ лапповців (націоналістично-військова орґанізація, зложена головно з селян) у Фінляндії поширюється. Її провідники зорґанізували були похід селян-лапповців на столицю Гельсінки, який припинено наслідком рішучої постави уряду з президентом на чолі. Одначе під натиском цего руху уступив зненавиджений лапповцями міністр внутр. справ. Рух лапповців триває дальше. Він має протикомуністичний і протисоціялістичний характер.

З ТОКІЯ ДОНОСЯТЬ ПІВОФІЦІЯЛЬНО, що японський уряд зажадає підчас переговорів з Китайцями в Шангаю.., відшкодування за страти понесені підчас збройної акції в Китаю і припинення протияпонської пропаґанди.

СОВІТСЬКИЙ ПРОЄКТ загального і рівного для всіх розброєння, зголошений Літвіновим на конференції в Женеві, відкинено всіма голосами крім голосів делеґатів совітського і турецького.

НАД РОЗБРОЄННЯМ І ПОЛАГОДОЮ китайсько-японського конфлікту радять в Женеві дипльомати з напруженням усіх сил. В тім самім часі сентиментально-пацифістична Европа дбає про те, щоб Японцям і Китайцям не бракло матеріялів. До Китаю відпливають великі транспорти воєнних матеріялів з Америки, до Японії з Німеччини й інших держав...

З ШАНҐАЮ надходять суперечні вісти. З китайських жерел повідомляють, що Японці не припинили воєнної акції. Японські урядові круги запевнюють, що японські війська перестали атакувати.

РОСІЙСЬКІ ЕМІҐРАНТИ зорґанізували в Шангаю окремий полк, до котрого зголосилося понад 600 людий (ПАТ).

В КОСТАРІЦІ, середньоамериканській республиці, вибухла революція. Повстанці мали увязнити заступника президента і міністра фінансів.

НОВИНКИ

Загальні річні збори адвокатів львівської палати відбудуться 12. с. м. о год. 4 по пол. у Львові, при вул. Баторія, 3. Всі українські адвокати повинні прибути на ті збори, бо від того залежить участь наших людий у таких важних і життєвих справах як вибір 20 екзамінаторів для судейських іспитів на 3 роки, 18 екзамінаторів для адв. іспитів на 1 рік, 7 членів дисципл. ради на 3 роки і т. д. і т. д. Чейже адвокатам не треба вияснювати ваги таких справ!

Історія України Мих. Грушевського вийде по анґлійськи в Берліні з дописками перекладчика Юрія Сімсона, проф. університету в Саскачевані. Вона призначена в першу чергу для Канади й Америки.

Мужам американських горожанок, яким конзулят відмовив візи мин. року, дозволить амер. уряд приїхати до Америки, коли предложать т. зв. ґарантійні листи виставлені їх жінками. Блищі інформації дає Еміґраційний Синдикат у Варшаві і його відділи на провінції.

Східні Торги у Львові відбудуться сего року вчасніше ніж звичайно, а саме від 18 до 30 червня. Ціль: допомога тим галуззям продукції, котрі рахують на замовлення літнього сезону.

Центральна комісія професійних союзів в Польщі рішила проголосити в дні 16 березня с. р. загальний штрайк як протест проти законопроєкту, який на думку комісії обмежує права робітників у Польщі.

До мін-ва почти зголосився недавно емеритований вищий військовий і заявив, що мав точні дані про склад фальшивих почтових значків на суму 5 міліонів зол. Одначе, коли вмішалася поліція, мала зіпсувати цілу справу.

В кіні „Пасаж“ у Львові була пожежа наслідком „курцшлюсу“. Згоріла стеля, яка підчас ґашення завалилася.

Дашавський ґаз вибух в Миколаєві, в столярні Тадея Млодніцкого, мимо того, що в ній нема ґазової інсталяції, лише 6 метрів побіч дому проходять ґазові руротяги.

Демонстрація 300 молодих комуністів була у Варшаві. На поліціянтів посипалося каміння. Поліціянти дали кілька стрілів, наслідком чого погиб 13-літний хлопець.

Лат. епископ Бандурський помер у Вильні в 69 р. життя. Пок. був уроженцем Сокаля.

Цукру продано в Польщі в січні б. р. 22.4 тисяч тон. За чотири місяці останньої цукрової кампанії продано 92.6 т. тон. В тім самім часі м. р. 14.5 т. тон більше. За границю вивезено за 4 місяці 163.9 тон, т. зн. 14.2 тон менше ніж мин. року.

Американські бандити викрали малого синка популярному летунови Ліндберґови підчас його неприсутности. Бандити хочуть тим вимусити на Ліндберґу великий окуп. Цею справою заінтересувалася вся Америка. Ліндберґ обіцяв бандитам 50.000 долярів за віддачу сина. Хоч в розшуках Ліндберґового сина бере участь майже вся американська поліція (27.000 аґентів!), преса і приватні бюра детективів, досі не вдалося відкрити, хто викрав хлопчину і де він перебуває. Родичі оголосили в пресі розпучливий лист до бандитів, щоби звернули їм сина.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

† **Др. Роман Ковшевич** дійсний член Наук. Т-ва ім. Шевченка, адвокат в Богородчанах і професор Духовної Академії у Львові, умер 3 березня 1932 року в 59 році життя. Покійний визначався дуже великою ерудицією в різних областях знання, м. ін. також в церковних справах. В. Й. П.!

Оповістка

Великодна сповідь для студентів і студенток високих шкіл у Львові відбувається в церкві св. Духа при вул. Коперника в пятницю 18 березня від год. 15-ої. В суботу 19 березня о год. 8 рано спільне св. Причастіє на Архієрейській Літурґії.

КОМУНІКАТ

до „Українських Повітових Комітетів Допомоги безробітним і вбогим“ львівської архіепархії.

Отсим взиваємо всі Повітові Комітети, щоби в реченці до 15. ц. м. предложили нам: 1) Звіти Парохіяльних Комітетів про висліди їх діяльности по кінець лютого ц. р.; 2) викази надвижок в ґотівці і натурі, які зголошено до їх розпорядимости. — Звертаємо увагу, що наказ незвичайно важкої хвилі вимагає якнайбільш інтензивної і скоординованої праці всіх наших Комітетів.

Львів, дня 7. березня 1932.

За „Український Епархіяльний Комітет Допомоги безробітним і вбогим“:

† Іван, Епископ-помічник.

Жертви

ВП. Пані Розалія Мандзік, Кліфтон, Па., зложила 1 доляр на „Рідну Школу“. — **Всч. о. Семчук,** Альвена, Саск., зложив 2 канад. доляри на будову церкви ОО. Василіян в Перемишлі на Засяні, 1 кан. дол. на будову церкви в Городлі й 1 кан. доляр на будову церкви в Дальовій, п. Яслиська. — **ВП. Пані Юстина Малко, також з Альвени,** по 1 кан. долярови на будову всіх 3-х вище згаданих церков.

ВП. Пані Розалія Мандзік і ВП. Пан Ґрирорій Держак Америка. Ґроші надійшли 4 березня 1932 р. почтовим переказом. Адміністрація.

Біржа

Ґроші: Ам. доляр 8.87 зол., канадійський доляр 7.50 зол.

Збіжжа: (Ціни в зол. за 100 кґ. льоко стацая навантаження, віддаль від Львова 200 км.). Пшениця дв. 22.75—23.25, ячмінь на мливо 16.25—16.75, овес двірський 22.50—23.50, краєва кукурудза 18—18.50, промисл. бараболя 2.80—3, гречка на мливо 18—18.50, лубин синій 15—16, озимий ріпак 29—30, гречана каша 33—35, просо 18.50—19, червона конюшина 190—210. На біржі помітний рух. Пшениця, ячмінь, кукурудза, пшен. ґрис і пенцак підскочили в ціні.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

УКІНЧЕНА СЕМИНАРИСТКА просить о якунебудь працю. Прийме посаду „бони“ до дітей, за дуже малим винагородженням. Зголошення слати до Парох. Уряду в Угнові, p. Uhnów. 20—2—2

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вровновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 18-50

КІНА

ПАЛЯС: „Циганські пісні“.
КАСІНО: „Трейдер Горн“.
СТИЛЕВЕ: „Жоржета“.
КОПЕРНИК: „Побіда“.
ЛЕВ: „Безіменні герої“.
МІРАЖ: „Там де Волга пливе“.
МАРУСЕНЬКА: „Побіда“.
УТІХА: „Король гір“.
ОАЗА: „Давид Гольдер“.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 19 (517). Львів, неділя, 13 березня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцa ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Kраків 405.867.

Свято українського міщанства

Дня 6 березня с. р. українське міщанство Станиславова святкувало велике для нього свято відродження, котрого символом було торжественне посвячення прапора філії Т-ва Українських Ремісників, Промисловців і Торговців „Зоря", орґанізації українських міщан Станиславова. Посвячення довершив Преосвященний Владика Григорій Хомишин в битком заповненій катедральній церкві. Ексц. виголосив з того приводу відповідну промову і вбив перший цвяшок до прапора. Свято мало дуже торжественний перебіг. Взяли в нім участь маси народу й делеґації ріжних наших товариств, м. ін. матірного Т-ва „Зоря" зі Львова під проводом свого голови п. Юрія Сидорака, Т-ва Міщанська Бесіда в Стрию й ин. По Службі Божій відбулася велика дефіляда перед прапором, відтак конференція в салях Українського Банку. Про значіння орґанізації референував о. др. В. Кушнір. Рішено скликати краєвий конґрес нашого міщанства. Наспіли численні привіти з краю, а в салі „Сокола" відбулася Святочна Академія. Ціле те свято дуже піднесло на дусі нашу суспільність в сих тяжких часах.

300.000 польських еміґрантів вертає домів

Безробіття в Польщі подвоїться.

У Франції зауважується тепер незвичайне явище. Тисячі Італійців, Бельгів, Югославян, Чехів та польських горожан покидають з родинами Францію і вертають домів. Це еміґранти, для яких у Франції нема вже праці. Кріза і безробіття добирається вже й туди. Ясно, що в таких умовинах виповідають передовсім чужинцям. В останніх тижнях виїхало з Франції до Польщі 50.000 еміґрантів. До виїзду збирається ще 300.000 польських еміґрантів. Це очевидно подвоїть катастрофу безробіття в Польщі. Між тими еміґрантами очевидно богато наших людий. Булоби вказано, щоб наші відповідні чинники зацікавилися долею тих наших реемігрантів.

Проєкт Наддунайської Федерації

Тардіє переговорюватиме в Женеві з анґлійським міністром загр. справ про утворення союза наддунайських держав. Французький плян в тій справі такий: 1) Австрія, Угорщина і Чехословаччина творять тісний економічний союз. 2) До того союзу можуть прилучитися також Ромунія і Югославія, одначе основу союза творять три перші держави. 3) Французький уряд обіцяє фінансову поміч союзови. 4) Анґлія, Італія, Франція і Німеччина зобовязуються не жадати для себе спеціяльних користий з того союза. Переговори в справі утворення того союза зачнуться по осягненню передвступного порозуміння між Францією, Анґлією, Італією й Німеччиною. Анґлія й Італія поставилися прихильно до цего проєкту. Польська преса поставилася до нього критично.

Японські війська сунуть до границі СССР

Московська преса бє на трівогу.

Лондонський „Сендей Таймс" приносить такі вісти з Москви: За „Ізвестіями" також инші московські ґазети приносять великі статті про стягання червоних військ на Далекому Сході. В Москві панує трівога, бо Японці скінчили вже бої під Шангаєм і японські війська зачинають сунути до границь СССР. Ідуть від Харбіна здовж Сх.-китайської зелізниці. Совітська преса пише, що СССР не буде противитися їх походови аж до стації Імянпо. Дальший похід Японців бувби вже отвертим визовом. Колиб Японці „переслідували хунхузів" аж до стації Поґранічная, се викликалоб великі комплікації.

А Союз Народів радить...

Коли з Шангаю депешують, що боротьба триває дальше, в Женеві дискутують над тим, чи ведеться під Шангаєм боротьба чи ні. Вкінці на підставі останніх депеш вирішили, що воєнні ділання „властиво" перервано... В дискусії над японсько-китайським конфліктом забирали голос представники Норвеґії, Колюмбії, Мехіко і Швеції. Цей останній закінчив промову тим, що коли Союз Народів не зуміє запевнити мира і справедливости — ціла будівля орґанізації мира провалиться. Те саме сказав представник Фінляндії (ПАТ).

Слава се дим і піна

Смішна але поучаюча пригода Ґітлєра.

Амстердамський „Телеґраф" доносить: Ґітлєр, голова великої націоналістичної партії в Німеччині, приїхав до Штутґарту, де мав виголосити промову. Місцеві ґітлєрівці приготовили йому торжественну стрічу на двірці, але Ґітлєр приїхав 2 години за скоро, отже на двірці не було нікого. Ґітлєр був перший раз у Штутґарті, отже хотів оглянути місто. Він сів у фіякер і казав себе везти по місті. Візник згодився з тим, що сказав йому, що за дві години мусить бути на двірци, бо має приїхати „улюблений всіми вожд, Ґітлєр", котрого й він, візник, хоче привитати. Коли настала пора вертати на дворець, Ґітлєр хотів випробувати ґлибину прихильности того візника і предложив йому ще одну годину їзди. Візник рішучо відмовив. Тоді Ґітлєр витягнув 20 марок і каже: „Ніякої здачі не хочу, лиш їдьте ще годинку". Візник подивився на щедру заплату і сказав: „Так було відразу говорити. Тепер поїду з вами. Між нами кажучи, мені наплювати на того Ґітлєра"... Так переконався Ґітлєр, що навіть найголосніша слава в народі се дим і піна.

Людина з природи зла. Моральний принціп не знаходиться в природі. Він походить з духа правдивих мудрців. (Японський фільософ Бутсу Сорай, 1666—1728).

ОЩАДНІСТЬ — дорога до добробуту одиниці й народу, тому складайте хочби найдрібнішу готівку в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР", у Львові, вул. Руська 4 ч. 20. 18—х

БУШІДО

Довкруги шестибарвного прапора Манджурії та Великого Океану.

Бушідо (наголос на останнім складі), народна душа Японії, потерпіла другий тяжкий удар від часу, коли вийшла на велику арену світової політики. Перший раз потерпіла удар тоді, коли в близько дволітній війні з Росією виграла всі битви що до одної, на суші і на морі, але не могла Росії подиктувати таких умов мира, яких бажала. Бо не допустили до того великі держави Европи й Америка зі страху перед надмірним скріпленням Японії.

Тепер Японія знаменито вибрала хвилю, що надавалася до захоплення підстави в ціли здійснення її великих економічних і політичних плянів. В часі коли всі держави Европи й Америки лежать „розслаблені жилами" через небувалу крізу й безробіття, — Японія кинулася на Манджурію та заняла ту велику й богату землю, вивісивши на ній для людського ока ніби самостійницький, новий манджурський прапор з шістьох красок, що мають символізувати там співжиття шістьох народів: синя краска — манджурського племени, чорна — монґольського, червона — японського (краска сходячого сонця), жовта — китайського, зелена — корейського, біла — російського (властиво рос. білоґвардійської еміґрації).

Досі всьо пішло гладко. Та тут зачалися помилки й недочислення. Японія прочувала, що її суперниця Америка, котра тепер дуже терпить від економічної крізи, не признає Японії так легко її великої добичі. Бо усадовлення Японії в Манджурії далоб їй згодом таке скріплення, що вона з великим виглядом на успіх моглаб колись зачати з Америкою боротьбу за панування над Спокійним Океаном[1]). Отже Японія постановила зademонструвати Америці свою силу. Сама та думка зовсім не була зла. Вона могла бути виконана на континенті Азії в двох напрямах: Японія могла вдарити в тій ціли або на територію большевиків, або на територію Китайців. Рішилася виконати те друге головно з отсих причин: 1) Її знаменитому та фізично делікатному жовнірови зимовою порою лекше боротися в теплішім китайськім підсонню, ніж у студеній Сибірі; 2) Рахувала на те, що коли займе Шангай, найбогатше місто Азії над Спокійним Океаном і всадовиться при устю великої ріки Янґ-Тсе-Кянґ, — то вправді не зробить сего на стало, але за ціну уступлення з тих артерій великої світової торговлі всі держави, заінтересовані в тій торговлі згодяться на все, що Японія зробила з Манджурією. Рахунок був сам собою не злий.

[1]) Простір Спокійного (Тихого, або Великого) Океану виносить 165,715.490 кв. км. без побічних морів. Для порівнання: величина Китаю 11 міл. кв. км., величина Японії зі всіми її посілостями 618.000 кв. км. Спокійний Океан засадничо ріжниться від Антлянтійського тим, що не має так богато розвинених заливів і бічних морів, що до нього впадає далеко менше рік і що він оточений вінком палаючих вульканів.

Та удар для Японії зачався від того, що вона замість задемонструвати в Шангаю свою силу, показала там — свої недомагання. Передовсім підвозила туди своє військо за малими „пакетами". Відтак не числилася з тим, що безборонна маса Китайців може в скорім часі стати грізною воєнною силою. А власне так сталося. Америка сипнула Китайцям амуніції й дала на кредит літаків. З Німеччини й Австрії наїхало до Китаю як стій богато безробітних офіцирів, котрі не мали вже що тратити й дунули в безвладну масу китайських жовнірів та бандитів весь свій досвід з великої війни. Таким чином Китайці виказали опір, якого ніхто не сподівався. Війна відродила їх силу.

Тоді й Америка відважилася задемонструвати Японії с в о ю силу: буцімто в цілях маневрів видала наказ своїм 202 воєнним кораблям виплисти далеко на Тихий Океан. І та величезна сила вже пливе в напрямі Японії. Пливе — 80 мореходних міноносців і 27 великих кружляків і 33 великих підводних суден і 12 величезних зверхдріднавтів і 50 инших воєнних кораблів, не рахуючи „дрібноти" та хмари воєнних літаків. Правда, ще невідомо, яку справність викаже та небувала демонстрація Америки і чи вона замість показати силу не покаже якраз неладу і всіх трудностий, що звязані з таким величезним пересуванням сил.

Та на всякий випадок демонстрація Америки показує, що в ж е з а ч а л а с я в е л и к а б о р о т ь б а з а н а й б і л ь ш и й О к е а н з е м н о ї к у л і — боротьба за Океан Спокійний. Коли та боротьба вибухне направду і коли скінчиться, сего не знає ніхто, навіть ті, що її на наших очах зачали демонстраціями своїх сил — одні в Манджурії й Шангаю, другі на Спокійнім Океані.

Хто побідить у тій війні?

На иншім місці в сім числі „Н. Зорі" містимо в тій справі студію знавця сил і відносин на Далекому Сході. Він виказує велику матеріяльну й фізичну перевагу Америки. Одначе не виключає м о р а л ь н о ї п е р е в а г и Я п о н і ї. А та моральна перевага духа японського народу може рішити і про його фізичну перевагу в дуже тяжкій боротьбі на найбільшій арені світа.

І тому особливий інтерес представляє тепер пізнання того народного духа Японців. Він засимілював те, що йому було підхоже, й відкинув те, що йому не підходило з китайської фільософії, з гіндуської релігії (буддизму), з европейської цивілізації. Той могутній дух японського народу стоїть тепер перед надзвичайно тяжким рішенням, котре може наступити кождої хвилини. Один з найсильніших представників японського духа, великий фільософ Японії Ямаґа Соко (* 1622 † 1685), так учить свій нарід про вагу рішення і поведення після рішення:

Вік 100 літ можна уважати покищо найвисшим віком людини. Але великий чоловік уважає кождий день останним днем своєї діяльности. І вже один день властиво за довгий. Те, що ти повинен брати під увагу, се година. А властиво й година ще за довга. Се, що ти повинен брати під увагу, се хвилина, — ба, це секунда хвилинки. Ти повинен знати, що в одній одинокій секунді зачинається обовязок кождого дня й обовязок тисячів літ. Коли змарнуєш хвилинку, то змарнуєш і цілий день і таксамо змарнуєш усе життя своє без ніякого пожитку. Як у всесвіті не устають його творчі процеси ні на одну секунду, таксамо й ти, частинка того всесвіта, не повинен оставати бездільним ні на одну хвилинку, тільки повинен все змагати до усовершення своєї особовости. Памятай, що „Бушідо", дух народу твого, перенятий обовязком смерти. Жертвувати своє тіло се взагалі обовязок підданого (горожанина), отже коли наступає небезпека грізна й неминуча, тоді тим більше маєш обовязок, р а д о жертвувати тіло своє і зовсім погорджувати смертю. А щоб ти міг рішучо протиставитися смерти, мусиш зовсім забути свої семейні звязки і зовсім не брати під увагу своїх приватних справ. Смерть це справа для всіх людий поважна і тому треба до неї наперед приготовитися і достойно її стрічати. Се „Бушідо", се дух народу твого. А перед смертю ніхто не має нічого особлившого ні сказати, ні приказати. Бо те, що ти говориш і робиш сегодня, якраз повинно бути заповітом і приписом для потомків. На тім, як ти день у день поводишся, що ти кождого дня робиш і чого не робиш, повинні полягати твої останні накази і твій тестамент...

Як учив свій нарід, так і сам робив духовий провідник Японців Ямаґа Соко. Передовсім був дуже робучий: оставив по собі 600 томів писань і кождої хвилі був приготований на смерть. І був глибоко віруючий.

Отже такими провідниками вихований японський нарід зі своїм „бушідом" стає до боротьби за найбільший океан світа. Чотири могутні народи мешкають над тим океаном: два білі, два жовті. Японський найменший з них і числом і ростом і силою, розсипаний на 522 островах, де буквально кождого дня лучаються землетруси. Навіть твердого ґрунту не чує той нарід під ногами. І має проти себе всіх трьох суперників своїх. У довгій і страшній боротьбі, яка неминучо жде японський нарід, може він рахувати тільки на м о р а л ь н у силу свою і на Бога, що дає побіду тим, котрі на неї заслугують... А. Ч.

—o—

ЕНДЕЦІЯ ПРО ПОЛІТИКУ

Кожда націоналістична партія має свою паліївщину.

Не треба думати, що тільки ми Українці маємо свого Паліева і паліївщину, котра визначається крайною розумілістю і притім думає, що вона страшно розумна. Мають свою „паліївщину" всі націоналістичні партії. У наших польських сусідів репрезентує паліївщину польська ендеція. Ось один з численних доказів на те: В її орґані „Курєрі Льв." ч. 67, переповіджено статтю з „Н. Зорі" п. з. Україна й Польща про нову книжку Дмовского. Відтак „К. Л." додає від себе: Для Польщі є ще можливість, котру власне взяв під увагу Дмовский, щоби супроти незвичайного ґеоґрафічного й політичного положення Польщі з одної сторони та її засадничої історичної лінії, спрямованої на утримання й п о ш и р е н н я польської позиції на морі і західних границь з другої сторони — с к е р м у в а т и ф р о н т п о л ь с ь к о ї п о л і т и к и п р о т и Н і м е ч ч и н и, з ч о г о в ж е з о в с і м л ь о ґ і ч н о в и п л и в а є у м і р к о в а н и й т о н с у п р о т и Р о с і ї. І тому політичні поради „Н. Зорі" не відповідають амбіціям Польщі і не знайдуть по її стороні жадного еха". — Не будемо застановлятися над тим, чи польська ендеція має право й підставу так самопевно говорити в імени Польщі та рішати про те, що саме належить до амбіції польської держави і що не належить. Звернемо тільки увагу на ту комічну обставину, що вшехполяки думають, немовби умірковáний тон Поляків супроти Росії міг Польщу вратувати перед традиційною політикою Москви супроти Польщі... Чи в часі розборів Польщі був її тон супроти Росії неумірковáний? Чи „умірковáність" Поляків не доходила аж до того, що спокійно дивилися як Москалі ще в „самостійній" Польщі арештували її сенаторів і везли в глибину Росії? Чи се охоронило Польщу перед тим, що Москва з нею хотіла зробити і зробила? Та — Jak sobie pościelisz, tak się wyspisz Копаєте, панове, ямку під другими, але й не стямитеся, як самі в неї впадете. І тоді покажеться, чия політика була наївна. Хто думає, що велика Росія, прийшовши до себе, при першій нагоді не перейде Збруча й околиці Здолбунова, коли до неї Поляки будуть говорити „умірковáним тоном", з тим трудно говорити про державну політику.

СХІДНЕ ПРАВО

Часопис „Аполлінаріс" в Римі помістив статтю: „Notae historicae circa fontes iuris particularis Orientalium Catholicorum" (De Clerq). Східних католиків ділить автор на 13 обрядів. Католики 9 обрядів мають деяке своє власне писане католицьке право. Особлившу увагу звертає автор на Італьо-Греків, на Мелхітів, на Румунів, Українців, Малябарців і Коптів подаючи історичний розвій їх права і його теперішний стан. Писаним правом для Італьо-Греків є лише папські декрети. Для инших 8 обрядів крім конституцій Венедикта XIV. мають особлившу вагу постанови партикулярних Соборів. Власть вірменського патріярха й укр. митрополита не розтягається на всі епархії того самого обряду. Але розтягається власть патріярхів коптійського, маронітського, мелхітського, сирійського і румунського митрополита.

Щоб постанови провінціяльних соборів (також східних) мали правне значіння, мусить їх потвердити Ап. Престіл бодай ін форма коммуні (Конституція Сикста V. Immensa з 1588 р.). Першим з таких соборів був замойський з 1720 р.

В Конституції Орієнталіюм діґнітас (1894) рішено, що декрети Венедикта XIV. для Мелхітів відносяться до вірних всіх східних (кат.) обрядів. Кодекс кан. права унормував відносини між східними обрядами і латинським, але не унормував відносин східних обрядів між собою. (За „Осс. Р." подав І. Л.).

ПРАКТИЧНИЙ СПОСІБ

поширення катол. преси між дітьми.

Богато грошей марнується рікрічно в час коляди. Мала дітвора по більшій части школярики заколядують гроші кожде в свою кишеню, а відтак зуживають їх на цукорки й інші дрібниці, часто на папіроси, ніколи на пожиточну книжку. А вони радо зробилиб се, якби було кому їм в тім порадити і помочи. Ось примір з парохії Старуня. Я яко катехит завізвав шкільну молодіж, щоб сьогорічну коляду згуртувати спільно на закупно книжочок. Дітвора радо послухала і зложила заколядованих 25 зл. на мої руки, за що закупив 150 давних чисел по 5 гр. і три повні річники по 1.50 зл. „Наш. Приятеля", чим зробилося велику прислугу для шк. молодіжи і не меншу для видавництва. Молодіжи роздав я подинокі числа на надзвичайну радість, видавництву зробив розгрузку і рівночасно рекляму, бо може не в одній родині запренумерують на будуче кат. діточий журнал. За решту грошей запренумерував я для кождої школи по річникови „Наш. Приятеля", „Дзвіночка" і инші діточі книжочки до парох. бібліотеки.

Так порадив би я й иншим Всеч. о. о. катехитам робити на селі на будуче, а тепер як найскорше закупити по 5 гр. „Наш приятель" з давних річників і тим звільнити видавництво від мертвого балясту, помочи йому в реклямі й дітям дати духову поживу та приєднати для себе (за 5 зл. — 100 примірників) любов і привязання — а у їх родичів довіря. Також порадивби впровадити квест шкільної молодіжи в свята і неділі на парохіяльну бібліотеку, що дає гарні наслідки.

о. К о р с а н І в а н, завідатель.

П р и м і т к а Р е д. „Н. З о р і": Нема сумніву, що сей оригінальний спосіб поширення діточих видавництв доволі практичний і легко його перевести. Колиб се переведено тільки в одній тисячці наших сел і зібрано на описану тут ціль тільки по 20 зл., то се давалоб річно 20.000 зл., чим можна дати дуже гарну поміч діточому видавництву. Та з другої сторони чи не вказано булоби з зібраних грошей давати бодай пяту частинку таки дітям на цукорки? Бо преса пресою а дитинка таки має якесь право і до солодощів, бодай раз на рік.

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ.

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

11. Чому митр. Сембратович не одержав відповіди з Риму?

У своїм письмі до Риму жадав митрополит, щоб монастирі і поодинокі монахи були більше залежні від дієцезальних єпископів. Тим самим хотів неначе знести законну власть ігуменів і протоігуменів та підчинити їх власти консисторій. Протоігумен навпаки, ставить в своїм письмі до Папи Льва XIII. просьбу, щоб Чин зараз на початку реформи був винятий зпід юрисдикції Ординаріятів та по зреформуванні одержав свого ґенерала, вибираного отцями, котрий мавби осідок в Римі. Домагання протоігумена було більше згідне з духом католицької Церкви. Екземпція Чинів, признана всім значнішим Чинам, полягає на незалежности Чина від місцевого еп. а на підлеглости протоігуменови—зглядно ґенералови (архімандритови), відтак уже безпосередно Апост. Столиці. Чини таксамо як всі інші релігійні стоваришення потребують сильно зорґанізованої й одностайної єрархії. Ті Чини, що розтягаються більше як на одну дієцезію, якби були залежні від кождого епископа і ріжних консисторій, немоглиб остоятися як один Чин або згромадження, бо в одній дієцезії заводилибся такі звичаї, в другій інші, залежні від поглядів епископа, а незнані і непрактиковані в цілім Чині. З того наступилаби ріжниця, а відтак роздвоєння. Один еп. маючи на оці добро своєї дієцезії, розпоряджавби особами і працею монахів після потреб своєї дієцезії. Зрозуміла річ, що він не мігби звертати уваги на те, чого вимагає ситуація в цілім Чині, бо тої ситуації не мігби докладно знати. З тим упалаб повага настоятелів Чина і тимсамим в Чині наступивби нелад.

А до того неначе склонявся митрополит Йосиф Сембратович.

Хто трохи знає законне життя, той зрозуміє, якби се шкідливо впливало на Чин. Є ще одна річ, що промовляє за екземпцію Чинів: вселенскість і єдність католицької Церкви, котра якраз в екземпції Чинів показує свою властиву характеристичну ціху, яка є заразом могучою підоймою духа католицизму. Екземпція лучить закони або Чини тісніше як всякі інші річи зі св. Римським Престолом і через нього з цілою католицькою Церквою. Як де, то передовсім на Сході, у нас, католицька Церква була і є в особливший спосіб загрожена. Отже якраз тут треба тіснішої звязи з Римом, а митрополит Сембратович зі своїми каноніками сего не розумів[46]).

Не дивно, що в Римі сей лист митроп. Йосифа не мав ніякого успіху, хоч митрополит при кінці того листу чи звіту з візитації монастирів заявив, що як Апост. Столиця пристане на його проєкти реформи, то він постарається в австрійського правительства о поміч або хоч о те, щоб не перешкоджувано в переводженню реформи. І лиш під тою умовою обіцював він при Божій помочі і прихильности св. Апостольської Столиці взяти на себе тутрудну справу.

Якби митрополит Йосиф був ліпше знав історію Чина, бувби памятав, що подібну реформу нашого Чина переводили в Вильні ОО. Єзуіти на самім початку XVII ст. і перевели її добре, з великим успіхом для нашого Чина і Церкви. Бувби знав, що „руський Атаназій", митрополит Рутський, будучи кальвіном, приймив католицизм, вступив до нашого Чина і став світилом нашої Церкви, власне завдяки Єзуітам, бо вони його до того переконали і він такою славою вкрив нашу Церкву. Якби і митрополит Сембратович не був занадто підлягав своїм дорадникам та порозумівся з протоігуменом Сарницьким що до пляну реформи і разом з ним взявся за один спосіб, колиб опісля Римський декрет відносно реформи сам був оголосив та рішучо й заздалегідь заборонив священикам всяку критику папської буллі, булоби менше крику і напастий на Апостольський Престіл і менше злого приміру духовенства. Тоді і світські люде булиби хоч в части інакше відзивалися про той декрет Апост. Столиці. У всім видно однак Провидіння Боже; ліпше сталося так як сталося. Правда, що митрополит написав був пізніше в пастирськім посланню, щоби проти реформи Чина не протестувати, — але се по перше було за слабо сказане, по друге в тім власне посланню висказується біль, що Папа написав правду, що серце його болить, коли подумає про Русинів. Митрополит не видів причини того болю, бо так говорили йому каноніки і так писали наші тодішні націоналістичні часописи обидвох таборів. Вкінці треба ще зазначити, що аж дивно робиться на думку, якою поганою латиною написаний лист митрополита Йосифа, та що в консисторії не знайшовся ніхто, щоб написати як не клясичною, то бодай без таких грубих, хроповатих, противних латинському стилеві виразів. І то до Риму, де всякі письма на віки лишаються в архівах.

Я пильно шукав в архівах відповіди на той лист митрополита. Я в тій справі писав і до Риму. Та на дармо. Я не знайшов відповіді в архівах, не дістав її відпису з Риму, — бо тої відповіди взагалі не було[47])...

Лист митрополита чи звіт з візитації монастирів до Риму був мабуть його послідним актом висиланим до Риму. Незабаром мав уступити. В Римі на се заносилося, тож не бачили потреби відписувати йому[48]).

Проєкт реформи опрацювали в Римі безучасти митрополита. Як на се зареаґував митрополит у Пастирськім Посланію з 2. VI. 1882, ч. 104, Орд., представимо в хронольоґічнім порядку подій. А трудне діло реформи, діло справді великої ваги поручено випробованим мистцям в тій справі ОО. Єзуітам, які на просьбу нашого протоігумена о. Сарницького і на бажання св. Отця сего трудного діла піднялися. А було се діло справді трудне. Єзуіти віддали безкористно для справи реформи нашого Чина найліпших людей, через що на довгий час відірвали від праці для свого Чина власні великі сили. Трудне було се діло тому, що треба було зачинати на ново виховання молодих монахів, чужого для них народу і чужого обряду.. Що більше, треба се було робити серед страшних і безнастанних напастий, серед найнисших підозрінь і найгірших клевет аж до клевети окрадання (в спілці з самим Папою Римським!) Василіянських дібр. Та як помимо шуму вітру розвивається і цвите деревина в маю, так зростало, відтак і процвитало діло реформи.

Примітка Ред. „Н. Зорі": Впр. автор сеї праці в 8-м її розділі зазначив, що митр. Йосиф у своїм листі з 2. І. 1882 р. „подає лиш одну думку, о якій буде нище" і вже не покликався на ту думку. Гадаємо, що це відноситься до найцікавішого уступу того листа, котрий тут подаємо в дослівнім перекладі:

„По одержанні від Св. Апостольської Столиці повновластий, потрібних до довершення того діла (реформи Чина — Ред.) зажадавби я від Правительства (розуміється австрійського — Ред.) також забезпечення як не помочи то бодай аби не ставлено мені жадної перешкоди, щоб таку реформу довести до щасливого успіху. Лиш так мігби я на себе взяти се діло трудне і великої ваги — при Божій помочи і сприянні св. Апостольської Столиці."

Сей уступ належить до майстерно уложених. В нім автори листа (ми також думаємо, що сей лист укладало більше людий) делікатно але виразно пригадують Апостольській Столиці, що є ще одна сила, від якої залежить сама можливість переведення реформи, а ім. австрійське правительство. „Лиш так мігби я на себе взяти се діло", — пише митрополит. Легко додуматися, що се значило в часах, коли ще була при владі та сама уряднича верства, котра в Австрії виконувала абсолютне правління, хоч абсолютизм формально вже не істнував. Автори листа всім його змістом старалися представити провід Чина СВВ в світлі, яке на їх думку могло в Римі виключити плян того проводу зпід дискусії, а сей останній уступ їх листа мав бути останнім і найсильнішим ударом, котрий мав їм дати побіду в тій справі. (Далі буде).

Небо і земля, найбільший батько і найбільша мати, люблять все, що видали на світ. Найбільше люблять вони людий. Се знаємо по тім, що людям дають найлучші матеряли на їх прокормлення. Тому супроти неба і землі маємо обовязок вдячности, котрий ми повинні виконувати способом нашого життя, з пістизму до них виконуючи їх волю любови. (Японський фільософ Каібара Еккен, 1630—1714, високо освічений і дуже скромний. Він перший занявся в Японії основно справою виховання молоді і жінок. Головний його твір „Таїґіроку" — Великий Сумнів).

ДВА СПРОСТУВАННЯ

I.

Прохаю Вас на підставі обовязуючого пресового закону в найближчому числі свого часопису надрукувати спростування статті „До чого доходить! („Н. З.", ч. 15), на тому самому місці і тими самими черенками. — І. Неправда, що „Крушельницький, який до сеї пори не був ні на Соловках, ні на Радянщині, закидає знаному авторови споминів про Соловки, що се не спомини, тільки „псевдоспомини...", — зате правда, що не треба бути ні на Соловках, ні на Радянщині, щоб знати, що Бернард Шов був у С. Р. С. Р. влітку 1931, що „Бібліографічні Вісті" вийшли ще Н. IV. в 1931 р. — все те тоді, коли вже у Львові продавався в книгарнях перший том Юрченка „Шляхами на Соловки". І правда, що Юрченко згадує про поїздку Б. Шова на стор. 117., про зліквідування „Б. Вістей" на стор. 122 III. тому своїх писань: „Зі Соловецького пекла на волю", вкладаючи звістки про це в уста персонажів своїх споминів у звязку із подорожжю з Москви на Україну підчас втечі із Соловок найпізніше в червні 1930 р. — 2. Неправда, щоб т. зв. „спомини" в яких подається неправдиві речі, можна вважати за спомини, зате правда, що це тільки — псевдоспомини. — 3. Неправда, що „пан А.

---

[46]) Ще до приняття унії була у нас свого рода екземпція Чина чи поодиноких монастирів. Патріярх Єремія в спорах монастиря св. Онуфрія ЧСВВ у Львові з еп. Балабаном виймив монастир зпід власти епископа й піддав або під власть митрополита, або зарезервував її собі. Гл. Грушевський: Історія Укр. Руси, том V. ст. 563.

[47]) Відповідь Апостольської Столиці на лист протоігумена Сарницького видана з тою самою датою, котру має торжественне Апостольське Письмо sub annulo Piscatoris про реформу Чина. І ту відповідь і те письмо оповістимо в „Новій Зорі", в дальших уступах сеї праці.

[48]) Архів монастиря св. Онуфрія у Львові. (Сю відомість взяв я з переписки одного з наших високих достойників, котра ще не упорядкована і не має чисел. Дозволу від того Достойника покликуватися на його переписку я ще не одержав, отже не називаю імени).

Крушельницький не є настільки наївний, щоб не знав, що псевдонімів відкривати не вільно навіть тоді, коли авторови і його родині не загрожує чрезвичайка, охрана, поліція, жандармерія“, — зате правда, що пашпортове прізвище, чи другий пашпортовий псевдонім п. Юрченка — Карась-Галинський був загально відомий у Львові, як неменш загально відомий вигляд особи п. Юрченка і, як хто хотів знати одно і друге, міг це знати й без мене, далі правда, що авторови, який живе у Польщі, не загрожує чрезвичайка, охрана, жандармерія, яких у Польщі немає, — неменш правда, що сантимент до родини пана Юрченка не може бути більший у мене, як у нього самого, врешті правда, що в мене нема сантименту ні до себе самого, ні до своєї ні до чиєї родини, коли ходить про добро України.

З належною пошаною: Антін Крушельницький.

У Львові, 2 березня 1932.

II.

Прохаю Вас на підставі обовязуючого пресового закону в найближчому числі свого часопису надрукувати спростування замітки „В шехполяки“ („Н. З.“ ч. 16.), на тому самому місці і тими самими черенками. — 1. Неправда, що „котрий (А. Крушельницький) затроює політичну атмосферу в нашій суспільности“, — зате правда, що я своїми статтями в „Нових Шляхах“ намагаюся насвітлювати згідно з фактичним станом і з інтересами трудової кляси української нації те, що інші орґани преси або затаюють, або подають громадянству в іншому вигляді. — 2. Неправда, що „гарна се компанія, аґіт. ячейка в „Нових Шляхах“ і вшехполяки“, — зате правда, що „Нові Шляхи“ не є зовсім аґіт. ячейкою і не мають жадних взаємин із вшехполяками.

З належною пошаною: Антін Крушельницький.

У Львові, 7 березня 1932.

Примітка Редакції „Н. Зорі“: Річ ясна, що сих клясичних „спростувань“ ми не мусіли містити і сміло могли наразитися на судовий процес. Не зробили ми сего тому, щоб п. А. Крушельницькому не замикати уст бо він як приятель Радянщини і всего людства і без того мусить тяжко терпіти в сім буржуазнім пеклі, де піднявся видавання книжок апробованих польськими шкільними властями і рівночасно видавання радянофільських „Н. Шляхів“. Кождому чейже ясно, що супроти вдоволяючого заінтересованих виконування обох тих завдань напруження сприту й усяких инших „імпондерабілій“ п. А. Крушельницького мусить бути таке, що надзвичайно зуживає сили. Отже замикати уста такому чоловікови, гадаємо, не годиться, хочби він не знати що виписував. І треба п. А. Крушельницькому дати змогу, навіть перед „чорною хмарою клєрикалів“ показати його ясну любов до Рідного Краю і народу, щоб усі знали, як дуже тому великому патріотови нашої землі залежить на добрі України. Ну й не хочемо йому робити перешкоди в викликуванні як найбільшого шуму довкруги його особи. На що той шум п. А. Крушельницькому потрібний, сего догадується кождий чоловік в Галичині без ріжниці віри, народности і партії. Мусівби сего догадатися і найтупіший консуль держави, котра любить підписувати пакти про неаґресію, значить держави на всякий випадок гарної. Тому пояснення до того уважаємо злишними. Замітимо скромно лиш одно: Ми написали, що п. А. Крушельницький відкрив у „Нових Шляхах“ чужий псевдонім, чого не вільно робити. Сего п. А. Крушельницький спростувати не годен і сего ми не відкличемо навіть тоді, якби сего від нас зажадала большевицька чрезвичайка, котра не на жарти, як се ноторично відомо, урядує не тільки в межах райського СССР.

Коли душа чоловіка свобідна від жадоб, тоді вона освободжена також від свого „я“ і знаходиться в стані „таїкио“ (самообсервації). Того стану не можна називати „неістнінням“, бо се власне прояв безсмертної духовости. „Таїкио“ це суть світа. Бог се „Риохі“ — надзмисловість. (Японський фільософ Ошіо Хуасі, 1793— 1837).

ЩО ПИШЕ

восточна „католицька“ преса.

(Стаття надіслана з кругів духовенства).

I.

Рік 1931 був щасливий для народин української католицької преси. Повстали аж три нові орґани і возрадувалося серце наше, що будемо мати сильну католицьку пресу, яка стане в обороні дорогих нам ідей католицизму, ідей катол. правди, любови, моралі. Здавалося, що побемо всяких большевиків, безбожників, що знищимо схізматицьку аґітацію й порнографію. Та ми грубо завелися... і маємо тепер оправданий жаль до тих „католицьких“ орґанів. Пригляньмося на разі „Неділі“, котру видає видавнича кооператива „Мета“.

В споминах з російсько-японської війни, котрі в „Неділі“ пише Коваль-Степовий з Рівного, в чч. 42—43 з 1931 р. є такі сценки, Офіцер стріляє матроса. „Смерть за смерть, вбити його, нема чого рук паскудити, за борт“... „За борт усіх“. Старшини бороняться, вимахують перед собою кортіками, і 19 офіцерів вкидають в море. Крик і вереск начальства треває не довго, над водою кілька разів протягнені уверх білі руки — і зникають під водою, залишаючи на поверхні одні тільки бульки. Матроси з міноносців роблять те саме зі своїм начальством... Вибирають нового команданта — й „Урра“. „Заліть віном проізводство в командіри. Орхестра грає“! І ані слова осудження за бунт матросів, за убийство кількадесять людий!... Чисто большевицька ідеольоґія. За смерть одного (і то хто зна, чи не бунтівника), кількадесять офіцирів в море! Гарний примір, гарна наука. Не треба і сельробів. Заохота, так треба всім старшинам робити, ясно бє зі слів Коваля Степового. Йдуть далі добре масні оповідання Ґрації Деледди а всі з додатком: авторизований переклад з італійського — Михайло Островерха. Ось виказ тих оповідань. Гра, в ч. 44 „Неділі“, Лет в ч. 45, Природа в квітках, де оповіджена історія з монахом Капуцином о. Флямінієм, що оповідав нерозвязану внутрішню таємницю. Сей чернець, що присягнув Богу, оповідав пригоди про кохання, про коханків, які сходяться, про небуденні подружжа і т. д.

Далі йде оповідання „Ранені“ в ч. 47 таке саме. В тім самім числі поміщує „Неділя“: Василь Щурат, ювилей католицького письменника, (певно сам Вас. Щурат здивувася та подумав собі „Откуду мні сіе“? Се було ще колись в 1905 — але тепер? Гм! Се кпини з мене старого“). Та нам ясно: яка католичка „Неділя“, такий і її ювилят. Для вшанування 60-ліття життя і 40-ліття наукової та літературної діяльности праці академика В. Щурата був влаштований Виділом НТШ святочний вечір з академією. Були привіти від большевицького комісаріяту Освіти з Харкова, від Всенародної Бібліотеки України, від больш. конзуля Радченка. Натомість бракувало майже всіх установ наукових і освітних в краю і заграницею. Ситуацію поправила „Неділя“ і втяла аж таке, що разом з большевиками витала його і написала: Ювилей католицького письменника! І Лютер був колись католиком і Фотій і Сімашко і наш Наумович і Маркил Попель — і Вагилевич і Студинський. Можеб і їм уладити ювилей католицьких письменників?

Та йдім далі за п. Михайлом Островерхою. Який то ще „авторизований переклад“ принесе він нашим католикам в „Неділі“? А ось оповіданнячко „Харциз“, а в нім таке: „Харциз заки дійшов до своєї невідкличної постанови, до якої йшов просто й без обиняків, без релігійних засад, без забобонів (у Ґрації Делєдди й у Мих. Островерхи це все одно). Не вірив ні в Бога, ні в позамогильне життя“...

„Вдова молода і красою хвацька, дала випити... Вино було сильне й пахуче — тому воно запалало в його крові. А справді то його підхмелило присутністю жінки і її поведінка“. Вона оповідала йому, що „мельник мене коли й захотів, обманув... так, так, сказала сміючись... Другим разом вони поволі посідали обоє під печею й вона оповіла йому довгу історію про кохання, про зраду, про ошуку... — „він скористав з того, що я жінка... і т. д.“. В ч. 49 — з 27 грудня 1931 р. оповідання: „І таке буває“. „Гарна панянка каже: Чи ти даш мені поцілунок?... Вона застрілилася з кохання. „Отож ви — гарний парубок і доброго виховування бачучи нещасну молоду дівчину вмираючу з кохання... Кохання і роскіш — і т. д... „Гарна голова молодця піднялася, обличча перемінилося, наче у Христове (!)“... І так далі — то змисловість, то богохульство. Ще поганіше оповідання: „Поцілунок Горбатенького“ — просто неморальне як і инші — „він її молоду панночку цілує, видрапався на неї і не лишив її, заки не тілько що поцілував її уста — але ще й своїми мишачими зубами не зачепив її долішну губу“. І заразив її, вона дістала карбункул... (ч. 8 з 28 лютого 1932). І пускайтеж такий „католицький“ орган в дім, де є невинні дівчата!...

А ось допись „з церковного життя на Волині“. „Селяне не пустили священика в церкву“ — і т. д. поширюється злий примір, бо що зробили селяне православні своєму нелюбому священикові, то можуть зробити і наші своєму за щобудь. Ідея чисто большевицька. „Прогнали його“! Спитаю: Яка користь з таких оповідань і то „авторизованих“? Ніяка інша як лиш деморалізація і роспуста. І її поширює „католицький“ тижневик „Неділя“... А католицька акція за католицькою пресою подає „Неділю“ з „Дзвонами“ і „Метою“ як католицькі орґани і поручає нашій суспільности! Чи се совісно людей деморалізувати і ще обдурювати світ, що се католицька преса?

Та це ще не все.

Примітка Ред. „Н. Зорі“: Впр. Автор сеї статті очевидно мусів навести цитати з „Неділі“ для узасаднення своєї критики. Ми не уважали себе в праві пропустити наведені цитати тим більше, що наш орган призначений для інтеліґенції й виїмково для найсвідоміших людий з народа, котрі можуть оцінити такі річи, — коли „Неділя“ се орган популярний. Взагалі поминути мовчанкою цілу ту прикру справу нема змоги, бо катол. преса має м. ін. обовязок критикувати те, що уважає злим.

Пошана, боязнь Божа, має опанувати внутрішний світ людини, а справедливість її зовнішний світ. Без першої мораль може бути тільки зовнішна і поважно брати її не можна. А без справедливости не може істнувати суспільна мораль. (Японський фільософ Ямазакі Ансай, 1618—1682, основник великої фільософічної школи, що мав 6.000 учеників).

*

Найважніші для моралі річи се чистота серця, отвертість і любов ближніх. Бог, основа всіх річий, що проймає небо і землю, хоч сам невидимий, видить усьо і відчуває щирість твою. Та він відчуває також твою нещирість. (Японський фільософ Муро Кюзо, 1658—1734, представник ортодоксальної фільософічної школи Ху-Ті).

*

Буддисти уважають гори, ріки та всю землю чимось нереальним, а людські взаємини за щось ілюзоричне. Тому вони мусять у послідовности зовсім знищити справедливість. І тому вони грішать супроти нашої науки моралі. (Японський фільософ Гаяші Рацан, 1583—1637, один з основників державної фільософії Японії).

Маленький фейлєтон

ICTERUS (ЖОВТАЧКА)

Жовтачка се тільки прояв ріжних хоробливих станів, а не „самостійна“ хороба. Жовтачка проявляється наперед у білій частинці ока і там найдовше держиться. Потому жовкне ціла шкіра, навіть піднебіння, жовкне піт і моч хорого, а стілець стає брудно-сірий, майже білий. Жовтачка в висшій степені прибирає закраску цитриново-жовту і навіть зелено-жовту. Причина жовтачки майже все полягає на здержанні природного відпливу жовчи з печінки в відходову кишку. Жовч сповняє важні функції, особливо при травленні товщу. Коли жовчевий провід спухне і через те не пропускає жовчи до природного повільного виходу, жовч переходить у кров і закрашує її на жовто. Через те виступає та краска на цілім тілі. Навіть коли жовчевий провід уже вилічений, треває ще довший час заки кров очиститься і жовтачка щезне. Жовтачку лічиться легкою дієтою. Харч має бути тоді зовсім свобідний від товщу. Добре пити тоді карльсбадську воду для прочищення відходової кишки. Та найлучше не лічитися самому, але порадитися лікаря, бо жовтачка може бути проявом також тяжшої хороби, нпр. жовчевих камінців, а в старших людий може бути наслідком внутрішних боляків, котрі закривають жовчевий провід і через те жовч не має природного відходу. (З німецького).

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ
ВСЯКОГО РОДА
ПОРУЧАЄ ФАБРИКА
ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА
Львів 15, вул. Окружна (бічна Кульпарківська) ч. 108 а.
3 4-12
Спілка з обмеженою порукою.
Телєфон 57-48.

ЛИСТИ З СЕЛА

Нужда і безробіття*).

Наше галицьке село привикло до нужди, бо воно ніколи не зазнало великих гараздів. Але те, що воно тепер переживає — переходить вже всякі поняття. Просто нема слів, щоб ними передати ту нужду, яка під сю пору ширить ся по наших селах. Та нужда однаково дошкулює халупникови й середнякови, як і т. зв. богачеви. Тепер цих богачів на селі що раз менше, тип дуки-богача належить д о м и н у в ш и н и..

Ось колишний богач на цілу околицю. Самого орного ґрунту 35 морґів, крім того сіножати, ліси. Будинки нові, мурованні, 8 молочних коров і 4 штуки хлівнику, бугай, дві пари коний, а про дріб вже й не говорю. Колись батьки господарили на цім, але не мали тілько всего, що їх син. У них будинки були старі, худоба не була така добірна, а машини ніхто не знав в їх господарці. Один син впав на сербському фронті, другий на італійському, тільки наймолодший вернув з війни і застав руїну. Одинока сестра вийшла заміж на друге село і не було кому дати ладу тій господарці. Та він не плакав на руїнах, не попадав у зневіру і з запалом взявся до праці над відбудовою знищеної господарки. Оженився добре, взяв собі господарну жінку і робота горіла в їх руках. В часі війни бував по чужих краях, бачив культурні господарства і там навчився богато корисного. Тепер власну господарку повів новим шляхом, щоби з неї збільшити користи і на примірі людям показати, як треба господарити. Вибудував нові, гарні, будинки, справив добре знаряддя і машини для потреб господарки, а за коровами їздив на торги расової худоби аж до Ґданська, щоб у себе завести добру і поплатну расу. На насіння спроваджував нові ґатунки збіжжа, землю добре обробляв і скріплював її штучними погноями. Сам на тім добре виходив і люди у него мали зарібок, бо крім звичайної прислуги давав заробити денним робітникам. Господарка добре розвивалася і давала значні доходи. Та з часом пішло мов з Петрового дня. Випав неврожай, то знов град вибив збіжжа, а далі прийшла кріза й наш богатир не видержав, зовсім заломився. Занехав дальших реформ господарських, звільнив прислугу і сам з жінкою трудився коло всего. Врешті став випродувати худобу, а тепер і ґрунту продавби, якби тільки купець знайшовся. Якось питаю його:

— Якже це сталося, що ви раптом так підупали зі всім?

— Я і сам не знаю, що такого сталося. Та як добре роздумаю над тим, то приходжу до переконання, що мене знищила таки ця кріза. Як я вернув з війни — то застав голий ґрунт і більше нічого. Будинки були спалені, отже треба було відбудовувати все на ново. Впакував я в це жінчин маєток, а врешті таки мусів задовжитися, бо не стало грош на упорядкування всего так, як я собі вирахував. В банку не можна було дістати позички, тому я мусів зичити в дрібних касах, то знов у Жидів, переважно на векслі. Ще поки збіжжа добре платилося, я давав собі раду і точно платив рати та проценти. Але як збіжжа почало падати я відразу почув, що не дам ради і перейшов до годівлі худоби. Та й на цім я стратив, бо й худоба також стала не поплачувати. А тут податки на мене паложили такі, що годі витримати. Тягнуть їх немилосердно і мушу заплатити на час, бо зараз прийде екзекутор і почне фантувати, що попало. Те саме і з асекурацією. А тут знову приходять рати і проценти, котрі також мушу заплатити. Тому я робив так. В однім місци позичав — а в другім платив. Та як вже не було де позичити, а віритслі далі натискали, то я лагодив з ними як міг. Думав, що часи поправляться і я то сквітую на протязі одного-двох років. А тимчасом приходить щораз гірше. Віритслі стали тиснути, бо кажуть, що і коло них біда і що вони також гроший потрібують. Щоб заспокоїти їх — я випродав все, що міг, а далі вже й продати нема що. Продавби ґрунту, але купця нема. З 1000 дол. довгу, який я мав у 1928 р. і котрий бувби виплатив за два-три роки, якби не ця кріза, — нині мій довг через проценти підскочив до 1470 дол.

— Якже думаєте вилізти з него?

— Сам не знаю, не бачу жадного виходу. Вже на весну не буду мати чим обсіяти ґрунту, а про инше й не згадую.

Ще недавний богач, дука, відчув на собі весь тягар сучасної господарської кризи, і сам пішовби на зарібки — якби було де заробити...

Знов скаржиться 20-морґовий господар:

— Через ту кризу я обох синів мусів відобрати з ґімназії, бо не маю чим оплатити їх науки. Кажу директорови, що забираю синів, хай в дома учаться, бо я ніяк не годен вийти на лад. А директор до мене: Вас всіх тілько буком бити, бо не вміете господарити і тому нужда заїдає вас. Чому не берете примру з Чехів і Німців? Кажу йому, що тих нема що рівнати з нами, бо мають свою державу і мудрі порядки. Та зрештою найби він був у моїй шкірі та попробувавби тепер господарити — то не такої заспівавби. Я вже через ту кризу світа Божого не виджу. Податки великі, все, що треба купити, дороге, а наша праця йде за безцін. Далі то вже і продати не буде що і ми самі почнемо голодувати, хоч і тепер вже не доїдаємо і відмовляємо собі не в однім. (Кінець буде).

*) Ряд попередних „Листів з села“ гл. в „Новій Зорі“, чч. 461, 463, 465, 469, 480, 481, 491, 495, 511.

Світ се тільки зовнішна видима форма двох основних принципів: „Йін“ (негативного) і „Янґ“ (позитивного). Світ не має ні початку ні кінця. Тому, що він не має кінця, отже й усі річи, які в нім є, не можуть мати дійсного кінця. (Японський фільософ Ямага Соко, 1622—1685, котрий у 42 р. життя оповістив свій впливовий систем, за який його засуджено на 10 літ баніції, бо його систем противився тоді офіціяльно визнаваній фільософії Ху-Ґі).

О. ВОЛОДИМИР ПОРОДКО
Чина ОО. Редемптористів.

СЕРЕД ПРАВОСЛАВНИХ ЛЕМКІВ

З записок місіонара.

III.

В пятницю рано... спільне причастя дітей. Торжественна, зворушаюча хвиля. Маленькі Лемки повклякали побожно, зложили рученята на груди, приймають до невинного серця небесного Гостя.. А потім всі на голос прирікають Ісусови, що ніколи, ніколи не виречуться своєї правдивої католицької віри. Радше вмруть, а на православя не пристануть!

Скінчилася Служба Божа. А діти ще клячать і спільно моляться за навернення своїх нещасник, заблудших родичів.

Дивлюся на ту маленьку громаду, затоплену в молитві і мимоволі нагадується мені це, що оповідав один молодий парох з Лемківщини:

— Діти, казав він, держать цілу мою парохію при католицькій вірі. Від часу місії всі вони, що вписалися в члени Братства Матери Божої, приступають що місяця спільно до сповіди й св. Причастя. Який це прекрасний примір для старших! І справді, дорослі починають вже їх наслідувати. А які з них апостоли доброї преси! Що до мого села приходить тепер кількадесять чисел „Місіонара“, це в першій мірі заслуга тих молоденьких членів Брацтва.

*

Місія наближається до кінця. Вона на оден тиждень перемінила Липовець мов у якесь відпустове місце. Кождого дня прибувають до нової церковці процесії з дооколичніх сіл. Зі співом, серед радісного гомону дзвонів, переходять вони нещасне збаламучене село, показуючи відважно своє привязання до нашої прадідної грекокатолицької церкви. Кождий такий похід це немов новий докір тим, що відцуралися своєї віри, що не ласкаві навіть кілька кроків потрудитися до Божого дому в часі, коли вони, паломники з чужих сел, перебули кілька а то і кільканацять кільометрів дороги. Хоч між ними чимало і старших віком та майже всі вони приходять натще. Прийдуть, помоляться на Службі Божій, висповідаються, запричащаються, вислухають науки одної, другої, трохи відпічнуть і збираються знов вертати домів.

Відпроваджуємо їх з парадою, зі шкільними дітьми на край села. Там де хати стоять найгустіше, задержуємося на пращальну проповідь. Не так та проповідь потрібна побожним сторонським прочанам, як радше своїм Липівчанам, що бояться зайти до уніятської церкви. Перша ліпша купа каміння служить за проповідницю. І сь за хвилю грімке слово місіонаря лунає по липовецьких горах.

Одні по других відхиляються двері й ворота, показуються зацікавлені обличча православних. За плотами в садах, огородах, на подвірях, скрізь повно слухачів. Навіть і ті, що по горах працюють коло „бандурки“, чуючи якусь голосну бесіду, переривають працю та надслухують. Деякі кидають мотики й лопати і стрімголов летять на долину, щоб почути й побачити, що там діється. Навіть батюшка, дізнавшися про місіонарську виправу, біжить ратувати свої загрожені овечки. Та приходить вже за пізно, по всім. Вже вони получили те, що місіонар мав їм сказати, а саме, що то не є „вшитко едно“, яку хто віру має, що тільки о д н у церкву оснував Христос та що не спасуться ті, які добровільно її покидають.

Паломники пращаються і співаючи продовжають свою подорож. Діти вдоволені вертають домів. А ми в двійку з молодим о. завідателем вибираємося до православних в гості. Не ходять вони до нас, так підемо ми до них!

(Продовження буде).

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

НЕБЕЗПЕКА ТИХОГО ОКЕАНУ

Отся річ на часі винята з більшої студії російського знавця тої проблеми, П. Муратова.
Ред. „Н. Зорі".

Щоби здати собі справу з евентуальних політичних наслідків війни за Тихий Океан, доконче треба доторкнутися хочби в найзагальніших рисах її стратеґічної обстановки. Ґеоґрафічне положення противників це найбільш суттєва риса сеї обстановки. Америка і Японія розділені величезними водними просторами Тихого Океану. Ясно, що в таких умовинах війна між згаданими ворогуючими сторонами мусілаб вестися майже виключно на морі, при співділанню воздушних сил. Применення сухопутних сил малоб у ній лише другорядну ролю. І якраз та обставина определяє і подвоює технічний характер тихоокеанської війни; бо коли в теперішних умовинах в значній мірі змеханізовано також сухопутні армії, то морські і воздушні сили оцінюється майже виключно на підставі скількостевого і якостевого взаїмовідношення тих плаваючих механізмів, якими є сучасні воєнні кораблі, і тих літаючих апаратів, які уможливлюють боротьбу в воздусі.

Легко доглянути, що така характеристика тихоокеанської війни дає особливу перевагу тому її учасникови, котрий має в руках могутніший і більше розвинений промисл. Японія очевидно не є безпомічна що до упромисловлення краю. Одначе її засоби під тим оглядом далекі від тих, якими розпоряджають Злуч. Держави Півн. Америки. Окреслення вашинґтонською конференціею відношення морських сил Японії і Злуч. Держав висловлюється офіціяльно цифрами 5 до 3. Дуже тяжко булоб сьогодня підрахувати, як змінилосяб це відношення, коли обі сторони почалиб війну і поставилиб собі за ціль при напруженні всіх технічних і грошевих сил довести до скріплення своїх военно-морських сил.

На всякий випадок не булоб перебільшенням приняти, що в тім самім часі, коли Японія подвоїлаб свої морські сили, Америка вспілаби збільшити свої три і навіть чотири рази. Висловлене цифрами відношення моглоб тоді виразитися для Японії цифрою 6, для Америки 15 і навіть 20. Іншими словами: можна передбачити, що по упливі якогось часу Злуч. Держави показалисяб три рази сильніші, ніж Японія. За який час моглоб це статися?

Ледви чи моглоб це статися скорше, навіть при тих величезних технічних засобах Америки, як по $2^1/_2$ чи навіть по трьох роках. І який не бувби довгий цей відступ часу, він буде на всякий випадок тим часом, перед котрим Америка не моглаб розпочати проти Японії рішаючих операцій, які потребують не лиш докладно окресленої, але й дуже значної переваги морських сил, доповнених ще більшою перевагою воздушних сил.

Таким чином з ґеоґрафічної обстановки випливає суто технічний характер тихоокеанської війни. І цей суто технічний її характер определяє в свою чергу правдоподібну її довготу. Щоб осягнути побіду, Злуч. Держави не мають іншої можливости як лиш війну обчислену на виснаження матеріяльно слабшого противника. Тут повториласяб при цілком іншій обстановці по суті такасама схема, котра була переведена Американцями Півночі у війні за нерозривність Союза в рр. 1861—65. Вирішення моглоби прийти як і тоді в постепеннім нагромаджуванні подавляючих сил і средств і в перенесенні щойно в кінцевій стадії руйнуючої і винищуючої боротьби на території противника, — вірніше кажучи в данім випадку на територіяльні води противника. З тою лиш ріжницею, що Америка моглаб не повторяти похибок, які зробили північні стейти в перших роках війни і моглаб не пробувати ризикувати поновними поразками, доки не забезпечилаб собі твердої переваги сил, необхідної до завоювання деяких узлових ґеоґрафічних позицій.

Злучені Держави, стремлячи до виснаження противника, правдоподібно старалисяб створити для Японії всякі труднощі воєнного й економічного характеру. Під тим оглядом Америка моглаб числити в першій мірі на Китай. Коли взяти під увагу, що Японія в значній мірі держиться своєю морською торговлею і що якраз торговля з Китаєм й Америкою це головна часть її обороту, легко уявити собі, які матеріяльні страти принеслаб Японії тихоокеанська війна. Розуміється, Китай підчас тої війни не обмежившсяб лише до пасивного спротиву в виді бойкоту. Приплив грошей і технічних сил з Америки до Китаю мігби створити там великі кількасоттисячні армії, які загрожувалиб Манджурії й навіть Кореї. Це відразу приневолилоб Японців перекинути на континент й удержувати там дуже значні сухопутні сили. Рівнорядно з тим повсталаб конечність удержувати також великі ґарнізони в тих китайських портах, де Японія хотілаб оборонити свої інтереси. Вкінці требаб досить значних сухопутних військ для завоювання і вдержання Філіпінських островів, т. зн. для виконання операції, яку Японія без сумніву стараласяб перевести з успіхом вже на самім початку війни. Все те взяте разом і також необхідність удержати порядок внутрі краю, приневолилоб Японію змобілізувати й держати під зброєю міліонову армію, може навіть на протязі трьох літ. А се коштувалоб величезні грошеві суми.

Крім того вся японська фльота булаби примушена до дуже енергійної, довгої і виснажуючої акції. Колиб навіть Злуч. Держави не стреміли до того, щоби в перших роках війни післати до берегів Японії більші боєві ескадри, то без сумніву від перших днів розпочалиб підводну і надводну війну кружлякову, спрямовану так проти японської морської торговлі як і проти вантажів воєнного матеріялу з Европи.

На обширних побережжах Тихого Океану, під володінням Китаю і на безчисленних дрібних та рідко заселених островах, вкінці на пустинних берегах Охотського Моря, американські підводні „корсарі" пробувалиб знайти тимчасовий захист, орґанізуючи сітку тайних „харчевих" стацій, заосмотрених запасами палива і поживи. Щоб цему протиділати, японська фльота мусілаб зорґанізувати контролю берегів Тихого Океану і полос островів на величезних просторах і на довжезній лінії.

Таким чином Америка має змогу спричинити противникови надзвичайно болючі матеріяльні страти, і то активною акцією проти його торговлі як також витворенням довгого і виснажуючого напруження, вимагаючого готовости всіх його военно-морських сил. Японія навпаки. Вона не має змоги нанести такий самий удар економічним інтересам Америки. Більше ніж правдоподібно, що й японська фльота зі своєї сторони велаб підводну і надводну війну на Тихім Океані і що в тім найшлаб поміч на відлюдних берегах центральної й полудневої Америки. Але та шкода, яку моглаб спричинити Америці кружлякова війна, в ніякім разі не моглаби глибоко зачіпити життевих інтересів Америки.

Положення Японії в тихоокеанській війні тим трудніше, що навіть на випадок наглядних більших успіхів, вона мимо того не моглаб зломити противника, що рішився вести боротьбу до кінця.

Само собою розуміється, що захоплення Японією в перших місяцях війни Філіпінських Островів чи острова Ґуами не підірвалоби спротиву Америки. І хочаб ця країна болюче відчула кожду морську побіду Японців, яка потягнулаб за собою утрату панування Америки в західній частині Тихого Океану, то всеж і та подія не означалаб катастрофи для Америки зі всіма її матеріяльними наслідками. Не булоб навіть катастрофою для Злуч. Держав захоплення Японцями Гавайських Островів з їх воєнною базою Перль-Гарбер. Не булоб нею навіть унеможливлення користування Панамським каналом і навіть пряма загроза бомбардування і воздушних налетів на побережжа стейтів Далекого Заходу. Бо кінець-кінців, життеві центри Північно-Американського Союза, так політичні як і промислові, лежать або глибоко в нутрі Америки, або на атлянтійськім побережжі, а головні торговельні дороги Союза ведуть не на Тихий Океан але на Атлянтійський.

На випадок японської побіди, повторилосяб те саме, що було при кінці російсько-японської війни. Росія мала повну можність продовжати війну в тім розумінні, що її матеріяльні засоби не були ні витрачені ні підірвані. Одначе Росія не витримала нанесеного їй морального удару. Зовсім таксамо прийшлосяб рішати це питання й Америці на випадок японської побіди. І ми під сю пору не маємо ніяких даних вирішити це питання ні в сю ні в другу сторону. Вистарчить лиш тямити, що побіда Японців у тихоокеанській війні може бути подумана виключно, лиш як моральна побіда.

Чи можливість побіди Злуч. Держав також обмежується лиш виключно до моральної побіди?

Вище сказано, що в самім процесі війни може прийти до довгого виснажування всіх матеріяльних засобів Японії. Ну і мимо того Америка після деякого вступного періоду, необхідного для створення потрійної переваги морських сил і ще більшої переваги воздушних сил, моглаб перейти до прямої атаки на свого противника. Першим етапом цеї атаки булоби створення для неї посередної бази. Ґеоґрафічне положення обох країн вказує, що Америка сталаб шукати цеї бази на північній дорозі Тихого Океану, руководячися її відносно коротшим віддаленням. Першою посередною базою булоб очевидно приналежне до Америки побережжа Аляски. Друга посередна база Америки булаб перекинена вже на Азійський континент, найправдоподібніше на побережжа Камчатки.

Дуже важно відмітити, що не лиш ґеоґрафічне положення поручалоб Американцям північні дороги в тихоокеанській атаці. До цього спонукувалаб їх також істнуюча політична обстановка. Бо могутня Росія, що зумілаб оборонити свої окраїни, не істнує. Замість неї істнує лиш совітська республика, з якої правами і границями, коли настане хвилина, ніхто не буде поважно числитися. З причин, про які низше, радянська

влада безсумніву виказалаб крім того велику готовість, коли не ввійти з Америкою в явний воєнний союз проти Японії, то на всякий випадок як найактивніше помагати Американцям і Китайцям в їх боротьбі з Японією на морі і на суші. Не буде пр. нічого дивного, коли Совіти у відповідну хвилю предложать Америці відступлення Камчатки з сусідними дрібними островами за певну грошеву суму...

Само собою розуміється, що закріплення Америки в тій географічній позиції, якою є пр. Камчатка, булоб можливе лише при величезній перевазі сил, створеній безперервною і напруженою роботою всего американського промислу на протязі кількох літ. Але колиб кінець-кінців се сталося, то воно поставилоб Японію в дуже тяжке положення, бо перенеслоб війну до її берегів й уможливилоб робити систематичні винищуючі воздушні налети на японську територію. Бо коли навіть при дуже великій перевазі сил виправа цілої „армади“ кораблів через цілий Тихий Океан від Гавайських Островів до берегів Японії всеж таки булоб ризиковним і сумнівним починомом, то вона перестає ним бути, коли вихідною її точкою мігби стати котрийсь з камчатських заливів. Коли навіть і в тій стадії боротьби Американцям не вдалосяб знищити японської фльоти, то в кождому разі вони моглиби створити дуже поважну небезпеку для мирного життя всего населення японських островів. Можливість повторення наближення до їх берегів численних суден, які творять подвижну базу для гидроплянів з запевненим прикриттям великих сил американської фльоти, в основі підорвалоб матеріяльний і моральний спротив Японії.

Так представляється в загальних зарисах правдоподібна картина тихоокеанського збройного зудару. Очевидно на підставі того, що тут сказано, не треба вважати, що його вислід наперед вже пересуджений. Кінцева побіда Америки на випадок затяжного конфлікту, що позволивби їй постепенно створити велику перевагу сил, дуже правдоподібна. Одначе се лиш чисто льогічні міркування. Ні історія життя кождої людини зосібна, ні історія цілих країв не кермується виключно льогічними передпосилками. Правда, Японія не має змоги після своєї вподоби прискорити розвязку війни, коли Америка вже з самого початку примінилаб тактику вичікуючого ділання. Одначе рішитися відразу на того рода ділання може лише влада дуже енергійна, повна віри в себе і недоступна для посторонніх впливів. Щоби відразу по Нарві рішитися на підготовку Полтави — до того треба було бути не лиш російським самодержцем але й Петром Великим. В умовинах американського політичного життя це мало правдоподібне. Коли в Росії 1904—5 р. при висилці ескадри Рождественського дуже сумну ролю відограла свого рода публична опінія, то скільки більша і небезпечніша може бути роля публичної опінії у війні, яку велаб сучасна Америка! І вслід за тим які страшні несподіванки, підготовлені цею ролею, можуть прийти. В тих несподіванках по суті й лежить головна шанса японського успіху...

Та нас не цікавить в данім очерку питання про успіх, побіду тої чи іншої сторони. Який не бувби вислід тихоокеанської війни, то саме її ведення супроваджатимуть необчислимо катастрофальні наслідки. Цей конфлікт принявби катастрофальне значіння для всеї сучасної цивілізації, незалежно від того, чи він закінчивсяб побідою осягненою наслідком матеріяльного удару, нанесеного Японії Америкою, чи наслідком морального удару завданого Японією Злученим Державам.

—o—

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Епископат Франції в справі всесвітного мира. (На основі „Осерваторе Романо“ ч. 53). 27. II 1932 р. в Парижі зібрані Кардинали, Архієпископи й Епископи видали такий комунікат: В тім часі, коли відпоручники держав зібрані в Женеві нараджуються над умовинами мира, вірні, йдучи за могутнім і тілько разів повтореним зазивом св. Отця, повинні подвоїти свої молитви і благання до Бога, щоб з тих нарад дійсно вийшло закріплення мира. Тому зібраний Епископат відповляє вже раз висказане бажання, щоби всі, котрі якнебудь беруть участь у католицькій Акції, самі перенялися ідеєю мира — Христового мира, а саме: а) На міжнародньому полі нехай держаться далеко від поганого націоналізму та пересадного паціфізму, т з. мають остати вірні патріотизмові як святому обовязкові, нехай працюють з пошануванням взаїмних прав, щоб так утревалити братерську співпрацю між народами, оживлену справедливістю та християнською любовію. б) На національнім полі нехай держаться далеко від партійної політики, яка усуває на бік загальне добро і жертвує се загальне добро на користь одної кляси або якоїсь ідеї. в) На суспільному полі нехай поборюють клясову боротьбу; зате овіяні духом справедливости й любови нехай енергічно йдуть за вказівками св. Отця про співпрацю ріжних професій. При недалеких виборах Конференція пригадує виборцям католикам обовязок голосувати, але добре голосувати. Теперішне положення вкладає більше ніж колинебудь строгий обовязок, вже заздалегідь порозумітися, щоб не допустити до парляменту людей, котрі готові ухвалювати кривдячі й лихі закони. Треба вибирати людей, які готові боронити прав релігії та краю. Вороги християнського імени, хоч як між собою поділені ріжними поглядами, все еднаються та годяться в наступі на Церкву та переводять його рішучо й послідовно. Так і католики, ті що одушевлені любовю до Церкви й Франції, повинні забути на свої особисті справи і злучені разом запевнити побіду таких кандидатів, у чких ревність для релігії лучиться з любовю загального добра, — як се був висказав Папа Лев XIII. до Епископів Бразилії. Дотично „Акціон Францез“ французький Епископат проголосив такий комунікат: „Зібрані в Парижі Кардинали, Архієпископи й Епископи, приймають з повним признанням осудження зі сторони св. Офіції обсценної книжки Леона Доде п. з. „Ле Бакхант“ і звертають увагу вірним на неприличні вирази, очернюючі та ворожі, якими послугуються в останніх часах Мора і журнал „Акціон Францез“. Сей спосіб поступования показує, які слушні були попередні осуди Апостольської Столиці руху Акціон Францез. Ті осудження належить уважати не за змодіфіковані але за істнуючі в повній силі. Надто ясно виказується сумний стан тих, котрі визнають себе католиками а не перестають іти за провідниками неморальности й невірства. — Кардинали, Архієпископи й Епископи благають Бога за тих власне заблуканих та надіються, що вони повернуть до послуху. Т. Г.

Кардинала Пачеллі наділив король Віктор Емануїл незвичайно рідким відзначенням, найвищим ордером савойського дому „делля Сантіссіма Аннунціята“ і тимсамим почесним титулом свого „кузина“ („Курджіно дель Ре“). Іншим високим церковним достойникам (Монс. Качча Домініоні, архіеп. Піццардо, Монс. Оттавіяні, маркіз Пачеллі, о. Вентурі Т. І.) прислав „Великий Хрест св. Мавркія й Лазаря“. — Св. Отець зі своєї сторони наділив „Великим Хрестом дель Ордіне Пяно“ трьох королівських достойників.

Директор банку може стати святим. Мешканці Трієру в Німеччині думають розпочати старання о беатифікацію й канонізацію незвичайно примірного директора банку й посла до пруського сойму, Єгена, що помер там 26. червня 1919 р.

Католики на Мадярщині хоч самі досить убогі, зложили на своїх убогих вже в 1930 р. 3 і пів міл. пенґів. Ще більше зложили м. р. Сам Будапешт жертвував в останних трьох місяцях 1931 р. більше як пів міліона пенґів на убогих.

Жиди в Будапешті навертаються. Кілька літ тому чимало Жидів узнало там Христа за обіцяного Месію. Один з них, д-р А. Фішер, так висказується про Христа у відозві до мадярських Жидів: „Вірю в Тебе, мій Месіє. Ти Спаситель, Ти та нова стежка, яку обіцяв Мойсей і яку вказав Ісаїя. Ісусе Назорею, Ти святий Ізраїля, Ти змисл і вартість мойого життя“.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ПОЛІТИЧНИХ ВАРШАВСЬКИХ КРУГАХ поширилися поголоски, що мають скасувати 4 міністерства: почт і телеґрафів, праці й суспільної опіки, рільних реформ і публичних робіт. Натомість мають утворити нове мін-во самоврядування, яке обнялоб усі самоврядні аґенди мін-ва внутр. справ.

В СПРАВІ ВІЗАНТІЙСЬКОГО ОБРЯДУ пос. кн. Радзівіл заявив: Кожне племя має право пізнавати релігію у своїй мові. Ми також прагнемо, щоб людність окраїн могла вчитися релігії у власній мові. Одначе це, що діється на кресах, відбігає від інтересів держави. Справа політичної аґітації, яку веде певна частина духовенства, це болюча справа для кождого католика.

РЕФЕРЕНТ БУДЖЕТУ МІН-ВА КОМУНІКАЦІЇ сен. Соболевский заявив, що наслідком кризи 50% залізничого табору стоїть безчинно. Цілий ряд особових поїздів здержано, доходовість залізниць паде, кошти адміністрації ростуть.

АНҐЛІЙСЬКИЙ УЧЕНИЙ ПРО „РАЙ“. Славний анґлійський учений Джан Гекслі вернув зі своєї подорожи по СССР. та в „Викенд Ревю“ оповістив опис того, що бачив в „раю“. Гекслі признає, що в „раю“ творять нові економічні форми, але каже, що ті форми се нежиттездатні вироди, подібні до тих величезних ящірок, котрі вже давно вимерли. Нежиттездатність совітських форм видно нпр. з того, що тамошні фабрики-ґіганти випускають ріжні машини, які — розвалюються при першім їх ужиттю. Навіть пропаганда, в якій большевиків весь світ уважає майстрами, зорганізована там дуже примітивно. Вона вже не робить вражіння на нарід, а коштує величезні гроші. Пятилітка скомпромітована, бо її довершення на час було можливе тільки тоді, якби буржуазний світ не попав був у кризу й помагав СССР. Що з того всего вийде в „раю“, трудно предвидіти, але одно можна сказати: Се залежить від поведення підростаючого покоління. Як відомо, діти все повстають проти родичів, а тим більше діти покоління, в котрім винищено всяку мораль.

НА СВІТОВИХ БІРЖАХ підскочив нагло курс анґлійського фунта. Курс фунта збільшився за 24 годин о 1 шілінґ. В Берліні підскочив курс з 14·87 на 15·15 марок. Звижку курсу пояснюють так: 1) Британський скарб перестав купувати чужу валюту. 2) Париж і Нью-Йорк масово вкладають капітали в анґлійські облігації й папери.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ має нові клопоти. В Шкотії й Уелсі сильно росте автономістичний рух, який прибирає чимраз різкіші форми.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА дістала у Франції позичку 600 міліонів франків.

КИТАЙСЬКИЙ УРЯД створив окрему військову раду, яка має зорганізувати „карну експедицію“ проти нової манджурської держави. Можна собі уявити, як страшно поводилисяб там Китайці, якби їм удалося побідити.

КИТАЙЦІ вбили в Гунґао цілу німецьку родину, зложену з батька, матери і двох синів, підозріваючи їх в шпіонажі на користь Японців.

НА ПРЕЗИДЕНТА ПЕРУ виконано замах підчас богослуження в церкві. Замаховця, який є членом опозиційної партії, зловлено.

УРЯД НОВОУТВОРЕНОЇ МАНДЖУРСЬКОЇ держави рішив створити стотисячну армію, яку мають вишколювати японські інструктори.

КИТАЙСЬКИЙ УРЯД іменував Чан-Кай-Шека начальним вождом всеї китайської армії й головою Ради Оборони Держави. Це становище рівнозначне з диктаторським.

Приєднуйте нових передплатників!

НОВИНКИ

Перестав виходити „Час“, один з трьох українських щоденників у Львові. Це мав бути тільки інформативний щоденник, одначе тої засади не придержувався і нападав на нашу Церкву. Та, видно, тим не здобув собі субвенцій від сектарів й інших ворогів Церкви та мусів перестати виходити. Його функції в нападах на нашу Церкву сповнятиме головно мабуть орган п. Дм. Паліева „Новий Час“.

Подешевіє вуголь від 1-го квітня с. р. у всіх заграничних копальнях. Мабуть і в Польщі „вуглеві барони“ також мусітимуть обнизити ціну.

Про загальну кризу свідчить м. ін. те, що у Львові зріклося 800 абонентів уживання телефонів.

Львів має першого адвоката-жінку. Є нею др. Яніна Хлямтач зам. Мандибурова.

Суд в Чорткові засудив вбивника гр. Рудольфа Баворовского Волод. Сенюту на кару смерти, Стецика на 5 літ, Пука на 1 рік тюрми.

В шкільнім будинку в Східниці підчас науки вибухла пожежа. Перестрашених дітий успокоїла учителька. Пожежу по годині загашено.

Убогі хорі, які лічилися в шпиталі на кошт громади, могтимуть вертати зелізницею домів безплатно на підставі посвідок шпиталів, що хорий лічився на кошт громади.

Скількість безробітних в Польщі зросла о 5.425 осіб. Тепер по офіційним даним є в Польщі 349.271 безробітних.

Інститут для дослідів рільничих конюктур при рільничій Академії в Берліні висловлює погляд, що ціни збіжжа осягнули вже найнизшу границю і тепер буде постійна, повільна звижка.

По 7 днях голоду зімлів на стації Тарнів безробітний Волод. Янковский. Його відвезено до шпиталю. Такі випадки трапляються тепер чимраз частіше.

У многих містах Польщі консументи електричної струї міських електрівень зорганізували бойкот струї, домагаючись обниження оплати за її уживання. Цей бойкот поширюється на щораз більшу скількість міст. Доми, склепи і виставові вікна освітлюють нафтовими лямпами і свічками.

Найбільша в світі копальня діямантів в Кімберляй (Полуд. Африка) припинила свою діяльність у звязку з фатальним положенням на ринку дорогих камінів.

Делегація Союзів Інвалідів з цілої Польщі приїхала до Варшави, щоб запротестувати проти обниження інвалідських рент.

Комуністичний висланник Клющак вбив у Лунинці поруч. Карбовского і поліц. урядника Коморовского в хвилі, коли вони зажадали видачі зброї.

Зменшення уродин. В 1900 р. мав Відень 31 тисяч уродин, м. р. лише 17 тисяч. Дуже богато вплинула на зменшення уродин руїнницька робота віденської соціял-демократії серед широких мас.

Ворожбицтво в Парижі. Досвід виказав, що де нема віри, там люди шукають душевної потіхи в забобонах і ворожбицтві. Парижська поліція обчислила, що в самій французькій столиці є тепер 34.600 ворожбитів! Їх щоденний дохід виносить около 200 тисяч франків а річний понад 73 міліонів франків.

Ліндберг, якому бандити викрали синка, досі ще його не відшукав і не знає, що з ним діється. Американська поліція безсильна й у звязку з цею загадочною справою основно скомпромітувалася. Ліндберг і його жінка шукають дитини на власну руку в порозумінні з ріжними бандитами.

„Глос Бжежаньскі“, місячник культури й господарства, почав виходити в Бережанах під редакцією інж. Вільгельма Мітіса (ПАТ).

Пригадуємо ще раз, що не містимо ніяких дописів і не залагоджуємо ніяких справ тим, котрі не сповняють свого обовязку супроти свого органу, то значить не присилають правильно передплати.

Поможіть нашим дітям!

Головна Управа „Рідної Школи“ звертається до Українського Громадянства з проханням допомочи голодній і бідній дітворі шкіл „Рідної Школи“. Сотки дітей побирає науку в жахливих умовинах: голодні, обдерті, іноді без найконечніших частин одіння. Наступаючий передновок загрожує тій дітворі ще більше. Вона наслідком нужди мусітиме покинути школу, сидіти дома і стати тягарем своїх і без того голодуючих родин. Українське Громадянство не повинно до того допустити. Воно повинно взяти під особливу опіку свій доріст у теперішнім скрутнім часі! Просимо всіх людей доброї волі піддержати акцію Управ шкіл і Комітетів Родичів при Кружках „Рідної Школи“, а саме вже розпочату акцію оживлювання дітей і допомоги всіх родів. Проголосім і здійснім клич: Нехай не найдеться ні одна голодна і потребуюча дитина в школах „Рідної Школи“!

Жертви

Ю. Гр. Тучапи зл. 5 на прес. фонд „Нової Зорі“ з нагоди Імяпин Їх Ексцелєнції Кир Григорія Хомишина. — Впр. о. Василь Мандрусяк, Синьків ц. Заліщики, зл. 10 на кат. пресу, (збірка).

Адміністрація складає Вп. Жертводавцям щиру поляку.

Комунікат

(З приводу одної летючки ОНУ).

В останніх днях поширено поміж українським громадянством анонімову летючку, підписану через ОНУ (Організацію Укр. Націоналістів), яка в острий спосіб звертається проти всіх тих українських чинників, що покликали до життя і підтримують епархіяльний, повітові і парохіяльні Комітети Допомоги безробітним і голодуючим та проти самої акції допомоги. В імя правди дозволимо собі подати до відома Українського Громадянства: 1) Летючка опіраеться на незнанню фактів з нашого громадського життя, коли голосить, що датки, збирані названими Комітетами, йдуть на польських безробітних. Фактом є, що український епархіяльний, повітові і парохіяльні Комітети розділюють свої збірки самостійно, не передаючи їх до ніяких спільних кас, лише через довірених своїх громадян, передають їх найбільш потребуючим українським безробітним і голодуючим. Коли ці Комітети стоять у звязку з урядовими чинниками з анальогічними Комітетами, такими чинниками кермованими, то це правда, одначе стверджуємо, що се річ конечна, бо наслідком цього звязку є не лише збільшення, а не зменшення, фондів наших власних допомогових організацій, але й їх доцільний розподіл: ті, що дістають допомогу з урядових Комітетів, не дістають її вже з українських і навпаки. 2) Другу основну думку летючки, що не належить усувати безробіття і нужди з наших земель, бо це скріплює державу, рішучо відкидаємо, як гасло крайно шкідливе, котре не довелоб до „національної революції“, як хоче летючка, лише до соціяльної анархії з запануванням большевизму на наших землях.

Це вияснення даємо тому, що відозва УОН може внести серед українське громадянство баламуцтво і дезорієнтацію щодо цілей і засобів українських епархіяльних, повітових і парохіяльних Комітетів, і цим нанести шкоду нікому іншому, як лише нуждуючим і голодуючим членам українського народу.

ЗА „УКРАЇНСЬКИЙ КОМІТЕТ ДОПОМОГИ БЕЗРОБІТНИМ І ВБОГИМ“

Центральне Бюро:

Володимир Децикевич, в. р., делегат Митрополичого Ординаріяту у Львові.

о. Василь Лициняк, в. р., делегат еписк. Ордин. в Станиславові.

о. Йосиф Лучинський ЧСВВ, в. р., делегат Еписк. Ордин. в Перемишлі.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ФОРТЕПЯНИ УЖИВАНІ,
майже нові, Beckera, Kochkorselta, Oesera, Petrapa, Röslera, Wirtha, і інших від зл. 1.300 на довгогреченцеві сплати.
„ДІМ ШОПЕНА“,
Львів, Сикстуська 11. Тел. 28-03.
21 1–3

СВІЙ ДО СВОГО! СВІЙ ДО СВОГО!
ПЕРЕПЛЕТНЯ
ПЕТРА ПОДОЛЯКА
ПОБІЛЬШЕНА І ПЕРЕНЕСЕНА з вулиці Третього Мая на вулицю ЖОВКІВСЬКУ Ч. 28
Виконує всілякі переплетн. вироби, як оправи Євангелій, Служебників, книжок до бібліотек, канцелярійні книги, та приймає всякі наклади :-:-: до брошурования. :-:-:
Поручається ласкавій дальшій увазі. 22 1-?

МЕБЛІ люксусові і звичайні в наймодніших фасонах поручає ФАБРИКА МЕБЛІВ
КАЗИМИРА ХОЛЄВИ
Львів, Жовківська 127. — Тел. 94—63.
Спеціяльність спальні французькі ясні і теплі.
1043 20—25

РІК ОСНОВАННЯ 1878
На зимовий і весняний сезон.
КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! Вибір великий!
2 5–?

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у ГЕШЕЛЄСА у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Броновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 19-50

КІНА

ПАЛЯС: „Циганські пісні“.
КАСІНО: „Трейдер Горн“.
СТИЛЕВЕ: „Жоржета“.
КОПЕРНИК: „Побіда“.
ЛЕВ: „Безіменні герої“.
МІРАЖ: „Там де Волга пливе“.
МАРУСЕНЬКА: „Побіда“.
УТІХА: „Король гір“.
ОАЗА: „Давид Гольдер“.

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття
„ЕЛЄГАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ
Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, Кордецького 51.
Телєфон ч. 60-04.
1 10–?

Видає й редагує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 20 (518). Львів, четвер, 17 березня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ставніца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам. долар
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Протестанти про Папу

Ліберальний „Альґемеен Гандельсбляд" в Амстердамі пише, що Папа Пій XI всьо, що робить, робить з відзначенням: Колись яко студент поздавав іспити з усіх предметів з відзначенням. Відзначився опісля як альпініст (1889 р. вийшов на Монте Роза). В Польщі 1918 р. заблистів як дипльомат. А про Його заслуги як бібліотекара, палеоґрафа, лінґвіста, історика і взагалі як універсального ученого навіть не треба богато говорити. Дуже мало є таких людий які показалиб такі здібности до всього і в яких ті здібности дійшлиб до можливо найвищого вершка. І до таких саме належить Пій XI. Яко папа робить Пій XI також всьо з відзначенням: Ще в 1922 році почав переговори з фашистами і за 7 літ розвязав римське питання, яке від 1870 р. годі було розвязати. Через лятеранський договір Ватикан став справді незалежною державою і то в повному значінні того слова. Ясно поставив перед світом католицьку ідею. Серед ріжних трудностий і нещасть уміє завсіди вивязатися як найкраще. Навіть під оглядом технічним іде Папа з духом часу. Сам він скромний і без вимог. Розголосу зовсім не шукає. І тому світ глядить на цю хрустальну постать з тим більшим зачудуванням. — Такий голос не часто можна зустріти і в кат. пресі.

Вибори в Німеччині

Ґінденбурґови забракло до абсолютної більшости лише 150.000 голосів.

В неділю відбулися в цілій Німеччині вибори на президента. Вже о год. 1:35 в ночи оповіщено вислід. Всіх важних голосів віддано 37,625.219. З того одержали: Ґінденбурґ 18,659.304, Ґітлєр 11,325.573, Тельман (комуніст) 4,970.348, Дістерберґ 2,559.092, Вінтер 11.452. Голосувало коло 85% управнених. Ґінденбурґови забраклю до абс. більшости всього лише 150.000 голосів. Стисліші вибори в найблищу неділю. В них рішає вже релятивна більшість, значить: вибраний буде той, хто матиме найбільше голосів зі всіх кандидатів. Отже вибір Ґінденбурґа певний. Жінки збитими лавами голосували на Ґінденбурґа, як випробованого представника старого ладу і порядку.

Що Ґінденбурґ сказав своїм виборцям?

Ґінденбурґ виголосив через радіо тільки одну недовгу промову. В ній коротко відповів на напади на нього і заявив: Коли я буду вибраний, то буду почуватися до відповідальности тільки перед Богом, перед своєю совістю і перед своєю батьківщиною, а свої обовязки буду виконувати як повновласник всего німецького народу. Навіть у тій короткій промові згадав про Бога.

Україна над Амуром

„Товариші" пригадали собі, що там є 400.000 Українців.

Преса доносить, що під впливом подій на Далекому Сході постановила Москва перевести українізацію совітських територій над Амуром, де живе 400.000 Українців. В Хабаровську появився больш. щоденник в українській мові п. з. „Соціялістична Перебудова". З Москви заряджено повну українізацію державного апарату в 30 адм. районах Далекого Сходу. Все те має на цілі позискати для совітів українське населення в далекій Азії. (Здається, не треба богато доказувати, що коли там минулаб небезпека зі сторони Японців, то Українці, котрі поважно взялиб большевицьку українізацію, опиняться на Соловках — для прохолоди їх горячих мрій, як опинився там вже не один патріот).

Нова держава в Азії

Начальник держави і його жінка, з котрою не вільно розходитися.

Дня 10 с. м. відбулося в Манджурії торжественне обняття урядування її правителем, б. цісарем Китаю Сюан-Тунґом, знаним у приватнім життю під іменем Пу-Йі. На його столицю вибрано не Мукден але по американським зразкам невелике місто Чанчун. Вже на три дні перед торжеством заборонено вїзд чужинцям до того міста. Два дні перед торжеством приїхав туди б. цісар зі своєю молоденькою жінкою, з котрою не жив якийсь час. Та споконвічний китайський закон признає тільки нерозривне подружжа. Отже б. цісар обіймаючи владу над 30 міліонами людий в Манджурії, мусів для прикладу перепроситися зі своєю жінкою і разом з нею вїхати до нової столиці Манджурії.

Як вїздила в Чанчун молода пара. Опис Англійця.

Кореспондент „Дейли Експресу" так описує приїзд Пу-Йі: Новий управитель Манджурії приїхав до Чанчуну залізницею. Висідаючи з ваґону був трохи змішаний. Вийшов без шапки, з гладко зачесаним волоссям, в европейськім одязі, з темними окулярами в черепашиній оправі й оглянув ряди япон. війська, що з примкнутими баґнетами кругом обступило стацію. Разом з Пу-Йі вийшла з ваґону його молода жінка з майже діточим личком. Її волосся було уложене в високу прическу, одяг на ній був довгий, китайський. Привитали їх поважні японські нотаблі, а молода жінка звернулася відразу до ґрупи китайських представників, котрі з пошани перед новим правителем лежали на землі, простершись старим звичаєм. Були се переважно старі урядники, котрі служили ще батькам молодого Пу-Йі з манджурської династії. Пу-Йі і його жінка були очевидно змішані. Вони перейшли між шпалірами жандармів до авта й поїхали до своєї резиденції в місті. (Дальші описи в слідуючім числі „Н. Зорі").

На збіжевих ринках в краю і заграницею

В останніх днях зазначилася на ринках краєвих і заграничних сильніша тенденція цін збіжжа з виїмком пшениці, яка не підноситься в ціні наслідком значних достав. Звижка цін вівса наступила наслідком збільшених закупів для війська і для сівби. На загал скрізь наступає звижка.

Лише економічно сильні нації є сильні політично, тому кожний Українець повинен щадити, щоб скріпити економічно себе і свою націю. Свої ощадности повинен вкладати до Кооперативного Банку

„ДНІСТЕР"

у Львові, вул. Руська ч. 20.

4—19—х

БРІЯН

В суботу 12. с. м. похоронила Франція Арістіда Бріяна, одного з найвизначніших державних мужів не тільки Франції але й сучасної Европи, котрий упокоївся в глибокій старости, працюючи майже до самої смерти. Цікаво, що на загал ті орґани, котрі знаходяться в руках противників покійного, висказуються про нього лучше і присвячують його памяти більше уваги, ніж орґани, що знаходяться в руках руках його політичних приятелів.

Хто був Бріян? Він був передовсім знаменитим промовцем. Зразу судовим, потому політичним. Як відомо, кожда промова дійсного бесідника, хочби він її не знати як докладно приготовив, все переміниться в часі її виголошування в свого рода імпровізацію. А щоб імпровізувати до річи і викликувати вражіння, на те треба мати м. і. дуже високу освіту. Отже тут маємо таке диво, що Бріян, як стверджують згідно його найблищі знакомі, не тільки не мав високої світи, але навіть не любив читати. Бо се був головно політичний практик, він мав умілість наладжувати ріжні справи. З того ясно, що великим промовцем робила його природна здібність, талант, а не висока освіта. Дотеп, бистра орієнтація і життєва практика доповнювали його природний талант, і робили з нього першорядного промовця.

З голосів французької преси про Бріяна замітніші отсі:

„Фіґаро" пише, що він мусів умирати з великою ґіркістю в душі, бо бачив, як усі його ідеї, мрії й починки — збило життя на нінащо... — І се друге диво, яке товаришило життю того практика - діяча: життєва практика, котру він очевидно посідав у високій мірі, перевернула і розбила всю його працю... „Матен" підчеркує, що пок. Бріян мусів догадуватися, що станеться з працею його життя, бо нераз говорив злегка іронічно, злегка мелянхолійно, що на світі до сеї пори було дуже мало таких людий, котрі вмілиби все наладжувати... Так відповідав він на компліменти, котрі йому роблено як політичному практикови. — В „Журналі" написав Едвард Еріо, що Бріян на політичній сцені взагалі не бачив инших акторів кромі чистих ідей. — „Авенір" пише, що у Франції закидали Бріянови містику пацифізму й побоювалися, щоб та його містика не завела Франції за далеко та не пошкодила їй, бо були причини до такого побювання. Та з другої сторони, каже „Авенір", по війні остала така кипуча ненависть, що люди просто ждали на виступ такого чоловіка, який смілою до крайности думкою відорветься від реальности і зачне впливати в дусі примирення на тих, що недавно стояли проти себе зі зброєю.

І сего власне довершив Арістид Бріян. Одначе його мрія — трівко замирити світ — була його останньою

мрією. Він умирав під гриміт гармат у Шангаю, котрі становлять пригривку до найбільшої і найстрашнішої війни, яка висить над людством: пригривку до війни за панування над найбільшим океаном земної кулі.

Похоронено Бріяна величаво. Сам кардинал Парижа Вердіє відправив молебень над тілом покійного в присутности членів його родини, міністрів і найближчих товаришів праці. Потому тлінні останки Бріяна виставлено на катафальку перед будинком міністерства. Іменем правительства Франції прощав його Тардіє. Відтак перед домовиною дефілювало військо. І величезний похоронний похід пішов через Ке д'Орсе, через міст Згоди, через Елизейські Поля, через Площу Єтуаль, через ул. Клебера і площу Трокадеро на кладовище Пассі, де Бріяна похоронено тільки тимчасово. Місце вічного спочинку буде на кладовищі Кошерель. В похоронах взяли участь великі маси народа і делеґації з богатьох столиць Европи. Так не стало чоловіка, котрий 30 літ послував до парижського парляменту і котрого називали „послом з аристократичними руками..."

Звичайно по смерти таких визначних людей як Бріян, котрі так довго були при владі, остає бодай в якійсь ґрупі віра в наслідки його праці. Сего рішучо не можна сказати про Бріяна. Та се, розуміється, не значить, що він не був великий ум.

ГОЛОД

І що на його тлі виправляють восточні католики з „Неділі".

В 10. ч. восточного „католицького" органу „Неділя" (з 13 с. м.), котру видає кооператива „Мета", появилася стаття під отсими трома заголовками: „Віч на-віч голоду. — Як виглядає жах голодової катастрофи на Гуцульщині? — Лист-репортаж спеціяльно висланого звітодавця „Неділі", ред. (?) Анатоля Курдидика".

Се дійсно „спеціяльний репортаж"! Він справді проймає жахом. Так під оглядом того, що описав п. Анатоль Курдидик, як під оглядом того, як описав та особливо під оглядом ненависти, з якої редакція „Неділі" помістила „клю" того опису, котре полягає на — ударі в станиславівський Епархіяльний Комітет.

Та йдім по порядку.

Опис зачинається так:

„Від учора знаходжуся на терені, охопленім однією з найбільш жахливих живлових катастроф — голодом".

З того ясно, що Хв. Видавництво „Неділі" мусіло видати добрих кількадесять зл. на подорож і паруденний побут спеціяльно висланого „звітодавця", аби тільки вдарити в Епархіяльний Комітет у Станиславові...

Пан Анатоль Курдидик пише далі:

„Не писатиму Вам про кольоритність моєї подорожі, що тривала цілий день — половину з цього на санках — та всього того, що я зустрічав підчас неї. Не згадуватиму (а згадує!) про тих коломийських Гуцулів, що тягнуться довгою стрічкою саней, у лисом рамованих клапанях, в яких вони виглядають на Ескімосів або вояків китайської армії й які вивозять на продаж одинокі свої продукти — дерево, молоко й кошики (з дерева); не згадуватиму про гуцульські кольористичні два весілля, яких чар (ми міщухи — каже п. Курдидик — не можемо собі навіть уявити їх краси й екзотики) (і бачив і не може собі уявити!) мав я змогу бачити по дорозі; не пишу про безліч коршем (таж власне пишеш, братчику), що обсіли дорогу ніби чиряки й поширюють скрізь дальше нужду, деморалізацію й алькоголь; не споминатиму (таж власне споминаєш, товаришу!) піднебних гір, скель, серпентини дороги, що аж проситься вжити її до самоходових чи бобслейдових перегонів, і тих хаток, що розсілися там і там по дрімучих, чорних від лісів зворах і збочах і їх кольористичних, наївних мешканців..."

Щож, бувають наївні репортери, то чому ж не можуть бути наївні „мешканці"?

Таки зараз п. Курдидик складає докази своєї наївности: В уступі, якому дав наголовок „Староста нічого не знає", сам описує, як староста в Косові попросив його до окремої кімнати, де йому цифрами виказував, кілько куди вислав кг. кукурудзи і кілько гроший. Мимо того п. Курдилик уважає вказаним нападати в пресі на того урядника і закидати йому ігноранцію! Мовляв, не туди послав, де п. Курдидик каже, — хоч сам п. Курдидик в тій же статті пише, що був тільки в одним селі і що всего „від учоря" на Гуцульщині перебуває, — коли староста сидить там трохи довше й має інформації про голод від нашогож духовенства, що виразно виходить таки з тої статті п. Курдидика. Отже урядник приймає його, інформує, виказує, що робиться, пускає в повіт, — а той нападає на нього в пресі як на ігноранта і то нападає так глупо, що таки з його власного звіту виходить, який з нього наївний і притім фальшиво інформуючий репортер... Поляки потребують за кордоном показати два-три таких геніяльних звітів українських „репортерів", щоб опісля навіть найправдивший і найлучший звіт українського репортера не знайшов ніде віри. А наслідки нападу в пресі на урядника, котрий, як виходить таки зі звіту п. Курдидика, абсолютно нічим його не обидив, будуть очевидно такі, що на другий раз той урядник скаже викинути п. Курдидика за дверї. І як можна буде кричати, коли по такім досвіді не поступивби інакше жаден чоловік з хребтом і владою — чи в Німеччині, чи в Анґлії, чи в Америці. Та се булоб іще найменше, а властиво належалосяб пану Анатолеви Курдидикови. Гірше те, що через таке поведення одного наївного „мешканця" терплять опісля всі Українці котрі зайдуть до уряду, до котрого в ріжних справах мусять заходити. Ось таке „добро" приносить на провінцію український репортер з самого Львова!...

Ми розуміємо боротьбу з адміністрацією, ми признаємо її конечність там, де вона допускається надужить, ми самі проти сего остро виступаємо, представник „Н. Зорі" на конференції у воєвідстві говорив у тій справі найостріше зі всіх Українців, які там були. Алеж — на милість Бога — не чіпайтеся несправедливо таких урядників, котрих саміж описуєте як культурних людий! Коли вже не розумієте того, що се несправедливе і морально гидке, то зрозумійте бодай це, що в той спосіб тяжко шкодите — не польській адміністрації, але — своєму власному народови і собі самим. Таж совісний чоловік навіть на чекіста не нападе безпідставно, бо не знати, як той чекіст попав на службу до чрезвичайки і не знати, чи він у тій чрезвичайці не старався по силам своїм охороняти невинних і добро творити. А щож доперва говорити про напад на чоловіка, про якого самі пишете, що особисто їздить по селах, обнятих голодом, й особисто відвідує хорих і голодних людий!

І ще одно! Припустім, що п. Анатоль Курдидик при своїх 20 і кількох літах міг таке повиписувати і до друку прислати, — хоч обовязок думання має чоловік навіть при 18 літах, особливо тоді коли береться за перо і прилюдно виступає. Але як все те могла перепустити до друку редакція? Ми не знаємо, хто в ній тепер має рішаючий голос і чи взагалі був тоді присутний у Львові редактор „Неділі" коли той геніяльний твір п. Анатоля йшов до друку. Та хочби так було, то все таки за такі річи відповідає редакція перед видавцями, а видавці відповідають перед своєю совістю (про відповідальність перед суспільністю в нас очевидно шкода говорити). А чи се совісно пускати такі річи? І чи розумно?

Та найлучше на кінці: Пан Анатоль пише дослівно таке:

„Найлячніше, що немає нізвідки помочі, а Епархіяльний Комітет з Централею у Станиславові навіть не довідувався сюди і не робить нічого, хоч він до цього найбільш покликаний".

Розберіть в голові се речення того молодика, котрому старші дають можливість так нападати на Комітет цілої дієцезії тай ще до того в газеті, яку постійно афішують як католицьку. В тім короткім реченню є „лише" три неправди:

1) Пише пан Анатоль загально, що „немає нізвідки помочі". А сам у своїй статті наводить цифри що до гроший і муки, які післано в нещасні села і не квестіонує тих цифр, не каже, що вони неправдиві! Що більше. Навіть що до того одного села, котре пан Анатоль ущасливив своєю присутністю, довідуємося таки з його власної статті, що голова місцевого парохіяльного комітету о. Амброзяк стоїть у контакті з владою в справі допомоги населенню і що та влада має до о. Амброзяка довіря. Отже в консеквенції опису п. Анатоля виходить таке, що або о. Амброзяк настільки несовісний чоловік, що „скриває" перед владою голод в селі, де він є душпастирем, очевидно щоби „допечи" українському народови, яким мусів заопікуватися аж „спеціяльний" (дійсно спеціяльний"!) звітодавець „Неділі", — або що о. Амброзяк такий тяжкий ігнорант що до стану своєї парохії, що треба було аж аби зі самого Львова приїхав п. Анатоль тай змилосердився серцем своїм над парохією о. Амброзяка, хоч не священик. Або ще є одна можливість: що о. Амброзяк знав те, що знає п. Анатоль і повідомив про те духовну і світську владу, але вони в злобній закамянілости або зновже з недбальства не роблять нічого до тої міри, що аж „Неділя" зі Львова мусіла то всьо направити.

2) Пан Анатоль пише в тім реченню далі, що „Епархіяльний Комітет у Станиславові навіть не довідувався сюди". Що се неправда, видно зновже таки з того самого допису п. Анатоля, бо він сам пише, що о. Амброзяка, голову ратункового комітету, не застав вдома, а прецінь від голови зачинається справджування про „довідування". Та властиво й того не треба в данім випадку, бо вся преса принесла вісти, що станиславівський Епархіяльний Комітет входить у склад загального „Українського Комітету Допомоги Безробітним і Вбогим" та що в Центральнім Бюрі того Загального Комітету засідає делеґат Еписк. Ординаріяту в Станиславові о. кан. Василь Лициняк. І всім відомо, що те Центральне Бюро видало вже не один комунікат з відповідними зазивами й „довідуваннями" до всіх духовних і недуховних в краю. Чи може п. Анатоль думає, що Епархіяльний Комітет мав „довідуватися" якраз до тої хати, де вступив п. Анатоль?...

3) Пише п. Анатоль, що Епархіяльний Комітет у Станиславові „не робить нічого...". Припадок хотів, що якраз у хвилі, коли ми читали ту „совісну" інформацію п. Анатоля, відвідав нашу редакцію Впр. Ректор Станиславівського семинара, о. Др. А. Бойчук, котрий за ділами приїхав до Львова.

— „Якби Вас хто закликав", кажемо. „Просимо сідати, перечитати отсе речення зі звіту в „Неділі" про Вашу дієцезію й поінформувати нас тай людий, чи се правда, що тут про Вас пишуть". Др. Бойчук перечитав і каже:

— „Станиславівський Епархіяльний Комітет розвиває в справі допомоги безробітним й убогим навіть дуже живу діяльність, тільки не робить з того реклями для себе. На першім місци стоїть у тій роботі Товариство ім. св. Йоана Милостивого, основане теперішним Ординаріем, Преосв. Григорієм Хомишином ще коли Владика був сотрудником у Станиславові. Се Т-во весь час працювало без крику, особливо в часі війни зробило богато добра, що суботи розділюючи допомоги з жертв, які збирало цілий тиждень. Теперішний парох Станиславова о. кан. Роман Лободич закроїв се Т-во на ширшу міру, позискавши для праці в нім інтеліґенцію. З доручення Станиславівського Ординаріяту організація сего Т-ва ширіться тепер по цілій дієцезії. В загрожені голодом околиці Надвірнянщини й Косівщини йде власне допомога на більшу міру. Докладніші дані можу прислати незабаром, бо з памяти їх не можу подати. А що до інформації про стан голодуючих можу вас запевнити, що нема такого авдієнційного дня (Преосв. Григорій Хомишин уділяє звичайних авдієнцій двічи в тиждень, ві второк і в четвер), в котрім священики з гір не повідомлялиб докладно про ситуацію під тим оглядом".

Так виглядає правда. Але що шкодить п. Анатолеви у прегарній восточній „католицькій" газеті з початком посту кинути інсинуацію на весь католицький Епархіяльний Комітет, навіть не стараючись засягнути жадних інформацій про правдивий стан річий... Пан Анатоль Курдидик дасть злотого на бідних, це оповіститься, ну і вже є титул нападати на тих, що не трублять про те, що роблять. Тут замітимо, що „Нова Зоря" перша принесла вістку про голод на Гуцульщині. За „Н. Зорею" повторили се преса українська і чужа. А п. Анатоль з восточної „католицької" газети у Львові замість потрудитися відшукати голодних таки у Львові, де діти безробітних падуть мліючи з голоду, напр. у школі ім. Шашкевича, таки коло самого св. Юра, видає гроші з „Неділі" аби їхати півтора сотні кільометрів у другу дієцезію — в цілі виписування інсинуацій — на кого? На цілий Епархіяльний Комітет! Панове, чи ви чули, щоб навіть такі люди як большевики в своїй пресі виписували такі інсинуації на большевицьку інституцію?...

Коли вода зовсім чиста і ясна, то місяць відбивається в ній величаво. Таксамо коли людська душа свобідна від жадоб і пристрастий, то Бог є в ній. (Японський фільософ Муро Кюзо, 1658—1734).

*

„Риохі" (наголос на „о") або надзмислове, се Бог внутрі людини. „Риохі" можеш осягнути через усунення жадоб і пристрастий. Коли вони опанують тебе, „риохі" зникає. А коли в тобі є „риохі", то щезають жадоби і пристрасти. „Риохі" се твоє правдиве „я". Бо істнує також „я" фальшиве: ти маєш його тоді, коли тобі в голові перевернеться і повстають у ній ідеї незгідні з правдою. Найбільше є таких людий, котрі своє фальшиве „я" уважають за правдиве. „Риохі" властиве тим, що стоять самотні й пізнали себе. Це прояв безсмертної духовости. „Таїкю" це суть світа. Бог се „Риохі" — надзмисл. „Риохі" се найвисше добро. Коли поступаєш після голосу „риохі", то в твоїй душі панує постійно добро. „Риохі" се світло, що весь світ освічує. „Риохі" се любов ближнього. Для „риохі" нема на світі таємниць. „Риохі" не дасться обманути. (Японський фільософ Накае Тою, 1608—1648).

Справа календаря

В „Новім Часі“ ч. 42 з дня 26. II. 1932 р. оповіщено статтю п. Клима Усцького п. з.: „Чи змінювати календар?“ Там написано, що зміна календаря не на часі і не потрібна, бо се цілком не змінить положення українського міщанства, чи робітництва. Гр.-кат. Церква має 21 свят, а латинники мають 9 свят, бо решта майже скасовані. А деж реформатори календаря подіють 13 гр.-кат. свят, яких у григор. календарі нема? Таки требаб їх святкувати, бо тут нема дискусії про скасування тому, що ця справа належить до віри й обичаїв, отже до Епископату.

Відповідь: При заведенні нового календаря Епископи як церковна власть мають право знести або перенести на неділю тих 13 свят, як у нашім обряді декотрі свята вже переносять, от пр. свято „Божого Тіла“. Се одно з найважніших свят Господніх, а його переноситься з четверга на неділю. Тим більше можна се зробити зі святами таких святих як пр. св. о. Николая, Димитрія, Трьох святителів, Стефана, або зі святами Богородичними, як Благовіщенням, Успенієм і т. д. Всі ті свята можна перенести на неділю. На те є власть церковна, що має право касувати свята і переносити. До сего не мають права мішатися ні підбурювати, ні бунтуватися невідповідні чинники. Як в латинськім обряді недавно знесено кілька свят чи хтось там бунтувався? Чи були з того приводу апостазії? Ні. Бо вони розуміють, що таке власть церковна і які права має, і що Roma locuta causa finita; в нас кождий критикує, пляне і „заряджує“, а нема кому слухати. Властиво кождий хоче бути епископом і правному епископови відбирати власть і голос. Ісус Христос сказав до Апостолів, а не до „народу“: „Що звяжете на землі, буде звязане на небі... Петре чи любиш ти мене?... Паси вівці і ягнята мої“. Отже лише церковна власть має управляти Церквою, установляти, чи зносити пости, свята і т. д. Бо в противнім разі Епископи виконувалиб лише рішення „народу“. З того вийшлаби автокефальна Церква, а не католицька. А це противилосяб волі Христовій.

Дальше пише автор в „Новім Часі“, що на Підкарпатській Україні дотепер згадують з обуренням про зміну календаря, яка „не вдалась“. Та тут не винувати нарід, що обурювався, але провідників народу, котрі підбурювали той нарід. А що не вдалася у нас реформа календаря, то не винувати Преосв. Григорія, станиславівського Епископа, котрий розумів справу і хотів зробити як найліпше для нашого народу, бо видів, що власне через юліян. календар дуже богато душ тратить наша Церква. Але треба винувати провідників, що бунтували нарід устно і письменно в пресі проти впровадження нового календаря. І що Преосвящ. Григорій предвиджував, які злі наслідки потягне за собою наш упір в тій справі, то тепер точно сповняється на нашім народі. І тепер уже декотрим отвираються очи тай хочуть впровадження нового календаря. Вже навіть можна сказати, що більша часть нашого народу того хоче. І власне тепер на часі і конечно потрібно змінити календар. Се змінить положення українського народу і Церкви на менше тяжке.

Дальше пише автор в „Новім Часі“: „що не обійшлосяби без апостазії й улегченої зміни обряду“. Коли наш нарід буде більше обучатися в католицькій вірі і буде перенятий католицьким духом, то не буде апостазій. Та коли нашому народови подається лише обрядовість і національність, то певно буде богато апостазій. А що до зміни обряду, то скорше будуть переходити на латинський обряд через старий календар, як на се маємо много доказів. Є в парафіях мішані супружества, котрі ходять і до церкви і до костела. Якби були разом свята, то наші ходилиби все до церкви. Є знова мішані супружества, де свята святкують лиш після одного обряду (звичайно після латинського), отже в наші свята мусять працювати, то зп. не святкують.

Дальше пише автор в „Новім Часі“: „Впрочім суд, староство і школа свята наші шанують“... Добре, а склепи, фабрики, урядники, робітники, слуги, мішані супружества чи шанують наші свята?

Додаю, що хто противний впровадженню нового календаря, той має вузький світогляд в теперішних часах і можна сказати, що се ворог свого народу й обряду, бо в послідовности хоче, щоби більше наших людий покидало свій обряд і свій нарід. Длятого ми всі повинні просити нашу церковну Власть, щоби як найскорше зробила лад в календарній справі. Вже й так за пізно беремося до тої важної справи, а як ще будемо отягатися, то може бути цілком за пізно, бо не буде вже для кого робити реформи.

Слава Ісусу Христу!

о. Володимир Барнич
Порхова (п. Потік Золотий).

Націоналістичний рух, повний огню і полуміні, хоче вмовити народови, що тільки способами насильства і сліпим наступом можна перемогти господарську й духову біду народа. Особливо молодь захоплюється такими кличами, бо вони їй по суті близькі. Супроти того треба проповідувати тайну хреста, велич морального геройства і Божі думки в терпінні. (Кардинал Фавльгабер: „Голоси вопіющі в пустині сучасности“, розділ VI. „Про сенс терпіння“).

ГУМОР У СТРАШНІМ ДІЛІ

„Дневник“ самовбийника.

У Львові скінчив самогубством через зачадження кравець Емануїл Томашевский, що мешкав при Галицькій Площі ч. 7. Два дні перед смертю казав напечатати 50 штук жалібних клепсидр. В них нікого більше не запрошував на свій похорон лише... магістрат і скарбову палату. Це свідчить, що Томашевский не в силі був сплатити магістратських і державних податків. На столі коло самовбийника найдено папір, на котрім він описував перебіг своїх останніх хвиль, від часу заткання печі та щільного замкнення вікон і дверий. Цей „дневник“ виглядає так: „11.15 год. я замкнув піч. 11.30 — Чую чад і дим. 11.45 — Докучає мені дим і гризе в очі, починаю засипляти. 12.00 — Почуваю себе ліпше і чую, що дим всякає в мій орґанізм, боюся смерти і вже хотівб я заснути вічним сном. 12.10 — Встав я, щоб побачити, чи піч добре заткана, покій повний диму. 12.20 — Заткало мені ніс, тяжко віддихати. 12.35 — Хотівб я вже бути братом трупа. 12.37 — Здається мені, що вже засипляю, а тимчасом беру олівець і пишу банялюки, руку опер я на чолі, а пульс бє, наче маятник великого годинника, „так-так“, чую, що з моєю головою щось не в порядку, не можу заснути, бо світиться лямпа. 1.13 — Пишу останні слова; хто має відвагу жити в теперішних економічних відносинах, той повинен мати відвагу вмерти, гашу лямпу, зачинаю направду засипляти. — Вище наведений „передсмертний дневник“ підписаний трьома буквами „Том“. Видно, не мав уже сили підписатися повним призвіщем. З тих записок видно, що Томашевский поповнив самогубство з нужди, не маючи роботи і засобів до життя. Таких самовбийників щораз більше.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Ситість — найбільший ворог духовного життя. „Бескид“ приніс на цю тему дуже гарну статтю, котру тут передаємо з малими пропусками: Розпочинаємо спасенний час Великого Посту. Сам Божественний Спаситель в евангелії повчає нас, на чім полягає піст і як його належить переводити. Належить так поступати, „щоби не люди бачили тебе, коли постиш, а твій Отець, що в тайні...“ Бо піст не є ціль сама в собі, лише середник до ціли. На це постимо, щоби красше розположити нашу душу до розважування вічних правд, щоб зі себе скинути тяжке бремя земних клопотів і жури, щоб відвернути нашу увагу від земних скарбів, а спрямувати її до висших небесних дібр, які ніколи не минаються. Два могутні середники подає нам Спаситель для поборення власти і впливу злого духа: піст і молитву. Ці дві річи ідуть завсіди разом, бо нема щирої і правдивої молитви там, де нема самоопанування, де нема успішного поборювання низької пристрасти, похоти очей та життєвої гордости. Правдиве піднесення духа до Бога, будування Божого Царства в душі, можливе лише о стільки, о скільки зможемо висвободитися зпід власти матерії і самим собі завдати насилля, бо „царство Боже силою здобувається“. Тому то католицька Церква завсіди високо цінила пости і горячо поручала і поручає їх вірним. Тягар, що вона його через те на нас вкладає, сьогодні легенький, його може нести кождий, а кому це приходиться тяжко, тому Церква йде на зустріч, удільоючи диспензи а то й цілковитого звільнення. Може християнин католик добровільно накладати на себе тяжкі умертвлення, так в часі церковного посту як і поза тим, це річ високо похвальна, однак передовсім повинен він перестерігати наказів Церкви. Бо, сповняючи хочби незначні діла в дусі покори, в лучности з Церквою і в підчиненню їй, надаємо тим дрібним ділам високу надприродну вартість. Правдива лучність з Богом можлива лише через Христа в Його Церкві. Найбільшою небезпекою для духовного життя є стан ситости і вдоволення дочасним добром. „Знаю твої діла — говорить Господь: ти ні холодний, ні горячий; о, коби ти був холодний або горячий. Але тому що ти теплий, а не горячий і не холодний, я викину тебе з моїх уст“. Для світа такий стан є ціллю пожадання, а ситий (теплий) чоловік тішиться поважанням у других. Колиж ходить о духовне життя, то такі люди мають дуже мало зрозуміння для ідеї Божого Царства на землі. На зверх вони сповняють все, щоби не стрінутися з ніяким закидом, стараються жити в мирі з другими, нікому не роблять нічого злого, щоби лише продовжити свій стан. Те, що світ у злі лежить, що християнин усе життя приневолений вести боротьбу проти цього зла в собі самім і поза собою як член воюючої Церкви, це для ума ситого і вдоволеного зі себе чоловіка недоступне. Цей стан ситости наніс вже чимало лиха Церкві і сьогодні наносить і тому поборювати його в нас самих та в других повинно бути нашою ціллю. Піст, умертвлення і покора це найкращі засоби, без котрих ні кроком не поступимо вперід. В назначений Церквою час Великого Посту починаймо від дрібних актів самовідречення. До цього маємо тисячі нагод в буденнім життю кождого дня, коли ходить про їду або напиток, курення тютюну, говорення про хиби других осіб, самохвальбу, критику наших зверхників, у приватнім життю і в обовязках, в ділах, словах а передовсім у думках і бажаннях, бо відси всяке зло бере свій початок. Ніде і в нічім не треба нам допускати вдоволення своїм бажанням, все і всюди свою волю підчиняти Божій. (п.)

Добрий спосіб

В Злуч. Державах є около 12 тисяч кат. церков. З їх удержанням було досить трудно. Одна з них задовжилася на 150 тисяч долярів. Грозила руїна. Для ратунку церкви заложено клюб (80 членів), що складали по 10 долярів місячно. Опісля заложено другий (125 членів по 5 дол. місячно). Справа ледви посувалася вперід. Тоді заложено новий клюб, якого члени вкладають до коверти зі своїм підписом 1 доляра що неділі і кидають до призначеної на це пушки. Прибуває що тижня 400 долярів. За 6 літ сплачено довг, тепер є фонди не лише на церкву, але і на школи і добродійні цілі. Сталий дохід має своє велике значіння. Звичай той принявся і поширився в цілій Америці. Творець того клюбу (Долляр-а Сундеи клюб) називається Франк М. Сулліван. І в нас вартаби над чимсь подібним подумати, хочби на маленькі розміри.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

У ЛЬВОВІ ВИКЛИКАЄ СЕНЗАЦІЮ вістка, що в часі парудневних нарад Народного Комітету (УНДО) той сам Д. Паліїв, котрий ще недавно вішав собак на автономістів, сам заявився за територіяльною автономією українських земель при Польщі. Проти тої зміни поглядів очевидно не булоби що зауважити, якби не аргументація п. Д. Палієва, про комізм котрої оповідають неймовірні річи. Річ ясна, що президія УНДО має обовязок, оповістити ту засадничу зміну вже хочби тому, що він має в руках щоденник, який у краю має опінію „лівого“, коли тимчасом його шеф-редактор показується рівно „правим“ як нпр. п. Кедрин з „Діла“.

Б. ПОСЛА ДРА ОСИПА КОГУТА засуджено на півтора року тяжкої тюрми з вчисленням 4 місяців слідчого арешту. Оборона зголосила касацію.

НА ЗАСІДАННІ СЕНАТУ була дискусія над проєктом військової кольонізації українських і білоруських земель. Сен. Ролле (ББ) заявив, що проєкт закону не поширює кольонізації, лише викінчує розпочаті осадничі праці. Сен. Павликовський відповів, що ніякі аргументи уряду не закриють дійсности. Згаданий проєкт ображує почування українського народу і заострює на будуче взаємини між обома народами. Українці не виступають проти кольонізації як польонізації але тому, що вона поглиблює зубожіння укр. населення, бо кожда нова оселя забирає землю щонайменше пятьом українським родинам.

СЕНАТОРКА КИСІЛЕВСЬКА (укр. клюб) забирала голос у справі законопроєкту про шкільний устрій. Вона говорила про незавидний стан укр. шкільництва, про неунормування правного положення укр. учительства і про те, що законопроєкт не згадує, що буде з українським університетом. Маршал сенату кілька разів переривав бесідниці промову, вкінці відобрав їй голос, заявляючи, що „відбігає від теми“.

Б. ПРЕМІЄРА ВІТОСА хотів отруїти затроєним медом верховинець зі Спитковець коло Раби Вижної. В листі до ред. „Ґосподажа Польського“ орґану ББ, цей верховинець повідомляючи про свій намір пише: Ліпше, щоби погиб один, ніж мавби він довести до загального нещастя. Справу віддано прокураторії.

ДО ЗАКОНОПРОЄКТУ ПРО ПОВНОВЛАСТЬ ДЕКРЕТУВАННЯ президента РП ввела соймова правнича комісія значні зміни. З закона вилучено: 1) суспільне законодавство, 2) можність підвищування істнуючих податкових ставок, 3) декретування законів про затягання заграничних позичок, 4) можність зміни статуту Польського Банку, 5) можність зміни декрету президента РП з 1927 р. про управильнення монетарної системи (справа більону). Дві останні зміни введено на предложення пос. Рибарского (н-д).

ДОВІРОЧНІ ПОЛЬСЬКО - ЛИТОВСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ ведуть у Варшаві литовські й польські діячі. Переговори мають півофіціяльний характер. В Польщі уважають, що тепер власне прийшла відповідна пора для таких переговорів, бо литовсько-німецький конфлікт створює пригожу атмосферу.

ІРЛЯНДСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ вибрав премієром уряду провідника республиканської партії, самостійника де Валєру.

ШВЕДСЬКА РАДА МІНІСТРІВ зібралася опівночі на вістку про самогубство великого промисловця Крієра й ухвалила внести до парляменту проєкт надзвичайного закона про мораторію для приватних фірм. Також парлямент зібрався вночі, щоб радити над тою справою.

НОВИНКИ

З віродостойного жерела довідуємося, що о. Бандера, через котрого 300 нашої шляхти в Бережниці, повіту калуського, львівської дієцезії, перейшло на латинство, зрезиґнував з уряду пароха. Нарешті!

Ходять слухи, що до наших людий у франції має виїхати як місіонар о. ґраф Ржевуский. Сам плян висилки туди нашого гр. кат. священика дуже на часі. Очевидно скорше трафивби до серця наших людий, бідних робітників, чоловік з українського роду, та видно, що між жонатим духовенством і між вдівцями не легко підшукати священика до праці на чужині, бо свої діти вимагають опіки. Отже желаємо успіхів о. Ржевускому.

Загальні Збори То-ва „Просвіти“ відбудуться у Львові 28. с. м. в салі Союза Ремісничих Цехів (ул. Костельна ч. 8, ріг Стрілецької Площі).

Збори Союза Українських Адвокатів відбулися у Львові в салі „Бесіди“ 12. с. м. Головою Союза вибрано Д-ра Костя Левицького, заст. голови Д-ра Мих. Волошина, до Виділу вибрані адвокати: Глушкевич, Ганкевич, Надраґа, Назарук, Паньківський, Старосольський і Щуровський.

У Старяві згорів дім, в котрім містилася читальня „Просвіти“ й кооператива.

В Мехіку замкнено на підставі протицерковного закону 260 католицьких церков і каплиць. Від тепер Мехіко матиме лише 24 святині, в тім 16 католицьких. (ПАТ).

Тернопільське „Міщанське Брацтво“ обходило ювилей 40-ліття істнування. Це найстарша орґанізація міщан Украиїців в Галичині.

В „Бригідках“ зайшли останніми часами дивні події. Завішено в урядуванні кількох вязничних дозорців. Ті вислали в своїй обороні меморіял до мін-ва справедливости. У відповідь на це завішено в урядуванні довголітного начальника тої тюрми Маєвського. Кілька днів пізніше завісили в урядуванні вязничого лікаря „Бригідок“ д-ра Швіґера за те, що він мав видавати неправдиві свідоцтва щодо стану здоровля вязнів.

Львівське староство ґродзке (дирекція поліції) незабаром перенесе свої бюра з вулиці Міцкевича до будинку б. самоврядного виділу при площі Смольки.

Штрайк гірників в домбрвському басейні триває дальше. Бере в нім участь 97 процент гірників. 20 днів штрайку спричинило вже три міліони золотих страт.

Підчас їзди на лещатах вбився 16 літний Бр. Бучковский з Перемишля.

Револьверовий замах виконав Юда Штерн в Москві на радника німецької амбасади Твардовського. Замаховця увязнено. Вже можна сказати, що се політичний замах.

Підземні потрясення почули знов мешканці с. Лупки к. Плоцка на Мазовші. Людність перестрашена, оповідає, що з витворених щілин вибухло полумя.

Столітний старець Лейзор Віґдорович у Винниках від 7-ох днів без перерви спить в ліжку, віддихаючи нормально. Цим випадком зацікавилися лікарі.

В пивниці І. Лібескінда в Бориславі наступив несподіваний вибух у хвилі, коли служниця зійшла туди зі свічкою. Вибух вирвав двері пивниці і вибив шиби. Дівчина сильно попарена.

Страшна забава дітий. Діти селянина Сальчинського в Щучині приглядалися, як родичі вбили і споряджували свиню. Кілька днів пізніше, коли родичі поїхали до міста, діти забавилися у „свинобиття“. 6-літний Антось вдарив 4-літну сестричку за її згодою кілька разів по голові і вбив її. Потім разом з братом покраяли сестру і трупа зложили до баняка та посипали сіллю. Мати вернувши до дому дістала атаку апоплєксії, батько збожеволів.

95-літний „молодий“. В с. Рибники, Сохачівського повіту оженився 95-літний Казимир Каліновський з 40-літною жінкою. „Пан молодий“ мимо 95 літ тримається знаменито, працює цілими днями і ніколи не хорує. Має також всі зуби.

Ліндберґ ще не віднайшов своєї дитини. Він навязав вже контакт з тими, що захопили його дитину і веде з ними переговори. Вони мають жадати, щоб повідомив поліцію аж 72 години по віддачі сина.

Човно зперед 2000 літ видобули з Чортівського озера коло Межирічча у Великопольщі. Човно зроблене з одного дубового пня, має 4.65 мет. довжини і 85 цм. ширини. Воно подібне до човнів вікінґів.

Офіційна статистика безробітних, як доносить польська преса, не відтворює дійсного стану безробіття. Більше зближені до правди статистичні дані Каси Хорих, які кажуть, що в останніх чотирох роках скількість убезпечених в Касі Хорих зменшилася о 700.000 осіб. Отже щонайменше тілько є безробітних, коли не більше.

НОВІ ВИДАННЯ

Роман Лукань ЧСВВ: ВАСИЛІЯНСЬКА ДРУКАРНЯ В ЗАПЛАТИНСЬКИХ УГЕРЦЯХ ПОВ. САМБІР. Відбитка з Літопису Бойківщини. Самбір 1931. Вел. 8^8, ст. 5.

Автор, василіянський клерик богослов, помістив свою коротеньку працю в Літописі Бойківщини, з якої зроблено окрему відбитку. Молодий письменник перечитав богато в тій справі, про котру пише, що видно з численних цитатів ріжних праць. У автора слідний талант до моноґрафій, з часом може він виробитися на доброго дослідника нашої минувшини. Цікаво булоб дослідити і те, як наш народ радо приймав книжки, які виходили з тої вандрівної друкарні. Розвідка ся в осібній відбитці дуже симпатична. (М. К.)

Біржа

ҐРОШІ: Ам. доляр 8.90 зол.

ЗБІЖЖА: Пшениця сел. 24.50—25, жито сел. 23—23.25, ячмінь на мливо 18.50—19, овес гал. 21.50—22, гречка на мливо 19—19.50, лен 33—35, коніпне насіння 28—30, лубин 15—16, озимий ріпак 30—31, гречана каша 35—37. Ціни збіжжа дещо підскочили.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кожлому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 20-50

КІНА

ПАЛЯС: „Циганські пісні“.
КАСІНО: „Трейдер Горн“.
СТИЛЕВЕ: „Маски Ервіна Райнера“.
КОПЕРНИК: „Кво вадіс?“
ЛЕВ: „Безіменні герої“.
МРАЖ: „Призначення“.
МАРУСЕНЬКА: „Кво вадіс?“
УТІХА: „Гаджі Мурат“.
ОАЗА: „Чотирьох а легії“.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 21 (519). Львів, неділя, 20 березня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 дол. Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Загальний страйк в Польщі

Криваві події в Живці.

ПАТ доносить: До однодневного страйку в Живці, котрий проголосила ППС, спробували навязатися комуністи. Товпа в силі 1000 безробітних хотіла силою вдертися до староства. По зазивах, щоб зібрані розійшлися поліція вистрілила в воздух. Не помогла і ся пересторога. Каміння з товпи зранило трьох поліціянтів. Тоді поліція стріляла в товпу. Один з демонстрантів убитий, 4 ранені. — Пізніші вісти доносять, що один з них умирає.

Криваві події в Кракові.

В Кракові на площі Щепанській з товпи демонстрантів зачали кидати каміння в поліцію. Град каміння був такий, що один офіцир поліції й кільканацять поліцаїв контузіовані в голови, груди, руки і ноги, кількох ранено в голови. В часі ліквідування демонстрації контузіоновано й кількох демонстрантів. На Клепарськім ринку в Кракові від стрілу з товпи зранений 16-літний Павло Дудзік помер у шпиталі. Увязнено ряд інтеліґентів.

Нова держава в Азії

Як виглядало торжество в її столиці.

Б. цісар Пу-Їі вїхав з жінкою у місто Чанчун, прибране в пестрі матерії та в манджурські й японські прапори, серед звуку труб і барабанів. Переїхав попід тріюмфальну браму й удався до будинку міської ради. В парадній салі, котрої стіни закрито жовтою матерією, стояв приготований для нього трон, а біля нього двома рядами стояли представники манджурської й японської адміністрації. Молодий Пу-Їі сів на троні і дав знак свому майстрови церемоній. Той зачав відчитувати престольну промову, написану на довгій ленті.

Престольна промова Пу-Їі (Сюанґ-Тунґа).

„Людство повинно шанувати добру волю і любов. Но міжнародна ворожнеча спонукує нації шкодити одна другій задля власної користи. Тоді добра воля і любов тратять свою силу. Я хочу, щоби мій нарід ужив добрих учинків, доброї волі й любови, уникаючи расової ненависти й міжнародної ворожнечі. Тільки так може бути знов установлене старе правління мудрих монархів у щасливім краю. Весь мій нарід повинен стреміти до тої ціли."

Як правитель Манджурії витався з урядниками.

Коли скінчено читати престольну промову, Пу-Їі зійшов з трону і помалу підійшов до китайських урядників, котрі тричі поклонилися йому до самої землі. Відтак поклонилися йому низенько також представники Японії. Пу-Їі відповів уклоном одним і другим, надів на голову циліндер і вийшов з престольної салі в товаристві свого майстра церемоній. Більше не показувався. Його майстер церемоній заступав його в дальшім торжестві.

Японці дальше сунуть до границь СССР

Лондонські дневники доносять про марш японської дивізії в Манджурії, спрямований до залізничої стації на пограниччі Манджурії й СССР. Японський літак кружляв уже над радянською стацією Пограничная. Совітські літаки примусили його осісти. Напруження між Японією і СССР постійно росте.

Гіндуські парії дістали рівноправність

З Індії доносять: Між Гіндусами з упривилеєних каст і Гіндусами з упослідженої касти т. зв. паріїв наступило важне порозуміння. На основі того порозуміння парії зреклися жадання власної виборчої курії. Зате Гіндуси з упривилеєних каст запевнили паріям відповідну скількість мандатів. (ПАТ). А в Галичині на се ще не заноситься. Тут дальше істнують горожани двох кляс.

Фінансове потрясення Швеції

„Сірниковий король", відомий шведський фінансіст і промисловець, Івар Крігер, поповнив в Парижі самогубство по повороті з Америки. Причина самогубства нервовий розстрій з приводу фінансових труднощів. Крігера вважали одним з найбогатших людий світа. На вістку про самогубство Крігера наступив катастрофальний упадок курсу акцій його треста. В цілій Швеції потягне це за собою далеко сягаючі зміни.

1028 км. піхотою в пошукуванні за працею

М. Мельник, зарібник з Калуша, вийшов перед трьома місяцями шукати праці. Піхотою перейшов дорогу Калуш - Кути - Косів - Печеніжин - Надвірна - Станиславів - Галич - Поморяни - Бережани - Золочів - Броди - Дубно - Рівне - Сарни - Лунинець - Молодечно - Барановичі - Ліда - Вильно. Тепер Мельник у Воронятині. Праці досі не найшов. Таких блукаючих тепер богато.

Понад 300 міл. річно переплачуємо за вуголь

Сенатор Павелец (ББ) сказав в сенаті м. і. й таке: Власники вуглевого промислу („вуглеві барони") тягнуть занадто великі зиски. Кошт власний тони вугля виносить 15 зол. На внутрішнім ринку продається тону по 40 зол. льоко копальня. Отже населення держави платить до кишені „баронів" 325 міліонів золотих річно! В таких обставинах є лиш один вихід: Уряд нехай задекретує, що вуголь льоко копальня має коштувати 20 зол., т. зн. 25%-овий зиск баронам. Таке зарядження потрібне для запевнення плянової господарки вуглем, бо уряд не може терпіти дальше тих відносин на Гор. Шлеську, які є тепер.

НІХТО ВАМ НЕ ПОМОЖЕ, коли самі не поможете, тому складайте свої ощадности

в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР"
4 у Львові, вул. Руська ч. 20. 20-х

ПОЧТА І ПУБЛИКА

Нові важні приписи.

Львівська Дирекція Почт і Телеграфів оповіщує таке:

В звязку з підвишкою почтової тарифи, котра обовязує вже від 15 жовтня 1931 р., трапляються тепер надто часті випадки, що надавці, а зокрема фірми й торговельні інституції, промислові заклади а також приватні особи долучають до одної збірної, звичайної або порученої, листової посилки або пачки більшу скількість листових замкнених або отвертих посилок, адресованих до ріжних осіб в певній місцевости і висилають ту збірну посилку під адресою одної особи в тій ціли, щоб та особа доручила посилки, що містяться в тій збірній посилці, поодиноким адресатам в місци призначення. — Роблять се надавці в тій ціли, щоб або зовсім не платити почтових оплат за ті окремі посилки, або щоб надати ті посилки на почту в місци призначення адресатів за нижчою оплатою, а то по нижчій тарифі, яка є для місцевих листів. — Деякотрі надавці висилають того роду збірні посилки навіть поминаючи почту а то через кондукторів або керманичів самоходів або через професійних посередників, котрі транспортують ті посилки фірманками або залізницею.

Щоб дотичним надавцям заощадити прикрих наслідків, перестерігається публику перед подібним вкорочуванням почтових доходів, бо збірне висилання посилок є каригідним нарушенням арт. 5 закону з дня 3 червня 1924 р. про почту, телеграф і телефон, котрого одноцільний текст оповіщений в Д. З. П. Р. ч. 12 з дня 14 лютого 1931 р. поз. 57.

По думці арт. 32 того закону Почтова Управа в кождім окремім випадку, коли буде стверджене висилання збірної посилки, звертається до суду, щоб суд почав карні кроки проти того, котрий провиниться проти постанов згаданого артикулу закону.

Крім того в богатьох випадках стверджено, що надавці вживали до франкування листових посилок значків, котрі вже раз були вжиті, зі слідами відтиску почтової печатки або таких, на котрих ті сліди намагалися усунути через змивання або радированнй, а також значків зліплених з частич, що походили зі значків, котрі вже раз були вжиті. Також і в такім випадку Почтова Управа вносить у кождім окремім випадку проти винного карне донесення за обман.

Вкінці стверджено, що деякотрі надавці, щоб заощадити собі видатку на тарифове офранкування листа або почтової картки, оплачують їх як друки, поміщуючи на них напис „Друк", при чім листи надають в отвертім виді, хоч та посилка не має прикмет друку. Наслідком того таку посилку вилучається від почтового транспорту, або коли вона через помилку дійде до місця призначення, то на неї накладається бракуючу ріжницю порта в подвійній

висоті, котру то квоту в разі недоручальности посилки стягається від надавця. Президент Мошоро.

На отсе Оповіщення Дирекції Почт і Телеґрафів українська преса не звернула зовсім уваги. Польська преса напечатала його п. з. Проти почтових обманств. Заголовок такий не відповідає вповні наведеному оповіщенню. Бо про обман оповіщення говорить тільки в тім випадку, коли надавець уживає до франкування листів ужитих уже раз почтових значків. За те у всіх інших випадках є не обман, але обходження почтових законів, що також наражує винних на кари. Причина такого поступування публики лежить не так у свідомім нехтованні почтових законів, як у незнанню тих законів. З другого боку ляконічне Оповіщення Дирекції Почт і Телеґрафів може викликати серед публики певне непорозуміння. Тому не буде зайвим пригадати широкому загалови найважніші постанови почтового закону.

Як згадано в Оповіщенні, закон про почту, телеґраф і телефон, що тепер обовязує, походить в своїй основі з дня 3 червня 1924 р. Його текст зі всіми пізнішими змінами оповіщено востанне в „Деннику законів ПР“ з 1931 р. ч. 12. До справ, що порушені в Оповіщенні, відносяться слідуючі параґрафи того закону:

§. 1. Закладання, утримування й експльоатація почтових, телеґрафічних і телефонічних уряджень, є виключним правом Держави. — Владою, що покликана до виконування того права, є Міністер Почт і Телеґрафів. — В розумінні сього закону, о скільки не зазначено інакше, вислови телеґраф і телефон означають також радіотелеґраф, радіотелефон, радіофон.

§. 2. Право державної виключности що до почти обіймає зокрема принимання, пересилання і доручування:

а) листів і почтових карток;

б) часописий і видавництв, що виходять найменш 12 разів у році.

Отся постанова торкається також того роду посилок, що походять із заграниці.

§. 3. Постановам арт. 2 не підлягають:

а) листи як замкнені так й отверті, часописи й видавництва, пересилані через окремого післанця, о скільки ні той, що посилає, ні той, що несе, не займаються професійно збиранням, переношенням і доручуванням тих посилок, а післанець переносить або перевозить листи, часописи і видавництва тільки від одної особи і, вертаючи, не забирає таких посилок для інших осіб;

б) часописи і видавництва по році від їх видання.

§. 4. В границях тої самої місцевости дозволено висилати замкнені й отверті листи через окремих післанців; одначе не вільно без особного дозволу Міністра Почт і Телеґрафів отвирати установи для розсилки згаданих посилок. — Розсилка часописий і видавництв в границях тої самої місцевости або в границях 15 кільометрів від місця видання не підлягає застереженню на річ Держави.

§. 5. Листів, як замкнених так і отвертих, що походять від ріжних осіб або заадресовані до ріжних осіб, не вільно посилати як збірну посилку без огляду на се, чи її перевозиться почтою, чи іншим способом.

§. 6. Поза чинностями, що застережені для виключности (арт. 2), Міністер Почт і Телеґрафів має право розширити діяльність почти на пачки й інші предмети, що надаються до почтового транспорту, на перевіз осіб та їх баґажі як також на переказування гроший.

§. 29. Винний принимання, пересилання або доручування предметів, що вичислені в арт. 2, а не виняті зпід права державної виключности в арт. 3, буде караний гривною до 1000 золотих, оскільки даний чин не становить після карних законів проступку, за котрий грозить острїша кара. — Коли винний допускається чину, згаданого в першім уступі того артикулу, заводово, буде караний арештом до одного місяця і гривною до 1000 золотих, або одною з тих кар.

§. 30. Хто нарочно перешкоджує державним орґанам виконувати контролю згідно з отсим законом, коли даний чин після карних законів не становить проступку, за який грозить острїша кара, буде караний арештом до одного місяця і гривною до 1000 золотих, або одною з тих кар.

Орікати мають повітові суди (мирові).

§. 32. Хто переступить постанови арт. 5, арт. 8 уступ 3, арт. 11, арт. 12, арт. 21 уст. 2 і 3 й арт. 27 отсього закону, оскільки то переступлення після карних законів не становить проступку, за який грозить острїша кара, буде караний гривною до висоти 5000 зол.

Орікати мають повітові суди (мирові).

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

12. Темні тіни і яркі світла в історії нашої Церкви.

В 7-ій частині моєї праці написав я, що в сих часах дразливого націоналізму треба вияснити, чому в нас не було своїх сил до переведення реформи і треба було ті сили взяти від Єзуітів. Думаю, що я вже досі виказав се бодай у деякій мірі. Тут хочу ще вказати на дуже важний факт, а саме на те, що ми тоді, то є перед самою реформою, дійшли були в найтемніший період історії нашої Церкви і той період розуміється кидав ще свої тіни, хоч реформа Чина вже розпочалася.

Яких 20 літ перед реформою нашого Чина становлять найтемніший період в історії нашої Церкви. Були ще сумніші часи в нашій Церкві перед унією, коли розвал Церкви а властиво ерархії був більший. Та се було в нас за часів схизми. Ще на початку XVI ст. на соборі Виленськім 1509 р. ухвалено ряд постанов і дисципліну для духовенства. Ось вони: Кандидатам на владицтва й архімандрії заборонено „підкупляти-ся“ на ті посади, бо видно були такі випадки; епископи мали правильно збиратися на собори; від постанов собора не відступати під нічиєю пресією, хочби й самого короля, під загрозою деґрадования[49]). Від новопоставленого єрея не вимагалося знання теольоґії ні навіть катехизму, а лиш „маєтъ тотъ новопоставленый всегда на божіихъ святыхъ литургіяхъ євангеліе чести, гораздо присмотрѣвати, абы чолъ (читав) не спѣшно, зналъ бы статѣи и узгласы; и на заутреняхъ и на вечерняхъ тотъ же новоставленый абы говорилъ псалтырь и псалмы и каноны и церковное каженье зналъ и все дѣйство священическое“[50]). Вже з того видно, що се було за „духовенство“. Монастирськими добрами завідували тоді світські люде, патрони присвоювали собі часто їх маєтки. І так, кн. Санґушко при заміні Мілецького монастиря дав два монастирські села новому патронови а трете лишив у своїх руках. Взагалі у православних були великі надужиття; не було писаного церковного права і панував великий нелад. Епископи супроти духовних, аби їх наклонити до порядку покликувалися на приклад латинської церкви. При наданню епископій, князі брали богато грошей. Симонія була явна. Були підкупства при обсаді парохій, а ще більші при обсаді епископій. Єпархією пинською правив луцький підстароста Русин Берестецький кілька літ та так і вмер не висвятившися; таксамо його заступник на катедрі Іван Борзобогатий-Красенський також не хотів святитися. Аж коли митрополит оголосив „неблагословенну грамоту“ на нього, тоді він висвятився. Король Жиґмонт Август надав володимирський монастир шляхтичеви Войні-Оранському, що адміністрував його не приймивши свячень, аби той тримав лише духовного вікарія. В хвилі опорожнення катедри знаходилося кілька кандидатів з королівськими грамотами і тоді претенденти фізично билися за катедру. Володимирську катедру займив пан Іван Борзобогатий-Красенський. Та грамоту на ту катедру дістав також владика Теодозій Лазовський і вислав до Володимира свого післанця з жаданням аби йому віддали владицтво. Але й син пана Івана Василь пильнував катедри батька. Счинилася бійка. Владичий замок здобувало 200 людей кінних, 300 піших й артилерія. Ватаги епископа Лазовського дійшли числом до 2500 люда. Чимало людей убито, катедру знівечено гарматами й аж так правосл. епископ Лазовський здобув катедру. А Борзобогатий здобув пізніше архімандрію в Жидичині і викинув з неї епископа Грека Теофана. І таких історій повно в XVI ст. Се було випливом загального упадку церковного життя бо і в Поляків було подібно, особливо в реформаційній добі. Моральне зіпсуття було в той час загальне, тільки католицька Церква вийшла скорше з упадку бо все таки була здоровіша. І Поляки мали своїх Уханських, Зебжидовських (перший холмський, другий краківський католицькі біскупи), про яких говорили, що вони не мали ніякої релиґії ні віри. Про православних епископів говорить Копистенський в Палінодії, що епископські і митрополичі столиці засідали люди не гідні, на ганьбу й сором та гріх, не люде з монастирів, в безженнім житті випробовані, але просто від ріллі або від жовнірського ремесла, при тім неуки й великі простаки, зі святим письмом не обізнані. „Не знати, пише Копистенський, де пресвітер бував частіше: в коршмі чи в церкві“. Ще гірше пише Іван Вишенський[51]).

Латинське духовенство по Тридентськім Соборі, а польське ще по Пйотрковськім синоді 1551 р. зреформувалося і скорше піднеслося. Наше жило дальше низько і під оглядом моральним і інтелектуальним. 1583 р. епископ Борзобогатий запечатав в Луцьку всі парохіяльні церкви (числом сім) тому, що священики не хотіли заплатити йому датку, якого він жадав від них. Львівські братчики грозили, що перейдуть на латинство, „аще не устроитъ ся церковное развращеніе“[52]).

До Київа приїздив 1588 р. царгородський патріярх Єремія, а до Львова антіохійський патріярх Йоаким, але вони вносили ще більший заколот в церковне життя, бо піддавали духовенство контролі брацтв. З замішання й анархії уратувала нашу Церкву унія. Найбільше зробив для нашої Церкви митрополит Рутський († 1637 р.), з кальвінського роду. Вже за него зрівналася наша Церква з латинською. Таксамо богато для блеску нашої Церкви зробив св. Йосафат так через свою геройську смерть як і через орґанізацію духовенства. По них дуже богато до слави нашої Церкви причинилися епископи Мороховський і Терлецький. В XVII ст. наша Церква піднеслася дуже високо. Також під оглядом територіяльним поширилася тоді наша унія дуже далеко. В XVII ст. маємо крім

[49]) М. Грушевський. Історія Руси-України, т. V, ст. 466.
[50]) М. Грушевський. Іст. Руси-Укр., V, 479.
[51]) М. Грушевський: V, ст. 497.
[52]) V, ст. 504.

св. Йосафата ще й других героїв-мучеників. Василіянина Грековича втопили козаки отамана Тискиневича в Дніпрі, невідомого досі з імени уніятського священика вбили козаки 1626 р. в Молчанах. Таких випадків було більше. В XVIII ст. заблестіла наша Церква і відбуттям Синоду в Замостю 1720 р. за епископа Льва Кишки і мученичою смертю Василіян в Полоцьку, Умані та Лисянці. Також і в XIX ст. має наша Церква такі світила як кардинал Михайло Левицький[53]) і епископ номінат Калиський. Кардинал Левицький високо цінив честь оказану нашій Церкві Христовим Намісником, тому в своїм завіщанні помістив отсі гарні слова: „Останнім моїм зітхненням є подяка і молитва, щоб Бог зволив удержати Його Святість на довгі літа щасливого правління католицьким світом й учинив, щоби св. Отець оглядав тріюмф правди і католицької єдности на цілій кулі земській"[54]).

Період блеску нашої Церкви, започаткований св. Йосафатом, Рутським і Терлецьким, відновлений в XIX ст. за кардинала Левицького й епископа номіната холмського Івана Калинського, який помер мученичою смертю у Вятці 1866 р., вивезений туди Москалями, завершився канонізацією св. Йосафата в Римі 1867 р. І по тім році н а г л о зачалися найтемніші дні в історії нашої уніятської Церкви, час численних апостазій і упадку католицького духа. Називаю той час найтемнішим тому, бо тоді в Австрії ніхто не переслідував нашої віри й обряду, як се було в Росії, а в нас так скоро забули на канонізацію мученика за св. унію, на честь нашої Церкви і народу при номінації митр. Левицького на кардинальство; і найтемніший той час ще й тому, що наше духовенство в значній части підпомагало тирана унії, царського посіпаку Черкаського і Берга і Сімашку. Не зважало на зойки мучеників на Підляші і в Холмщині, не звертали уваги на крик крови переслідуваних, а стануло по стороні ката й опустило службові позиції та перейшло до ворога. Наше духовенство в значнім числі (97!) зробило в XIX ст. так, як та часть війська, що видячи як неприятель масакрує його братів з другого полку, якраз тоді переходить на сторону ворога. Коли наші переслідувані за унію священики з Холмщини втікали до Галичини, їх тут наші епископи не приймали до наших дієцезій якби яких заповітрених і вони мусіли бути то учителями то приймали їх на сотрудників п о л ь с ь к і парохи[55]).

У нас гоненим за віру братам не давали місць. Дух схизми під покривкою чищення обряду „з латинських домішок" повіяв у нас. Що се була за страшна в наслідках язва, нехай посвідчить отсих кілька фактів. Наші священики викидали з церкви монстранції, дзвіночки, забороняли клякати перед Найсв. Тайнами, запускали бороди і зачали носити православні ряси, словом йшли явно за вказівками російського православія[56]). Малося враження, що схизма в Холмщині насаджувана насильно, пересякає в нашу Галичину д о б р о в і л ь н о через наше духовенство — і се власне було тим страшніше. Ґрунт тому страхіттю підготовив уже наш львівський митрополит Григорій барон Яхимович, перенятий націоналізмом більше ніж ідеєю Церкви. А по нім сів на митрополичім престолі такий самий митрополит, Литвинович. Той щоб піддобритися австрійському урядови видавав посланія навіть по німецьки, а підчас канонізації св. Йосафата в Римі демонстративно вийшов з церкви, бо — проповідь мав Поляк о. Кайсевич, хоч той Поляк лиш величав нашого мученика.

Папа Пій IX булею „Амантіссімус" з 8 квітня 1862 р. взивав наш епископат до чуйности над удержанням єдности віри, бо серед таких обставин появилися були симптоми байдужности для католицької Церкви, з чого користав ворог і насаджував духа схизми. Чуйний Пастир католицької Церкви Пій IX в пастирськім листі „Омнем солліцітудінем" з 13 мая 1874 р. другий раз відзивається до наших епископів і в тім письмі ганить восточний звичай, що духовенство дбаючи про новости, відважується самовільно зміняти і переіначувати наші св. обряди, від непамятних часів похвально приняті або й урочисто затверджені св. Апостольським Престолом. Дальше Св. Отець осуджує інтрузів Войціцького[57]) і Попеля[58]), хвалить наших Холмщан і взиває наших епископів в Галичині, точно перестерігали літурґічних порядків затверджених Апостольською Столицею, або принятих за її відомом і без її супротивлення, цілковито забороняючи зміни. Далі пише Св. Отець, і щоб епископи поручили парохам під найострішими карами строго придержуватися всяких канонів виданих в тій справі особливо Синодом Замойським, бо ходить тут про річ великої ваги, про спасення душі, к о л и н е п р а в н і з м і н и д о в о д я т ь д о н а й б і л ь ш о ї н е б е з п е к и к а т о л и ц ь к у в і р у, св. унію Русинів. Тоді митрополит Сембратович і епископ Ступницький заборонили заводити зміни в літурґії. Одначе того папського листу, помимо приказу, в богатьох місцях наші священики не оголосили. Їх зносини зі зрадниками віри на Холмщині тривали далі. „Слово" було тоді якби євангеліем для многих наших священиків, хоч воно безлично писало, що так довго тримаємося унії, як довго буде вимагати наш п о л і т и ч н и й інтерес. А Наумович у „Слові" захвалював явно православіє. Було очевидно, що весь той страшний розвал насаджує ворожа рука — і мимо того той руїнницький рух не припинявся. На домір злого наші священики, посли до державної ради, канонік Антін Петрушевич, Іван Озаркевич парох Болехова, Теофіль Павликів парох Успенської церкви у Львові, Шведзіцький парох св. Пятниць, о. Красицький, о. Др. Гавриїл Крижановський, о. Заклинський, о. Ігнатій Галька і Наумович голосували разом з соціялістами за приняттям в парляменті проекту, ворожого Церкві. А наша тодішна церковна влада дивилася навіть на такі річи майже крізь пальці. О. Заклинський мав у соймі 28. III. 1876 р. навіть промову проти холмських священиків!...

Латинський епископ Пельчар написав про згаданих каноніків і священиків отсі слова: dowiedli, że stracili nietylko wiarę, ale i wstyd.[59])

Правда, це осуд Поляка, але осуд очевидно правдивий.

На підставі наведених тут фактів, уважаю період 20 літ перед реформою Чина найтемнішим періодом в історії нашої Церкви. За православія до унії 1596 стояла наша Церква найгірше також в останних літах. З того виходить, що реформа була конечна не лише для Чина але й для всеї нашої Церкви, та що зі світського духовенства не можна було знайти нікого для реформи Чина, бо орґанізм Церкви був хорий і сам себе лічити не міг.

Реформу духовенства св. Апостольський Престіл слушно зачав переводити зміною митрополита Сембратовича й усуненням двох каноніків[60]) Малиновського й Івана Жуковського. Річ ясна, що такий клєр як був тоді наш перед реформою Чина 1882 р., був нездатний до реформи Чина, бо сам, почавши від капітул, потребував реформи. Віднову Чина могли перевести лише монахи. А що з Василіянами тоді не було також добре, тому одинокі були Єзуіти. І вони піднялися того діла. Тепер уже хіба ясно, що людьми з нашої нації діло перевести було неможливо, бо не було ким його переводити. Наша суспільність була перенята нездоровою атмосферою, на котру складалися: лібералізм, нездоровий націоналізм і схизматицькі симпатії.

В усім тім, що ми тут представили, найдивніше виглядає скорість, з якою наша Церква хилилася до пропасти. Се викликав по части похід російських військ через Галичину в 1849 р. (на Угорщину), в части політична супремація Поляків над нами по 1867 р. Тоді думка провідників нашого народу, замість скріплятися внутрі й готовитися до опору, звернулася на схід не тільки політично але й під церковним оглядом. Можливість такого скорого наближення до моральної руїни повинна бути нам пересторогою і в наші дні.

о. М. К а р о в е ц ь ЧСВВ.

---

[53]) Михайло Левицький * 1774 р. на Покуттю. Походив з дрібної шляхти. Теольоґічні студії скінчив у Відні, висвячений 1798 р. В р. 1808 зістав каноніком у св. Юрі, 1813 епископом в Перемишлі. По смерти Ангеловича став в р. 1816 митрополитом й управляв митрополією 42 роки (до 1858). Належав до перших людей в краю, знав відносини на ціс. дворі у Відні, був 1815 р. на віденськім конґресі. Кілька разів їздив на чолі депутацій з Галичини до цісара. Засідав довгий час в соймі. Він перший підніс, щоб науку релиґії викладали в школах по українськи. В тім часі зачалася російська і протицерковна аґітація в Галичині, щоби тому запобічи ВПреосв. Левицький видав славний пастирський лист про примат Папи. 1844 р. Мих. Левицький був одиноким досі у нас примасом Галичини, отже мав першенство перед латинськими епископами. В р. 1856 іменував його Папа Пій IX кардиналом пресвітером. Була се новість в житті нашої Церкви, бо ще від кард. Ізидора і Бессаріона не було у Східній Церкві кардинала. Митр. Левицький помер 14 січня 1858 р. в Уневі, де і похоронений. Encyklopedja Kościelna, т. XXIII—XXIV, ст. 310.

[54]) Pius IX i Polska, napisał Dr. Józef Sebastyan Pelczar, biskup przemyski o. ł. Miejsce Piastowe, 1914.

[55]) Священик Яків Заткалик був учителем в Язлівци. Перше був парохом в Свірні, вигнаний до губ. Олонецької вспів утічи з дороги; о. Еміліян Власевич парох Лосинця на Холмщині, був учителем в Олешичах; о. Теодор Теляковський, парох з Рогова, учителем при взірцевій школі у Львові; о. Александер Старкевич б. катихит в Білій на Підляші, був сотрудником при польській парохії в Белзі і богато інших. Гл. Ліковский: Dzieje kościoła unickiego na Litwie i Rusi; Познань, 1880, ст. 493—495.

[56]) Гл. Передсмертний твір Пельчара про Пія IX з 1914, ст. 160.

[57]) Йосиф Войціцький, найтемніша креатура в Холмській консисторії, з кн. Черкаським причинився до усунення еп. Калинського і присвоїв собі уряд ректора семинарії в Холмі. Був суспендований а по вивезенню еп. Калинського цар іменував його адміністратором дієцезії. Ruś Chełmska, X. Emil Bańkowski. Львів 1887, ст. 71.

[58]) Маркил Попель, ґімназійний катехит в Тернополі, апостазував і був епископом в Холмі, їздив 1875 р. до царя з поклоном і подякою. (Гл. „Уніятская депутація изъ Холмской Руси", портрети Галичан-апостатів у Батюшкова: Холмская Русь, С. Петербургъ, 1887, ст. 209.).

[59]) Pius XI i Polska. Dr. Józef Pelczar. Miejsce Piastowe, 1914.

[60]) В Шематизмі Клеру за 1882 р. є каноніки Малиновський і Жуковський — а вже в 1883 їх нема, нема також митрополита Йосифа, хоч вони всі три ще жили.

(Далі буде).

Японія має рішати справи Азії

Совітська преса містить комунікат інформаційного бюра про засідання президії правлячої японської партії „Сеюкай" при участи японського премієра. На засіданні член президії партії Уєхара виступив з внеском, що Японія повинна стреміти не лиш до вирішення всіх справ звязаних з Китаєм, Манджурією й Монґолією, але також всіх питань, звязаних зі Східною Азією, між ними і справи рибної концесії на північних водах і вкінці підніс потребу військового забезпечення рибної концесії. Внесок Уєхари принято о д н о г о л о с н о. „Ізвестія" додають до цеї постанови, що вона є лиш претекстом до великих імперіялістичних плянів Японії. Японія на підставі удачних оружних спроб в Манджурії й Шангаю схоче спробувати щастя й на північних водах.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

Політичні проблєми

Здоровий корм.

З приводу Відкритого Листа Дра Яна Бобжинського).*

„Ogólne podstawy tego konserwatyzmu, w myśl którego rozwijać się winna niezłomnie nasza współpraca. czy równoległa praca, polegają — jak wiesz dobrze — na czterech momentach: religji katolickiej (підчеркнення наші), rodziny, prawa własności prywatnej i trzeźwej polityki realnej. Dodam do nich punkt piąty: umiejętność niezrażania się przeciwnościami dnia i przenoszenia się ponad nie, z myślą, skierowaną niezachwianie ku pewnym, jasno określonym, a możliwym do osiągnięcia celom“.

Так пише п. Бобжинський.

Хто слідив за тою пропаґандистичною працею, яку від кількох літ проробила наша новозорянська ґрупа, той знає, що всі ті точки пропаґуємо серед української суспільности вже давно перед появою Відкритого Листа п. Бобжинського. Пропаґуємо весь час у „Новій Зорі“ і в окремих виданнях. На те пішли останні літа праці таких наших діячів як пок. В. Охримовича і пок. С. Томашівського, котрі брали участь в численних засіданнях нашої новозорянської ґрупи, на яких укладано напрямні нашої ідеольоґії й діяльности[1]). До якої міри ясно означені вже в 1928 р. були цілі української політики, яку ми пропаґуємо в межах польської держави, свідчить стаття поміщена як редакційна за моєї редакції під заголовком „Найважніша політична задача нашого сучасного покоління“[2]). Та стаття зачинається так:

„Яка вона, ся задача? Вибороти політичну, культурну й господарську автономію українських — під історичним й етнографічним оглядом — земель при Польщі. Наше сучасне покоління не має нищої важнішої місії. Від висліду, чи і як воно сю місію виповнить, залежатиме його історичне значіння — його слава або його ганьба.“

До тої статті додана спеціяльно роблена мапка. В навязанні до неї говориться в тій статті м. ін. ось що:

„Означення подібної границі вимагає дуже подрібного підготування і мусить бути вислідом компромісу ріжних чинників. Взявши за підставу отсю схематичну межу, одержуємо відокремлену територію, що в неї входять три теперішні південно-східні воєвідства: станиславівське, тернопільське і волинське в цілости, львівське в більшій половині (більше-менше по Сян, як за австрійських часів Сх. Галичина), таксамо більша половина поліського та скравок люблинського. Все те разом дає приблизно 115.000 кв. км., себто тільки, що прим. Болгарія, більше ніж Угорщина, Португалія, втрое тільки що Шпайцарія і т. ин. Всеї людности на сім просторі булоби приблизно 7 міліонів (тепер уже більше), себто приблизно як у Швеції, Португалії, а вдвоє тільки що в Данії, Фінляндії і т. ин. З того Українців булоб яких 5 міліонів, Поляків 1.2, Жидів 0.8. Історично, географічно й культурно вся область розпадається на дві більше-менше рівні частини: південну — Галичину і північну — Володимирію. Перша має густіше населення і крім хліборобства займається промислом; друга рідше заселена й живе виключно з хліборобства й лісового господарства. Осередком усеї области, під кождим оглядом першим, є очевидно Львів — столиця й осідок (будучого) уряду й сойму автономної Галичини-Володимирії“. (На зразок автономії, яку в Польщі вже має шлеське воєвідство на підставі статута з 15. II. 1920 р).

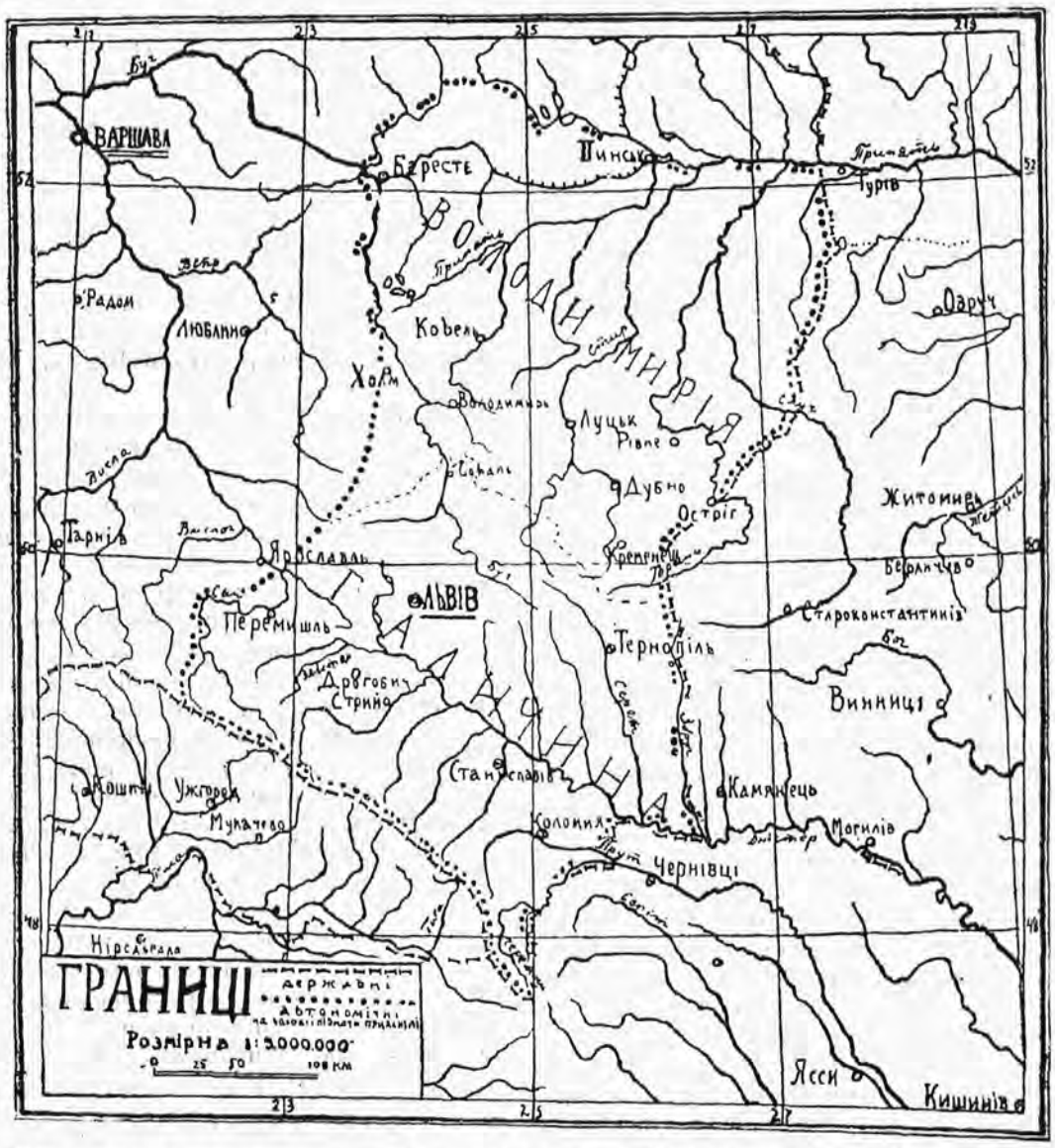

Ось та історична й фактична підстава нашої тверезої й реальної політики, котра не зражується противностями днів і цілих літ і підноситься понад них з думкою, непоколимо спрямованою до певних, ясно означених і можливих до осягнення цілий. Ся підстава одинока реальна не тільки для української політики в межах Польщі, але й для далекосяглої польської політики: 1) в відношенні до міліонів польських горожан, що замешкують українську територію в Польщі, 2) в відношенні до десятків міліонів українського народу поза межами Польщі, 3) в відношенні до забезпечення істнування, розвитку й великої будучности також польської держави з рішаючим голосом в середній і східній Европі.

Ще ясніше: кажемо незасліпленим шовінізмом Полякам ясно й отверто: Підготуйте ґрунт до того, щоб дати нам добровільно як горожанам Польщі можливість націон. розвитку в межах польської держави, на нашім споконвічнім ґрунті нашої старої Галицько-Волинської Держави. Дайте нам добровільно те, що Велико-Британська Імперія дала добровільно поконаним Бурам в Африці і що хоче дати навіть ріжним неграмотним племенам в Індії. Тоді ми будемо мати при чім стояти всею кровю серця свого і всім запалом духа свого. Без обопільного, компромісового полагодження української справи в межах польської держави — показування нам української держави над Дніпром уважаємо смаленими дубами.

А чому, про се поговоримо в слідуючих частинах сеї відповіді.

Др. Осип Назарук.

*) Гл. „Н. Зоря“ чч. 13 і 15.

[1]) Тут мимоходом зазначимо, що автор в журналі „Дзвони“ за січень, 1932, укритий під криптонімом М. Д-ич, у некрольоґу присвяченім пок. В. Охримовичеви, минається з правдою кажучи, що пок. В. Охримович в нац. дем. таборі до смерти репрезентував чинник творчої та відвічальної праці. Таке вводження в блуд своєї суспільности може полягати або на недбальстві в зібранні інформацій про діяльність покійного або на свідомім бажанні, затерти еволюцію поглядів покійного. Про відхід пок. В. О. з табору УНДО ми свого часу писали в „Н. Зорі“ й можемо се доказати.

[2]) Гл. „Н. Зоря“ ч. 24 з 1. IV. 1928. Ту статтю писав пок. С. Томашівський по устійненні наведених в ній думок на цілім ряді засідань нашої ґрупи, в котрих брав участь м. ін. пок. В. Охримович.

ПІД ВЕСЕЛУЮ ХВИЛИНУ

Чи молодь повинна здобувати патенти?

Дорогий Дмитруню! Ми не сподівалися, що так скоро доведеться нам знов завести з Вами приємне „поговоріння“. Та в Вашім органі („Новий Час“, ч. 57) появилася нова мудра стаття .....Ваш орґан у тій непідписаній передовиці (що за виїмкове диво!) пише, що „немає людий“... „такою є наша нещасна дійсність“... Дорогий Дмитруню, по українськи пишеться те речення: „Така наша нещасна дійсність.“ Повірте нам, що редакторови української націоналістичної газети напрямду не випадає пускати статті писані таким чисто польським стилем, якби Ви походили з Мазовша, а не з Малопольскі Всходней... Та хоч стиль писання Вашого орґану що правда мало український, то зате думка так суто українська, що вже давно в нас такої української думки ніхто не висказував. А именно пише Ваш орган у тій передовиці: „У нас патентом вбивають людий.“ Може трохи за сильно, може замість „убивають“ лучше було сказати „приголомшують“. Якбя Ви були таке словечко там умістили, тоді лекше булоб Вам доказати його правдивість. От нпр. кождий знає, що такого п. Лужницького з Вашої власної редакції понесла якась мара чогось за кордон і він з Праги привіз патент на доктора. А якон такий п. Целевич осягнув свого часу патент на австрійського суддю. Вас добра доля охоронила і перед одним патентом і перед другим. Ну й тепер вся Русь-Україна знає, що булоби з „Н. Часом“, якби так ті два патентовані забралися а Ви Самі остали, ...вибачте, якби так Ви забралися, а ті два вбиті патентами люди лишилися в тім органі... Господи! Тожто виглядалаби бідна газета! На загал — думка Вашого орґану, що патенти вбивають людий, таки геніяльна. З неї послідовно виходить, що якби Ви з трудом не здобули Собі були півпатенту при воєнній матурі, то Ваш орган що до богацтва думки, стилю, ортоґрафії й т. д. виглядавби ще краще як виглядає. І якого ляха Ви сідали до тої крігсматури і приняли той крігспатент? Та добре що Ви бодай тепер прийшли до такого розуму і переконання, що патенти вбивають людий. А ще ліпше, що Ви нашій молоді проголосили той винахід. Сим передовсім облекшите долю нашої молоді. До котрого молодця тепер батько скаже: Вчися, бо що з тебе буде? — тому синок має вже підстаду відповісти: Або п. Паліїв, провідник нашої 40-міліонової нації, 14 березня 1932 р. пустив статтю, в котрій написано, що патенти вбивають людий! Чи Ви, тату, хочете, аби й Ваш син був убитий або приголомшений? Нехай Ляхи і Жиди будуть приголомшені, а наші хлопці не дурні! Добре, що нам газета п. Дмитра Паліева очи відкрила... Дорогий Дмитруню! Тільки ще трошка підаргументуйте тій молоді добру думку. Ми Вам поможемо. Можеб Ви зачали так? „От, дивіть, такий Карло Великий! Чи мав він докторат або хочби матуру? Не мав. А яку державу встругав! Як дріт. Або такий Джінґісхан. Той навіть не чув про докторат, ну а державу з нічого поставив! Таку, що як „Н. Час“ доведе нас до половини такої держави, то буде з нас досить! Або возьміть такого Гітлера. Так і видко, що якби не мав патенту на кімнатного маляра і якби тепер не дали йому почесного докторату, то бувби виїшов на президента Німеччини. Але ті два патенти його приголомшили. Ну і хлоп крутиться на місци. Подивіться, братчики, на життєву практику: Поставте крігсматуриста на добре місце, дайте йому перо або команду і добру платню, то як вам возьме на себе маринарку, як вам підстрижеться й обрнеться і наперфумується — то хто його відріжнить від радци з Найвисшого Трибуналу? А який писок дістане! І може гадаєте, що навіть „Діло“ не буде містити його стат-

тий? Не читали ви в „Ділі“ козацьких статтий одного такого козака про найвищу політику? А кілько таких здибаєте на кождім кроці! І пощо то марнувати час на здобування патентів? Тому нехай вас Бог боронить перед такими патентами! — Отже, бачите, Дорогий Дмитруню, коли наша дорога молодь під впливом Вашої науки відповідно поставиться до справи патентів, щойно зачнеться „властивий“ рух, розуміється для добра України. І так — в Земельний Банк Гіпотечний вихаєте директорів по 20 літ, розуміється без патентів. Старого директора „Н. Торговлі“ п. Заячківського, котрий уже міг за тілько літ затратити смак у вині, заступите молоденьким студентом зпід Вашої руки. Нехай він відріжняє токай від маляги і робить торговельні калькуляції і т. д. Тоді, Дорогий Дмитруню, як не зачнуть рости наші інституції! Мов на дріжджах. А польські й жидівські під старими, приголомшеними патентами директорами, як не зачнуть падати! Тай грим, тай грим, тай грим — одна за другою. А ми вгору та вгору та вгору! І нехай тепер хтось скаже, що Вас, Дорогий Дмитруню, не повинні вибрати головою або бодай чимсь под. в УНДІ! По такім пляні, який приніс Ваш орган... Не дурно то казали мудрі люди, що наймудріше то найприродніше, тільки хто будь на то „не впаде“. Бо так уже є, Дорогий Дмитруню. Такий дивний сей світ, і що робити? А тепер, Дорогий Дмитруню, Вам випадалоби по тій статті відослати Своє свідоцтво з кріґсматури і зречися того півпатенту. Ви здається на філії мали неприємність одержати той патент чи пів-патент? А може в головнім будинку? Як ви вже забули ту пригоду, то пішліть зречення з тої кріґсматури до обидвох директорів. Нехай си тримають. Вам, Дорогий Дмитруню, і з тим і без того однаково. Видите, а злобні люди кажуть, що ми не можемо погодитися! Тимчасом Ви написали поряднy статтю про календар, а ми зараз признали, що вона геніяльна. У Вашім органі появилася добра стаття *про те, як то патенти вбивають наших людий*, а ми зараз перед цілим народом посвідчили, що се також геніяльна думка. І бачите, що є ще й тепер такі злобні люди, котрі кажуть, що ми не годимося! До чого то доходить нині... Гай, гай... А *спіть добре, бо то пускати раз-у-раз для добра народу такі передовиці, як у „Н. Часі“*, то вимагає виспаної голови, аби не позівала. Майтеся в гаразді! А не забувайте там за нас у Своїм органі кинути час до часу Ваші дві-три мудрі слові... Згори дякуємо сердечно.

Зло походить з твоєї волі, коли нею ворушать жадоби і пристрасти. А вони мають своє жерело в „Кі“. (Японський фільософ Накае Тою, 1608—1648).

*

На всіх образах жінок І століття можна бачити, як делікатно і достойно була упорядкована одіж старохристіянських жінок і яка моральна повага промовляє з їх облич, — хоч і вони жили в часі морально зіпсутім з безчисленними гетерами, невільницями й публичними лазнями. (Кардинал Фавльгабер).

Село за новим календарем

В читальні в Лаврові, старосамбір. повіту, відбувся в неділю 14 м. м. цікавий виклад про календар при великій скількости слухачів. Після кількох слів пояснення історії календаря зясовано становище нашого громадянства в календарній справі під теперішну хвилю з відчитанням відповідних статтей, поміщених дотепер в часописах м. ін. в „Н. Зорі“. В дискусії перший голос забрав містоголова читальні, поважний господар Семен Нижник та заявив, що при тих всіх шкодах, які старий календар для нас несе головно в повоєнних часах, не розуміє цілком його оборонців. Хоч наше село — казав він — далеко віддалене від панських дворів і не має жадного тут осілого латинника й тимсамим менше від інших відчуває невигоду ріжного обходження свят, то вже через одні лиш зносини з містом й урядами, які тепер не поважають наших свят майже зовсім, уважає зміну календаря за річ потрібну навіть з обмеженням числа святочних днів. За сим заявилися й інші промовці, вкінці всі зібрані без найменшого спротиву однодушно узнали потребу зміни календаря, хоч сам виклад був так уладжений, що кождому полишав свободу прихилитися до доказів за чи проти календарної реформи. Тому подаємо се до відома загалу й уважаємо потрібним, щоби й інші села чи міста заявилися в справі зміни календаря.

Присутний.

ЩО ПИШЕ

восточна „католицька“ преса.

(Стаття надіслана з кругів духовенства).

II.

В 29 ч. Неділі з 6 березня 1932 продовжується цикль повістий (новель) Ґрації Деледди зі стереотипним додатком „авторизований переклад з італійського“. Ся новеля має наголовок: „Пригода з конем“. Тут авторка взяла собі за предмет опису сповідь. В тій новелі представляє як старий богач на сповіди оповідає священикови про перегонового коня. Йде довгий опис того коня. Зі сповіди і то передсмертьої робить дивоглядну байку про се як душа пенітентового ворога — перейшла в коня! Значить, зі св. сповіди робить пропаганду забобону про мандрівку душ, яку катол. Церква рішучо осуджує. Видно, редактори „католицького“ орґану „Неділя“ узнали, що перед великодною сповідю якраз найвідповіднiша пора містити того рода сатиру на св. сповідь.

В найновішім числі з 13. березня 1932 знов оповідання Ґрації Деледди „Небувалий Гість“. Тут уже такі слова як „цінок“ замість паличка, „стьожка“, „сливе“ — в нас сего слова ніхто не вживає, хіба десь в якімсь загумінку. Ся новеля особливо „добре“ надається до читання в великий піст, бо в ній описується, як у велику пятницю реставратор поставив перед панею Мерчедес вино і баранячу голову, щоб їла і сказав: „Се вам жертвує отой пан у картузі“. На те вона: „Якби це було скоїлося у моїй стороні, булаб я сказала: Це неодмінно був Син Бога.“

З оповідання виходить, що та панї так одушевлена баранячою головою в велику пятницю і винєм, що того, котрий їй дає такий „відповідний“ харч, у найбільший день посту, в день смерти Спасителя, — називає „Сином Бога“. Тут уже богохульство й насміх над Ісусом Христом тай над установою посту зовсім недвозначні. І навіть виразна масонська алюзія: баранича голова має пригадувати Агнця Божого, розуміється в цілі насміху. Іншого толкування тут мабуть не можна придумати, бо в Велику Пятницю католики на всім світі мяса не їдять. Навіть католицький жебрак не буде їсти мяса в той день. А опис в „католицькій“ газеті просто делєктується споживанням мяса в велику Пятницю. Хто не вірить, тому наведемо той опис:

„...В цій головці, якої очи, здавалося, немов ще плачуть від спечення, найсмашнішого вже не було: мозку. Але Мерчедес собі порадила: виповнила те місце вогкою мякушкою хліба, а зверху посолила. І починаючи, своїми мов у мумії пальцями, що завсіди пахнуть очеретиною, відривати долішню щоку від цілости, здавалося їй, немов вона не знать які присмаки заїдає. Цю щічку взяла у свою беззубу губу, і тому, що не було там нічого до їди, стала смоктати. Потім замочила в мякушці зі сіллю і знову стала смоктати і знову мачала. А все те поливала скупими ликами червоного бідного вина, яке приніс їй пан Джіліо. І була щаслива.“

Отже маємо й пояснення, чому даредавця назвала „Сином Бога“: *бо була щаслива від тої ягнятини, яку їла в Велику Пятницю.*

Читаючи такі оповідання, не хочеться вірити, що їх помістила „Неділя“, орган реклямований Львівською Католицькою (!) Акцією, бо *сеж не підходить навіть до націоналістичного* „Нового Часу“ Палієва, хіба до „Нових Шляхів“, до „Гром. Голосу“ або до „Сельроба“.

Та справедливість вимагає признати, що навіть ті органи, хоч цілий рік воюють з Христом і Церквою, *в Великий Піст аж такої погані* таки не печатають. Бодай мені не доводилось таке зустрічати. Думаю я над тим, як такі богогульства і кпини з християнських звичаїв могли знайтися в органі, який львівська Католицька *Акція горячо поручає вірним в цілім краю.* І приходжу до таких поглядів: До редакції того „католицького“ органу мусіли набрати самих ліберальв, котрі в душі кпять собі зі всего, що католикам дороге, бо якби в тій редакції був хоч один *католик*, то пречінь спротививсяб і наробивби крику таки в самій редакції, а якби його там не слухали, то пречінь знайшовби дорогу до тих, що на ту газету дають тяжкі гроші. Але видко, що в тій редакції нема ні одного католицького співробітника, а ті, що на ту газету дають католицькі гроші і ті, що її поручають вірним, очевидно не читають її, бо якби таке перечитали тай ще до того в сам піст, то скорше завинулиб цілу „Неділю“, ніж бралиб на себе пятно аж такої співвини. Але чи се оправдання?

Та це ще не все. (Далі буде).

Досить буде з тебе, коли в годині проби не усумнишся в любови Божій. (Кардинал Фавльгабер).

*

Всесвіт складається з „Рі“ і „Кі“. „Рі“ се його душа, „Кі“ се його матерія. „Рі“ і „Кі“ се атрибути Бога. (Японський фільософ Накае Тою, 1608—1648, представник японської ідеалістичної фільософії).

ЛИСТИ З СЕЛА

(Кінець).

Я довше зупинився над цими двома примірами, бо вони найкраще характеризують положення колись богатшої верстви села. Безперечно, знайдуться виїмки, котрі ще не піддаються крізі, котрі ще сяк-так боряться з нею. До цих виїмків належать ті, котрі не мають жадних довгів, ще мають деякі ощадности і котрі нічим не потерпіли від елементарних нещасть. Але й до цих виїмкових щасливців кріза вже добирається і вони щораз більше відчувають її.

Зате приспішеним темпом іде пролєтаризація т. зв. середняків і халупників. Ці вже давно не мають що продати, а заробити також нема де. Вони ще сидять на „своїм“, але більшість з них кождої хвилі може опинитися без даху над головою, як тільки потиснуть віритєлі. В селі тепер трудно знайти хату, котра не малаб якогось довгу. Ще дехто борикається з цими довгами, сплачує і латає як може, але таких щораз менше. Инші вже не в стані сплачувати і тому попадають в розпуку, або стають байдужними до всего.

Розпука затроює людям життя. Ось господар вішається з розпуки, що його господарство виставлене на ліцитацію. Другий перед тим самим десь пропав без сліду: як доручили йому ліцитаційний едикт, вийшов з дому і вже тиждень жінка з дітьми даремно побиваються за ним. Третий проганяє екзекутора, а цей іде на постерунок і жандарми арештують опірного господаря. Екзекутор забирає з хати останну мізерію, а жінка з розпуки скаче в ріку разом з півторарічною дитиною. Можнаб навести ще більше подібних випадків в селах на тлі сучасної нужди й безробіття.

Т. зв. сільський пролєтаріят вже від давна голодує. Приглянутися цим нуждарам і спитати їх, з чого вони живуть — то на це вони самі не потрафилиб відповісти. Вони не мають нічого і не мають де заробити. Ходять і жебрають у других — але тепер вже й вижебрати трудно. Таким звичайно відповідають: — „Чим я вас запоможу, коли сам попав в нужду? Якби не стидався, якби люди щось дали, то я сам пішовби жебрати“. Так ці нуждарі ходять від *порога до порога, чейже щось капне.* Инші йдуть до міста, шукають роботи, але назад вертають знеохочені. Всюди просять милостині, просять праці, бо їх ґрунт — це праця. Але тепер працю неможливо знайти і тому вони у розпуці. Цих безробітних на селі ніхто не реєструє, ніхто не опікується ними. *Вони дійсно терплять найбільшу нужду*, голодують, а врешті не в силі довше терпіти і кождий з них „ратується“, як може. Через це тепер такі нарікання на *ріжні злодійства, рабунки, злочинні виступи.* Necessitas non habet legem.

А число безробітних росте з кождим днем. До того числа прибувають і халупники і середняки як також і деякі недавні богачі, що принялиби всяку роботу, якби лиш було де заробити.

У більшости села вже нема що продати, нема де заробити, тому розпука щораз більше ширіться між людьми. Вона затроює життя, сіє зневіру. А над тим всім уноситься одно трівожне питання: Що буде далі?...

Б. К.

ВІД ВИДАВНИЦТВА „НОВОЇ ЗОРІ“

Хто з ВП. Передплатників жадає відповіди в якійсь справі чи то від адміністрації чи від редакції, буде ласкав долучити в листі марки на відповідь. Без долучення вистарчаючих на відповідь марок відписувати не можемо, бо видатки на велику переписку доходять до значної квоти, а се в часах економічної скрути причиняється до дальшого обтяження видавництва.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

„ІМПОНДЕРАБІЛІЯ“...

Новий руїнницький виступ „Літ.-Наук. Вістника“.

В 13. ч. „Нової Зорі“ в статті п. з. Листи Ст. Томашівського і „Літ.-Наук. Вістник“ — цитати чи фальсифікати? напятнували ми негідне поборювання „ЛНВістником“ пок. проф. Ст. Томашівського ніби „цитатами“ з його листів, спрепарованими одначе в той спосіб, що з „цитатів“ вийшло якраз противне тому, що писав Т. На згадану нашу статтю „ЛНВістник“ відповів у найновішій книжці за березень аж двома статтями: 1) величезною (22 ст. друку!) статтею Д. Д. п. з. На актуальні річи (діяльоґ) і 2) цілим уступом в статті М. Л. п. з. З пресового фільму.

Щож відповідає „ЛНВістник“?

Передовсім про свій спосіб „цитування“ „ЛНВістник“ пише: „В статті проти ЛНВ, в ч. 13. „Н. Зорі“ обурюється автор на „фальсифікати“, ніби допущені ЛНВ при цитованню уривків з „Листів проф. Томашівського (в ч. ЛНВ II). В чім річ? В тім, що ЛНВ повинен би цитувати не те, що йому хочеться, а то, (що) хочеться „Н. Зорі“...

Відповідаємо: Річ у тім, що ЛНВ повинен цитувати не те, що йому хочеться, ані то, що хочеться „Н. З.“, але тільки то, що хотів сказати і написав автор листів, проф. Томашівський. Так розуміють цитування всюди на світі, а інакше називають не цитуванням, тільки фальшуванням.

Одначе на „цитуванню“ ЛНВістник не обмежився. Він зробив крок далі і замість „цитувати“ став просто сам видумувати (!!!) ріжні твердження та вкладати їх в уста противника... З таких власних видумок зложена у значній части стаття Д. Д.: На актуальні річи. Є се діяльоґ між двома особами: еретиком (себто автором Д. Д. = ЛНВ) і Дон Базиліом (себто автором з „Н. З.“). Знаючи, як автор з ЛНВ потрафить „цитувати“ те, що хтось написав, можна уявити собі, що він сам повидумував на конто свого противника!

Не маємо наміру розглядати в отсій статті докладніше статті Д. Д. Зробимо се колись окремо для гумору в формі, що буде відповідати формі згаданої статті. Тут хочемо тільки загально відмітити головну суть тої статті Д. Д та вказати на шкідливість становища її для нашої національної справи.

Головною суттю згаданої статті Д. Д. є: вище ціненння неґації ніж позитивної праці. Інакше кажучи, Д. Д виразно проповідує, що руїна цінніша ніж позитивна праця.

Яких тільки аргументів не наводить автор, щоб переконати читача ЛНВ про високу вартість неґації для нашої національної справи!

Отже на думку Д. Д. 1) неґація в особах тих, що брали Бастилію, дала у висліді Францію Наполеона Бонапарта; 2) неґація в особах Ґарібальдія і Мадцінія створила Італію; 3) неґація в особі Файсаля створила новочасну арабську державу; 4) неґація в особах Кемаля Паші і Ружді Бея створила нову Туреччину; 5) неґація в особах Масарика і Бенеша створила Чехо-Словацьку Республику; 6) неґація в особі, що стояла на чолі польської армії (автор не називає чомусь тої особи по імени), створила нову Польську Річ Посполиту; 7) вкінці неґація (в особах тих, що звернулися були до мас, створили осібний орґан правління в Київі і сяку-таку армію) створила була Українську Державу.

Коли неґація в вичислених особах створила згадані вище держави, щойно тоді могли виступити на арену позитивні елементи — каже Д. Д. Без попереднього триюмфу неґації ті позитивні елементи сконалиб на чужій службі. Тому передовсім треба плекати неґацію того, що істнує, і бажання (хотіння) іншого та віру в його осягнення. Бо бажання се „імпондерабілія“. Тільки вони є пружинами історії.[1])

„Кождий палац, кожда прекрасна будівля, — цитує автор одного Англійця — є перш(е) мрією будівничого. Здібність до мрій є божественною іскрою в людині“ і — додає Д. Д. від себе — „великою практичною силою, бо фантазія не бачить перешкод, часто уроєних, перед якими зупиняються люди розваги і розуму“ (ст. 282).

Таке становище Д. Д.

Не треба, здається, розводитися широко, щоб виказати помилковість такого становища. Бо та помилковість кождому уважному читачеви кидається сама в очи.

Почати хочаб від останнього цитату.

Се правда, що кожда будівля є найперше мрією будівничого. Та і се неменше правда, що ще ні оден будівничий на світі не збудував ні одної будівлі самою тільки мрією. Кромі мрії він мусить приготовити ще конечний для будови матеріял, без якого не вибудує будівлі, хочби про ту будівлю мріяв ціле своє життя аж до самої смерти. Тому мрії про власну будівлю повинні йти рука в руку з приготовуванням матеріялу під ту будівлю. Інакше мрії про будівлю будуть тільки порожніми мріями — і більше нічим. Аж ніяково робиться, що треба писати про такі прості річи. А писати треба, бо пан Д. Д. вже другий десяток літ вмовляє в нашу молодь, що мрія („імпондерабілія“!) важніша від діла, хоч у нас абсолютно ніхто, ніде й ніколи засадничо не поборював жадної мрії.

Те саме, що про будову кождої будівлі, можна сказати і про будову держави. Се правда, що аби збудувати якусь нову державу, треба хотіти її збудувати. Та самим хотінням ніхто не збудував іще ніякої держави таксамо, як не збудував ніякої будівлі. Правда також, що коли хто хоче будувати нову будівлю чи нову державу на місци старих, то ті старі мусить наперед завалити. Та зруйнування старої будівлі і старої держави ще далеко, не є збудуванням нових. І зруйнування істнуючого і хотіння нового не створять того нового, коли для будови його не буде відповідних будівничих і відповідного матеріялу. А тих будівничих треба виховати і той матерял треба приготовити.

І тому не є правдою те, що Д. Д. наводить у користь неґації. Бо й у Франції й Італії, в Арабії й Туреччині, в Чехії та в Польщі неґація тільки завалила істнуюче, але збудували нове позитивні елементи згаданих країв вже передтимвихована. Що се так, найкращим доказом того Україна. Хоч на Україні неґація осягнула повний тріюмф, то всеж таки Української Держави вона не збудувала. Чому? Бо в нас крім неґації не було потрібного для будови своєї держави позитивного матеріялу. І тому коли старі держави, до яких належали українські землі, завалилися, то ті землі опинилися знова у сусідних державах.

Отже важніша ніж неґація позитивна праця, що приготовлює матеріял для будови своєї держави. До такої праці кличе якраз у своїх листах пок. Ст. Томашівський, котрого хоче здискредитувати пан Д. Д., щоб самому пишатися перед недосвідченою молодю як одиноκий представник „правдивого“ націоналізму.

Д. Д. пише: „Ніколи не думав, що з Махнів можна зробити націю. Але ще менше з ц. к. радниками або тайними совітниками“ Його Царської Величности“. Вже се одно речення показує на хоробливий стан „імпондерабільної“ психіки пана Д. Д. Не будемо ширше розводитися над тим, що власне з „імпондерабільної науки“ пана Д. Д. виходить, що з Махнів і Махнами можна робити націю, хоч пан Д. Д. випирається своєї власної науки. Бо якраз у Махнів „бажання скорити собі світ“ якими небудь способами все було й є таке велике, що не знає границь під ніяким оглядом. А їх психіка постійно насичена такими „шуканнями нових берегів“, що нормальному чоловікови ті нові береги і в сні ніколи не присняться. Отже пан Д. Д. випирається Махнів, коли вони на весь ріст у практиці представляють його „імпондерабільну“ ідеольоґію?! Не будемо також ширше розводитися над кпинами пана Д. Д. з ц. к. радників і тайних совітників, котрих пан Д. Д. ставить під оглядом національної державної творчости ще нижче ніж Махнів. Така диковина на стільки дурна, що навіть нерозвинена молодь, ба навіть фахові руїнники всего старого большевики, вже розуміють вартість і високу ціну старих ц. к. радників і тайних совітників, котрі в кождій области теоретичного і практичного знання представляли і представляють найвище вироблені сили. Якби в журналі якого небудь культурного народу, в журналі, котрий має претенсію на виховування молоді та репрезентування в тім народі літератури і науки, відважився хтось помістити таку диковину, яку ми вище навели за паном Д. Д., — то річ ясна, що шануюче себе видавництво і шануюча себе суспільність не стерпілиб такої безглуздої диковини навіть 24 годин. Але в нас терплять дикі „імпондерабілія“ пана Д. Д. вже другий десяток літ. А мине бодай двічи стільки літ, заки наша суспільність ще буде видихувати з себе „імпондерабілія“ пана Д. Д., які він вщіплював тут у нашу суспільність з трибуни присвяченої мов на глум нашій літературі й науці!... Чи можуть іще нище впасти ті дві области?

---

[1]) Тими „імпондерабіліями“ воює Д. Д. вже від довгого часу. Він пише про се так: „Бажання скорити собі світ, внутрішня трівога, шукання нових далеких берегів — є тими імпондерабіліями. Тільки насичена ними психіка може дати щось практичного“. З того виходилоби, що пр. швець, котрий не має бажання скорити собі світ або шукати нових далеких берегів, не може зробити нічого практичного, напр. одної пари чобіт. Бо не має „психіки насиченої бажанням“ скорити собі світ. Зате виходилоби, що Дон Кіхот, котрий весь час мав психіку насичену власне такими бажаннями, творив після Д. Д. практичні річи! Ось які нонсенси виходять з „науки“ того „пророка“, котрий вже другий десяток літ баламутить тут нашу молодь своїм „волевим націоналізмом“ з „імпондерабіліями“.

До терпіння треба більше сили волі і більше ласки Божої ніж до ділання. Між трьома добрими річами: доброю молитвою, добрим діланням і добрим терпінням — найбільше добре терпіння. (Кардинал Фавльгабер: „Голоси вопіющі в пустині сучасности“, розділ VI.).

*

„Посилаю вас як ягнят між вовків“. (Лук. 10, 3). Не як вовків між ягнят! Де в природі ягнята зустрічаються з вовками, там ягнята все переможені. Тимчасом в історії Царства Божого християнство з образом ягняти на своїм прапорі духово й морально перемогло римські війська, котрі мали образ вовчиці на военних знаках своїх. (Кардинал Фавльгабер).

ЩО ДІЄТЬСЯ В НАШІМ КРАЮ

(Допис про большевицьку агітацію).

Залучаємо вам одну з летючок, які масово розкинено в Косівщині і Заболотівщині. Додаємо, що згаданий в сій летючці Реґуш не є жадним „кулаком“, бо хіба можна назвати такого чоловіка „кулаком“, що має 1 (один) морґ землі і то в Зібранівці 28 км від Рибна і сидить в комірнім. Той Реґуш називається: Николай Реґуш с. Михайла. Попав в російський полон, там оженився і жінка його Дарія дістала „наділ“ в Бухарі 40 десятин. Большевики їх „розкулачили“, і він натерпівшися до сита рішився вертати з троїма дітьми до дому. Знав, що буде мусів сидіти в комірнім і що його чекає на однім морґу поля а однак покинув „рай“. Він вернув весною 1931 р. і росказав про „рай“. Однак оповідання очевидця не переконало наших сельробів, бажаючих „ущасливити“ людство большевицьким „раєм“. Бесіда Реґуша своє зробила, богато людий переконалося, що рацію має католицька Церква так, що вони видали такі брехливі летючки. Якубовецький хотів переконатися про большевицький „рай“ перейшов нелеґально большевицьку границю 1924 р., скоштував на своїй шкірі „раю“ й утік.

Залучена летючка належить до цікавіших. Видали її комітети КПЗУ (Комуністичної Партії Західної України) Косівщини і Снятинщини, — так написано в тій летючці. В ній є заклик до відірвання Зах. України від Польщі і — прилучення її до Рад. України, себто заклик, щоби з дощу йти під ринву, тоді „менше змокнемо“ після льоґіки наших „товаришів“. Є також заклик, щоб 1 мая скликали „масівки“ і йшли походами до Косова й Заболотова. „Землі селянам без викупу!“ — кличуть большевики і не додають до того правди, що вони в себе забрали селянам навіть ту землю, яку селяни викупили своїм кривавим грошем! Та всі ті річи належать до звичайних краснобайств „товаришів“. Цікаве в сій летючці ось що: В ті околиці вернули два наші селяни, Реґуш і Якубовський, котрі наочно переконалися в „раю“, як там солодко живеться селянам і втекли сюди від того „добра“ до „буржуазного пекла“ тай оповідають людям, як виглядає життя за Збручем. Отже проти тих двох бідолах (що на своїх плечах ледви видержали большевицький „рай“ і нарешті вдалося їм спасти життя утечею) звернена головна часть відозви місцевих большевицьких комітетів. Се доказує, як справно функціонує тут на нашій землі большевицький апарат і як він реаґує на те, коли хто нашому народови отвирає очи. Обох згаданих селян, котрі втекли з „раю“ й оповідають що там бачили, обкидає летючка грязею, обом закидає брехню і наклепи, одному навіть злодійство, але не каже, де він щось украв . Летючка обіцяє й Галичанам „рай“, коли стануть большевиками. Є в ній м. ін. таке „райське проміння“: „Тільки революція принесе Вам волю, панську землю без викупу, звільнення (!!) від податкового ярма, бо — каже — на Рад. Україні і в цілому СССР незаможницькі господарства зовсім не платять податку“... Тому власне та летючка така люта на Реґуша і Якубовського, бо ті представляють народови, що там уже взагалі нема ніяких инших господарств кромі нуждарів і мимо того податки там страшні. Далі пише летючка таке: „Колективізація принесе Вам рільні машини, можність управи ріллі за безплатними вказівками аґрономів і б о ґ а т о к р а щ е від теперішного істнування. Революція принесе Вам звільнення від польської окупації, від польонізації Ваших дітий по школах, від національного гнету. Чиж Ви дасте себе отуманювати контрревол. куркульським покидькам?

Вже з тих уривків видно, що ту летючку писали дуже вправні аґітатори-демаґоґи. Летючки, як сказано, розкинені масово. Треба отже пояснювати скрізь нашому народови, що в тих летючках брехня на брехні їде і брехнею поганяє, що ні соціяльно-економічного, ні національно-політичного визволення Українцям большевизм не дав, що червона Москва виморює голодом Україну, витягаючи з неї останній шматок хліба, що вже давно знесла всі заграничні представництва радянської України і що там розстрілюють кождого, хто тільки важиться писнути проти такого тяжкого гнету над українським народом, якого навіть за Турків і Татарів наш нарід не зазнав. Ті, що в нашій Галичині аґітують за радянською владою, се або люди зовсім засліплені або просто платні злочинці, котрі заробляють на тім і не дивляться на те, що може вийти для нашого народу зі страшної большевицької навали.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Виміна думок між Папою й Гувером. З візити приватного секретаря Гувера в Апостольського Делеґата Фумасоні'я американська преса слушно заключає, що йде тут також про виміну думок між Папою Пієм XI і президентом Зединених Держав про світову кризу.

Апостольську Делеґатуру в Болгарії установив св. Отець з осідком в Софії, визначуючи на це становище мсґра Роккаллі'я аепископа з Аерополіс, котрий від 1925 р. був там Апост. візитатором.

Литовський представник при Апост. Столиці вернув знова до Риму. З того заключають, що литовський уряд не хоче переривати послідної нитки.

Священики в большевицьких тюрмах. З полоцької тюрми звільнено хорого о. Яновіцкого. Дня 23 лютого с. р. звільнено з минської тюрми о. Здановича, якого перевезено до шпиталя. Крім того в Полоцьку, Орші, Витебській й Минську перебуває ще 13 катол. священиків. Вірні від довшого часу стараються о звільнення тих священиків, які живуть серед жахливих тюремних обставин. Всі вони хорі.

Новий вірменський патріярх. Епископи католицько-вірменські на зїзді в Бейґруті вибрали нового патріярха своєї Церкви. Вибрано Ексц. Аведіса Арпаріяна, який приняв імя Петра XIV. Попередній патріярх Петро Павло XIII Терціян, прогнаний перед трьома роками з Константинополя, зрікся свого становища з причини глибокого віку.

Обхід річниці реформи календаря. Дня 24. II. минуло 350 літ від реформи календаря, довершеної Папою Ґреґорієм XIII буллею „Інтер Ґравіссімас“. З приводу того ювилею відбувся в Римі обхід, з відчитом проф. Еммануелі'я.

Комуністична акція проти монастирів в Австрії. На еспанський спосіб віденські комуністи урядили напад на монастир Францісканок в Айхґрабен'і під Віднем. По півночі, якийсь чоловік збудив фіртничку і передав їй для настоятельки лист з погрозами та з жаданням 6.000 шилінґів викупу. Рівночасно ватага людий вибила камінням 96 шиб у фронтовім будинку монастиря. Ліва преса повідомляючи про се, намагається дикий напад на заняті опікою над дітьми й хорими монахині, представити, як „акт розпуки“ бідняків супроти богатого монастиря.

о. В. ПОРОДКО, Чина ОО. Редемптористів.

СЕРЕД ПРАВОСЛАВНИХ ЛЕМКІВ

З записок місіонара.

IV.

Всюди по „хижах“ приймають нас в в і ч л и в о. Просять сідати і дуже радо заходять з нами в розмову. Майже всі н а р і к а ю т ь на нещасливий роздор що повстав у їх селі та ж а л у ю т ь, що місія не відбулася скорше, а то булаб напевно цему лиху зарадила.

Питаємо, чому так рідко показуються у нас.

Виправдуються: То нема в чім, то нема як, то нема коли. Многі побоюються, що прийдеться їм платити пайку за нову церкву, коли до неї заглянуть. А деякі щиро признаються, що взагалі н і к у д и н е х о д я т ь. До „часовні“ не йдуть, бо не люблять тої нової віри: там в бараку батюшка „лем[5]) на папу і на Йосафата кричить“... Їх впрочім туди силоміць перетягнули. Ну, а до нас не ходять, бо бояться, щоб їм православні не „вишмарили“ шиб. Нових, кажуть, не буде за що справити. Зима вже за плечима. А як зимувати без вікон?

Террор тай годі!

Та лучається нам почути і дещо потішаючого підчас цих місійних відвідин.

— Отся найбільше плакала як ми хотіли переписувати її на православіє, — оповідає нам одна жінка, вказуючи на свою гарненьку, невеличку, ясноволосу донечку.

— І ти не дала себе переписати? — питаю.

— Ніт! — відповідає відважне дівчатко.

— І ніколи не пристанеш на православіє?

— Ніт, ніколи! — ще рішучіше каже дитина, а її оченята блестять якимсь святим завзяттям.

— А ти також не відречешся своєї віри? — питаю її братчика.

— Ніт! — кричить малий Лемко.

Як мило се почути в хаті, де батюшка є майже що-денним гостем...

Три дні тріває те саме „хожденіе по мукам“. Чимраз більше приходимо до переконання, що ті наші православні не такі дуже й православні. Це просто нещасні жертви клевет безсовісних аґітаторів — демаґоґів. По короткій диспуті з нами вони звичайно заявляють, що дуже радо пристануть знов до нас, коби тільки другі „дали початок“...

Та бувають між ними і в и ї м к и, запеклі відступники, що в своїм засліпленні не признають ніяких аргументів, а вперто торочать своє.

— Боже заваруй[6])! Боже заваруй, штоби ми знов до вас верталися! — верещав на ціле горло оден пристаркуватий Лемко, вимахуючи перед нами якимсь ножем. Думав певно, що налякає уніятських „ксьондзів“. Та бачучи, що не має успіху сховав зі соромом свій „меч“ за себе.

Найзавзятішого православного лишаємо собі на сам кінець. Та остаточно приходить черга і на нього.

— От-там за річкою мешкає найсильніший „стовп“ православія в нашому Липівці, — інформує мене о. завідатель.

— Щож, ходім, кажу. — Купити не купити, а торгувати можна.

Переходимо кладку і за хвилю ми вже на подвірю одного з найзаможніших липовецьких ґаздів. Він навіть і сам є на обістю. Щось майструє.

— Слава Ісусу Христу!

— Слава на віки! — відповідає досить злісно та мірить нас поглядом, в якому пробиваються і здивування і гнів і хитрість. Навіть не переривае своєї праці а дальше щось там клепае.

— Щож у вас нового? пробуємо зачати бесіду.

— Нічого нового, все старе! — цідить крізь зуби невдоволений.

— Ну, та прецінь щось нового є, кажу. — А от якась нова віра тепер у вас в селі поширилася. (Далі буде).

——o——

[5]) лем = лиш, від того слова походить і назва: Лемки.

[6]) Боже заваруй — Боже борони!

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

СОЙМ ухвалив законопроєкт про повновласти президента Р. П. голосами ББ. Дискусія над законопроєктом була дуже бурлива. В ній забирали голос представники всіх клюбів. Від Українців довшу промову виголосив пос. Загайкевич. Всі поправки ендеків, лівиці і національних меншин відкинено. Тоді посли тих клюбів вийшли демонстраційно з салі.

З ПАРИЖА повідомляють, що Польща не буде принята до нового союзу держав середущої Европи.

ПРОЦЕНТОВЕ ВІДНОШЕННЯ висліду голосування на президента німецької республики в порівнанню з виборами до райхстаґу таке: Комуністи, котрі при виборах до райхстаґу 1930 р. дістали коло 14% всіх голосів, тепер одержали 13%. Німецько-народові (Гуґенберґівці) в 1930 р. 8% голосів, тепер 6¾%, Гітлерівці побільшили свій процент голосів з 20 на 30. Гінденбурґ в порівнанню 1925 р. дістав 4 міл. більше. Це свідчить про його велику популярність. В понятю цілого народу він стоїть понад партіями.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА, обговорюючи вислід голосування на президента Німеччини, називає його рішучою побідою Гінденбурґа і сумерком Гітлера та його партії. Одначе є також голоси, що опозиційні партії готові при слідуючих виборах створити спільний фронт і тоді побіда Гінденбурґа булаб поставлена під знак запиту.

НА ГІТЛЕРА уряджено замах в дорозі між Монахією й Берліном. Ваґон, котрим він їхав, подіравлений кулями. Гітлер вийшов цілий, але, як доносить преса, дістав нервозного атаку.

ПРОВІДНИК ГІТЛЕРІВЦІВ Ґеббельс повідомив телєфонічно правительство, що одна з опозиційних ґруп приготовляє замах на канцлера Брінінґа. Здається, що Ґеббельс звертає увагу на ґрупу Стіннеса, котра сильно поборювала кандидатуру Гітлера.

НА ПРУСЬКОГО ПРЕМІЄРА Брауна (с. д.) приготовляв замах гітлерівець Шульц, бо соціялдемократи дуже аґітували проти Гітлєра. Всі ті появи вказують на велике розогнення в Німеччині, котре може тревати аж до тісніших виборів в квітні.

РАДЯНСЬКІ КОРЕСПОНДЕНТИ з Токія доносять, що конференція японських банкирів висказалася за необмеженою інфляцією і свою ухвалу предложила мін-ву скарбу.

ЛИТОВСЬКІ ВЛАСТИ увязнили б. премієра Вальдемараса, закидаючи йому знов підготовку замаху проти уряду.

ЕРІО ПРЕДСКАЗУЄ в „Ер Нувель“, що стан французьких фінансів може показатися в найблищій будуччині гірший від німецьких фінансів. Недалекий час, коли Франція стане перед дилємою або грошевої інфлянції або бюджетової дефляції.

З ПОМЕШКАННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ДЕЛЄҐАЦІЇ в Женеві вкрадено важні документи разом з шифрованою кореспонденцією і ключем до неї.

СЕНАТОР БОРАҐ сказав у промові, що не може бути мови про правдиве розброєння, доки не скасується версайльського договору, опертого на несправедливости і насильстві. Зміна постанов цего договору мусить прийти, все одно на підставі добровільного порозуміння чи силою.

КУРС ЯПОНСЬКОГО ЄНА на новойорській біржі сильно впав.

З КИТАЙСЬКИХ І РАДЯНСЬКИХ ЖЕРЕЛ повідомляють, що в новоутвореній манджурській державі вибухли заворушення і бандитизм. Та зогляду на походження тих вісток треба до них відноситися критично.

НОВИНКИ

Скількість безробітних умових робітників у Польщі постійно росте. В липні 1930 р. було 18.177 тих безробітних, в січні 1931 р. — 23.706, в липні — 30.477, в січні 1932 — 40.071, отже через пів року безробіття умових робітників зросло о 125.9%.

На Головнім Двірці у Львові роздушили ваґони 51 літнього І. Борися (Набеляка 7), батька 7 дітий.

Найвищий Суд у Варшаві видав оречення, що шлюби польських горожан католиків, заключені в Совітах, неважні.

Дивний випадок самогубства зайшов у Косцежині к. Бидґощі. Коли суд увільнив пограничного стражника, обвинуваченого в ставленню опору власти і зневаженню поліціянта, увільнений стражник стрілив собі в уста і впав на місці трупом.

У Львові мають утворити Інститут Летунства.

Театральну штуку „Сто днів“ яку написав Мусоліні, висвистали в арґентинськім театрі.

В Чорному потоці (Делятинщина) шукають нафти. Кілька спілок пустило в рух вертничий шиб, заосмотрений найновіщими технічними приладами. Чи бодай останки нафтових теренів остали в наших руках?

Появилися фальшиві пятьзолотівки. дуже подібні до правдивих. Ріжняться від правдивих більше сірою краскою, невиразно викінченими зарисами орла і невиразним закінченням рук жінки. Напис на берегах трохи ширший від правдивого. Крім того в слові „Реіпубліцае“ буква „а“ не відбита.

Дві селянські родини зложені з 8 осіб втікали з „раю“ через Дністер до Ромунії. Зауважила їх большевицька сторожа і відкрила вогонь зі скорострілів. Всі нещасні жертви погибли від куль.

Магістрат Львова ухвалив проєкт буджету міста Львова на 1932—3 рік. Сума видатків виноситиме 22,855.099 сума доходів 22,875.051 зол.

Між протестантами й католиками в Ґлезґові (Шкотія) прийшло до кривавої боротьби в хвилі, коли католицька процесія найшлася під костелом. У висліді кільканацять ранених.

Для вшанування памяти Ґетого в 100-ліття його смерти рішив німецький уряд вибити 3 маркові і 5 маркові срібні монети з його подобою на суму 1,300.000 марок.

Помер найстарший у Великопольщі чоловік, 116-літний Ст. Чужинський.

З „раю“ втікло через Дністер до Ромунії 16 селян. Большевицька погранична сторожа засипала втікаючих стрілами. Трьох селян тяжко поранено, 8 зловили большевицькі стражники, прочі втікли до Ромунії.

В Петрограді на Петропавловській вежі є історичний годинник, який що 12 годин видзвонював „Боже царя храни“. Большевики зіпсували механізм годинника, щоб не нагадував людности „страшних“ царських часів. Тепер призначено 25.000 рублів на направу годинника з тим, щоб видзвонював „Інтернаціонал“. Колись знов будуть цей годинник переробляти.

500 судових скарг має розглянути варшавський суд в квітні дотично ексмісій з помешкань з причини неплачення чиншів.

Коло Сянока була летунська катастрофа. На поля фабрики Зеленевского впав зі значної висоти літак 6 летунського полку зі Львова. Літак розбився, 2 летуни чудом вийшли ціло.

Погранична сторожа ДПУ застрілила 3 селян і православного священика, котрі хотіли перейти границю коло села Рубижевичі. Одному селянинови вдалося перейти на польську територію.

Зелізничі кондуктори дістануть зброю, щоби забезпечитися перед бандитськими рабунковими нападами на поїзди, які трапляються щораз частіше.

Китайці палять трупи вояків полеглих в боях під Шангаєм. Їх вивозять вантажними самоходами і прикривши брезентом, підпалюють. Буддійські духовники відмовляють підчас того молитви.

Американський мультіміліонер і філянтроп Жорж Істмен недужий від довшого часу скінчив самогубством. На картці, адресованій до приятелів, написав: „Своє завдання вважаю скінченим, чогож іще маю ждати?“

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

† **Олекса Черкавський,** канд. адв. й б. сенатор помер в молодім ще віці у шпиталі в Яворові на грудну недугу. Покійний походив з Сасова під Золочевом. Визначався добрим характером, робучістю й бистрою орієнтацією. Був се, здається, найздібніший з діячів УНДА. Тому не можна зрозуміти, чому рішаючі люди тої партії дали йому відійти на глуху провінцію. Покійний оставив незаосмотрену жінку й дитину.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ФОРТЕПЯНИ УЖИВАНІ, майже нові, Beckera, Kochkorsetta, Oesera, Petrapa, Röslera, Wirtha, і інших від зл. 1.300 на довгогреченцеві сплати.
„ДІМ ШОПЕНА“, Львів, Сикстуська 11. Тел. 28-03.
21 2 8

МЕБЛІ люксусові і звичайні в наймодніших фасонах поручає ФАБРИКА МЕБЛІВ
КАЗИМИРА ХОЛЄВИ
Львів, Жовківська 127. — Тел. 94—63.
Спеціяльність спальні французькі
1043 **ясні і теплі.** 21—25

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у ГЕШЕЛЄСА у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вровновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 21-50

КІНА

ПАЛЯС: „Циганські пісні“.
КАСІНО: „Трейдер Горн“.
СТИЛЕВЕ: „Маски Ервіна Райнера“.
КОПЕРНИК: „Кво вадіс?“
ЛЕВ: „Безіменні герої“.
МІРАЖ: „Призначення“.
МАРУСЕНЬКА: „Кво вадіс?“
УТІХА: „Гаджі Мурат“.
ОЛЬГА: „Четирьох а легії“.

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття
„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ
Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, Кордецького 51.
1 **Телєфон ч. 60-04.** 11—?

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 22 (520). Львів, четвер, 24 березня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Сташіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном чверть-річно 1 ам доляр
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Нова Василіянська Провінція

З Риму пишуть нам: Св. Конґреґація для схід. Церкви декретом з 24. II. б. р. ч. 789/31 дала дозвіл на отворення нової, самостійної провінції ЧСВВ, в Канаді й Злучених Державах півн. Америки. Дотепер лиш Канада мала назву „Містопровінції“ і була залежна від Галичини. Силою названого декрету Канада й Америка будуть становити Американсько - канадійську провінцію, залежну безпосередно лиш від Архимандрита ЧСВВ в Римі. Заразом Ап. Столиця надала нашому Василіянському Чинови офіціяльну назву для відріжнення його від інших Василіянських монаших галузей, як пр. від італьогрецьких Василіян в Ґротафератті в Італії, від мельхітських Василіян в Палестині та Сирії, від сирійсько-халдейських Василіян в Мезопотамії і пр. Наш чин одержав назву: „Чин Василіянський св. свщ. Йосафата“. Се сталося на основі Апостольської Конституції Папи Льва XIII. „Сінґуляре президіюм“, в котрій той великий Папа називає св. Йосафата другим Отцем Чина по св. Василію Вел. та пише, що св. Йосафат дав нашому Чинови нову орґанізацію й поширив його праці на велику апостольську ниву. Замітити належить, що одинокий наш Василіянський Чин св. Йосафата з усіх катол. Чинів східної Церкви потрафив розвинутися як інтернаціональний Чин з центральною Управою в Римі.

Зміни в польськім правительстві

З Варшави доносять: Тут наступили великі зміни в правительстві. Міністром рільництва і рільничих реформ (оба міністерства получено) іменовано дир. Рільн. Банку, інж. Северина Людкевича. Міністром комунікації й публ. робіт (оба мін-ва получено) став інж. Альфонс Кіґн. Уступили: мін. рільництва Янта-Полчинський, мін. рільн. реформи Козловский (став віцеміністром скарбу) і мін. публ. робіт, ґен. Норвід-Найґебавер.

Україна кладовищем тракторів

По урядовим даним скількість тракторів примінених в радянськім рільництві перевищає число 100.000 штук. Одначе ізза браку фахового догляду та численних саботажів (!) ...80.000 тракторів лежить зіпсутих і вони не надаються до вжитку. На Україні в розпорядженні колхозів находиться 18.000 тракторів. З того 16.000 непридатних до вжитку. Лише 8 процент тракторів можна ще вживати до праці. „Комуніст“ оповіщуючи ті дані зазначує, що Україна представляє одно велике цвинтарище тракторів, які мали бути останнім „криком“ рільничої техніки совітського рільництва (АТЕ).

Під Шангаєм нарешті помирилися

З Шангаю доносять: Вже осягнено порозуміння щодо вицофання японських військ аж до міжнародних концесій і віддачі евакуованої стрефи китайським властям. Китайські війська мають залишитися на теперішних позиціях. Члени міжнародної комісії під проводом Ляйтона не беруть участи в тих переговорах, одначе нарочно відложили свій виїзд до Нанкіну, щоби своєю присутністю прискорити переговори. Та є вісти, що це замирення переходове.

Крадіж дипльоматичних документів

В дорозі з Москви до Европи недалеко стації Неґорелоє на польсько - совітській границі вкрадено дипльоматичному курієрови одної з середньо-европейських держав валізу з дипльоматичними документами. Куріер завваживши це, вернув до Москви і повідомив своє посольство, що документи вкрадено мабуть тоді, коли недалеко границі всіло двох елеґантно вбраних мущин з папіросами в устах. Дим папіросів був правдоподібно затроєний, бо дипльомат заснув і в тім часі викрадено валізу з документами. Посол звернувся до Караханa, заступника комісаря загр. справ, заявляючи, що бачить тут роботу ДПУ і коли документи не знайдуться, негайно виїде з Москви. На приказ Караханa переведено слідство. У висліді валізу найдено, та документів не було.

Школа терористів в Індії

Кореспондент „Дейли Телеґрафу“ в Калькуті повідомляє, що в тім місті є спеціяльна школа терористів. В ній виховуються молоді Гіндуски і Гіндуси на будучих замаховців. На спеціяльних викладах вибирається будучих терористів і по скінченні пропаґандового курсу висилається вибраних курсантів (-ток) до самітної колиби в джунґлях, де вони місяцями вправляються в стрілянні з ревельверу. Анґлійські власти переконані, що таку школу скінчила студентка Біна Дас, яка виконала замах на життя ґубернатора Бенґалю, Стенлі Джексона.

На Дністрі розстріляли поверх 1000 людий

З Букарешту доносять: З ініціятиви Ліґи Прав Людини відбулася в Букарешті масова демонстрація проти масових розстрілів большевиками селян, котрі хотіли через Дністер втечи з „раю“ до Румунії. По урядовим даним большевики розстріляли там понад 1.000 людий (756 мущин, 212 жінок і 40 дітий).

На збіжевих ринках в краю і за границею

В передсвяточнім часі тенденція на збіжевих ринках ще більше скріпилася, головно на пшеницю. Попит значний, обороти значні, довіз невистарчаючий. Жито нотовано 25.50 зол., двірську пшеницю 28.50, селянську 27.75 зол. Найбільша болячка нашого рільництва це непоплатність продукції. Фахові круги обчислюють, що ціни збіжжа покривають лише 74% коштів продукції. На світових ринках положення без змін. В Анґлії має бути введене обмеження загальної засівної площі і реєстр продуцентів. Це матиме вплив й на польський ринок.

СТАРІСТЬ МУСИТЬ ПРИЙТИ
— а з нею Ваша неспосібність до праці, тож складайте на чорну годину свої ощадности в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР“ у Львові, вул. Руська ч. 20.
4—21—х

СУСПІЛЬНЕ ПИТАННЯ

в місійних краях.

(Конференція Архієп. Сальоттія).

Суспільне питання, що повстало перед 50 літами, мимо зусиль зі сторони ріжних держав дотепер ще не розвязане і заострюється з дня на день. Складається на це чимало ріжних чинників. Чимбільше ширится цивілізація, тим більше нищі верстви доходять до почуття належних їм прав і хотять користати з дібр, що повстають завдяки їх праці. З другої сторони всьо загортає в свої руки капіталізм і тим викликує проти себе реакцію пролєтаріяту. Передтим робітники працювали віддільно. Тепер вони збираються тисячами в центрах великої промисловости. І почуваючи свою власну силу, хотять взяти провід у свої руки, памятаючи клич Маркса: „Пролєтарі всіх країв єднайтеся“. З уліпшенням машин утратило заняття богато робучих сил, настало безробіття й економічна кріза. З того всього користають большевики і ще більше підсичують невдоволення широких мас. Нині суспільне питання тяжить вже не лише над Европою, але й над цілим світом. Особливо дуже воно пекуче й заострене в місійних краях і загрожує великою небезпекою. Тому в першій мірі мусить ним занятися духовенство дуже поважно і поки ще час. Бо завтра може вже бути за пізно. Деякі з місійних країв зовсім дорівнують Европі, деякі ще зовсім варварські. Не однакове також їх положення економічне й політичне.

Кольоніяльні держави несуть що правда цивілізацію. Але скільки там також страшних надужить! Ствердив се й осудив навіть Союз Народів, ствердило й Міжнародне бюро праці. Католицькі місіонарі находяться тепер наче між молотом і ковалом. З одної сторони нужденні тубильці, з другої їх експльоататори. Скільки тут треба второпности й такту!

Навіть невільництва не усунено ще цілковито, особливо в Африці. Та істнують ще ріжні форми, які годі відріжнити від невільництва. Карами змушують людий до тяжкої й надмірної праці, особливо в приватних підприємствах. Нелюдське обходження з людьми напятнувала перед цілим світом урядово Міжнародна конференція праці. Насильним вербуванням робітників нищиться родинне й суспільне життя тубильців. Нераз 80 п р о ц е н т селян (мущин) забирають зі сіл і ледви котрий з них відтак вертає. Гинуть з голоду, з виснаження і хоріб або втікають в світ за очи.

Робітники в кольоніяльних краях не мають за собою ніякого права. А як воно істнує, то з ним не числяться.

Оплакане в місійних краях і життя родинне. Многоженство широко поширене. Діти й жінки се не рідко невільники голови родини. Лікарів і ліків нема, про чистоту ніхто не дбає. Тому хороби страшно поширені. Найбільше вмирає новонароджених.

Білий має за собою уряд і право, чорний і жовтий стає іграшкою в руках

гнобителів. Платня їх така нужденна, що кличе прямо до неба о пімсту.

Тому для духовенства суспільне питання це питання моральне, питання християнської справедливости. Дочасним щастям людий мусять священики також занятися на взір Христа. Мусять дбати про хліб, працю, свободу, справедливість і життя людий. Інакше не сповнять свого завдання. Вони не можуть обмежитися чисто духовною працею, бо люди від них відвернуться. Сумний досвід в ріжних краях повинен нас також дечого навчити. Ми за мало цікавилися економічною нуждою широких мас. Отже аґітацію між пролетаріятом взяли в свої руки Божі вороги і використали свій провід на зле. Колись маси робучого народу були християнські. Тепер вони відвернулися від нас. Як булиб католики не пішли за енцикліков Льва XIII „Рерум новарум“ і не почали орґанізувати християнське робітництво, то хто знає, чи нині соціялізм Маркса й Лясаля бувби не запанував в цілій майже Европі. А щож доперва може статися в краях, де майже зовсім нема ще християнської традиції?

Опираючись на науці св. евангелії, священики повинні сильно підносити засаду рівности й братерства і звертати увагу, що тубильці також мають свобідну й безсмертну душу, здібну до всього, що добре й справедливе. Повинні виповісти безпощадну боротьбу поневоленню. Так поступала Церква за всі віки. Священики повинні дальше орґанізувати школи, впоювати в молодь любов до праці, почуття обовязку, виховувати чесні характери, плекати карність серед широких мас. Дальше згадує Архіеп. Сальотті, що в самім 1929 р. перейшло через місійні катол. шпиталі 11 міліонів хорих. Священики повинні занятися сиротами, старцями, немічними. Особливо повинні звернути увагу на тих, що е поза скобками суспільности. Повинні також звернути велику увагу на піднесення рільництва і заопікуватися робітниками й ремісниками. Для убогих повинні мати велике співчуття і ділитися з ними навіть останним куском хліба. Тоді нарід буде горнутися до священика. Священики повинні завсіди мати перед очима енцикліки Льва XIII „Рерум новарум“ і Пія XI „Квадрагезімо анно“ та старатися переводити їх в життя.

Інакше заступлять нас протестанти й комуністи! Революційний комуністичний розмах в силі спинити лише суспільна праця католицьких священиків.

Подав І. Л.

Замах на шефа політичної поліції

Смерть наступила на місци.

Ві второк о год. 7.55 рано у Львові на вулиці Стрийській застрілено шефа політичної поліції, Еміліяна Чеховского. Смерть наступила на місци. Покійний, уроджений в Бучачи 1884 р., працював у львівській поліції від 1920 р. Недавно став шефом політичної поліції при слідчім виділі. Підлягали йому політ. бриґади, т. зв. українська і комуністична. „Ґазета Вечорна“ твердить, що сей замах без сумніву діло УВО (Укр. Військ. Орґанізації). Ми засадничо й постійно осуджуємо всякий терор, але мусимо замітити, що преса, котра здає собі справу з ваги своїх власних слів, не видає свого осуду перед закінченням слідства. „Г. В.“ пише: „Публична опінія очікує енерґійного слідства і домагається острих кроків проти українських замахових ґруп“. В сім однім реченні вражає різка суперечність: в першій половині говориться, що треба слідства, аби викрити справця, а в другій половині речення „Г. В.“ вже знає, що убийники то Українці. Чи не можна з таким твердженням зачекати на вислід слідства польських державних властий?

ЮВИЛЕЙ
ЧИНА ОО. РЕДЕМПТОРИСТІВ
1732—1932.

(Стаття надіслана з кругів духовенства).

Сего року минає якраз 200 літ від часу, коли св. Альфонс[1]) заложив чин О. О. Редемптористів. Основи під свій чин положив цей угодник Божий дня 9. XI. 1732. Колискою Чина була Італія.

По словам св. Альфонса, Бог хотів, щоби повстав цей чин і покермував усім так, що мимо всяких перепон політичного світа 18-го століття, чин не загинув. „Не сумнівайтеся, писав цей Божий муж до своїх співбратів, чин перетреває аж до кінця світа, бо він не моє діло, а Боже.“

І дійсно. Чин О. О. Редемптористів діло Боже. Обставини всякого рода, яким годі заперечити надприродне походження, словом все склалося так, що св. Альфонс рішився взятися за орґанізування цего великого діла. Ціль Чина, по волі Спасителя, совершенне наслідування чеснот Спасителя і дбайливість про спасіння душ найбільш опущених. Св. Альфонс був щасливим оруддям в руках Божих. В особі св. Альфонса найшлися дві річи необхідні до такого діла, а саме чеснота і знання. Непомильний голос папи Григорія XVI. признав св. Альфонса героєм чесноти і 26. мая 1839 р. зачислено Його до ряду Святих. А надзвичайні похвали, що їх папи, епископи й учені богослови не щадили для науки св. Альфонса, зростаюча повага його морального богословія, подиву гідне поширення його аскетичних і доґматичних творів, великий вплив, який ті письма мали так на душі вибрані, посвячені Богові, як взагалі на вірних усіх верств суспільности, — все те виєднало св. Альфонсові нове сяєво слави, авреолю Учителя Церкви. Дня 23. марта 1870 р. Папа Пій IX. проголосив св. Альфонса Учителем Церкви. А прізвіще св. Альфонса „Вчитель найревніший“ сам про себе говорить, яка була і куди прямували вся праця св. Альфонса словом і пером.

Чи диво, що сини св. Альфонса, оживлені духом свойого основателя, і запалені його ревністю, видають постійно нові овочі святости — і ревність за спасення душ не вгасає в їх серцях.

Ціль Чина — змагання до особистої святости і спасіння душ. Чи такому високому ідеалові відповідає щось в дійсности? Про се говорять факти. Ледви 145 літ минуло від смерти св. Альфонса, а вже трьох Редемптористів почитаємо як Святих. Геройські чесноти більше як двацятьох признала св. Церква й очікуємо цеї хвилі, коли непомильний голос Христового Намісника поставить їх в ряди святих. Поміж святими Чин має свойого основателя. Перший, котрого св. Церква покликала до слави, якою увінчала св. Вчителя, був покірний братмонах, Ґерард Маєлля, чудотворець і популярний святий Католицького Заходу, убогий кравецький помічник. Другий це св. Климентій Гофбавер. Тип місіонара, підвалина Церкви, як казав Папа Пій VII. Сей чоловік желізної волі, який по словам поважних істориків охоронив Церкву в Німеччині перед схизмою, створив католицьку пресу, ударемнив неодин плян зловіщої дипльоматії своїх часів.

Розвій Чина також замітний. По словам св. Альфонса чин мав розвинутися по його смерти. Огородником, що мав перещіпити Чин на землі поза Альпами був св. Климентій Гофбавер. Кардинал Раушерзове був немов другим основателем Чина. Перша станиця О. О. Редемптористів за Альпами була якийсь час Варшава. Прогнані звідти 1808 р. розбіглися Редемптористи варшавського монастиря по всіх усюдах, деякі пішли в Швайцарію, а св. Климентій у Відень. Тут старався о признання свойого Чина. Тимчасом позискав собі багато учеників між визначними особами тодішнього Відня. Боже Провидіння післало йому до помочі ще в Варшаву молодого богослова, родом з Франції, Йосифа Пассерата. Нарід називав його великим священиком, що постійно молиться. Під проводом о. Пассерата Чин О. О. Редемптористів дійшов до великого розвою. Не лише в Европі закладано щораз нові домп в ріжних державах, але й за морем, в Америці. В 1831 р. о. Пассерат вислав своїх монахів в Бельґію під проводом вірного ученика св. Климентія о. Гельда. Бельґійська провінція незабаром стала розсадником Чина.

Чин розростався, праця місіонарів стягала йому нових членів, охочих стати в ряди Христових женців. Нині Чин Редемптористів має 21 провінцій і 19 віцепровінцій. Теперішний архимандрит о. Патрикій Міррай, вибраний на цей уряд Капітулою Чина 1909 р., мимо війни створив 5 нових провінцій.

Нині чин має 5735 члепів розміщених в 348 домах всіх пятьох частей світа.[2])

Апостольська Столиця вже нераз виявила, як цінить Чин О. О. Редемптористів. Чин тішиться особлившими ласками Апостольської Столиці. Рівнож неодин син св. Альфонса, доступив великої гідности в церковній єрархії. Мимо того, що правило Чина зборопяе займати якінебудь вищі становиска у св. Церкві, протягом останнього пятьдесятьліття 24 Редемптористистів стали епископами, два кардиналами, а саме бл. п. о. Дешампс, примас Бельґії, й о. Ван-Росум, теперішний префект св. Конґреґації для поширення віри.

Бельґійська провінція, як висше згадано, стала розсадником многих інших провінцій. За її почином засновано Апостольську префектуру в Конґу, де нині гарно процвитає християнське життя серед тамошніх муринів. Бельґійські Редемптористи працюють рівнож в Антилях, що по більшій части заселені неґрами, перевезеними колись з Африки. Рівнож між нашим народом в Канаді і в Галичині працюють Отці Редемптористи бельґійської провінції. Працю між нашими Українцями в Канаді започаткував о. Делярій Ахіль а в Галичині о. Йосиф Схрейверс. В праці Отцям Бельґійцям під цю пору помагають уже ними виховані молоді Українці, які рік-річно, хотяй не в великому числі, але з охотою до праці повертають зі студій у Бельґії. За приміром отців Бельґійців пішли Чеські Редемптористи, які цього року на Чехословаччині заложили вже другий монастир східнього обряду для наших прикарпатських Українців.

Хто зважить велику місійну працю ще нечисленних місіонарів сього Чина між нашим народом, цей мусить признати, що Богу належиться вдяка від нашого народу неабияка за це, що післав і на наші землі своїх апостолів.

[1]) Дуже цікавий життепис св. Альфонса під заголовком „Апостол любови“ видали о. о. Редемптористи в Станиславові в 1929 р.

[2]) Шематизм Чина з дня 2. серпня 1930.

Муссоліні накинув Італії ощадність.

Преса доносить з Риму: Зараз з початку т. зв. товариського сезону видало правительство Італії відповідні зарядження проти коштовних принять, балів і т. п., причім само правительство дало приклад і не урядило звичаєвого новорічного приняття для дипльоматів. Членів чужих правительств приймають в Римі тільки скромним сніданням. Одинокий великий баль в сім сезоні урядив польський амбасадор ґр. Пшездзецкий, що викликало здивування.

ЗБІРНА ВІДПОВІДЬ

на спростування п. посла Великановича в „Нов. Зорі“ ч. 9. з 7. лютого с. р.

1) Сам п. Великанович на запит — чому 13. X. 1931 не вступив їдучи з желізниці до голови УНДА в Турці, — відповів: „Тому, бо ніхто не вийшов по мене на зелізницю.“ Чиж не розходилося тут о гонори. Преціль ясно виходить, що мавби вийти на желізницю — або сам голова УНДА або його делегат, ну й з гонорами провадити. А те жадання гонорів виявлене а постеріорі — покривається з жаданням а пріорі.

2) Духовенство свято знає про се, що має опікуватися культурно-освітньою працею передовсім для добра нашого народа, а в части й для власного, але годі звичайно одинокому священикові на селі при так тяжких, в нинішних часах, його станових обовязках охотитися своєю працею всі орґанізаційні ділянки народнього життя.

3) Покривається з першою точкою, а на першу ми відповіли. В своїй допісі в „Н. Зорі“ ми рушили п. В-ча за се, як в точці ад 1), а не за його ввічливість чи неввічливість.

4) Свідками, але здається тільки одним, береться пос. В-ч доказати, що о. Вовчик спротивився його поїздці на віче у Яблінку вижну. Та о. Вовчик найменше 5-ти свідками докаже, що він майже весь орґанізаційний (так!) укр. провід Турчанщини не просив, а формально зі сльозами в очах благав о поїздку в Яблінку вижну з відповідаючим ситуації рефератом. Тож немислимо, щоб о. В-к спротивлявся поїздці пос. В-ча; хіба може звертав йому увагу, що й іншим робив, щоби радше говорив на теми: нац. освідомлюючі; освітні, економічні й подібні, як на політичні. А таке звертання уваги хіба не можна утожсамлювати зі спротивом їхати. На сказане готов о. Вовчик присягнути; теж присяги жадавби й від свідків.

5) Так! Вєп. П. Посла Д. Великановича просив о. парох зі Шумяча в справі Церкви о інтервенцію у одної свят, Влади. По ній Вєп. П. Посол стрінувши о. пароха виразився про справу: „Тяжко інтервенювати, бо кажуть (!), Церква річ непродуктивна“! Тут не йде квестія про самі, голі, матеріяльні слова, чи там про їх формалістику, але головно про сенс, а зглядно про гадку Вєп. П. Посла, що її виразив сим цілим висказом! — Боже слова: „тяжко інтервенювати“ висказані кимсь рівночасно і в злуці зі словами: „бо Церква річ непродуктивна“, — хочби і повторенними за нишим, — свідчать, що автор перших слів признає слушність і другим словам! Отже, коли Вєп. П. Посол скваліфікував цю свою інтервенцію аж „тяжкою“, узасаднюючи це арґументом „Церква річ непродуктивна“, — то тим самим скваліфікував і цей арґумент „тяжким“ і рівночасно висказався за його рацією! А признання рації і стійности тому артикулові „Церква річ непродуктивна“ через Вєп. П. Посла, — чиж не виражає тої самої гадки — і переконання про ту „річ“? І таке вражіння зробив сей цілий висказ на о. пароха, бо той відозвався на него під адресою Вєп. П. Посла: „Як-то, Пане Посол, чому річ непродуктивна“?!

А такий сенс і таке розуміння, бо: О цю інтервенцію прошено Вєп. П. Посла заздалегідь. Присутний при тім був також і навіть брав живу участь у тій просьбі-розмові й один парохіянин-селянин. Вєп. П. Посол може пригадає Собі (1929 рік, Народний Дім, по зборах), як той селянин вражений виминаючим поставленням Вєп. П. Посла до неї справи, зробив йому за те викиди словами такого змісту: „Ой, щось Ви Пане Посол холодні для Церкви і не попирате її, а якби не та Церква і т. п.“..., та й то, що доперва по усильних наставаннях о. пароха (признано „на домагання“), а дуже пастирливих того селянина Вєп. П. Посол згодився інтервенювати. Той селянин може про це і тепер виразно оповісти. Цей случай, в якім селянин замітив і схарактеризував відємне і неприхильне відношення П. Посла до справи Церкви, достаточно висвітлює гадку П. Посла Д. Великановича (тільки позірно прикриту формалістикою слів його висказу) про Церкви взагалі. А о це й ходило. Справа ясна. Леж тут яка тенденція?

І дійсно „тяжко“ було інтервенювати послові, бо як сам пише: „одержав відповідь, що влада не може дозволити на продажу громадського ліса“. Але пізніще інші „продуктивніше“ інтервенювали, бо справа увінчалася успіхом.

6) Що до твердження, що ціла громада Ільник посвідчить, що пос. В-ч кождий раз, як було Богуслужения в там. церкві все був на ньому, то порадніше на свідоцтво громади не покликатися, бо таке свідоцтво може ріжно випасти.

7) Опрокидуючи закид 7. виказує п. пос. В-ч нельогічність своєї бесіди-твердження. В шести точках доказує священникам неправду, а в семій точці каже: „та само (тоб-то духовенство) цю правду плекає.“ Отже — або неправду — або правду плекає. Обидві плекати не може!

Таксамо ми дальше зауважуємо, що пос. В-ч відноситься до духовенства неприхильно, чого доказом се, що на заг. зборах філії „Просвіти“ в Турці, дня 11. І. с. р. не голосував за вибором 2 священиків (о. Адр. Левицького, пароха Турки й о. Мих. Вовчика) до Виділу філії й одного священика (о. Ів. Тимчука, декана й пароха в Беньовій) до контрольної комісії а голосував за противними кандидатами. Та мимо сего згаданих отців вибрано.

Що більше, пос. В-ч з того селянства, про котре в 41 ч. „Свободи“ з 1931 р. писав: „Одинока надія на селянство“, — кпить собі. Бо коли на згаданих зборах філії один зі священиків радив до Виділу Філії взяти бодай одного селянина, то п. посол В-ч сказав: „о знайшовся ще й другий такий“, — тобто комуніст. На зборах один комуніст, як все вони роблять, жадав, зложити Виділ лише з селян і робітників. От до кого пос. В-ч священика прирівнав!

А деж оправдання п. пос. В-ча на закид, що він як один з представників укр. народу в польськім соймі все й всюди з поляками — чи урядово — чи приватно, навіть з постерунковими, говорить тільки по польськи! То ми, священики, масмо за писання статистичних виказів платити гривні від 100—500 зол. (о. Канда з Михнівця й о. Вовчик з Яблінки нижної)! Така справа з одним з тих отців була дня 4. XI. 1931 р. порушувана навіть укр. парл. Репрезентацією в соймі. Коли п. пос. В-ч аж так далеко резиґнує з прав уживання нашої мови, то щож тоді має робити менша братія“?

Турка н/Стр., в лютім 1932.

1. о. Іван Тимчук, парох в Вепьовій і декан турчанський;
2. о. Адріян Левицький, парох в Турці;
3. о. Йосиф Ільницький, парох в Шумячі й м-декан турчанський;
4. о. Михайло Вовчик, парох в Яблонці нижній;
5. о. Михайло Конюшко, парох в Розлучі;
6. о. Тома Бортник, завідатель в Яблінці вижній.

Страйк в „Бібльосі“ триває

У справі того страйку фабрика і друкарня „Бібльосу“ оповістила в „Хвилі“ слідуюче письмо: „Страйк вибух лише в друкарні і то частинно, переплетня працює без перерви в порядку. Новопринятий персонал не солідаризується зі страйком і працює нормально. Поліція увійшла в моменті, коли одному, що не зсолідаризувався зі страйком, загрожувала небезпека. Голодівки досі не було, родини доставляють поживу страйкуючим, котрі сидять в одній кімнаті зецерні і котрим не обмежується свободи рухів. Тому, що фабрика має два відділи й переплетню та друкарню, з кождим працівником підписано окремі договори, в котрих кождий згодився на особисту контролю при виході з фабрики. Контролю друкарні переводжено час до часу, а 12 б. м. з огляду на загальний страйк заряджено контролю. На 22 працівників піддалося ревізії 18, 4 не піддалися контролі. Лист дирекції до сих 4-ох працівників вони зіґнорували 19 б. м. Надзірна Рада візвала робітників, щоб вони опустили фабричні убікації і заявила, що всі, котрі в суботу до год. 10 веч. опустять фабричний льокаль, могтимуть вносити подання, щоб їх знов приняти до праці. — „Хвіля“ додає від себе: Як видно з фактичного стану річи, робітники не тільки не звернулися з проханням, щоб їх знов приняти до праці, але не опустили також варштату праці. Як нас інформують складачі, каменем образи являються особисті ревізії при виході з фабрики.

Проказа у Вильні

У Вильні занедужав торговець шкір Шульґін на страшну недугу т. зв. сибірської прокази. Вона полягає на тім, що тіло прокаженого гниє і куснями відпадає. Виленські лікарі не могли помогти нещасному і відослали його в запльомбованім ваґоні до Варшави. В складі скір Шульґіна знайдено одну скіру спроваджену з Сибірі, в якій були заразки недуги. Сибірська проказа це недуга, яка досить часто виступає на Сибірі. Набавляються її тамошні мешканці від баранячих скір, з яких роблять кожухи. Ця недуга невилічима та дуже заразлива.

Редакція рукописів не звертає і з того приводу в ніяку переписку не входить.

о. В. ПОРОДКО, Чина ОО. Редемптористів.

СЕРЕД ПРАВОСЛАВНИХ ЛЕМКІВ

З записок місіонара.

V.

Православного немов хто шпилькою вколов.

— О, вона не нова, відрізав завзято, ми вже триста літ на неї ждали!

— А всеж таки та віра, що ви покинули, богато старша від вашої.

— Якто? — питає недовірливо ґазда. — Таж руський нарід відразу був охрещений в православію, а на католицьку віру його перетягнули аж в новіших часах. Та тепер ми знов вернули до своєї старої, твердої, руської віри.

— Ой помиляєтесь, чоловіче, відповідаю. — Ще ваше православіє навіть на світ не народилося, як наш нарід вже давно був греко-католицьким. Виж певно знаєте, що великий наш князь св. Володимир охрестив Русь у X ст. по Христі. А це православіє, про яке ви говорите, повстало щойно в XI ст. і то серед Греків. А на наші землі цей нещасний роздор прийшов аж значно пізніше.

Задумався наш Лемко шукаючи мабуть якоїсь розумної відповіди. Тимчасом сусідів збіглося повне подвіря. Окружили нас щільним перстенем і всі цікаво прислухуються диспуті. Деякі принесли чомусь великі топори на раменах. Сподіюся, що це не проти нас. Бо ми ще так страшно не виглядаємо, щоб аж сокирами треба було православіє перед нами боронити.

Наш суперник бачучи таку поважну авдиторію, росте на силах.

— За чим ви тут до нас властиво приїхали? питається арогантно. — Нам тут місіонарів не потрібно! У нас самі християни. Ви йдіть навертати поган, ідіть собі між большевиків, які не знають Бога! А ми в Бога віруємо. Нам місії непотрібно!

— Власне тому приходимо до вас, — відповідаю йому, — щоб захоронити ваш Липовець перед таким нещастям, яке сталося в православній Росії. Як тут лишиться православіє, то до того самого й у вас прийде. Православіє не в силі протиставитись навалі большевизму. Не треба нам примірів шукати аж десь далеко за границею. Скажіть самі: Де найшли найподатливіший ґрунт безбожні комуністи-сельроби як не на православних землях, на Волині й Поліссю? — А тут на Лемківщині? Чи тут краще? Як страшно шириться большевицька аґітація якраз у таких селах, що перейшли на православіє! Возьміть на примір таку Теляву, що перша відпала від нашої греко-католицької Церкви. Вонаж недалеко звідси. Знаєте самі, як там є: Половина правосл. парохіян вже збольшевичилася. До церкви вже не ходять, не сповідаються, не моляться, в Бога вже не вірять. Словом, погани. Ось вам наглядний доказ, куди веде Лемків православіє, куди тягнуть вас ваші батюшки.

— А хибаж православні батюшки в тім щось винні, що большевизм так шириться? — боронить Лемко.

— Так, у великій мірі це їх вина. Вони вміють тільки руйнувати, але натомість щось трівке поставити не можуть. Підкопують повагу католицької Церкви, тої одинокої сили, що може побідно змагатися з большевизмом, а натомість лишають по селах тільки роздор, ненависть і темноту. Бо і чимже просвітять своїх нещасних парохіян, чим будуть боронити їх перед наступом большевицької аґітації, коли самі мало що більше вчені від простого мужика? З порожного не наллеш! У кождій своїй науці — як самі кажете — вони кричать лем на папу і на Йосафата.

— Та бо і є за що картати Папу, відзивається православний, коли він не поступає так як повинен. Відповіджте мені, отче, чи він добре робить, що каже уважати себе святим. Кого за життя вільно почитати як святого? (Далі буде).

——o——

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

У СТАНИСЛАВОВІ на запрошення місцевого відділу УКНП 19. с. м. виголосив Д-р Осип Назарук виклад п. з. На актуальні політичні теми. Саля Зем. Банку Гіпотечного була виповнена добірною публикою. Прелеґент представив коротко сучасне положення укр. народу в Польщі, в СССР, в Чехословаччині й Ромунії. Докладніше змалював наше культурне, економічне й політичне положення в Польщі, розбираючи наші поодинокі політ. партії та поодинокі фракції в партіях, як також характеризуючи загально духа їх програм. Прелеґент ярко схарактеризував наше положення в Польщі й підчеркнув, що про „угоду“ можуть думати й говорити дуже наївні люди. Якраз в тім моменті вдерлося в битком набиту салю 4 чи 5 молодих хлопців. Один з них дрожачим голосом заявив, що іменем укр. нац. молоді протестує проти „угоди“ з Польщею і пробував робити бешкет. Демонстрантів в тій хвилі виперто з салі. Всі вони з виїмком одного походять з наших священичих родин. Викладу зовсім не переривано. Прелеґентови послужив той інцидент тільки до більше образового представлення хоробливої націоналістичної психози, яка захопила значну часть суспільности. Дальше представляв бесідник потребу створення зрівноваженої правої політ. орґанізації, котра засадничо ріжниласяб від усяких лівих уґруповань і наводив численні арґументи з минувшини й сучасности як: докази, що без такого правого творива неможливий розвиток солідної політичної думки в жаднім народі, отже і в українськім. Півторагодинний виклад промовця нагородила зібрана публика рясними оплесками. Зборам проводив мец. Д-р Волянський, котрий іменем зібраних подякував прелеґентови за труд.

СЕСІЯ ВАРШАВСЬКОГО СОЙМУ скінчилася. Марш. сойму Світальський у підсумках праць сойму сказав, що сойм ухвалив 185 урядових проєктів законів і 7 проєктів з ініціятиви послів. Опозиція підчас промови марш. Світальського вийшла зі салі. Сесію сенату також закінчено.

ПЕРЕҐОВОРИ В СПРАВІ ЕКОНОМІЧНОЇ ФЕДЕРАЦІЇ наддунайських держав пічнуться на днях. Ця федерація не має бути митною унією. Це проєкт торговельних умов, які позволилиб тим державам відновити господарську активність і скріпити виплатність.

ПОВСТАНЧИЙ РУХ В СССР все ще триває. Проти повстанців в Закаспійськім краю вислав радян. уряд відділи ДПУ. На Україні, над Волгою, на Білоруси повстанчі відділи нападають на поїзди та склади й опісля зникають. З Туркестану доносять, що від Красноводська до Мерви огорнув край повстанчий рух. Йде крівава боротьба з населенням, яке обороняється перед грабіжжю припасів поживи.

СОВІТСЬКА ПРЕСА доносить: Радянський уряд збільшує свої військові сили на Далекому Сході на те, щоби здавити білоґвардейський рух, який дуже скріпився по утворенню нового манджурського уряду. (ПАТ).

„ДЕЙЛИ ГЕРАЛЬД“ пише, що Анґлійський Банк зібрав достаточну скількість долярів і франків, головно по одержанні з Індії 40 міліонів золотих фунтів. Тому вже на 6 місяців перед речинцем зможе сплатити позичку в Парижі та Ню-Йорку. Наслідком того Банк обнизить відсоткову стопу з 5 на 4½. Це викличе значний зріст курсу фунта.

ҐІТЛЄР заповідає, що при других виборах знов буде кандидувати і що на нього голосуватимуть всі ті, що передтим голосували на Дістерберґа.

НОВИНКИ

В друкарні „Бібльос“, в якій друкується „Мета“ і „Неділя“, вибух т. зв. італійський страйк 25 друкарів. Тло страйку економічне і невдоволення з поведення директора друкарні. Страйкуючі вже чотирі дні не виходять з льокалю друкарні.

В Коломиї отворено кухню для безробітних. Вона видає в магістраті денно 670 безплатних обідів.

Воєвідський уряд на внесення бережанського старости розвязав „Луг“ у Стриганцях, пов. Бережани. (ПАТ).

В справі надужить в бережанськім магістраті прокуратура окружного суду виготовила акт обвинувачення проти урядників магістрату Зенона Лисаковского, Яна Рембіши, Евгена Бабяка, Волод. Матики і Тилі Ґольдштайнівної.

В Бродах увязнено спритного вломника Марка Даниляка, який довший час обкрадав склепи брідських купців. Підчас ревізії в його домі найдено крадені товари вартости 60 тисяч зол.

В Кулачківцях, пов. Коломия, мають вибудувати для Поляків „Дом Людови“. На чолі комітету будови стоїть староста др. Новак.

За вибудуванням радієвої переказної стації в Станиславові веде акцію „Курієр Станіславовскі“. Цею справою зацікавилися також українські круґа. Воєвода Ягодзінський обіцяв допомогти в тій справі. Дир. Польського Радія в Варшаві заявив, що Поль. Радіо думає таку стацію в Станиславові вибудувати.

В редакції „Курєра Львовского“ поліція перевела ревізію. Шукала за нелеґальними і протидержавними видавництвами вшехполяків. („Хвіля“).

32 втікачів з „раю“ хотіло дістатися через Дністер до Бесарабії. Під їх тягарем заломився лід і 14 втікачів утонуло в Дністрі.

На Шопенівськім конкурсі пяністів у Варшаві захопив усіх мистецькою грою 22-літний сліпий Жид з Будапешту, Ініре Унґар. Члени жюрі згідно признали, що не чули ще такої натхненої гри.

Оповістка. Чим важніша і тяжша справа, тим більше конечна річ працювати для неї пляново. Це відноситься також і до праці священика в школі. Вона також тратить богато на вартости, коли її переводиться без пляну зріло передуманого. Крім того сама повага навчання релиґії вимагає, щоб воно відбулося всюди однаково. І тільки тоді можна думати про критику пляну навчання і його успіхів. Тому поручається Всч. оо. Душпастирям і Катихитам виданий за апробатою преосвященного Епископського Ординаріяту в Станиславові, плян навчання релиґії в народних школах. Ціна примірника 1 зол. — Замовляти можна в канцелярії Епископ. Консисторії в Станиславові, ул. Липова ч. 18.

Жертви

Впр. о. Микола Мицдюк, Валинці, п. Гвоздець, зол. 10 на кат. пресу. — Впр. о. Бронислав Вергоповський, Вільшаниця, п. Тисьменица, зол. 10 на кат. пресу. — Гр. кат. Уряд парох. в Білівцях, п. Боришківці, зол. 4 на кат. пресу.

Біржа

ГРОШІ: Ам. доляри 8.89 зол.

ЗБІЖЖА: (Ціни в золотих за 100 кґ льоко стація навантаження, віддаль від Львова 200 км). Пшениця сел. 24—24.50, сел. жито 22.75—23, ячмінь дв. 21—23, овес Гал. 22—22.50, краєва кукурудза 21.50—22, бобик 19—20, гречка на мливо 20.50—21, житн. ґрис 12.75—13, гречані крупи 36—38, просо 18.50—19, синий мак 100—110. Останні вісти такі, що збіжжа подешевіло. Натомість ціни гречаних круп і житн. ґрису підскочили.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. З 23 числом „Нової Зорі“ висилаємо нашим П. Т. Передплатникам почтові складанки і просимо надіслати передплату за II. квартал б. р. та вирівнати залеглости. Хто вчас не відновляє передплати і хто не передплачує своєї преси, той причиняється до її руїни. 24—1—2

РЕКОЛЄКЦІЇ

для вірних всіх станів в Церкві парохіяльній св. О. Николая у Львові відбуваються в днях від 27 марта до 3 квітня 1932 р. Б.

ПОРЯДОК:

Неділя 2 св. Поста дня 27 марта 1932 р. Б.
О год. 4 попол. Вечірня Постна;
О год. 5 попол. Наука, благальна пісня, Благословеніє Найсв. Тайнами, Претерпівий за нас страсти і цілування св. Мощей.

Від дня 28 марта до 2 цвітня 1932 р. Б.: то є в понеділок, второк, середу, четвер, пятницю і суботу:
О год. 7 рано співана Служба Божа;
О год. 6 вечер Вечірня згл. Акафист Христовим Страстям;
О год. 7 вечер Наука Реколєкційна, благальна пісня, Благословеніє Найсв. Тайнами, Претерпівий за нас страсти і цілування св. Мощей.

Субота 2 цвітня: Служання св. Сповіди від 4 год. пополудни до 10 вечером і неділя 3 цвітня від 6 рано до 12 год. в полудне.

Неділя 3 св. Поста: Крестопоклінна дня 3 цвітня 1932 р.:
О год. ½6 рано Утреня;
О год. 6, 7, 8 і 9 рано читані св. Літургії;
О год. 10 рано торжественна співана Служба Божа св. Василія Великого, послідна Реколєкційна Наука, загальне св. Причастіє вірних. Благословеніє Найсв. Тайнами і закінчення Реколєкцій.

Свящ. Василій Лончина
настоятель парохії.

ВСЧ. ОО. КАТИХИТАМ І ДУШПАСТИРЯМ

поручається

виданий за апробатою Преосв. Еписк. Ординаріяту в Станиславові

ПЛЯН НАВЧАННЯ РЕЛИҐІЇ

в народних школах.

Ціна 1 зол.

Замовляти можна

в Канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові, вул. Липова ч. 18. 1—3

Найлучше насіння огородовин і т. д. ТЕОДОР СТАШКІВ, Львів, ул. Собєского ч. 28. 23 1—1

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, з переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у ГЕШЕЛЄСА у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вровновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 22-50

КІНА

ПАЛЯС: „Циганські пісні“.
КАСІНО: „Трейдер Горн“.
СТИЛЕВЕ: „Весна в Пратері“.
КОПЕРНИК: „Король королів“.
ЛЕВ: „Легіон хоробрих“.
МІРАЖ: „Призначення“.
МАРУСЕНЬКА: „Король королів“.
УТІХА: „Гадзі Мурат“.
ОАЗА: „Золота молодь“.

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 23 (521). Львів, неділя, 27 березня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Сташіца ч. 8. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол. На кордоном чверть-річно 1 зл. долар
Ціна числа 25 сот.
Конто П. Щ. Краків 405.867.

Розумний голос

В справі убийства начальника політичної поліції.

„Газета Львовска" пише: Тут маємо до діла з означеною тактикою й аж занадто очевидною тенденцією. Вона зовсім ясна: комусь залежить на тім, аби з Поляків й Українців зробити непереєднаних ворогів, аби їх взаємини так пересякнули кровю, так наситити пристрастю, щоб замінилися в ґудз, який не дасться розмотати. Комусь потрібно, щоб наша земля... перемінилася в прямо невиносимий терен домашної війни. Тої війни фактично ніхто не хоче. Ні ми, ні вони, ті сотки тисяч Українців, котрі мають такі й інакші національні й суспільні змагання, але котрі дуже далекі від охоти проливати кров. Вмовляти в них того не хоче навіть найдальше посунений шовінізм..." — Цей розумний відзив „Ґазети Львовской" се перший того рода голос з польської сторони в такій ситуації як теперішна. Голоси такі старанно реєструє жидівський сіоністичний щоденник „Хвіля", котрий відразу заняв в тій справі розумне становище і зазначив, що передовсім не знати, з чиєї руки впав пок. Чеховский, може з особистої пімсти. Таке становище мусіло мати відразу вплив на розярені уми і зрефлектувало людий основно.

Дністер в потоках крови

Пекольні сцени над українською рікою.

Кореспондент французького часопису „Ле Журналь" пише знад ромунсько-большевицької границі над Дністром ось що: Кождої ночі втікають з радянської України через Дністер ґрупи селян, які доведені до розпуки, всего відрікаються, щоб хоч з життям видістатися з „раю". Большевицька погранична сторожа стріляє втікачів як заяців і кидає за ними бомбами. Від куль большевицької сторожі нещасні втікачі масово погибають. Ті, що дістануться на ромунський бік, виснажені до краю. Часто прибувають матері з трупами вбитих кулями дітий та жінки, що оставили на леді Дністра вбитих мужів, або мужі жінок. В минулім році, як подають ромунські власти, втікло 324 родин у складі від 2—12 осіб. Та від січня б. р. втікло 359 родин.

Також німецькі специ втікають з раю

Через Рівно переїхала до Німеччини ґрупа німецьких „спеців". Це переважно інжиніри та механіки. Як причину виїзду подають недодержання большевиками умови. Замість долярами, до чого були зобовязалися, большевицькі власти зачали платити рублями. Поживи також не можна було дістати в достаточній скількости. Крім того ДПУ слідило за кождим їх кроком. В останніх часах по скінченій праці не вільно їм було виходити з домів! Продукція в СССР невелика і лиха. Трактори по кількох днях до нічого.

500 зол. кари за стріляння підчас свят

Львівський воєвода видав розпорядок, яким забороняє стрілянину підчас Великодних Свят усіх обрядів. Таксамо заборонена продажа всіх вибухових матеріялів, хіба на лікарські рецепти. За переступство того розпорядку загрожує кара до 500 зол. і 14 днів вязниці.

Торнадо знищив ціле місто

У стейтах Тенессі, Алябама і Кентакі в півн. Америці шалів страшний буревій-торнадо. Місто Норт-Порт лежить в румовищах. Погибло 140 осіб, 400 ранених, тисячі без даху над головою. Страшні зливи тревають далі.

Характер влади в Манджурії

Японська Аґенція „Ренґо" доносить з Чанчуну: Урядово оповіщено, що правитель Манджурії Чін-Чен розпоряджає всею повнотою власти. При нім є Тайна Рада, котрій підчинені: всі міністерства і ради — законодатна, судейська й контрольна. Всі ті установи мають лише дорадний характер. Рішає сам правитель Манджурії. Се фактично монархія і то абсолютна.

Можливість вибуху японсько-совітської війни

Польська преса доносить: Положення на радянсько-манджурській границі знов заострилося. Супроти того, що в Манджурії вибух бунт китайських ґарнізонів, Японія і Совіти зосереджують на границі війська. В Манджурії переконані, що кождого дня може вибухнути війна. Большевики магазинують у Владивостоці припаси поживи. На цілім шангайськім фронті спокій. Завішення зброї триває. В декотрих кругах припускають, що Японія закінчила воєнну акцію в Шангаю, щоб мати вільну руку на випадок конфлікту з совітами.

Податкові полекші для рільництва

Мін-во скарбу зарядило припинення екзекуцій у рільників для примусового стягнення залеглостий зперед 1. X. 1931 отсих державних податків разом з державними і самоврядними додатками: ґрунтового, доходового, маєткового і спадкового. Припинення екзекуцій не відноситься до податкових залеглостий, що повстали по 30. IX. 1931 р. При переводженню екзекуцій в міру змоги уникатиметься кроків, які утруднювалиб ведення рільного господарства. Зпід екзекуції винятий живий інвентар і збіжжа та землеплоди необхідні для ведення нормального господарства. Міста домагаються також подібних полекший.

ГРОШІ КРУГЛІ — КОТЯТЬСЯ,
але не розкотяться, коли їх вложите на вкладкову книжку в Коопер. Банку
„ДНІСТЕР"
у Львові, вул. Руська ч. 20.
1 22-х

ТРИ НАЦІОНАЛІЗМИ

на одній політичній площині.

„Курер Львовскі", „Русскій Голос" й „Український Голос" по братерськи згідно виступають проти „Новой Зорі".

В 4 ч. „Нової Зорі", в статті п. з. „Українська політика" ...Чому Польща одержала Сх. Галичину без ніяких зобовязань?, подали ми дослівні виписки з брошури ґр. Ст. Лося про те, як „непримирима" українська політика 1920—23 рр. ішла по лінії політики польської та „з прецизією пруського ґренадира" виконувала несвідомо накази Варшави. У висліді такої „української" політики Польща одержала від держав Антанти Сх. Галичину без ніяких застережень.

Подаючи ревеляції ґр. Лося, візвали ми українське громадянство, щоб ставилося до наших т. зв. „непримиримих" та до їх ніби „непримиримої" політики критично. Бо їх політика в своїй „непримиримости" іде по лінії інтересів... противника.

Не минуло два місяці від часу, як ми перестерігали наше громадянство перед „політикою" українських „непримиримих", а наша пересторога знайшла нове оправдання і потвердження. Бо наші „непримиримі" у своїй „непримиримости" знов зробили новий „політичний" крок по лінії політики... польських ендеків.

Привід до того дала українським „непримиримим" стаття в ч. 17 „Нової Зорі" п. з. Україна і Польща в книжці Р. Дмовського „Сьвят повоєнни і Польска". В тій статті, як пригадують собі читачі, виступили ми проти пропаґування Р. Дмовським нового поділу України між Польщу і Росію та звернули увагу на то, що Польща тим Росії зовсім не приєднає собі тривало а навпаки, як се стверджує історія, сама впаде її жертвою. Тому і в інтересі України і в інтересі Польщі є спільний їх фронт проти Росії.

Отся наша стаття викликала відгомін передовсім в органі сторонників Дмовського „Курєрі Львовскім". „Курєр Львовскі" (ч. 67) широко зреферував ту статтю і різко виступив проти неї. Як? — про се була вже замітка в ч. 19 „Н. Зорі". В тій замітці ми знов вказали на слабі сторони всепольської політичної концепції: проти Німеччини з Росією коштом України.

Ще більше, ніж всепольський „Курєр Львовскі", присвятив уваги нашій статті львівський „Русскій Голос" (ч. 12). І він дуже невдоволений тенденцією нашої статті, розуміється, зі становища „російського". Та чи можна дивуватися невдоволенню „Русского Голосу"? Наші „русскі" завсіди виступали в обороні приналежности України до Росії. Тому тенденція нашої статті ніяк не могла припасти їм до вподоби.

Та крім всепольського „Курера Львовского" і москвофільського „Русского Голосу" нашою статтею зацікa-

вився також перемиський націоналістичний „Український Голос" (ч. 10). Як відомо, наші націоналісти се 100%-ві самостійники. Отже здавалобся, що тенденція нашої статті не повиннаб викликати ворожнечі наших націоналістів. Та „українські націоналісти" се в більшій мірі негативна опозиція Польщі ніж українські націоналісти. Тому також націоналістичний „Український Голос" зустрів нашу статтю неприхильно. Він, як се личить вічно негативній опозиції, назвав нашу статтю „офертою" і „пропонуванням любови Полякам". Бо для українського націоналіста не важне те, що наша стаття має на ціли осягнути, тільки то, як вона се хоче осягнути. Для „Українського Голосу" як представника націоналізму важніша тактика, ніж сама ціль. То значить: для українського націоналізму важне передовсім те, чи в данім виступі є неґація і ненависть, чи нема неґації і ненависти. Коли нема неґації і ненависти, тоді українські націоналісти напевно осудять кождий виступ, хочби не мали ні одного аргументу проти нього.

„Український Голос" назвав нашу статтю „офертою" Польщі. Зробив се той самий „Український Голос", котрий не такто давно сам зробив одну політичну оферту Польщі. Пригадаємо тут статтю п. Василя Пачовського, котра знайшла місце на сторінках „Українського Голосу", а в котрій п. Пачовський оферував Польщі ні менше ні більше, тільки... наше Закарпаття...

Та не в „оферті" суть річи. Головна річ у тім, що в найбільш життєвім питанню України в сучасности і будуччині (Польща і Росія проти України чи Україна й Польща проти Росії?) політичне становище українського націоналізму (в особі перемиського „Українського Голосу") знайшлося на одній площині з політичним становищем націоналізму польського і націоналізму російського. Се зайвий доказ, що наш націоналізм, хоч який він на словах „непримиримий" супроти Польщі і Росії, в дійсности гонить воду на млин польських і російських шовіністів, котрі в остаточній послідовности пруть до кривавого танцю і безцільної сумотохи всі три народи: польський, російський й український. Гонить воду на їх млин — очевидно несвідомо — у своїй політичній примітивности.

Ті три націоналізми держаться на одній лінії своєю ненавистю і вірою в те, що кождий з них ошукає обох своїх противників. І се зовсім не виключена річ, що якийсь час той замірений обман дійсно удається, але — річ ясна — тільки одному з двох сильніших націоналізмів, бо нашому націоналізмови, як найслабшому, зовсім певно ніякий обман не може вдатися ні супроти Польщі ні супроти Росії. Одначе також вислід з нового обману зі сторони націоналізмів польського і російського мусить скінчитися так, як протягом історії кінчилися їх численні обмани, то значить — кажучи улюбленим словом давніших предтеч „Русского Голосу" — „очень плачевно".

Світ се ніщо инше тільки одна-одинока, первісна „Іхігенкі" (Енергія). Від неї можна все вивести, а її не можна вивести від нічого. У всесвіті нічо не щезає. Смерть се ніщо инше тільки кінець життя, отже не можна думати, що смерть „істнує" таксамо як істнує життя, бож воно очевидно позитивно істнує. Душі предків, котрі скінчили своє життя, живуть у їх потомках, а душі потомків житимуть у дальших їх потомках. (Японський фільософ Іто Йінсай, 1627—1705. представник японського монізму, котрий повалив довго пануючу фільософію Ху-Гі).

ЩО ПИШЕ

восточна „католицька" преса.

(Стаття надіслана з кругів духовенства).

III. Як „Неділя" поборює православне духовенство?

Ми навели в попереднім уступі (гл. ч. 21 „Н. Зорі") цитати з поміщених в „Неділі" оповідань Ґрації Деледди. Тепер наведемо цитати з допису „Неділі" ч. 8 з 28 лютого 1932 р. „З церковного життя Волині". Ось як пишеться в „Неділі":

„Свідоме українське громадянство знає, що собою уявляє значна частина православного духовенства півн. захід. земель. Це духовенство є одною з найбільших болячок, одним з найбільших ворогів культурно-громадського життя нашого народу. Між православними мирянами (Українцями), а тим духовенством по селах пануе безодня, якої не перейти. На нашу думку, принаймні для половини того духовенства нема вже „ліків", воно мусить безоглядно відійти з повірених йому становищ, добровільно само, або його треба без жадних сантиментів усунути примусово. Цього вимагає українська справа!... Як відомо, більшість того духовенства є москвофіли, вони вмішуються у всяку ворожу українському народови політику (ясніше кажучи хруняйду)... Селяне звернулися через благочинного до консисторії, щоб їм призначили іншого священика, Українця. Та коли й ця просьба не помогла, парафіяне звернулися через делеґатів до митрополита Діонисія підчас його побуту в Луцьку на зібранні „могильного" т-ва. Митрополит обіцяв їх справу прихильно полагодити. Одначе спящ. Гобчанський сидів і дальше на місці. Тому то зґратовані селяне замкнули самі церкву і не пустили священика Г. відправляти богослуження, вимагаючи, щоб він забирався собі геть зі села до іншої парафії. Про замкнення церкви свящ. Гобчанський доніс поліції, яка приарештувала 8 молодих селян, але по 24 год. їх випустила..."

Трохи инше описується як то „о. Никончук відправляв богослуження сам, а оо. Лісовий і Гаськевич боялися „стрефитись" українською мовою, роздягли ризи і після хрестного ходу втікали з церкви, супроводжені не досить приємними вигуками селян на їхню адресу".

Метод чисто большевицький: жадається, щоб духовенство безоглядно відійшло, або його треба усунути без жадних сентиментів примусово, бо цього вимагає „українська справа". Ясніше: так задекретував собі якийсь допінсуватель „Неділі" або якийсь „комітет" світських паничів і „Неділя" помістила сей декрет...

Гарні засади ширить „катол. „Неділя"!"

Селяне домагаються, щоби священник забирався до іншої парохії... Очевидно підбурені такими допісами. Припустім навіть, що деякі священики москвофіли. Одначе передовсім треба ствердити, чи вони добрі священики, а не чи вони москвофіли. А таке ствердження не належить до допінсувачів! Далі, на оборону таких священиків можна сказати, що вони були так вихована, ніхто не вповні в них українського духа а старшому чоловікови годі вже змінити свій погляд тому, що так хочеться напрасно якомусь допінсувателеви „Неділі". І чи тому вільно з такої причини поміщувати такі допіси і поширювати анархію ще й у церкві? Бо те, що радиться православним, є заохотою і нашим уніятським селянам в Галичині. Такі допіси надаються до „Громадського Голосу", до „Сельроба", до „Нового Часу", але ніяк до ніби католицької „Неділі". Того бідного, прибитого політично і морально священика, хочби й православного, „Неділя" дискредитує до посліднього і радить його гнати з села! Таж між тим духовенством мусить бути якась частина добрих, порядних людий, навіть може й до унії прихильних, які одначе привикли до старої вимови в церковних богослуженнях, в котрих вже більше як 150 літ так там вимовляють, бо так їх учили. Отже не можна брати виключно їм сего в вину, прозивати за те „москвофілами" і гнати з сел.

Таж консеквенція такого підбурювання народу проти православного духовенства во ім'я українського націоналізму при помочи совітсько-протестантської методи („Нехай громада рішає, хто має бути в неї священиком"!), — очевидно мусить бути в переконанні народа така, що те, що добре на Волині, повинно бути добре і в Галичині. Чиж в органі, який себе називає „католицьким", годиться так поступати навіть супроти противника, яким в даним випадку є православіе! Католики ніде на світі не ширять протестантсько-совітських метод викиданням священиків з парохій при помочи підбурювання „народу" крикунами. Така робота нерозумна і злочинна, все одно, чи її робиться між католиками, чи між православними. А подвійно зла така робота тоді, коли таке підбурювання робиться в неспокійних часах і на ґрунті вже й без того підмінованім явними ворогами всякої релігії. Се підпалювання дому свого сусіда, від котрого мусить занятися і наш дім, бож той огонь підкладається ніби в нашім, „католицькім" органі, який ширяться і серед нашого народу, а реклямується католицькою акцією великими афішами по Галичині... В такий спосіб шкодиться передовсім католицькій Церкві, бо ломиться засади своєї Церкви, котра вчить, чинити добре навіть тим, котрі ненавидять нас і шкодять нам. А то ще велике питання, чи ті бідні, залякані православні священики в волинських селах взагалі можуть нам шкодити. І за щож їх гнати з тих сел? Таж трьом названим поіменно в „Неділі" православним священикам навіть допінсувач „Неділі" не закидає ніякої неморальности, отже на що цькує проти них? Коли в Церкві булоб вільно во ім'я українського націоналізму цькувати одних священиків, то з таким самим „правом" в ім'я москвофільства вільно булоби цькувати других священиків. І що тоді булоби з кождої Церкви?

Таке цькування — націоналістичне, а католики мусять проти такого воювання рішучо застеречися.

Та це ще не все. (Далі буде).

НАЙБІЛЬША НЕБЕЗПЕКА

Буде нею большевицький Китай.

День у день надходять трівожні вісти з Далекого Сходу. Та не розходиться там ні за Манджурію, ні за залізницю, ні за Шангай, ні за инші пристані, — тільки за щось далеко більше. Діло в тім, що Китай уже заражений большевицькою отруєю, котра затроює його щораз більше. А коли той 400 чи 500 міліоновий нарід получиться зі 170 міліоновим СССР, — то річ ясна, що доперва це буде дійсно найбільша небезпека світа.

Тій справі присвячена нова книжка п. з. „За Китаєм стоїть Москва"*). Короткий зміст тої поучаючої книжки такий: Від часу упадку монархії Китай безборонний, роздертий партіями, без праці, голодний і в розпуці. Тепер той край у війні без виповідження війни. У війні з Японією. Та в дійсности се добича большевизму. Вже зовсім виразно видно, як 467 міліонів Китайців обставини пруть у вир большевизації. Збірне зусилля Европи й Америки ще моглоб уратувати Китай перед большевизмом. На те треба там передовсім доставити засобів поживи і насіння, помочи відбудувати шляхи, мости і греблі. Безумовно треба розброїти коло 2 міліони „війська", котре страшенно нищить свій власний край. Розброєних жовнірів можнаб ужити до публичних робіт і до внутрішної кольонізації. Далі треба там заняти робітництво й викорінити розбишацтво. Китайські власти не мають на те все капіталу.

Представник Китаю в Женеві др. Ше сказав: „В Китаю є сильна большевицька струя. Коли Союз Народів не полагодить конфлікту Китаю з Японією, тоді стане можливий союз Китаю з совітською Росією".

І дійсно. Дорадники й аґітатори з Москви вирінають там скрізь. Чіян-Кай-Шек був останний державний муж Китаю, котрий міг опертися большевизмови. Отже проти нього виступили большевики отверто й потайки. Під їх впливом заложено в Кантоні т. зв. правительство Куомінтанґу. Воно складалося з креатур Бородіна й відомого з найгіршої сторони б. міністра заграничних справ Евгена Еген'а. Те „правительство" нацькувало проти Чіян-Кай-Шека китайську пайдократію, студентів, котрі потягнули за собою міську товпу. Рівночасно пішли в рух інтриґи і гроші. Чіян-Кай-Шек не міг витримати в тім кітлі інтриґ і підбурювань проти нього. Уступив. А з ним упала остання гребля проти навали большевизму в Китаю. Таким чином большевицька мрія про совітський Китай зачинає здійснюватися. І недалекий вже час, коли по всім Китаю покотиться филя большевицької влади, бо довголітна аґітація приготовила її прихід. Та филя захопить і всю Азію, розложену націоналістичною аґітацією, котра кінець кінців також вийде на добре большевикам. Москва ликує, бо бачить як наближається світова революція.

---

*) D. D. Ritter Gustav von Kreitner: Hinter China steht Moskau. Berlin. Verlag Mittler et Sohn.

Присилайте передплату!

Велика Реформа Чина СВВ 1882 р.

13. Провінціял Єзуїтів о. Генрик Яцковский і його роля.

Рівночасно з листом о. Сарницького до Папи Льва XIII, провінціял Єзуїтів о. Генрик Яцковский вислав при кінці грудня 1881 р. два листи до Риму, до кардинала Людвика Якобінія, секретара стану[61]) і до куріяльного кард. Мечислава Ледуховского, що вже кілька літ був в Римі[62]).

В своїй брошурі, котру ми вже згадували, пише о. Яцковский (подаю в перекладі): „Зі своєї сторони додав я листи до Їх Емінеиції кардиналів Ледуховского і Якобінія, про котрих я знав, що особлившим способом займалися справами унії. В Римі дуже прихильно прийнято всю справу і віддано до блисшого розсліду Конґреґації для поширення віри, котра має в своїм складі осібну комісію Східних Обрядів, зложену з кардиналів, секретара і конзульторів, таксамо як другі римські Конґреґації".

Провінціял о. Яцковский від самого початку грав визначну ролю в справі реформи Чина, зовсім безінтересовно і з нараженням на великі трудности та неприємности. Се одна з тих ясних постатий в історії, котрі не даються захопити загальним психозам неохоти до сусідського народу, але роблять добре для висших, надприродних цілей. Такі благородні постаті виростають тільки на тлі релігійнім, в католицизмі. Постать чужинця о. Яцковского виріжняється на тлі реформи тим ясніше, що майже всі наші люди в тій важній справі скріплення нашого Чина і тим самим нашої Церкви та народу, заняли становище вороже і так на самім початку реформи як і в дальших ще довгих літах, робили тільки перешкоди людям, що працювали над великим ділом та ворожо до них відносилися. Так реаґує на лік тільки дуже хорий орґанізм. Докладніше представлю ролю о. Яцковского описуванням фактів, тут підчеркну його підготовку до тої нелегкої ролі.

Висше подали ми вже короткий життепис провінціяла Яцковского а тут подамо ще деякі дані про нього. Ще молодим в новіціяті брав участь в духовній місії в нашій гр. катол. парохії Бариш в Бучаччині 1863 р. І як сам пише в наведеній книжочці, щиро полюбив нашу Церкву і зачав нею займатися. Його підержували в тім напрямі о. Йосиф Брови, тодішний провінціял[63]) його закону і завчасно померший о. Ян Козьмян[64]). Від провінціяла о. Бровна і від о. Козьмяна, який мав гарну бібліотеку, знав о. Яцковский богато подробиць про унію і тісно з нею звязану минувшість нашого Василіянського Чина. Як сам пише, не знав, що те, чим він зразу займався з аматорства тай по аматорськи, мало йому колись так придатися. В історію унії і Чина ввійшов він несподівано. Його невеличка брошурка, бо всього 48 ст. великої 8-и, як відбитка статтей краківського „Пшеґльонду Повшехного", містить важні відомости про сам початок реформи. Тому богато з неї зачерпуємо в сій нашій праці про реформу нашого Чина. Від 1871 р. до кінця 1877 р. був о. Яцковский ректором і заразом маґістром новіціяту в Старій Веси, куди літом 1877 р. запросив нунція Якобінія на коронацію чудотворного образу Матери Божої. Вже тоді була бесіда про стан Василіянського Чина і певно звернено увагу на потребу його реформи. Тоді здається нунцій звернув на сю річ увагу[65]) приявному митрополитови Сембратовичови а сей знов принагідно протоігуменови Чина, як про се в своїм письмі до Папи згадує о. Сарницький. Колиж о. Сарницький звернувся в грудні 1881 р. до о. Яцковского з просьбою о поміч в справі реформи свого Чина, о. Яцковский відразу згодився. Очевидно о. Яцковский мусів здавати собі і докладну справу з трудностий реформи Чина вправді католицького, але іншого обряду й іншої національности. Знане йому було тодішне вороже становище Русинів до Поляків взагалі, особливож до Єзуїтів. Знав о. Яцковский, що в часописях піднесеться великий крик як проти самої реформи так і проти його Чина, котрий мав навіть між своїми, римо-католиками, богато противників. Однак о. Яцковский кермувався тут висшими зглядами, йому лежала на серці слава Божа і добро всеї католицької Церкви.

Знав він добре, що реформа Чина чужого народу й обряду буде вимагати від його закону жертви в людях, бо треба буде вислати туди на довший час своїх священиків. До такої важної справи як віднова Чина треба було вислати добрих, розумних і світлих людей, при тім перевятих духом Божим, щоб могли в молодих монахів защепити духа аскези й побожности, яка випливає лише з правдиво католицьких засад. Всі інші низькі світові цілі були очевидно чужі високому умови о. Яцковского. Він знав, що як підійметься реформи, то мусить за неї відповідати не лиш перед своєю совістю але й перед католицькою Церквою. Що так було, доказують його листи до кардиналів, які нисше подаю, так як були написані: одні перед реформою, інші коли реформа вже розпочалася. Перші подаю в цілости, з інших буде в своїм часі подани зміст. Черновики листів до обох кардиналів в справі реформи зберіґаються в ориґіналі в архіві нашого монастиря у Львові і з них роблю копії. Перший лист писаний до кард. Якобінія, другий до кардинала Ледуховского[66]). Підпис на першім і дату подано іншою рукою, вже пізніше, але згідно зі словами самого о. Яцковского, які він подає в своїй цитованій вже брошурі[67]). Вже з листів о. Яцковского, які подам в слідуючім уступі сеї праці, буде видна його роля в самих початках реформи. З його особистістю будемо потому стрічатися також у найважніших хвилях переводження реформи.

о. М. Каровець, ЧСВВ.

(Далі буде).

---

[61]) Людвик Якобіні, кард. секретар стану * 6. I. 1832 в м. Ґенцано, † 28. II. 1887 в Римі. Був секретаром Пропаґанди і підсекретаром Ватиканського Собору 1870 р. як знаменитий богослов. Ізза своїх здібностий поступав скоро в церковній ерархії. 1874 р. став титулярним архиепископом Тесальоніки і папським нунціем у Відні. Своїм тактом і проворністю не допустив до „Культуркампфу" в Австрії, який в повнім розгоні був тоді в Німеччині. В Ґаштайні 1879 р., відбув зїзд з Бісмарком для переговорів що до „Культуркампфу" в Німеччині, котрі закінчив пізніше кард. Ґалімберті. В тім самім році Якобіні став кардиналом. 1870 р. покликаний до Риму як державний секретар працював в справі укладу мира з Прусією. Галичину звидів в 1877 р. гл. Geschichte der Union der ruthenischen Kirche mit Rom von Dr. Julian Pelesz, Pfarrer zur heiligen Barbara und Rektor des Griech. Kathol. Central-Seminars in Wien. Würzburg-Wien 1881. II. B. ст. 946

[62]) До біоґрафії кард. Ледуховского, поданої вже в ч. 15 „Н. Зорі", належить додати, що він ставши Ґнезненським архиепископом був зразу прихильний німецькому урядови. В 1870 році в листопаді їздив до Версалю, де була головна кватира пруського короля Вільгельма I. (1861—1888), пізнішого ім. цісаря (1871—1888), щоб дістати поміч Прусії для віднови Церковної Держави, але без успіху. В часі „культуркампфу" запідозрілий в національних польських почуваннях, ворожих для держави, візваний до резиґнації, бо інакше грозив йому процес. Ледуховский дав на се клясичну відповідь, що ніякий світський трибунал не може його важно зложити з уряду, а сам не хотів резиґнувати. Знаючи, що його чекає, скликав обі капітули, ґнезненську і познанську, дав відповідні заряджения і попращався зі всіма. Відтак був арештований і вивезений до вязниці в Острові. 9 червня 1874 р. засудом пруського трибуналу був зложений з престола. 15 марця 1875 р. у вязниці іменований кардиналом. Се другий випадок по Фішері, що за Генрика VIII був іменований кардиналом також у вязниці.

[63]) О. Йосиф Брови Т. І. ур. 1801 р. в Петербурзі, вступив до Чина 1817 р. Був проф. філософії й теольоґії. В р. 1854 став Провінціялом на Галичину і був провінціялом до 1866 р. Умер 1879 в Кракові. Написав цінний твір: Biblioteka pisarzów asystencyi polskiej T. J (додатки польські і російські). Твір написаний по латинськи, 1852—1855 переведений на польське.

[64]) Пор Х. Н. Jackowski: Bazyljanie i Reforma Dobromilska, ст. 7. Ян Козьмян, ур. в селі Вроново в люблинській губ. Вчився в Люблині відтак у варшавськім ліцеї. По 1831 р. поїхав до Брукселі, Парижа і Тулюзи. Був також рік в Англії і знов вернув до Парижа. Незвичайно здібний, брав чинну участь в католицькім русі. Видавав з Вейотом католицьку часопись: „Revue de la Societé de SS. Paul". Поборював Товіянського. 1843 р. поїхав до Монахова, де пізнав Ґерреса і др. Оженився а по смерти жінки вступив до стану духовного 1857 р. Був відтак каноніком капітули в Познані. Умер нагло 1877 року у Венеції, в дорозі до Риму.

[65]) Гл. архів львівського монастиря ЧСВВ, руконис о. Д. Ткачука, теперішного Архімандрита ЧСВВ в Римі, фасцикул з 1882 р. ст. 6. В архіві монастиря св. Онуфрія ЧСВВ у Львові в окремнй фасцикул руконисів о. Архімандрита Діонісія Ткачука: „Історія Чина". Се великі аркушені письма на гладкім папері біло-жовтої краски, що впадає в зелену. Папір міцний. 6 там витяги з брошури о. Яцковского зі вступом о. Архімандрита Ткачука про наш Чин, далі виписки з преси (з „Діла", „Слова", „Галицького Сіону", „Штандар-у") і відписи з архіву президії Намісництва. Відписи німецькі мають на жаль богато помилок, тому, що ориґінали (черновики) були поправлювані і дуже невиразно писані. Я провіряв і порівнав відписи з ориґіналами і виправив текст, який низше буде поданий. Я також упорядкував фасцикул о. Архімандрита.

[66]) Архів львівського монастиря ч. 47. Під сим одним числом є оба ті листи, їх скопіював о. Яцковський власноручно. Формат листу 4°, 194 міліметрів широкий, 268 довгий. Папір білий, тонкий, лінійований в блідо-синяві кратки, ще добре держиться. Концепт першого листа має вибите друком ч. 47 а в розі синим олівцем написано 3. На марґінесі є вставка Е-ае V-ae. Одно речення грубо підчеркнене синим олівцем слова: de reformatione Ordinis Basilianorum ritus ruthemo uniti, і перечеркнене одно слово в тексті. Другий польський лист має більше поправок і перечеркнень. Письмо о. Яцковського дрібненьке але таке виране, що можна перечитати всьо. Характер письма старанно рівний. Оба листи о. провінціяла Яцковского печатаються тут вперве. Підпис і дата дописані ким іншим так: Henricus Jackowski Praep. Prov. in Galicia; на долині: Cracoviae 24. XII. 1881. rue Kopernika 26.

[67]) Ст. 5. Черновик листів о. Яцковского має дату 24. XII.; сам лист був правдоподібно переписаний або того самого дня або 25 грудня 1881 р. Таку саму дату мав і лист о. Сарницького а знаю се з відповіди св. Конґреґації Пропаганди, яка зберіґається в архіві львівського монастиря під ч. 57. В тій відповіди Кард. Сімеоні покликається на письмо протоіг. Сарницького з 25. XII. з р. 1881.

ЦЕРКОВНИЙ ПОДАТОК

Польська преса доносить: Незабаром буде введений закон про церковний податок, який платитимуть вірні католицької Церкви. Закон обовязуватиме від 1934 р. Податок платитимуть всі вірні, записані до парохіяльних книг, які платять один з головних безпосередних державних податків: доходовий, ґрунтовий, від недвижимостий і ті що викупляють промислові патенти. Вільні від податку малолітні, значна скількість жінок й убогі. Податок ділиться на звичайні і надзвичайні складки. Перші не можуть виносити більше як 5% від сумн державного податку, плаченої податником попереднього року. Складки ухвалює парохіяльне представництво в складі 6—15 членів. Його вибирають парохіяне католилики, що скінчили 24 роки і платять один з безпосередних податків. Збори для виборів представництва скликує парох на внесення парохіяльної ради. Для важности виборів не передбачене „кворум" щодо скількости. Натомість законопроєкт каже, що до парохіяльного представництва не може бути вибрана особа „відома з розтратности майна і поганих обичаїв". Так загальниково сформулована постанова може довести до непорозумінь. Складки стягає і заряджує ними парохіяльна рада.

——o——

МОРАТОРІЯ АБО ЗАГИБІЛЬ

Безробіття се безперечно найбільша „злоба“ дня та найблище небезпеченьство. Одначе за покликами о поміч і негайний ратунок на „коротку руку“ не забуваймо пословиці „co ma wisieć nie utonie“. А на се нема иншої ради, як здержання дальшої филі безробіття. Тепер воно більш дошкульне в місті, але з весною стануть в великій части безробітними цілі села. Недавно п. ред. Паліїв малюючи „образки“ нужди безробітних, змалював і образ „гараздів“ господаря та священика на селі. (Колиб не добра воля, можнаб думати, що се іронія). Вони на тім образці „ситі, одягнені, загріті“, тільки й біди, що хіба без грошей. (Просимо п. редактора загрітися до нас, але якби зима не „мамою“ дотепер, треба буде в кімнаті ходити в двох кожухах а ту й один розлетівся). Траверзуючи пословицю „нема злого, що не вийшлоб на добре“, треба сказати, що часом і „добре виходить на зло“. Відбудувавшися власними силами, почало село підносити культуру господарства. Сеж був загальний, конечний і „поплатний клич. Тож заблищали до сонця покрівлі вкриті „поцинкованою“ бляхою, нічим в якім Обертині, чи Козовій. Зявилися сівалки, кружлівки ітд.

Увесь сей поступ села, був на жаль у великій мірі будований „на курячих лапках“, бо на боргах. Правда, сі борги були зовсім моральні і нормальні, бо ціни господ. продуктів стояли в можливій пропорції до купованих фабрикатів. Лихо зачалося і то подвійне, відколи загостила до нас азійська чума, котрій на імя „кріза“. Перше лихо се спад цін господ. продуктів о $^{2}/_{3}$, причім борги остали ті самі, відсотки висші, а деякі фабрикати і монополі навіть подорожіли. Друге, не менше, лихо се те, що всі нараз кажуть „віддай“. Десять править, а тут ледво одному роздобудеш. Нема здається ліпшого платника всяких данин і боргів, як наше село, та вже й воно задихується, гонить останками. Продане майже все зерно, безроги, телята і корови, непотрібні „шкапи“ і все що було „прогирити“. Та все те якби нічим. По кілька екзекуторів мешкає майже стало по селах, множаться кошта, накази, екзекуції (городенський суд тепер переводить їх „лише“ 8.000 — вісім тисяч) і найгірше марево — ліцитації. Зайдіть до „повяту“ — там всі стіни заліплені ліцитаційними оголошеннями за „дрогове“, те саме в „ПЗУ“, а в суді міські лихварі щодня ліцитують десятками селянські ґрунти і поля. Через рік-два не треба їм буде нікуди їхати, обсядуть роєм наші села. Хоч боронишся, насильно насувається підозріння, чи то не „червоні комісарі“ „розкулачують“ при їх помочи наші села в прискоренім темпі? Коли не прийде негайний ратунок, сотки тисяч безробітних зростуть в міліони. По наших селах вже з найблищою весною лишаться деякі люди без землі, а многі-многі без насіння, без тягла й інвентара. Се не пересада, а чорна дійсність. Сякий-такий вихід — в мораторії. Власти мусять взяти в охорону підставу суспільного ладу, село, котре всіх кормить. Певно, що „хто винен — віддати повинен“, але коли господарі не мають зійти на жебраків і безробітних, мусить бути законодатною дорогою унормоване стягнення залеглих данин та боргів і розложене на довші сплати, інакше всяка продукція в господарстві устане. Наша приміром громада на щастя в основі здорова, може якось „скигліти“. Та обовязком совісти уважали ми віднестися з прошенням в сій справі до укр. соймового клюбу і ждемо порушення сеї справи.

Торговиця пільна, п. Городенка.

о. Н. Корбутяк.

——o——

Конференція для розброєння

та дійсний стан зброєння.

(Від нашого кореспондента).

Ніколи так ясно не виказалася бляґа світової політики й дипльоматії, як саме тепер з приводу конференції для розброєння. Не будемо тут наводити промов та предложень поодиноких представників найбільших держав світа, проголошуваних на тій конференції. Просто тому, бо думаємо, що нема такого неосвідомленого читача, котрий віривби в щирість тих промов. Коли большевицький представник ясно поставив домагання цілковитого розброєння, то се вказує лиш на його демонську хитрість і демаґоґію. Він знаменито знає, що таке предложення се дуже успішний клич до аґітації між неосвіченими кругами, головно між безробітними. Ось, мовляв, приятелі покривджених; одинокі большевики унялися за тим, щоби звільнити людство від невиносимих тягарів на військо та від страхіть будучої війни. По правді се була тільки вирахована комедія. Большевики дуже добре знають, що ні одна держава не думає поважно про розброєння, а вже найменьше самі большевики. Чому отже не заграти комедії?

Ми звернемо увагу на фактичний стан, котрий вказує, що можна й треба сподіватися всего іншого, лиш не розброєння.

Наперед подамо дійсний стан збройних сил поодиноких держав світа:

Число війська:

	стан в часі мира	вишколені резерви
Франція	612.000	4,100.000
Італія	250.000	3,500.000
Югославія	110.000	1,500.000
Ромунія	186.000	2,000.000
Польща	266.000	3,200.000
Чехословакія	130.000	1,000.000
Бельґія	67.000	530.000
Большевія	1,200.000	6,500.000

Воєнні прилади:

	машинові кріси	легкі гармати	тяжкі гармати	танки
Франція	45.000	4.300	2.000	3.500
Італія	16.000	2.200	800	150
Югославія	8.750	1.750	250	50
Ромунія	14.098	2.050	175	?
Польща	33.600	3.450	736	350
Чехословакія	21.000	1.500	600	?
Бельґія	4.073	588	271	?
Росія	?	?	?	?

Воздушна фльота:

	до кидання бомб	лінійні літаки	розвідчі	резервові
Анґлія	824	324	411	2.400
Франція	3.900	480	840	2.800
Італія	?	?	?	1.500
Югославія	100	72	146	500
Ромунія	36	96	160	450
Польща	26	160	323	1.000
Чехословакія	60	120	120	600
Бельґія	47	90	152	400
Большевія	?	?	?	1.700

Розуміється, ті числа не дають повного образу зброєнь, бо бракує тут Америки й Азії як також морської фльоти. Все таки вони вказують на застрашаючий стан. Найсильніше узброєна Франція, бо перевисшає її в людях одинока Росія, що самозрозуміле. Та коли ходить о воєнні прилади та воздушну фльоту, то Франція посідає їх два, три, а в деяких обєктах і 10 разів більше як інші держави. Та сама Франція якраз веде, а бодай хоче вести, провід в Конференції для розброєнь... Німеччина, Австрія та Угорщина не входять у рахубу, бо стан їх зброєнь договорами й репараціями обмежений до мінімум.

Другий знаменний факт се той, що коли в Женеві 64 держави дебатують над розброєнням при високопарних промовах на тему всесвітного мира рівночасно у східній Азії ще сильніше промовляють воєнні кораблі, гармати, машинові кріси, бомби, танки й воздушні фльотилі літаків.

Про се так пише найвизначніший катол. журналіст Австрії Д-р. Й. Еберле в „Шенере Цукунфт“ (з 21. II. 1932 ч. 21): — Теперішня війна між Японією та Китаєм се властиво війна за опіюм. Майже 75% Японців, осілих в Китаю, торгували тим наркотиком проти виразної заборони китайських законів. Японського капітана Накамуру увязнено й убито не лиш за шпіонажу, але головно за те, що знайдено в нього досить богато наркотику „героін“ для затуманювання та перетягання на сторону Японії монґольських князів. Японія покликується на свої природні права до життя в Китаю. Головно Манджурія се домена її інтересів, забезпечених договорами. Від 1929 р. Японія вложила в Манджурію титулом господарських інвестицій 5 міліярдів долярів. Також Китай для Японії се головна країна для вивозу товарів та жерело сирівців. В 1930 р. Японія вивезла до Китаю товарів на 403 міліони єн т. з. 150 міл. долярів, а сирівців закупила там на 280 міл. єн. Манджурія се тепер природне доповнення Японії. Вона достарчує для японських фабрик бавовну, зелізо, вугілля, дерево, оливу та всякі середники поживи. Тому визискування Манджурії й торговля з Китаєм се життєві вимоги Японії. Проти того Китай зареаґував рішучо й брутально. Проголосив бойкот японських товарів, банків і корабельних товариств, заборонив виладовування японських кораблів у китайських пристаннях та приказав японським робітникам і урядникам опустити Китай. Се спричинило діймаючі втрати для японської торговлі. Тепер лише в одній пристани Шанґаю лежить японський товар на 80.000 тон в ціні 50 міл. долярів. Надто в Китаю від скинення царської династії панує страшний хаос, щось подібне, як було на Вел. Україні при розвалі царату. Істнують там зовсім незалежні від себе уряди, дійсна „система ґенералів“, котрі своїми затяжними арміями без милосердя винищують країну та тяжко знущаються над населенням. Правдива отаманщина! Не диво, що населення, знеохочене й огірчене довголітною анархією, йде без опору в сіти большевизму, котрий задумує створити в Китаю другу базу для всесвітної революції.

Бачимо отже, як на терені східної Азії неначе в зеркалі відбивається европейські методи, проблєми й ідеольоґії. В тім саме трагізм положення, що европейські держави не можуть осудити китайсько-японський конфлікт, бо годі кидати камінями на сусіда, коли хто сам сидить під скляним дахом і видно, що він робить. Японці се лише спосібні ученики европейських учителів, особенно у вирафінованім дипльоматичнім крутійстві. Звідси події у східній Азії се важна спонука для іспиту совісти европейським державам. Лиш висші ідеї, ідеї природного й Божого закону, справедливий поділ земських дібр поміж всі народи й шари населення, уможливлення поодиноким народам їх розвою на всіх полях культурного, економічного й політичного життя можуть дати забезпеку тревалого мира. Коли не прийде до того, коли конференція для розброєнь скінчиться фіяском, то загибіль Европи стане не фразою, а дійсністю. Так пише Д-р. Еберле. — Ключ до розвязки сеї пекучої справи лежить у руках Франції. Вона тепер найбогатша, бо стягнула майже все золото світа до себе; вона найсильніше узброєна, як виказують подані висше числа; крім то-

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ
ІНЖ. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-КА
Спілка з обмеженою порукою.
3 5—12
ВСЯКОГО РОДА ПОРУЧАЄ ФАБРИКА
Львів 15, вул. Окружна (бічна Кульпарківська) ч. 108 а.
Телефон 57-48.

го вона має в руках геґемонію над численними европейськими державами.

Та на жаль якраз Франція патронує китайсько - японському конфліктови. Франція в особі Е. Шнайдера з Крейзоту посідає головного ліверанта світових зброєнь. Йому все одно, де провадиться війна, щоб лиш заробити. Чому саме Франція така лагідна для Японії? Бо так хоче пан Е. Шнайдер. Вже від серпня його фабрики працюють для Японії. На шість тижнів наперед вони знали про намірений напад на Манджурію. Парижський посол показував у парляменті японське замовлення на 1000 кґ. пороху БҐ 4 для мавзерівських патронів. Бріян, котрий відважився в Женеві предложити збройну інтервенцію проти Японії, мусів капітулювати перед Шнайдером. Японсько-французький Банк передав з Токія суму на 500 міліонів фр. Президент того банку не хто інший як Шарль Дімон, теперішний міністр французької маринарки; пан Шнайдер є в контрольній Раді того банку, а його шваґер граф Сент-Совер належить до його Управи. Та не лиш Японії достарчає пан Шнайдер амуніцію, але також Китайцям. Ліцельман, його аґент, має в Шангаю бюро французько-китайського металюрґічного підприємства. Та не кінець на тім! Посол Фор показав у французькім парляменті карту вивозу на 46 пачок з 2400 кґ. пороху до Бадену, здається для Гітлєра. Також директори великих фабрик Скоди в Пільзні зовсім залежні від Шнайдера. Фабрики Шнайдера заосмотрюють надто Угорщину, Югославію, Грецію, Румунію і пр. Для п. Шнайдера, женевські конференції для розброєнь се пуста балаканина. Тепер ясно, хто інспірував Тардіє робити ориґінальне предложення, щоби крім держав узброених від стіп до голови творити ще осібну армію для Союза Народів, розуміється під протекторатом Франції.

Деж шукати ратунку? Де найти ту моральну силу, котра моглаби стримати загладу нинішної культури й людства? Вона істнує, та сила. Се католицька Церква. Одинокий св. Отець Пій XI в апостольськім посланню з 4. X. 1931. поставив ясно справу розброєння. Ось слова Христового Намісника: „Саме ця жахлива кріза, з котрою так співжаліємо, спричиняє між народами все більше суперництво, котре вимагає великанських видатків публичного гроша. А не остання причина сего подвійного лиха то з дня на день змагання зростаючих зброєнь та воєнних приладів. Тому годі нам інакше се усмирити як повтореннам наших напімнень (Промова з 24. XII. 1930 і Енцикл. з 7. IV. 1922). Чуємося діткнені, що до тепер не вдалося перевести їх в діло. Длятого дуже взиваємо Вас, Високопреподобні Братя, у відповідний спосіб словом і письмом, просвічувати уми людей і приготовити серця до незрушимих норм людського розуму і християнського закону“.

Вже видно овочі сих слів. Французький Епископат пішов за голосом Папи і проголосив комунікат до французьких католиків у справі мира. Треба очікувати, що й прочі Епископати катол. світа заберуть голос у тій справі. Вони йдучи за зазивом Найвисшого Пастиря ужиють всіх засобів при помочи катол. орґанізацій та преси, щоб поширити ідею дійсного мира, довести до щирої співпраці між державами й народами на основі повної справедливости й християнської любови й так дійти до дійсного розброєння і тимсамим до направи суспільних відносин через справедливий поділ матеріяльних дібр і тягарів. — Міляно, в марті 1932. (Н)

Коли риба схопить гачок вудки, зараз відчуває біль. Подібне вражіння має грішник, поповнивши гріх. (Шпірато).

*

Горе вам, коли всі люди будуть про вас добре говорити; так поступали з ложними пророками батьки їх. (Слова Спасителя, Лук. 6, 26).

Замах гітлерівців

Пруське мін-во внутр. справ оповістило, що 13 березня с. р., в дні виборів президента гітлєрівці мали перевести державний переворот. Ревізії переведені в домівках гітлєрівських військових орґанізацій викрили документи, з яких виходить, що в дні мобілізації 12 березня б. р. пробоєві гітлєрівські відділи мали захопити поліційні станиці і пункти з живністю та державні будинки. З усіх сторін мав зачатися марш на Берлін. Плян захоплення Берліна був опрацьований до подробиць. Гітлерівці мали захопити комунікацію телефонічну і телеґрафічну, підземну залізницю і трамваї. Кличем до маршу на Берлін мала бути депеша надана з головної гітлерівської команди в Монахіюмі. В часі ревізії викрито богато зброї й амуніції. (ПАТ).

Внутрішний біль задля поповненого гріха і получену з тим болем постанову, відвернутися від дочасности і звернутися до Бога — називаємо покутою. (Шпірато).

40-ліття праці Чоловського

Сего року припадає 40-ліття наукової праці відомого археольоґа Олександра Чоловського і 25-ліття орґанізованого ним ТМПЛ (Т-ва Мілосьнікуф Пшешлосці Львова), котре видало ряд творів про минувшину Львова. З того приводу польська преса пише про потребу збереження останків краси старого Львова. Ся думка безперечно добра. Нпр. Німці в Нірнберґу не дають рушити з місця ні одного каменя свого старого міста і в старім стилі відновляють доми, а тут щезають цілі старі вулиці. До того зникають старі назви вулиць, а на їх місце появляються одноманітні назви в усіх містах, котрі свідчать про масову затрату всякої любови старини. Чоловський походить з українського роду.

о. В. ПОРОДКО, Чина 00. Редемптористів.

СЕРЕД ПРАВОСЛАВНИХ ЛЕМКІВ

З записок місіонара.

VI.

— Вибачайте, ґаздо — кажу — але це, що ви говорите, вже чиста видумка православних. Церква наша ніколи того не вчила, що Папа святий, ніколи не казала почитати його за життя як святого. Коли говоримо: Святіший Отець, ми тільки такий титул йому даємо, як от пр. коли пишу до вас лист, адресую: Високоповажаний Пан, коли до якогось священика, даю титул: Всечесніший Отець, Епископа титулую: Преосвященний Владика, ну а Папа має свій титул: Святіший Отець. — Він уважає себе грішним чоловіком, як кождий з нас, він має свого сповідника, перед яким сповідається як звичайний каянник. А на кождій Службі Божій, на кождій Вечірні й Утрені, ми молимося „о оставленії гріхов єго“.

— Ей, ті ваші відправи, — перервав Лемко, — ліпше про них і не згадувати! Так ви їх позмінювали, покалічили, що до себе неподібні! Чому то ви „вишмарили“ наше гарне слово „православний“? Чому не хочете величати християн православними?[7])

— Того слова — кажу — ми не цураємося, не гордимо ним, бо властиво ми, греко-католики, ми правдиві православні, т. зн. Бога право славимо. Можливо, що й будемо навіть колись знов того слова уживали при богослуженнях. А заборонили його наші Владики підчас війни щоб не ширилося баламуцтво. Бо, як знаєте, заняли тоді наш край Москалі і на кождім кроці заявляли, що вони православні. З другої сторони наші люди чули у себе в церкві на кождій Службі Божій: „і всіх вас православних християн“. Тож многі казали собі: Москалі православні і ми православні. Отже це та сама віра. Чи їх православіє чи наше — то „вшитко єдно“[8]).

— І так воно й є, кричить тріюмфуючи мій противник. — Бо чи мене кличуть „Ваньо“ тут, чи десь в Росії, всюди воно значить те саме „Ваньо“.

— О, перепрошую вас, не все воно так буває. Нераз одно і те саме слово має ріжні значіння. От возьміть хочби звичайне слово „лавка“. У вас є навіть кілька лавок в хижі, щоб було на чім сидіти. А в Москалів що значить лавка? — склеп, крамниця! Бачите: Одно слово, а зовсім що иншого означає. Так воно і з православієм. Їх православіє зовсім инше як наше. Тамто, є правдиве, бо тільки одна є правдива Церква православна, а саме Церква Христова католицька!

— То кажете, що ви православні? Ну а ми що?

— Ви були православні, доки трималися нашої Церкви. А тепер ви не такі. Бо належите до церкви, яка не славить Бога право, яка відлучилася від тої одинокої Церкви, що її Христос оснував. Бог не хоче роздору, а єдности: Да вси єдино будуть.

— А хібаж ми не належимо до єдиної Церкви Христової? Таж кождого дня молимося: Во єдину, святую, соборную і апостольскую Церковь.

— Так, ви молитеся, друже, але не гнівайтеся, коли вам скажу, що церква, до якої ви пристали, ані не єдина, ані не соборна, ані не апостольська, а перед усім не свята.

— Вона не свята? А я вам докажу, що вона святіша від вашої! — протестує ґазда. — От у нас є далеко більше празників, свят як у вас. Приміром в середу цего тижня ми святкували Покров Матери Божої, а ваша Церква се свято знесла. Бачите котра святіша?!

(Далі буде).

---

[7]) Лемки знані зі свого консерватизму, головно на церковному полі. Йому й завдячують вони почасти це, що зберегли свою національну окремішність серед польського моря так, що їх села вдираються клином майже під Татри. Та з другої сторони їзза цего в дечім надмірного, консерватизму, вони дуже підозорливим оком глядять на всякі навіть корисні реформи, добачуючи у всім, що нове щось „пільського“. Тепер у нас починає знов ставати актуальною справа календарної реформи. Та хто бодай трохи орієнтується у відносинах на Лемківщині, цей знає, що богато ще води у Вислоку й Попраді уплине, заки вільно буде тут виступити з подібним проектом. Навіть сама спроба такої зміни викликалаб серед Лемків велике обурення, а православним демаґоґам впхалаби страшну зброю проти нас. На разі — думаю — треба буде задоволитися тут засадою: Ex duobus malis minus est eligendum.

[8]) Вшитко єдно — все одно.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ГРИГОР ОРЛИК — ВЕЛИКИЙ ЕМІҐРАНТ УКРАЇНИ

Нововіднайдена сторінка нашої історії.

Ілько Борщак: Великий Мазепинець Григор Орлик, ґенерал-поручник Людовика XV-го (1742—1759). З невідомих документів з 7 тогочасними ілюстраціями (Франція й Україна. Студії про франко-українські взаємини в минулому. Книга четверта). Видавнича кооператива „Червона Калина“. Львів, 1932. Ст. 206 + (2) + 4 табл. 8°. Ціна 7 зол.

До найменш відомих сторінок української історії належать звязки України з Европою. Що такі звязки істнували від найдавніших часів, про се маємо сліди на Україні і в Европі. Можна сказати, що майже нема держави і народу в Европі, з якими Україна не булаб якнебудь звязана в минулім: політично, культурно, економічно. Ті звязки часом незвичайно цікаві.

На жаль, якраз ті сторінки нашої історії в нас іще дуже мало відомі. Бо наша історіографія досі не звертала належної уваги не тільки на европейські архіви, напр. в Римі, Парижі, Льондоні, Берліні, Відні, Будапешті, Стокгольмі, Царгороді й ін., але не використовувала як слід історичних матеріялів навіть уже напечатаних на Заході.

Причини такого сумного стану треба шукати передовсім у нас самих. Скільки то інтеліґентних Українців, зокрема українських студентів, жило і живе в деяких із вичислених вище европейських столиць! Але чи богато з них заглядало і заглядає до місцевих архівів і бібліотек? Чи богато їх шукало й шукає в тих архівах слідів звязків з Україною? Особливо впадає се в очи якраз у наших часах, коли в ріжних краях Европи опинилася численна українська еміґрація і живе там уже поверх 10 літ.

На тлі такого незацікавлення загалу сучасної української еміґрації історією звязків України з краями, в яких та еміґрація переживає, тим більше признання належиться тим 2—3 одиницям зпоміж неї, котрі становлять під тим оглядом виїмок. Серед них на перше місце вибився п. Ілько Борщак у Парижі, що студіює звязки між Україною і Францією. Він напечатав уже богато статтей і заміток з історії українсько-французьких взаємин в мові українській, французькій та анґлійській[1]). Найновіша його праця з того обсягу се зазначена вище моноґрафія про Григора Орлика.

Хто такий Григор Орлик?

Це син гетьмана Пилипа Орлика.

Як відомо, після нещасливої битви з Москалями під Полтавою 1709 р. гетьман Іван Мазепа зі своїм союзником шведським королем Карлом XII перейшов на турецьку територію, де незабаром помер у Бендерах. Після його смерти козаки вибрали своїм гетьманом Пилипа Орлика. Та новому гетьманови не судилося гетьманувати на Україні. Він аж до смерти живе на еміґрації; зразу у Швеції, відтак у Німеччині, Польщі, вкінці довгі літа в Туреччині, у Солуні, звідки розвиває дуже живу політичну діяльність у користь української справи. Головним співробітником гетьмана Пилипа Орлика у згаданій його діяльности був його син Григор.

В чім суть того співробітництва?

Григор Орлик передовсім навязує звязки з найвизначнішими державними мужами тогочасної Европи, яких докладно інформує про Україну й українську справу. І не тільки інформує. Він переконує їх і взиває до акції проти Москви, виказуючи наглядно небезпеку для Европи зі сторони Москви. Швеція, Польща, Франція, Туреччина, Крим — отсе держави, в яких працює Григор, і з яких хоче створити могутню протимосковську коаліцію. Працю ту веде дуже енерґічно і дуже розумно. Особливі успіхи здобуває він у Франції, де йому вдалося прихилити до своїх плянів короля Людвика XV, першого міністра Франції кардинала Флєрі, французького міністра закордонних справ Шовелєна й ін. Отже наймогутніша тоді держава в Европі, Франція, підпирає Орлика в його заходах. Через французького амбасадора в Царгороді як також через французького посла на Криму, відбувається відповідний натиск на Туреччину і на Крим. Акцію Орлика підпирає також польський король Станислав Лещинський. Підготовивши ґрунт у Франції й інших державах, Григор Орлик вибирається тайно на Україну, щоб особисто пізнати настрої в ріднім краю та поінформувати земляків про політичне положення української справи за кордоном.

Вкінці бажана хвиля прийшла. Франція почала війну з союзником Москви нім. цісарем, а Туреччина виповіла війну Москві в 1736 р. Гетьман Пилип Орлик іще перед тим виїхав зі Солуня на границі України, звідки видав до козаків палкий маніфест. Та тут зустрів гетьмана страшний удар. Він довідався, що Запорожців, на яких він покладав такі великі надії, Москва перетягнула на свій бік і вони п р и з н а л и з в е р х н і с т ь ц а р я...

„Настав час, — писав Пилип Орлик у Маніфесті — коли не только життя, але й послѣдней крови капли не жаловати для визволенья тойже отчизны своей от тяжкого и тиранскаго подданства московскаго...“

І в такий слушний час — гірко нарікає гетьман — Запорожське Військо дало себе заманити хитрощами та зрадними обіцянками Московщини, які вона взагалі рідко дотримує, а тим більше супроти Війська Запорожського і всього нашого народу, тому, що з давних часів вони наші закляті вороги...

„Признаюсь Вашмосцям добрим молодцям, милой братіи моей, — читаємо далі в Маніфесті — же мушу тепер не только перед Портою отаманською, але и перед таким великим монархом Королевским Величеством Французским, Королевским Величеством Польским и Королевским Величеством Шведским стидатися для теперешного Вашого непостояннего поступку, поневаж так Порта отоманская яко и вси тіе монархи будучи от мене многими письмами (гдыж я в Солонику через 12 лѣт руки зложивши даремне не сидѣл) упевненими и добре увѣдомленымі о мужествѣ, отвагах и о статечном и непоколебимом Вашмостей добрѣх молодцов Войска Запорожскаго єдностайном и поприязненом ку высвободженю отчизны предсявзятія и замыслах, обѣщали нам при помощи Божіей и при помощи Найяснѣйшого Хана цѣлим серцем нам жичливого и ласкавого всякими способами и войною и мирными договорами в том допомогати...“

Не забувайте — благає далі гетьман — добрі молодці, про присягу, яку ми спільно склали на Євангелії захищати батьківщину від тяжкого й неможливого тиранства московського. Пожалуйте батьків, братів, родичів і весь нарід, який стогне від грабунків, катування й тиранства московського; будуть вони просити в Господа Бога шімсти на Вас за те, що збільшите їх неволю, як перейдете до Москви...

Так писав гетьман Пилип Орлик у маніфесті до Запорожців.

Сей красномовний маніфест, пише автор книжки, один з найцікавіших документів нашого визвольного руху, н е д а в тих наслідків, яких чекав гетьман. Коли Вілєнез (французький посол у Царгороді) дізнався про злуку Січи з Москвою, він пише стурбований гетьманови:

„Гасан-Ага привіз мені Вашого листа з поганими вістками в справі Запорожців, що вельми мене огірчило... Козаки повязали свое рішення саме тепер, коли, здається, прихильність їх гетьмана повинна булаби їх захонити, а Порта готова на все, щоби зберігти союз з Козацькою Нацією. Всеж мені відома Ваша енерґія і патріотизм і тому сподіваюся, що можна буде змінити плани козаків. Чи не вважаєте Ви можливим пообіцяти від імени Порти та від моєї особи козакам більші користи, ніж вони дістали від Москалів?...“

Турецько-російська війна не принесла сподіваного визволення України. Гетьман Пилип Орлик остав далі на еміґрації. Помер 26-го мая 1742 р. в нужді у Яссах.

Так величезна акція Пилипа і Григора Орликів на початку XVIII ст. завдяки перемаганню Українців Москвою пішла на ніщо. Зовсім подібно, як двісті літ пізніше, на початку XX ст....

А що сталося з сином гетьмана Григором Орликом?

Він остав до смерти у Франції, де одержав титул ґрафа, ранґу ґенерал-поручника, де оженився і став власником замку в Дентевілю. Погиб як комендант французьких військ в битві Французів з військами Фридриха Великого під Бергеном 1759 р. Його могила невідома.

Свою моноґрафію про Григора Орлика кінчить п. Борщак такою його характеристикою:

„Григор Орлик поруч з батьком протягом 30 років — цього досі не знали — піддержував звязок з найкращими українськими державниками і завдяки цьому ідеї Мазепи не завмерли остаточно в краю після катастрофи. Акція Орликів закордоном, що спиралася на першорядні чинники европейської політики й яку знав російський уряд, не дала змоги останньому, як він цього хотів, приборкати після Полтави остаточно українську автономію. Аж тоді, як Григор помер і активних Мазепинців не стало закордоном, події пішли швидко й українська автономія казала на себе довго ждати. В Европі Григор захищав Україну в добу одну з найстрашніших нашої історії. Ніколи Пилип Орлик, фактично інтернований, хоч і почесно, в Солуні, оточений царськими шпигунами, не мігби розвинути такої широкої акції без свого улюбленого Телємака. А після смерти батька Григор стає єдиним оборонцем України в Европі й довго ще аж до часів Наполєона традиції Григора Орлика житимуть у французькій закордонній політиці...“

Книжка п. І. Борщака се поважна і цінна історична моноґрафія. Вона оперта на невідомих досі рукописних матеріялах французьких архівів і бібліотек. Написана живо і цікаво. Тому читається її наче повість. В книжці поміщено 7 тогочасних ілюстрацій. Рисунок на окладці ефектовний. Словом: се одна з найкращих книжок, які „Червона Калина“ видала досі.

Трудно в усій політичній літературі зустріти книжку більше поучаючу і заразом більше гірку для українського читача. Бо тільки уявіть собі: представники найсильніших держав Европи, з'ґітовані чистою і розумною працею двох великих Українців (мимоходом кажучи, шлезького походження)[2]), ентузіязму-

[1]) Спис французьких архівів, які переглянув, виказ знайдених у них матеріялів до історії України, спис своїх напечатаних розвідок (по 1924 р.) на основі згаданих матеріялів, вкінці виказ готових і приготовлюваних до друку своїх праць подав п. Борщак у своїм „Звідомленню“, напечатаним в т. CXXXIV—V Записок Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові.

[2]) Григор Орлик мав 7 літ, коли його батько Пилип опустив Україну. Отже Григор се в повнім того слова значінню дитя еміґрації. Рідного краю батька він властиво навіть не міг памятати. Можна собі уявити, кілько ідеалізму і любови до України мусів в ту дитину вложити старий батько, коли Григор до самої смерти кидався по цілій Европі, пропаґуючи державну самостійність України. Як чужі цінили його ідеалізм, свідчить м. ін. отсей факт: Коли Григор потайки прибув на Україну, царський уряд був про се повідомлений через своїх шпіонів і видав наказ начальному комендантови своїх військ на Україні ґенералови Кейтови, шотляндського походження, щоб той „захопив Орлика живим або мертвим“. Одначе ґен. Кейт „як мені потім сам розповідав у Фран-

ються справою української державної самостійности, підіймають війну проти Росії, роблять дослівне все можливе, щоб Україну добути з кігтів Москви, — та противляться тому — хто? — саміж Українці... Представник великої Франції, тоді наймогутнішої держави Европи, в союзі з численними силами інших народів, прирікає Українцям і ще більше користи, ніж прирікала Москва— на що? — аби Українці добулися на волю, а ті не хочуть: добре ходили в ярмі, „ще лучше, ніж батьки ходили“. З того видно, що не поможуть навіть найкращі обставини, не поможе ніяка поміч цілого світа, коли дух провідної верстви народу хорий і коли та провідна верства не має в собі моральних позитивних вартостей, не має почуття обовязку супроти землі і народу, на котрій і серед котрого живе.

Та не дуже дивуймося тим страшним картинам з минувшини, які нам поставила перед очи велика і корисна праця п. І. Борщака. Адже й тепер, на наших очах, в часах, коли по мозку провідної верстви українського народу перейшло вже тілько запальних поезій наших національних поетів, перейшло вже тілько думок про вагу своєї державности, перейшла вже така крівава практика тортур і упокорення, — чи не бачимо далі масового запроданства і служення чужим інтересам за гроші, запроданства, покриваного мнимою ідеєю? Та може найсумніше се те, що люди, котрі не належать до запроданців, трактують їх як морально рівних собі горожан нашої землі.

Вкінці ще одно:

Обговорена вище книжка п. І. Борщака про Григора Орлика се т. IV-ий великої збірки його праць п. з. Франція й Україна, що обіймає 6 томів. Поодинокі томи тої збірки мають такі заголовки: Т. І. Українці у Франції і Французи на Україні (XII—XIX ст.); т. II. Україна і французька дипльоматія в XVII і XVIII в.; т. III. Слідами гетьмана Мазепи у Франції; т. V. Наполеон й Україна; т. VI. Українська справа у Франції. Всі ті томи, як зазначує автор у згаданім своїм „Звідомленню“ готові до друку. Крім того п. Борщак ладить іще дві великі публікації: 1) Щоденник Пилипа Орлика (текст, примітки, коментарі); 2) Пилип Орлик, життя і діяльність (монографія в 5 томах).

Треба побажати, щоб усі ті праці п. Борщака як найскорше побачили світ.

К.

ції — каже Орлик — зі симпатії для визвольних змагань України та знаючи вартість свободи, хоч мав відомости про мій побут на Україні, не тільки не захопив мене, але дав змогу спокійно залишити Україну, бо знав, що я працюю для батьківщини“. За те всю працю того благородного Орлика знищили свої.

ГІТЛЄР ПРО ГЕТОГО

В Німеччині відбуваються обходи з приводу 100-ліття смерти Гетого. Гітлерівці це свято бойкотують. Коли Гітлера спитали, яка причина такого поведення Гітлерівців супроти одного з найбільших геніїв Німеччини, він сказав: „Німецька молодь свище на Гетого. Тепер цікавлять її лиш висліди виборчої кампанії. Апробую в цілости становище і погляд молоді. Маємо вже досить старих фетишів у Німеччині, не бачу більше жадної потреби складати чолобитні і шанувати память чоловіка, котрий всего вирікся, щоб вижебрати для себе від Французів ордер Почесної Легії“.

Хто мною погорджує і не приймає слів моїх, має суддю свого: слово, котре я говорив, воно буде судити його в останній день. (Слова Спасителя, Йоан, 12, 48).

*

У людий мають значіння тілько діла. Та на вазі Бога не меншу вартість мають терпіння. (Кардинал Фавльгабер).

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Рава Руська (Академія в честь Папи Пія XI). В десятилітню річницю вступлення на Апостольський Престіл теперішнього Папи Пія XI відбулося у нас 7. м. м. скромне, але зате ріжнородне програмою Свято. Само Свято складалося з двох частий. Перша часть це соборна Служба Божа з „Тебе Бога“ і з чудовою проповіддю о. Мих. Дороцького, пароха з Потилича. Друга частина — Святочна Академія. Мимо фатальної погоди в святі взяло участь доволі селянства з поблизьких сіл, а добру половину всего становили Потеличане. Проповідь у церкві о. Дороцького робила могутне враження. Проповідник щераз доказав, що володіє не менше вимовою, як добірним змістом. Після другої години сполудня почалася Академія. Саля повна. В перших рядах декапальне духовенство і місцева інтелігенція, далі молодь, дехто з міщанства і трохи Потеличан. Всіх точок було девять з того 4 точки шкільної молоді, дві читальні. Вступне слово виголосив о. Карпевич, равський декан. В півгодинній промові подав діяльність Папи, підчеркуючи особливші Його заслуги для української гр. кат. Церкви й народу. Хор шкільної молоді під мистецькою рукою Вп. П. Інжинірової Терпелюкової відспівав дві пісні: „Народе мій“ і „Ой зійшла зоря...“ Читальняним хором дириґував Вп. Др. Богдан Карпевич. Треба признати, що труд п. дириґента надсподівано оплатився. Співали колядки і щедрівки „Добрий Вечір“, Днесь купно поюще“, Ой у саду, саду“. Фортепянову точку на чотири руки виконали Вп. Др. Б. Карпевич і Вп. М. Дубляницева. Два сольоспіви виконав П. Волод. Божик, студ. Муз. Консерваторії 1) Аве верум корпус — Моцарта і 2) Великопостна Пісня — Людкевича. Обі пісні відспівано по мистецьки; особливо перша, яку майже весь час співано „піяно“, надихуючи кождий звук релігійно-молитовним чаром. Подивлялося ті два чи може три легкі впадування у форте. Без пересади скажу, що п. Божик стоїть на шляху до високого музичного мистецтва. Академію закінчено папським Гимном. Свято відбулося за ініціятивою Повітового Комітету Допомоги безробітним і вбогим і принесло на чисто коло 100 зол. Впадав в очі брак папських прапорчиків у вході на салю, особливож біля портрету Ювилята на сцені.

Учасник.

Скількість вигнаних з Еспанії Єзуітів доходить до 2500 осіб. Виселені Єзуіти осіли на Сицилії, Піємонті, в Бельґії, Голяндії і декотрі в Америці. (ПАТ).

Абіссинський престолонаслідник у Папи. Св. Отець приняв на авдієнції наслідника престола в Абіссинії з цілим окруженням.

Новий амбасадор Колюмбії при Ватикані. Св. Отцеви зложив увірительні грамоти амбасадор Колюмбії при Апост. Столиці Карле Рестрепо, бувший президент того краю.

Як уже відомо нашому громадянству, находиться у Варшаві при вул. Медовій 16 окрема церква для вірних греко-католицького обряду. В неділі і свята відправляється у ній правильно ціле наше Богослужения, очевидно з огляду на специфічні тамошні відносини, по новому стилю. Вказаним є інформувати всіх приїзджаючих на Захід Польщі про істнування там нашої церкви і самим нашим вірним зголошувати свої адреси до настоятеля тамошної церкви (вул. Медова ч. 16, м. 5).

Настоятель гр. кат. церкви у Варшаві.

Ніхто не повинен відважитися без покути сходити з сего світа, хочби не почувався до жадного гріха. (Св. Августин).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

СЛІДСТВО В СПРАВІ ВБИВСТВА шефа політичної поліції у Львові ком. Чеховского треває дальше. Одначе його подробиці держать в тайні. Справника чи справників досі ще не викрито. Доходження ведуть прок. Ліпш і суддя Кульчицький.

ЗАКОН ПРО ПОВНОВЛАСТИ президента Р. П. появився вже в Дневнику Законів з датою 22 березня с. р. З тим днем він почав обовязувати.

СОЙМОВІ КОМІСІЇ регулямінова і посольської незайманности відкинули відклик пос. Рудницької від дисциплінарного оречення маршала сойму.

У СПРАВІ ЗБІЖЕВОЇ ПОЛІТИКИ відбулася в мін-ві внутр. справ конференція, яка усталила програму цеї політики на будуче.

В ПАЛАТІ ЛИТОВСЬКОГО КОНЗУЛЯТУ В БЕРЛІНІ 3 молодих людий вибило шиби.

КОНФЕРЕНЦІЯ ДЛЯ РОЗБРОЄННЯ розпічне знов свої наради дня 12 квітня с. р.

НІМЕЦЬКИЙ ПАЦИФІСТ Легман-Русбіль видав книжку „Революція мира“. В ній пише, що держави видають кождого дня 80 до 100 міл. марок (160 до 200 міл. зол.!) на зброєння й удержування військ, себто поверх 42 міліярдів марок річно. Перед війною видавали половину того.

В НІМЕЧЧИНІ оповіщено декрет, яким у великоднім часі від 20 березня до 30 квітня заборонено уряджувати політичні збори і демонстрації.

ПОУЧАЮЧЕ. Преса обговорюючи вислід голосування на президента Німеччини зауважує, що протестантські краї Німеччини голосували в більшости або на половину за Гітлером, католицькі (Баварія, Віртемберґія і Вестфалія) за протестантом Гінденбурґом, представником розваги й умірковаюсти.

У ЗВЯЗКУ З ЗАМАХОМ НА НІМЕЦЬКОГО ДИПЛЬОМАТА в Москві доносять з Москви, що ДПУ мало викрити терористичну орґанізацію, звязану з заграничними чинниками. Большевики приготовляють новий „показовий“ процес.

КОНФЛІКТ МІЖ ІРЛЯНДІЄЮ Й АНҐЛІЄЮ заострюється щораз більше, відколи премієром став де Валера.

В ЕСПАНІЇ увязнено комуністичного аґітатора Касаналлю, котрий кермував там усім комуністичним рухом. При нім найдено компромітуючі документи і великі грошеві суми. З документів виходить, що Касаналля відбув в Москві спеціяльний курс для комуністичних аґітаторів і що комун. рух в Еспанії фінансувала Москва.

ПАЛЄСТИНСЬКІ ЖИДИ, емігранти з Польщі, обходили в Єрусалимі іменини марш. Пілсудского. На академії було понад 500 осіб.

НОВА КРІВАВА БОРОТЬБА розгорілася між Японцями і неправильними китайськими ґрупами. В боротьбі погибло 15 Японців і 150 Китайців.

ПРЕДСТАВНИКИ УРЯДІВ китайського і японського підписали в Шангаю при співучасти представників Анґлії й Америки умову про завішення зброї. Над умовинами цего завішення зброї нарного оречення маршала сойму.

ЯПОНСЬКА ПРЕСА приносить алярмуючі вісти про концентрацію совітських військ на границі Манджурії. Ті війська сконцентровані в рейоні стації Оловяная в окрузі Нікольська, Усурійськ-Ґродеково і в рейоні заливу св. Ольги. Має там бути сконцентрованих 200.000 червоноармійців. У Владивостоці уставлено тяжку артилерію.

ТРОЦЬКИЙ заявив кореспондентови „Морнінґ Посту“, що він сподіється перемін в СССР. Відтак додав: Я готов вернути в СССР і взяти владу в свої руки з хвилею, коли наступить неминучий упадок Сталіна.

НОВИНКИ

Великодне число „Н. Зорі“ вийде у збільшенім обемі на 16 ст. друку. Хто хотівби помогти редакції, зложити се велике число, буде ласкав прислати короткі статейки найдалі до 15. квітня с. р.

„Наша Пшишлосць“, журнал консерватистів, приніс в цілости Пастирський Лист Преосв. Григорія Хомишина про політичне положення українського народу в Польщі, додавши до нього поважний і розумний коментар. Супроти нових кривавих подій в нашім краю пригадка сего Пастирського Листа обом суспільностям особливо на часі.

Загальні Збори „Сільського Господаря“ відбудуться 29 березня ц. р. о год. 10 рано, в льокалі „Української Бесіди“ у Львові при вул. Рутовського ч. 22

Гр. катол. духовні власти мають перевести спис греко-католиків на терені цілої Польщі. Цей спис стоїть у звязку з законом про церковний податок. („Газ. Пор.“). Такий спис мігби стати також цінним статистичним жерелом.

Безробіття в Польщі зросло за тиждень о 2054 осіб. Загалом зареєстровано безробітних в Польщі 354.992 осіб.

На підставі останнього спису населення стверджено, що пересічна довжина людського життя в Польщі виносить коло 50 літ. У Франції пересічний людський вік вищий о 3—15 процент. Таксамо в Німеччині. Це пояснюється тим, що у Франції та Німеччині ліпші гігієнічні умовини і вищий культурний рівень населення.

Скільський повіт скасовано на підставі розпорядку ради міністрів і влучено його до повіту стрийського. Остаточний речинець ліквідації назначений на 31. березня с. р.

Осторожно з бензиною! Сімнацятьлітна Б. Розатівна підпалювала під кухнею бензиною. Підчас того бензина у фляшці вибухла і занялася на дівчині одежа. Тяжко попарену відвезено до шпиталя.

В Стрию і стрийськім пов. вибухла пошесть плямистого тифу, яка ізза нужди і лихих санітарних відносин може поширитися.

Пожежа у Волі Якубовій, повіт Дрогобич, знищила 11 мешкальних і 12 господарських домів.

„Великий Борислав“, 45-тисячне місто, перемінився у велике багно, бо магістрат досі не упорядкував улиць.

Два фармери в стейті Арізона спали в ліжках на горищі своїх домів. Ліжка були привязані до даху. Сильний буревій позривав дахи з домів і заніс їх разом з фармерами на віддаль кількасот метрів на поля. Один фармер погиб.

Марш. Пілсудський перебуває тепер в Єгипті. Недавно відвідав він короля Єгипту, Фуада.

На голову памятника гр. А. Ґолуховського в Єзуїтськім парку у Львові вложив хтось мішок з сіном, вкрадений візникови зпід каварні Лювр. Рано на приказ поліції мішок знято.

В полуд. Тиролю вмер дивак Генрик Бассе. Він вів життя прошака. Одначе в його старім куфрі найшли гроші і чеки на суму 5 міліонів лірів! Крім того найдено тестамент, яким усе майно „прошак“ записав китайському народови на... поборювання европейської раси. Тестамент признано важним і майно передано послови китайського уряду в Римі. Про це довідалися свояки помершого і почали процес за уневажнення тестаменту. Справа ця виглядає ще більш таємничою, коли взяти під увагу, що між паперами того дивака найдено переписку з б. цісарем Вільгельмом II, про його службу в німецькім війську, легітимацію, яка свідчить, що він був французьким шпіоном і письмо від совітського уряду.

„Лікаря-чудотворця“ Тому Квятковского з Пічева увязнено в Демні коло Сколього. Він витуманював від легковірних значні гроші.

„Король циганів“, Михайло Квек, польський горожанин, особисто переводить спис циганів в цілій Европі. Тепер він у Чехословакії.

Старанням Союзу Народів мають вибудувати коло Женеви велику радіеву стацію на короткі филі. Урядження має бути виконане після вимог найновішої техніки. Стацію Союза можна буде чути в цілім світі.

Противорічности еспанської революції. Еспанці все нарікали, що їх король бере за велику пенсію. Але президентови держави признали пенсію таку саму, яку колись брав король. По революції знесли вони королівські ордери, щоби... завести свої. Перша одержала такий революційний ордер звичайна театральна танцюристка. В її честь прикрасили одну з найбільших саль в Мадриті. В хвилі вручення ордеру явилися всі найвищі державні достойники. Мусіла явитися також б. королівська ґвардія...

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

Дорогий Дмитруню! Дуже просимо вибачити нам, що в сім числі „Н. Зорі“ не містимо листа до Вас, але направду нема місця. Потерпіть троха, а ми додержимо слова і поговоримо з Вами пізніше, чемно, в добрі та злагоді, бо є вже знов про що поговорити: чесні і мудрі статті, які пускаєте, не годиться помінати мовчки, але заждіть трохи.

В Адміністрації „Нової Зорі“

можна дістати отсі видання:

Бібліотеки Укр. Катол. Організації:

(Ціни в зл.):

Ч. 1. **Основи соціольогії**	3.—
Ч. 3. **Спіритизм**	2.—
Ч. 4. **Життя св. Кирила і Методія**	0.80
Ч. 5. **Я. Л. Секти й сектанти**	0.60
Ч. 6. С. Томашівський: **Петро, перший уніятський митрополит України-Руси**	1.50
Ч. 7. **Греко-катол. Церква** (історія)	0.95
Ч. 8. Д-р О. Назарук: **Преса**	3.40
Ч. 9. **Борці за Церкву Часть І. св. Павло**	2.—
Ч. 11. Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті**	0.50
Ч. 12. о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві**	0.60
Ч. 13. **Зброя до оборони і наступу.** Начерк проповіди про пресу (добр. даток).	
Ч. 14. о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас**	0.80
Ч. 15. **Борці за Церкву Ч. II.**	2.—
Ч. 16. **Християнське виховання молоді** (пров. думки Енцикліки)	0.40
Ч. 17. **Еп. Гр. Хомишин.** Пастирський Лист про політ. положення	0.40
Ч. 18. О. Назарук: **Галицька делеґація в Ризі**	1.80
Ч. 19. Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика**	0.50

ИНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук: **Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція**	3.00
о. Д-р Т. Галущинський: **Думка і наука Церкви в питанню літург. мови**	0.20
Д-р С. Томашівський: **Десять літ україн. ського питання в Польщі**	1.50
Д-р С. Томашівський: **Наша чільна партія у власнім зеркалі.** Критичні замітки.	1.00
Д-р Ст. Томашівський: **Про ідеї, героїв і політику**	2.00
О. Назарук: **Роксоляна** (повість).	12.00
О. Н.: **Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії**	0.50
Проф. Л. Коплер: **Релігія й політика**	1.80

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ. З 23 числом „Нової Зорі“ висилаємо нашим П. Т. Передплатникам почтові складанки і просимо надіслати передплату за II. квартал б. р. та вирівнати залеглости. Хто вчас не відновляє передплати і хто не передплачує своєї преси, той причиняється до її руїни.

Найлучше насіння огородовин і т. д. ТЕОДОР СТАШКІВ, Львів, ул. Собєского ч. 28. 23 1—1

ВСЧ. ОО. КАТИХИТАМ І ДУШПАСТИРЯМ

поручається

виданий за апробатою Преосв. Еписк. Ординаріяту в Станиславові

ПЛЯН НАВЧАННЯ РЕЛІҐІЇ в народних школах.

Ціна 1 зол.

Замовляти можна

в Канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові, вул. Липова ч. 18. 2 3

Е. ФРЕЕҐЕ, поручає **найліпші насіння: господарчі, яринні і цвітові. ЛЬВІВ, Трибунальська ч. 3. Телеф. 55—70.** 26—1—1

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, з переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вроновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 23-50

МЕБЛІ люксусові і звичайні в наймодніших фасонах поручає ФАБРИКА МЕБЛІВ

КАЗИМИРА ХОЛЄВИ

Львів, Жовківська 127. — Тел. 94—63.

Спеціяльність спальні французькі ясні і теплі. 1043 22—25

РІК ОСНОВАННЯ 1878

На зимовий і весняний сезон.

КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! Вибір великий! 2 6—?

КІНА

ПАЛЯС: „Голгофта“.
КАСІНО: „Над ранком“.
СТИЛЕВЕ: „Весна в Пратері“.
КОПЕРНИК: „Король королів“.
ЛЕВ: „Легіон хоробрих“.
МІРАЖ: „Чуда в горах Массабієль“ (Люрд).
МАРУСЕНЬКА: „Король королів“.
УТІХА: нечинне.
ОАЗА: „Золота молодь“.

Одинока найліпша й своєрідна паста до взуття

„ЕЛЄҐАНТ“ КОНСЕРВУЄ ШКІРУ

Жадайте лише сю пасту. — Адреса: Львів, Кордецького 51.

1 Телєфон ч. 60-04. 12—?

Видає й редагує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.

Porto zapłacone ryczałtem.

Ч. 24 (522). Львів, четвер, 31 березня 1932. Рік VII.

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст.
АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Станіцка ч. 8. І. п. - Тел. 165-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., За кордоном чверть-річно 1 ам. доляр
Ціна числа 25 сот.
Конто Н. Щ. Краків 405.807.

Звичайні Загальні Збори „Просвіти“

В цілі уздоровлення фінансів Товариства. — Довги дійшли до 697.235 зол.

Дня 28 березня (виїмково) точно о год. 10 рано отворив збори Д-р Брик. Весь час його промови під будинком Ремісничих Цехів, в котрім відбувався зїзд, чути було невмовкаючий рев: то сель-роби пробували силою здобути вступ. Інтервенювала поліція. О год. 10.30 саля нарад мала такий вигляд: Переважала значно світська інтеліґенція. Священиків і селян розмірно дуже мало. Між священиками видно двох монахів. Жінок майже нема. Саля повніська. Місць до сидження вже нема й люди мусять стояти, навіть представники преси, котрі спізнилися. При журналістичнім столі сидять представники „Діла“, „Н. Часу“, „Нової Зорі“, „Громадського Голосу“ й ГКЧ („Господарсько-Коопер. Часопису“) та установлений „Просвітою“ стеноґраф Андрій Адамчук, студ. техн. Далі при окремім столі представник влади, радник Бойко (Українець). — По відчитанні протоколу з попер. зборів в цілости приступлено до вибору комісії матки. Вже тут проявилося між селянами інтересне занепокоєння долею Т-ва. Дехто з них проявив се в домаганні, щоб „не вибирати жадної матки але людий“. Пан Корчинський з Галича домагався, щоб до нової управи не вибирати самих ундистів, але людий ріжних поглядів, з виїмком інтернаціоналістів. Коло год. 10.50 рознеслася по салі вістка, що сельроби при вході оплювали якогось львівського священика від голови до стіп. Збори тревали аж до год. 7 веч. без перерви на обід. Оригінальний звіт подамо.

Пяна комісія Союза Народів

Кореспондент „Матену“ доносить: „Анкетна Комісія Союза Народів для полагоди японсько-китайського конфлікту провела цілий тиждень не над студіями цего конфлікту, але на ріжних бенкетах і забавах. Це довело її до виснаження всіх сил. Італійський делеґат захорів. Голова Комісії Анґлієць Лайтон чується втомлений надміром обідів та церемоній уладжених Японцями. Тепер европейські делеґати беруть участь в цілому ряді бенкетів і церемоній, уладжених Китайцями в Пекіні й Нанкіні“. — Супроти того можна припускати, що заки европейські миротворці прийдуть до себе по тих обильних бенкетах, Китайці та Японці самі вже вспіють погодитися, а Союз Народів „автоматично“ затріюмфує, що його пяна Комісія помирила всіх.

Головна зрада в німецькій поліції

Поліціянти зрадили гітлерівцям склади зброї й амуніції.

Бюро Вольфа доносить з Берліна: Тут увязнені під закидом головної зради ляйтнант поліції Курт Лянґе, вахтмайстер поліції Ганс Шульц-Брізен і бухгальтерка Ґертруда Міллєр. Їм уже доказано, що вони видали партії Гітлєра пляни складів зброї й амуніції та пляни таємних місць сходин поліції.

Перша рада міністрів Манджурії

В склад першого правительства Манджурії входять: преміер Бен-Чіа-С'ю, старий учитель Сюанґ-Тунґа; міністр війни ґен. Ма-Чан-Сан; мін. фінансів горинський губернатор Сі-С'я; мін. внутр. справ мукденський губернатор Тан-Ші-І; мін. загр. справ Ші-Чі-Ші, б. директор департаменту загр. справ гиринської провінції; мін. промислу і торговлі Чан-Єн-Чі.

Анархія в Китаю

Кореспондент „Матену“ доносить: На запіллю китайського фронту шириться анархія. Китайські відділи займаються бандитизмом і тероризують людність. Вояки 47-ої дивізії Чан-Кай-Шека виказали брак дисципліни. Тому мусіли їх забрати з фронту. Людність міст Кун-Шан і Су-Чу покинула ті міста.

Японці підуть походом у глибину Китаю

З Лондону доносять: По найновішим вісткам з Шангаю японський штаб не числиться з переговорами про завішення зброї, приготовляється до походу в глибину Китаю. Японські воєнні кораблі запускаються щораз дальше в глибину краю рікою Янґ-Тсе, далеко поза Нанкін. Японські літаки кружляють в промірі 200 км. від Шангаю і фотоґрафують околиці для створення точних стратеґічних мап. В політичних кругах Лондону оцінюють песимістично вигляди шангайських переговорів та можливо, що мир устійниться.

Продав сина за 50 зл.

Коло Варшави в Здунській Волі зявився на ярмарку селянин Петжиковский, щоби продати свого сина. До цього кроку привела його крайна нужда. Ціна купна виносила 50 зол. за 18-літнього парібчака. Хлопця купив один селянин. Оба умовилися, що по двох літах, коли хлопець буде добре справуватися, купуючий доплатить батькови 20 кірців жита, а тоді хлопець стане його повною власністю. Поліція ударемнила цілий „інтерес“.

Посуха в Англії

Від 70-ти днів триває в Анґлії посуха. Такого випадку посухи не було ще, відколи введено урядові звіти з области метеорольоґії. Це тим більше дивне, що в Шкотії падуть обильні дощі і сніги. В анґл. пресі появляються вістки, що пр. тут цілком висохли керниці, там горять ліси і т. п. В деяких околицях, пр. у Шеффілді, пожежі осягнули ґрізні розміри.

НАЙБІЛЬШИМ ВОРОГОМ себе самого є той, хто тримає свої ощадности дома, а не зложить їх на добрі відсотки в Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР“ у Львові, вул. Руська ч. 20.

4 28—х

ЗЇЗД УНДА

Се прилюдна тайна, що в УНДО стираються ріжні погляди. Тай дивоглядним булоб, якби таких терть не було. УНДО — Національне Обєднання повстало з ґруп з надто ріжними поглядами на тактику і завдання політичної партії. Всі вони обєдналися під кличем консолідації національних сил, кладучи в основу своєї співпраці компроміс, приємливий для них всіх. Ідеольоґічно суцільною орґанізацією УНДО не стало по сьогоднішній день. На це вказує хочби факт, що УНДО від початку свойого істнування по сьогодні не створило ідеольоґічного журналу, практичну політику УНДО-я не обґрунтовано теоретичними передпосилками. Тому й не диво, що практична політика УНДО-я стрічалася — в залежности від її напрямних — з критикою одних чи других пресових орґанів, що стоять на платформі Обєднання. Передові статті, вміщені в „Ділі“ осеню 1930 р. були критикою тактики УНДО і його Парляментарної Репрезентації по часи пацифікації. Були вони передвісником тієї політичної тактики здекомплєтованого проводу УНДО і його нової Парляментарної Репрезентації, яка викликала сильну реакцію в УНДО і на сторінках „Нового Часу“. Внутрішня рівновага в УНДО захиталася. Бо тут йшло вже о засадничі справи, о нарушення компромісу. До рівноваги раз основно нарушеної не повернено. Скаля розбіжностей в УНДО розширилася в останніх роках до таких меж, що говорити про можливість компромісу між усіма теченями — неможливо. Вистарчить зазначити, що т. зв. львівська „маґістрацька група“ веде свою політику під кермою члена Центрального Комітету УНДО. „Народній Зїзд“ має дати відповідь ясну і здецидовану, по якій лінії має піти дальша політична тактика УНДО-я і чи можливо та доцільно, здержувати на будуче таку скалю та з котрої сторони її „пташати“. Колиб Народній Зїзд цього не вирішив, він не сповнивби свойого завдання, він булби тільки формальним зїздом без ніяких позитивних наслідків. Але Нар. Зїзд повинен піти ще дальше. Він повинен застановитися і вирішити, чи УНДО в дотеперішньому виді взагалі має дальше істнувати. Серед двох світів побудованих орґанізаційно й ідеольоґічно просто на військовий лад — серед фашизму і комунізму істнує ундівський світ — без внутрішньої дисципліни, бо без виразного членства й ідеольоґічних підстав, без можливостей будьякої солідної орґанізованої акції, бо без дисципліни. В основу орґанізації УНДО-я лягли передвоєнні зразки, коли на горизонті тамтих сил не було. Чи їм може протиставитися з успіхом теперішне УНДО — ми кажемо, що ні! І в тій обставині добачуємо головні причини таких явищ, як дезерція від політичної праці, розбіжности в тактиці і дефензивна позиція у відношенні до явищ, що бють по силі національного табору. В тій обставині бачимо причину ситуації, що УНДО за все відповідає, але не керує. Скажете, що ми проти демократичних засад? Ні, але демократію не утотожнюємо з безпринціпністю і загальним ополченням! Вій демократична партія, якщо хоче жити, мусить примінитися до нових умовин. Інакше вона западіє.

Ті ідеольоґічні і орґанізаційні рамп, якими обеднує УНДО своїх членів тепер, є в даних умовинах невистарчаючі. Їх треба підлати основній ревізії. Клич — „одноцільний національний фронт“ (отарою) повинен замінити новий клич — національний фронт, опертий на засадах ідеольоґічної і орґанізаційної дисципліни. І навіть, колиб цей новий клич вимагав великих жертв зі становища „єдиного національного фронту“, його треба поставити в основу УНДО-я.

Знаєте, де таке написано? — В 66 ч. „Нового Часу“, найзамітнішого орґану українського хаосу. Головний Герольд того хаосу на кілька днів перед зїздом УНДО розпинався на Центральнім Комітеті УНДО за тим, щоб УНДО признало польську державність над Галичиною, але на самім зїзді зви-

нув хоругвку і вже не перепирав тої думки. Вище дрібним друком подана стаття — підписана. Отже се унеможливляє висказані в ній твердження уважати поглядами якоїсь ґрупи і навіть редакції „Н. Часу“ в цілости. А що та стаття підписана іменем і назвищем п. Д. Паліева, отже се унеможливляє уважати ті погляди серіозними хоч вони — на жаль — правдиві. Кажемо „на жаль“, бо прикро дивитися, що найбільша політична партія в нашім краю й народі, представляється дійсно так, як її змалював п. Дмитро Паліїв, то значить, що та партія без ідеольоґічних підстав, без дисципліни, без виразного членства, без можливостий будьякої солідної орґанізованої акції! Значить, без усего, що становить політичну партію... Ба, але деж у світі можна бачити поважних людий, котрі сиділиб у такій „партії“? А власне у нас можна бачити. Літами, десятками літ! Серед найгорячішого часу, коли зміняються на очах цілі континенти, коли закроюються події, які можуть на сотки літ вирішити долю народів, — у нас істнує такий потворний дивогляд, який по свідоцтву його власних людий пера і слова під політичним оглядом не представляє буквально ніякої вартости. Той дивогляд захоплює майже всю нашу інтеліґенцію й велику більшість народа. Той дивогляд має купу своїх послів, з якими абсолютно ніхто й ніде не рахується, має своїх сенаторів, котрих все одно що не мавби, має свою щоденну пресу, котра стоїть головно на нашім катол. духовенстві, котрою управляють визначні католики і в котрій постійно можна читати напади на все, що католикам мусить бути дороге... Чому так є? Не тільки тому, що галицьке племя в значній части походить від Дулібів, а це імя означало також туманів, і тепер ще означає в деяких околицях великої Словянщини[1]). Кажемо „не тільки тому“, бо нпр. сильне німецьке племя може ще в більшій мірі заслугує на назву тупоголового і в останній війні зложило блискучий доказ своєї тупоголовости, коли вспіло звернути проти себе весь світ (навіть тих, що йому серіозно предкладали поділитися владою над світом). Та в нас одідичена тупість ума получилася з затратою пошани для всякого авторитету. Ту затрату пошани викликала масова затрата реліґії серед інтеліґенції, котра з малими виїмками думає, що реліґія „добра для хлопа“, а для неї вже „недобра“. І тут, а не деінде треба шукати в послідовности також причини затрати всякої самопошани до себе і свого політичного становища. Тут бє затроене жерело маразму політичної думки, браку дисципліни й усякої ідеольоґії взагалі, а передовсім браку почуття відповідальности й самопошани. Справедливість вимагає зазначити, що найгірший брак самопошани репрезентує в тім таборі не Паліїв, але Кедрин, автор 10 відомих упокоряючих статтей зараз після пацифікації. Кедрин — і сей зїзд УНДА, котрий не здобувся навіть на найменше словечко в справі доведення тої великої числом „партії“ до цілування тяжкого батога перед усім світом... А раз неоцінене як слід упокорення напевно сплодить цілий ряд безцільних упокорень. Раби не мають і не хочуть мати історичної памяти навіть на дуже короткий час. І власне тому вони раби.

Як довго такий стан може потревати? Предсказування — річ трудна. Та коли мається певні дані з минувшини й сучасности, тоді предсказування не належить до пророцтв, тільки обертається в области рахунку правдоподібности. Отже після такої правдоподібности теперішний стан політичного маразму загалу нашої ліберальної інтеліґенції потреває так довго, поки при дверах Успенської Церкви у Львові не появиться клепсидра останнього члена сучасного нам покоління української ліберальної інтеліґенції. Щойно тоді появиться можливість масового назрівання нових людий. Певно, що булоб лучше, якби та можливість наступила скорше.

Про перебіг і вислід нарад дводнєвного зїзду нема що богато говорити. Він відбувся 25 і 26 березня с. р. у Львові. Його перебіг був такий як все, його ухвали — з виїмком протибольшевицької — ріжняться від ухвал попередних зїздів тільки переставленими думками. Не можна говорити ні про боротьбу поглядів на тім зїзді, ні про виграну жадної з ґруп в УНДІ, бо ніхто з ніким на тім зїзді не грав у жадну політичну гру і політично не боровся. Се й неможливе супроти тої правдивої характеристики, яка подана на початку. Властиві щирі розмови відбулися в шиночках Атляса, Райха, Лявфера і Ляцоцкого — як все, як все, як все. Там відбуваються — без іронії — найясніші моменти зїздів найбільшої політичної партії українського краю й народу Галичини. І пригадується страшний своїм змістом поетичний твір Міцкевича, в котрім описано, як з тортур народу під чужим ярмом не остається ніщо, — тільки рів начинений трупом — і długie nocne rodaków rozmowy...

Про ухвали зїзду згадаємо окремо.

А. Ч.

[1]) В тім нема нічого обидливого бо се факт. — Як відомо — навіть найінтеліґентніший зі всіх народів світа, старогрецький нарід, мав своїх Абдеритів і не стидався признаватися до того, бо мав розум. Москалі мають свою тульську ґубернію і т. д.

Страйк в „Бібльосі“ тривае

Що пишуть робітники?

В 22 ч. „Н. Зорі“ подали ми лист Управи друкарні „Бібльоса“ про небувалий ще у Львові італійський страйк у тій друкарні (при вул. Японській, 7). Тут подаємо лист страйкуючих робітників, оповіщений у „Вєк'у Нови'м“ такого змісту:

Страйк зачався 18 березня с. р. о год. 8 веч. Причини страйку: Особиста ревізія робітників, шикани директора, визиск, 4-кратне обниження платень до 2 місяців, нефаховість у веденні друкарні, через котру приходить до непорозумінь. Першого дня страйку не допущено до нас нікого з родини в ціли достави поживи. Пильнувало нас 8 поліцаїв день і ніч. Заборонили нам доступу до води. Під сторожею треба було йти до виходків, а двері за собою заборонено нам замикати. Частину страйкуючих спроваджено на домагання директора Нагірного до 6-го комісаріяту поліції, щоб унеможливити нам порозуміння з інспектором праці. На його інтервенцію випущено нас з комісаріяту, бо страйкуючі не допустилися жадного переступства; заразом дозволено їм одержувати поживу з дому. Страйк треває дальше. Надзірна Рада, до котрої належать о. мітрат Базюк, дир. Палій і дир. Левицький, під впливом М. Кисілевського з Центробанку не зробила жадних кроків в ціли залагодження конфлікту, навпаки ухвалами заострила ситуацію. Становище страйкуючих зовсім не змінилося. Родини приносять нам поживу. Спимо на долівці з триразовою зміною, по 8 годин, бо нема місця. Ми постановили не опускати заведення праці аж до хвилі залагодження справи міродайними чинниками, хочби то мало тривати й довший час.

Ред. додає від себе, що це письмо підписали всі страйкуючі, між котрими є й 2 жінки. Се перший у Львові італійський страйк.

До лагідности й покори треба більше відваги ніж до боротьби й зарозумілости. (Кардинал Фавльгабер).

ПОМИЛКИ КАТОЛИКІВ

Рефлексії по виборах на президента в Німеччині 13. марта 1931 р.

(Від нашого кореспондента).

Вибори на президента німецької держави мають далекосяглі наслідки не лише для Німеччини, але й для цілої Европи. Не дивно, що всі з напруженням чекали вислідів голосування з 13. марта. Та треба сказати, що той вислід приніс розчарування. Сильно переважала думка, що Ґінденбурґ побідить за першим разом. Тимчасом ні. Правда, до абсолютної більшости бракувало йому лише 160 тисяч, та ніхто не сподівався такого великого числа голосів на рекордового демаґоґа Ґітлєра!

Аґенція Вольфа подає, що з усіх управнених до голосування голосувало 86,2 процент, з того на Ґінденбурґа впало 49,6 проц. голосів, а на Ґітлєра в усіх німецьких краях поза Прусією 30 процент, а в Прусії 34 процент. На тій основі в німецькій пресі можна завважати повну ґаму виборчих рефлексій, від найвисшого ентузіязму до повного песимізму. Всі одначе заявляють, що при слідуючім голосуванні побіда Ґінденбурґа запевнена та що він надальше остане президентом Німеччини. І так „Дейтше Альґемайне Цайтунґ“ уважає вислід виборів за великий моральний тріюмф особи Ґінденбурґа. „Фосіше Цайтунґ“ пише, що велике число голосів за Ґінденбурґом се заява вдячности для маршалка за те, що охоронив батьківщину від жахливої горожанської війни. Католицький часопис „Ґерманія“ пише, що ті вибори се важна заява населення за кандидатом народу проти кандидата партії. — Зате більше скептично дивиться на положення в Німеччині найбільший католицький орґан „Ді Кельніше Фолькс-цайтунґ“ з 17. марта. Сей орґан числиться зі зростаючим впливом Ґітлєра, тому виповідає йому завзяту боротьбу. „Тепер — пише сей орґан — зачнеться боротьба проти офензиви Ґітлєра, в котрій він безсумнівно програє. Та побідженого противника треба буде дальше поборювати аж до повного погрому. Боротьба зачалася і не може устати, поки Німеччина не звільниться від ґітлєрівської пошести“. Ґітлєрівський орґан „Анґріф“ потішається тим, що партії, котрі голосували за Ґінденбурґом, стратили богато голосів у порівнанні з виборами до Райхстаґу в 1930 р., коли націоналістично-соціяльна партія одержала 100 процент голосів більше. Тому й серіозніші німецькі політики перестерігають, щоб не тішитися побідою при теперішних виборах, бо показалося, що партія Ґітлєра тепер наймогутніша партія в Німеччині. Вона при найблисших виборах до парляменту може зискати абсолютну більшість послів.

Італійська фашистівська преса пише, що побіда Ґітлєра в Німеччині се питання найблисшої будучности. Найповажніший фашистівський дневник „Іль Пополь ді Рома“ в передовиці п. з. „Ля джоване Джерманія аванца“ („Молода Німеччина йде наперед“) пише: Німецькі вибори на президента видали свій осуд. Маршал Ґінденбурґ не побідив. Герой зпід Таненберґу, чоловік, на котрого німецькі війська довгі літа ґляділи як на оборонця батьківщини, не міг зискати абсолютної більшости голосів. Се одна з тих ґірких іроній, які досить часто повторяються в історії. За Ґінденбурґом стоїть коаліція партій так між собою ріжних, противних та ворожих, що годі представити собі більше ріжношерстну спілку. За маршалком голосували: католицький центр, соціялдемократи, масонерія й навіть оден відлом комуністів! Притім не єднала їх ані одна ідеольоґія, ані спільні політичні

чи державні інтереси, лише спільний інстинкт страху перед диктатурою Гітлера. Тому й Гітлер в одній з останніх своїх виборчих промов заявив, що уважає за найважніший свій успіх, положити соціялдемократів у ніг Гінденбурґа; тих соціялдемократів, котрі 13 літ тому назад привели до руїни велику й сильну німецьку імперію. На тій основі заключає італійський фашистівський орган, що властиво Гітлер вже побідив. Вправді по всякій правдоподібности при другім голосуванні вийде ще раз Гінденбурґ, але при слідуючих виборах до Райхстагу Гітлер може мати абсолютну більшість послів і так перевести свої пляни. „Ілль Пополью Романо" так кінчить свою статтю: „Проти такої сили ріжноманітних партій Гітлер пішов до боротьби узброєний лише своєю відвагою; своєю вірою, лише зі своїми сторонниками, без жадних компромісів, без ніяких уступок. Так молода Німеччина Веймару зібрала всі свої сили до боротьби й вона все йде вперед. Дня 14. VII. 1930 року гітлерівці при виборах до парляменту зібрали 6 міліонів 406 тисяч голосів; тепер, в півтора року пізніше, зібрали 11 міліонів 337 тисяч. Се молода Німеччина, котра домагається справедливости..."

З наведених висказів фашистівської преси видно, що вона симпатизує з Гітлером та його акцією, бо видить в нім наслідування фашизму.

Та поминувши італійські симпатії з Гітлерівцями, треба признати, що націоналістично-соціяльний рух росте в Німеччині застрашаючо. Сим разом ще мабуть побідить Гінденбурґ; одначе та побіда непевна й ненадовго. Причину й вину сего застрашаючого зрадикалізування на право й на ліво бачить Д-р Еберле головно у верзальськім трактаті. („Ді Шенере Цукунфт" ч. 24). Він так пише: „На жаль, головна вина зросту сили Гітлера тяжить на тих державах, котрі в Парижськім мирі наложили на німецький нарід за великі тягарі, та ще тепер не можуть рішитися на їх усунення. Та коли тепер 85 процент французької преси займається німецькими виборами й відхрещується від Гітлера — ти се хотів, Жорже Доден — ви християнські й нехристіянські французи, ви найбільше причинилися до такого великого розросту сили Гітлера". Другу причину бачить Д-р Еберле у блудах та помилках попередних урядів.

Погляди найвизначнішого австрійського журналіста правдиві й слушні. Та є ще одна причина, а саме за тісний компроміс між католицьким центрум і соціял-демократією від останніх виборів. Католики пішли за далеко. Вони не лиш робили умови з соціялдемократами в самім парляменті, але йшли з ними й до виборів. Се мусіло внести хаос та деморалізацію між широкі круги населення. Правда, католики хвилево осягнули деякі успіхи як: впливові місця в уряді (канцлер Брінінґ), матеріяльне забезпечення духовенства, тощо; та спричинили велике замішання в ідеольоґії населення. Коли вже загал навчився голосувати на соціял-демократів, то тим лекше приняв національних соціялістів, бо вони своєю демаґоґією, взорованою на комунізмі, побивають всі інші партії. З того ясно, що католики навіть в політиці не можуть іти в задалекий компроміс.

Ратувати Німеччину може ще теперішний парлямент, котрий на разі розпоряджає правительственною більшістю. Він може ухвалити широкі повновласти для Уряду та змінити конституцію бодай в тім напрямі, щоби впровадити висшу палату, щось в роді сенату й забезпечити поодиноким краям більшу самоуправу, а консервативним та християнським орґанізаціям головну участь у правлінні.

Міляно 20. III. 1932. (Н).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОЛІТИЧНІ РЕЗОЛЮЦІЇ ЗЇЗДУ УНДА. 1) Обстоюючи твердо програму партії з 19 листопада 1926 д. Зїзд уважає за вихідну точку для практичної політики партії постанови Народніх Зїздів: а) з 19 листопада 1926 р., в якій читаємо: „Змагаючи до здійснення найвищого права нації Українське Національно - Демократичне Обєднання вважає своїм обовязком у теперішньому примусовому положенні українського народу під Польщею, боронити його національно-політичних, культурних і господарських інтересів та боротися за належні йому права, і б) з 24 і 25 грудня 1928 р., в якій читаємо: „Обовязком українських політичних чинників на всіх українських землях і на еміґрації є: довести до внутрішнього порозуміння і координації своїх змагань для здійснення основної мети української нації". (Значить, не змінено напів большевицької програми з кличем: „Земля за бездурно!" — Ред. „Н. Зорі"). З уваги на те УНДО змагатиме до того, щоби довести до внутрішнього порозуміння між українськими незалежними політичними партіями в краю у формі міжпартійної Ради і впливати на українську незалежну еміґрацію в Европі й Америці в напрямі консолідації та координації її праці в імя здійснювання найвищого національного ідеалу. — 2) Зїзд стверджує, що в так зв. Українській Соціялітичній Радянській Республиці йде тепер безпощадна ліквідація всіх творчих національних сил, а рівночасно з тим і систематичне обмежування та вкорочування прав УСРР на користь московського червоного централізму. Крім того комуністична диктатура довела своїми експериментами упромисловлювання СРСР і соціяльного перебудовування суспільности все українське населення до повної господарської руїни, зокрема знищила українське село, цю природню основу української нації. Тому Зїзд занепокоєний таким положенням своїх братів над Дніпром і перенятий журбою за дальшу долю всебічного розвитку українського населення в СРСР, як найрішучіше осуджує всі засоби комуністичної диктатури, вимірені проти природнього розвитку української нації та її національно-державницьких змагань, а східним братам шле горячий привіт і витає їх у боротьбі з московським насиллям. Воюючий комунізм, що змагає до опанування цілого світа при допомозі соціяльних революцій, не лишає без уваги й українських земель у Польщі. При допомозі своїх аґентур намагається розложити все українське національне життя та зруйнувати набуті цілими поколіннями національні цінности. Таку свою руйнуючу роботу він намагається часто прикривати навіть гучними гура-націоналістичними фразами, кермуючись при цьому з правила гаслом що „чим гірше" у національному українському світі, „тим краще" це для комунізму та його завдань. З уваги на те Зїзд закликає все українське громадянство і зокрема всі партійні орґани та всю українську національну пресу до безоглядної боротьби з комунізмом в усіх його явних і замаскованих (радянофільство) видах. (Резолюція 1 підриває резолюцію 2. — Ред. „Н. Зорі"). — 3) Зїзд стверджує, що за останні чотири роки положення українського народу в Польщі значно погіршилося. (Слідує на сю тему ряд резолюцій подібного змісту як на попередних зїздах). — 7) На будуче УНДО буде: а) безоглядно поборювати всякі прояви зневіри у життєві сили укр. народу і поведе таку працю, яка буде підтримувати в широких укр. масах віру в перемогу укр. національних ідеалів і таким чином зробить їх неподатними на чужі асиміляційні впливи; б) з уваги на те УНДО не буде толерувати у себе таких членів, які у своїй практичній політиці протиставляться повищим засадам. (Цікаво, як се виглядатиме в практиці). — 9) Зїзд висказує своє повне признання і довіря проводові УНДО і УПР, а зокрема голові за повну посвяту працю та уділює Центральному Комітетови УНДО і його орґанам повну абсолюторію. — 10) Зїзд висказує тим послам і членам партії, які перебули тяжкі терпіння в тюрмі, велике спочуття а заразом запевнює їх, що широкі укр. маси, які з великим болем слідили за їх тяжким положенням, не забудуть їм тої посвяти за долю укр. народу. — Всі ті резолюції зібрані приняли одноголосно. (З того виходилоби, що опозиціоністи голосували за повним признанням для тих, кого поборювали! Річ виїмково весела. По дулібськи...).

ПРИКРІ ІНЦИДЕНТИ на зїзді УНДА описує „Діло" так: Першого дня ок. 10-ої год. веч. вернула з наради комісія матка, приймаючи список кандидатів до нового Центрального Комітету. На тему, чи перервати дискусію і перевести вибір Центрального Комітету перед приняттям резолюцій, чи після дискусій й резолюцій, — вивязалася палка дискусія. Величезна більшість заявилася за негайним вибором Ц. К., прихиляючись до становища д-ра Д. Левицького, який м. ін. заявив, що коли б т. зв. опозиція з ред. Палієвом на чолі хотіла перепяти весь провід партії і всю відповідальність — більшість підпорядкується їй. Голова комісії-матки о. прелат Куницький відчитав листу, складену комісією-маткою. Тут прийшло до прикрого інциденту у звязку з виступом д-ра Муровича, адвоката з Заболотова, котрий надзвичайно нащастливо (пропускаємо) накинувся на кількох кандидатів, предкладаних комісією, а саме на ред. Мудрого, пос. Луцького і о. Куницького, „погрожуючи", що коли виберуть двох перших, він виступить з партії. Голова зборів, д-р І. Блажкевич, прикликав до порядку д-ра Муровича, а зачеплені ним особисто — дали йому з місця гостру відправу. Підчас промови ред. В. Мудрого кинув під його адресу провокаційний оклик (який?) присутній на салі п. Мурович — молодший (брат адвоката). Величезне обурення салі примусило його вийти з неї. Після того інциденту Зїзд приняв 98 голосами проти 25 цілий предкладаний список, без ніяких змін (подаємо його окремо). На тому покінчено наради 1-го дня Зїзду, після 12-ти годині в ночі.

НОВИЙ ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УНДА. 1) Д-р Дмитро Левицький, Львів; 2) Д-р Степан Баран, Тернопіль; 3) Амброз Березовський, Львів; 4) Д-р Степан Віняк, Городок Яг.; 5) Д-р Василь Бавацький, Сянік; 6) Д-р Ілярій Брикович, Тернопіль; 7) Дмитро Великанович, Львів; 8) Д-р Михайло Волошин, Львів; 9) Д-р Степан Витвицький, Дрогобич; 10) Д-р Володимир Загайкевич, Перемишль; 11) Андрій Зелений, Львів; 12) Борис Козубський, Кремянець; 13) Володимир Кохан, Сокаль; 14) Володимир Кузьмович, Львів; 15) о. прал. Леонтій Куницький, Львів; 16) Михайло Ліщак, Рогатин; 17) Остап Луцький, Львів; 18) Д-р Любомир Макарушка, Львів; 19) Д-р Олександер Марітчак, Львів; 20) Василь Мудрий, Львів; 21) Дмитро Палїв, Львів; 22) Федір Назарчук, Дубно; 23) Д-р Микола Миколайчук, Надвірна; 24) о. Степан Онишкевич, Рудки; 25) інж. Юліян Павликовський, Львів; 26) Мілена Рудницька, Львів; 27) Михайло Стефанівський, Львів; 28) Григорій Скасків, Підгайці; 29) Іван Олексин, Львів; 30) Михайло Кернога, Підберізці — Львів. пов.; 31) о. Юліян Татомир, Ст. Самбір; 32) інж. Микола Творидло, Львів; 33) Гринь Тершаковець, Комарно; 34) Олександер Пісецький, Скалат; 35) Олександер Рочняк, Холм; 36) Володимир Целевич, Львів; 37) Олена Шепарович, Львів; 38) Юра Чукур, Коломия; 39) інж. Гриць Герасимович, Радехів; 40) Д-р Микола Бих, Станиславів; 41) Сергій Хруцький, Холмщина. Заступники: 1) Степан Кузик, Рогатин; 2) Зиновій Пеленський, Львів; 3) Іван Козицький, Львів; 4) Кекилія Ґардецька, Кути; 5) Михайло Галїбей, Львів; 6) Петро Постолюк, Львів; 7) Іван Рудницький, Львів; 8) о. Андрій Шепюрський, Мостиска; 9) Василь Бараник, Заліщики; 10) Евген Храплявий, Львів. Партійний Суд: 1) о. мітрат Базюк, Львів; 2) д-р Іван Блажкевич, Дрогобич; 3) д-р Антін Горбачевський, Чортків; 4) д-р Іван Гижа, Львів; 5) Ярослав Колтунюк, Львів; 6) д-р Іван Німчук, Львів; 7) д-р Ярослав Олексишин, Львів; 8) д-р Степан Федак, Львів; 9) д-р Евген Щуровський, Винники.

ВІДДІЛ СОЮЗУ НИЗШИХ ПОЧТОВЦІВ І ТЕЛЕҐРАФІСТІВ у Бидґощі рішив на зборах поголовно виступити з Безпартійного Блоку.

ЗНАД БОЛЬШЕВИЦЬКО-РОМУНСЬКОЇ границі доносить кореспондент паризького „Ле Журналь", що большевики будують потрійні фортифікаційні лінії над Дністром.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Нерівний поділ земських дібр, відчуження від релігії й руйнування родинного життя це неминуче підготування до большевизму. Світова кріза, страшне безробіття, особливо серед інтеліґенції, та большевицька пропаґанда це приспішення большевицького перевороту в світі. Так сказав о. проф. Швайґль Т. І. на одній зі своїх конференцій в Римі. Але, додав, ще час зарадити лихові, розвиваючи з усіх сил суспільну акцію по думці „Рерум Новарум“. Росію ледви чи бувби обняв большевизм, якби Росіяни були перевели ту енцикліку в життя. Московська Дух. Академія ще в 1904 році виписала була для неї як найбільшу похвалу, — та нічого в тій справі не роблено.

Еп. Д'Ербіні мав в Римі конференцію про паніслямський конґрес в Єрусалимі в грудні 1931 р. Магометанські держави, особливо Туреччина, заняли були до того конґресу вороже становище.

Св. Конґр. для монахів унормувала недавно справу богословських студій в монаших Чинах і Згромадженнях.

В Інсбруці помер славний історик Ґартман Ґрізар Т. І. (1845—1932), автор численних моноґрафій. Покійний висвітлював передовсім середні віки катол. Церкви подібно як Дюшесн старинні, Пастор новітні.

Торжественне богослуження за душу бл. п. Еп. Пападопульоса відправлено в 30 днів по Його смерти в Римі а в 40 днів в Царгороді. В Римі заходом св. Конґр. для Сх. Церкви, в Царгороді заходом Апост. Адміністратора.

В Римі є вже 70 парохій. Думають заложити ще кілька нових парохій.

Статую Преч. Діви зі слоневої кости високу на 42 цм. (тягар понад 4 і пів кґ.) вислав для Св. Вітця один повонавернений начальник муринського племени в бельґійськім Конґу. Св. Отець подякував за той доказ любови (бо сама робота дуже простенька), пересилаючи своє Апостольське благословення.

Американський Жид, суддя Гарріс, відбув правильні реколекції в О. О. Єзуїтів в Льос Альтос (Каліфорнія). В „Тre Джевіш Джурнел“ помістив він свої враження кажучи, що такі реколєкції дуже придалибся Жидам, бо вони призначені на те, щоб повалити матеріялізм, поганство і невірство.

В Палестині є тепер 31.000 католиків, 41.500 незєдинених, 3.500 протестантів. Разом християн 79.000. Жидів 148.000, магометан 655.000. За Йорданом є 7.347 католиків, 18.000 незєдинених і понад 400.000 магометан. Жидів нема там зовсім.

НОВИНКИ

До Божого Гробу в часі перед р.-кат. святами йшли у Львові великі маси народу.

Староста Ґаляс перенесений зі Львова в Познанщину. На його місце приходить Д-р Климів, староста в Сяноці, б. начальник виділу в львівськім магістраті, автор ріжних правничих праць.

Нові українські підприємства повстали у Львові. Брати Чучмани відкрили клішарню і літоґрафічний відділ під фірмою: Ґрафічні Заведення „Унія“, Львів, ул. Мілковського ч. 5. тел. 92—97. В ринку напроти входової брами магістрату повстав український магазин взуття під фірмою „Комета“.

Пожежа вибухла в Ярославі в господарських будинках поліціянта К. Качинського. Згоріла стайня, стодола і хлів. В будинках згоріли також поросята, кури, корова і рільничі прилади. Підозрівають, що вогонь підложено.

ОО. Домінікани в Тернополі попри релігійні справи займаються видно також політикою. Бо коли 2 мулярі Украиїці спитали, чи нема для них якої роботи, о. вікарій відповів: „Овшем, єст, леч нє для Русінуф“... Значить, на українській землі священик, бо монах, виразно відмовляє хліба українському робітникови лиш тому, що той робітник Українець... Не зле відношення до ближнього.

Пяний шофер Іван Грицанюк у Львові, Замкова 11, на вул. Личаківській поранив 3 особи, а потому вїхав автом у фотоґрафічну виставу Шпеха.

Швайцарська спілка будуватиме в Варшаві 16-поверховий готель коло нового зелізничого двірця.

В Европі що року прибувають 3 міліони людий, з того розмірно найбільше в Польщі.

В Празі що місяця прибуває по 20 моторових возів.

В Берліні є 128.598 чужинців (5,7%), з того 29.314 людий з Польщі. М. р. було чужинців більше о 7.738.

З Єгипту доносять, що марш. Пілсудский властиво не уживає відпустки, а цілими днями читає і пише. Обід їсть о год. 2.30, вечеру о год. 9.

В Японії кождого року прибуває 900.000 людий, в Австралії 850.000.

У Вашінґтоні сконструовано „вічний годинник“, який може йти віками без накручування, бо порушає його окремий електричний апарат.

Надренський зелізний промисл у Німеччині дістав великі замовлення від большевиків. Закуплено 300.000 тон зеліза для совітських зелізниць і понад 30.000 тон сталевих рур. Ціну купна покрито векслями, платними до 18 місяців, але без ґарантії німецького уряду.

В самбірськім повіті в Миськовицях і Ковеницях увязнила поліція 6 сельробівських діячів. Між ними відомого аґітатора Чугая.

Тічні вовків вештаються по селах Виленщини, нападають людий і поривають живий інвентар. Найбільші страти потерпіли мешканці ґмін івенецької, раковської і рубєжевицької. Підчас облав убито богато вовків.

65 тайних ґоралень викрили в Брідщині урядники скарбової контролі.

Новий Виділ „Просвіти“

На Загальних Зборах Т-ва „Просвіта“, які відбулися у Львові 28 березня с. р., вибрано Головний Виділ в такім складі: Голова: д-р Іван Брик. Члени Головного Виділу: 1) о. Юліян Дзерович; 2) радн. Дроздовський; 3) студ. Дужий Микола; 4) д-р Коберський Карло; 5) дир. Колтонюк Ярослав; 6) мец. Корчинський Мих.; 7) о. ігумен Лучинський Й. ЧСВВ, Львів; 8) Луцький Вас.— Богданівка; 9) ред. Мудрий Вас.; 10) ред. Павлів Остап; 11) сел. Кернога Михайло — Підберізці; 12) д-р Паньківський Кость; 13) ред. Таранько Мих.; 14) інж. д-р Холевчук Мих.; 15) ред. Целевич Волод. Заступники членів Гол. Виділу: 1) Стахова Сянка; 2) Павликовська Ірена; 3) Пеленський Зиновій; 4) інж. Раковський Роман; 5) д-р Олексишин Роман; 6) Галібей Мих. Ревізійна Комісія: Члени: 1) д-р Ґижа Іван; 2) Клос Роман; 3) д-р Кривуцький Павло; 4) д-р Терлецький Мих.; 5) інж. Храпливий Евген. Заступники: 1) Кліщ Михайло; 2) Рудик Захар. — Таким чином маємо Виділ „Просвіти“, в склад котрого входять люди найріжніших переконань, від катол. священиків почавши, на радикалах скінчивши.

Переписка Редакції

Тій ВП. Особі з Белза, що прислала лист з датою 17 березня с. р.: Ваш поклик гарний, та ми не годні перечитати Вашого підпису, а ми засадничо не містимо в ґазеті жадних відозв, коли не знаємо, хто пише.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ВСЧ.:00. КАТИХИТАМ І ДУШПАСТИРЯМ

поручається

виданий за апробатою Преосв. Еписк. Ординаріяту в Станиславові

ПЛЯН НАВЧАННЯ РЕЛІҐІЇ

в народних школах.

Ціна 1 зол.

Замовляти можна

в Канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові, вул. Липова ч. 18. 3 3

НА ДВОЛІТНІ РАТИ. Перед закупном меблів вступи, а переконаєшся, що найдешевше купиш **меблі** всілякого рода у **ГЕШЕЛЄСА** у Львові, вул. Коперника, ч. 23 (ріг вул. Вровновської). Фірма та знана зі своєї солідности поручає меблі всілякого рода, як також меблі тапіцеровані на довготермінові рати. Кождому купуючому по упливі року відсвіжує меблі власним коштом. Стережися отже шумної реклями і замарстинівської тандити. 6 24-50

КІНА

ПАЛЯС: „Ліліян Гарвей.
КАСІНО: „Над ранком“.
СТИЛЕВЕ: „Сірий дім“.
КОПЕРНИК: „Плян В.“.
ЛЕВ: „Дикі поля“.
МІРАЖ: „Пригода поручника“.
МАРУСЕНЬКА: „Плян В.“.
УТІХА: „Пат і Паташон як волоцюги“ і „Сімба“.
ОАЗА: „Мараду“.

Маленький фейлетон

ВЕЛИКЕ ДОБРОДІЙСТВО

для убогих знервованих, переприцьованих, хорих на блідницю, дихавицю, бронхіяльні катари і т. д.

В столітню річницю смерти Ґетого, найбільшого поета Німеччини, наспіла з його родинного міста вістка, що тамошний лікар Др. Е. Гомберґер зробив винахід, який можна назвати найбільшим винаходом медицини. Він сконструував кімнату, яку можна урядити в кождім домі і в кождім кліматі, а яка становить велике добродійство для убогих людий, знервованих, переприцьованих, хорих на блідницю, дихавицю, бронхіяльні катари і т. д. Кожда та людина зможе незабаром перенестися кождої хвилі в гори — таки у своїм власним домі. І то в гори, які хоче, на 1500 м. висоти, 2000 м., 2500 м. Треба тільки замкнутися в тій кімнатці, сісти на кріслі й натиснути відповідні ґузики, — і як стій оточить людину гірський воздух, якого людина забажає. І не тільки гірський воздух, але й гірське світло, гірське напняття електричности, словом — атмосфера, якої не можна відріжнити від дійсної гірської атмосфери. Се виглядає мов казка, яку докладно описує німецька преса. Згадана кімната уряджена так: Її стіни, повала й долівка оббиті алюмінієвою бляхою, котра сильно відбиває ультрафіолетні лучі. Відповідні лямпи і хемічні прилади-апарати витворюють вдповідне світло й воздух. Побут у такій кімнаті ділає точно таксамо як побут в горах, що вже стверджено. В орґанізмі прибувають червоні тільця крови, більшає апетит, охота до життя і праці та почуття здоровля. (З німецького).

Видає й редаґує Комітет У. К. О. Відвічальний редактор Роман Гайдук. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка.